วารสาร
บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2562
Vol. 19 No.4 October – December 2019

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
(Thai Journal Citation Index Centre - TCI) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 1

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2562

Vol. 19 No.4 July – December 2019

เจ้าของ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ISSN 1513-007X

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา
2. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และการศึกษาค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน

ขอบเขตของวารสาร สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/ เทคโนโลยี/ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่มีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ

กำหนดการออกวารสาร

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม
ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน
ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน
ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.ธีระ รุญเจริญ	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รศ.ดร.สมาน อัศวภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.สมชาย วงศ์เกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.สมเกียรติ พ่วงรอด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รศ.ดร.สุพรรณี เหลือบุญชู	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ว่าที่พันตรีนพดล เจนอักษร	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Mr.James Ryan	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ดร.วิชัย แสงศรี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ธุรการและประสานงาน นางสาวบุณยวีร์ ศักดิ์ศรีท้าว

บทบรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตฉบับนี้ก้าวเข้าสู่ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2562 บทความในวารสารฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความทางวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง และบทความวิจัย จำนวน 63 เรื่อง รวม 67 บทความ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความไว้วางใจในการส่งบทความลงตีพิมพ์เพื่อเผยแพร่ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ขอขอบคุณทุกตำติชมและคำแนะนำในการปรับปรุงการดำเนินการจัดการจัดทำวารสารจากผู้อ่านและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน

ท้ายสุดนี้ กองบรรณาธิการพร้อมเปิดรับผลงานจากบรรดานักวิชาการ นิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการทั้งที่เป็นบทความวิชาการ บทความวิจัย หรือบทวิจารณ์หนังสือด้วยความยินดียิ่ง

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง

บรรณาธิการ

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

ปีที่ 19 ฉบับที่ 4 ประจำเดือน ตุลาคม – ธันวาคม 2562

Vol. 19 No. 4 October – December 2019

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการ

- รูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 1
  (วันซาวีลา เบ็ญลาเตะ, เรชา ชูสุวรรณ)
- การนิเทศกับการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 10
  (พิชญ์สิชา พงษ์พันแพงพะงา, สำเริง บุญเรืองรัตน์)
- เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับ EQ ในเด็กปฐมวัย 22
  (ศุภลักษณ์ พลายแสง, วีรพงศ์ เฉลิมรุ่งโรจน์, พิชชาพร สุนทรนนท์, ธวัชชัย ศรีเทพ)
- ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21 38
  (พิชญาภา ยืนยาว)

บทความวิจัย

- รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 49
  (สุภาวิตา บุตรกฤตติกุล, นันทิยา น้อยจันทร์, สาธร ทรัพย์รวงทอง)
- รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา 63
  (พระปลัดบรรจง มหานาโค, นลินทิพย์ พิมพ์กลัด, สมศักดิ์ จีวัฒนา)
- การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 80
  (ยงจิตร สัพโส, วาโร เพ็งสวัสดิ์, สิงประเสริฐ นาคโคตรคำ)
- การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 92
  (ฉัตรชัย ต้นตรานนท์)
- การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 104
  (เพ็ญศรี ทศพร, ปรีชา สามัคคี, ประยงค์ ชูรักษ์)
- การพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 116
  (วัชรากร ปักเคธาติ, คชากฤษ เหลี่ยมไธสง)

- การจัดการความรู้ เพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม (อมรเทพ เมืองแสน) 127
- การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี (ชัชวาล ขันติคเชนชาติ) 139
- ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (เพ็ญศรี วงศ์ไวโรจน์) 155
- การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย (ธมลพรรณ คันธนู, การญจนา บุญภักดิ์, สุวรรณา อินทร์น้อย) 169
- ความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา (จิรวัฒน์ กิติพิเชฐสรรค์, วิวัฒน์ ตู้จำนงค์, วิรัลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, ธนพร กิติพิเชฐสรรค์, จุฑาทิพ เมฆเมืองทอง) 179
- เครือข่ายการศึกษา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย (ยงควิโรจน์ เศษวงค์, ไพรภ รัตนชูวงค์, สุวดี อุปปินใจ, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว) 194
- รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสงเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (คนอง ศรีสรณ์, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, ธวัชชัย ไพใหล, ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ) 208
- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียน การสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (อาราดา ปรักมานนท์, นภาเดช บุญเชิดชู, พิชญาภา ยืนยาว) 218
- ภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สมานจิตร ภิรมย์รื่น) 230
- เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย (สุภาพ คำวาง) 241
- ประสิทธิผลของรูปแบบ IE สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน แบบเรียนรวม (Suchada Bubpha) 251

- การศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครู โรงเรียนประถมศึกษา 262
(พุทธชาติ ภูจอมจิต, ธรินธร นามวรรณ)
- การพัฒนาตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัด สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 274
(ศิวพร อาจหาญ, ปรีชา คัมภีรปกรณ์, เพลินพิศ ธรรมรัตน์)
- การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร 286
(พัชรพร ศรีสัมฤทธิ์, พิชญาภา ยืนยาว, นภาภรณ์ ยอดสิน)
- การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนา การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ 298
(เดชวิชัย พิมพ์โคตร, เสาวนี สิริสุขศิลป์, วัลลภา อารีรัตน์)
- การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการ องค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด 308
(วินุลาศ เจริญชัย, สุธรรม ธรรมทัศนานนท์)
- การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง ของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 321
(รังสรรค์ โฉมยา)
- การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 333
(ยุพิน ภูมิช่วง, สาคร อัฒจักร)
- การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก 344
(สัมฤทธิ์ สันเต, มนตรี วงษ์สะพาน)
- ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของ นักศึกษาวิชาชีพครู 357
(ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์, วาสนาไทย สิงหฬ)
- การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง 372
ชาติชาย ก่อคุณ, ไชยา ภาวะบุตร, ละม้าย กิตติพร)
- การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 385
(สิริกร ไชยราช, วัฒนา สุวรรณไตรย์, ธวัชชัย ไพใหล)
- รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 398
(ปิยณัฐ วงศ์เครือศร, วัฒนา สุวรรณไตรย์, เพลินพิศ ธรรมรัตน์)

- กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) 410
(อภินันทิชัย แกระหัน, ไชยา ภาวะบุตร, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์)
- พัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร” ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ (KM) สำหรับนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 422
(แสงเดือน คงนาวัง)
- ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิต หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ 434
(วิจิตรา โพธิสาร, ชูวงศ์ พรหมบุตร, จักรพงษ์ เจือจันทร์, สุรีย์ฉาย สุคันธรัต, มัญญนา จำปาเทศ, เสาวนีย์ ปรางค์ชัยกุล, พิมภัสสร ชูตระกูล, ประภาพร บุญปลอด)
- การศึกษาเปลือกนอกของคนในสังคมไทยเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ 445
(ศริยา หงษ์ยี่สิบเอ็ด, นราพงษ์ จรัสศรี)
- กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 456
(พัชรินทร์ ชัยจันทร์, รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย)
- การพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 472
(อภิชาต แสงลี, สมานจิต ภิรมย์รื่น)
- การประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี 483
(อัมพล วาโยบุตร, สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์, ดุสิต ขาวเหลือง)
- การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 496
(พระมนตรี ปญฺญาทีโป (คู่ควร), ประยูร สุยะใจ, พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิฉนโท)
- การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา 509
(สุจินต์ ศรชัย)
- แนวทางการหล่อหลอมความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา 519
(อภิญญา สุขช่วย, ยศวีร์ สายฟ้า)
- การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 533
(ณัฏฐ์ รัตนศิริณิชกุล)

- การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา 545
(ถวัลย์ สุนทรา, สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์)
- โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา 557
ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(วิไลลักษณ์ โภคาพานิชย์, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, สวัสดิ์ โพธิวัฒน์)
- โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัท จำหน่าย 570
เฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
(กุลนันท์ อมรวุฒิกรณ์, วัฒนา สุวรรณไตรย์, เพลินพิศ ธรรมรัตน์)
- การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 584
: การสร้างทฤษฎีฐานราก
(พิมสุดา ฮุ่งเฮือง, ไชยา ภาวะบุตร, วัฒนา สุวรรณไตรย์)
- การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยง เพื่อส่งเสริม 596
พลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบท ภาคเหนือของประเทศไทย
(ชรินทร์ มั่งคั่ง, ชวลิต ขอดศิริ)
- นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดฟ้อนราชภัฏ 610
อุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี
(ธรชญา ภูมิจิโรจ)
- การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 624
ในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
(จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์)
- สภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย 636
สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ
(เพียงแข ภูผายาง, ชวนพิศ รักษาพวก, นราศักดิ์ ภูผายาง, สัญชัย รำเพยพัด)
- ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนา ประเทศไทย 651
เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา
(กฤษ ละมูลมอญ, วสันต์ชัย กากแก้ว, ประภาพร บุญปลอด, พนา จินดาศรี)
- กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 663
(สมสะนิด วงคำจันทร์, สุชาติ บางวิเศษ, สุขุม พรมเมืองคุณ)
- ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน 677
สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ
(สุชาดา บุบผา)
- แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 687
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25
(อำพร คนซื่อ, นิยดา เปี่ยมพืชนะ, สำเร็จ คำโมง, แสงดาว คงนาวัง)
- การศึกษาทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิต 704
ต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ประเสริฐ เรือนนะการ)

- รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา พอเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 716
(อัจฉฎาพร เคราะห์ดี, สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง, ประดิษฐ์ ศิลาบุตร, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง)
- รูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 727
(รุ่งรพี สมทอง, สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง, ประดิษฐ์ ศิลาบุตร, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง)
- ปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย 740
(สันติ เกื้อกูล, พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง, สวัสดิ์ โพธิวัฒน์, จำเริญ อุ่นแก้ว)
- สภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม 751
(ไพวุฒิ ลังกา)
- กลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 765
(แก้วพูทอง บุบผาวัน, ไชยา ภาวะบุตร, ละม้าย กิตติพ)
- โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 775
(เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, เพลินพิศ ธรรมรัตน์)
- การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: พหุกรณีศึกษา 789
(สุริโย ปุริโส, ธวัชชัย ไพใหล, สุรัตน์ ดวงชาทม)
- รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 804
(ภานุพงษ์ คำภูษา, เพลินพิศ ธรรมรัตน์, ไชยา ภาวะบุตร)
- รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข 818
(ธวัชชัย แสงแปลง, ประจบ ขวัญมั่น, สุบัน พรเวียง)
- การพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย 830
(ประเวศ เวชชะ, สมบูรณ์ อริยา, พูนชัย ยาวิราช, ไพรภ รัตนชูวงศ์, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, สุวดี อุปปินใจ)

- คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 841
- ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 846
- แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต 847

รูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Coaching model in schools under the context Of three southern border provinces

วันซาวีลา เบ็ญลาเตะ[1]
เรชา ชูสุวรรณ[2]

บทคัดย่อ

ผลการสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตามการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นภารกิจที่ท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครู ในบทความนี้ ได้นำเสนอเกี่ยวกับแนวคิดเบื้องต้น ความสำคัญของการสอนภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทฤษฎีระบบการสอนงาน หลักการสอนงานภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการสอนงานที่มีประสิทธิผล การสอนงานโดยใช้แผนปฏิบัติการ และบทสรุป ซึ่งประเด็นทั้งหมดนี้ มีความสำคัญกับนักการศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการสอนงานภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการพัฒนาครูที่เน้นการสร้างความเข้มแข็งของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนในบริบทที่หลากหลาย ช่วยให้การจัดการศึกษามีความสอดคล้องกับความหลากหลายทางสังคม และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในบริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะต่อไป

คำสำคัญ : รูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระบวนการสอนงานที่มีประสิทธิผล, ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The coaching results of school administrators influence teachers' operation in schools. However, coaching in schools is a mission challenging the school administrators to solve the problem of teachers' teaching management. In this article, the basic concept, the importance of teaching in schools, the coaching system theory, the coaching principles in schools, the efficient coaching process, the coaching based on operational plan, and conclusion are presented.

---

[1]นักศึกษาปริญญาเอก, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
[2]อาจารย์, ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

They are important for educators and concerned individuals who should have accurate knowledge and understanding in coaching in schools. The information are also useful for developing teachers by using the coaching process in schools as a way to improve teachers emphasizing on strengthening the capacity of teaching management in various context. This helps educational management conform to social diversity and results in the quality of learners in three southern border provinces afterward.

Keywords: coaching model in schools, efficient coaching process, under the context of Three southern border provinces

บทนำ

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2559 เรื่อง การส่งเสริมและยกสถานะของครูซึ่งเป็นบุคลากรหลักในระบบการศึกษา จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพชั้นสูงในสังคม เป็นบุคลากรที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม มีภูมิความรู้และทักษะในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสมมีทัศนคติที่มีต่อวิชาชีพ ตลอดจนมีฐานะและคุณภาพชีวิตที่ดีสอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งสอดรับกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2559 ข้อที่ (4) ยกระดับความแข็งแกร่งมาตรฐานวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้ครูเป็นผู้ที่มีความสามารถและทักษะที่เหมาะสมกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการ และเป็นผู้นำทางวิชาการ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สร้างความมั่นใจและไว้วางใจ ส่งเสริมให้รับผิดชอบต่อผลที่เกิดกับนักเรียน ที่สอดคล้องกับวิชาชีพ อีกทั้ง จุดเน้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2559 ข้อที่ (2) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา 1) ครูได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และทักษะในการสื่อสารมีสมรรถนะในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสามารถในการบริหารงานทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีขวัญกำลังใจในการทำงาน และ 4) องค์กร คณะบุคคลและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง วางแผนและสรรหาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและสังคม

จากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาด้านการปฏิรูปครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู ฝึกอบรมครูอย่างเข้มให้มีคุณภาพ แต่การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาที่ผ่านมาต้องพบกับปัญหาต่าง ๆ ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)ได้มี นโยบายในการพัฒนาครูแบบใหม่ซึ่งคาดว่าจะทำ

ให้การพัฒนาครูประสบผลสำเร็จและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในระยะต่อไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดโครงการพัฒนาครูที่เน้นการสร้างความเข้มแข็งของสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนในบริบทที่หลากหลายของลักษณะและขนาดของโรงเรียนโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching ให้เป็นไปตามความต้องการจำเป็นของสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา ประสานสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมเป็นคู่พัฒนา การจัดพัฒนาให้เน้นรูปแบบการพัฒนาฐานโรงเรียนในขณะปฏิบัติการสอน (On the job training) และให้มีระบบสนับสนุนในรูปแบบการ Coaching และ Mentoring โดยให้เน้นการพัฒนาเพื่อเสริมสร้าง จิตวิญญาณ และอุดมการณ์ ของความเป็นครู การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ ตามแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมีชื่อโครงการว่า “โครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching และ Mentoring” และให้แต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ออกแบบการวิจัยให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ดังนั้นการสอนงาน จึงนับได้ว่า เป็นวิธีการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งได้ผลดีมาก ในด้านการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงาน ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูง เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับ และเป็นการลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและถือเป็นการพัฒนาตนเองของผู้บริหารอีกทางหนึ่ง เพราะนอกจากจะใช้ประสบการณ์แล้ว ยังต้องใฝ่รู้ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เตรียมการสอนและได้ทบทวนว่าประสบการณ์ใดเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเรื่องใด รวมถึงทบทวนการทำงานในภาพรวมว่าต้องการองค์ความรู้อะไร ประกอบการทำงานอีกด้วย แล้วจึงนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญเฉพาะด้านต่อไป

สำหรับบริบทในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเป็นถิ่นที่อยู่ของชาวมลายูมุสลิมซึ่งถือเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย แต่เป็นชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทิศทางนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเริ่มด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะส่วนสำคัญที่มีอำนาจและหน้าที่โดยตรงกับการศึกษา คือ ฝ่ายรัฐที่ต้องมีความเอาจริงเอาจังและมีความจริงใจในการสนับสนุนช่วยเหลือ ฝ่ายผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องมีความเข้าใจการบริหารจัดการการศึกษาและฝ่ายหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาทั้งในระดับพื้นที่หรือระดับส่วนกลาง สามส่วนนี้ต้องทำงานประสานกัน ด้วยการติดตามดูแลปัญหาและความขาดแคลนที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีความพร้อมทั้งด้านกายภาพและหลักสูตรที่เหมาะสมกับพื้นที่ และให้เกิดความสอดคล้องและเกิดการยอมรับด้วยความสมัครใจในการจัดการการศึกษา โดยรัฐต้องมีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนที่จะเข้าไปช่วยเหลือและส่งเสริม พัฒนาระบบการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

จากประเด็นความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนตระหนักในความสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ จึงได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอนงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทความนี้จึงได้นำเสนอความรู้ความเข้าใจในการสอนงาน (Coaching) และจะเป็นข้อมูลสำหรับพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสอนงาน (Coaching) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้บริบทสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในโอกาสต่อไป

ความสำคัญของการสอนภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสอนงาน (Coaching) คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้นิเทศภายในเป็นผู้สอนงาน (Coach) ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับครูซึ่งเป็นผู้ถูกสอน (Coachee) ซึ่งผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศสอนงานจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีผลงานอยู่ในระดับมาตรฐาน อีกทั้ง การสอนงาน (Coaching) เป็นเทคนิคที่สำคัญในองค์กร ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรอย่างรวดเร็วและเป็นผลให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้เป็นตัวจักรสำคัญที่นำพาองค์กรให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548) ระบุว่าลักษณะการสอนงานจำแนกตามมิติความคิด ดังนี้ มิติที่ 1) เป็นกระบวนการไม่ใช่กิจกรรมที่ทำแล้วจบสิ้นไป แต่ต้องอาศัยความสม่ำเสมอและระยะเวลาในการสอนงานแต่ละเรื่องเพื่อให้ผู้ได้รับการถ่ายทอดเกิดการเรียนรู้ หล่อหลอมจนเป็นทักษะความชำนาญในเวลาที่เหมาะสม มิติที่ 2) เป็นเรื่องการ “ให้” ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ให้ค่อย ๆซึมซับอย่างเป็นธรรมชาตินุ่มนวลสบายใจทั้งสองฝ่าย ความสามารถค่อย ๆ เพิ่มระดับขึ้นเรื่อย ๆ จากที่ทำไม่ได้ เป็นทำได้และทำให้ดีกว่าเดิม แม้ว่างานนั้นจะมีระดับความยุ่งยากซับซ้อนเพียงใด มิติที่ 3) เป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล หัวใจสำคัญของการถ่ายทอดองค์ความรู้ความชำนาญนั้น ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว เมื่อเกิดความรู้ความชำนาญแล้ว จะนำไปสู่ความเป็นทีมที่เก่งกาจนั่นเอง ภาพถ่ายที่สวยงามในกล้องดิจิตอลหรือเรื่องคอมพิวเตอร์เกิดมาจากจุดย่อย ๆ แต่ละจุดเป็นจุดที่ดีและสมบูรณ์รวมกันเป็นภาพที่สร้างความงดงามประทับใจประจักษ์แก่สายตา และมิติที่ 4) เป็นการปฏิรูปการทำงาน ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการทำงาน สร้างแนวคิดใหม่ ๆ ที่ดีกว่าเดิม อาศัยสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนรู้กับผู้สอน ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ ฝึกฝนจนเชี่ยวชาญยอดเยี่ยมตามความหมายที่ตั้งไว้ เปรียบเหมือนประติมากรรมที่งดงามมีคุณค่า ที่เกิดขึ้นจากฝีมือของผู้ปั้นและวัตถุดิบชั้นดีมีคุณภาพมารวมกัน ลักษณะของการสอนงาน เป็นการที่หัวหน้างานได้สังเกตการณ์ทำงานของลูกน้อง ณ พื้นที่ปฏิบัติงานในขณะที่ทำงานจริงและเห็นว่าผู้ใต้บังคับบัญชายังขาด ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการทำงานในบางเรื่องหัวหน้างานจึงเข้าไปชี้แนะโดย ทดลองทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายเพิ่มเติมแล้วให้ลูกน้องทำตามจนกระทั่งลูกน้องทำงานนั้นได้จริง การสอนงานจึงมีความสำคัญมากในกระบวนการผลิต และกล่าวโดยสรุปว่า ความสำคัญของการสอนงาน (Coaching) มีดังนี้ 1) ไม่เกิดการลองผิดลองถูก การสอนงานเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพจะลดความผิดพลาดเสียหายและเวลาในการทำงาน 2) การเรียนรู้เป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์เกิดการถ่ายทอดงานและเทคนิคการปฏิบัติงานจากหัวหน้างานไปสู่ผู้ปฏิบัติงานทำให้เกิดความรู้ในการทำงานที่ถูกต้อง3) การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่นรวดเร็วและปลอดภัยได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสม่ำเสมอและได้มาตรฐานเดียวกัน 4) ไม่เสียเวลาในการกลับไปแก้ไขงานที่ผิดพลาด และบกพร่อง 5) มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างหัวหน้างานกับผู้ปฏิบัติงาน และ 6) ทำให้องค์ความรู้ไม่ติดกับบุคคลเมื่อมีการเข้าออกจากงานก็มีผู้สืบต่องานได้

ทฤษฎีระบบการสอนงาน (Coaching)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการโค้ชที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการโค้ชชิ่ง ได้แก่ 1) แนวคิดการโค้ชทางปัญญา (Cognitive Coaching) ซึ่งมุ่งเน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนด้วย การสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในด้านการจัดการเรียนการสอนให้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-directed learning) 2) แนวคิดการโค้ชแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) ซึ่งเป็นกระบวนการที่อาจารย์จำนวนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยการเปิดโอกาสให้อาจารย์ได้เห็นการปฏิบัติงานของกันและกัน มีการตัดสินใจภายใต้ข้อมูล มีการวิพากษ์การปฏิบัติงานของกันและกันด้วยวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันจะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการมากขึ้น ลดความตึงเครียด สร้างความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ3) แนวคิดการโค้ชแบบร่วมมือ (Collaborative Coaching) ซึ่งมีจุดเน้นที่การให้ความร่วมมือและความไว้วางใจกันระหว่างโค้ชและผู้รับการโค้ช (Cope, 2004) อีกทั้ง การออกแบบระบบการสอนงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรประยุกต์ใช้แนวคิดการออกแบบระบบการสอน คือ แบบจำลองเชิงระบบ THE ADDIE Model ของ ครูส (Kruse, 2007 : 1) เป็นแบบจำลองที่ใช้วิธีการเชิงระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ 2) ขั้นตอนการออกแบบ3) ขั้นตอนการพัฒนา 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ และ 5) ขั้นตอนการประเมินผล

หลักการสอนงาน (Coaching) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอย่างไร

หลักการสอนงาน (Coaching)ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการดึงศักยภาพของผู้ถูกสอนงานด้วยการทำให้ผู้ถูกสอนตระหนักในความสามารถของตนเองในที่นี้ คือ ครูผู้สอน การให้ครูผู้สอนมีวิธีการในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้วยวิธีของตนเองนั้น ส่วนหนึ่งคือการปรับพฤติกรรมของครู ดังนั้น การจะปรับพฤติกรรมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการทำให้บุคคลอื่นยอมรับและต้องการเปลี่ยนด้วยตนเอง และหลักการดำเนินการสอนงานในสถานศึกษามีทั้งแบบกลุ่ม (Group Coaching) หรือรายบุคคล (1:1 Coaching) ซึ่งมีหลักการดังนี้ 1) กำหนดหัวข้อ ตกลงในเรื่องผลลัพธ์/เป้าหมายที่ต้องการ แจ้งให้ครูทราบถึง บทบาทของผู้สอนงาน เพื่อให้เข้าใจในวิธีการระหว่างการสร้างขบวนการการเปลี่ยนแปลง 2) การประเมินตัวเองของครูเพื่อสร้างความตระหนักรู้ และยอมรับในด้านที่เป็นจุดเด่นจุดแข็งของตนเอง 3) สร้างความเชื่อมั่นระหว่างผู้สอนงานและครู จากบทบาทที่ผู้สอนงานเป็นผู้สะท้อนความคิดและการประเมินสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวครูเองจนสามารถสร้างแนวทางและแผนการดำเนินงานของตัวเอง หรืออาจจะร่วมกันสร้างแนวทางการดำเนินการ (แผน) กิจกรรมต่าง ๆ และพิจารณาความคืบหน้าของผลลัพธ์ที่ต้องการว่าเป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ 4) ดำเนินการสอนงาน (Coaching) ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้ ขั้นตอนนี้ ผู้สอนงานจะต้องใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ความรู้แนวความคิดและประสบการณ์ตรงของตัวเองที่ได้สะสมมาในการฟัง (Listening) การตั้งคำถาม (Questioning) เพื่อสะท้อนความคิดของโค้ชชี่และให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ตลอดจนกระตุ้น จูงใจ (Motivate) ให้ครูดำเนินการตามแผนการตัวเองที่ได้กำหนดไว้ตรวจสอบความก้าวหน้าปรับปรุงแผนการตาม

ความเหมาะสม 5) การใช้แนวความคิดชื่นชมและเห็นคุณค่าในความสำเร็จ (Appreciative approach) สื่อสารในเชิงบวก เพื่อให้ถึงเป้าหมาย เป็นแนวทางที่จะช่วยในการปูพื้นฐานต่างๆ สำหรับการสอนงาน (Coaching) ที่ทำให้เห็นว่าสิ่งใดที่เหมาะสม เป็นที่ต้องการหรือจำเป็นเพื่อให้ครูสามารถไปถึงเป้าหมายได้ เมื่อนำมาใช้ในการสอนงานจะทำให้เกิดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจากครูสู่ทีมงาน

กระบวนการสอนงาน (Coaching) ที่มีประสิทธิผล ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กระบวนการสอนงาน (Coaching) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552)ได้เสนอการสอนงานในสถานศึกษา ควรมีดังนี้ 1) กำหนดระบบกระบวนการสอนงาน (Coaching) เป็นนโยบายหลักของสถานศึกษาระดมความคิดของทีมงานการโค้ชชิ่งในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ 2) ประชุมประเมินความต้องการจำเป็น ระบุความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 3) สร้างสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของสถานศึกษาให้มีความไว้เนื้อเชื่อใจ (Trust)โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ทำหน้าที่นิเทศสอนงาน และครูผู้รับการนิเทศสอนงาน 4) กำหนดใน (Job Description) ของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้นิเทศภายในให้ทำหน้าที่เป็น (Coach) 5) กำหนดเรื่องการสอนงาน (Coaching) เป็นหนึ่งในเป้าหมายประจำปีของสถานศึกษา โดยมีการกำหนดและวัดตัวชี้วัดความสำเร็จ (KPI : Key Performance Index) 6) ดำเนินการพัฒนาทางวิชาชีพ (Professional Development 7) นำสู่การปฏิบัติ/พัฒนาต่อเนื่องตามตัวชี้วัดความสำเร็จ 8) นำเสนอผลงาน/เผยแพร่สู่สาธารณชน และสอดคล้องกับ ไอบาร่าและเฮอร์มีเนีย (2554) เสนอการสอนงาน (Coaching) ที่มีประสิทธิผลมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ คือ 1. สร้างค่านิยมร่วม (Share value) ขั้นตอนความตกลงร่วมกันมีดังนี้ 1) สอบถามและกระตุ้นให้เกิดมุมมองที่แตกต่าง 2) นำเสนอข้อเรียกร้อง 3) ตรวจสอบความเข้าใจ 4) ตรวจสอบข้อตกลง 5) หากสงสัยในข้อตกลงให้ย้อนกลับไปขั้นตอนที่ 1 ใหม่และเริ่มต้นกระบวนการทั้งหมดอีกครั้ง และ 2. สร้างแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) ประกอบด้วย เป้าหมาย การวัดความสำเร็จ ตารางเวลาและตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าผู้สอนงาน และผู้เรียนงานจะทำงานร่วมกันอย่างไร ประโยชน์ของการมีแผนปฏิบัติงานที่เป็นทางการคือ ทั้งสองฝ่ายรู้ชัดว่าได้รับการคาดหวังอะไร ภาระหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย และตัวชี้วัดความสำเร็จ ซึ่งจะช่วยลดความผิดพลาดจากการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะพูดว่า “อ้าว นี่ไม่ใช่สิ่งที่ฉันคิดเอาไว้” เมื่อการสอนงานสิ้นสุดลง. สรุปได้ว่า เมื่อผู้สอนงานเริ่มการสอนงานอย่างมีประสิทธิผล ผู้สอนงานกับผู้รับการสอนงานต้องตกลงกันให้ได้ถึงเป้าหมายของการสอนงาน ให้มั่นใจว่าทั้งสองฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันก่อนที่จะเริ่มอย่างเต็มตัว ต้องสร้างความมั่นใจให้ได้ว่าผู้รับการสอนงานเห็นประโยชน์ชัดเจนของเป้าหมายการสอนงานที่มีร่วมกัน เมื่อตัดกรณีการสอนงานที่ต้องทำในทันทีออกไปควรใช้แผนการปฏิบัติงานที่ตกลงกันทั้ง 2 ฝ่าย เพื่อให้ได้รับผลที่ทั้งสองฝ่ายต้องการ แผนปฏิบัติงานเป็นการระบุเป้าหมายและการวัดความสำเร็จ รวมทั้งตัวชี้วัดที่ชัดเจนว่าผู้สอนงานและผู้รับการสอนงานจะทำงานร่วมกันอย่างไร และในฐานะที่เป็นผู้สอนงานจะต้องสื่อสารความคิดด้วยวิธีที่ผู้รับสารสามารถจับใจความและเห็นคุณค่าได้

การสอนงาน (Coaching) โดยใช้แผนปฏิบัติการ (Action Plane) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนปฏิบัติการหรือที่เรียกว่า “Action plan” เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารและครูต้องมีแนวทางในการจัดทำแผนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันและร่วมกันทำ สำหรับแนวคิดและแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ อีกทั้ง แนวคิดของการจัดทำแผนปฏิบัติการ เป็นผลของการแปลงความคิดในการจะทำสิ่งต่าง ๆ ที่ผ่านกระบวนการคิดในการกลั่นกรองแล้วว่ามีความเป็นไปได้ในแผนการทำงานประจำปีที่กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับเป้าหมาย นโยบายและแผนหลักหรือแผนแม่บท (Master plan) ซึ่งแผนแม่บทนั้นเป็นแผนระยะยาวขององค์การที่บ่งบอกทิศทางว่าองค์การต้องการดำเนินการไปในทิศทางใด โดยมีแผนปฏิบัติการซึ่งเป็นแผนระยะสั้นที่กำหนดขึ้นเป็นปีต่อปีในการช่วยขับเคลื่อนให้แผนระยะยาวประสบความสำเร็จ แผนปฏิบัติการจึงมีรายละเอียดที่ชัดเจนกว่าแผนกลวิธีและแผนกลยุทธ์ ซึ่งทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถนำแผนไปปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ง่าย นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการ (Action plan) เป็นเครื่องค้ำประกันว่าเป้าหมายในการทำงานในแต่ละปีมีโอกาสบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้นั้น มีความเป็นไปได้ เพราะมีแผนงานรองรับที่ชัดเจน และถ้าแผนปฏิบัติการดำเนินการได้สำเร็จก็จะส่งผลต่อความสำเร็จของ เป้าหมายที่กำหนดไว้เช่นกัน ซึ่ง ณรงค์วิทย์ แสนทอง แห่ง HR center ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนปฏิบัติการ ไว้ดังนี้ วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนปฏิบัติการ 1) เพื่อให้มั่นใจว่ามีแนวทางในการสร้างความสำเร็จให้กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ 2) เพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในการทำงานไว้ล่วงหน้า 3) เพื่อลดความขัดแย้งในการทำงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน 4) เพื่อลดความผิดพลาดและลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน 5) เพื่อจัดลำดับความสำคัญและเร่งด่วนของการทำงานไว้ล่วงหน้า 6) เพื่อใช้ในการมอบหมายงานให้กับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 7) เพื่อใช้ในการกำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย 8) เพื่อให้แผนที่วางไว้มีความเป็นไปได้และใกล้เคียงกับการที่จะปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

ในส่วนแผนปฏิบัติการแบบใหม่ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้กำหนดแนวทางไว้ ดังนี้ 1) ทำให้ผู้รับผิดชอบในการนำแผนไปปฏิบัติทำงานได้สะดวกและมีระบบมากขึ้น เพราะองค์ประกอบของแผนปฏิบัติการแบบใหม่นั้นมีรายละเอียดมาก และมีความเป็นเหตุเป็นผล 2) ทำให้ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับ และดูแลงานหรือโครงการสามารถเข้าใจรายละเอียดของแผนและตรวจสอบงานหรือโครงการได้ง่ายขึ้น ไม่เสียเวลามาก 3) ทำให้ผู้ติดตามและประเมินผลสามารถติดตามและประเมินผลแผนหรือประเมินผลโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะแบบฟอร์มมีความชัดเจน ซึ่งแต่ละช่องของแบบฟอร์มมีความสอดคล้องกัน 4) ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องกับการวางแผนปฏิบัติการประหยัดเวลา และงบประมาณ เนื่องจากแผนปฏิบัติการแบบใหม่มีแบบฟอร์มที่ชัดเจนจึงทำให้ง่ายต่อการจัดทำแผน และเสียเวลาน้อยกว่าแผนปฏิบัติการที่ไม่มีแบบฟอร์ม แต่ให้เขียนรายละเอียดแบบพรรณนาความ 5) การวัดผลความสำเร็จของแผนปฏิบัติการมีความชัดเจน เพราะมีตัวชี้วัด ผลการดำเนินงาน ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้จริง 6) การกำหนดงานหรือโครงการตามแผนปฏิบัติการแบบใหม่ ผู้กำหนดงาน หรือโครงการจะต้องคำนึงถึงดัชนีวัดความสำเร็จแบบสมดุล (Balanced Scorecard : BSC) กล่าวคือ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยเฉพาะผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ หรือตัวแทนของหน่วยงานที่ร่วมวางแผน จึงจะทำให้โครงการ/ กิจกรรมตามแผนปฏิบัติการแบบใหม่ สามารถตอบสนอง ความต้องการของผู้เกี่ยวข้องได้ทุกฝ่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นและจากการที่ผู้เขียนได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นว่าการกำหนดแผนปฏิบัติการในรายละเอียดจะช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ถึงกรอบหรือขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ช่วยทำให้ผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจถึงขอบเขตการทำงานว่า งานหรือกิจกรรมหลักที่มอบหมายให้นั้น มีกระบวนการดำเนินงานที่ซับซ้อนมากน้อยอย่างไร นอกจากนี้ แผนปฏิบัติการสามารถช่วยทำให้ผู้ปฏิบัติงานวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้าได้ จึงทำให้งานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบไม่ติดขัด เพราะผู้ปฏิบัติงานได้กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการทำงานไว้อย่างชัดเจน ผู้รับผิดชอบหรือบุคคลที่ทำหน้าที่จัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานนั้นควรจะเป็นผู้บริหารของหน่วยงาน เช่น แผนปฏิบัติการของงานพัฒนาบุคลากร ควรจะเป็นผู้อำนวยการหรือผู้จัดการในการกำหนดแผนปฏิบัติการ ซึ่งผู้บริหารของแต่ละสายงานสามารถมอบหมายให้ผู้บริหารระดับรองลงไปช่วยจัดทำร่างแผนงานให้ก่อนได้ โดยผู้บริหารของสายงานนั้น ๆ จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบความเหมาะสมของรายละเอียดในแผนปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมา

บทสรุป

ผลประโยชน์ที่ได้รับการจากสอนงานนั้น อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์ (2548) และสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานกพ. (2548) มีความคิดสอดคล้องกันว่า การสอนงานถือว่าเป็นรูปแบบของการสื่อสารอย่างหนึ่งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างหัวหน้าและพนักงานที่เรียกว่าการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ที่หัวหน้างานใช้ในการแจ้งและรับฟังความต้องการของพนักงานและใช้เป็นช่องทางในการสอบถามปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการทำงานรวมทั้งเป็นโอกาสอันดีในการที่จะช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกันการสอนงานที่ถูกต้องจะเกิดทำประโยชน์โดยตรงต่อตัวพนักงานเองต่อหัวหน้างานและต่อองค์การ ดังนั้น การสอนงานจึงนับได้ว่าเป็นวิธีการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งได้ผลดีมากในด้านการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานทำให้การงานมีประสิทธิภาพสูงเป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับและเป็นการลดค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นต้นทุนในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลและถือเป็นการพัฒนาตนเองของผู้บริหารอีกทางหนึ่งเพราะนอกจากจะใช้ประสบการณ์แล้วยังต้องใฝ่รู้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเตรียมการสอนและได้ทบทวนว่าประสบการณ์ใดเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาเรื่องใดรวมถึงทบทวนการทำงานในภาพรวมว่าต้องการองค์ความรู้อะไรประกอบการทำงานอีกด้วยแล้วจึงนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้มีความชำนาญเฉพาะด้านนั้น ๆ ต่อไป

โดยความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน คิดว่าการสอนงาน (Coaching) ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นทั้งสองฝ่ายระหว่างผู้สอนงานและผู้รับการสอนงานต้องให้ความสำคัญอย่างมากกับการสอนงานในสถานศึกษาและในบางครั้งผู้สอนงานอาจจะมอบหมายให้ผู้อื่นทำการสอนงานแทนได้ แต่สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง คือบรรยากาศของการสอนงานในเชิงสังคมและจิตวิทยา โดยทั่วไปการสอนงานจะให้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้างานสร้างบรรยากาศที่เหมาะสม โดยทั้งสองฝ่ายให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ครูที่เรียนรู้งานมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการสอนงานและครูต้องมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และปรับปรุงพัฒนางานอยู่เสมอ งานทุกงานมีระยะที่เป็นการทดลองที่เราจะพยายามทำและสังเกตผลว่าออกมาอย่างไร แม้ว่าความพยายามครั้งแรกของเราจะได้ผลลัพธ์ออกมาดี แต่การสอนงานเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยมั่นใจและรู้สึกว่ายากในครั้งแรก อีกทั้ง ยังมีแนวโน้มที่จะผิดพลาดได้ แต่ก็จะเป็นเรื่องที่ง่ายขึ้นเมื่อเรามีประสบการณ์มากขึ้น และทักษะการสอนงานเป็น

เช่นเดียวกันกับทักษะอื่น ๆ ที่ต้องอาศัยการฝึกฝน เราควรจะสอนงานให้แก่ครูผู้รับการสอนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส เพื่อฝึกฝนทักษะการสอน ในฐานะเป็นผู้สอนงานจะต้องสื่อสารความคิดด้วยวิธีที่ผู้รับสารสามารถจับใจความและเห็นคุณค่าได้ มีการวางแผนการติดตามผลการสอนงานให้เหมาะสม การติดตามผลสามารถป้องกันการผิดพลาดจากการสอนงาน สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ และทำให้เกิดการปรับปรุงครูอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เทคนิคการนิเทศ : การสอนงาน (Coaching)**. (ออนไลน์) 2552 (อ้างเมื่อ 1 มกราคม 2559). จาก https:// panchalee.wordpress.com/2009/07/27/coaching

ดนัย เทียนพุฒ. **การออกแบบและพัฒนาความรู้ในองค์กรโดยมืออาชีพเพื่อมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ : บริษัท นาโกต้า จำกัด, 2545.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 6 , กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2550.

ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 5 , กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

นลินี ธนสันติ. **รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักผู้บริหารสายสนับสนุนในมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552**.**

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การนิเทศการสอน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, 2548.

ประสาท เนืองเฉลิม. **วิจัยการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2556.

พรรณี ลีกิจวัฒนะ. **วิธีการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มีน เซอร์วิส ซัพพลาย, 2554.

วิธีการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : มีน เซอร์วิส ซัพพลาย, 2557.

พิชัย ลีพิพัฒน์ไพบูลย์. **ผู้จัดการฝึกอบรมมืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น), 2543.

แม็คมานัส แพตตี้. **เทคนิคการสอนงาน.** กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท, 2552.

แม็คอาร์เดิล, เกรี อี. เอช. **การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม.** กรุงเทพฯ: บีไบร์ทบุ๊คส์, 2546.

มัดซูโอ อาร์คีฮีโต. **สอนลูกน้องให้เก่งและเป็นงาน.** กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย-ญี่ปุ่น), 2555.

วชิรา เครือคำอ้าย. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา.**วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการนิเทศบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

วัชรา เล่าเรียนดี. **การนิเทศการสอน: Supervision of Instruction**. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

วัฒนา พัฒนพงศ์. “ระบบการวางแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ แบบองค์รวม”. **วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์**. 42 (ฉบับพิเศษ) (เมษายน 2545), 33-90.

ไอบาร่าและเฮอร์มีเนีย. **การสอนงาน ปรึกษาและดูแล.** กรุงเทพฯ : เอ็กซเปอร์เน็ท, 2554**.**

การนิเทศกับการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21
Supervision for Researching and Teaching Development In the 21st Century

พิชญ์สิชา พงษ์พันแพงพงา[1]
สำเริง บุญเรืองรัตน์[2]

บทคัดย่อ

การนิเทศกับการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสม มีความสำคัญต่อผู้เรียน ผู้สอน และสถาบัน สภาพปัญหาการนิเทศเกิดจากผู้นิเทศ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีทัศนคติลบต่อการนิเทศ ด้านสภาพปัญหาการเตรียมความพร้อมในการนิเทศ แนวทางการปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ขาดการสนับสนุนพัฒนาจากองค์การที่เกี่ยวข้อง ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศบนพื้นฐานตามหลักสูตรของสถานศึกษา วิธีปรับปรุงการนิเทศ มีกระบวนการดำเนินการนิเทศใช้เทคโนโลยีสารสนเทศนำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อการนิเทศ และการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ งานวิจัยมีรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ พัฒนาการนิเทศของผู้สอน พัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน พัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาวิชาชีพครู พัฒนาการสนับสนุนนิเทศจากผู้บริหาร ความสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้นิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้สอน และกระบวนการพัฒนาการนิเทศ

คำสำคัญ : การนิเทศ, การวิจัย, พัฒนาการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21

Abstract

Development and research development of teaching and learning as an alternative development to solve problems or develop quality appropriately is important to learners, teachers and institutions. State of supervision problems caused by supervisor executives do not give priority to supervision recipients had a negative attitude towards on the condition of problems in preparation for supervision, to guidelines and evaluation of supervision, lack of support from the organization.

---

[1]อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
[2]อาจารย์พิเศษประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

Problems that should be researched about supervision should be based on the curriculum of the institution, to improve supervision with the supervision process use information technology to be used in communication and the development of supervision networks research has a teaching supervision model to develop learning management competencies, development of instructor supervision, develop students' thinking skills, development of learning management competencies in the 21st century focus on the development of the teacher profession, support from executives, relationship of instructors, supervisors, teachers participation and supervision of the developmental process

Keywords: Supervision, Reaching, and Teaching for Learning Development in 21st Century

บทนำ

การเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นกิจกรรมต้องยึดหลัก สอนน้อย เรียนมาก (teach less learn more) ทำให้ผู้สอนต้องให้ความสำคัญมากขึ้นที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนแบบมีทักษะสำคัญ วิจารณ์ พานิช (2556 : 1) กล่าวว่า บทบาทของผู้สอนเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนโดยส่วนใหญ่ การสอนไม่ใช่เรื่องยากถ้าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้ความสามารถทัดเทียมกันและพร้อมเรียนรู้ได้ทุกเวลา แต่ความแตกต่างกันจึงมักเกิดปัญหาในการเรียนการสอนกับผู้สอน ดังนั้นจึงควรเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนโดยส่วนรวม ผู้สอนต้องใช้วิธีสอน ใช้สื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ มาช่วยสอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ ต้องจัดกิจกรรม ต้องคอยสังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลผู้เรียนมาวิเคราะห์ศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต้องดำเนินการวางแผนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน แก้ปัญหาหรือได้แนวทางแก้ปัญหาหรือพัฒนาได้อย่างเหมาะสมทั้งของผู้สอนและผู้เรียนได้ดังนี้

ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

เป็นการพัฒนาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพได้อย่างเหมาะสมให้เกิดประสิทธิภาพ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่เพียงแต่เป็นกระบวนการค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบหรือเป็นการศึกษาหาคำตอบโดยอาศัยวิธีที่น่าเชื่อถือได้เท่านั้น แต่เน้นการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาการเรียนการสอนอีกด้วย วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ผู้สอนเป็นนักวิจัยทำการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน ด้วยวิธีการวิจัยที่เป็นวงจรต่อเนื่อง คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตผลและการสะท้อนผลเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน

ความสำคัญของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่การศึกษา มีคุณค่าผลงานคิดค้นนวัตกรรมซึ่งก่อประโยชน์ต่อบุคลากร สถาบันทางการศึกษา ดังนี้

ผู้เรียน มีความรู้ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน บางคนเรียนรู้ได้เร็ว แต่ผู้เรียนที่เรียนช้าหากผู้สอนใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวกัน ผู้สอนต้องไม่วางเฉยโดยต้องใช้ความพยายามวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาอย่างมีหลักการแล้วหาทางแก้ปัญหาเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนจนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ผู้สอน มีการวางแผนทำงานอย่างมีระบบ วางแผนการสอน เลือกวิธีสอนที่เหมาะสม และประเมินผล มีเป้าหมายชัดเจนว่าทำอะไร กับใคร เมื่อไร ด้วยเหตุผลอะไร ทำให้ทราบผลว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีประโยชน์เป็นที่ยอมรับมากน้อยเพียงใด

สถาบันการศึกษา ผู้สอนต้องศึกษาค้นคว้าเนื้อหาวิชาที่รับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่บริหารงานวิชาการอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ กำหนดสาเหตุ ชี้ประเด็นปัญหาได้ชัดเจน แก้ปัญหาได้ตรงจุด ยกระดับมาตรฐานวิชาการซึ่งส่งผลให้ สถาบันการศึกษามีผู้เรียนได้ผลสัมฤทธิ์การเรียนสูง

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาทางเลือกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม มีความสำคัญต่อทั้งผู้เรียน ผู้สอน และสถาบัน เมื่อผู้สอนทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนย่อมส่งผล ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ดังนั้นผู้สอนต้องมีการวางแผนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ เลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนย่อมส่งผลให้เป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาการแก่สถาบันการศึกษา

สภาพปัญหาการนิเทศในยุคศตวรรษที่ 21

การนิเทศในศตวรรษที่ 21 เป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา การดำเนินการนิเทศโดยภาพรวมยังถือว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 15) ได้ทำการวิจัยสภาพปัญหา แนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศยังไม่เข้มแข็ง แม้สถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดให้มีการนิเทศโดยใช้วิธีการนิเทศที่แตกต่างกัน นิเทศโดยผู้บริหาร นิเทศโดยหัวหน้าฝ่ายวิชาการและนิเทศโดยเพื่อนผู้สอน โดยทั่วไปผู้นิเทศยังขาดความรู้ในเนื้อหาสาระและความชำนาญในการนิเทศ การนิเทศขาดความต่อเนื่องและไม่มีระบบ ดำเนินการอย่างไม่จริงจัง ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนิเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ รัตนา นครเทพ (2552 : 5-7) พบว่า สถานศึกษามีการนิเทศไม่ครบทุกขั้นตอน เนื่องจากผู้บริหารและผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการนิเทศ ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์

ตลอดจนบุคลากร และขาดความตระหนักคุณค่าของการนิเทศ ทุกแห่งต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพผู้สอนด้วยการนิเทศ รัตนา ดวงแก้ว และคณะ (2554 : 3-5) ได้วิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอน พบว่า 1) ด้านการเตรียมการนิเทศ พบปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมของคณะกรรมการการนิเทศ การขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบ ไม่ได้วิเคราะห์สภาพปัญหาอย่างแท้จริงของผู้สอน ผู้รับการนิเทศขาดการเตรียมบุคลากรผู้นิเทศอย่างเหมาะสม 2) ด้านการปฏิบัตินิเทศ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้นิเทศ ทั้งผู้รับการนิเทศไม่มีความเข้าใจในกระบวนการนิเทศและไม่ได้รับการสะท้อนกลับจากการนิเทศ และ 3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการขาดการกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง โดยไม่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน วรวรรณ ทองเหมือน (2554 : 3-5) พบว่า คุณลักษณะของผู้นิเทศต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษย์สัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น ทักษะที่จำเป็นของผู้นิเทศ ต้องเป็นผู้นำที่ดี มีการทำงานแบบประชาธิปไตย มีความสามารถในการแก้ปัญหา ในด้านการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศมีการประสานงานที่ดีกับผู้บริหารสถานและผู้รับการนิเทศโดยยอมรับการปฏิบัติซึ่งกันและกัน สภาพการจัดการนิเทศควรมีความพร้อม ผู้สอนมีบทบาทจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ต้องได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง ผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากร สื่อการสอน สนับสนุนผู้สอนให้ได้รับความรู้และใช้นวัตกรรม

สภาพปัญหาการนิเทศเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เป็นคำถามที่นักวิชาการต้องวิเคราะห์สภาพปัญหาว่ามีลักษณะอย่างไรและมีสาเหตุอะไรที่ทำให้เกิดปัญหา สรุปสภาพปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการนิเทศเพื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักและแสวงหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการนิเทศพัฒนาให้เป็นการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

สภาพปัญหาการนิเทศการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาด้านบุคลากรการนิเทศ มีงานวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาด้านบุคลากรการนิเทศซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับผู้สอน ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องผู้สอนยังขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ งานวิจัยส่วนใหญ่สรุปที่สอดคล้องกันว่า ปัญหาการนิเทศที่สำคัญ คือผู้บริหารและผู้สอนยังขาดทักษะ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ ถ้าพิจารณาหลักสูตรแล้วเห็นได้ว่าการพัฒนาบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ไม่มีหลักสูตรพัฒนาการนิเทศโดยตรง ไม่มีรายวิชาหรือสาระที่เน้นให้ความสำคัญมากนัก ดังนั้นต้องจัดให้มีการนิเทศเป็นระบบเพื่อช่วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจและทักษะในการสอน ปัจจุบันพบว่ารูปแบบการนิเทศมีผู้ศึกษาวิจัยและพัฒนาไว้หลายรูป เช่น แบบเพื่อนนิเทศเพื่อน (รัตนา ดวงแก้ว และคณะ, 2554 : 124) บทบาทการนิเทศของผู้นิเทศมีความสำคัญในการปฏิบัติการ

นิเทศ สำหรับผู้บริหารต้องมีทิศทางการนิเทศ มีการเปลี่ยนแปลง มีรูปแบบใหม่โดยเน้นการนิเทศแบบมีส่วนร่วมกันและการนิเทศแบบร่วมพัฒนา ต้องใช้ทักษะในการประสานความร่วมมือมากมายเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารมีความจำเป็นต้องเพิ่มพูนหรือฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ เพื่อประโยชน์ต่องานนิเทศ

1.2 ผู้บริหารไม่สนใจงานบริหารวิชาการ การนิเทศและขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ การนิเทศการศึกษาถือเป็นงานสำคัญในการบริหารงานวิชาการ ต้องพัฒนาและใช้กระบวนการนิเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของผู้สอน ในการพัฒนาการนิเทศครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดคือผู้บริหาร การนิเทศที่ประสบความสำเร็จได้มีปัจจัยหลัก คือ ผู้บริหาร จากงานวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 : 135) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญด้านวิชาการน้อย เนื่องจากงานวิชาการไม่ได้ทำให้สถานศึกษาเป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็วเหมือนกับการเน้นด้านกิจกรรม เช่น กีฬา ดนตรี การมุ่งพัฒนางานวิชาการให้ดีเด่น เป็นที่ยอมรับ เป็นที่รู้จักทำได้ค่อนข้างยาก ผู้บริหารให้ความสำคัญงานวิชาการน้อยเกินไป

1.3 ผู้บริหารไม่ตระหนักถึงความสำคัญการนิเทศ เนื่องจากงานบริหารและงานนิเทศมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน หากไม่ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนเหมือนกันหรือมีความเข้าใจแตกต่างกันแล้ว ผู้บริหารอาจมีความสับสน ผู้บริหารบางคนมีความเข้าใจว่า การนิเทศเป็นเรื่องของศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นผู้นิเทศเท่านั้นและไม่ให้ความสำคัญของการนิเทศ ปัญหาคือ ผู้บริหารมีการจัดการโดยเน้นกำกับติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายแต่ขาดกระบวนการนิเทศ ซึ่งเป็นวิธีการทำให้ความช่วยเหลือและแนะนำครูเพื่อการปฏิบัติงานของผู้สอน งานวิจัยของ เก็จกนก เอื้อวงศ์ (2546 : 3-4) พบว่า ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพสถานศึกษาคือ ผู้บริหารนำการเปลี่ยนแปลงมาใช้การบริหารแบบชี้นำ เพื่อทำให้บรรลุตามเป้าหมายการปฏิรูปการศึกษา โดยขาดการนิเทศให้ความรู้ แนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้สอน ผู้บริหารไม่ได้ใช้การนิเทศในการพัฒนาบุคลากรการศึกษา ประเด็นนี้เองแคนซ์ ซัลแมน และสัลลิแวน Glanz, Shulman, and Sullivan (2007 : 3-5) ได้ทำการวิจัยพบว่า ผู้บริหารไม่มีเวลาทำหน้าที่นิเทศ มีลักษณะเป็นการประเมินมากกว่าการช่วยพัฒนาระบบ ผู้บริหารรับผิดชอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนจากการนิเทศมาเป็นกำกับติดตาม เพื่อมุ่งหวังให้เกิดผลสำเร็จของการดำเนินงาน

1.4 ผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศมีทัศนคติในทางลบต่อการนิเทศ ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและขาดการเสริมสร้างวัฒนธรรม มีการจับผิด ตรวจจับข้อบกพร่อง โดยที่ ผู้นิเทศขาดทักษะการนิเทศ สัมพันธภาพระหว่างผู้นิเทศกับผู้สอนไม่ดี ขาดความเป็นกัลยาณมิตรหรือผู้สอนขาดความพร้อมในการรับการนิเทศเนื่องจากภาระงานมาก ผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ปกป้องตนเอง วัฒนธรรมการทำงานเชิงคุณภาพหลายแห่งไม่ได้รับการเสริมสร้างให้เกิดขึ้น ผู้สอนไม่ให้ความสำคัญกับการทำงานโดยมุ่งเน้นคุณภาพการเรียนการ

สอนที่ส่งผลต่อผู้เรียน สำหรับปัญหาการทำผลงานทางวิชาการประเมินวิทยฐานะของผู้สอน พบว่า ผลงานทางวิชาการของผู้สอนไม่ได้เป็นผลงานการปฏิบัติการสอนจริง บางคนใช้เวลามากในการสร้างเอกสารเพื่อขอรับการประเมินวิทยฐานะโดยไม่ได้ลงปฏิบัติจริง ทำให้การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ไม่ถึงตัวผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2552 : 124-127) ลักษณะนี้พิจารณาได้จากการที่ผู้สอนไม่ให้ความสำคัญกับการทำงานให้เกิดคุณภาพอย่างแท้จริง ผู้สอนไม่ตระหนักในการพัฒนาตนเองและไม่ให้ความสนใจที่รับการนิเทศเพื่อการพัฒนาซึ่ง พบว่าเป็นปัญหาที่ทั้งผู้บริหารหรือผู้นิเทศต้องหาแนวทางการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

2. สภาพปัญหาจากสภาพแวดล้อมภายนอก

2.1 ขาดการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาการนิเทศจากองค์การที่เกี่ยวข้อง สภาพบริบทสถานศึกษามีความพร้อมการพัฒนาแตกต่างกัน บางแห่งมีบุคลากรสามารถร่วมกันพัฒนาระบบและดำเนินการนิเทศได้เอง แต่จำนวนมากขาดความพร้อมและยังต้องการการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง ปัจจุบันยังขาดการสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดำเนินการนิเทศและระบบ ศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เข้ามานิเทศเพื่อประเมินและติดตามผลการดำเนินการ ไม่ได้เข้ามาปฏิบัติงานเพื่อนิเทศ ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้สอนตามภารกิจ การปฏิบัติงานการนิเทศจึงไม่เกิดผลอย่างจริงจังในการพัฒนา

2.2 องค์ความรู้ด้านการนิเทศมีไม่มาก ไม่ได้รับการเผยแพร่และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เหล่านั้น การนำนวัตกรรมการนิเทศมาประยุกต์ เพื่อพัฒนาคุณภาพ แต่ยังขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับศาสตร์และองค์ความรู้ เพื่อได้ประสบความสำเร็จในการดำเนินการนิเทศ

ประเภทของปัญหาที่ควรทำการวิจัยการนิเทศ

การนิเทศเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ผู้นิเทศที่พึงประสงค์ควรเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษย์สัมพันธ์ และเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น มีทักษะจำเป็นของผู้นิเทศ เป็นผู้นำที่ดี มีการทำงานแบบประชาธิปไตย และมีความสามารถในการแก้ปัญหาในด้านการปฏิบัติงาน ผู้นิเทศต้องมีการประสานงานที่ดี ยอมรับการปฏิบัติซึ่งกันและกัน การนิเทศมีความพร้อม ผู้สอนมีบทบาทจัดกิจกรรม สนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาการเรียนการสอนให้ต่อเนื่อง ตลอดจนผู้บริหารสนับสนุนทรัพยากร สื่อการสอน สนับสนุนให้ผู้สอนได้รับความรู้และนวัตกรรม ดังนั้นปัญหาที่ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาแบ่งได้ ดังนี้

1. บุคลากรการนิเทศที่เกี่ยวข้องขาดทักษะความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศ หากพิจารณาถึงหลักสูตรการพัฒนาบุคลากรหรือหลักสูตรการพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่า ไม่มีหลักสูตรเพื่อพัฒนาในเรื่องการนิเทศการศึกษาโดยตรง เนื้อหาการนิเทศการศึกษามีบรรจุอยู่ในบางรายวิชาหรือสอดแทรกบางรายวิชาในการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ไม่ได้เป็นรายวิชาหรือสาระที่เน้นให้ความสำคัญมากนัก ดังนั้น ความรู้ในเรื่องการนิเทศการศึกษาจึงยังมีไม่มาก หากต้องการให้การนิเทศเป็นระบบช่วยการพัฒนา

คุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผู้สอน บุคลากรให้มีทักษะความรู้ การนิเทศมีความสำคัญยิ่ง

2. การดำเนินการนิเทศ จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการนิเทศ สอดคล้องกันว่า การดำเนินการนิเทศมีหลายรูปแบบแตกต่างกัน แต่สภาพปัญหาคือการดำเนินการไม่ครบทุกขั้นตอน การดำเนินการยังขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศในเรื่องต่อไปนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมการนิเทศ สถานศึกษาหลายแห่งยังขาดบุคลากรที่รับผิดชอบในด้านการนิเทศ รวมทั้งผู้รับผิดชอบงานนิเทศหรือคณะกรรมการการนิเทศ ยังขาดทักษะความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ความต้องการจำเป็นการนิเทศ ทำให้การวางแผนการนิเทศไม่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของบุคลากรอย่างแท้จริง

2.2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ ปัญหาส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศไม่เป็นไปตามแผน ผู้สอนไม่ปฏิบัติตามกำหนดการปฏิทินที่ตั้งไว้ ผู้สอนผู้นิเทศมีภารกิจมากโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กมีผู้สอนจำนวนน้อย หากผู้บริหารไม่ให้ความสนใจและพัฒนารูปแบบการนิเทศที่เหมาะสมกับสถานศึกษาขนาดเล็ก โอกาสผู้สอนได้รับการนิเทศจึงมีความเป็นไปได้ยาก ทั้งสถานศึกษาบางแห่งยังขาดความพร้อมในด้านสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการนิเทศ การผลิตสื่อที่ใช้ในการนิเทศ รวมทั้งนวัตกรรมการนิเทศต่าง ๆ เป็นองค์ความรู้มีประโยชน์ต่อการนิเทศ

2.3 ด้านการประเมินผลการนิเทศ ปัญหาที่ไม่ค่อยได้ดำเนินการคือการประเมินผลการนิเทศ โดยสถานศึกษาขาดผู้รับผิดชอบในการนิเทศ ทำให้การประเมินผลไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ขาดการพัฒนาเครื่องมือการนิเทศไม่สามารถนำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาการนิเทศและการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างจริงจัง

3. การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก แม้แนวคิดในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการนิเทศเป็นแนวทางการพัฒนาที่น่าจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดเนื่องจากเป็นการพัฒนา หน่วยปฏิบัติดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความพร้อมในการพัฒนาที่แตกต่างกัน ซึ่งสภาพปัจจุบันยังขาดการให้การสนับสนุนส่งเสริมเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ดำเนินการนิเทศอย่างจริงจัง ระบบศึกษานิเทศก์ส่วนใหญ่เข้ามานิเทศเพื่อประเมินและติดตามผลการดำเนินการต่าง ๆ ไม่ได้เข้ามาปฏิบัติงานเพื่อนิเทศช่วยเหลือและพัฒนาผู้สอนตามภารกิจ การปฏิบัติงานนิเทศจึงไม่เกิดผลอย่างจริงจังในการพัฒนา ดังนั้นวิจัยการสนับสนุนนิเทศจากองค์การเกี่ยวข้องดังกล่าว

4. การนิเทศทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นรูปแบบที่มีการใช้มานานเป็นการนิเทศโดยใช้สื่อเอกสาร สิ่งพิมพ์ ที่ผู้นี้ที่จะส่งผ่านความรู้ไปยังผู้รับการนิเทศ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ณ ที่ต่าง ๆ กัน มีการผลิตชุดฝึกอบรมทางไกล ชุดพัฒนาตนเองหรือคู่มือผู้สอน เพื่อให้ผู้สอนได้นำไปศึกษาและใช้

เพื่อการพัฒนาตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้สอน แต่ปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การนิเทศทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเป็นแนวทางที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาให้มีการใช้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศโดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี้ สถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาเป็นรูปแบบการนิเทศแบบใหม่ โดยตั้งเป็นกลุ่มศึกษาเรียนรู้โดยผ่านเครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ (social network) เช่น face book twitter หรือ weblog

5. การพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ จากสภาพปัญหาการศึกษาปัจจุบันขาดแคลนผู้สอน ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจะช่วยเหลือตนเองได้เป็นอย่างดี โอกาสที่จะสร้างหรือพัฒนาระบบการนิเทศเป็นไปได้ยาก แนวทางที่ควรเป็นคือการที่หน่วยงานต้นสังกัดต้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนสถานศึกษาเหล่านี้อย่างเต็มที่ แนวทางสถานศึกษาสามารถช่วยเหลือตนเองโดยความร่วมมือกันเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามตัวกัน ผนึกกำลังร่วมมือกันในลักษณะของเครือข่ายการนิเทศ ซึ่งอาจใช้ลักษณะของกลุ่มสถานศึกษาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อรวบรวมบุคลากรที่มีทักษะความรู้ความสามารถมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน โดบ

จัดการนิเทศเป็นคู่สัญญา หรือเพื่อนนิเทศเพื่อนข้ามสถานศึกษาหรือจัดกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาและสามารถนำลักษณะการนิเทศทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป ประเภทปัญหาควรทำการวิจัยการนิเทศ ควรปรับปรุงเกี่ยวกับบุคลากรการนิเทศให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศ กระบวนการดำเนินการนิเทศที่มีปัญหาด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การนิเทศทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใช้สื่อสารเพื่อนิเทศ การพัฒนาเครือข่ายการนิเทศการสนับสนุนจากหน่วยงาน

วิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิจัยในประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2560 จำนวน 4 เรื่อง และวิจัยต่างประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009-2018 จำนวน 2 เรื่อง ดังนี้

สามารถ ทิมนาค (2555 : 5-7) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของโปรป์ป ดีเอ, กริกกค์แมน เอส และอีฮารา ดีที (Propp D.A. , Glickman S., and Uehara D.T., 2003) ผลการวิจัยพบว่า เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของผู้สอนภาษาไทย ที่เรียกว่า “AIPDE Model” ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพและสมรรถนะในการทำงาน (Assessing : A) ขั้นที่ 2 การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Information : I) ขั้นที่ 3 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P) ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing : D) ประกอบด้วยกระบวนการนิเทศการสอน 3 ขั้น คือ 1) การประชุมก่อนการสังเกตการสอน 2) การสังเกตการสอน 3) การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการสังเกตการสอน และขั้นที่ 5 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluation : E) ผลจากการตรวจสอบคุณภาพของ

รูปแบบการนิเทศการสอนโดยผู้เชี่ยวชาญ 6 คน พบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนมีคุณภาพและประสิทธิผล ของรูปแบบการนิเทศการสอนโดยการนำไปใช้ในสถานศึกษาเมื่อนำรูปแบบดังกล่าวนี้มีค่าสูงขึ้น พบว่า ผู้สอนที่ทำหน้าที่นิเทศมีสมรรถภาพการนิเทศการสอนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนดังกล่าวมีค่าสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ผู้สอนผู้รับการนิเทศมีสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน นักเรียนมีทักษะการอ่านหลังดังกล่าวการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักเรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันสูงขึ้น ผู้สอนผู้ทำหน้าที่นิเทศและผู้สอนซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนของครูผู้สอนภาษาไทยอยู่ในระดับมากที่สุด

บัณฑูร มนตรานนท์ (2556 : 5-10) ศึกษาการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความเห็นของครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้สอนมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการเรียนเปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้สอนเมื่อพิจารณาตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้สอนทั้งสถานศึกษาที่มีผู้เรียนไม่เกิน 1,500 คน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้สอนในสถานศึกษาที่มีผู้เรียนมากกว่า 1,500 คน มีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติงานนิเทศภายในสถานศึกษามากกว่าผู้สอนในสถานศึกษาที่มีผู้เรียนไม่เกิน 1,500 คน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาตามประสบการณ์การปฏิบัติการสอน พบว่า ผู้สอนที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการสอนแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านใน 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตร ผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีความคิดเห็นว่าผู้บริหารมีการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนมากกว่าผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้งานอาชีพและเทคโนโลยี และผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างประเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พาสนา ชลบุรพันธ์ (2560 : 7-10) ได้วิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดผู้เรียน คือ การจัดกิจกรรมการนิเทศการสอนด้านเทคนิคและวิธีการนิเทศการสอน มี 4 หลักการขั้นตอน ได้แก่ หลักคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักบูรณาการและความต่อเนื่อง และหลักความทันสมัยของเทคโนโลยี และหลักการข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งมีกระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ จัดทำข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการนิเทศการสอน ใช้สื่อเครื่องมือและเทคโนโลยี จัดกิจกรรมการนิเทศการสอน และประเมินผลการนิเทศการสอน และมีกลไกสนับสนุนการนิเทศการสอน 3 ด้าน คือ 1. การใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการสอน 2. การมีส่วนร่วมการนิเทศการสอนและ3. การวิจัยเพื่อพัฒนาการนิเทศการสอน

ศุภวรรณ สัจจพิบูล (2560 : 3-5) ได้วิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายพัฒนาวิชาชีพครูที่เกื้อกูลกันและกันอย่างเป็นมิตรด้วยการมีผู้สอนงาน (Coach) มีพี่เลี้ยง (Mentor) เป็นผู้คอยสนับสนุนการนิเทศในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยในการนิเทศให้ทันต่อความต้องการนิเทศ ใช้ระบบเครือข่ายออนไลน์นำมาประยุกต์ในการนิเทศอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นการสะท้อนคิด การให้ความร่วมมือและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สอนสู่การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นำแนวคิดกระบวนการสอนงานและการเป็นพี่เลี้ยง การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) มาประยุกต์ในการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ครุสแคมป์ (Kruskamp, 2010 : 3) ศึกษาบทบาทของศึกษานิเทศก์ที่กองดูแลสถานศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาไม่รู้ตัวว่าไม่สนับสนุนงบประมาณเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศและมีบทบาทที่ขัดแย้งกับการนิเทศ

ริชโช (Rizzo, 2010 : 5) ศึกษามุมมองของผู้สอนและศึกษานิเทศก์ที่เกี่ยวกับแนวคิดในการนิเทศการศึกษา ผลการศึกษาพบความแตกต่างระหว่างแนวคิดของผู้สอนและของศึกษานิเทศก์เกี่ยวกับงานนิเทศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันคือ การเข้าใจพื้นที่ที่ดูแล การรู้จักสภาพปัจจุบันและความแตกต่างของสถานศึกษา การเป็นที่ปรึกษาที่ชาญฉลาดไว้ใจได้ ใช้วิธีการนิเทศที่หลากหลาย ความสัมพันธ์ของผู้สอนและผู้นิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้สอนและการดูแลความเป็นอยู่ของผู้สอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการนิเทศ

สรุปได้ว่า งานวิจัยรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงผู้สอน รูปแบบการนิเทศการสอน ส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 โดยไปมุ่งการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามเป้าหมายเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู การสนับสนุนจากผู้บริหารโดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างของผู้สอนและผู้นิเทศ การมีส่วนร่วมของผู้สอน การดูแลความเป็นอยู่ของผู้สอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการพัฒนาการนิเทศ

สรุป

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพนี้มีความสำคัญต่อทั้งผู้เรียน ผู้สอนและสถาบันศึกษา สภาพปัญหาการนิเทศเกิดจากผู้นิเทศ ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญต่อการนิเทศ ผู้รับการนิเทศมีทัศนคติทางลบต่อการนิเทศ ด้านสภาพปัญหาการเตรียมความพร้อมในการนิเทศ แนวทางการปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ ปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่ขาดการสนับสนุนและพัฒนาการนิเทศจากองค์การที่เกี่ยวข้อง ประเภทปัญหาที่ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ กระบวนการดำเนินการนิเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนาเครือข่ายการนิเทศ

เอกสารอ้างอิง

เก็จกนก เอื้อวงศ์. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

บัณฑูร มนตรานนท์. **การศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม.** สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.

พาสนา ชลบุรพันธ์. **รูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนระดับการศึกษาพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2560.

รัตนา นครเทพ. **การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2552.

รัตนา ดวงแก้ว และคณะ. **การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการเรียนการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2554.

วรวรรณ ทองเหมือน. **สังเคราะห์งานวิจัยการนิเทศการศึกษา**. ปริญญานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2556.

ศุภวรรณ สัจจพิบูล. **แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560.

สามารถ ทิมนาค. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของผู้สอนภาษาไทย.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2552.

Glanz J., Shulman, V., and Sullivan, S. **Impact of Instructional Supervision on Student Achievement: Can We Make the Connection?** [Online]. Available:

http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/contentdeliver/servlet/ERICServle. [2019, January 17], 2007.

Kruskamp, W. H. **Instructional Supervision and the Role of High School Department Chairs.** [Online]. Available: http://www.Lib.umi.Com/dissertations/fullcit/311091. [2019, January 10], 2010.

Propp D.A., Glickman S., and Uehara D.T. **ED Leadership Competency Matrix: an Administrative Management Tool**. [Online]. Available: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/14574657. [2019, January 23], 2003.

Rizzo, J. F. **Teachers' and Supervisors' Perceptions of Current and Ideal Supervision and Evaluation Practices.** [Online]. Available: http://www.Lib.umi.Com/dissertations/fullcit/311091. [2019, January 10], 2010.

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับ EQ ในเด็กปฐมวัย

Information Communication Technology with Emotional Intelligence In Early Childhood

ศุภลักษณ์ พลายแสง[1]
วีรพงศ์ เฉลิมรุ่งโรจน์[2]
พิชชาพร สุนทรนนท์[3]
ธวัชชัย ศรีเทพ[4]

บทคัดย่อ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพได้ต้องเริ่มต้นที่ปฐมวัยคือตั้งแต่อายุแรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งเรียกเด็กที่เกิดในยุคปัจจุบันว่า เจเนอเรชั่นแอลฟา พ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา แต่ในยุคปัจจุบันที่พ่อแม่ผู้ปกครองจำเป็นต้องเลี้ยงดูบุตรหลานท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอุปกรณ์ไอซีที ที่ส่งผลกระทบต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็ก ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงควรรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อใช้ประกอบกับการอบรมเลี้ยงดูด้วยการชี้แนะแนวทาง ให้คำแนะนำ และควบคุมดูแลเด็กให้ใช้อุปกรณ์ไอซีทีอย่างเหมาะสม โดยใช้เป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยสื่ออื่นๆ ที่มีความหลากหลายที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับพ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นไปในทิศทางบวก ช่วยให้เด็กมีทักษะการคิด การแก้ปัญหาด้วยตนเอง เรียนรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง สามารถควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้ปกครองยังสามารถปลูกฝังระเบียบวินัยและมารยาททางสังคมให้กับเด็กซึ่งเป็นพื้นฐานทักษะทางสังคมที่สำคัญที่ใช้ในการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ความฉลาดทางอารมณ์, เด็กปฐมวัย

[1-4]อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

The human resource development should start in early childhood from newborn to 6 years old. We called the child who were borned in this period an Alpha Generation. Parents who are close to their child must play an important role in early childhood development such as Physical, Emotional, Social and Cognitive Developments. Currently, Parents are mostly urged to foster their child among Information Communication Technology (ICT) environment. As it affects Emotional Intelligence, parents should be aware of ICT for parenting purposes closely with their child to guide and manage ICT materials in an appropriate way. By managing ICT the right way, we can use those technologies as a material to support their new experiences in such variant of activities with the parents. As the result, this will help improving family relationships along with the child thinking skills, problem solving skills and their emotional awareness. To make all of the mentioned factor more tangible, parents should cultivate discipline and social manners in order for your child to live happily among others.

Keywords: Information Communication Technology, Emotional Intelligence, Early Childhood

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อย่างเต็มตัวและต่อเนื่อง ถือได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เมื่อสังคมเปลี่ยนพ่อแม่ผู้ปกครองยุคนี้ต้องยอมรับว่า เราไม่อาจเลี้ยงดูบุตรหลานในแบบเดียวกับที่เคยถูกเลี้ยงดูมาแต่ในอดีตได้อีกต่อไป เนื่องจากเรากำลังเลี้ยงดูบุตรหลานที่อยู่ในยุคเจเนอเรชั่นแอลฟา ที่มีพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นเจเนอเรชั่นเอ็กซ์และเจเนอเรชั่นวาย ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีแนวโน้มในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นเรื่อยๆ (นภดล อินนา , 2548) แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถทราบได้ว่าบุคคลกลุ่มนี้จะสามารถรู้เท่าทัน และส่งเสริม ป้องกัน การใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่อบุตรหลานได้มากน้อยเพียงใด

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต้องเริ่มตั้งแต่ช่วงอายุแรกเกิดจนถึงห้าขวบ หรือวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งที่เรียกกันว่า “เด็กปฐมวัย” ซึ่งหมายถึงเด็กตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 6 ปี ซึ่งตรงกับเด็กเจเนอเรชั่นแอลฟาให้มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ โดยองค์การยูนิเซฟซึ่งเป็นหน่วยงานของสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม พัฒนาการสุขภาพ รวมถึงความเป็นอยู่ของแม่และเด็กในประเทศ

กำลังพัฒนาระบุว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางด้านสติปัญญา และความฉลาดทางด้านอารมณ์ สูงขึ้นกว่าปกติ และนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนรู้ต่อในระดับที่สูงขึ้น และเป็นแรงงานที่มีคุณภาพมีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลงด้วย (ประเวศ วะสี, 2557)

ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด จะต้องสร้างให้เด็กเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิต เด็กจะเจริญเติบโตได้มากน้อยเพียงใด อยู่ที่บทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นสำคัญ ถึงแม้เด็กจะเข้าโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่บ้านก็ยังคงเป็นสิ่งแวดล้อมสำคัญที่มีอิทธิพลยิ่งต่อเด็ก ดังที่ Bronfrenbrenner (1979 อ้างใน พัชราภา ตันติชูเวช, 2556) นักจิตวิทยาผู้พัฒนาทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตและพัฒนาการของเด็ก โดยสิ่งแวดล้อมขั้นแรกที่ใกล้ตัวเด็กมากที่สุดก็คือครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยในการรองรับและเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้กับเด็ก และจากการประชุมของผู้เชี่ยวชาญที่มหาวิทยาลัยอิลินอยส์ ซึ่งองค์การยูเนสโกจัดขึ้น พบว่า ศูนย์กลางที่พัฒนาการเด็กทั้งทางร่างกาย สมองและสติปัญญานั้น ได้แก่ ครอบครัว ถ้าหากครอบครัวให้ความอบอุ่น และสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้อง อนาคตของเด็กก็แจ่มใส และมีผลต่อทัศนคติของเด็กด้วย

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสมเป็นสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กได้ อย่างไรก็ตาม เคยมีการคาดการณ์ถึงผลเสียของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มากขึ้น และพบว่าผลเสียที่เกิดขึ้นน่าหวั่นวิตกมากกว่าที่เคยคาดคิด จากงานวิจัยในมหาวิทยาลัย San Diego State ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการใช้เวลาอยู่กับอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้า (Depression) นั่นหมายความว่า ยิ่งบุคคลใช้เวลาอยู่กับอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมากขึ้น ก็ยิ่งเพิ่มโอกาสการเกิดภาวะซึมเศร้ามากขึ้น (Vida Simples, 2018) นอกจากนี้ มีผลการศึกษาอื่นๆ ที่สนับสนุนว่าการใช้ทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาทางอารมณ์และทำให้สิ่งที่เรียกว่าความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) ลดลง โดยเฉพาะเด็กเจเนอเรชั่นแอลฟา ซึ่งเป็นเด็กที่เกิดมาท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทำให้เด็กกลุ่มนี้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคมน้อยลงไปด้วย ช่วงเจเนอเรชั่นแอลฟาจึงเป็นช่วงวัยที่ต้องการการปลูกฝังดูแลเป็นพิเศษ บทความนี้จึงมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองเล็งเห็นถึงความสำคัญของการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร นำไปสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสม

การแบ่งช่วงอายุ (generation) ของบุคคล

Pilcher (1994 อ้างถึงใน พัชราภา ตันติชูเวช, 2556) การแบ่งช่วงอายุของบุคคลเป็นการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมในแต่ละชั่วอายุของบุคคลที่เกิดในรุ่นเดียวกัน ซึ่งในแต่ละช่วงอายุของบุคคลจะมีปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ทำให้ปัจจุบันมีชั่วอายุของบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่บนโลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองจนถึงปัจจุบันได้ทั้งหมด 5 ชั่วอายุคนหรือ 5 เจเนอเรชั่น (Pilcher, 1994) ดังนี้

เจเนอเรชั่นที่ 1 : เบบี้ บูมเมอร์ (Baby Boomers) คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1945 – 1964 หรือ พ.ศ. 2488 – 2507 บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชั่นนี้ ได้แก่ เป็นคนที่มีชีวิตเพื่อการทำงาน เคารพกฎเกณฑ์ กติกา อดทน ให้ความสำคัญกับผลงานแม้ว่าจะต้องใช้เวลานานกว่าจะประสบความสำเร็จ จึงมักมีการวางแผนและตัดสินใจกระทำการใดๆ ได้อย่างเด็ดขาดและจริงจัง

เจเนอเรชั่นที่ 2 : เจเนอเรชั่น เอ็กซ์ (generation x) คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ.1965 – 1980 หรือ พ.ศ. 2508 – 2523 มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า latchkey kids หรือ baby bust หรือ slacker generation หรือ x-early baby boomers เมื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของเจเนอเรชั่นนี้ พบว่าโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต วิทยุ นิตยสารและภาพยนตร์ มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของเจเนอเรชั่นเอ็กซ์มากที่สุด (อรอนงค์ ทิพย์เสถียรกุล, 2551)

เจเนอเรชั่นที่ 3 เจเนอเรชั่น วาย (generation y) คือบุคคลที่เกิดในปี ค.ศ. 1981 – 1994 บุคคลในเจเนอเรชั่นนี้ เกิดจากบุคคลในยุคเบบี้บูมเมอร์ตอนปลาย พชร นิลมณี (2557) อธิบายว่า บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชั่นนี้ ได้แก่ เป็นกลุ่มคนที่โตมาพร้อมกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี มองโลกในด้านดี ใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก อีกทั้งมีความสามารถในการทำงานที่เกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร และยังสามารถทำงานหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการทำงานได้ดี

เจเนอเรชั่นที่ 4 เจเนอเรชั่นซี (generation z) คือเด็กและเยาวชนที่เกิดในปี ค.ศ. 1995 – 2009 หรือ พ.ศ. 2538 – 2552 เด็กและเยาวชนในเจเนอเรชั่นซี จะเกิดจากบุคคลในเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชั่นนี้ ได้แก่ ไวต่อการรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีเหล่านั้นได้อย่างทันการณ์, ติดต่อกับสังคมภายนอกในโลกเสมือนจริงทางอินเทอร์เน็ต มีความยืดหยุ่นและสมาร์ท และสามารถอดทนกับการอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Grail research, 2011)

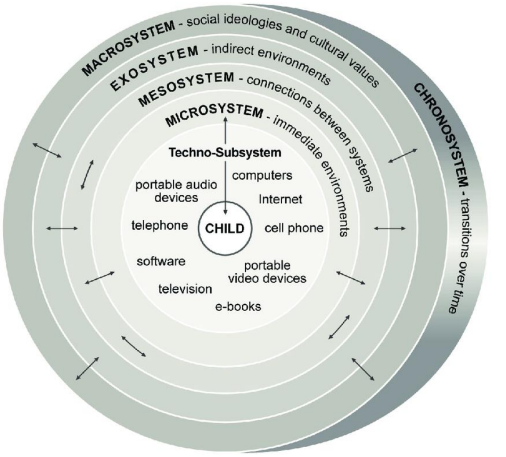
เจเนอเรชั่นที่ 5 : เจเนอเรชั่นแอลฟา (generation alpha) คือเด็กที่เกิดในปี ค.ศ. 2010 – 2025 หรือ พ.ศ. 2553 – 2568 เด็กในเจเนอเรชั่นนี้ทุกคน เกิดในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง เด็กในเจเนอเรชั่นนี้ส่วนใหญ่เป็นลูกของบุคคลในเจเนอเรชั่นวายและเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ และเป็นรุ่นหลานของบุคคลที่เกิดในช่วงปลายของเบบี้ บูมเมอร์

บุคลิกลักษณะที่สำคัญของคนในเจเนอเรชั่นนี้ ได้แก่ ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีอย่างทันการณ์ต่างๆ ได้มากกว่า ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี, ยึดติดกับวัตถุนิยม มากกว่าคนในยุคที่ผ่านมา พ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลใกล้ชิดจึงมีบทบาทที่สำคัญในการให้การอบรมเลี้ยงดูเด็กเจเนอเรชั่นแอลฟา (Matthew, 2013)

ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner (Ecological theory of human development)

Bronfenbrenner (1997 อ้างถึงใน พัชราภา ตันติชูเวช, 2556) เป็นนักจิตวิทยาผู้พัฒนาทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (the ecological systems theory) เพื่อใช้ในการอธิบายพฤติกรรมเด็ก โดยทฤษฎีนี้เชื่อว่า

สิ่งแวดล้อมจะมีอิทธิพลต่อการเติบโตและพัฒนาการของเด็ก ซึ่ง Bronfenbrenner ได้แบ่ง “ชั้น” ของสิ่งแวดล้อม และเชื่อว่าแต่ละชั้นของสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็ก ตามลำดับ ทฤษฎีนี้ถูกเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “bioecological systems theory” เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของระบบทางชีวภาพซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมขั้นต้น ที่มีผลต่อพัฒนาการของเด็ก โดยแนวคิดในการเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมไว้ Bronfenbrenne เรียกว่า ecological approach ในแนวคิดนี้ได้แบ่งสิ่งแวดล้อมออกเป็นระบบต่อเนื่องกัน แต่ละระบบมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ Bronfenbrenne ได้แบ่งระดับชั้นของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กไว้เป็น 5 ระดับชั้น ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner
(Ecological theory of human development)

1. The microsystem เป็นรูปแบบของกิจกรรม บทบาททางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับที่บุคคลสามารถเผชิญหน้าซึ่งกันและกันได้ (face-to-face) เป็นสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่สุดเป็นระบบสิ่งแวดล้อมหน่วยแรกที่ซึ่งบุคคลอาศัยอยู่ และได้ประสบการณ์โดยตรง ระบบนี้ได้แก่ การเป็นสมาชิกในครอบครัว ที่พ่อแม่และลูก มีปฏิสัมพันธ์กัน

2. The mesosystem ระบบนี้เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงระบบ microsystems ต่าง ๆ ตั้งแต่สองระบบหรือมากกว่าให้สัมพันธ์กัน โดยอธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างระบบ microsystems กับบุคคลอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องกับครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านและครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและโรงเรียน ระบบนี้จะมีบทบาทที่สำคัญในการช่วยสร้างประสบการณ์ให้กับบุคคล

3. The exosystem เป็นสภาพทางสังคมที่บุคคลไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรง แต่มีผลกระทบต่อพฤติกรรม หรือ พัฒนาการของบุคคลได้ โดยเป็นการเชื่อมโยงและตอบสนองของบุคคลที่ไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ระบบนี้จะมีความใกล้เคียงกับระบบ mesosystem ความสัมพันธ์ในระบบนี้จะมี

ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตัวอย่างของความสัมพันธ์ในระบบนี้ เช่น ทักษะทางสังคม ความสำเร็จในหน้าที่การงานของพ่อแม่มีส่วนในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม

4. The macrosystem ระบบใหญ่ที่สุดของระบบนิเวศน์ที่มีผลต่อพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รวมทุกระบบที่กล่าวมาให้เกี่ยวเนื่องกัน เป็นวัฒนธรรมใหญ่ เช่น นโยบายของรัฐบาล นโยบายสาธารณะ และวัฒนธรรมย่อยของสังคม เป็นการปฏิบัติและแนวดำเนินชีวิต ซึ่งยอมรับกันในสังคม และวัฒนธรรมย่อยของสังคม เป็นการปฏิบัติและแนวดำเนินชีวิต ซึ่งยอมรับกันในสังคม และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

5. The chronosystem เป็นระบบสิ่งแวดล้อมที่บรอมเฟนเบนเนอร์ ได้พัฒนาระบบขึ้นมาในภายหลัง เป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบของสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนไปของสิ่งแวดล้อม ตลอดช่วงชีวิตของบุคคล และรวมถึงเหตุการณ์ซึ่งเป็นประวัติของบุคคลผู้นั้นด้วย ระบบนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อระยะเวลาผ่านไปไม่ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงด้านคุณลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคลเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของครอบครัว สถานภาพทาด้านการเงิน เศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic status) การจ้างงาน สถานที่อยู่อาศัย

ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยาของ Bronfenbrenner ในการพัฒนามนุษย์ข้างต้นสอดคล้องกับข้อมูลจากนายแพทย์ สุริยเดว ทรีปาตี (สุริยเดว ทริปาตี, 2556) ที่ได้กล่าวถึงสภาพสังคมไทยในปัจจุบันไว้ว่า “สภาพสังคมปัจจุบัน ทุนเดิมที่มีอยู่ในระบบ microsystem ของโครงสร้างครอบครัว ชุมชน และโรงเรียนกำลังอ่อนแอลงในมิติของ conectedness เช่น การเลี้ยงลูกด้วยตนเองของพ่อแม่น้อยลง ในขณะเดียวกันระบบ microsystem ของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันกำลังถูกแทรกแซงจากระบบใหม่ที่เกิดขึ้นที่แตกต่างไปจากแนวคิดและทฤษฎีของ Bronfenbrenner และไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในยุคที่ผ่านมา นั่นคือ ถูกแทรกแซงด้วยระบบ techno-sub system กล่าวคือ เด็กในปัจจุบันสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีต่างๆ ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ เมื่อมีเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นก็สามารถติดต่อสื่อสารผ่านเพื่อนและกลุ่มคนใน social media ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นโลกของตนเอง ในขณะเดียวกัน techno-sub system ก็เป็นระบบที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นระบบที่กั้นกลางระหว่างพ่อแม่ที่อยู่ในระบบ microsystem กับลูกทำให้พ่อแม่ไม่สามารถเข้าถึงตัวลูกได้เหมือนที่ผ่านมา แนวคิดของ Bronfenbrenner โดยสภาพสังคมในปัจจุบันจะมีระบบ techno-sub system ที่เกิดขึ้นใหม่กั้นกลางระหว่างเด็ก และครอบครัวซึ่งจัดอยู่ในระบบที่เรียกว่า microsystem แสดงให้เห็นว่าพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กจะมีลักษณะอย่างไร สิ่งแวดล้อมด้านครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน จึงเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่มีบทบาทและความสำคัญในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้กับเด็กเจนเนอเรชั่นแอลฟาที่เรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศหรืออินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ

จากแนวคิดดังกล่าว จึงแสดงให้เห็นว่าเด็กที่เกิดในยุคเจเนอเรชั่นแอลฟา จึงมีคุณลักษณะและประสบการณ์ชีวิตที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่แตกต่างไปจากยุคที่ผ่านมา คือ เบบี้บูมเมอร์ เจเนอเรชั่นเอ็กซ์ เจเนอเรชั่นวาย และเจเนอเรชั่นซี

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

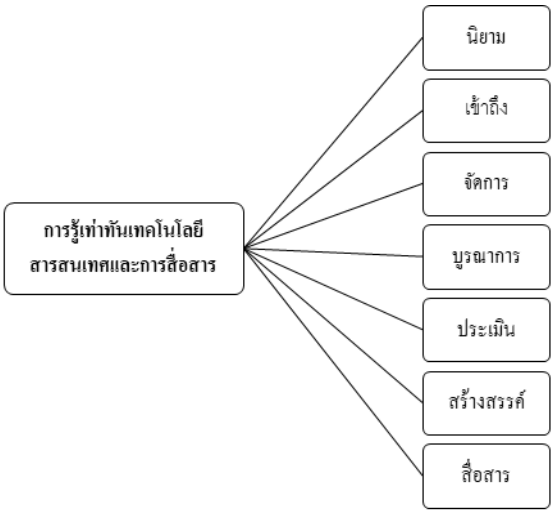
เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information and Communication Technology หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูลและการสื่อสาร นับตั้งแต่การสร้าง การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผล การรับและส่งข้อมูล การจัดเก็บและการนำไปใช้งานใหม่ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทั้งนี้หมายถึงกระบวนการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาระ และอุปกรณ์ไอซีที อาทิเช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ แล็ปท็อป และ อินเทอร์เน็ต ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันและแทบขาดเสียไม่ได้ สิ่งเหล่านี้ได้เข้ามามีบทบาท และเปลี่ยนแปลงวิถีการเรียน การดำรงชีวิต การทำงาน การติดต่อสื่อสาร (ปวริศ)

ความก้าวหน้าและนวัตกรรมของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบ กระบวนการ โครงสร้างทางด้านกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เครือข่ายองค์กร ความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พัฒนากรอบแนวคิดโดยผสมผสานองค์ความรู้ทักษะเฉพาะด้านความชำนาญการ และความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญกับทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี พลเมืองและแรงงานที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถแสดงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและปฏิบัติงานได้หลากหลาย เช่น ทักษะด้านสารสนเทศ ทักษะด้านสื่อ และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ปวริศ สารมะโน)

การรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

การรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT Literacy) หมายถึง ความรู้ เจตคติ ทักษะ ในการใช้เครื่องมือไอซีทีที่สามารถนิยาม เข้าถึง จัดการ บูรณาการ ประเมิน สร้าง และสื่อสาร ข้อมูลที่ถูกจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมายเพื่อให้สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Wijaya และ Surendro (2006 อ้างอิงใน ปวริศ สารมะโน, 2559) เสนอแนวคิดการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารมีความเกี่ยวพันกันใน 3 มิติได้แก่ทักษะทางเทคนิค (technical) ทักษะทางความคิด (cognitive) และความเข้าใจในสังคมหรือจริยธรรม (ethical) ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 2 องค์ประกอบการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1. การนิยาม (Define) หมายถึง การใช้เครื่องมือไอซีทีในการกำหนดขอบเขตของสารสนเทศที่ต้องการ การจัดเก็บข้อมูล การค้นหาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ องค์ประกอบของฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ ระบบปฏิบัติการ ระบบเน็ตเวิร์ค ระบบสารสนเทศ

2. การเข้าถึง (Access) หมายถึง การใช้เครื่องมือไอซีทีในการแสวงหา และเข้าถึงแหล่งข้อมูล เพื่อการสืบค้น ค้นหา ค้นคืน รวบรวมหรือเรียกดูสารสนเทศแบบดิจิทัล

3. การจัดการ (Manage) หมายถึง การใช้เครื่องมือไอซีทีในการจัดการข้อมูลเบื้องต้น การจัดเก็บสารสนเทศอย่างเป็นระบบ การจัดระเบียบสารสนเทศ การแยกรายการข้อมูลสารสนเทศ การค้นหาข้อมูลภายในโปรแกรม การประมวลผลข้อมูล เพื่อการเข้าถึงและการสืบค้น สำหรับการให้บริการหรือส่งต่อในรูปแบบดิจิทัล

4. การบูรณาการ (Integrate) หมายถึง การใช้เครื่องมือไอซีทีในการตีความและนำเสนอสารสนเทศ เพื่อการสังเคราะห์ สรุปผล เปรียบเทียบ และเสนอข้อโต้แย้งจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายจากแหล่งที่มาต่างๆ

5. การประเมิน (Evaluate) หมายถึง การมีวิจารณญาณตัดสินใจในการเลือกใช้เครื่องมือ ไอซีที และการเลือกใช้สารสนเทศได้อย่างเหมาะสมถูกต้องสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาได้

6. การสร้างสรรค์ (Create) หมายถึง การมีทักษะการผลิตและพัฒนาสื่อด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประยุกต์ ออกแบบ สร้างข้อมูลสารสนเทศในสภาพแวดล้อมดิจิทัล

7. การสื่อสาร (Communicate) หมายถึง การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านเครือข่ายในการสื่อสาร ปรับเปลี่ยน นำเสนอหรือเผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้สารสนเทศในบริบทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การสื่อสารได้อย่างเข้าใจและเหมาะสม (นายปวริศ สารมะโน)

ความฉลาดทางอารมณ์

ก่อนที่จะกล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ จำเป็นต้องรู้จักว่าอารมณ์คืออะไร อารมณ์ (Emotion) เป็นปรากฏทางจิตอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ภายนอก (external stimuli) บางอย่างมากระทำต่อบุคคลทำให้เกิดการตอบสนองทางสรีรวิทยาและการรับรู้ตีความของบุคคลจนเกิดเป็นความรู้สึกภายในบางอย่าง นำไปสู่การตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสถานการณ์นั้นให้เป็นพฤติกรรมหรือการกระทำที่มองเห็นได้ชัด เช่น การวิ่งหนีเมื่อเผชิญหน้ากับโจร เนื่องจากบุคคลตีความการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น เช่น มือเท้าเย็น หน้าแดง เหงื่อออกมาก ใจเต้นเร็ว และหายใจหอบถี่ว่าเป็นความกลัว จึงแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมดังกล่าวเพื่อตอบสนองสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความกลัว อย่างไรก็ตาม ในบางคนอาจไม่ได้วิ่งหนีแต่กลับต่อสู้กับโจรก็เป็นไปได้ ดังนั้น การตัดสินอารมณ์ของบุคคลจากพฤติกรรมที่มองเห็นได้จึงไม่ชัดเจนและขาดความแน่นอนในแต่ละบุคคล อารมณ์จึงเป็นสภาวะจิตมีความซับซ้อนสูง

อารมณ์ที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการทำงานของสมอง ส่วนแรกคือ Limbic system ซึ่งอยู่ในสมองส่วนกลาง (Midbrain) ทำหน้าที่รับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก (sensory) เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส การรับกลิ่น และความเจ็บปวดจากสมองหลายๆ ส่วนมาประมวลผลและส่งข้อมูลต่อไปยังสมองส่วนอื่นๆ ทำให้เกิดการตอบสนองทางพฤติกรรม ในระบบนี้มี Amygdala เป็นศูนย์กลางการแสดงออกทางอารมณ์ (emotional center) เช่น ความโกรธ ความกลัว ความชอบ-ไม่ชอบ และมี Hippocampus ซึ่งเป็นส่วนที่จัดเก็บความจำทางอารมณ์ที่เชื่อมโยงกับตัวกระตุ้นที่เป็นวัตถุ บุคคล หรือสถานการณ์ต่างๆ ในอดีต (emotional memory) หากมีสิ่งเร้าใดมากระตุ้นที่ Limbic System ระบบจะทำการค้นหาอารมณ์ที่เก็บไว้เป็นความจำและจับคู่ให้เข้ากับสิ่งเร้านั้นอย่างสอดคล้องแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น เมื่อกลัวจะเกิดการถอยหนี เมื่อโกรธจะเกิดการโต้ตอบกลับ นอกจากนี้ Limbic System ยังทำงานร่วมกับ Cerebrum ซึ่งเป็นสมองส่วนหน้าที่เกี่ยวข้องการรับสัมผัส การเรียนรู้ การวิเคราะห์ การวางแผน และความจำ ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อควบคุมการตอบสนองทางอารมณ์จากการรับข้อมูลทางอารมณ์จากสมองส่วนอื่นๆ เข้ามาวิเคราะห์ ค้นหา และวางแผนวิธีการในการตอบสนองทางอารมณ์ต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระตุ้นให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยเฉพาะการควบคุมอารมณ์โกรธและยับยั้งพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ดังนั้น ความเสียหายที่สมองส่วนนี้ย่อมส่งผลเสียต่อการควบคุมและการยับยั้งอารมณ์ด้านลบที่เกิดขึ้นได้ (วีรพงศ์ เฉลิมรุ่งโรจน์, 2561)

ความฉลาดทางอารมณ์ หรือในบางครั้งก็เรียกว่าเชาวน์อารมณ์ (Emotional Intelligence; EQ) เป็นความสามารถของบุคคลในการรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองเพื่อใช้ในการประเมิน จัดการแก้ไข และควบคุมการตอบสนองความต้องการที่เกิดจากอารมณ์ของตนเอง เช่น ความเครียด ความกลัว และความกังวลด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีอีกทางหนึ่ง การรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและผู้อื่นนี้นำไปสู่การแสดงออกหรือการมีพฤติกรรมต่อผู้อื่นหรือต่อสถานการณ์นั้นได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น EQ (เอกณัฏฐ์ เหล่าวีระธรรม, 2556) จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับความคิด

โดยตรง ความคิดของบุคคลจะถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความเป็นจริงมากน้อยเพียงขึ้นอยู่กับสภาพอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าอารมณ์เป็นสิ่งที่คอยเกื้อหนุนค้ำจุนความคิดซึ่งเป็นรากฐานของเชาวน์ปัญญา

องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2551) ระบุว่า EQ มี 3 องค์ประกอบหลัก คือ “ดี เก่ง มีความสุข” โดยองค์ประกอบแรก **“ดี”** เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง พฤติกรรมที่แสดงออกจึงเหมาะสมกับสถานการณ์ มีความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจ และยอมรับผู้อื่น สามารถยอมรับความผิดพลาดของตัวเอง รู้จักให้อภัยความผิดพลาดของผู้อื่น และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน สำหรับองค์ประกอบที่ 2 **“เก่ง”** เป็นความสามารถในการรู้จักศักยภาพที่ตนเองมีอยู่ สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้กับตนเองได้ มีแรงจูงใจที่ดีและมีความมุ่งมั่นที่จะไปถึงเป้าหมายที่ตนกำหนดไว้ สามารถคิดตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน และองค์ประกอบสุดท้าย **“มีความสุข”** คือ ความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นสุขโดยที่ไม่มีข้อขัดแย้งในใจหรือมีน้อยเนื่องจากมีวิธีการแก้ไขจัดการอย่างเหมาะสม จึงเป็นผู้ที่มีความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าในตัวเอง มองโลกในแง่บวก มีความสุขสงบทางใจ และพึงพอใจกับชีวิตในปัจจุบัน

ข้อดีของEQ

EQ มีประโยชน์และส่งผลดีต่อบุคคลหลายด้าน ทางด้านสุขภาพพบว่า EQ ช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล ความเศร้าซึมหดหู่ที่ส่งผลให้ระบบภูมิคุ้มกันในร่างกายลดลง อันเป็นบ่อเกิดของความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายตั้งแต่การติดเชื้อโรคต่างๆ ได้ง่ายไปจนถึงการเป็นโรคเรื้อรังไม่ติดต่อ (NCDs) เช่น โรคกระเพาะอาหาร ความดันโลหิตสูง หรือมะเร็ง เป็นต้น นอกจากผลดีต่อร่างกายแล้ว EQ ยังช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ภายในบ้านและสมาชิกในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น เกิดความรัก ความเข้าใจ สามารถสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ยอมรับจุดบกพร่องและข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ อีกทั้งยังช่วยลดความรุนแรงภายในบ้าน เช่น การทะเลาะเบาะแว้ง หรือการทำร้ายร่างกายกัน ซึ่งอาจจะไปสู่การแตกแยกและหย่าร้างในชีวิตคู่ในที่สุด

EQ ยังส่งผลดีผลต่อการเรียนและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียน โดยผู้ที่มี EQ สูงจะหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ รู้เท่าทันอารมณ์และจัดการแก้ไขอารมณ์ของตัวเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตซึ่งนำไปสู่การควบคุมพฤติกรรมของตัวเองอย่างเหมาะสม มองสิ่งต่างๆ รอบตัวในมุมบวกซึ่งจะช่วยให้ฟันฝ่าอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี (งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์, 2554)

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยทั่วไปมี 2 รูปแบบ คือ

1) ทางตรง เป็นการอบรมเด็กโดยบอกเด็กตรงๆ ว่าต้องประพฤติตนอย่างไรจึงจะเหมาะสม มักทำร่วมกับการให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อเด็กทำตัวดี น่ารัก และการลงโทษเมื่อเด็กทำผิดหรือละเมิดข้อห้าม การอบรมเลี้ยงดูทางตรงจึงเป็นวิธีในการหนึ่งฝึกระเบียบวินัยให้กับเด็กซึ่งพ่อแม่จำเป็นต้องมีความคงเส้นคงวาของพ่อแม่ในการอบรมเด็ก ส่วนอีกรูปแบบหนึ่ง คือ

2) ทางอ้อม เป็นการอบรมเด็กที่เด็กได้มาจากการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่อยู่ใกล้ชิดก็คือพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว หากผู้เลี้ยงดูเด็กมีบทบาททางอารมณ์ที่ดีและเป็นไปในทิศทางบวก เช่น มีความเห็นอกเห็นใจ ช่วยปลอบโยนผู้อื่น สามารถระงับอารมณ์ด้านลบที่เกิดขึ้น และมีแนวทางในการจัดการอารมณ์ดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม เด็กก็จะเรียนรู้และเลียนแบบบทบาททางอารมณ์ที่ดีดังกล่าวเช่นกัน

จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อพัฒนาการอารมณ์โดย Spapiro ในปี 1977 (อ้างถึงใน บัวสร วุฒิศักดิ์ชัยกุล, 2546) พบว่าพ่อแม่ที่ใช้ 1) เหตุผลอบรมเลี้ยงดูเด็กจะเป็นพ่อแม่ที่มีความพอดีและยืดหยุ่นสูง ไม่เข้มงวดจนเด็กไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้หรือปล่อยปละละเลยไม่ออกคำสั่งจนเด็กมีปัญหา ทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวนี้สามารถเป็นได้ทั้งผู้นำหรือผู้ตามที่ดี มีเหตุผล มีมั่นคงทางอารมณ์ สามารถควบคุมอารมณ์ของตัวเองและปรับตัวได้ดี ในขณะที่พ่อแม่ที่ 2) ตามใจเด็กมากเกินไป จะทำให้เด็กเอาแต่ใจ ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และก้าวร้าว และขาดความมั่นคงทางอารมณ์ ส่วนพ่อแม่ที่ 3) ใช้อำนาจกับเด็ก คาดหวังในตัวลูกสูง จะทำให้เด็กรู้สึกกดดัน ขาดความไว้วางใจผู้อื่น มองโลกในแง่ร้าย

การอบรมเลี้ยงดูใน 2 รูปแบบหลังจะทำให้เด็กมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างยากลำบาก สอดคล้องกับอุสา สุทธิสาคร (อ้างถึงใน บัวสร วุฒิศักดิ์ชัยกุล, 2546) ที่อธิบายถึงบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของพ่อแม่ 3 ลักษณะที่ทำให้เด็กมี EQ ที่ลดลง คือ 1) พ่อแม่ที่ละเลยไม่พูดถึง ไม่สนใจเพิกเฉยต่ออารมณ์ด้านลบของเด็ก โดยคิดว่าเป็นเรื่องไร้สาระน่ารำคาญ 2) พ่อแม่ที่ไม่ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็กและใช้การทำโทษเวลาที่เด็กแสดงอารมณ์ด้านลบออกมา และ 3) พ่อแม่ที่ตามใจ ยอมรับอารมณ์ด้านลบของเด็ก เห็นอกเห็นใจแต่ไม่สามารถชี้แนะแนวทางในการจัดการอารมณ์ให้มีความเหมาะสมได้

รูปแบบการสื่อสารในครอบครัว

นอกจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แล้ว การสื่อสารของพ่อแม่ที่มีต่อเด็กก็มีความสำคัญต่อการอบรมสั่งสอนและขัดเกลาเด็กเช่นกันซึ่ง Kantor และ Lehr (อ้างถึงในจิดาภา คงเจริญ, 2558) อธิบายเรื่องรูปแบบการสื่อสารในครอบครัว แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การสื่อสารในครอบครัวแบบปิด (Closed family communication) เป็นการสื่อสารที่เข้มงวดและวางระเบียบกฎเกณฑ์ชัดเจนโดยมีหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ ควบคุมสิ่งต่างๆ รวมไปถึงการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาเพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานของครอบครัว สมาชิกจะถูกกำหนดพฤติกรรมอย่างชัดเจนว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ และได้รับผลของพฤติกรรมเป็นการได้รับรางวัลหรือการลงโทษ ดังนั้น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีการสื่อสารรูปแบบนี้จึงเป็นผู้ที่ว่านอนสอนง่าย

2) การสื่อสารในครอบครัวแบบเปิด (Opened family communication) เป็นการสื่อสารที่มีความยืดหยุ่นสูง สมาชิกในครอบครัวทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ

ได้ในทุกประเด็น กฎเกณฑ์หรือระเบียบภายในบ้านจึงสามารถผ่อนผันและยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์ พ่อแม่ผู้ปกครองจะใช้อำนาจกับลูกหลานในกรณีที่จำเป็นและเป็นเรื่องสำคัญเท่านั้น ครอบครัวที่มีการสื่อสารรูปแบบนี้จะสื่อสารกับบุคคลภายนอกได้อย่างอิสระ การปิดกั้นข้อมูลข่าวสารหรือสิ่งต่างๆ จากภายนอกจึงน้อย

3) การสื่อสารในครอบครัวแบบปล่อย (Random family communication) เป็นการสื่อสารที่สมาชิกในครอบครัวสามารถทำอะไรก็ได้ตามที่ตนต้องการ กฎเกณฑ์ภายในครอบครัวมักเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกจึงเป็นแบบสบายๆ มักสนใจในเรื่องที่เป็นปัจจุบันเฉพาะหน้า ไม่มีการวางเป้าหมายหรือแผนระยะยาว ครอบครัวที่มีการสื่อสารรูปแบบนี้จะติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกอย่างเสรีและได้รับอิทธิพลจากสังคมภายนอกตามความต้องการของตนเอง

ในทางปฏิบัติจะพบว่ารูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวจะไม่เป็นรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจากการศึกษาของจิดาภา คงเจริญ (2558) ที่ศึกษารูปแบบการสื่อสารในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ในเด็กที่เป็นสมาธิสั้น พบว่าพ่อแม่จะใช้รูปแบบการสื่อสารที่เป็นแบบปิดและเปิดตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารจะเปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมของสถานการณ์ต่างๆ โดยพ่อแม่จะเป็นผู้คอยดูแลให้เด็กอยู่ในกฎระเบียบ ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องเพื่อลดกระทบจากอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กที่เป็นสมาธิสั้น แต่ก็ยังเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ร่วมกับพ่อแม่และสมาชิกในครอบครัว

พฤติกรรมการสื่อสารที่พ่อแม่มีต่อเด็กในสถานการณ์ต่างๆ สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะหลัก คือ พฤติกรรมการสื่อสารทางบวก เช่น การให้คำชมเชย การตั้งใจฟังเรื่องราวและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และพฤติกรรมการสื่อสารทางลบ เช่น การดุด่า การตำหนิติเตียน การเฉยเมย ไม่สนใจ (วรรณดี หมู่เย็น, 2544) ซึ่งในสังคมยุคปัจจุบันส่วนใหญ่พบว่าเป็นในรูปแบบหลัง เนื่องจากพ่อแม่มักให้เวลากับการทำงานเพื่อสถานะทางสังคมให้สูงขึ้นมากกว่าการให้เวลาพูดคุยอบรมสั่งสอน และปล่อยให้เด็กอยู่กับอุปกรณ์เทคโนโลยีต่างๆ ทั้งวัน ตั้งแต่อุปกรณ์พื้นฐานอย่าง Computer และ Notebook ไปจนถึง Smartphone และ Tablet ซึ่งส่งผลกระทบต่อแบบแผนพฤติกรรมการใช้ชีวิตและพัฒนาการของเด็กเป็นไปในทิศทางลบ เช่น การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายลดลง มีปัญหาด้านสายตาเพิ่มขึ้น ขาดทักษะการคิดวิเคราะห์จากสื่อที่ได้รับ อีกทั้งยังส่งผลกระทบผลจิตใจและการแสดงออกทางอารมณ์และจิตใจของเด็ก และการมีปฏิสัมพันธ์กับคนในครอบครัวและความพร้อมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วย (รักษ์ทรัพย์ แสนสำแดง, สุจิตรา แบบประเสริฐ, และชุลีวัลย์ รักษาภักดี, 2560)

จากการศึกษาเรื่อง The Internet as a Source of Family Tension โดย Kaspersky Lab และ IconKids & Youth ในปี 2016 โดยสำรวจความคิดเห็นจาก 3,700 ครอบครัวใน 7 ประเทศ พบว่าเกือบ 1 ใน 5 ของทั้งกลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มบุตรหลานเชื่อว่า Internet สามารถก่อให้เกิดความตึงเครียดในครอบครัว และผู้ปกครองเกือบ 1 ใน 3 เชื่อว่า Internet เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กออกห่างจากพ่อแม่ นอกจากนี้การใช้อุปกรณ์ร่วมกันในครอบครัวยังก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้น เช่น การทำอุปกรณ์เสียหาย ติดไวรัส และค่าบริการจาก Internet หรือแม้กระทั่งการลบข้อมูลโดยไม่ยินยอม จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว การสื่อสารเป็นไปในทางลบมากขึ้น เกิดการดุด่า ตำหนิ

ใช้ถ้อยคำรุนแรง ไม่เพียงเท่านั้น การใช้เทคโนโลยียังทำให้ปริมาณการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูกค่อยๆ ลดลง เช่นการศึกษาของ Jenny Radesky (อ้างถึงใน แม่ฮันน่าห์, 2561) ที่ศึกษาพฤติกรรมของพ่อแม่ที่มีลูกเล็กๆ ที่รับประทานอาหารในร้านอาหารพบว่าพ่อแม่ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่หน้าจอและสนใจกับการพูดคุยกับโทรศัพท์มากกว่าลูกแม้ว่าลูกจะร้องไห้หรือแสดงพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่มากเพียงใดก็ตาม ทำให้เด็กขาดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น แยกตัว ขาดการพูดคุยสื่อสารระหว่างบุคคล อีกทั้งยังทำให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้อารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเอง ขาดการยับยั้งตัวเอง หงุดหงิด และก้าวร้าวมากขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีมีผลกระทบต่อการสื่อสารและความสัมพันธ์และอาจทำให้ EQ ของเด็กลดลงได้ในที่สุด

การสื่อสารของพ่อแม่ในขณะที่อบรมเลี้ยงดูเด็กจึงมีความสำคัญต่อ EQ อย่างยิ่ง ดังนั้น พ่อแม่ควรให้ความสำคัญกับเนื้อหาและวิธีการสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี อารมณ์แจ่มใส รับฟังเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจ ยอมรับพฤติกรรมและอารมณ์ด้านลบของเด็กที่เกิดขึ้นว่าเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้ ใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวลกับเด็กในการแสดงความเห็นอกเห็นใจ ปลอบโยนให้เด็กผ่อนคลายอารมณ์ ให้กำลังใจและคำแนะนำเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหา เพื่อให้เด็กรับรู้ว่าพ่อแม่เข้าใจความรู้สึกของเขาจริงๆ ซึ่งช่วยให้เด็กรู้จักตัวเองดียิ่งขึ้น มีความยอมรับนับถือในตนเองสูง สามารถระงับอารมณ์ความรู้สึกและจัดการอารมณ์ด้านลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การมีพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ สามารถเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม สามารถสร้างความสัมพันธ์ ปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แสดงถึงการมี EQ ที่ดี ดังเช่นผลการศึกษาของบัวสร วุฒิศักดิ์ชัยกุล (2546) พบว่าการสื่อสารทางบวกของมารดาส่งผลทางบวกต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยมากกว่าการสื่อสารทางลบของมารดา สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณดี หมู่เย็น (2544) ที่พบว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวจากบิดามารดาที่มีรูปแบบการสื่อสารเชิงบวกปริมาณมากแต่เชิงลบปริมาณน้อยจะมีความฉลาดทางอารมณ์มากที่สุด จากหลักฐานดังกล่าวเป็นสิ่งที่สามารถยืนยันข้อเท็จจริงที่ว่าพ่อแม่ควรใช้การสื่อสารเชิงบวกต่อลูกในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสม่ำเสมอซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนา EQ ในเด็กได้

จากข้อมูลข้างต้น พ่อแม่สามารถนำความรู้เรื่องการอบรมเลี้ยงดูและการสื่อสารนี้ไปปรับประยุกต์ใช้ในเรื่องการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศกับเด็กปฐมวัยได้ด้วยการชี้แนะแนวทาง แนะนำ และควบคุมให้เด็กใช้เทคโนโลยีอย่างพอดีเพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อพัฒนาการและ EQ ของเด็ก โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้เด็ก “เล่น” กับสื่อที่หลากหลายร่วมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับพ่อแม่เพื่อให้เกิดเป็นสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยทำให้เด็กได้สัมผัสกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัวและใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ มากกว่าการสายตาจากการมองหน้าจออุปกรณ์เทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว เสริมทักษะการคิดและการแก้ไขปัญหาเรื่องต่างๆ ร่วมกับพ่อแม่ซึ่งจะช่วยให้เกิดความอบอุ่นขึ้นในครอบครัวส่งผลความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นโอกาสที่พ่อแม่จะสอดแทรกวินัย ทักษะและมารยาททางสังคมต่างๆ ให้กับเด็กได้ ส่วนอุปกรณ์เทคโนโลยีให้นำมาใช้เป็นเพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างการใช้โปรแกรมหรือแอพพลิเคชันที่ส่งเสริมทักษะและพัฒนาการ ควรงดเว้นเกมที่เป็นการแข่งขัน และใช้ความรุนแรง เพื่อลดการติดเกม ความเครียด และการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในเกม นอกจากนี้ พ่อแม่ควรกำหนดกฎกติกาและตารางเวลาในการเล่นอุปกรณ์ให้ชัดเจนและเคร่งครัด ไม่ควรปล่อยให้เด็กเล่นติดต่อกันนานๆ หลายชั่วโมง อีก

ทั้งต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อให้กับเด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมจึงจะสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กได้อย่างเต็มที่ทั้งสติปัญญา การเรียนรู้ จิตใจ อารมณ์ รวมไปถึงทักษะในการแก้ไขปัญหาและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นทั้งในโลกของเทคโนโลยีและชีวิตจริง (พนิดา ชาตยาภา, 2559)

สรุป

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีผลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของเด็ก ในยุคนี้พ่อแม่ผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องเลี้ยงดูบุตรหลานท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอุปกรณ์ไอซีทีพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้ใกล้ชิดจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย หรือที่เรียกว่า “เจเนอเรชั่นแอลฟา” เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยพ่อแม่ผู้ปกครองควรจะให้ความสำคัญในการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่มีองค์ประกอบดังนี้ การนิยาม การเข้าถึง การจัดการ การบูรณาการ การประเมิน การสร้างสรรค์ และการสื่อสาร เพื่อบูรณาการกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานโดยสามารถใช้ในการส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ควบคู่กับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริงร่วมกับสมาชิกในครอบครัวส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว เกิดทักษะในการเรียนรู้ การคิด การแก้ไขปัญหา หาคำตอบด้วยตนเอง เข้าใจอารมณ์และควบคุมการแสดงออกทางอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยชี้แนะแนวทางพร้อมปลูกฝังทักษะพื้นฐานทางสังคมให้แก่เด็ก เพื่อใช้ในการปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

กรมสุขภาพจิต. (2551). **อีคิวกับการเลี้ยงลูกให้ฉลาด**. สืบค้นจาก https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1062

งานการพยาบาลผู้ป่วยกุมารเวชศาสตร์. (2554, สิงหาคม 26). **ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence)**. สืบค้นจาก http://www.med.cmu.ac.th/hospital/nped/2011/index.php?option=com_content&view=article&id=100:emotional-intelligence&catid=94:child-development&Itemid=579

จิดาภา คงเจริญ. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กสมาธิสั้นที่มารับการตรวจรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก หน่วยจิตเวชเด็กและวัยรุ่น โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์**. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

นภดล อินนา. 2548. **ไอทีกับงานสื่อสารมวลชน**. กรุงเทพมหานคร: จามจุรี โปรดักท์.

บัวสร วุฒิศักดิ์ชัยกุล. (2546). **รูปแบบการสื่อสารของมารดาที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย**. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

ปวริศ สารมะโน. (2559). **การพัฒนาโปรแกรมประเมินการรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น**. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.

ประเวศ วะสี. 2557. **เอกสารประชุมวิชาการ อภิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย**.

พชร นิลมณี. 2557. **โครงการออกแบบที่เก็บของเอนกประสงค์สำหรับวิถีชีวิตคนเมือง**. วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ ภาควิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พนิดา ชาตยาภา. (2559). **เทคโนโลยีกับเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21**. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 6(2), 151-162.

พัชราภา ตันติชูเวช. 2556. **แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเจเนอเรชั่นแอลฟาให้เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยในอนาคต**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แม่ฮันน่าห์. (2561, ตุลาคม 2). **9 ผลเสียของการให้ลูกเล่นโทรศัพท์ก่อน 2 ขวบ**. สืบค้นจาก https://www.amarinbabyandkids.com/parenting/toddler/9-bad-results-baby-play-smartphone/

รักษ์ทรัพย์ แสนสำแดง, สุจิตรา แบบประเสริฐ, ชุลีวัลย์ รักษาภักดี. (2560). **สื่อยุคใหม่: อาหารเสริมสำหรับเด็กปฐมวัย**. วารสารบัณฑิตศึกษา. 14(64), 9-13.

วรรณดี หมู่เย็น. (2546). **รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่ส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนวัยรุ่น** (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

วีรพงศ์ เฉลิมรุ่งโรจน์. (2561). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 268-105 จิตชีววิทยาเบื้องต้น**. ปัตตานี: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

สุริยเดว ทริปาตี. 2556. **ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย**. โรงพิมพ์เดือนตุลา: พิมพ์ครั้งที่7; ตุลาคม.

อรอนงค์ ทิพย์เสถียรกุล. 2551. **พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนของเจเนอเรชั่นเอ็กซ์ ในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต การบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอกณัฏฐ์ เหล่าวีระธรรม. (2556). **พฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ตและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

Bronfenbrenner, U. 1997. **The ecology of human development: Experiments by nature and design**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Grail Research. 2011. **Consumers of Tomorrow: Insight and Observations about Generation Z**. (Online). http://grailresearch.com/ .../Consumers_of_Tomorrow, 2017 January 15.

Kaspersky Lab. (2016, July 13). **New study reveals the internet is a source of family conflict and disconnect**. Retrieve from https://www.kaspersky.com/about/press-releases/2016_new-study-reveals-the-internet-is-a-source-of-family-conflict-and-disconnect/

Matthew. **Beyond Z: Meet Generation Alpha**. (Online). http:// mccrindle.com.au/ .../McCrindel-Research_ABC-10_Beyon, 5 January 2017,

Pilcher, J. Mannheim's Society of Generations: an Undervalued Legacy. **British Journal of Sociology**. 45(3), 481-495

Vida Simples. (2018, January). **Emotional intelligence and technology**. Retrieve from http://www.davidbakeronline.com/emotional-intelligence-and-technology/

ครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

Professional Teachers in 21st Century

พิชญาภา ยืนยาว[1]

บทคัดย่อ

ครูมืออาชีพ คือ ผู้มีความรอบรู้ มีศักยภาพในด้านนวัตกรรมการสอน รักในอาชีพ และมีจิตวิญญาณความเป็นครู ความหมายของครูตามคำภาษาอังกฤษว่า TEACHERS ประกอบด้วย 1) การสอน 2) จริยธรรม และเป็นแบบอย่าง 3) ความสามารถ 4) การสืบทอดวัฒนธรรม 5) มนุษย์สัมพันธ์ 6) การประเมินผล 7) การวิจัย และ 8) การให้บริการ สำหรับลักษณะของครูมืออาชีพ ประกอบด้วย 1) มีจิตเมตตา ดูแลศิษย์เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สอง 2) มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู 3) มีการเตรียมพร้อมในการปฏิบัติงาน 4) มีความสุภาพเรียบร้อย 5) มีทัศนคติในทางบวก มองโลกในแง่ดี 6) มีการวางแผนการสอน และ 7) หมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

คำสำคัญ: ครูมืออาชีพ, ศตวรรษที่ 21

Abstract

Professional Teachers are knowledgeable people, have competency in teaching innovation, love their career, and being spirituality of teachers. TEACHERS are as follows: 1) **T** – Teach; 2) **E** – Ethics**,** Example; 3) **A** – Ability; 4) **C** – Cultural Heritage; 5) **H**- Human Relationship; 6) **E** – Evaluation; **7) R** – Responsibility; and 8) **S** – Service. The behaviors of professional teachers are as follows: 1) Parent; 2) Proud; 3) Prepare; 4) Polite; 5) Positive; 6) Plan; and 7) Practice.

Keywords: Professional Teachers, 21st Century

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทนำ

ครูคืออาชีพที่ถ่ายทอดความรู้ด้วยวิธีการสอนและการจัดการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อให้มนุษย์เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครูจึงเป็นกัลยาณมิตรที่ถ่ายความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ ให้ความรักความเอาใจใส่เปรียบเสมือนบิดาและมารดาคนที่สองของศิษย์ จนได้รับคำเปรียบเปรยว่าเป็น “พระคุณที่สาม” รองจากพระคุณจากบิดาและมารดา ครูที่ดีย่อมอุทิศตนเพื่อให้ศิษย์มีอนาคตที่สดใส ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึกให้เป็นคนดี เป็นบุคคลที่ดีของสังคม

ความแตกต่างระหว่าง “ครูมืออาชีพ” กับ “อาชีพครู” ที่เด่นชัดและยอมรับกันก็คือ "ครูมืออาชีพ" หมายถึง ครูที่เป็นครูด้วยใจรัก มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านที่จะเป็นครู ประพฤติตัวดี วางตัวดี ปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครู เอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคนเป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นแบบอย่างที่ดีมีจรรยาบรรณ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล รักความยุติธรรม ยอมรับและเข้าใจความแตกต่างของเด็กแต่ละคน มีอุดมการณ์ ยึดมั่นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมีคุณธรรมยึดเหนี่ยวจิตใจของตนเอง จากความคาดหวังที่สังคมมีต่อ “ครู” ในขณะนี้ส่งผลให้ “ครูมืออาชีพ” จำเป็นต้องมีการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาตัวเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น การพัฒนาความสามารถด้านการสอน โดยการจัดการความรู้ที่จะสอนอย่างมีคุณภาพ ทั้งในแง่การพัฒนาความรอบรู้ ในเนื้อหาสาระของวิชาที่จะสอนอย่างลึกซึ้ง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการอบรมสั่งสอนที่พัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต เพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีระบบ การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ มีการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ และมีการวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียนจากผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ความหมายของครู

ครู คือบุคคลที่มีหน้าที่ หรือมีอาชีพในการสอนนักเรียน เกี่ยวกับวิชาความรู้ หลักการคิด การอ่าน รวมถึงการปฏิบัติและแนวทางในการทำงาน โดยวิธีในการสอนจะแตกต่างกันออกไปโดยคำนึงถึงพื้นฐานความรู้ความสามารถ และเป้าหมายของนักเรียนแต่ละคน ความหมายของครูเป็นความหมายตามเนื้อความหรือเนื้อแท้ของครู กล่าวคือ ผู้ที่เป็นครูควรมีภาวะ ได้แก่ ความรู้ ความประพฤติ และคุณธรรม ไม่ว่าครูนั้นจะอยู่ ณ ที่ใด หน่วยงานไหนก็ตาม ผู้เขียนได้รวบรวมความหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่ทำหน้าที่ “ครู” หรือ “ผู้ปฏิบัติการสอน” ไว้ดังนี้

ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 29) ได้อธิบายคำว่า “ครู” ดังนี้

1. ครู เป็นผู้นำทางศิษย์ไปสู่คุณธรรมชั้นสูง

2. ครู คือ ผู้อบรมสั่งสอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ เป็นผู้มีความหนักแน่น ควรแก่การเคารพของลูกศิษย์

3. ครู คือผู้ประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่ทำหน้าที่สอน มักใช้กับผู้สอนในระดับต่ำ กว่าวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา

ส่วนในภาษาอังกฤษมาจากคำว่า **TEACHERS** ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ ไว้ว่า “หน้าที่ประจำของแต่ละบุคคล เมื่อเขาได้รับมอบหมายให้งานอย่างใดอย่างหนึ่ง” ส่วนความหมายของครู ในที่นี้จะอธิบายตามรูปคำภาษาอังกฤษ คือ “TEACHERS” โดยสรุปและปรับปรุงจากคำอธิบายของ ยนต์ ชุ่มจิต (2553, หน้า 49–55) ดังนี้

T - Teach

E - Ethics**,** Example

A - Ability

C - Cultural Heritage

H- Human Relationship

E - Evaluation

R - Responsibility

S - Service

1. Teach (การสอน)

คุณลักษณะประการแรกของความเป็นครูก็คือ ต้องสอนได้ สอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ในตนเอง มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี สามารถฝึกฝนแนะนำให้ศิษย์เป็นคนดี สอนให้เข้าใจชัดเจน สอนศิลปวิทยาให้หมดสิ้น ยกย่องให้ปรากฏในหมู่คณะ สร้างเครื่องคุ้มกันในสารทิศ (สอนให้รู้จักเลี้ยงตัว รักษาตนในอันที่จะดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดี) และที่สำคัญคือต้องสอนให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา มีความคิด และสร้างสรรค์

ในทัศนะของผู้เขียนการสอนที่เป็นภารกิจสำคัญที่ครูทุกคนต้องปฏิบัติ ผู้เขียนเชื่อว่าคนที่มีความรู้ ก็สามารถสอนได้ แต่จะสอนเป็น หรือ สอนดี ได้หรือไม่นั้น ต้องอาศัยประสบการณ์ และเทคนิคการสอนที่หลากหลายแปลกใหม่ เหมาะสมกับผู้เรียน และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดความรู้ที่คงทน สอนให้เข้าใจ มากกว่าท่องจำ

2. Ethics (จริยธรรม), Example (เป็นแบบอย่าง)

วิชาชีพครูได้รับการยกย่องและจัดเป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีความจำเป็นต่อสังคม เป็นอาชีพที่ช่วยสร้างสรรค์จรรโลงให้สังคมเป็นไปในทางที่ปรารถนา ฉะนั้นกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพครูจึงต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับที่สูง คนเป็นครูจึงควรต้องสร้างจิตสำนึกที่ดีงามให้เกิดขึ้นมนตนเองในสังคม ต้องซื่อสัตย์สุจริตต่อวิชาชีพของตน ยิ่งสังคมยกย่องเคารพและไว้วางใจผู้ประกอบวิชาชีพครูมากเท่าไร ผู้ประกอบวิชาชีพครูก็ต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเคารพเชื่อถือไว้วางใจเพียงนั้น นอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติ

ตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันเหมาะสมอีกด้วยเพราะพฤติกรรมอันเหมาะสมที่ครูได้แสดงออกจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังศรัทธาให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตาม

ในทัศนะของผู้เขียนด้วยกับคำว่าครูจะเป็นต้นแบบ หรือ เป็นแม่พิมพ์ให้กับศิษย์ ดังคำกล่าวของ ม.ล. ปิ่น มาลากุล ที่ว่า“อยากรู้ว่าตัวครูเป็นฉันใด จงดูได้จากศิษย์ที่สอนมา” ดังที่ผู้เขียนได้ประกอบอาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ผู้เขียนเองก็มีต้นแบบจากอาจารย์ที่อบรบสั่งสอนมาในระดับมหาบัณฑิต และ ดุษฎีบัณฑิต โดยคณาจารย์ได้อบรมสั่งสอนในเรื่องการทำงาน ซึ่งให้ข้อคิดว่า ผลงานที่เราทำ ล้วนเป็นสิ่งที่บ่งบอกตัวตนของเรา ดังนั้น จงทำงานทุกอย่างอย่างตั้งใจ และรอบคอบ ทำให้สุดความสามารถ อย่าทำแค่ให้ผ่านพ้นไป ด้วยคำที่อาจารย์สั่งสอน และแบบอย่างที่อาจารย์ทำให้เห็น ทำให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอาชีพอาจารย์จนทุกวันนี้ และได้ถ่ายทอดแนวทางในการทำงานให้กับลูกศิษย์ต่อไป

3. Ability (ความสามารถ)

คำว่า “ความสามารถ” หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำทางกายหรือทางจิตใจ และไม่ว่ากำลังนั้นจะได้มาจากการฝึกฝนอบรมหรือไม่ก็ตาม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความสามารถทั่วไป (General Ability) และความสามารถพิเศษ (Specific Ability) ครูในยุคปัจจุบันจะต้องเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่หรือนวัตกรรมทางการศึกษา (Teaching Innovation) เพื่อจะช่วยปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้หรือการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นไป ครูจึงต้องประเมินตัวเอง ประเมินการสอน และปรับปรุงข้อบกพร่องของสิ่งที่ตนสอนไปเสมอเพื่อให้ผลการสอนดีที่สุด

ในทัศนะของผู้เขียนความสามารถในการสอนของครูในปัจจุบันจะไม่จำเป็นเฉพาะความสามารถในการสอนเพียงเท่านั้น แต่คนที่เป็นครูต้องมีความสามารถที่หลากหลาย ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดสมรรถนะครูไว้ 2 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะหลัก มี 5 สมรรถนะประกอบด้วย 1.1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.2) การบริการที่ดี 1.3) การพัฒนาตนเอง 1.4) การทำงานเป็นทีม 1.5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และ 2) สมรรถนะประจำสายงาน มี 6 สมรรถนะประกอบด้วย 2.1) การออกแบบการเรียนรู้ 2.2) การพัฒนาผู้เรียน 2.3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 2.4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 2.5) ภาวะผู้นำครู 2.6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

แต่ในความเป็นจริงแล้ว ครูไทยมีภาระงานอื่น ๆ นอกเหนือจากการสอนมากมาย อาทิ อบรมวินัย และมารยาทนักเรียน เตรียมการสอน ทำบันทึกการสอน ติดตามผลการเรียน รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ทำบัญชีเรียกชื่อและสมุดประจำชั้น ดูแลบำรุงรักษาห้องเรียนและอาคารสถานที่ ช่วยงานสารบรรณและธุรการโรงเรียน เป็นครูประจำชั้น ทำระเบียบและสมุดรายงานนักเรียน ร่วมกิจกรรมชุมชน ประชาสัมพันธ์กิจการของโรงเรียน และงานอื่น ๆ ตามคำสั่งที่ได้รับมอบหมาย ด้วยภารกิจที่กล่าวมา ทำให้ครูในปัจจุบันต้องพัฒนาความรู้ความสามารถของตนให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. Cultural Heritage (การสืบทอดวัฒนธรรม)

ครูต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือ รุ่นต่อ ๆ ไป ซึ่งมีวิธีการที่ครูจะกระทำได้ 2 แนวใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ

1. การปฏิบัติตามวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอย่างถูกต้องเป็นประจำ กล่าวคือ ครูทุกคนจะต้องศึกษาให้เข้าใจในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติอย่างถ่องแท้เสียก่อน ต่อจากนั้นจึงปฏิบัติตามให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้ศิษย์และประชาชนทั่วไปยึดถือเป็นแบบอย่าง เช่น การแต่งกายให้เหมาะสมตามโอกาสต่าง ๆ การแสดงความเคารพและกิริยามารยาทแบบไทย ๆ เป็นต้น

2. การอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทยอย่างถูกต้อง และในขณะเดียวกันก็กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติตามให้ถูกต้องตามแบบฉบับอันดีงามที่บรรพบุรุษได้ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา

ในทัศนะของผู้เขียน ปัจจุบันเยาวชนไทยหลงลืมวัฒนธรรมความเป็นไทย กลายไปหลงในวัฒนธรรมต่างชาติ เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่มั่นคงที่หรือใช้เฉพาะในสังคมหนึ่งเท่านั้น ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งคมนาคม ทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้นกระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่หรือการกระจายทางวัฒนธรรม ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดช่องว่างของบุคคลในสังคม เนื่องจากแต่ละบุคคลจะมีความรู้ความเข้าใจ ความเห็น ทัศนคติ ถึงแม้ในปัจจุบันวัฒนธรรมต่าง ๆ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำรงชีวิต ครูควรต้องเป็นแบบอย่างในการทำนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรมไทย สืบสานวัฒนธรรมให้สืบต่อไปยังคนรุ่นหลัง รักความเป็นไทย ภาคภูมิใจในประเพณีของตน การแต่งกายและแสดงมารยาทงามแบบไทย ดังนั้น ในฐานะที่ผู้เขียนเป็น “ครูของครู” กล่าวคือ เป็นอาจารย์ที่สอนนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จึงต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง อาทิ การแต่งกาย โดยผู้เขียนจะแต่งกายด้วยผ้าไทยทุกครั้งที่เข้าสอน พยายามใช้ภาษาไทย ทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย เพื่อเป็นแบบอย่างให้นักศึกษา และเป็นแบบอย่างในการใช้สื่อผ่านสังคมออนไลน์ที่เหมาะสมโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง เป็นต้น

5. Human Relationship (มนุษย์สัมพันธ์)

การมีมนุษย์สัมพันธ์อันดีของครูต่อบุคคลทั่ว ๆ ไป เพราะการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีของครูยังช่วยทำให้สถาบันศึกษาที่ครูปฏิบัติงานอยู่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น ครูทุกคนจึงควรถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอีกประการหนึ่งที่จะต้องคอยผูกมิตรไมตรีอันดีระหว่าง บุคคลต่าง ๆ ที่ครูมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลต่าง ๆ อาจจำแนกได้ ดังนี้

ครูกับนักเรียน ครูกับนักเรียนนับว่าเป็นบุคคลที่มีความใกล้ชิดกันมากที่สุด จนกระทั่งในอดีตยกย่องให้ครูเป็นบิดาคนที่สองของศิษย์ ผู้ปกครองเมื่อส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนก็ฝากความหวังไว้กับครู กล่าวคือ มอบภาระต่าง ๆ ในการอบรมดูแล ลูกหลานของตนให้แก่ครู ดังนั้น ครูจึงควรปฏิบัติหน้าที่ของครูให้สมบูรณ์ที่สุด และ

ควรสร้างมนุษย์สัมพันธ์อันดีระหว่างครูและศิษย์ให้แน่นแฟ้น ให้ศิษย์มีความรู้สึกฝังใจตลอดไป วิธีการที่ครูควรจะทำต่อศิษย์

ครูกับครู

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับครูนับว่ามีความสำคัญมากที่สุดต่อการพัฒนาวิชาชีพครู เพราะครูกับครูที่ทำงานสอนอยู่สถานศึกษาเดียวกัน เปรียบเสมือนบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน หากสมาชิกในครอบครัวเดียวกันมีความสมานสามัคคีอันดีต่อกันแล้ว นอกจากจะทำให้การอบรมสั่งสอนนักเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพแล้ว ยังช่วยให้การปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ การพัฒนาสถานศึกษาและ การพัฒนาวิชาชีพครูก็จะดำเนินไปอย่างรวดเร็ว วิธีที่ครูควรปฏิบัติต่อครู เพื่อสร้างมนุษย์สัมพันธ์ต่อกัน

ครูกับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองนักเรียนเป็นบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของศิษย์และความก้าวหน้าของสถานศึกษา โรงเรียนใดที่สามารถโน้มน้าวให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาใกล้ชิดโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนนั้นจะสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็วทั้งด้านคุณภาพการเรียนของนักเรียนและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสังคมรอบ ๆ โรงเรียน วิธีการที่ครูสามารถสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับผู้ปกครองนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในทัศนะของผู้เขียนมนุษยสัมพันธ์ของครู นอกจากที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าครูควรต้องมีมนุษยสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และ ครูจะต้องพยายามสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวซึ่งถือว่า เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับครู และครูก็ต้องเกี่ยวข้องด้วยตลอดเวลาแล้ว ยังมีกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่ครูจะต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีอีกด้วย

6. Evaluation (การประเมินผล)

การประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของครูเพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่าง ๆ หากครูสอนแล้วไม่มีการประเมินผลหรือวัดผลครูก็จะไม่ทราบได้ว่าศิษย์มีความเจริญก้าวหน้าในด้านใดมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ครูจึงควรจะระลึกอยู่เสมอว่า ณ ที่ใดมีการสอน ที่นั่นจะต้องมีการสอบ สำหรับการประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียนนั้น ครูสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธี ทั้งนี้อาจจะใช้หลาย ๆ วิธีในการประเมินผลครั้งหนึ่งหรือเลือกใช้เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง

ในทัศนะของผู้เขียนการวัดและประเมินผลผู้เรียนควรเน้นประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน แต่ทุกวันนี้เราเอาแบบทดสอบเป็นเครื่องวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ดังนั้น จึงเกิดกระแสเรียนพิเศษ กวดวิชา เพื่อให้เด็กที่มีความพร้อมได้มีโอกาสเรียนรู้ได้มากกว่าเด็กที่มีข้อจำกัดจากฐานะทางครอบครัว มิหนำซ้ำยังมีการเอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ

เด็กมาวัดประสิทธิภาพการสอนของครู มีผลต่อการประเมินความดีความชอบ และการเลื่อนวิทยฐานะอีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูไทยคงขาดอิสระในการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ทั้งยังขาดอิสระในการวัดผลและประเมินผลเด็กอีกด้วย

7. Research (การวิจัย)

ครูที่ดีจะต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนตามที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นอย่างดี รวมทั้งยอมรับผลแห่งการกระทำนั้น ๆ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตาม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา เพราะการวิจัยเป็นวิธีการแก้ปัญหาและการศึกษาหาความจริง ความรู้ที่เชื่อถือได้โดยวิธีการวิจัยของครูในที่นี้ อาจจะมีความหมายเพียงแค่ค้นหาสาเหตุต่าง ๆ ที่นักเรียนมีปัญหาไปจนถึงการวิจัยอย่างมีระบบในชั้นสูงก็ได้ สาเหตุที่ครูต้องรับผิดชอบในด้านนี้ก็เพราะในการเรียนการสอนทุก ๆ วิชา ควรจะต้องพบกับปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ

ในทัศนะของผู้เขียนการวิจัยเป็นภาระงานสำคัญที่ครูทุกคนต้องทำ โดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ครูผู้สอนในวิชานั้น ๆ ทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในชั้นเรียนของตนมี การวางแผนอย่างเป็นระบบและนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำวิจัยในชั้นเรียนนั้น ผู้สอนต้องคิดวิเคราะห์ รู้ความต้องการในการนำผลการวิจัย ข้อค้นพบไปใช้พัฒนาผู้เรียน คิดวิเคราะห์ทุกขั้นตอนของการวิจัย โดยเฉพาะขั้นตอนของการวิจัยในขั้นริเริ่มให้ชัดเจน นับว่าเป็นการท้าทายความสามารถของครูที่จะมุ่งมั่นพัฒนาทั้งตนเอง และผู้เรียนไปในทิศทางที่ดีขึ้น ทั้งยังแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งที่มีสาเหตุมาจากครู ผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริหาร ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงนโยบายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การวิจัยจึงจะสามารถตอบโจทย์และการแก้ปัญหารวมทั้งการพัฒนางานครูให้ดียิ่งขึ้นได้

8. Service (การให้บริการ)

ครูจะต้องให้บริการแก่สังคมหรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังต่อไปนี้

1. บริการความรู้ทั่วไป ให้แก่นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชนในท้องถิ่น

2. บริการความรู้ทางด้านความรู้และสุขภาพอนามัย โดยเป็นผู้ให้ความรู้หรือเป็นผู้ประสานงานเพื่อดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชน

3. บริการด้านอาชีพ เช่น ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นเพื่อจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นให้ประชาชนในท้องถิ่น

4. บริการให้คำปรึกษาหารือทางด้านการศึกษาหรือการทำงาน

5. บริการด้านแรงงาน เช่น ครูร่วมมือกับนักเรียนเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

6. บริการด้านอาคารสถานที่แก่ผู้ปกครองนักเรียนที่มาขอใช้อาคารสถานที่ในโรงเรียนด้วยความเต็มใจ

ในทัศนะของผู้เขียน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน เนื่องจากครูเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาติดต่อสัมพันธ์กับนักเรียนและผู้ปกครอง ครูเปรียบเสมือนผู้นำ

ชนบทที่สำคัญ เป็นผู้ที่มีความรู้ แจ้งข่าวสารต่าง ๆ แก่ชาวบ้านได้ เป็นที่พึงพิงของชาวบ้านทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเรื่องการศึกษา กฎหมาย สุขภาพ การเมือง ชาวบ้านในชุมชนมักยึดครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้นครูจึงเป็นที่เคารพรักของชาวบ้าน และควรมีบทบาทพัฒนาชุมชนในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และอาชีพ สังคมและวัฒนธรรม สุขภาพอนามัย และการเมืองการปกครองแก่สมาชิกในชุมชนต่อไป

กล่าวโดยสรุป ครู คือ ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการเรียนสำหรับผู้เรียนในทุกระดับชั้น ทั้งของรัฐและเอกชน เป็นผู้สั่งสอนศิษย์ ถ่ายทอดความรู้ให้ศิษย์เกิดความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม นำประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติในอนาคต เป็นผู้ที่ต้องเสียสละ เอาใจใส่เพื่อความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ เป็นแบบอย่างที่ดีของครูเพื่อให้ศิษย์ได้ประพฤติปฏิบัติตนตามแบบอย่าง จึงได้ชื่อว่า ครูคือ “แม่พิมพ์ของชาติ” “ปูชนียบุคคล” “เรือจ้าง” “แสงเทียน” “กระดาษทราย” เป็นต้น

ในทัศนะของผู้เขียนมองว่า “ครู” ในศตวรรษที่ 21 หรือ ยุคการศึกษา 4.0 ต้องเป็นมากกว่าที่กล่าวมา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลก และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งมีผลกระทบต่อครูโดยตรงในด้านบทบาท หน้าที่ และภาระงานที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ ครูต้องปรับเปลี่ยนสถานะจาก ผู้สอน (Teacher) เป็น Coach Facilitator และ Mentor โดยครูต้องเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจาก Passive Learning หรือ เรียนแบบเชิงรับ เป็น Active Learning หรือ เรียนแบบเชิงรุก ให้เหมาะสมกับการศึกษาในยุค 4.0 นั่นเอง

คุณลักษณะของครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21

ครูมืออาชีพคือผู้ที่สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาตนเองเพื่อไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความรู้ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ซึ่งการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเป็นภาพสะท้อนถึงการพัฒนาผู้เรียน ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้ และพัฒนาการทุกด้านของผู้เรียนตลอดจนทำให้กระบวนการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียนสัมฤทธิ์ผล ซึ่งนักเรียนจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตต่อไป

ชื่นฤดี บุตะเขียว และคณะ (2561: 231-243) ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะของครูที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะด้านเจตคติ ค่านิยมและคุณธรรมจริยธรรมของครู มี 9 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) เข้าใจความแตกต่างทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของผู้เรียน 3) เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเชื่อของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน 4) มีเมตตากรุณา และความเอื้ออาทรต่อผู้เรียน 5) เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน 6) มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน 7) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงทั้งความรู้และสังคม 8) ทำงานเป็นทีม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และ 9) มีจิตสาธารณะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

2. คุณลักษณะด้านทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มี 15 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา 2) มีทักษะเทคนิควิธีการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) มีทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม 4) มีทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ รู้เท่าทันสื่อ และการเปลี่ยนแปลงของโลก และทักษะความรู้ที่ทันสมัย 5) มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอน 6) มีทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 7) มีทักษะในการเป็นผู้อำนวยการการเรียนรู้ และร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียน 8) มีทักษะในการเป็นที่ปรึกษาที่ดีในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน 9) มีทักษะชีวิต 10) มีทักษะในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำหน้าที่ครู 11) มีทักษะในการทำงานเป็นทีมและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 12) มีทักษะและความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนทั้งด้านที่เน้นการปฏิบัติและทฤษฎี 13) มีทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ 14) มีทักษะภาษาอังกฤษ พูดและใช้ได้เป็นอย่างดี และ 15) มีทักษะในการวิจัยและใช้วิจัยเป็นฐานเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3. คุณลักษณะด้านองค์ความรู้ของครู มี 11 คุณลักษณะย่อย ได้แก่ 1) มีความรู้ดี ในวิชาที่ตนสอน 2) มีความรู้ในเรื่องกฎหมายการศึกษา ปรัชญา แนวคิด และทฤษฎีทางการศึกษา รวมถึงศาสนา เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม 3) มีความรู้ในเรื่องภาษาและวัฒนธรรมไทยเพื่อการเป็นครู และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและพัฒนาวิชาชีพครู 4) มีความรู้ในเรื่องจิตวิทยาพื้นฐานและจิตวิทยาพัฒนาการของมนุษย์ จิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาการศึกษา การแนะแนวและการให้คำปรึกษา 5) มีความรู้ในเรื่องการจัดทาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการพัฒนาหลักสูตร 6) มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทาแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และแก้ปัญหา 7) มีความรู้ในการวิจัย การใช้และผลิตงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 8) มีความรู้ในการออกแบบ การประยุกต์ใช้และการประเมินสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ สารสนเทศเพื่อการสื่อสาร 9) มีความรู้ในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของผู้เรียน 10) มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา และ 11) มีความรู้เกี่ยวกับ หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม และจริยธรรมของวิชาชีพครู และ จรรยาบรรณของวิชาชีพครู

ผู้เขียนได้สรุปคุณลักษณะของครูมืออาชีพศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถเพื่อใช้ในการพัฒนาตนและผู้เรียนดังต่อไปนี้

Parent หมายถึง มีจิตเมตตา ดูแลศิษย์เปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่สอง ให้การอบรมบ่มนิสัย และให้ความรู้ทักษะในการดำเนินชีวิตไปควบคู่กัน ครูสมัยก่อน จะดูแลศิษย์เหมือนลูกของตน ศิษย์คนไหนมีปัญหาเรื่องการเรียน ก็จะสอนเสริม ทบทวนให้ โดยไม่คิดค่าสอน มุ่งเน้นให้ศิษย์ได้มีความรู้

Proud หมายถึง มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู ทุ่มเทแรงกายแรงใจในการประกอบอาชีพครู สามารถประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ และเต็มใจที่จะสั่งสอนลูกศิษย์ให้เป็นทั้งคนเก่ง คนดี มีความสุข เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา มีความพร้อมและความตั้งใจที่จะเป็นครู และตัดสินใจเลือกอาชีพครูด้วยความตั้งใจและเต็มใจ

Prepare หมายถึง มีการเตรียมพร้อมในการปฏิบัติงาน ทั้งเตรียมการสอน เตรียมตัวในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงทั้งนโยบายทางการศึกษา สังคม เศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ครูจะเตรียมแต่เฉพาะเนื้อหาในรายวิชาที่สอนตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ไม่ได้ หากแต่ต้องมีการเตรียมความพร้อมในการสอนวิชาความรู้รอบตัว ทักษะชีวิตให้กับศิษย์ของตน และสามารถสอนได้ในทุกระดับชั้น นอกจากเตรียมความพร้อมในการสอนแล้ว ครูยังต้องเตรียมความพร้อมในชีวิตและวิชาชีพความเป็นครู ต้องมีการฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต้องเรียนรู้ และศึกษาการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อพร้อมปรับเปลี่ยน และพัฒนาตนให้ทันเหตุการณ์ ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น ครูก็ยังสามารถดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่า สร้างภูมิคุ้มกันให้กับชีวิตนั่นเอง

Polite หมายถึง มีความสุภาพเรียบร้อย มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ศิษย์ พฤติกรรมดังกล่าว ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ดังนั้น จึงมีคำกล่าวว่า คนเป็นครู ต้องเป็นครูตลอด 24 ชั่วโมง จะเป็นครูเฉพาะที่ปฏิบัติงานในรั้วโรงเรียนไม่ได้ หรือ ปฏิบัติงานเฉพาะในเวลาราชการเท่านั้น ในทัศนะของผู้เขียนนั้น คนเป็นครูต้องมีความพร้อมทั้งกายและใจ ครูสมัยก่อนเป็นแม่พิมพ์ แบบอย่างที่ดีทั้งการแต่งกาย การพูดจา การวางตัว แต่ในยุคสมัตนี้ ที่สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป ครูบางคนอาจมองว่าการแต่งกาย การพูดจา หรือ พฤติกรรมบางอย่าง เป็นสิทธิส่วนบุคคล แต่สำหรับผู้เขียนแล้ว มองว่า เมื่อเลือกอาชีพนี้แล้ว “ครู” ก็จะต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างแก่ศิษย์ได้ทุกเวลา และทุกสถานการณ์

Positive หมายถึง ครูต้องมีทัศนคติในทางบวก มองโลกในแง่ดี โดยเฉพาะทัศนคติในทางบวกกับศิษย์ ในสภาพความเป็นจริงครูไม่สามารถเลือกผู้เรียนได้ ครูทุกคนคงคาดหวังที่จะได้สอนนักเรียนเก่ง และมีความพร้อมทุกคน แต่ในความเป็นจริงแล้ว เราไม่สามารถเลือกนักเรียนได้เพราะสภาพการศึกษาในสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำอย่างชัดเจน ครูต้องเรียนรู้ เข้าใจในสภาพที่แท้จริงของศิษย์ เรียนรู้และพร้อมให้อภัย หากศิษย์เกิดความผิดพลาด

Plan หมายถึง ครูต้องมีการวางแผนการสอน เป็นการวางแผนการสอนประจำวันเป็นรายคาบที่ทำการสอนหรือเป็นรายหัวข้อเนื้อหา ประกอบด้วย หัวข้อเรื่อง วัตถุประสงค์ทั่วไป วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนการสอน ใบงาน การวัดและการประเมินผลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามหลักสูตร การสอนบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณค่า ช่วยให้การสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่สับสน ดำเนินการสอนได้ตรงตามเวลาที่

กำหนดและสอนได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งยังเกิดความมั่นใจในการสอนจากการที่วางแผนการสอนไว้ดี และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนเกิดเจตคติที่ดีแก่ผู้สอน

Practice หมายถึง ครูต้องหมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ แนวทางในการฝึกฝนเพื่อก้าวสู่การเป็นครูมืออาชีพนั้น ครูควรร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมหรือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูทั้งในและนอกโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึก หรือทัศนคติทางบวกในการจัดการกับการเปลี่ยนแปลง แสวงหาความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงตนเอง และปรับปรุงตนเอง โดยแสวงหาการสนับสนุนจากบุคคลในอาชีพเดียวกัน ทบทวนและศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาของชาติตามนโยบายต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ศึกษากฎหมายและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อให้สามารถออกแบบกระบวนการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ฝึกฝนทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ประเมินความ สามารถของตนเอง เพื่อนำไปสู่การวางแผนการพัฒนาอย่างรอบด้าน

สรุป

กล่าวโดยสรุปคุณลักษณะของครูมืออาชีพจะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างดีจนประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานและมีความเจริญงอกงามก้าวหน้าในอาชีพครู มีการปรับการเรียนการสอนอย่างบูรณาการ เตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตอยู่อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะที่เป็นไปของสังคม มีความรักและความเมตตาต่อศิษย์ เสียสละ เอาใจใส่ต่อศิษย์ทุกคน เป็นกำลังใจและช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้กับศิษย์ เพื่อให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่เรียน เป็นผู้มีความคิดริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินอย่างมีเหตุผล กระตือรือร้นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความรักและเทิดทูน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาคภูมิและการรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม และทรัพยากรของชาติ นำความรู้มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน และใช้สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนให้มากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

ชื่นฤดี บุตะเขียว และคณะ. “กลยุทธ์การพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21,” **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 18, 2 (เมษายน-พฤษภาคม 2561): 231-242.

ยนต์ ชุ่มจิต. **ความเป็นครู.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2553.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The model of school administration to the quality organization of secondary Schools under the office of basic education commission

สุภาวิตา บุตรกฤตติกุล [1]
นันทิยา น้อยจันทร์ [2]
สาธร ทรัพย์รวงทอง [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3. ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบฯ โดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ ร่างรูปแบบฯ และเอกสารประกอบการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบฯ เก็บข้อมูลจากผู้บริหาร จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์

---

[1]หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
[2]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
[3]คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

3) การจัดการทรัพยากร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การติดตาม และประเมินผล 7) เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

3. ผลการประเมินโดยรวมรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, องค์กรคุณภาพ

Abstract

This research aimed to 1. Analyze the factors of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission. 2. Develop the model of school administration to quality organization of secondary schools under the office of basic education commission and 3. Evaluate the model of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission. This research used mixed method and conducted in three stages: stage 1 was to analyze the factors of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission by studying related documents, interviewing 15 experts and collecting data from a sample group of 870 people. The instruments were recording documents, analyzing results, an interview form and a questionnaire. The statistics used were content analysis, frequency, percentages, mean, standard deviation and Exploratory Factor Analysis: EFA, stage 2 was to develop the model by way of holding a connoisseurship of 9 experts. The instruments employed a draft of the model of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission and connoisseurship documents. The statistic was content analysis, and stage 3 was to evaluate the model by

collecting the data from 9 administrators. The instruments used by evaluating the model. The statistics were frequency, percentages, mean and standard deviation.

The findings were as follows;

1. The factor analyzing of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission resulted in 7 factors as 1) Leadership 2) Strategic Plan 3) Resource Management 4) Knowledge Sharing 5) Information Technology 6) Monitoring and Evaluation and 7) Parent Network and Community.

2. The model of school administration to the quality organization of secondary schools

Under the office of basic education commission according to expert's opinion in the interview has the overall of accuracy, propriety, feasibility and utility.

3. The evaluation of the model of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission was found that; the overall of the model of school administration to the quality organization of secondary schools under the office of basic education commission in the aspects of accuracy, propriety and utility were at the highest level, and feasibility was at the high level.

Keyword: model, administration, quality organization

บทนำ

ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาเป็นคนดีคนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาต้องตระหนักในภารกิจหลักโดยมุ่งกำหนดเป้าหมาย วางแผน และดำเนินการสู่ความสำเร็จ ซึ่งการกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมดำเนินงานต้องคำนึงถึงกฎหมาย นโยบาย และความคาดหวังของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะถูกกำหนดโดยมาตรฐานการศึกษา ซึ่งประเด็นและรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษาขึ้นอยู่กับต้นสังกัดในการกำหนดมาตรฐาน ที่ใช้สำหรับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในขณะที่การประเมินคุณภาพภายนอกถูกกำหนดโดยสำนักรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกในการจัดการศึกษาว่ามีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยให้ถือว่าการประกันภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร

การศึกษา ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นั่นหมายถึงการนำไปสู่โรงเรียนคุณภาพซึ่งเป็นกลไกในการพัฒนาจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเกิดความเสมอภาคในการบริการทางการศึกษาให้เท่าเทียมและมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของทุกคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2556: 14)

จากภารกิจของสถานศึกษานั้นชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการของสถานศึกษามีความสำคัญในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานที่ศึกษาที่วางไว้ ได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญโดยที่พฤติกรรมตามกระบวนการบริหารของโรงเรียนจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวและส่งผลถึงความมีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งหมายถึงความมีประสิทธิผลของโรงเรียนที่นำไปสู่ความการมีประสิทธิภาพของสถานศึกษาผลของการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดกระแสสำคัญๆที่เข้าสู่ความเป็นสากลรวมทั้งการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ หลายประการ เช่น ความสับสนในข้อสนเทศ ข้อจำกัดด้านการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งการรับกระแสวัฒนธรรมโดยขาดการยั้งคิดจนกระทั่งวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ดีงาม เอกลักษณ์ไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นในขณะที่โลกต้องการคุณภาพที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างไปจากเดิม ดังนั้นระบบการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพที่ยั่งยืนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุก ๆ วันย่อมทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ โดยบุคคลในหน่วยงานถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “บุคคลเป็นหัวใจของการบริหาร” เพราะบุคคลเป็นผู้ดำเนินการกับปัจจัยต่าง ๆ ทั้ง วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการต่าง ๆ ในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้ประสบกับความสำเร็จอย่างดียิ่งได้ยึดหลักในการปฏิบัติงานให้การบริหารงานแบบ Cherdsak Style ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดใหม่ แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำ มีภาวะผู้นำสูง กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรมจริยธรรม ยึดหลักบริหารพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมะในการบริหารบุคลากร มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง สามารถเก็บความรู้สึกต่างๆ ได้ สุขุม รอบคอบ นุ่มนวล มีความอดทนต่อความรู้สึกที่ไม่ถูกต้องหรือขัดต่อกฎระเบียบ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในโรงเรียนและครอบครัว มีนิสัยรักการอ่าน ความจริงใจ ยึดอุดมการณ์ในการทำงานให้ความจริงใจแก่ผู้ร่วมงานทุกคนด้วยความเสมอภาค จริงใจในการบริหารงานในสถานศึกษานั้นได้บริหารแบบทุกคนมีส่วนร่วมโดยพิจารณาจัดทำภารกิจให้ชัดเจน ครอบคลุมงานทั้งหมดและมีการกำหนดกลุ่มงานที่มีความสอดคล้องกัน จัดโครงสร้างบริหารที่เป็นนิติบุคคล มีการบริบทที่มีสายบังคับบัญชา และการประสานคน เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่บังคับบัญชาตามกฎหมายเพื่อให้งานสำเร็จเกิดประสิทธิภาพ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา สามารถจัดระบบงานและหัวหน้างานต้องใช้ความรู้ความสามารถในการจัดงานให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้ร่วมงานหลักสำคัญที่บริหารงานจนประสบความสำเร็จโดยยึดหลักของพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระราชทานแก่ ข้าราชการทุกหมู่เหล่านำมาเป็นข้อคิดให้แก่

ข้าราชการครูและบุคลากรทุกฝ่ายเป็นประจำทุกเดือน นำหลักธรรมะมาใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพได้แก่ ฉันทะ ความพึงพอใจ โดยให้บุคลากรทุกคนได้ทำงานอย่างที่ตนเองชอบ ปฏิบัติงานด้วยความวิริยะอุตสาหะมีความเพียรพยายามในการทำงาน ทำงานด้วยความคิดก่อนทำ การทำงานด้วยความไตร่ตรอง มีความรอบคอบ ถูกต้อง รวดเร็ว การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีความสำคัญ อย่างยิ่งในการเป็นแบบอย่างที่ดีในองค์การที่จะนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ นอกจากนี้ยังมีเทคนิควิธีและหลักการบริหารต่าง ๆ ในการนำมาใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ของโรงเรียน เช่น การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารโดยยึดประชาธิปไตย การสร้างทีมงาน เทคนิคการวิเคราะห์แบบ SWOT การบริหารแบบ TQM การบริหารระบบคุณภาพ ISO 9002 จนสามารถบริหารโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารโดยใช้แนวคิดองค์กรสมรรถนะสูง (High Performance Organization: HPO) ต้องเป็นสถานศึกษาที่มีขีดความสามารถในการเปลี่ยนแปลง เป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ยึดระบบบังคับบัญชาที่เข้มข้นจนเกินไป และที่สำคัญคือการกระตุ้นให้คนในสถานศึกษารักษาระดับของความเป็นสถานศึกษาสมรรถนะสูงได้อย่างยั่งยืน ปัจจัยที่จะสามารถขับเคลื่อนให้องค์กรเปลี่ยนแปลงได้ คือ การสร้างให้เป็นวัฒนธรรมองค์กร โดยระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษา เช่น การสร้างความสมดุลในชีวิตการทำงาน เป็นต้น การปฏิรูประบบราชการนั้นเป้าหมายสำคัญ คือ การมุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางซึ่งจำต้องมีการปรับเปลี่ยนขนานใหญ่ ทั้งในแง่ของวิธีการคิดตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และวิธีการทำงานที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ มีการทำงานเป็นเชิงรุกแบบบูรณาการ มีความคล่องตัว รวดเร็ว มีขีดสมรรถนะและสร้างผลงานสูง (High performance) มีความโปร่งใสตรวจสอบได้สามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2559: 1 – 2)

ดังนั้น รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาในสภาวะการที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการและการปฏิบัติการ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพทางการศึกษาโดยรวมของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตการวิจัย

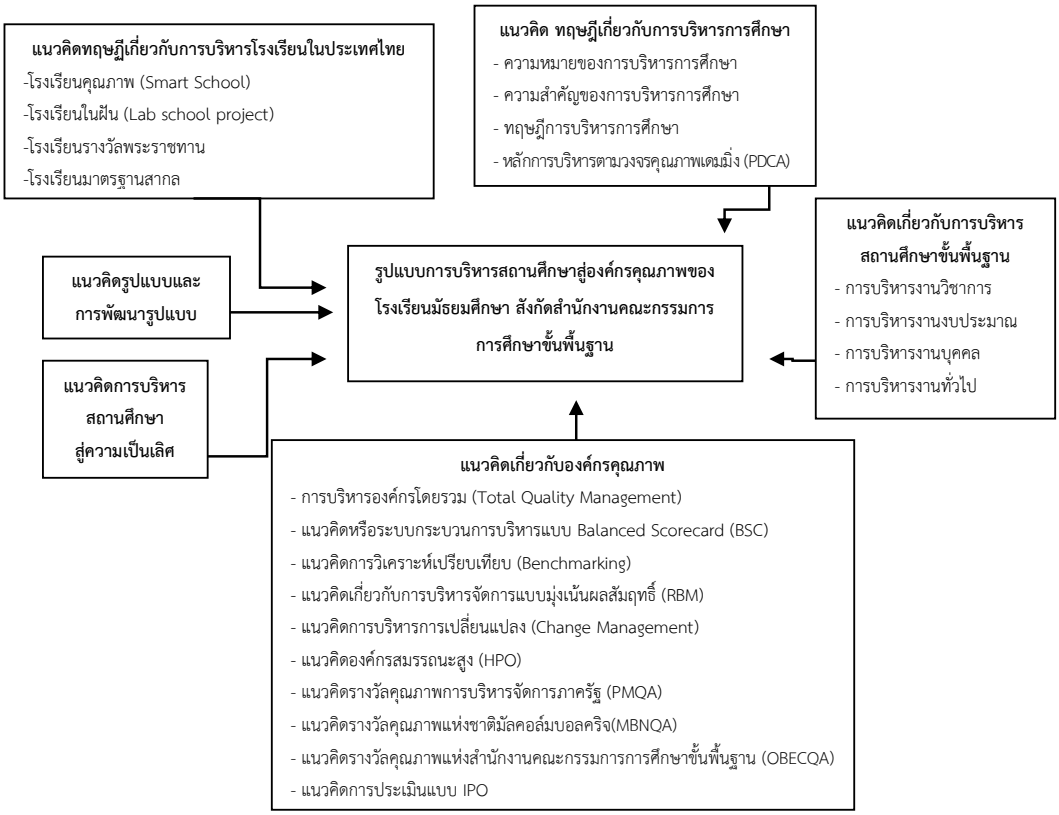
ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานสากล จำนวน 48,114 คน โรงเรียนในโครงการห้องเรียนอัจฉริยะ จำนวน 9,695 คน โรงเรียนรางวัลพระราชทานประจำปี 2558 จำนวน 2,660 คน และโรงเรียนดีประจำอำเภอ จำนวน 8,925 คน รวมทั้งหมด 69,394 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มวิชาการ และครูผู้สอนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลโรงเรียนมาตรฐานสากล โรงเรียนอัจฉริยะ โรงเรียนรางวัลพระราชทาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (Krejcie and Morgan. 1970: 608) จำนวน 69,394 คน ได้ขนาดตัวอย่าง 382 คน แต่เนื่องจากการกำหนดขนาดของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Factor analysis) ใช้เกณฑ์ของ Hair คือ อย่างน้อยที่สุดต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 เท่าของตัวแปร แต่ที่เหมาะสมควรใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 เท่าของตัวแปร และไม่ควรน้อยกว่า 400 ตัวอย่าง (Hair., 1995: 373) ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 870 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีรายละเอียด ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์, แบบสอบถาม, แบบตรวจสอบรูปแบบฯ และแบบประเมินรูปแบบฯ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จำนวน 94 ข้อ สำหรับค่าความเที่ยง (Reliability) ได้จากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มวิชาการ และครูผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ และ

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและการประเมินรูปแบบโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์หาปัจจัยองค์ประกอบเชิงสำรวจ

ขั้นตอนการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบ

2. สร้าง (ร่าง) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากองค์ประกอบที่วิเคราะห์ได้แล้วตรวจสอบโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

3. ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบประเมินรูปแบบฯ แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาสรุปเป็นผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การจัดการทรัพยากร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การติดตาม และประเมินผล 7) เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง, มีความเหมาะสม, มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ โดยรูปแบบฯ ประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การจัดการทรัพยากร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การติดตาม และประเมินผล 7) เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน โดยการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA และส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.67 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.35 มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ

4.52 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.46 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.72 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การจัดการทรัพยากร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การติดตาม และประเมินผล 7) เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากว่าสถานศึกษาบางแห่งยังมีการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่มากนัก เช่น การส่งครูแกนนำเข้ารับการอบรม ครูและบุคลากรศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร จัดอบรมสัมมนาและฝึกปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตร ส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนเทียบเคียงมาตรฐาน แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตร และขอความร่วมมือในการบริหารและจัดการหลักสูตร ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ จัดหาสื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ พัฒนาระบบการสื่อสาร สร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา และประสานงานสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงาน องค์กรสถานประกอบการในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน จัดทำวิสัยทัศน์ของโรงเรียนและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ โดยคำนึงให้สอดคล้องกับโรงเรียนคุณภาพ การบริหารงานบุคคลอย่างมีอิสระและคล่องตัว ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ สร้างความรู้สึกความผูกพันให้บุคลากรตระหนักถึงการประกอบวิชาชีพครูที่มีเกียรติ สร้างนักเรียนที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาโรงเรียนและสังคม สร้างขวัญ และกำลังใจโดยการยกย่องชมเชย ส่งเสริมและพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรในวิชาชีพครูให้มีความรู้ มีทักษะใหม่ๆ กำหนดอัตรากำลังที่คำนึงถึงความคล่องตัวในการทำงาน การมีอิสระในการสรรหาครูและบุคคลที่เหมาะสมโดยยึดหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล จัดคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมพิจารณาในการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง พัฒนาครูและบุลากรให้เป็นมืออาชีพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอน บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (online) และออฟไลน์ (offline) ส่งเสริมให้ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร จัดจ้างครูที่มีความรู้ตรงสาขาวิชาที่สอนเพียงพอ กำหนดรูปแบบของความร่วมมือที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ วางแผนและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้ชัดเจนทุกระดับอย่างเหมาะสม จัดทำแผน เตรียมความพร้อมในการพัฒนาการดำเนินงานสู่โรงเรียนคุณภาพ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์โรงเรียนคุณภาพ ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ใช้ผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล สร้างเครื่องมือการวัดให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดเพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนัก

พัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (2557: 2-4) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในฝัน ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบให้ทันสมัย ปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนให้เกิดความก้าวหน้าและเห็นภาพความสำเร็จของปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิต มีความเป็นไทย และมั่นใจในตนเอง และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทั้งในด้านการบริหาร การจัดการเรียนรู้ และการนิเทศจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายความสำเร็จของโรงเรียนในฝัน ซึ่งในแต่ละปีจะมีการจัดประชุมวิชาการ เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เป็นแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูเกียรติ วิเศษเสนา (2554) พบว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากลด้านการพัฒนาการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพประกอบด้วยองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบสนับสนุนองค์ประกอบหลักได้แก่การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานสากลคือระบบคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยมีองค์ประกอบย่อย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การนำองค์กร 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย 4) การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ 5) การมุ่งเน้นบุคลากร 6) การจัดการกระบวนการ และ 7) ผลลัพธ์

ผลการสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบมีความถูกต้อง, มีความเหมาะสม, มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ โดยรูปแบบฯ ประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ แนวคิดพื้นฐานของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวัตถุประสงค์ของรูปแบบฯ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 2) การวางแผนกลยุทธ์ 3) การจัดการทรัพยากร 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) เทคโนโลยีสารสนเทศ 6) การติดตาม และประเมินผล 7) เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน โดยการดำเนินงานตามกระบวนการ PDCA และส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากว่า ในการสร้างรูปแบบในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์จากผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนคุณภาพโครงการโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนดีประจำอำเภอ) โรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาซึ่งนำผลจากผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้ในการ วิเคราะห์องค์ประกอบของการดำเนินงาน และสอบถามจากผู้ที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินงานและประสบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในการดำเนินงาน ปรึกษาคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำองค์ประกอบที่ได้มาทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์และอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการร่างรูปแบบที่มีองค์ประกอบที่สามารถช่วยให้เกิดรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ Eisner (1976: 192) ได้เสนอแนวความคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ การประเมินผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา รูปแบบการประเมินที่เป็นความเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมิน รูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง รูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิ ตามอัธยาศัย และความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่จะนำมาพิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิวัตร นาคะเวช (2553) พบว่า การตรวจสอบคุณลักษณะของรูปแบบด้วยข้อมูลเชิง ปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝันทั้งในด้านความมีประโยชน์ความเป็นไปได้ความเหมาะสมและความถูกต้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาระวี ศุขโรจน์ และคณะ (2556) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่ารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชนา ภาษิต (2556) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานภายใต้กรอบโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานกรุงเทพมหานคร (SMART School) ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในการนำไปใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศตรัตน์ ทิพย์ผ่อง (2557) ซึ่งพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานตามแนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่าเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏและสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา ห้าวหาญ, ธัชชัย จิตรนันท์ และวีรพล สารบรรณ (2559) ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ ประโยชน์ได้ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากว่า ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาพัฒนารูปแบบ พร้อมทั้งปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาว่ารูปแบบที่สร้างขึ้นนี้เป็นแบบจำลองโครงสร้างที่สร้างขึ้น เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ของการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้การทดสอบหรือตรวจสอบรูปแบบนั้นจะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยที่การตรวจสอบรูปแบบจากหลักฐานเชิงคุณลักษณะอาจใช้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบส่วนการตรวจสอบโมเดลจากหลักฐานเชิงปริมาณใช้เทคนิคทางสถิติ เพื่อให้สามารถ

นำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำเนินงานจริงในยุคปัจจุบัน ซึ่งรูปแบบที่ได้นั้นสามารถพัฒนาเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น และกระชับถูกต้อง สามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับปรากฏการณ์จริงได้ช่วยให้ตนเอง และคนอื่นเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น ดังนั้น จึงต้องผ่านการประเมินคุณภาพของรูปแบบในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (1976: 192) ได้เสนอแนวความคิดของการทดสอบหรือประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ การประเมินผู้ทรงคุณวุฒิ จะเน้นการวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกพิจารณา ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒินั้นมีความเที่ยงธรรมและมีดุลพินิจที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั้นเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของปัญจรัศม์ แซ่ตัง (2553) ผลการวิจัยพบว่า การประเมินรูปแบบความเหมาะสมความเป็นไปได้ความถูกต้องและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นตามรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของภาระวี ศุขโรจน์ และคณะ (2556) ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจนารถ อมรประสิทธิ์ และคณะ (2558) พบว่า แนวทางการบริหารสู่ความเป็นเลิศโดยรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของสถานศึกษา ตลอดจนมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จัดลำดับความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการติดตามประเมินผลในการนำไปใช้เป็นระยะๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาหรือนำรูปแบบที่ได้นี้ไปทดลองใช้ในส่วนของภูมิภาคอื่นๆ ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาค เพื่อให้สถานศึกษามีการประเมินผลการนำรูปแบบไปใช้ในทุกภูมิภาค เพื่อจะได้ทราบข้อบกพร่อง จุดเด่นของรูปแบบฯ และจะได้จะได้มีข้อมูลสารสนเทศต่อการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเชิงสำรวจโดยนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาสู่องค์กรคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อให้มีการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธร ทรัพย์รวงทอง กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ แนะนำ ติดตาม ดูแลการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน และตรวจแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จนทำให้การดำเนินการวิจัยประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือและได้ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ขอบคุณกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่ได้ให้ความสะดวกและให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในเก็บข้อมูลและตอบแบบสอบถาม และขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณบรรณาธิการและคณะกรรมการวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตที่ให้ความอนุเคราะห์การเผยแพร่งานวิจัยไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

ชูเกียรติ วิเศษเสนา. **รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่มาตรฐานสากล.** รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นศส.ศธ.), สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, 2554.

นิวัตร นาคะเวช. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนในฝัน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 2553.

เบญจนารถ อมรประสิทธิ์ และคณะ. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,** 17 (3): 1 – 9, 2558.

ปัญจรัศม์ แซ่ตัง. รูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาเขต 26. **วารสารคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** (ฉบับพิเศษ): 508 – 520, 2553.

ภาระวี ศุขโรจน์ และคณะ. รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,** 15 (4): 76 – 84, 2556.

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. **การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ.** รายงานฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556.

ศตรัตน์ ทิพย์ผ่อง. รูปแบบการบริหารจัดการและกลไกการบริหารเพื่อการดำเนินงานตามแนวทาง การบริหารสู่ความเป็นเลิศ สำหรับสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์. **สุทธิปริทัศน์.** 28(86): 256-273, 2557.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. **แนวทางและหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลงานนวัตกรรมโรงเรียนในฝันสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา ปี 2557**. กรุงเทพฯ: กลุ่มวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการบริหารสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2557.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **องค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง.** กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง, 2559.

สุริยา ห้าวหาญ, ธัชชัย จิตรนันท์ และวีรพล สารบรรณ. รูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** 10(4):133-151, 2559.

อัญชนา ภาษิต. (2556). รูปแบบการบริหารภายใต้กรอบโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานกรุงเทพมหานคร (SMART School) โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 248 – 258, 2558.

Eisner, E. Educational Connoisseurship and Criticism: Their form and Functions in Educational Evaluation, **Journal of Aesthetic Evaluation or Education.** 10(4): 135 - 150, 1976.

Hair, J. F. **Multivariate Data Analysis**.5th ed. New Jersey: Prentice, 1995.

Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan. Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3): 608, 1970.

รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา

A Model of Development of Sangha's Administration In Nakhon Ratchasima Province

พระปลัดบรรจง มหานาโค[1]
นลินทิพย์ พิมพ์กลัด[2]
สมศักดิ์ จีวัฒนา[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารงานคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา 3) เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา ที่พัฒนาขึ้นโดยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารกิจการของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาและร่างรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 รูป/คน

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบ โดยทดลองใช้รูปแบบกับพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ ที่จำวัดอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 รูป เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง และประเมินความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยใช้แบบสอบถามและกระบวนการเชิงประจักษ์ (Face validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 รูป/คน สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสถิติค่าที (t-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมาในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านสาธารณูปการ รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา และร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา (ด้านศาสนศึกษา) ประกอบด้วย 5 มิติ คือ 1) ด้านความรู้ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ 3) คิด วิเคราะห์ แยกแยะ 4) การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และ 5) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

---

[1]หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2. รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา ที่สร้างขึ้น คือ คู่มือการพัฒนาการบริหารกิจการสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา (แนวทางสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม) รายละเอียดดังนี้ ส่วนที่ 1 หลักสูตรการฝึกอบรมพระภิกษุระดับสังฆาธิการ เพื่อพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม ส่วนที่ 2 คู่มือการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา (แนวทางสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้คู่มือ ส่วนที่ 2 กิจกรรมการฝึกอบรม ส่วนที่ 3 การวัดและการประเมินผล

3. ผลจากการประเมินความเหมาะสม และการตรวจสอบความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบรูปแบบพัฒนาการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินรูปแบบ โดยทดลองใช้กับพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ จำนวน 30 รูป พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษาก่อนและหลัง การใช้รูปแบบ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษาอยู่ในระดับมาก และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนา, การบริหารกิจการคณะสงฆ์,

Abstract

The objectives of this research with research and development methods were 1) to study the current situation of the Sangha's administration in Nakhon Ratchasima province; 2) to develop an administration model of the Sangha in Nakhon Ratchasima province; 3) to evaluate the developed model. Three phases of conducting this research were carried out: Phases 1, the literature and the current situation of the Sangha's administration in Nakhon Ratchasima province was reviewed from three sources i.e., 1) research documents, 2) Case studies (Muti-case study) from three best-practice (Best-Practice), and 3) Survey the current situation of the Sangha's administration in Nakhon Ratchasima province from 336 samples were multi-stage sampling selected from 1,883 temples in Nakhon Ratchasima province. The data were collected from an abbot, an assistant abbot, a measure, and a monk of each sample in a total amount of 1,344 person by five-level questionnaire with the reliability of 0.92. Phase 2, a model of Sangha's Administration development for abbot was developed by the researcher and was examined and approved by ten experts. A Ten experts were used in

the group discussion to gather information and define a framework for creating model. Phase 3, the model was evaluated by experiment with 30 the monks who were randomly coincidental or convenient random sampling. Data were collected by using questionnaire before and after experiment. Statistics used were percentage, mean and standard deviation. And t-test statistics.

The research results revealed that:

1. The current status of the administration of the abbot in Nakhon Ratchasima. The general level of practice was high. The highest mean of level of practice was the aspect of public assistance followed by the aspect of public welfare. The aspect of religious education contained the lowest mean of level of practice. Religious education in the draft of the development of the monk's administration in Nakhon Ratchasima (religious education) has 5 dimensions: 1) knowledge, 2) SWOT analysis, 3) critical thinking, 4) creative communication and 5) participation in the implementation.

2. The model for development of Sangha's Administration in Nakhon Ratchasima Province was Sangha's Administration religious education guidebook (for trainers) consisted of 2 parts: 1) The curriculum to develop Sangha' s Administration consisted of 6 parts: (1) Principles and rationale (2) Purpose (3) structure (4) Training activities (5) process (6) measurement and evaluation 2) A guide to the administration of the monks is religious education (for trainers) consisted of 2 parts: (1) Instructions for Use (2) Training Activities 3) Measurement and Evaluation

3. Having evaluated by the experts, the developed model' s suitability and possibility was overall found and each aspects at a high level. Form evaluation results Experiment with 30 monks. Concerning the development of the administration of monks' religious education before and after the use of different forms at the statistical significance level of 0.05. Attitude toward the development of monastic affairs and religious education is at every high level.

Keywords: development, Sangha's administration

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันคู่ชาติไทย นับแต่ประเทศไทยได้มีประวัติศาสตร์ที่ต่อเนื่องชัดเจนเป็นของตัวเอง ชนชาติไทยได้นับถือพระพุทธศาสนาสืบกันมาโดยตลอด กิจการและเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ มากมายในประเทศของเราเป็นเรื่องราวของพระพุทธศาสนาซึ่งเกี่ยวข้องกับวัด หรือมิฉะนั้นก็ผสมผสานกับคติทางพระพุทธศาสนา นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์สำหรับประเทศไทยถือว่าศาสนาเป็นสถาบันหลักของชาติหนึ่งในสามสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ จึงถือได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ฉะนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีความเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี และการขัดเกลาทางสังคม ถ้าพิจารณาองค์ประกอบของพระพุทธศาสนานั้น ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรมคำสั่งสอน มีพระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่พระธรรมให้แก่อุบาสก อุบาสิกาหรือประชาชน ดังนั้นการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาโดยมีวัดเป็นองค์กรทางศาสนาที่เป็น พื้นฐานทางสังคมและพระภิกษุสงฆ์ กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม แล้วจะเห็นได้ว่าไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้ (พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์ 2544 : 3)

พระภิกษุสงฆ์เป็นตัวแทนของสถาบันพระศาสนา ที่มีอยู่คู่กับสังคมไทยมาตลอด ในอดีตและปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เผยแผ่ความรู้ อธิบายหลักธรรมให้แก่ประชาชนได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติเพื่อทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์การให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนากับสังคมไทย คือการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่น รวดเร็ว เรียบร้อย และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากเป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในการปกครองให้เรียบร้อยดีงาม ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงการปกครองคณะสงฆ์หรือการบริหารกิจการคณะสงฆ์จึงต้องเห็นพระธรรมวินัยเป็นหลัก เพราะพระธรรมวินัยเป็นทั้งโครงสร้างและการจัดสภาพสังคมสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อย และเป็นการพัฒนาบุคลากรในสังคมด้วย ทุกคนจะรู้จักหน้าที่ของตนเอง (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) 2549 : 22) ซึ่งในปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เป็นเกณฑ์จัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ต่างๆ ตลอดถึงการแต่งตั้งถอดถอนเจ้าคณะ พระสังฆาธิการ ควบคุมดูแลให้เป็นไปตามข้อวัตรปฏิบัติของจริยาพระสังฆาธิการ (กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2542 : 48)

พระสงฆ์ผู้ที่มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เรียกว่าพระสังฆาธิการ จึงมีหน้าที่ในการปกครองและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบ่งชี้ความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป ดังคำกล่าวที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติจะเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไปได้ก็ด้วยอาศัยพระสังฆาธิการเป็นสำคัญ เนื่องจากพระสังฆาธิการเป็นผู้ใกล้ชิดประชาชนโดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส ซึ่งเป็นที่เคารพเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนและมีบทบาทโดยตรงต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ดำรงสืบไป (กรมการศาสนา 2540 : 2)

เจ้าอาวาสเป็นพระสังฆาธิการระดับวัดที่มีตำแหน่งสูงสุด มีหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดในด้านต่างๆนับเป็นปัจจัยสำคัญในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะเจ้าอาวาสมีบทบาทสำคัญ

ในการตัดสินใจ กำหนดนโยบาย และบริหารบุคลากรในองค์กรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของบุคลากรจำเป็นจะต้องมีความสามัคคี และทำงานให้สอดคล้องสัมพันธ์กันระหว่างผู้นำและผู้ตาม เจ้าอาวาสมีภารกิจการบริหารจัดการวัดตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าอาวาส ตามภารกิจของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้านเจ้าอาวาสจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนาประเทศและจะต้องมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำ คือต้องมีคุณสมบัติ เช่น มีสติปัญญา ความดีงาม ความรู้และความสามารถของบุคคล ที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ดีงาม และลักษณะผู้นำที่มีคุณภาพต้องประกอบด้วยหลัก 3 ประการ คือ มองกว้าง คิดไกล และใฝ่สูง ตลอดจนต้องมีประสิทธิภาพที่ดีตามแนวทางของหลักพุทธธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนและสังคมต่อไป (พระธรรมปิฎก 2546 : 32)

จากการศึกษาของประกิต บุญมี และคณะ (2559 : 3) พบว่าการบริหารงานของเจ้าอาวาสในจังหวัดสมุทรสาคร ขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากเจ้าอาวาสมีงานล้นมือไม่สำเร็จตามเวลาจึงทำให้การบริหารจัดการวัดล่าช้าเนื่องจากไม่มีการปรับปรุงโครงสร้างของคณะสงฆ์ การบริหารจัดการวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์ แต่จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งทำให้ไม่มีขุมกำลังและความรู้ความสามารถทำงานได้ทุกด้าน และเกิดความบกพร่องในการดำเนินงานได้ง่าย นอกจากนี้ ยังมีผลการวิจัยเกี่ยวกับเจ้าอาวาสในพื้นที่ต่างๆ จำนวนมาก ที่สะท้อนให้เห็นความอ่อนด้อยด้านภาวะผู้นำและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่น เจ้าอาวาสในจังหวัดเลย ร้อยละ 62.9 มีระดับภาวะผู้นำด้านการบริหารวัดอยู่ในระดับต่ำ (วรวิท บุญยะดาษ 2550 : 124) คณะสงฆ์จังหวัดสระบุรียังขาดการพัฒนาด้านต่างๆหลายเรื่อง โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา การทำงานที่ไม่ชัดเจนและเด็ดขาด การติดต่อสื่อสารไม่ชัดเจน การทำงานแบบเฉื่อยชา มักทำงานแบบย่ำอยู่กับที่ ไม่มีการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การขัดแย้งกันระหว่างบ้านกับวัด การไม่เคารพซึ่งกันและกันของผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ ปัญหาเรื่องของยาเสพติดให้โทษและอบายมุขอื่นๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของคณะสงฆ์ที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน (พระธวัชชัย จารุธมฺโม 2554 : 112) และจากผลการวิจัยต่างๆ ได้เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาไว้อย่างหลากหลาย เช่น ผู้นำองค์กรคณะสงฆ์ไทยควรมีวิสัยทัศน์และควรสร้างแรงบันดาลใจอันแสดงถึงภาวะผู้นำที่สอดคล้องกับหลักธรรมที่เกี่ยวกับผู้นำในทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของคณะสงฆ์ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อันจะส่งผลถึงความเจริญรุ่งเรืองแห่งพระพุทธศาสนาสืบไป (พระบัณฑิต ญาณธีโร 2552 : 114) รวมถึง ควรมีการประชุมพระภิกษุและสามเณรในวัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัด และเพื่อความสามัคคีภายในวัด เจ้าอาวาสควรเปิดรับความรู้ใหม่ๆ เพื่อนนำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด ควรนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการพัฒนาวัด และควรจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ระหว่างวัดและชุมชน (พระครูพิศาลธิรธรรม 2553 : 126)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหารูปแบบในการบริการกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์ เนื่องจากการบริหารการจัดการในองค์กรของสงฆ์เอง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้านร่วมกับคณะพระสังฆาธิการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา

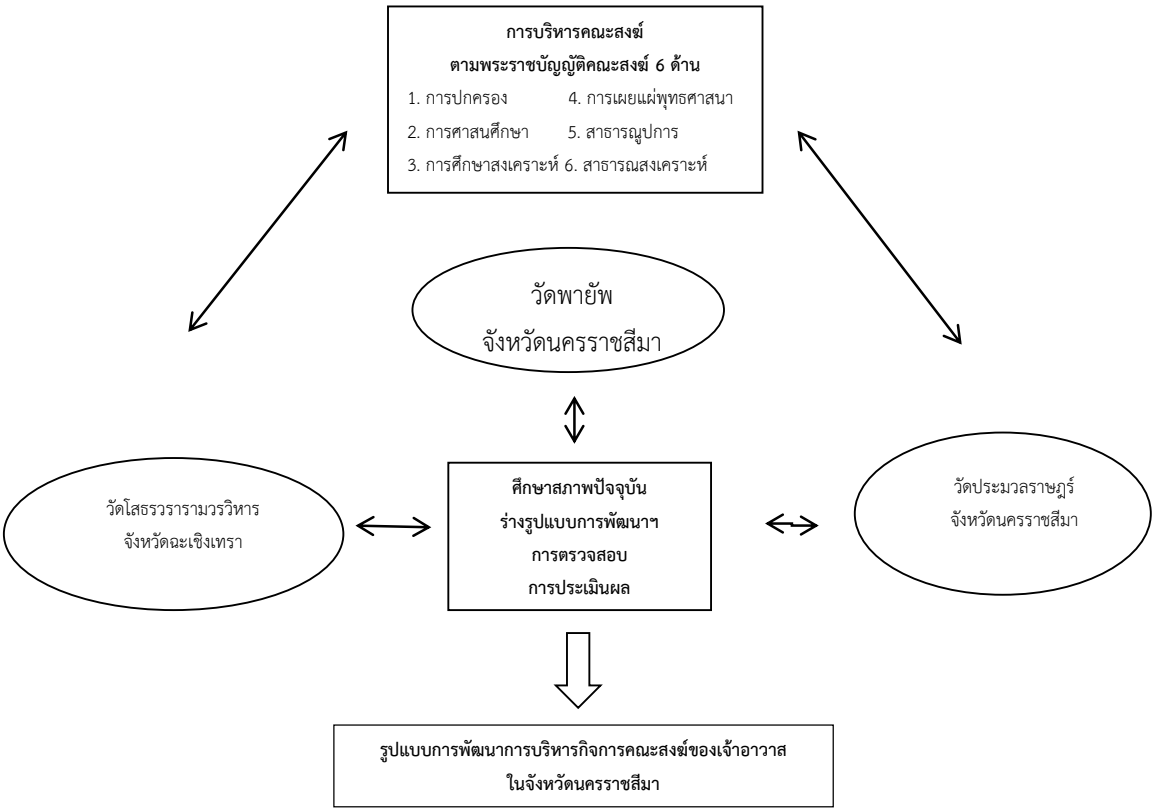
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา ที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ วัดในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,883 วัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา 2557 : ออนไลน์)

ตัวแปรที่ศึกษา ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดประเด็นในการศึกษา สภาพปัจจุบันของบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแพร่พุทธศาสนา 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ ร่วมกับศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีของรูปแบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยรูปแบบรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ วัดในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 336 วัด ได้มาโดยกำหนดขนาดตัวอย่างตามสัดส่วนของ ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 และใช้วิธีการทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกอำเภอในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32 อำเภอ ในอัตราส่วนร้อยละ 50 ของอำเภอทั้งหมด จึงได้อำเภอทั้งหมด 16 อำเภอ คือ อำเภอเมือง ขามสะแกแสง ขามทะเลสอ ครบุรี จักราช โชคชัย ปักธงชัย โนนสูง วังน้ำเขียว สูงเนิน เสิงสาง หนองบุญมาก สีคิ้ว พิมาย พระทองคำ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

1) ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกตำบลจากอำเภอที่สุ่มได้จากข้อที่ 2 ในอัตราส่วนร้อยละ 50 ของตำบลในแต่ละอำเภอ และ

2) ใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างจาก 336 วัด และผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 1,344 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามแบบ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยทั้งในและนอกประเทศ นำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์แนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามความคิดเห็นของนักวิชาการ นักวิจัย ศึกษาวัดที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ(Best Practice) จำนวน 3 แห่ง 2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้างต้น มาจัดทำเป็นร่างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็นชอบและปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดที่มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และประสบผลสำเร็จในการบริหารงานวัดพัฒนาตัวอย่าง จำนวน 3 รูป

แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) นำข้อมูลจากการดำเนินการในศึกษาแนวคิดทฤษฎีเอกสาร งานวิจัย การศึกษาดูงานงานวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น และการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสงานวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างคำถาม โดยสร้างตามกรอบ หลักเกณฑ์ จำนวน 6 ด้าน 2) นำส่วนประกอบของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทั้ง 6 ด้าน มาจัดทำเป็นร่างแบบสอบถามตามเนื้อหาที่วิเคราะห์และสังเคราะห์ ผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.4 – 1 ได้คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำแบบสอบถามที่แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปทดสอบใช้ (Try out) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coeffient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.92

แบบประเมิน ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมิน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) สร้างแบบประเมินตามกรอบแนวคิดทฤษฎี 3) นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข 4) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา จัดพิมพ์เป็นแบบประเมินฉบับจริงเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรม t-test (Paired Samples t-test) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ สรุปได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ แนวนโยบายการพัฒนากิจการคณะสงฆ์ในประเทศไทย แนวคิดเกี่ยวกับพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนารูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการไทย เพื่อนำมาศึกษาให้สอดคล้องกับการสร้างรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์และสังเคราะห์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส การพัฒนาภาวะผู้นำพระสงฆ์ระดับสังฆาธิการ นำมาสร้างเครื่องมือเพื่อนำไปเก็บกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นที่ 3 การสัมภาษณ์เจ้าอาวาส ที่เป็นต้นแบบ มีผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ และประสบผลสำเร็จ จำนวน 3 รูป

ขั้นที่ 4 ร่างรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1, 2 และ 3 ดำเนินการร่างรูปแบบ

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา

ขั้นที่ 1 นำร่างรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมามาปรับปรุงพัฒนาให้รูปแบบฯมีความถูกต้อง สอดคล้อง สามารถที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาเจ้าอาวาส ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา โดยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน

ขั้นที่ 2 การปรับปรุงโครงร่างรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 10 รูป/คน นำเสนอผ่านความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ระยะที่ 3 การทดลองใช้ (Implementation) และการประเมินรับรองรูปแบบฯ

นำรูปแบบและคู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษาที่ผ่านการการปรับปรุงโครงร่างรูปแบบในระยะที่ 2 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check list) ร่วมกับกระบวนการเชิงประจักษ์ (Face validity) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และรับรองรูปแบบเป็นฉบับสมบูรณ์ หลังจากนั้นนำรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา ที่ผ่านการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้กับพระสงฆ์ระดับพระสังฆาธิการที่จำวัดอยู่ในเขตจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 รูป คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้วิจัยต้องการนำข้อมูลด้านที่มีการดำเนินงานน้อยกว่าด้านอื่นๆ เพื่อนำไปพัฒนาการดำเนินงานและการบริหารกิจการคณะสงฆ์ จึงสรุปผลการวิจัยในภาพรวมตามลำดับดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านสาธารณูปการ รองลงมา ได้แก่ ด้านสาธารณสงเคราะห์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการปกครอง โดยภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรกได้แก่ การออกกฎระเบียบ ข้อบังคับในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ รองลงมาคือการออกกฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ แก่ พุทธศาสนิกชน เช่น การห้ามเล่นการพนัน การห้ามดื่มสุราภายในวัด และการบริหารกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับรายจ่ายการทำโครงการต่าง ๆ ตามลำดับ 2) ด้านศาสนศึกษา พบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรกได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้สอบเปรียญธรรมประโยคต่างๆ และครูพระสอนศีลธรรมให้มีขวัญกำลังใจ รองลงมาคือ การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาแก่ประชาชนและนักเรียนโดยทั่วไป และการจัดหาทุนการศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรที่สอบธรรมสอบบาลี ตามลำดับ 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่าภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรก ได้แก่ มอบทุนการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรที่เรียนดี รองลงมาคือ มีการสนับสนุนหรือจัดครูพระไปสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถีพุทธ และการจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด การจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ตามลำดับ 4) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรก ได้แก่ การเทศนาสั่งสอนแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้ตั้งอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นประจำ รองลงมาคือ การจัดให้มีศูนย์ปฏิบัติธรรมขึ้นภายในวัดและมีอาจารย์สอนการปฏิบัติธรรม และการจัดให้มีการบรรยายธรรมทางวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ ตามลำดับ 5) ด้านสาธารณูปการ พบว่า ภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาวัดให้สอดคล้องกับฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักร รองลงมาคือ การบริหารจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามกฎหมาย และพระธรรมวินัย และการควบคุมดูแลการปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุภายในวัด ตามลำดับ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ พบว่า ภาพรวมจัดอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีการช่วยเหลือขั้นพื้นฐานแก่ผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย ธรณีพิบัติภัย เป็นต้น รองลงมาคือ การจัดหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลและจัดอบรมประชาชน และการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของชุมชนที่เป็นไปเพื่อสาธารณประโยชน์ ตามลำดับ

2. รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา ที่สร้างขึ้น คือ คู่มือการพัฒนาการบริหารกิจการสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา (แนวทางสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม) รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักสูตรการฝึกอบรมพระภิกษุระดับสังฆาธิการ เพื่อพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) จุดมุ่งหมาย

ของหลักสูตร 3) โครงสร้างของหลักสูตร 4) กิจกรรมการฝึกอบรม 5) กระบวนการฝึกอบรม 6) การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม

ส่วนที่ 2 คู่มือการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา (แนวทางสำหรับผู้ให้การฝึกอบรม) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้คู่มือ ส่วนที่ 2 กิจกรรมการฝึกอบรม

ส่วนที่ 3 การวัดและการประเมินผล

ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษาได้ และ ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 8ะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมก่อนการฝึกอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังการฝึกอบรม สูงกว่าคะแนนก่อนการฝึกอบรม จึงสรุปได้ว่าการได้รับการฝึกอบรมการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านศาสนศึกษา ทางด้านความรู้ ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมที่เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เพิ่มขึ้น เจตคติของผู้เข้ารับการอบรมการต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา หลังการฝึกอบรม พบว่า ส่วนใหญ่มี เจตคติต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา อยู่ในระดับมาก และผู้รับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจรูปแบบการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวม อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านที่มีการดำเนินการน้อยกว่าด้านอื่นหรือ ด้านที่มีความเร่งด่วนต้องพัฒนาก่อนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านศาสนศึกษา ทั้งนี้เพราะ การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของประเทศชาติ พระพุทธศาสนาเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของการศึกษากว่าเดิม วัดเป็นแหล่งที่มาของการศึกษา พระภิกษุเป็นครูผู้สอนให้การศึกษาในด้านต่างๆ วัดจึงเป็นแหล่งพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย มาตั้งแต่อดีตกาลและมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา มีพระเป็นครูผู้สอนวิชาความรู้ที่เป็นเรื่องปริยัติธรรม ภาษาบาลี ภาษาไทย รวมไปถึงศิลปวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ด้วย เพื่อพัฒนาประชาชนในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอย่างสงบสุข นอกจากนั้นวัดยังมีบทบาททางสังคม เพราะสังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม การศึกษาเป็นเครื่องมือการพัฒนาสังคม การพัฒนามนุษย์หรือการพัฒนาชีวิตจะเป็นไปได้ด้วยดีต้องอาศัยความเชื่อพื้นฐานและความรู้ความเข้าใจ คือ ความเชื่อส่งเสริมให้บุคคลแต่ละคนรู้จักตัวเองมากขึ้น และ การจัดการศึกษามีหน้าที่พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ นั่นคือการศึกษาต้องสร้างสมความรู้ หรือสังคมการเรียนรู้ มนุษย์ที่พัฒนาแล้วจะเป็นฐานสำหรับการพัฒนาทุกส่วนของประเทศ ซึ่งรวมทั้งความรู้เศรษฐกิจแบบพอดี (กองพุทธศาสนสถาน 2555 : 8)

จวบจนมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างสมัยใหม่ทางราชการได้แยกการศึกษาออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบใหม่คือระบบโรงเรียนซึ่งรัฐให้การสนับสนุน กับระบบเดิม คือระบบวัด ซึ่งคณะสงฆ์เป็นผู้จัดการ

การศึกษาของสงฆ์จึงมีสงฆ์เป็นผู้จัดการศึกษา โดยมีภารกิจอยู่ที่การสร้างประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศ หรือการเตรียมประชากรที่มีคุณภาพให้กับประเทศ การศึกษาของคณะสงฆ์ไทย จึงกลายเป็นหลักของการพัฒนาเพื่อเป็นมรรควิธีในการนำสังคมชาวพุทธให้ไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้อง จะพบว่า การศึกษาของคณะสงฆ์ไทยนับแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ไม่ได้มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจนนัก แต่พระพุทธศาสนากลับตั้งมั่นได้อย่างมั่นคง เพราะพระพุทธศาสนาได้แทรกซึมเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแนบสนิท ต่อมาภายหลังเมื่อสังคมเริ่มขยายตัวไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย ความเชื่อที่ไม่อาจพิสูจน์ได้ด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ จึงค่อยๆ ถูกบดบังด้วยโลกทัศน์แบบประจักษ์นิยม ซึ่งโลกทัศน์แบบนี้ได้ท้าทายวิถีชีวิตและหลักคิดของบรรพบุรุษที่มีต่อความเชื่อในเรื่องบุญ-บาปหรือคุณธรรมทั่วไป และในปัจจุบันวัดหลายแห่งมุ่งที่จะพัฒนาด้านวัตถุและพัฒนาด้านอาคารสถานที่ มากกว่าการที่จะพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรม หรือการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนของประชาชน ขาดการเผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชนการปฏิบัติตนของพระสงฆ์ต่อชาวบ้าน ไม่สู้จะดีนัก สังคม และพระพุทธศาสนาจึงเกิดปัญหา (พระครูปทุมเขตวิกรม 2553 : 195) วัดจึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า เพื่อเรียกความเลื่อมใสศรัทธาของประชาชนกลับมาอีกครั้ง แต่จากสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันการศึกษาโดยสงฆ์อยู่ในสภาพที่อ่อนแอ และลดความสำคัญลงเรื่อยๆ ที่เป็นดังนี้ อาจจะเป็นเพราะด้านผู้บริหารหรือเจ้าอาวาสที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา ไม่ได้รับการพัฒนาด้านการบริหารการศึกษาอย่างเพียงพอ ไม่มีการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัยสั่งการ และการติดตามประเมินผล ด้านครูพระผู้สอนหนังสือยังขาดเทคนิควิธีการสอน มีครูสอนจำนวนน้อย ที่สอนอยู่ก็หลายวิชา ใช้วิธีการสอนไม่ทันสมัย ไม่มีเทคนิคใหม่ ๆ ขาดอุปกรณ์การสอน สถานที่เรียนแออัด ไม่สงบ และมีเสียงรบกวนจากภายนอก (พระไพศาล ปญฺญาวุฑฺโฒ 2555 : 7) จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย เพื่อรับกับความเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ในการบริหารจัดการของสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารสำนักเรียนหรือเจ้าอาวาส เป็นสำคัญ วัดจะเจริญ และมั่นคงก็เพราะมีเจ้าอาวาสที่มีสติปัญญา (พระอธิการผจญ อาจาโร 2553 : 6)

ดังเช่นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548 : ฌ) กล่าวว่าการศึกษาในปัจจุบันขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักเรียนเป็นสำคัญ คุณภาพของการศึกษาด้อยลง เมื่อเทียบกับอดีตอาจจะเป็นเพราะเกิดจากสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้บริหารสำนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านการบริหารการศึกษาอย่างเพียงพอไม่มีการวางแผน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาเหตุที่สำคัญคือการบริหารจัดการหรือการดำเนินการ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่และภาระรับผิดชอบสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนโดยตรง เจ้าอาวาสในฐานะที่เป็นผู้นำของวัดต้องพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุ คือ ศาสนสถานเพื่อการสาธารณะประโยชน์เป็นแหล่งการเรียนรู้ประเพณีวัฒนธรรมและการพัฒนากระบวนการนาหลักธรรมมาสู่สังคมอย่างเหมาะสมกับสมัย ทั้งเจ้าอาวาสต้องพัฒนาองค์กรเพื่อนำบุคลากรไปพัฒนาสังคมอีกมิติหนึ่งในการพัฒนาวัดให้เป็นองค์กรเพื่อพัฒนาสังคมนั้นได้มีการแนะนำไว้หลายวิธีการ คือเน้นบทบาทด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างเป็นระบบและส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ของวัดโดยมีการพัฒนาพระสงฆ์ควบคู่กันไป คณะสงฆ์จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างบุคคลากรทางการศึกษาขึ้นมาให้มีคุณภาพด้วยการปฏิรูปการศึกษาในการจัดให้การศึกษาแก่ศาสนทายาทของคณะสงฆ์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) 2550 : 62) และสอดคล้องกับการศึกษาของ กิติมา ปรีดีดิลก (2550 :

78) พบว่า การจัดการเรียนการสอนในสำนักเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น นอกจากนั้น ผู้บริหารจำเป็นจะต้องมีหลักการในการบริหารให้มีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาที่วัด คณะสงฆ์ดำเนินการขึ้นเพื่อสนองต่อนโยบายของภาครัฐในอันที่จะส่งเสริมให้ประชาชน เยาวชนได้รับการศึกษา ที่เน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นพลเมืองที่มีความรู้คู่คุณธรรมของประเทศ

2. จากผลการสร้างและพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการด้านศาสนศึกษา ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างของการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา ออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนที่ 1 คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้คู่มือ ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ นิยามศัพท์เฉพาะ ส่วนที่ 2 กิจกรรมการฝึกอบรม ประกอบด้วย องค์ประกอบต่าง ๆ นิยามศัพท์เฉพาะของด้านต่าง ๆ องค์ประกอบ และรายละเอียด ข้อย่อยของด้านต่าง ๆ ในแต่ละกิจกรรม ส่วนที่ 3 การวัดและการประเมินผล กำหนดโครงสร้างของคู่มือ เพื่อแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานใหม่ และคู่มือการดำเนิน งานตามรูปแบบมีรายละเอียดที่ชัดเจน ทั้งนี้เพราะการจะกำหนดโครงสร้างว่าประกอบไปด้วยอะไรบ้างมีจำนวนเท่าไร ขึ้นอยู่กับการออกแบบการวิจัยให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ ซึ่งดิเรก วรรณเศียร (2545 : 48-52) กล่าวไว้ว่าโครงสร้างของรูปแบบไม่มีข้อกำหนดแน่นอนว่าโครงสร้างควรมีกี่ประเด็นขึ้นอยู่กับการออกแบบการวิจัยให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้ ซึ่งควรจะประกอบด้วย วัตถุประสงค์ หลักการใช้ คำอธิบายประกอบ วิธีดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ เป็นอย่างน้อย โดยสมาน อัศวภูมิ (2537 : 13-15) กล่าวไว้ว่าในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่เรากำลังศึกษาหรือจะออกแบบ แนวคิด ทฤษฎีและหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบนั้น ๆ เป็นหลัก และทิศนา แขมมณี และคณะ (2459 หน้า 16) ได้กล่าวถึงโครงสร้างของรูปแบบไว้ว่าควรส่วนประกอบที่สำคัญคือ วัตถุประสงค์ แนวคิด บริบทและเงื่อนไข ยุทธศาสตร์กระบวนการดำเนินงาน และผลที่ได้จากการนำรูปแบบไปใช้ แต่แตกต่างกับการศึกษาของจำนงค์ แจ่มจันทร์วงศ์ (2552 : 163-180) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สถาบันหลัก บุคลากรหลัก ระบบหลัก การบริหารการมีส่วนร่วม การบริหารงานตามภารกิจการกระจายอำนาจ ด้านกระบวนการ ได้แก่ ขั้นตอนการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีในสถานศึกษา 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นการพัฒนาบุคลากร 3) ขั้นการวางแผนการดำเนินการ 4) ขั้นปฏิบัติตามแผน 5) ขั้นติดตามและการประเมินผล

ผู้วิจัยกำหนดวิธีการตรวจสอบคุณภาพของคู่มือ โดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญและประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสมของรูปแบบ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หรือพระภิกษุ ระดับสังฆาธิการ ที่มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เป็นแบบอย่างได้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือผู้เชี่ยวชาญในการประเมินโดยให้ความเชื่อถือว่าผู้เชี่ยวชาญนั้นเที่ยงธรรม และมีดุลพินิจที่ดี ซึ่งมาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ นั้นจะขึ้นกับประสบการณ์

และความชำนาญของผู้เชี่ยวชาญนั้นเอง การเลือกผู้เชี่ยวชาญจะเน้นที่สถานภาพทางวิชาชีพ ประสบการณ์และความน่าเชื่อถือ (High credit) ของวิชาชีพนั้นเป็นสำคัญ (Eisner 1976 : 192-193) ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยการอภิปรายกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและประเมินรูปแบบโดยประเมินด้านความเหมาะสมของรูปแบบและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้โดยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ที่มีความรู้ ความชำนาญเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้นำคู่มือไปทดลองใช้ เพื่อยืนยันความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของสมมาตร ปรุงสุวรรณ์ (2545 : 76) ได้กล่าวว่า คู่มือ เป็นเอกสารแนะนำ หรือเป็นสื่อที่ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่กันไปกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีเนื้อหาสาระสั้นๆ ที่ผู้อ่านสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันทีจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ซึ่ง เพชริน สงค์ประเสริฐ (2550 : 191-197) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีม จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญ 3) การทดลองใช้รูปการณ์บริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณลักษณะตามเกณฑ์ และ 4) การประเมินผลการทดลอง การใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยพิจารณาจากความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในสถานศึกษาที่ทำการใช้รูปแบบ สอดคล้องกับการศึกษาของดิเรก วรรณเศียร (2545 หน้า 54)ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบนั้น ไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว โดยทั่วไปการพัฒนารูปแบบจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สร้าง หรือต้องการที่จะพัฒนาแล้วสร้างรูปแบบขึ้น แล้วนำไปตรวจสอบหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ หรือทดลองใช้ต่อไป

แต่แตกต่างจากการศึกษาของบรรจง เจริญสุข (2552 : 254-262) นริศ แก้วสีนวล (2556 : 182-190) และคัมภีร์ สุดแท้ (2553 : 179-188) ที่ตรวจสอบรูปแบบโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ และประเมินด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ โดยผู้เชี่ยวชาญหรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง

3. ผลการทดลองใช้คู่มือพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคะแนนการทดสอบหลังการฝึกอบรมสูงกว่าคะแนนการทดสอบก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า คู่มือพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา ส่งผลต่อความรู้ ความเข้าใจทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากองค์ประกอบของคู่มือที่สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และได้ผ่านการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นเพราะคู่มือการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา ที่สร้างขึ้น มีความชัดเจน สนองความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยยึดหลักผู้เข้ารับการ

ฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง และเน้นที่ความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษา จึงทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้และทักษะดีขึ้น

ดังที่ทิศนา แขมมณี (2545 : 119-123) กล่าวว่าการฝึกอบรมมักจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้งานที่ทำ และมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและผู้อื่น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของวนิดา ฤทธิ์เจริญ (2550 : 151-153) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูการศึกษานอกโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูการศึกษานอกโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูการศึกษานอกโรงเรียน 3) ทดลองใช้คู่มือ 4) ประเมินผลและปรับปรุงคู่มือ ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูการศึกษานอกโรงเรียนต้องการให้คู่มือการจัดกิจกรรมมีรูปแบบการประเมินตนเองของครูก่อนและหลังการใช้คู่มือมีคำแนะนำในศึกษาคู่มือ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม และคู่มือควรมีขนาดตัวอักษรที่เหมาะสมอ่านง่าย ชัดเจน 2) คู่มือประกอบด้วย คำชี้แจงการใช้คู่มือ วัตถุประสงค์ ขอบข่ายของเนื้อหา และคำแนะนำการศึกษาคู่มือ เนื้อหา เนื้อหาประกอบด้วย ความรู้พื้นฐาน การจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการเข้าค่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3) ทดลองใช้คู่มือ พบว่า การใช้คู่มือเป็นไปตามคำแนะนำการใช้คู่มือและปฏิบัติตามขั้นตอนการศึกษาคู่มือ 4) ผลการประเมินคู่มือด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่าคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาที่พบ เห็นควรว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมี การพัฒนาศักยภาพเกี่ยวกับบริหารกิจการสงฆ์ของพระภิกษุระดับพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษาทุกปี ซึ่งจะช่วยให้เกิดความมั่นใจ และมีรูปแบบแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาไปสู่ผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณภาพและส่งผลต่อการจัดการศึกษาโดยสงฆ์อย่างแท้จริง

2. การนำคู่มือและการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษาไปใช้ต้องดำเนินการประชุมชี้แจ้งให้วิทยากรหรือผู้ให้การพัฒนาทุกคน เพื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ และให้ศึกษาคู่มือการพัฒนา เพื่อทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติกิจกรรมก่อนนำคู่มือและการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนศึกษาไปใช้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและวางแผนการอบรมได้อย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารวิชาการในเชิงลึกในแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารของสถานศึกษา แนวทางการวัดผลและประเมินผลที่เน้นสมรรถนะของการจัดการศาสนศึกษา เพื่อให้ได้เทคนิคการบริหารที่หลากหลายเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านศาสนศึกษามากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านศาสนศึกษา ที่เป็นไปตามลักษณะของการบริหารศาสนศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นลินทิพย์ พิมพ์กลัด ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ จีวัฒนา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ตรวจสอบให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้เสมอมา ตลอดจนคณาจารย์สาขาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการกองทุนผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กิติมา ปรีดีดิลก. **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: อักษรพิพัฒน์, 2550.

กองพุทธศาสนศึกษา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. **คู่มือการปฏิบัติงาน : การขอจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรม.** ม.ป.พ., 2555.

กองแผนงาน กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยพระราชบัญญัติ กฎระเบียบและคำสั่งของคณะสงฆ์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.

กรมการศาสนา. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา.** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์การศาสนา, 2540.

คัมภีร์ สุดแท้. **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.** ปริญญานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

จำนงค์ แจ่มจันทร์วงศ์. **รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย, 2552.

ดิเรก วรรณเศียร. **การพัฒนาแบบจำลองสมบูรณ์ในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ทิศนา แขมมณีและคณะ. **การนำเสนอรูปแบบเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูงของนิสิตนักศึกษาครูระดับปริญญาตรีสำหรับหลักสูตรครุศึกษา.** รายงานการวิจัยคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

บรรจง เจริญสุข. **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.

ประกิต บุญมี และคณะ. **การบริหารกิจการคณะสงฆ์: ศึกษากรณีเขตการปกครองคณะสงฆ์ ตำบลท่าไม้ จังหวัดสมุทรสาคร**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 2559.

นริศ แก้วสีนวล. **รูปแบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี,2556.

พระครูปทุมเขตวิกรม (สมพงษ์ รวิวณฺ โณ). **ประสิทธิภาพการบริหารงานของวัดพัฒนาตัวอย่างในอำเภอลาดหลุมแก้วจังหวัดปทุมธานี.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

พระครูพิศาลถิรธรรม. **ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , 2553.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต). **พุทธวิธีบริหาร.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2546.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). **ธรรมนูญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2546.

พระบัณฑิต ญาณธีโร (สุธีระตฤษณา). **ภาวะผู้นาของพระรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์**. วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552.

พระปลัดสมควร อธิปุญฺโญ (วงค์วรรณ). **การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

พระไพศาล ปญฺญาวุฑฺโฒ (หมวดแดง). **ประสิทธิภาพการจัดการการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมของวัดในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี.** วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.

พระมหาอนุศักดิ์ จันทราลักษณ์. **ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตจังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

เพชริน สงค์ประเสริฐ. **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการโดยยึดหลักการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

วนิดา ฤทธิ์เจริญ. **ศึกษาการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครูการศึกษานอกโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

วรวิท บุญยะดาษ. **ภาวะผู้นำในการพัฒนาชุมชนของเจ้าอาวาส : กรณีศึกษาจังหวัดเลย.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, 2550.

วารุณี อัศวโภคิน. **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการใช้ภาษอังกฤษเพื่อการสื่อสารของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** ปริญญานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

สมมาตร ปรุงสุวรรณ์. **การพัฒนาคู่มือครูในโรงเรียนช่าง.** สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

สถาบันพระสังฆาธิการ. **คู่มือพระสังฆาธิการ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2555.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครราชสีมา. **ข้อมูลพระ-วัด ในจังหวัดนครราชสีมา** (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 21 มีนาคม 2557). จาก http://nma.onab.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=262&Itemid=164.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนธรรม: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดใหญ่ชัยมงคล.** กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2548.

Eisner, E. Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in education Evaluation. **Journal of Aesthetic Education**. 39, 2(1976): 192-193.

การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

The Development of Good Governance Indicators of the Basic Schools Under Secondary Educational Service Area Office 23

ยงจิตร สัพโส[1]
วาโร เพ็งสวัสดิ์[2]
สิงประเสริฐ นาคโคตรคำ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) จัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัย จัดทำกรอบแนวคิดของการวิจัยและร่างตัวบ่งชี้ ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการและครู โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 439 คน และได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืน จำนวน 415 คน คิดเป็นร้อยละ 94.53 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง .80 – 1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .43-.84 ค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach เท่ากับ .98 ระยะที่ 3 การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย 74 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น หลักความโปร่งใส จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ หลักความรับผิดชอบ จำนวน 18 ตัวบ่งชี้ หลักการมีส่วนร่วม จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ หลักนิติธรรม จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ หลักคุณธรรม จำนวน 11 ตัวบ่งชี้และหลักความคุ้มค่า จำนวน 8 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-square) เท่ากับ 76.70 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 64 ค่านัยสำคัญทาง

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ รศ.ดร. สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]ผู้อำนวยการ ดร. โรงเรียนบ้านนาถ่อน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

สถิติ (p-value) เท่ากับ .13 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .98 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ .93 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .02

3. คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 4) แนวทางการใช้ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาภาพรวมความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ทั้งฉบับ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.01, S.D. = .66) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้

คำสำคัญ : ตัวบ่งชี้, การบริหารกิจการที่ดี

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to develop good governance indicators of the basic schools, 2) to check the consistency of the model of good governance indicators of the basic schools and the empirical data, and 3) to develop a user manual for utilizing good governance indicators of the basic schools. The study consisted of three phases. Phase 1: development of good governance indicators of the basic schools by analyzing and synthesizing research papers and preparing a draft of framework and indicators. Phase 2: examining the consistency of the model of good governance indicators of basic education and the empirical data by collecting data from representatives of school directors and teachers. The researchers sent questionnaires to 439 individuals and received 415 completely complied questionnaires which equal to 94.53% of the representatives. The data were analyzed by basic statistical software. The instrument for collecting data was a standard questionnaire of five rating scales with the IOC from .80-1.00, the discriminative power from .43-.84, and the reliability of the Cranach's alpha coefficient equal to .98. Phase 3: development of a user manual for utilizing good governance indicators of basic schools.

The findings were as follows:

1. Good Governance Indicators of the basic schools consist of 6 primary components, 24 secondary components and 74 indicators. The 74 indicators include 19 indicators for transparency, 18 indicators for accountability, 9 indicators for participation, 9 indicators for Rule of law, 11 indicators for morality, and 8 indicators for worthiness. These indicators are accorded to the related concepts and theories.

2. The structural model of the Good Governance Indicators of the basic schools is consistent with the empirical data. The Chi-square is 76.70, the degree of freedom (df) is 64 (p-value

= .13), the Goodness of Fit Index (GFI) is .98, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) is .93, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) is .02. These data are accordant to the hypothesis.

3. The user manual for utilizing good governance indicators of the basic schools consists of four parts: 1) Rationale, 2) Objectives, 3) The primary and secondary components and Good Governance Indicators of the Basic Schools under Secondary Educational Service Area Office 23, and 4) Guidelines for usage. All the four parts reveal the highest level of the average fitness. Considering the overall suitability of the entire user manual, the average fitness is in the highest level ($\overline{X}$ =4.01, S.D. = .66). These indicate that the develop manual is appropriate for applications.

Keywords: indicators, Good Governance

บทนำ

จากความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งความทันสมัยของเทคโนโลยี ส่งผลให้สังคมเผชิญกับปัญหาสำคัญ อันได้แก่การที่รัฐบาลและระบบราชการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบราชการไทยที่มีความล่าช้า ขาดความยืดหยุ่น มีขั้นตอนมาก ไม่เหมาะกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีปัญหาการคอร์รัปชั่น จากเหตุผลดังกล่าว ภาครัฐจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงเกิดการปฏิรูประเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยสำนักนายกรัฐมนตรี อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีจึงวางระเบียบซึ่งเรียกว่า "ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542" (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 : 24-31)

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good Governance) หมายถึง แนวทางสำคัญ ในการจัดระเบียบให้สังคม รัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภยันตรายที่อาจจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลนั้น มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบัน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคมบทบาทของรัฐที่สำคัญนั้นคือรัฐเป็นผู้มีบทบาทในการวางรากฐานและรักษากฎระเบียบต่าง ๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้นจำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีภาระรับผิดชอบ ภายใต้กฎหมายและนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้อง มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อปรับปรุงระบบการบริหาร

จัดการให้มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการสร้างธรรมาภิบาลของภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริหารจัดการ ให้ถูกต้อง ตามหลักเหตุผล และหน้าที่มีระบบความรับผิดชอบด้านการเงิน ที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ยกระดับความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย เป็นต้น ส่วนบทบาทขององค์การภาคเอกชน และบทบาทของประชาสังคม ที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริต และการประพฤติมิชอบโดยรัฐควรมีการหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนัก ถึงการทำผิดจรรยาบรรณ เป็นต้น

ธรรมาภิบาลจึงเป็นพื้นฐานที่จะช่วย พัฒนาสังคมทั้งระบบให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพโดยยึดถือหลัก 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า จากที่กล่าวมา การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือธรรมาภิบาล จึงมีความสำคัญ และจำเป็นต่อการบริหารองค์กรทุกประเภท ในวงการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อแก้วิกฤติทางการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยบัญญัติไว้ในหมวด 1 บททั่วไป มาตรา 8 เกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษา ว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับปวงชน หลักการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และหลักการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และในหมวดที่ 5 การบริหาร และการจัดการศึกษา มาตรา 39 ได้บัญญัติให้การบริหาร และการจัดการศึกษาของรัฐเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงาน โดยให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง หลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจ ดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง โดยมุ่งหวังว่า จะสามารถแก้ปัญหาทางการบริหารและการจัดการศึกษา การบริหารสถานศึกษาในรูปแบบ การกระจายอำนาจโดยตรง สู่สถานศึกษา จึงเป็นรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เนื่องจาก การจัดการศึกษาของประเทศไทยที่ผ่านมา มีปัญหาหลายประการ จึงส่งผลให้คุณภาพการศึกษา โดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเต็มที่ (รุ่ง แก้วแดง. 2546 : 13-16) โดยเฉพาะปัญหาการบริหารจัดการศึกษาซึ่งเป็นการบริหารรูปแบบใหม่และอยู่ในระยะเริ่มต้น จึงประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ยังมีการบริหารด้วยวัฒนธรรมการทำงานแบบเก่า คือ การยึดถือประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ทำงานล่าช้า ไม่กระตือรือร้น มีการใช้อำนาจในทางมิชอบ ส่งผลให้เกิดการร้องเรียน ประท้วง ขับไล่ และบางแห่งมีการร้องเรียนเรื่องความไม่โปร่งใส ทำให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากนักวิชาการเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบการกระจายอำนาจโดยตรงสู่สถานศึกษาและตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา 2546 มาตรา 35 ให้สถานศึกษา มีฐานะเป็นนิติบุคคลโดยมุ่งหวังเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ แต่ก็ยังมีปัญหาในการบริหารเนื่องจากการไม่ให้ความสำคัญและความไม่เข้าใจในความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้การบริหารจัดการไม่ประสบผลสำเร็จและไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เป็นปัญหาสำคัญที่สะท้อนการขาดหลักการบริหารกิจการที่ดี ในองค์กรทางการศึกษา โดยเฉพาะในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษาที่รองรับการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป โดยตรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของประชากรนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่

ต้องเสริมสร้างการบริหารกิจการที่ดี ให้เกิดขึ้นด้วยการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดี ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาล มาบูรณาการเข้ากับการบริหาร และการจัดการศึกษา ตามความเหมาะสมของสภาพปัญหา และบริบทของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 30) นอกจากนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงาน ก.ค.ศ. ในส่วนของหลักสูตร การคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินสมรรถนะและความเหมาะสมกับตำแหน่ง ทั้งกลุ่มทั่วไปและกลุ่มประสบการณ์ ในภาค ก ด้านความรู้ทั่วไปและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้กำหนดให้ กฎหมายว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นหัวข้อหนึ่งในการสอบคัดเลือกดังกล่าว (สำนักงาน ก.ค.ศ. 2557 : 8-10) จากความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23

ขอบเขตของการวิจัย

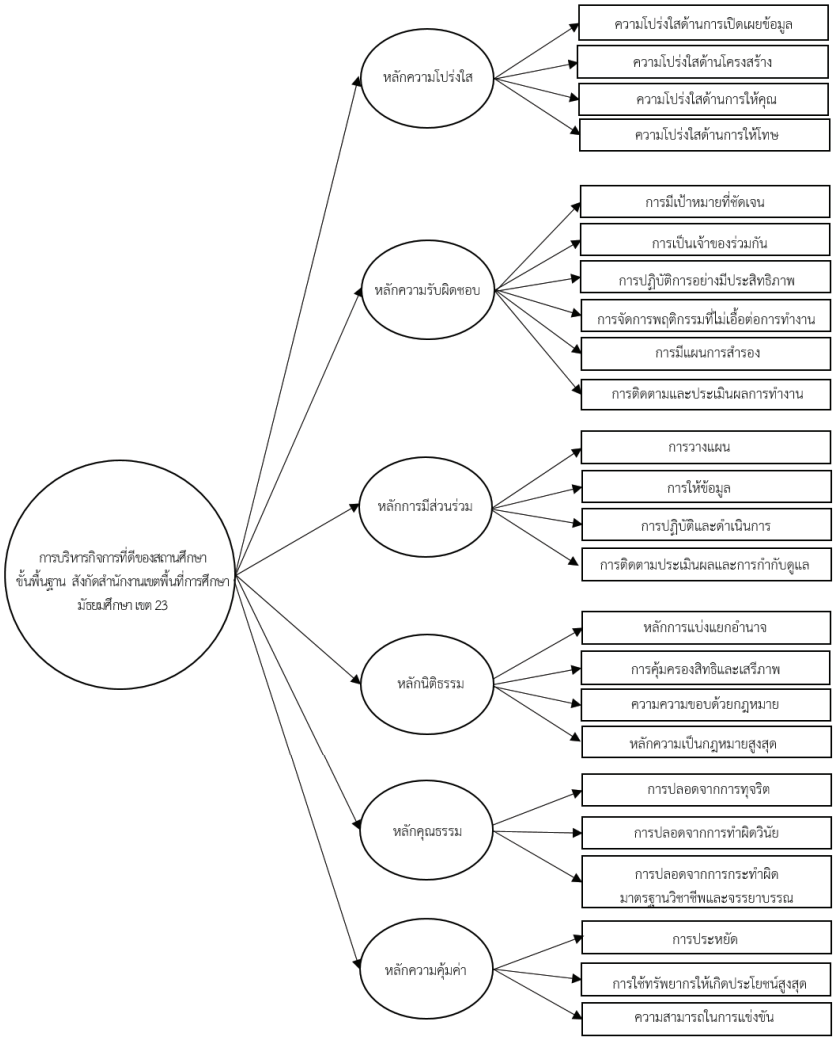
ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,094 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ได้แก่ ผู้อำนวยการและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 439 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) และได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 415 คน คิดเป็นร้อยละ 94.53

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบหลัก คือ หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบหลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดองค์ประกอบหลักการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี (2542); ทวีศิลป์ กุลนภาดล (2547); สุจิตรา มีจำรัส (2550); ปริญญา สมัครการ (2551); วิภาส ทองสุทธิ์ (2551); บรรจง เจริญสุข (2552); สุเมธ แสงนิ่มนวล (2552); ถวิลวดี บุรีกุล (2552); บังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553); ดุจดาว จิตใส (2554); วิวน ตะนะ (2554); กรองทอง เขียนทอง (2555); กำชัย จงจักรพันธ์ (2556); การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค(2557); วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ (2557); สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) (2558); ปธาน สุวรรณมงคล (2558); สามารถสรุปกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ได้ 6 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,094 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Taro Yamane. 1973: 1088 อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2551 : 192) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 336 คน แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน *(*Confirmatory factor analysis *:* CFA*)* ซึ่งเป็นการวิเคราะห์โดย ใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูงและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ จึงจำเป็นต้องกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ให้สอดคล้องกับสถิติที่ใช้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 439 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Likert's rating scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) รายข้อระหว่าง .80-1.00 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .43-.84 และค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล ส่งแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 439 คน ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์กลับคืนจำนวน 415 คน คิดเป็นร้อยละ 94.53

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพของกลุ่มตัวอย่างด้วยความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และความโด่ง เพื่อดูลักษณะการแจกแจงข้อมูล วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวบ่งชี้โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยใช้โปรแกรม Lisrel

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าได้องค์ประกอบการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย 74 ตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 1) องค์ประกอบหลักความโปร่งใส จำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 19 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบหลักความรับผิดชอบ จำนวน 6 องค์ประกอบย่อย 18 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบหลักการมีส่วนร่วม มีจำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบหลักนิติธรรม จำนวน 4 องค์ประกอบย่อย 9 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบหลักคุณธรรม จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 11 ตัวบ่งชี้ 6) องค์ประกอบหลักความคุ้มค่า จำนวน 3 องค์ประกอบย่อย 8 ตัวบ่งชี้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (Chi-Square : χ^2) เท่ากับ 76.70 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า df เท่ากับ 64

เมื่อพิจารณาค่า χ^2/df มีค่าเท่ากับ 1.19 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ต่ำกว่า 2 นอกจากนี้ ยังพบว่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) มีค่าเท่ากับ .98 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่าเท่ากับ .93 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .02 ($p < .01$))

3. ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้อยู่ในระดับมากทั้ง 4 องค์ประกอบของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ โดยเรียงลำดับองค์ประกอบของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านรายละเอียดขององค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = .69) ด้านหลักการและเหตุผล ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = .72) ด้านแนวทางการใช้ตัวบ่งชี้ ($\overline{X}$ = 3.96, S.D. = .62) และด้านวัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ ($\overline{X}$ = 3.80, S.D. = .56) เมื่อพิจารณาภาพรวมความเหมาะสมของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ทั้งฉบับมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.01, S.D. = .66)

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าได้ 6 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย และ 74 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้จากการศึกษาและสังเคราะห์กับแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว นำข้อมูลมาจัดทำร่างตัวบ่งชี้และสร้างแบบสอบถาม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ผู้วิจัยวิเคราะห์หาความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ระหว่าง .80 – 1.00 แสดงว่าตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงและใช้ได้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2526 : 69 อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์. 2551 : 244) แสดงว่าแบบสอบถามการพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถวัดได้ตรงตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดไว้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งปรากฏว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ .98 จึงถือว่า ตัวบ่งชี้ใช้ได้ทุกตัว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ดำเนินการพัฒนาตัวบ่งชี้ตามขั้นตอนของวาโร เพ็งสวัสดิ์ (2557 : 122) ที่ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การกำหนดกรอบความคิดการพัฒนาตัวบ่งชี้ 2) การพัฒนาตัวบ่งชี้ 3) การตรวจสอบตัวบ่งชี้ และ 4) การจัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้

2. ผลการวิเคราะห์โมเดลตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่าโมเดลตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักของการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 6 องค์ประกอบ คือ หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักความคุ้มค่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยและสมมติฐานการวิจัย โดย 1) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทั้ง 6 องค์ประกอบหลัก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ของการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยหลักความรับผิดชอบ (RES) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 หลักคุณธรรม (MOR) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.00 หลักความโปร่งใส (ACC) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 หลักการมีส่วนร่วม (PAR) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .98 หลักนิติธรรม (RUL) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .98 และหลักความคุ้มค่า (COS) มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .95 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักความรับผิดชอบและหลักคุณธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ให้น้ำหนักคะแนนความสำคัญกับหลักความรับผิดชอบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีศิลป์ กุลนภาดล (2547 : 227) ที่ว่า “...ความรับผิดชอบตรวจสอบได้เป็นประเด็นที่ได้รับการกล่าวถึง และนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐ ในประเทศไทย...” สอดคล้องกับงานวิจัยของดุจดาว จิตใส (2554 : 98) ที่ว่า “...เมื่อพิจารณาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นเป็นรายด้านแล้วพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการใช้หลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด...” สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทอง เขียนทอง (2555 : 247) ที่ว่า “...โมเดลการบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเกิดจากองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ เรียงลำดับความสำคัญโดยพิจารณาจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย คือ องค์ประกอบหลักความรับผิดชอบ...” สอดคล้องกับแนวคิดของ Merilee Grindle (2010 : 1) กล่าวว่า การบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วยความเป็นธรรม รอบคอบ โปร่งใส รับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังให้แก่พลเมืองของประเทศ PHO Kevreaksmey (2015 : 182) ได้เสนอแนวคิด ว่า การบริหารกิจการที่ดี ประกอบด้วยความซื่อสัตย์ ซึ่งจะส่งผลให้ความเจริญในหลาย ๆ ด้าน และสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ สอดคล้องกับ Dimitrios Triantaphyllou. (2008 : 25-32) เสนอแนวคิดว่า การบริหารกิจการที่ดี ประกอบด้วย การปฏิรูปการบริหาร การวางแผนการกำหนดนโยบาย ความโปร่งใส และการกระจายอำนาจ 2) ตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 6 องค์ประกอบหลัก 24 องค์ประกอบย่อย และ 74 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้นจึงสามารถใช้เป็นตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ ที่พบว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 74 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factors Loading) เกิน .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า เป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) มีความสอดคล้องกับแนวคิดของวิภาส ทองสุทธิ์ (2551 : 173-175) ได้กล่าวว่า หลักความพร้อมรับผิด ประกอบด้วย 1) การมีเป้าหมายที่ชัดเจน 2) การเป็นเจ้าของร่วมกัน 3) การปฏิบัติการอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การจัดการพฤติกรรมที่ไม่เอื้อต่อการทำงาน 5) การมีแผนสำรอง 6) การติดตามและประเมินผลของการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวน ตะนะ (2554 : 77) ที่พบว่า ความสำนึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานต้องมีลักษณะสำคัญ 6 อย่าง คือ มีเป้าหมายชัดเจน ทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกัน มีประสิทธิภาพ ขจัดพฤติกรรมที่ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดความรับผิดชอบ ทำงานอย่างไม่หยุดยั้ง การมีแผนสำรองและการติดตามประเมินผลการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา แก้วชื่น (2550 : 317) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่าหลักคุณธรรม ประกอบด้วย 1) มีการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม 2) มีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเป็นผู้มีคุณธรรม 3) การสร้างความเสมอภาค สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวน

ตะนะ (2554 : 72) ที่พบว่า การใช้หลักคุณธรรมตามหลักธรรมาภิบาลนั้น เป็นการพัฒนาให้บุคลากรของภาครัฐยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ สุจริต ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย สำหรับด้าน ได้เสนอว่าด้วยความโปร่งใส ควรจัดโครงสร้างการบริหารงาน จัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจหน้าที่รับผิดชอบตามภารกิจ ได้รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี กำหนดนโยบายและเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทอง เขียนทอง (2555 : 249) ที่พบว่า ความโปร่งใสประกอบด้วยตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากสามอันดับแรก ได้แก่ ชี้แจงเหตุผลในการลงโทษให้บุคลากรทราบตามความเหมาะสม มีการลงโทษผู้กระทำผิดวินัยโดยไม่ละเว้นอย่างจริงจังและมีกระบวนการพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดวินัยด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวน ตะนะ (2554 : 76) ที่พบว่า หลักการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการบริหารกิจการบ้านเมืองมากขึ้นทุกขณะ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมรับรู้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ การดำเนินการของโครงการ รวมถึงได้รับการเสริมสร้าง ขีดความสามารถเพื่อการเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทอง เขียนทอง (2555 : 251) ที่พบว่า หลักการมีส่วนร่วมประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ เปิดโอกาสให้ประชาชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้านการวางแผนงานโครงการ สำหรับ หลักนิติธรรมประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ ให้ความเสมอภาคกับทุกคนเกี่ยวกับการเลื่อนตำแหน่ง การโยกย้ายและพิจารณาค่าตอบแทน บังคับใช้กฎ ระเบียบและข้อบังคับอย่างเป็นธรรมเสมอภาค เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย โดยประกาศให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับแผนงาน กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร พฤกษารุ่งเรือง (2553 : 253) ที่ พบว่า หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 1) มหาวิทยาลัยเปิดโอกาสให้นักศึกษาและประชาชนมีโอกาสในการให้ข้อมูล ความคิดเห็นและคำแนะนำต่าง ๆ แก่มหาวิทยาลัย 2) มหาวิทยาลัยมีการรณรงค์ กระตุ้นหรือสนับสนุนให้บุคลากรและนักศึกษาประหยัดและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของกรองทอง เขียนทอง (2555 : 249) ที่กล่าวว่า หลักความคุ้มค่า ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ ได้แก่ ลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในระยะเวลาสั้นที่สุด มีวิธีปฏิบัติจนเห็นผลผลิต ที่มีคุณภาพต่อหน่วยงานอื่น และมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลดี คุ้มค่าต่อการศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างเครื่องมือวัดการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. นำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดหรือแบบประเมินโดยยึดตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินเพื่อพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ควรทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการบริหารกิจการที่ดีของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.วาโร เพ็งสวัสดิ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.สิงห์ประเสริฐ นาคโคตรคำ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตลอดจนคณาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษาทุกท่านที่คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ รวมทั้งประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้จนทำให้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ารับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์. 2550.

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. **คู่มือการกำกับดูแลกิจการที่ดีของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค**. กรุงเทพฯ:ประกาศการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. 2557

“กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา,” **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 126 ตอนที่ 24ก. หน้า 29-36. 16 พฤษภาคม 2550.

กรองทอง เขียนทอง. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารจัดการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2555.

กำชัย จงจักรพันธ์. **หลักนิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญและผลของการฝ่าฝืน.** (ออนไลน์). 2556. อ้างเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2556 จาก http://www.lrct.go.th/th/?p=5716.

ดุจดาว จิตใส. **การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5** . วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2554.

ถวิลวดี บุรีกุล. “ธรรมาภิบาล หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่.” **วารสารสถาบันพระปกเกล้า.** 2, (2552): 1-10.

ทวีศิลป์ กุลนภาดล. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีสำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. ปริญญานิพนธ์

ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2547.

บังอร พฤกษารุ่งเรือง. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม. 2553.

บรรจง เจริญสุข. **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**

เขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2552.

ปธาน สุวรรณมงคล. **การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2558.

ปริญญา สมัครการ. **การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2551.

"ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542," **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 63ง. หน้า 24-31. 30 มิถุนายน 2542.

รุ่ง แก้วแดง. **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช. 2546.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. 2551.

_____. **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. สกลนคร: สมศักดิ์การพิมพ์. 2557.

วิภาส ทองสุทธิ์. **การบริหารจัดการที่ดี**. กรุงเทพฯ: อินทภาษ. 2551.

วิวน ตะนะ. **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนในอำเภอเชียงของจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2554.

วีระยุทธ พรพจน์ธนมาศ. องค์ประกอบของธรรมาภิบาลในโรงเรียน. **วารสารนักบริหาร**. 34, 1(มกราคม-มิถุนายน 2557): 80-85.

สุจิตรา มีจำรัส. **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550.

สุเมธ แสงนิ่มนวล. **ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ส เจริญการพิมพ์. 2552.

สำนักงาน ก.ค.ศ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้อำนวยการสถานศึกษา. **หนังสือราชการ.** 2557, 16 ธันวาคม 2557.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ: พรีเมียร์โปร จำกัด. 2552.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. **คู่มือแนวทางการสร้างมาตรฐาน ความโปร่งใสของส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ: มปท. 2558.

อภิญญา แก้วชื่น. **รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร. 2550.

Dimitrios Triantaphyllou. **Good governance and public Administration Reform in the black sea Economic cooperation (BSEC) Member states**. ISSN 1790-8396 ISBN 978-960-6885-00-6 Published by the International Centre for Black Sea Studies and printed in Athens (Greece) by Multimedia Ltd. 2008.

การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

The study of developing general management of chiangmal wachirawit School muang district chiangmai province

ฉัตรชัย ต้นตรานนท์[1]

บทคัดย่อ

การศึกษา เรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไป ศึกษาปัญหาการการบริหารงานบริหารทั่วไปและศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ประชากร ประกอบด้วยงานสารบรรณ งานทะเบียน งานการเงิน งานบัญชี งานประชาสัมพันธ์ และงานโสตทัศนูปกรณ์ จำนวน 14คน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนคณะกรรมการสถานศึกษา บุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านธุรการของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ รวมประชากรทั้งสิ้น 196 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหาร งานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยงานที่มีการปฏิบัติจากระดับมากที่สุดคืองานการบัญชี รองลงมาได้แก่ งานโสตทัศนูปกรณ์ งานทะเบียน งานการประชาสัมพันธ์ งานการเงิน และงานสารบรรณ ตามลำดับ

2. สภาพปัญหาการบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่สำคัญได้แก่ โรงเรียนขาดบุคลากรที่รับผิดชอบที่มีการระบุหน้าที่หรือภาระงานที่ชัดเจน ขาดการพัฒนาบุคลากร และบุคลากรเองมีภาระหน้าที่หลายหน้าที่ ทำให้การปฏิบัติงานขาดความต่อเนื่อง รวมทั้งโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้งทำให้งานไม่ต่อเนื่องและมีข้อมูลต่างๆไม่เป็นปัจจุบัน

3. แนวทางในการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ พบว่าการที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านบริหารทั่วไปให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมจะต้องอาศัยแนวทาง ได้แก่ การปลูกฝังและเสริมสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นการปฏิบัติงานรับผิดชอบรวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการทุกคน

---

[1]สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พัฒนาเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้มีความรู้ความสามารถในงานของตน เพื่อให้สามารถบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆที่พอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ โดยควรได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย และงบประมาณจากโรงเรียนอย่างเพียงพอ มีการจัดทำระบบการการจัดเก็บเอกสาร และระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็ว มีการสื่อสารในองค์กรที่เป็นระบบและรวดเร็วเป็นต้น

คำสำคัญ: พัฒนา, บริหาร

Abstract

The Study is “THE STUDY OF DEVELOPING GENERAL MANAGEMENT OF CHIANGMAI WACHIRAWIT SCHOOL MUANG DISTRICT, CHIANGMAI PROVINCE ” The purpose of this study was to study the problems of general administration and study the development of general management of Wachiriwit School Chiang Mai, Muang District Chiang Mai Province. The population consists of job openings, recruitment, finance, accounting, public relations. And audiovisual works 14 people the populations consisted of school administrators, school board members. School Admin Officer Parents and students of Wachiravit School Chiang Mai totaled 196 people. Data analysis used Frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results of the study on the development of general management of Wachiriwit School, Chiang Mai District Chiang Mai Province are as follows:

1 . Management General Administration of Wachirawit School, Chiang Mai City, Chiang Mai The overall performance was at a high level. Sort the mean of the tasks that are performed from the highest level is the accounting task. Secondary Audiovisual Public relations, finance, and correspondence.

2. The problems of general administration in Wachiriwit School Chiang Mai are lack of responsible personnel with clearly defined duties or responsibilities. Lack of staff development and the personnel themselves have many obligations. The lack of continuity. In addition schools are constantly changing their staff, discontinuing work, and lacking information.

3. Guidelines for the Development of General Administration of Wachirawit School Chiang Mai In order to improve the performance of general administration, the guideline is to cultivate and strengthen the values of work, focusing on responsible work. Fast and non-discriminatory for all recipients. Develop all staff to be competent in their work. To be able to complete the service on time. Provide material. The equipment is sufficient and suitable for service. Should be supported by policy, the school budget is adequate. Documentation

system is being developed and fast search system. Communicate in a systematic and fast organization.

Keywords; develop, Manage

บทนำ

ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 49 ได้บัญญัติถึงสิทธิของบุคคลในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดบริการให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล เพื่อให้ได้รับการศึกษาอย่างทัดเทียมกับบุคคลอื่นในสังคมด้วย นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนการศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ยอมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐบาล ในมาตรา 80(3) แห่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ เพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยกำหนดจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดจิตสำนึกของความเป็นไทย เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550:37)

ในแนวทางของการพัฒนาประเทศชาติ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในแทบทุกด้าน เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเตรียมการที่จะรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นทั้งกับสังคม ประเทศชาติ แม้กระทั่งกับชีวิต ได้แก่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีองค์ความรู้ที่เท่าทันและครอบคลุมกับปัญหาของโลกยุคใหม่ด้วย โดยเครื่องมือที่สำคัญอันหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือการพัฒนาการศึกษาของประชากรในประเทศให้ได้มาตรฐานและเป็นไปอย่างทั่วถึงทุกระดับชั้นชนของประชากร

การพัฒนาคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้มีความสามารถอย่างทัดเทียมกันนั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดได้แก่ระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษา ที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางและชี้วัดคุณภาพของบุคลากรภายในชาติ ทั้งในด้านของการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพประสิทธิภาพในระดับปัจเจกบุคคลกับสังคม และในระดับการแข่งขันกับประเทศเพื่อนบ้าน การจัดการศึกษาย่อมสามารถจัดวางตำแหน่งแห่งหนของประเทศว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาของเอกชนมีอิสระในการบริหารจัดการ โดยมีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพ

และมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ และให้รัฐกำหนดนโยบายและมาตรการที่ชัดเจนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการศึกษา การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษาของรัฐ โดยให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน รวมทั้งกำหนดให้รัฐบาลต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเงินอุดหนุน การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีและสิทธิประโยชน์อย่างอื่นที่เป็นประโยชน์ทางการศึกษาตามความเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาของเอกชนมีมาตรฐานและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตามกรอบของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559 และทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง(พ.ศ.2552-2559) ตลอดจนปัญหาจากการจัดและพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในระยะที่ผ่านมา พิจารณาแล้วพบว่ายังมีอุปสรรคปัญหาต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอีกมาก ทั้งในด้านการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชน ด้านคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่ยังอยู่ในเกณฑ์ไม่สู้ดี ตลอดจนการพัฒนาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษา ที่เป็นเครื่องมือสำคัญต้องเร่งรัดพัฒนาระบบให้ได้มาตรฐานในระดับสากลเป็นที่ยอมรับทุกด้าน

จากเหตุปัจจัยและปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นผลให้มีกรอบทิศทางของนโยบายด้านการบริหารจัดการศึกษาได้กำหนดเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ 5 ประเด็น ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมทั้งการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียน ครูคณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ เพื่อรองรับความก้าวหน้าและเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันของประเทศ การส่งเสริมงานวิจัย การพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ การขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

นอกจากนี้ประเด็นสำคัญคือการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา และแนวทางการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการศึกษา ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดเอาไว้ เพราะการบริหารจัดการศึกษาในสมัยใหม่กระบวนการมีส่วนร่วม ถือเป็นปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศได้

โรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 93/111 หมู่ 5 ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50000 โทรศัพท์ 053-851412-5 โทรสาร 053-851416 สังกัด สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(สช.สป.) ได้รับอนุญาตจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยบริเวณพื้นที่ของโรงเรียนมีเนื้อที่ทั้งหมด 8 ไร่ 1 งาน 13 ตารางวา โดยเขตพื้นที่บริการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 1 จังหวัดเชียงใหม่ จัดเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ อาคารพาณิชย์ ศูนย์การค้าและแหล่งการศึกษา โรงเรียนได้ใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมทุกประเภท ทั้งด้านวิชาการ คอมพิวเตอร์ ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ ดนตรี กีฬา ศาสนาและวัฒนธรรม การงานอาชีพและเทคโนโลยี รวมทั้งกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกสถานศึกษา เช่น การเข้าค่าย การฝึกอบรม เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้โรงเรียน วชิรวิทย์ เชียงใหม่ จะถือว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของการศึกษาในชุมชนชาวเชียงใหม่ แต่ภายในองค์กรของโรงเรียนยังประสบกับอุปสรรคปัญหา ทำให้การบริหารการจัดการศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายทั้งของโรงเรียน กับทั้งยังไม่สามารถตอบสนองตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาระดับชาติเพื่อให้การพัฒนาโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่เป็นไปตามกรอบแนวคิดและมีทิศทางการบริหารการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับระดับนโยบายด้านการพัฒนาการศึกษาของชาติ

โดยพบว่างานบริหารทั่วไปของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ ประกอบด้วยงานสารบรรณ งานทะเบียน งานการเงิน งานบัญชี งานประชาสัมพันธ์งานโสตทัศนูปกรณ์ การทำงานของบุคลากรพบว่ายังทำงานไม่เป็นตามเป้าหมายที่วางไว้ และยังขาดความรับผิดชอบต่องาน ซึ่งงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนพัฒนาระบบของการทำงานโดยใช้ระบบอิเล็คทรอนิคส์เข้ามาใช้กับงานธุรการของโรงเรียนมาระยะหนึ่งซึ่งสามารถใช้ระบบอิเล็คทรอนิคส์ได้เป็นอย่างดี และกรอปด้วยสังคมเป็นสังคมเปิดกว้างแห่งการเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด พบว่าเจ้าหน้าที่งานธุรการใช้งานเครือข่ายสังคมตลอดเวลาทำให้การทำงานล่าช้า และเหตุผลอีกประการหนึ่งเนื่องจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนใช้งานเป็นเวลานานทำให้การทำงานของคอมพิวเตอร์ล่าช้าโดยไม่มีการพัฒนาคอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย

อีกประการหนึ่งเจ้าหน้าที่งานธุรการมีภาระงานหลายด้านทำให้ไม่สามารถทำงานได้รวดเร็วต่อความต้องการของครูและบุคลากรของโรงเรียนโดยเฉพาะงานสารบรรณมีหน้าที่ในการจัดทำเอกสารให้กับผู้บริหารของโรงเรียนและมีงานเฉพาะกาลตลอดเวลาทำให้พลาดข่าวสำคัญของงานราชการทำให้หนังสือราชการและหนังสือที่เข้าถึงโรงเรียนมีความล่าช้าซึ่งบางครั้งการดำเนินงานส่งหนังสือไปยังหน่วยงานของโรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานต่อได้ ฝ่ายการเงินต้องมีการรับรองในหลายขั้นตอนจึงทำให้ไม่ทันต่อการใช้งาน ฝ่ายบัญชีพบว่าในการสรุปงานของฝ่ายบัญชีล่าช้าเนื่องจากบุคลากรส่งการสรุปการใช้งบประมาณ เป็นต้น

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรหรือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียใหม่ จึงมีความสนใจอย่างยิ่ง ที่จะต้องค้นคว้าศึกษาวิจัยในเชิงวิชาการ เพื่อแสวงหาข้อมูลอันเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นสภาพความเป็นจริงของการบริหารงานทั่วไป เพื่อแสวงหาคำตอบอันจะเป็นเหตุปัจจัยนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และจะเป็นวิธีการให้ค้นพบคำตอบที่เป็นแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปของโรงเรียนที่เหมาะสม และเป็นองค์ความรู้ใหม่สำหรับนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการบริหารทั่วไปที่มีประสิทธิภาพภายในองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆในสังคมปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบริหารทั่วไปของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ มีขอบข่ายการวิจัยดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ สถานที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล คือโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ใช้ประชากรที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย อันประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน ครู เจ้าหน้าที่ธุรการซึ่งเป็นบุคลากรฝ่ายงานธุรการทั้งหมดของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 196 คน

ขอบเขตเนื้อหา การบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ตามโครงสร้างได้กำหนดให้มีฝ่ายหรืองานธุรการของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รวม 6 งานได้แก่

1. งานสารบรรณ
2.งานทะเบียน
3. งานการเงิน
4. งานการบัญชี
5. งานการประชาสัมพันธ์
6.งานโสตทัศนูปกรณ์

ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรอิสระบุคลากรฝ่ายต่างๆของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ แนวทางในการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่

ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้กรอบระยะเวลา 1 ปีการศึกษาเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2558 – เดือนมีนาคม 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ งานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน – คน คณะกรรมการสถานศึกษา 6คน บุคลากรงานธุรการของโรงเรียน จำนวน 14 คน ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติ งานสารบรรณจำนวน 2 คน งานทะเบียนจำนวน 2 คน งานการเงินจำนวน 3คน งานบัญชีจำนวน 3 คน งานประชาสัมพันธ์จำนวน 2 คนงานบุคคล 2คนรวม 12คนจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดของสถิติที่ใช้ในการประมวลผลดังนี้

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดย ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ได้ข้อสรุปดังนี้

สภาพการบริหารจัดการ งานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ การบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคืองานการบัญชี (ค่าเฉลี่ย = 4.00) รองลงมาได้แก่ งานโสตทัศนูปกรณ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.95) งานทะเบียน (ค่าเฉลี่ย = 3.93) งานการประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย = 3.92) งานการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 3.89) และงานสารบรรณ(ค่าเฉลี่ย = 3.82) ตามลำดับ สามารถสรุปและวิเคราะห์รายด้านได้ดังต่อไปนี้

ด้านงานบัญชี อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.00) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เจ้าหน้าที่การบัญชีทุกคนสามารถให้บริการงาน ด้านคำปรึกษาเกี่ยวกับงานของตนได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.43)เจ้าหน้าที่การบัญชีสามารถชี้แจง แนะนำ ตลอดจนตอบข้อซักถามต่อผู้รับบริการได้(ค่าเฉลี่ย = 4.29)เจ้าหน้าที่การบัญชีมีการต้อนรับและปฏิบัติต่อผู้บริการอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 4.07)เจ้าหน้าที่การบัญชีมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาเป็นระบบ สะดวก และรวดเร็วต่อการให้คำปรึกษาเรื่องต่างๆเพิ่มเติม (ค่าเฉลี่ย = 4.07)มีการประชาสัมพันธ์กฎ ระเบียบ ข่าวสารหรือ กิจกรรมต่างๆให้ ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบต่อเนื่อง(ค่าเฉลี่ย = 4.07) เจ้าหน้าที่การบัญชีปฏิบัติงานได้รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการทุกคน (ค่าเฉลี่ย = 4.00)เจ้าหน้าที่การบัญชีมีความรู้ความสามารถในงาน และ สามารถให้การบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด(ค่าเฉลี่ย = 3.93)เจ้าหน้าที่การบัญชีมีการพัฒนางานด้านบริการเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.86) เจ้าหน้าที่การบัญชีมีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณงานของโรงเรียน (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และ เจ้าหน้าที่การบัญชีมีวิสัยทัศน์ สามารถปรับปรุงงานและแก้ไขข้อผิดพลาดได้เสมอ(ค่าเฉลี่ย = 3.43)ตามลำดับ

ด้านงานโสตทัศนูปกรณ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.95) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ งานโสตทัศนูปกรณ์สามารถชี้แจง แนะนำ ตลอดจนตอบข้อซักถามต่อผู้รับบริการได้ทันท่วงที (ค่าเฉลี่ย = 4.52)งานโสตทัศนูปกรณ์มีการต้อนรับอย่างดีและมีระเบียบ แนวปฏิบัติการใช้บริการโสตทัศนูปกรณ์(ค่าเฉลี่ย = 4.23)งานโสตทัศนูปกรณ์มีการต้อนรับและมีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.06)งานโสตทัศนูปกรณ์มีระเบียบกฎเกณฑ์การขอรับ บริการที่ชัดเจนและผู้ขอรับบริการได้รับความสะดวกต่อการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.99)งานโสตทัศนูปกรณ์สามารถให้ความช่วยเหลือต่อ ผู้รับบริการด้วยความรวดเร็ว ตามกำหนด (ค่าเฉลี่ย = 3.99) เจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์ให้บริการอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 3.99)งานโสตทัศนูปกรณ์มีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆพอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ(ค่าเฉลี่ย = 3.89)งานโสตทัศนูปกรณ์ได้รับการสนับสนุน

ด้านนโยบาย และงบประมาณที่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย = 3.86) ผู้รับบริการมีความพอใจในการได้รับการบริการอย่าง รวดเร็วตามกำหนด(ค่าเฉลี่ย = 3.48) และ เจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์มีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาเป็นระบบ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย = 3.47)ตามลำดับ

ด้านงานทะเบียน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.93) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เจ้าหน้าที่ทะเบียนยินดีและเต็มใจต่อการให้คำปรึกษาและเสนอแนะแก่ผู้รับบริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.30)เจ้าหน้าที่งานทะเบียนสามารถชี้แจง แนะนำ ตลอดจนตอบข้อซักถามต่อผู้รับบริการได้ (ค่าเฉลี่ย = 4.29)เจ้าหน้าที่งานทะเบียนมีความรู้ความสามารถในงาน และสามารถแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วด้วยความเต็มใจ (ค่าเฉลี่ย = 4.02)เจ้าหน้าที่งานทะเบียนมีไมตรี ให้การต้อนรับที่ดีและมี การปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียม(ค่าเฉลี่ย = 3.99)เจ้าหน้าที่งานทะเบียนมีจำนวนพอเพียงกับงาน(ค่าเฉลี่ย = 3.97) เจ้าหน้าที่งานทะเบียนให้บริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด(ค่าเฉลี่ย = 3.93)เจ้าหน้าที่งานทะเบียนมีระบบการการจัดเก็บเอกสาร และระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็ว(ค่าเฉลี่ย = 3.79)เจ้าหน้าที่งานทะเบียน.มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.78) เจ้าหน้าที่งานทะเบียนมีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีทำงานตามข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเสมอ(ค่าเฉลี่ย = 3.64) และเจ้าหน้าที่งานทะเบียนให้บริการแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย = 3.60) ตามลำดับ

ด้านงานประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.92) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ งานการประชาสัมพันธ์สามารถชี้แจง แนะนำตลอด จนตอบข้อซักถามต่อผู้รับบริการได้อย่างถูกต้องและ รวดเร็ว(ค่าเฉลี่ย = 4.34)เจ้าหน้าที่งานการประชาสัมพันธ์สามารถให้ความช่วยเหลือให้บริการอย่างเป็นธรรมในกรณีมีป้ายบอก(ค่าเฉลี่ย = 4.34)เจ้าหน้าที่การประชาสัมพันธ์มีการพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 4.18)งานการประชาสัมพันธ์ให้การต้อนรับและให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้องและสม่ำเสมอ(ค่าเฉลี่ย = 4.10)ผู้บริการได้รับความสะดวกและมีความพึงพอใจในการติดต่อประสานงานทุกครั้ง(ค่าเฉลี่ย = 4.06) เจ้าหน้าที่งานงานการประชาสัมพันธ์มีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย (ค่าเฉลี่ย = 4.05)งานการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจัดทำแฟ้มสารนิเทศภาพข่าวและภาพ กิจกรรม ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถติดตามข่าวสารได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย = 3.69)งานการประชาสัมพันธ์สามารถให้บริการข้อมูลข่าวสารในหลากหลายรูปแบบ (ค่าเฉลี่ย = 3.47) เจ้าหน้าที่งานการประชาสัมพันธ์มีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณของงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.47) และ งานการประชาสัมพันธ์มีการสำรวจความต้องการ ความพึงพอใจเพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.46) ตามลำดับ

ด้านงานการเงิน อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.89) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังต่อไปนี้ เจ้าหน้าที่งานการเงินสามารถจัดระบบการให้บริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด (ค่าเฉลี่ย = 4.21)มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง(ค่าเฉลี่ย = 4.21)เจ้าหน้าที่การเงินให้ความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ ในการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 4.21)เจ้าหน้าที่การเงินสามารถชี้แจง แนะนำ ตลอดจนตอบข้อซักถามต่อผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง(ค่าเฉลี่ย = 4.14)

เจ้าหน้าที่การเงินมีระบบการจัดการที่เหมาะสมและ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที(ค่าเฉลี่ย = 4.00)ผู้รับบริการได้รับความสะดวกและพอใจเป็นส่วนใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 4.00)มีการสำรวจความต้องการ และพัฒนางานของฝ่ายอย่างสม่ำเสมอ(ค่าเฉลี่ย = 3.64)เจ้าหน้าที่การเงินมีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญในงานของตน(ค่าเฉลี่ย = 3.50)เจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนมีจำนวนพอเพียงต่อการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย = 3.50) และ ผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีและมีมาตรฐานทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 3.50)ตามลำดับ

ด้านงานสารบรรณอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.82) เมื่อพิจารณารายข้อสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ เจ้าหน้าที่งานสารบรรณให้การต้อนรับ ให้ความสะดวกอย่างเสมอต้นเสมอปลายทุกครั้ง (ค่าเฉลี่ย = 4.12)เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีจำนวนเหมาะสมกับงาน(ค่าเฉลี่ย = 4.10)3. เจ้าหน้าที่สารบรรณให้บริการอย่างเป็นธรรมในกรณีมีป้ายบอกให้ปฏิบัติ แล้วผู้รับบริการไม่ปฏิบัติตาม(ค่าเฉลี่ย = 4.01)เจ้าหน้าที่งานสารบรรณทุกคนสามารถให้คำแนะนำอื่นแก่ผู้รับบริการนอกเหนือจากงานหน้าที่ของตนเองได้(ค่าเฉลี่ย = 3.84)ผู้รับบริการได้รับบริการด้านงานธุรการทุกเรื่องจน สำเร็จ ณ จุดเดียว ตามหลักการ One stop services(ค่าเฉลี่ย = 3.81)เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานของตนอยู่เสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.79)7. เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีอัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรและ เต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง(ค่าเฉลี่ย = 3.71)เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีระบบจัดทำทะเบียนรับ-ส่ง หนังสือให้เป็นปัจจุบัน และมีความรวดเร็วในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.64)เจ้าหน้าที่งานสารบรรณให้ความเท่าเทียมกันในการ ให้บริการผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง (ค่าเฉลี่ย = 3.59) และมีระบบการสื่อสารหรือกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับงานสาร บรรณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย = 3.59)ตามลำดับ

ปัญหาการบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่สรุปผลได้ดังนี้ ขาดบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง คือขาดการระบุหน้าที่หรือภาระงานที่ชัดเจน เมื่อเกิดปัญหาในขั้นตอนต่างๆไม่สามารถติดต่อประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องได้ ขาดการพัฒนาบุคลากรเท่าที่ควร เนื่องด้วยเวลาและบุคลากรมีภาระหน้าที่ประจำที่ต้องรับผิดชอบจึงไม่มีเวลาในการพัฒนาบุคลากรเท่าที่ควร จัดทำระบบงานเสร็จแล้วแต่ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามระบบงานเนื่องจากทำงานหลายหน้าที่ ทำให้ปฏิบัติงานอย่างไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอทำให้เกิดความล่าช้า การปฏิบัติงานไม่ต่อเนื่องเนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบทำงานหลายด้าน ทำให้บางครั้งเกิดการล่าช้าในการรายงานข้อมูล ข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกับความเป็นจริงทำให้ประมวลผลไม่ได้และไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการบริหาร มีการเปลี่ยนบุคลากรบ่อยครั้งทำให้งานไม่ต่อเนื่องส่งผลให้การจัดทำทำเนียบจนถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจัดไม่เป็นปัจจุบัน/ขาดข้อมูลหลายด้าน

แนวทางในการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ จากการสังเคราะห์ แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์ เชียงใหม่ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้

การพัฒนา งานการบัญชี ของโรงเรียนวชิรวิทย์ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี สร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นการปฏิบัติงานได้รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการทุกคน พัฒนาเจ้าหน้าที่การบัญชีให้มีความรู้ความสามารถในงาน เพื่อ

สามารถให้การบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีการวางแผนอัตราเจ้าหน้าที่การบัญชีมีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณงานของโรงเรียน

การพัฒนา งานโสตทัศนูปกรณ์ ของโรงเรียนวชิรวิทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้ สร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นให้เจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์ให้บริการอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการ งานโสตทัศนูปกรณ์ควรมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆพอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ โดยควรได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย และงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อให้ผู้รับบริการมีความพอใจในการได้รับการบริการอย่าง รวดเร็วตามกำหนด เจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์ควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาเป็นระบบ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

การพัฒนา งานทะเบียน ของโรงเรียนวชิรวิทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้ มีการกำหนดระยะเวลาในการทำงานให้ชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่งานทะเบียนให้บริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีการจัดทำระบบการการจัดเก็บเอกสาร และระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็วรวมถึงมีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีทำงานตามข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเสมอ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องรวมถึงทั่วถึงบุคคลที่ต้องการทราบข้อมูล

การพัฒนา งานประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนวชิรวิทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้ ควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจัดทำแฟ้มสารนิเทศภาพข่าวและภาพ กิจกรรม ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถติดตามข่าวสารได้ง่าย รวมถึงการให้บริการข้อมูลข่าวสารในหลากหลายรูปแบบ วางแผนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่งานการประชาสัมพันธ์มีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณของงาน งานการประชาสัมพันธ์ควรมีการสำรวจความต้องการ ความพึงพอใจเพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนา งานการเงิน ของโรงเรียนวชิรวิทย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้ ควรมีการสำรวจความต้องการ และพัฒนางานของฝ่ายอย่างสม่ำเสมอโดยนำผลการสำรวจที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางาน พัฒนาเจ้าหน้าที่การเงินมีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในงานของตนโดยการจัดการอบรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ พิจารณาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนให้มีจำนวนพอเพียงต่อการให้บริการ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีและมีมาตรฐานทุกครั้ง

การพัฒนา งานสารบรรณ ของโรงเรียนวชิรวิทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและการบริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมควรดำเนินการดังนี้ มีการสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นให้เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานของตนอยู่เสมออัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรและ เต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำระบบจัดทำทะเบียนรับ-ส่ง หนังสือให้เป็นปัจจุบัน และมีความรวดเร็วในการทำงาน รวมถึงมีระบบการสื่อสารหรือกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับงานสาร บรรณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นให้เจ้าหน้าที่งานสารบรรณมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติและพัฒนางานของตนอยู่เสมออัธยาศัยไมตรีที่เป็นมิตรและ เต็มใจให้คำปรึกษาเกี่ยวกับงานที่เกี่ยวข้องมีการจัดทำระบบจัดทำทะเบียนรับ-ส่ง หนังสือให้เป็นปัจจุบัน และมีความรวดเร็วในการทำงาน รวมถึงมีระบบการสื่อสารหรือกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับงานสาร บรรณให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการทำงานให้ชัดเจนทั้งนี้เพื่อให้เจ้าหน้าที่งานทะเบียนให้บริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดมีการจัดทำระบบการการจัดเก็บเอกสาร และระบบการค้นหาที่ทันสมัยรวดเร็ว รวมถึงมีการปรับปรุงและพัฒนาวิธีทำงานตามข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้องเสมอควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารหรือกิจกรรมต่างๆให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมถึงทั่วถึงบุคคลที่ต้องการทราบข้อมูล

3. ควรมีการสำรวจความต้องการ และพัฒนางานของฝ่ายอย่างสม่ำเสมอโดยนำผลการสำรวจที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานพัฒนาเจ้าหน้าที่การเงินมีความรู้ ความสามารถ และเชี่ยวชาญในงานของตนโดยการจัดการอบรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ พิจารณาอัตรากำลังเจ้าหน้าที่การเงินของโรงเรียนให้มีจำนวนพอเพียงต่อการให้บริการ เพื่อให้ผู้รับบริการได้รับบริการที่ดีและมีมาตรฐานทุกครั้ง

4. ควรสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นการปฏิบัติงานได้รวดเร็วและไม่เลือกปฏิบัติให้แก่ผู้รับบริการทุกคน พัฒนาเจ้าหน้าที่การบัญชีให้มีความรู้ความสามารถในงาน เพื่อสามารถให้การบริการแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดมีการวางแผนอัตราเจ้าหน้าที่การบัญชีมีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณงานของโรงเรียน

5. ควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาข้อมูลที่ทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียนจัดทำแฟ้มสารนิเทศภาพข่าวและภาพ กิจกรรม ของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถติดตามข่าวสารได้ง่าย รวมถึงการให้บริการข้อมูลข่าวสารในหลากหลายรูปแบบ วางแผนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่งานการประชาสัมพันธ์มีจำนวนเหมาะสมกับปริมาณของงานงานการประชาสัมพันธ์ควรมีการสำรวจความต้องการความพึงพอใจเพื่อการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

6. ควรสร้างค่านิยมในการทำงานโดยเน้นให้เจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์ให้บริการอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการงานโสตทัศนูปกรณ์ควรมีวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆพอเพียงและเหมาะสมต่อการให้บริการ โดยควรได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย และงบประมาณที่เพียงพอ เพื่อให้ผู้รับบริการมีความพอใจในการได้รับการบริการอย่าง รวดเร็วตามกำหนดเจ้าหน้าที่งานโสตทัศนูปกรณ์ควรมีการจัดระบบการเก็บเอกสารและการค้นหาเป็นระบบ ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานบริหารทั่วไปโรงเรียนวชิรวิทย์เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งประกอบด้วย จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ งานสารบรรณ งานทะเบียน งานการเงิน งานการบัญชี งานการประชาสัมพันธ์ และงานโสตทัศนูปกรณ์ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรนำแนวทางการบริหารจัดการมาเป็นกรอบในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร ภาวะผู้นำ

และการควบคุม เพื่อดูประสิทธิภาพของงานบริหารทั่วไปโรงเรียน วชิรวิทย์ เชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานงบประมาณเนื่องจากงบประมาณเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาในด้านต่างๆ หากพบปัญหาการบริหารงบประมาณจะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่งผลให้เกิดปัญหาการบริหารงานเพื่อพิจารณาดูปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). **แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน.** ออนไลน์. http://gotoknow/org/blog/mathu/334443. 12 มกราคม 2558.

เพ็ญรำไพ จอมพูน. (2548). **รายงานการฝึกประสบการณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาตามหลักสูตรการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.** พิมพ์ลักษณ์ นครปฐม.

ประเสริฐ กลิ่นหอมหวน .(2547). ศึกษาปัญหาการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี. **บัณฑิตวิทยาลัย :** มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี.

ผดุง เบญจวรรณ. (2541). แนวทางพัฒนาการบริหารงานธุรการโรงเรียนมงฟอร์ดวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. **บัณฑิตวิทยาลัย** : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เยาวภา ศิริเขต. (2550). สภาพปัญหางานธุรการ ของโรงเรียนนวมินทราชินูทิศเบญจมาราชาลัย. **บัณฑิตวิทยาลัย** : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Development of Education Quality Management System In Opportunities Expansion Schools

เพ็ญศรี ทศพร[1]
ปรีชา สามัคคี[2]
ประยงค์ ชูรักษ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา 2) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ3) เพื่อประเมินผลการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประชากร คือครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3,426 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 147 คน โรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่ดี 3 โรง จำนวน 12 คน โรงเรียนทดลอง 1 โรง จำนวน 32 คน และโรงเรียนนำระบบไปใช้ 1 โรง จำนวน 28 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบตรวจสอบเอกสาร และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1) สภาพปัจจุบันการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนดำเนินการด้านการวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการตรวจสอบ ทบทวน ด้านการประเมินและด้านการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) ผลการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีส่วนประกอบ คือ 1 แนวคิดและหลักการ 2 องค์ประกอบของระบบ ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านข้อมูลย้อนกลับ 3 แนวทางการนำระบบไปใช้ และ4 การประเมินการใช้ระบบ โดยระบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ (IOC= 0.90และ1.00) และผลการทดลอง พบว่า ระบบสอดคล้องกับภารกิจของโรงเรียน แต่ควรมีการติดตามผลทุกขั้นตอน 3) ผลการประเมินการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า บุคลากรทำงานเป็นระบบ ผลสัมฤทธิ์จากการทำงาน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการพัฒนาโรงเรียน อยู่ในระดับดี และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
[2]อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ประธานที่ปรึกษา

[3]ดร. ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 กรรมการที่ปรึกษา

คำสำคัญ : การจัดการคุณภาพการศึกษา, ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษา**,** ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current situation of Education Quality Management System in Opportunities Expansion Schools. 2) To develop the Education Quality Management System in Opportunities Expansion Schools. And 3) to evaluate the use of the Education Quality Management System in Opportunities Expansion Schools**.** The population was 3,426 teacher and educational personnel of the opportunities expansion school in Nakhon Si Thammarat province. The sample consisted of 147 Administrators 3 good practice schools, 1 experimental school, and 1 used system school. The instrument used to collection data were synthesized documents, questionnaires, interview form document checklist, and satisfaction assessment form statistics used to analysis the data composed of the arithmetic mean and standard deviation.

The Research results showed that

1) The Education Quality Management in Opportunities Expansion Schools found that schools had taken Planning, Operation, Inspection Evaluation, Improvement and Development of Educational Quality. 2) The Quality System Results in Opportunities Expansion Schools consists of 1. Concepts and Principles 2. Elements of System: environmental, input, process, output and feedback 3. The System Implementation Guidelines and 4. The Evaluating Systems. The developed system is a suitable possibility (IOC=0.90 and 1.00). And the experimental results showed that the system was consistent with the mission of the school but should be monitored at all stages. 3) The evaluation use of Education Quality Management System in Opportunity Expansion Schools found that personnel working systematically. Teaching achievement and school development were at a good level. And the satisfaction of the Quality Management System in Opportunities Expansion Schools was indicated that users satisfied at a high level

Keywords: Education Quality Management, Education Quality Management System, Quality Management System in Opportunities Expansion Schools

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2542 มีการปรับโครงสร้างการบริหาร การพัฒนายกระดับคุณภาพครู หลักสูตรการเรียนการสอน และได้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง(พ.ศ.2552 - 2561) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ให้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยเน้น 3 ประการคือ1) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหาร และจัดการศึกษา และได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน 4 ประการคือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ 4)พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) สรุปได้ว่า เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญที่ต้องนำนโยบาย สู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องรับผิดชอบและดูแลผู้เรียนที่หลากหลายช่วงอายุและพัฒนาการ จึงต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของผู้เรียน ตลอดจนสร้างความพึงพอใจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้นกระบวนการบริหารจัดการจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านบริหารงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยังโรงเรียนโดยตรง ทำให้โรงเรียนมีความคล่องตัวมีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักการของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจุบันมีการนำแนวคิดการจัดการคุณภาพ มาประยุกต์ใช้ในวงการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา เช่น การบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ การจัดการคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับลูกค้าทุกคนมีส่วนร่วม และการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง แนวคิดการบริหารตามเกณฑ์คุณภาพการบริหารภาครัฐ ที่มีเป้าหมายหลัก คือการดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพ และเป็นคุณภาพที่เกิดขึ้นโดยภาพรวมทั้งองค์การ กล่าวคือต้องมีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพไปในทุกส่วนขององค์การไปพร้อมๆ กันอย่างเป็นระบบและทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมุ่งตอบสนองผู้รับบริการเป็นสำคัญ หรือรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA) ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน คือ ช่วยในการปรับปรุงวิธีการดำเนินการ เพิ่มขีดความสามารถ และผลลัพธ์ขององค์กรช่วยกระตุ้นให้มีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างองค์กรต่างๆ และเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้และบริหารจัดการผลการดำเนินการขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และเพื่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้

จากเหตุผลและความจำเป็นในการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจและสนใจในการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยนำแนวคิดและหลักการจัดการคุณภาพ ทฤษฎีระบบ การจัดการคุณภาพในโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่ดีและบริบทของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังเคราะห์และประยุกต์ใช้เป็นแนวคิด ที่มีองค์ประกอบของการทำงานมีความสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง โดยมีองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นนวัตกรรมการจัดการคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อประเมินผลการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

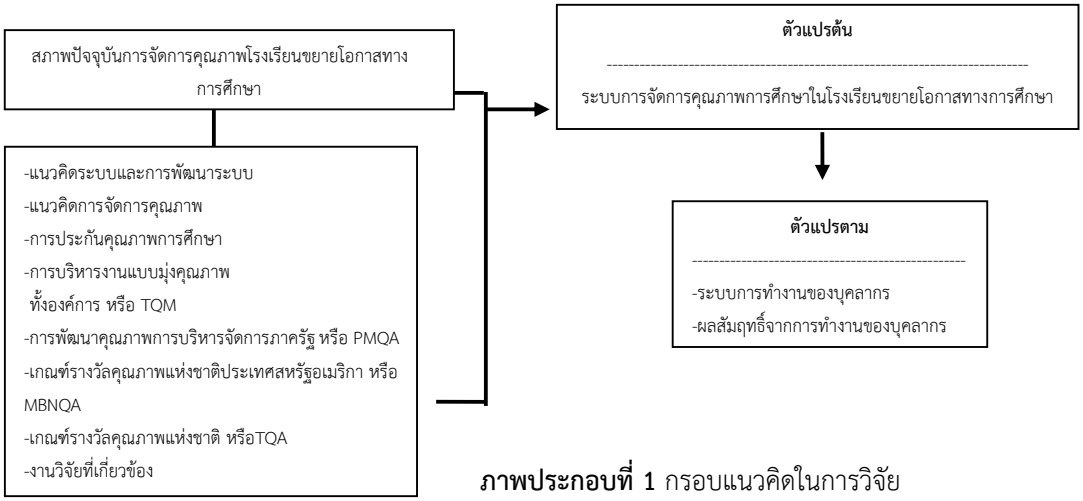
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 3,426 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรต้น คือ ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ตัวแปรตาม คือ ระบบการทำงานของบุคลากร และผลสัมฤทธิ์จากการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านการพัฒนาโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ผู้วิจัยกำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเคราะห์เอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการจัดการคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประชากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน147 คน จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทาง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) และ 3) ปัญหา และข้อเสนอแนะอื่นๆ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 ศึกษาโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3 โรง จำนวน 12 คน จากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบตรวจสอบเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น ตามหมวดหมู่และข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นที่ 1 ร่างระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัย ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและผลการศึกษาการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดีมาหลอมรวม จัดทำร่างระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ขั้นที่ 2 ประเมินและตรวจสอบร่างระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ คือ จบการศึกษาในระดับปริญญาเอก เป็นผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมิน ตรวจสอบร่างระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

และ 2) ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูล โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence – IOC) ตามเกณฑ์ค่า IOC ระหว่าง 0.50 ถึง 1.00

ขั้นที่ 3 ทดลองระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 โรง ประกอบด้วย ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนและตัวแทนกรรมการสถานศึกษา รวม 32 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกต แบบตรวจสอบเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็น ตามหมวดหมู่และข้อเสนอแนะ

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

เป็นการนำระบบการจัดการคุณภาพการจัดการศึกษาไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและประเมินผลการใช้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 1 โรง ประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียนและตัวแทนกรรมการสถานศึกษา รวม 28 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบตรวจสอบเอกสาร ข้อมูลเชิงประจักษ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ 2) ความพึงพอใจการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินผล และ3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ คือ การตรวจสอบรายการแล้วเทียบกับเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริค ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

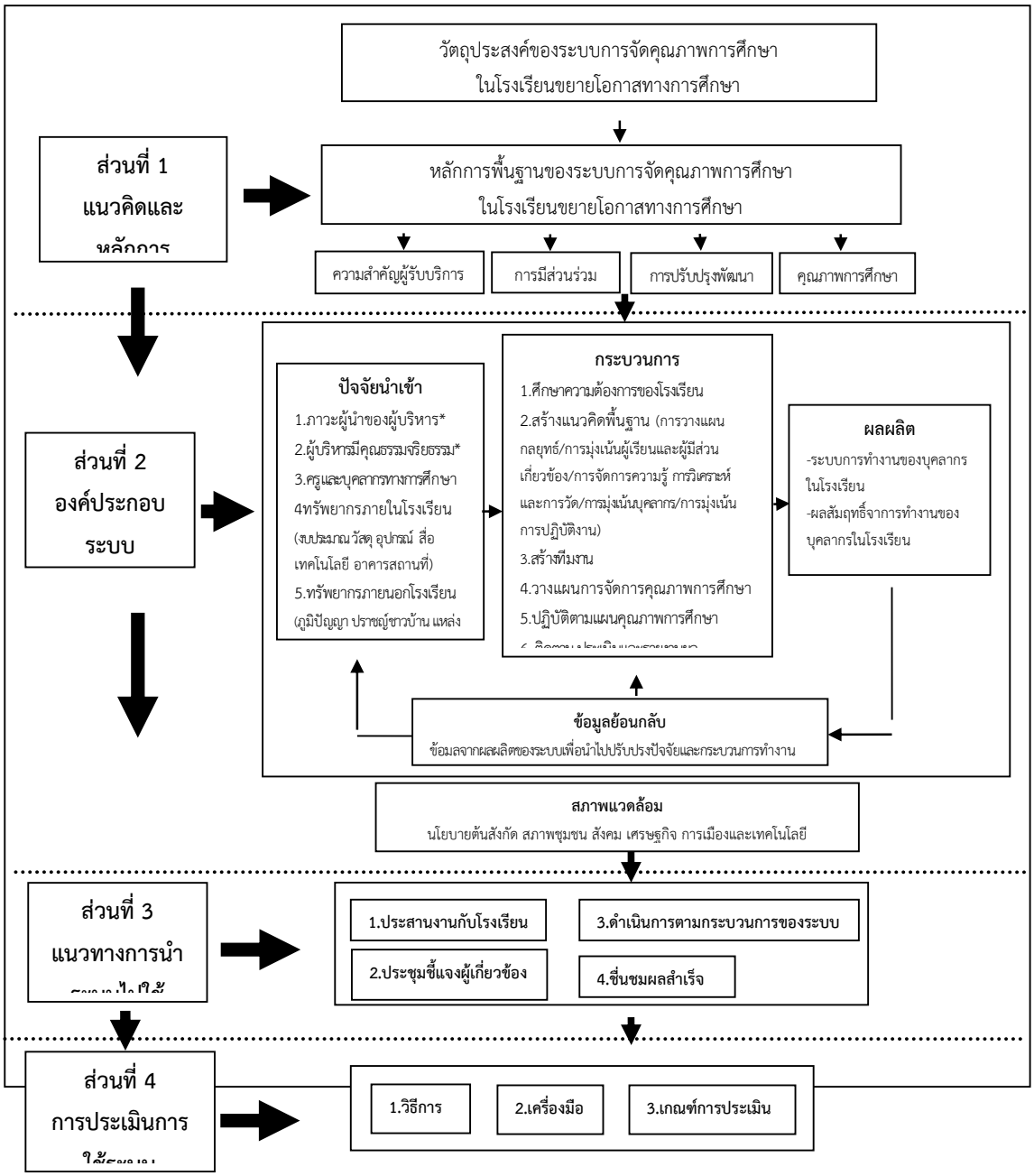
1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนได้ดำเนินการ 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการวางแผนคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการดำเนินงานคุณภาพการศึกษา 3) ด้านการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาและ5)ด้านการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา และผลจากการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ระบบมีส่วนประกอบสำคัญ 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการของการจัดการคุณภาพการศึกษา ประกอบ ด้วย 1) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการและคุณภาพผู้เรียน เป็นไปตามเกณฑ์และมาตรฐานการศึกษา 2) หลักการพื้นฐาน ได้แก่ การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ (ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน) การให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย การให้ความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และการให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาแบบองค์รวม ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของระบบการจัดการคุณภาพ

การศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ นโยบายต้นสังกัด สภาพของชุมชน สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และ เทคโนโลยี 2)ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรภายในโรงเรียน และทรัพยากรภายนอกโรงเรียน 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ ศึกษาความต้องการของโรงเรียน สร้างแนวคิดพื้นฐาน สร้างทีมงาน วางแผนการจัดการคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติตามแผนการจัดการศึกษา ติดตาม ประเมินและรายงานผล และการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านผลผลิต ได้แก่ ระบบการทำงานของบุคลากร และผลสัมฤทธิ์จากการทำงานของบุคลากร 5) ด้านข้อมูลย้อนกลับ ได้แก่ ข้อมูลจากผลผลิตของระบบ เพื่อนำไปปรับปรุงปัจจัยและกระบวนการทำงาน ส่วนที่ 3 แนวทางการนำระบบไปใช้ ได้แก่ 1)การประสานงาน 2)การประชุมชี้แจงผู้เกี่ยวข้อง 3) ดำเนินการตามกระบวนการของระบบ 4) ชื่นชมความสำเร็จ และส่วนที่ 4 การประเมินการใช้ระบบ ได้แก่ 1)วิธีการ 2)เครื่องมือ และ3)เกณฑ์การประเมินผล การประเมินและตรวจสอบระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสม (IOC=0.90)และความเป็นไปได้ (IOC=1.00) และผลการทดลอง พบว่า ระบบมีความสอดคล้องกับภารกิจตามโครงสร้างของโรงเรียน มีขั้นตอนการในการปฏิบัติงานชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนะ ควรมีการติดตาม ตรวจสอบทุกขั้นตอนของระบบ ผู้วิจัยจึงนำผลการทดลองมาปรับปรุงระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

3. ผลการประเมินการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ระบบการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ได้แก่ การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย การทำงานเป็นทีม การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการ(ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน) การปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์จากการทำงานของบุคลากรในโรงเรียนอยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปรับปรุงหลักสูตรโรงเรียนที่สอดคล้องกับท้องถิ่น จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม ให้ผู้เรียนเลือกตามความถนัดและความสนใจ มีการปรับแผนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองต่อความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือครอบคลุมผู้เรียนทุกคน ด้านการพัฒนาโรงเรียน ห้องเรียน อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน และการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้ระบบ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

ระบบการจัดคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ภาพประกอบที่ 2 ระบบการจัดคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่องการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาผู้วิจัยมีประเด็นนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีการดำเนินการ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนคุณภาพการศึกษา 2) ด้านการดำเนินงานคุณภาพการศึกษา 3) ด้านตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพการศึกษา 4) ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา และ 5) ด้านการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก โรงเรียนได้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ซึ่งในข้อ 3 ระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนามาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ต้องประกอบด้วย(1) การประเมินคุณภาพภายใน (2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และ(3) การพัฒนาคุณภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยบางประเด็นของวีระยา จะสาร (2553) ได้วิจัย เรื่อง การประเมินกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ รางวัลคุณภาพ แห่งชาติ (TQA) พบว่า กระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1)การศึกษาและการเตรียมการ 2)การวางแผนกระบวนการดำเนินงาน 3)การดำเนินงาน 4)การตรวจสอบและประเมินผล 5) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง และ6) การจัดทำรายงาน

2. จากผลการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ประกอบด้วย ส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ ได้แก่ 1)วัตถุประสงค์ 2) หลักการพื้นฐาน ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของระบบ ได้แก่1) ด้านสภาพแวดล้อม มี 4 องค์ประกอบย่อย 2) ด้านปัจจัยนำเข้ามี 5 องค์ประกอบย่อย 3) ด้านกระบวนการ มี 7 องค์ประกอบย่อย 4) ด้านผลผลิต มี 3 องค์ประกอบย่อย และ5) ด้านข้อมูลย้อนกลับ ส่วนที่ 3 แนวทางการนำระบบไปใช้ ได้แก่1) ประสานงานโรงเรียน 2) ประชุมชี้แจงผู้แจง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) ดำเนินการตามกระบวนการของระบบ และ4) ชื่นชมความสำเร็จ และส่วนที่ 4 การประเมินผลการใช้ระบบ ได้แก่ วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์การประเมิน จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบสำคัญทั้ง 4 ส่วน มีการประสานสัมพันธ์และมีความเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และผลการประเมิน ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบและประเมินระบบที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริง สอดคล้องกับแนวคิดของ ลูเนนเบิรกและออสเตน (Lunenburg and Ornstein,2004) ได้กล่าวว่า ระบบเป็นชุดขององค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน ทำหน้าที่ในลักษณะเป็นหน่วย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ซึ่งองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ข้อมูลย้อนกลับ และสภาพแวดล้อมของระบบ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเกียรติ ชิดไธสง (2553) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หลักการและแนวคิด องค์ประกอบพื้นฐานของระบบ และแนวทางและเงื่อนไขความสำเร็จของการใช้ระบบ และมีผลการวิจัยบางประเด็นสอดคล้องกับไลโอเนล สเตบบริง (Lionel Stebbing, 2007) ได้วิจัยเรื่องการจัดการคุณภาพในอุตสาหกรรมบริการ ซึ่งพบว่า กระบวนการนำระบบการจัดการคุณภาพไปปฏิบัติงานใน

องค์การมี 12 ขั้น ได้แก่ 1) แต่งตั้งตัวแทนผู้บริหาร 2) สร้างการยอมรับให้กับระบบคุณภาพ 3) ตั้งคณะทำงาน 4)กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ 5) สร้างการรับรู้ให้กับเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในองค์การ 6) กำหนดความรับผิดชอบและการติดต่อสื่อสาร 7) การพิสูจน์และตกลงในเรื่องกิจกรรมที่จะควบคุม 8) การจัดทำเอกสารระบบการจัดการคุณภาพ 9) การลงมือปฏิบัติ 10) การตรวจสอบภายใน 11) การปรับปรุงคุณภาพ และ 12) ทบทวนการจัดการ

3. จากผลประเมินการใช้ระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า

3.1 ระบบการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากระบบให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย มีการทำงานเป็นทีม เน้นความสำคัญผู้รับบริการ (ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน) และการปรับปรุงและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยบางประเด็นของเดเตอร์, ชโรเดอและคูเดค (Detert, Schroeder and Cudeck ,2003) ได้ศึกษา การวัดผลวัฒนธรรมการจัดการคุณภาพในโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความถูกต้องของ SQMCS พบว่า มี 9 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม 2) มุ่งประเด็นที่ผู้เรียน 3) มุ่งประเด็นในระยะยาว 4) มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 5) การมีส่วนร่วมของผู้สอน 6) ความร่วมมือกัน 7) การตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูล 8) มุ่งประเด็นที่ระบบและ 9) คุณภาพสามารถปรับปรุงโดยไม่เพิ่มค่าใช้จ่าย

3.2 ผลสัมฤทธิ์จากการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับดี ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้บริหารมีภาวะผู้นำ บุคลากรรับรู้และเข้าใจแนวคิดและหลักการของการจัดการคุณภาพการศึกษา มีการแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจน และดำเนินการตามคู่มือการใช้ระบบ จึงเกิดผลการดำเนินงานเชิงประจักษ์ ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปรับปรุงหลักสูตรที่สอดคล้องกับท้องถิ่น จัดทำรายวิชาเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน มีการปรับแผนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตร มีการปรับการจัดการเรียนการสอน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมและตอบสนองความต้องการ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน จัดระบบดูแลช่วยเหลือครอบคลุมผู้เรียนทุกคน (2) ด้านการพัฒนาโรงเรียน ห้องเรียน อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกพอเพียง สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีการสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยบางประเด็นของ ทิวัตถ์ ศรีดำรง (2556) การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ : การศึกษาทฤษฎีฐานราก พบว่า1.ลักษณะของโรงเรียนคุณภาพ คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครอง มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ผู้ปกครองและชุมชนยอมรับ และมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 2.เงื่อนไขการเกิดโรงเรียนคุณภาพ คือ ผู้บริหาร และครู 3.กระบวนการเกิดโรงเรียนคุณภาพ คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การมีส่วนร่วมในการบริหาร มุ่งมั่น สู่ความสำเร็จ และทำงานเป็นทีม 4.การดำรงอยู่ของโรงเรียนคุณภาพ คือ ความชัดเจนในการปฏิบัติงานและความผูกพันกับโรงเรียน และ5.ผลที่ตามมาจากการเป็นโรงเรียนคุณภาพ คือ เป็นแหล่งศึกษาดูงาน นักเรียนได้รับการพัฒนาบรรลุเป้าหมาย และมีจำนวนนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี

3.3 ความพึงพอใจต่อการใช้ระบบการจัดการคุณภาพศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ลักษณะของการจัดการองค์ประกอบของระบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ แนวคิดและหลักการ องค์ประกอบของระบบ แนวทางการนำไปใช้ และการประเมินการใช้ระบบ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน โดยมีคู่มือการใช้ระบบการจัดการคุณภาพศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่ช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำระบบไปใช้ ได้เข้าใจรายละเอียดขององค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบของระบบอย่างชัดเจน และมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบย่อยต่างๆของระบบอย่างเป็นเหตุเป็นผลและสามารถนำระบบการจัดการคุณภาพศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ในสภาพจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีดา พ่วงกิ่ม (2557) ได้วิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การในสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) แนวคิดและหลักการ 2) โครงสร้างการบริหารจัดการ และ3) การนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาไปใช้ควรใช้ต้นปีการศึกษาเนื่องจากต้องมีการทบทวนแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจัดทำแผนปฏิบัติติการประจำปีการศึกษา

2. ทำความเข้าใจระบบให้ชัดเจนโดยศึกษาคู่มือการใช้ระบบอย่างละเอียดพร้อมทั้งเตรียมการในด้านต่างๆให้พร้อมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

3. ในการนำระบบการจัดคุณภาพการศึกษาไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ควรพิจารณาปรับองค์ประกอบ หรือรายละเอียดบางประเด็นให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบระบบย่อยในโรงเรียนว่ามีระบบย่อยใดบ้างที่มีความสำคัญทำให้ระบบงานในโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียน

2.ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพการศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับอื่นโดยใช้กระบวนวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้ระบบที่เหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและการให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ปรีชาสามัคคี ประธานกรรมการที่ปรึกษา และ ดร.ประยงค์ ชูรักษ์ กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำช่วยเหลือและเสนอข้อคิดเห็น ตลอดจนชี้แนะปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

ทิวัตถ์ ศรีดำรง. **การบริหารสถานศึกษาสู่การเป็นโรงเรียนคุณภาพ : การศึกษาทฤษฎีฐานราก.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2556.

ปรีดา พ่วงกิ่ม. **การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2557.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

วีระยา จะสาร. **การประเมินกระบวนการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์ รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (TQA).** วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

สมเกียรติ ชิดไธสง. **การพัฒนาระบบบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **ข้อเสนอแนะ การปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2552.

Detert, Schroeder, and Cudeck. **The Measurement of Quality Management Culture in Schools: Development and Validation of the SQMCS**. Journal of Operations Management 21 (2003): 307–328

Lionel Stebbing. **Quality Management in the Service Industry.** West Sussex: Ellis Horwood, 2007

Lunenburg, F. C. & Ornstein, Allan c. **Educational A ministration: Concepts and Practices.** 4th ed. Belment: Thomson Learning, 2004.

การพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกาย เพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง

The development of applying augmented reality for exercise to build muscle self

วัชรากร ปักเคธาติ[1]
คชากฤษ เหลี่ยมไธสง [2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หลังการทดลองใช้สื่อความจริงเสริมที่สร้างขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการออกกำลังกายพื้นฐาน 2) แบบสอบถามความต้องการรูปแบบสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริม 3) สื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 4) แบบประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง โดยได้นำทฤษฎีการออกแบบที่ผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง มาเป็นกรอบการพัฒนาสื่อความจริงเสริมให้มีประสิทธิภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานทดลอง ได้แก่ กลุ่มผู้ใช้บริการฟิตเนส 36 คน

ผลการวิจัย พบว่า

การพัฒนาสื่อความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเองมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เนื้อหาการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลังด้วยตนเอง 2) การออกแบบ กราฟิก 3) วีดีโอแสดงท่าทางการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลัง 4) กล้องจับการเคลื่อนไหวคิเนคต์ (Kinect) จากการทดสอบประสิทธิภาพพบว่า สื่อความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพคิดเป็นร้อยละ 92.19 และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจหลังจากทดลองใช้สื่อที่พัฒนาขึ้น โดยรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด (X = 4.32)

คำสำคัญ : สื่อความจริงเสริม, ออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อ,Human center design (HCD),ประสิทธิภาพสื่อ

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาสื่อนฤมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[2]อาจารย์สาขาวิชาสื่อนฤมิต คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The objective of this research is 1) to develop media by applying augmented reality for self-building exercise 2) To assess the effectiveness of media by applying augmented reality for self-building exercise 3) To study user satisfaction after the experiment using the built-in augmented reality Tools used in the research were 1) The interview form for the experts about basic exercise. 2) The questionnaire about the need for media forms by applying supplemental truth. 3) The media by applying the supplementary truth for self-building exercise. 4) The performance evaluation form. Media by applying the augmented reality for self-building muscle exercise. By using user-centered design theory into a framework for developing true media to be more effective the samples used in the experiment were 36 fitness service users.

The results of the research showed that The development of augmented reality media for self-muscle building exercise consists of 4 components which are 1) exercise content for building back muscles by oneself 2) graphic design 3) posture video for training the back muscles 4) Kinect motion detection camera. From the performance test, found that Additional truth media for self-muscle building exercises the efficiency is 92.19% and the sample group is satisfied after using the developed media. Overall is at the highest level of satisfaction (X = 4.32)

Keywords: Augmented reality, exercise to build muscle, camera Kinect, Human-Centered Design, Media efficiency

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมนุษย์ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นคุณภาพชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญและเป็นกลไกหลักที่จะขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้า การเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งหนึ่งที่เราสามารถจะส่งเสริมให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี วิธีการหนึ่งนั่นก็คือ การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพกายและใจ เมื่อสองสิ่งนี้มีความเข้มแข็ง ร่างกายของเราก็จะมีสุขภาพแข็งแรง สามารถเรียน ทำงาน หรือดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีรายงานการวิจัยพบว่า เหตุผลของการไม่ออกกำลังกาย ของประชาชนชายและหญิง คือ ไม่มีเวลาและอาจสืบเนื่องมาจากสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอกับจำนวนประชากร ดังนั้น ความต้องการทางด้าน

สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชากรได้ดีขึ้น จากเหตุผลดังกล่าว จึงควรมีการส่งเสริม และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายให้ถูกต้อง แม้ว่าการเจริญเติบโตและการเสื่อมโทรมอวัยวะต่าง ๆ จะเป็นไปตามกฎธรรมชาติแต่การออกกำลังกายก็เป็นวิธีการทางธรรมชาติ ที่มีผลทำให้อวัยวะมีการเจริญเติบโตเต็มศักยภาพมีความสมบูรณ์และแข็งแรง ชะลอการเสื่อมและมีการพัฒนาทั้งรูปร่างและความสามารถในการทำงาน การใช้อวัยวะต่าง ๆ ไม่ถูกต้องและเหมาะสมแล้วจะส่งผลให้อวัยวะเหล่านั้นเจริญเติบโตช้าไม่สมบูรณ์และไม่แข็งแรง โอกาสที่จะเสื่อมโทรมมีมากขึ้นและอาจเป็นสาเหตุของการนำโรคได้ง่าย และสาเหตุที่ไม่ค่อยมีการออกกำลังกายของประชาชนเนื่องมาจากความเข้าใจผิดๆ เกี่ยวกับสถานที่หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ หรือเพราะสาเหตุเนื่องมาจากพฤติกรรมของมนุษย์เอง [1] กลุ่มคนทำงานอีกหลายกลุ่มที่ไม่ออกกำลังกาย ไม่หันมาใส่ใจกับการออกกำลังกายบางคนไม่ยอมออกกำลังกายบอกว่าไม่อยากออกกำลังกาย เพราะขาดเพื่อน ขาดความรู้ความเข้าใจในการออกกำลังกาย เกิดความกลัวว่าถ้าฝึกไปแล้วอาจเกิดการบาดเจ็บได้ การจ้างครูฝึกสอน (Personal Trainer) ก็ต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูง เป็นสาเหตุให้ผู้ที่ออกกำลังกายไม่มีผู้ควบคุมดูแลการฝึกที่ถูกต้อง การเล่นกีฬาและออกกำลังกายสามารถทำคนเดียวได้ และส่วนมากการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมักจะทำคนเดียวทั้งนั้น เช่น วิ่ง เดิน ขี่จักรยาน ว่ายน้ำ หรือกระโดดเชือก มีคนเป็นจำนวนไม่น้อยทีเดียว ที่ไปออกกำลังกายแล้วได้เพื่อนเพิ่มขึ้น เช่น ไปออกกำลังกายตามสวนสาธารณะหรือฟิตเนสเซ็นเตอร์[2]

เทคโนโลยีความจริงเสริม(AR)เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญและน่าสนใจเนื่องจากเป็นลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นโลกจริง(Real world) ผสานเข้ากับรูปแบบโลกเสมือนจริง (Virtual world) สามารถนำเสนอผ่านการแสดงผลบนหน้าจอที่ประกอบด้วย ภาพนิ่ง ภาพวีดิโอ รูปโมเดล 3 มิติ ภาพเคลื่อนไหว Animation [3]เทคโนโลยีความจริงเสริมพัฒนาขึ้นโดยอาศัยเครื่องมือและเทคโนโลยีสร้างภาพเคลื่อนไหวสามมิติให้เห็นรูปแบบการฝึกกล้ามเนื้อ ในส่วนการจัดการฐานข้อมูลเพราะเป็นโปรแกรมที่ใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน การมีสื่อความจริงเสริมที่สามารถช่วยสอนการออกกำลังกายจะทำให้ผู้คนหันมาให้ความสำคัญกับการออกกำลังกายมากขึ้นเพราะปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว[4]

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจที่จะนำการพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเองมาใช้ในการแก้ไขปัญหาอาการบาดเจ็บระหว่างฝึกของผู้ฝึกกล้ามเนื้อด้วยตนเอง สื่อความจริงเสริมที่ใช้ในการออกแบบท่าฝึกกล้ามเนื้อมีราคาถูกและมีประสิทธิภาพเทียบเท่าเทคโนโลยีในรูปแบบเก่าที่ผ่านมา สามารถพัฒนาสื่อความจริงเสริมขึ้นได้ด้วยเทคโนโลยีกล้องคิเนคต์ (Kinect) นำเสนอระบบที่จะผ่านข้อมูลโครงร่าง (Skeleton Data) จากกล้องคิเนคต์ (Kinect)โดยระบบจะวิเคราะห์ท่าทางของผู้ฝึกและแสดงผลผ่านทางหน้าจอ แสดงท่าทางการฝึกที่ถูกหรือผิดวิธี เพื่อให้ผู้ฝึกได้นำไปปรับใช้ในการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังได้อย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หลังการทดลองใช้สื่อความจริงเสริมที่สร้างขึ้น

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกที่ออกกำลังกายในฟิตเนสที่อยู่ในพื้นที่ เทศบาลตำบลขามเรียงที่เป็นสมาชิก จำนวน 154 คน จากฟิตเนส 3 แห่ง คือ Max Fitness,Lion GYM และ Yoklek GYM โดยมีรายละเอียดดังนี้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบประสิทธิภาพและสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 36 คน ได้แก่ กลุ่มครูฝึกสอนการออกกำลังกาย จำนวน 6 คน และกลุ่มสมาชิกที่ออกกำลังกายในฟิตเนสที่อยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลขามเรียง จากฟิตเนส 3 แห่ง คือ Max Fitness,Lion GYM และ Yoklek GYM แห่งละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

3. เนื้อหาการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลัง ได้แก่ การฝึกกล้ามเนื้อหลัง ประกอบด้วย ท่าที่ 1 Heavy Barbell Row ท่าที่ 2 V-Grip Seated Row ท่าที่ 3 Wide-Grip LatPulldown ท่าที่ 4 Upright Row ท่าที่ 5 Back Extension

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการออกกำลังกายพื้นฐาน 2) แบบสอบถามความต้องการรูปแบบสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริม 3) สื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 4) แบบประเมินประสิทธิภาพสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง 5) แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้หลังการทดลองใช้สื่อความจริงเสริมที่สร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้สื่อความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง

1) ศึกษาท่าทางในการออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อจากเอกสารคู่มือการออกกำลังกาย ของ เฟรดเดอริค เดอลาวีเย 1 : 2562 เรื่อง **กายวิภาคการออกกำลังกายแบบฝึกกล้ามเนื้อ** พบว่า การออกกำลังกายเพื่อการสร้างกล้ามเนื้อของมนุษย์ ประกอบด้วย แขน ไหล่ หน้าอก หลัง หน้าท้อง และขา ส่วนใหญ่พบปัญหาการบาดเจ็บระหว่างฝึกกล้ามเนื้อของการออกกำลังกายคือ การสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลังเป็นลำดับแรก

2) ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การออกกำลังกายเพื่อกล้ามเนื้อโดยฝึกด้วยน้ำหนัก จากงานวิจัย ของ ศรินยา บูรณสรรพสิทธิ์ :2555 เรื่องผลการฝึกกล้ามเนื้อแกนลำตัวที่มีความแข็งแรงและการทรงตัวผู้สูงอายุ สบสันติ์ มหานิยม :2555 ผลการฝึกด้วยน้ำหนักที่มีต่อสมรรถภาพทางกายและสัดส่วนร่างกายของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการฝึกด้วยน้ำหนัก พบว่า การสร้างกล้ามเนื้อโดยฝึกด้วยน้ำหนักเป็นแรงต้านต้องกำหนดแผนการฝึกตามลำดับที่เน้นกล้ามเนื้อ มัดใหญ่ไปสู่กล้ามเนื้อมัดเล็ก โดย การสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลังเป็นจุดสำคัญอันดับแรกที่ต้องกสร้างให้เกิดความแข็งแรง

3) ศึกษาทฤษฎีการออกแบบที่มุ่งเน้นให้มนุษย์เป็นศูนย์กลางของการออกแบบ ” (Human - centered design) ที่ตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้ใช้ ของ Brown & Long, 2006; Gee, 2006; Cornell, 2002) พบว่า มีขั้นตอน 6 ขั้นตอน โดยผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกาย

4) ศึกษากระบวนการพัฒนาสื่อความจริงเสริม จากเอกสารหนังสือ [5] เทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกแห่งความจริง พบว่า มีองค์ประกอบ 3 ส่วน 1) การวิเคราะห์ภาพ (Image Analysis) เป็นขั้นตอนการค้นหา Marker จากภาพที่ได้จากกล้องแล้วสืบค้นจากฐานข้อมูล (Marker Database) ที่มีการเก็บข้อมูลขนาดและรูปแบบของ Marker เพื่อนำมาวิเคราะห์รูปแบบของ Marker การวิเคราะห์ภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์ภาพโดยอาศัย Marker เป็นหลักในการทำงาน (Marker based AR) และการวิเคราะห์ภาพโดยใช้ลักษณะต่างๆ ที่อยู่ใน ภาพมาวิเคราะห์ (Marker-less based AR) 2) การคำนวณค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ (Pose Estimation) ของ Marker เทียบกับกล้อง 3) กระบวนการสร้างภาพสองมิติจากโมเดลสามมิติ (3D Rendering) เป็นการเพิ่มข้อมูลเข้าไปในภาพ โดยใช้ค่าตำแหน่ง เชิง 3 มิติ ที่คำนวณได้จนได้ภาพเสมือนจริง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานจริง ฝึกฝนทักษะ สรีระร่างกาย และสมอง เพื่อสามารถกระตุ้นความคิดให้เชื่อมโยงเข้ากับพละกำลังของร่างกาย และให้ร่างกายแสดงศักยภาพออกมาอย่างเต็มที่

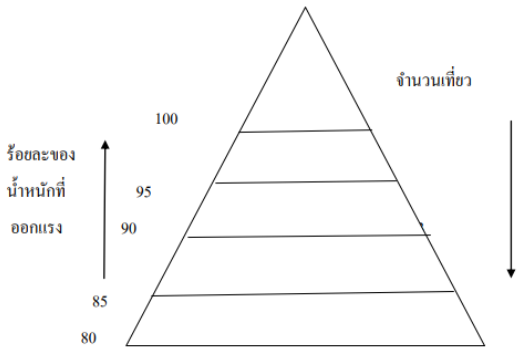
ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและได้วิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นที่ 1 แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ฝึกสอนการออกกำลังกายและผู้ที่ออกกำลังกาย มีรายละเอียดดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกกำลังกาย จำนวน 3 คน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเนื้อหาการออกกำลังกายให้เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการออกกำลังกายกล้ามเนื้อส่วนหลัง ประกอบด้วย ท่าที่ 1 Heavy Barbell Row ท่าที่ 2 V-Grip Seated Row ท่าที่ 3 Wide-Grip Lat Pulldown ท่าที่ 4 Upright Row ท่าที่ 5 Back Extension ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้ 1)การให้ความรู้ด้านการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อ ควรมีการอธิบายรูปแบบการฝึกเป็นเป็นตอนทีละระดับการฝึก 2)สื่อวีดีโอที่มีอยู่เป็นการบรรยายเนื้อหาภาษาอังกฤษ ซึ่งผู้ใช้บริการบางคนไม่สามารถฟังให้เข้าใจได้ 3)ผู้ใช้บริการต้องการสื่อที่มีเนื้อหาวีดีโอประกอบ พร้อมทั้งท่าฝึกที่ถูกวิธี เข้าใจง่าย เพื่อให้ง่ายต่อการฝึกในช่วงเวลาที่จำกัดในระหว่างการฝึก

2. การสอบถามความต้องการจากครูฝึกในฟิตเนสที่อยู่ในพื้นที่ เทศบาลตำบลขามเรียง จากฟิตเนส 3 แห่ง คือ Max Fitness,Lion GYM และ Yoklek GYM แห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 คน พบว่า ทุกคนต้องการให้มีสื่อความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง และมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้และมีการอธิบายผ่านตัวละครเพื่อความเข้าใจและถูกต้องของการฝึก

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ผลจากการสัมภาษณ์หลักพื้นฐานของการฝึกกล้ามเนื้อหลัง การฝึกสร้างกล้ามเนื้อหลังคือ การฝึกโดยใช้น้ำหนักของร่างกายเป็น ตัวกำหนดความหนักของงาน โดยใช้กล้ามเนื้อที่ต้องการทำการฝึก ออกแรงทำงานต้านกับแรง ดึงดูดของโลก เพื่อสร้างเสริมความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ สอดคล้องกับ นุดี วรมหาภูมิ. (2538: เอกสาร) กล่าวว่า การฝึกโดยใช้ร่างกายเป็นแรงต้าน เป็นการทำงานของกล้ามเนื้อที่ออกแรง ต่อต้านกับแรงที่สูงกว่าที่กล้ามเนื้อมัดนั้นเคยทำ สามารถช่วยเสริมสร้างกำลังความแข็งแรง และ ความอดทนของกล้ามเนื้อ โดยใช้ประโยชน์จากน้ำหนักของร่างกายเป็นแรงต้านทานแทนการใช้ อุปกรณ์ เช่นเดียวกับการฝึกด้วยน้ำหนักที่ใช้อุปกรณ์ เช่น ดัมเบลล์ บาร์เบล เป็นต้น

2) วิเคราะห์ผลจากการความต้องการศึกษารูปแบบการฝึกเพื่อให้สอดคล้องกับหลักทฤษฎีลำดับการทำงานของกล้ามเนื้อตามทฤษฎีจำนวนครั้ง หากวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับลำดับการให้พลังงานของกล้ามเนื้อที่สัมพันธ์กับระยะเวลาและจำนวนครั้งแล้ว การฝึกแบบพิระมิดนั้นถูกออกแบบมาได้สมเหตุสมผล

ภาพประกอบที่ 1 แสดงแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรง ลักษณะรูปพิรามิด

จากรูป การฝึกเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงจะต้องฝึกโดยเริ่มจากฝึกน้ำหนักเบาจำนวนหลายครั้งหรือหลายชุดไปหาน้ำหนักที่ออกแรงเต็มที่แต่ทำเพียงครั้งเดียวหรือชุดเดียว

3) กำหนดจุดประสงค์การฝึกกล้ามเนื้อเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการฝึก ให้เป็นไปตามจดมุ่งหมายของการฝึก และขั้นตอนการฝึก

ตารางที่ 1 ลักษณะการฝึกเริ่มจากน้ำหนักที่หนักโดยใช้จำนวนครั้งที่น้อยกว่า โดยที่ลดน้ำหนักลงลงในเซตต่อไปพร้อมกับเพิ่มจำนวนครั้งให้มากขึ้นตามลำดับ

จำนวนเซต	น้ำหนักที่ใช้(ก.ก.)	จำนวนครั้ง
1	40 กก.	6-8
2	35 กก.	10
3	30 กก.	12
4	20 กก.	15

ออกแบบเนื้อหาการฝึก โดยเลือกเนื้อหาทั้งหมดมาวิเคราะห์และกำหนดจุดประสงค์ของการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังและรวบรวมเนื้อหาทั้งหมดมาใช้ในการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพิ่มกล้ามเนื้อด้วยตนเอง โดยเนื้อหาภายสื่อความจริงเสริมจะเรียงตามเนื้อหาเนื้อหาขั้นตอนในการฝึกแต่ละขั้นตามลำดับ และมีวีดีโอการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังเป็นตัวอย่างให้เข้าใจมากยิ่งขึ้น จากนั้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ก่อนนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ ผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าจุดประสงค์การเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหา

หลังจากนั้นผู้วิจัย ได้วิเคราะห์เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลังแล้วจึงนำลักษณะเด่นของเนื้อหาและหลักการออกแบบมาดำเนินการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริม

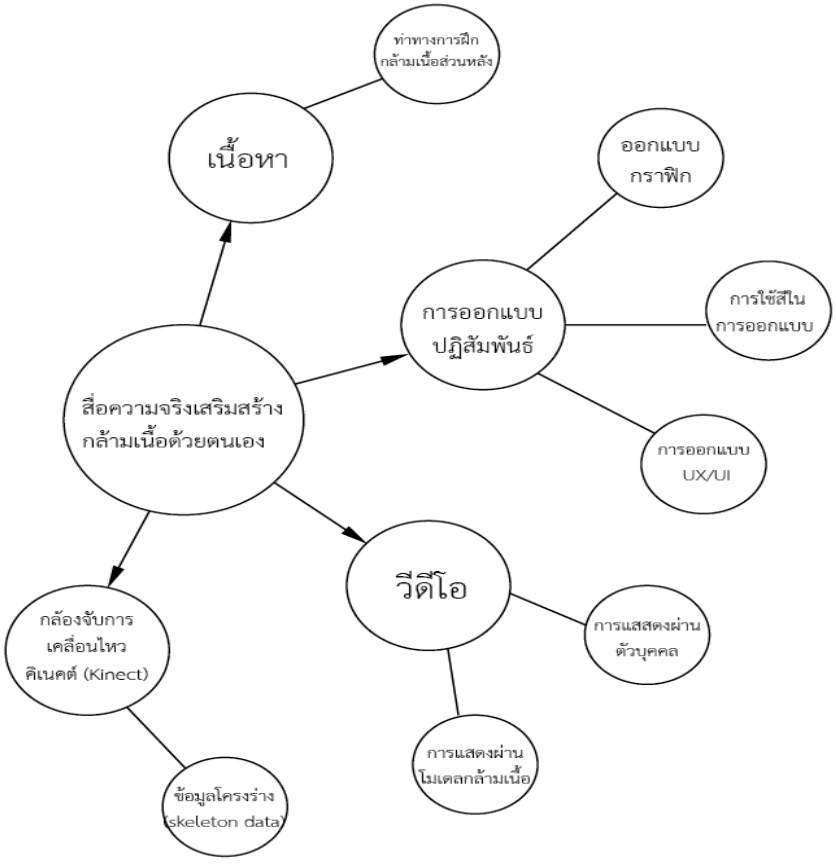
จากผลสรุปทางการวิจัย ใช้สีในการออกแบบเลือกใช้**สีโทนร้อน** ชุดสีที่ประกอบด้วย สีส้มเหลือง สีส้ม สีแดง สีวรรณะร้อนให้ความรู้สึกตื่นตา สนุกสนาน และดึงดูดความสนใจได้ดี โครงสีร้อนนี้สภาพโดยรวมจะมีความกลมกลืนของสีมากควรมีสีเย็นมาประกอบทำให้ภาพมีความน่าสนใจมากขึ้น (ธนาวุฒิ ตรงประวีณ ,2561) การใช้วีดีโอในเป็นตัวอย่างประกอบการฝึก ผู้วิจัยเลือก Muscle and motion เพื่อให้เหมาะสมและดึงดูดความสนใจของผู้ฝึก รูปแบบการฝึกผู้วิจัยเลือกใช้การฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังโดยให้มีการฝึกท่า Lat Pulldown ที่จับแตกต่างกัน 4 แบบคือ1)close grip หรือ จับแคบด้วย v-bar 2)supinated grip หรือ จับแบบหงายมือ3)wide grip anterior หรือ จับกว้างลงด้านหน้า4)wide grip posterior หรือ จับกว้างลงด้านหลังแล้วทำการตรวจวัดการกระตุ้นหรือการทำงานของเส้นใยกล้ามเนื้อ (Journal of Strength and Conditioning Research, 2002, 16(4), 539–546) โดยผู้วิจัยได้เลือกวิธีการฝึก1ใน4การฝึกนี้ โดยเลือกใช้ท่าฝึก Wide grip anterior ซึ่งมีผลให้โดนกล้าม กล้ามหลังแขนมัดยาว มากที่สุด และมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับอีกทั้ง 5 ท่า

ในขั้นตอนนี้เป็นการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ที่ใช้ในการประเมิน คุณภาพสื่อ ตามหลักประเมินคุณภาพแบบ Usability Test ของการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพิ่มกล้ามเนื้อด้วยตนเอง กับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ 1) ความรู้ทางด้านการออกกำลังกายเบื้องต้น 2) ด้านโปรแกรมการฝึกและท่าฝึกกล้ามเนื้อที่ถูกวิธี 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์

จากการที่ผู้วิจัยได้นำสื่อต้นแบบที่ได้มาทำการปรับปรุงแก้ไขตามความต้องการของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้เกิดเป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริง จากกรอบแนวคิดของ Human Centered Design (HCD) ที่คำนึงว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของการออกแบบ เป็นแนวทางที่สร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาและเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้ามาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมเพื่อส่งเสริมการจำตัวต้นแบบตามหลักการออกแบบที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ และรวบรวมเอาแนวคิดจากความต้องการของผู้ใช้ เพื่อพัฒนาชิ้นงานต้นแบบอย่างมีส่วนร่วม ผลที่ได้จะทำให้การพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพิ่มกล้ามเนื้อด้วยตนเองโดยมีรูปแบบการนำไปใช้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1) ผลศึกษาการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง พบว่าสื่อความจริงเสริมโดยมีองค์ประกอบ4องค์ประกอบคือ1)เนื้อหาท่าทางการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังทั้ง5ท่าได้แก่ที่ 1) Heavy Barbell Row2) V-Grip Seated Row 3) Wide-Grip Lat Pulldown 4) Upright Row 5) Back Extension 2)การออกแบบกราฟิกออกแบบให้ใกล้เคียงกับการออกกำลังกายในชีวิตประจำวันของผู้ฝึกเพราะผู้ฝึกจะได้ไม่ต้องพยายามทำความเข้าใจในตัวสื่อมากเกินไป สื่อไม่ได้มีความยากเกินความเข้าใจในตัวสื่อ ทำให้ผู้ฝึกเกิดประสบการณ์ที่ดีต่อสื่อแล้วจะทำให้ผู้ฝึกอยากกลับมาฝึกอีก การออกแบบ UI (User Interface) เป็นการออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้เล่น ไม่มีความซับซ้อนมากเนื่องจากผู้ฝึกจะเกิดการสับสนของหน้าต่างแสดงผลต่างๆ 3) วีดีโอแสดงท่าทางการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังทั้ง 5 ท่ากำหนดแนวคิดทางการออกแบบความสำคัญดังนี้ 1) วีดีโอที่ใช้ออกแบบท่าฝึกเป็นการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อโดยตรง (motion muscle) 2) วีดีโอที่ใช้จะประกอบด้วย5ท่าในการฝึกประกอบด้วยวีดีโอแบบการฝึกตัวบุคลและวีดีโอรูปแบบโมเดลกล้ามเนื้อ3มิติ 4) กล้องจับการเคลื่อนไหวคิเนคต์(Kinect)ใช้ข้อมูลการจับการเคลื่อนไหวทำการแปลงสัญญาณ ให้เกิดเป็นภาพโครงร่างสามมิติ องค์ประกอบของการพัฒนาสื่อดังนี้

ภาพประกอบที่ 2 องค์ประกอบของการพัฒนาสื่อโดยประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพื่อสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง

2) ผลศึกษาการประเมินประสิทธิภาพของสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง จากการทดลองใช้สื่อความจริงเสริมเพื่อเพิ่มกล้ามเนื้อด้วยตนเองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น โดยมีเกณฑ์การออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเองโดยให้กลุ่มตัวอย่างทดลองฝึกปฏิบัติสร้างกล้ามเนื้อหลัง5ท่า ให้ถูกต้องและทันเวลา คิดเป็นร้อยละ 92.19

3) ผลศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้หลังการทดลองใช้สื่อความจริงเสริมที่สร้างขึ้น จากการนำสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเองทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างทั้ง36คน ได้ประเมินความพึงพอใจของสื่อโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32 ,S.D. = 0.582)

อภิปรายผล

1) จากการศึกษาการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง มีองค์ประกอบอยู่4องค์ประกอบ 1)เนื้อหาการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อส่วนหลังโดยเนื้อหาการฝึกทั้ง5ท่าได้แก่ที่ 1.1) Heavy Barbell Row 1.2) V-Grip Seated Row 1.3) Wide-Grip Lat Pulldown 1.4) Upright Row 1.5) Back Extension 2)การออกแบบกราฟิกออกแบบให้ใกล้เคียงกับการออกกำลังกายในชีวิตประจำวันของผู้ฝึกเพราะผู้ฝึกจะได้ไม่ต้องพยายามทำความเข้าใจในตัวสื่อมากเกินไป สื่อไม่ได้มีความยากเกินความเข้าใจในตัวสื่อ ทำให้ผู้ฝึกเกิดประสบการณ์ที่ดีต่อสื่อแล้วจะทำให้ผู้ฝึกอยากกลับมาฝึกอีก การออกแบบ UI (User Interface) เป็นการออกแบบที่เป็นมิตรต่อผู้เล่น ไม่มีความซับซ้อนมากเนื่องจากผู้ฝึกจะเกิดการสับสนของหน้าต่างแสดงผลต่างๆ 3) วีดีโอแสดงท่าทางการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลังทั้ง5ท่าประกอบด้วยวีดีโอแบบการฝึกตัวบุคลและวีดีโอรูปแบบโมเดลกล้ามเนื้อ3มิติ 4) กล้องจับการเคลื่อนไหวคิเนคต์(Kinect)ใช้ข้อมูลการจับการเคลื่อนไหวทำการแปลงสัญญาณ ให้เกิดเป็นภาพโครงร่างสามมิติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยนายภูจนา ปาลิยะวรรณ (2557) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับระบบติดตามโรคคนทำงานออฟฟิศโดยใช้กล้องKinect ในด้านการประเมินการใช้งานและระดับดีมาก[6]

2) ผลการประเมินประสิทธิภาพ โดยหากพิจารณาจากผลการประเมินประสิทธิภาพด้านเวลาจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละแล้วนั้น ผู้วิจัยพบว่าสื่อความจริงเสริมสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเองที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมานั้น ได้มีส่วนช่วยให้ผู้ที่สนใจในการฝึกกล้ามเนื้อหลังด้วยตนเองสามารถฝึกได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การพัฒนากล้ามเนื้ออย่างมีประสิทธิภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างทดลองฝึกปฏิบัติสร้างกล้ามเนื้อหลัง5ท่าได้แก่ที่ 1) Heavy Barbell Row2) V-Grip Seated Row 3) Wide-Grip LatPulldown 4) Upright Row 5) Back Extension ได้ถูกต้องและทันเวลา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวดี บุญวัฒน์ (2559) การพัฒนาเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่อง แอโรบิค มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก [7]

3) ผลการประเมินความพึงพอใจจากการทดลองใช้สื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงสำหรับการออกกำลังกายสร้างกล้ามเนื้อด้วยตนเอง ผู้วิจัยพบว่าผู้ที่สนใจในการฝึกกล้ามเนื้อหลังด้วยตนเองเกิดความพึงพอใจต่อสื่อและขั้นตอนการฝึกได้มีส่วนช่วยให้ผู้ที่สนใจในการฝึกกล้ามเนื้อหลังด้วยตนเองสามารถฝึกได้อย่างถูกต้องนำไปสู่การพัฒนากล้ามเนื้ออย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สกลรัชต์ คงรอด (2561)

ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี พบว่าความพึงพอใจในการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากที่สุด [8]

ข้อเสนอแนะ

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาสื่อโดยการประยุกต์ใช้ความจริงเสริมสำหรับออกกำลังกายเพิ่มกล้ามเนื้อด้วยตนเองเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ใช้สื่อความจริงเสริมมากขึ้น ผู้วิจัยได้พบปัญหา ข้อจำกัดและแนวทางที่จะนำไปพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้

1) ควรมีการออกแบบท่าฝึกกล้ามเนื้อในส่วนต่างๆนอกจากท่าฝึกส่วนหลัง เพิ่มเติม เช่นท่าฝึกหน้าอก ท่าฝึกแขน เป็นต้น

2) เสียงในสื่อความจริงเสริมที่ใช้ในการบรรยายเนื้อหาการฝึกกล้ามเนื้อส่วนหลัง ควรมีเสียงที่ชัดเจน ฟังง่ายเพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความเข้าใจในขณะที่ฝึกทดลองสื่อความจริงเสริม

3) ปัญหาที่พบในขณะผลิตคือการเกิดข้อผิดพลาดของการขยับ ของโครงร่าง (Skeleton) เนื่องจากการอ่านค่า จะอ่านท่าทางของมนุษย์ เครื่องฝึกกล้ามเนื้อหลังบางเครื่องมีรูปร่างคล้ายการนั่งของคน จึงส่งผลให้กล้องจับการเคลื่อนไหวไปที่เครื่อง แทนที่จะจับความเคลื่อนไหวของผู้ทดลองฝึกวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนโครงการวิจัยงบประมาน เงินรายได้ ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2562 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้วิจัยขอถือโอกาสนี้กราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่ง ดร. คชากฤษ เหลี่ยมไธสง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย บุษหมั่น ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เนติรัตน์ วีระนาคินทร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์พิพัฒน์ สายทอง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาในขั้นตอนการดำเนินงานและกระบวนการวิจัยคุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้นำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

[1]จุฑารัตน์ กิตติเขมากร .ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานด้านความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและด้านการมีส่วนร่วมของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.2550

[2] กองบรรณาธิการ ใกล้หมอ.คู่มือคอเลสเตอรอล [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://library.kku.ac.th/ulib//dublin.php?ID=38801#.XgLHCOgzbcs.กรุงเทพฯ.2550

[3] สุวิชัย พรรษา.การพัฒนาสื่อความเป็นจริงเสริมเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ศิลปะแม่ไม้มวยไทย .คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2561

[4]โกวิทย์ ทะลิ. "มุมมองที่แตกต่าง งานออกแบบมีเดียสามมิติเสมือนจริง Augmented reality." วารสารศิลปกรรมบูรพา. ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (ธ.ค.2555-พ.ค.2556) หน้า 26-39.

[5]จิราภรณ์ ปกรณ์ . AR (Augmented Reality) เทคโนโลยีโลกเสมือนผสานโลกแห่งความจริง. 2561 สืบค้นเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 จาก https://www.scimath.org/article-

Technology/item/7755-ar- augmented-reality

[6] ภูจนา ปาลิยะวรรณ .ระบบติดตามโรคคนทำงานออฟฟิศโดยใช้กล้องKinect.คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมกล้าธนบุรี. 2557

[7] ปิยวดี บุญวัฒน์ .การพัฒนาเทคโนโลยีเสมือนจริง เรื่อง แอโรบิค .คณะวิทยาศาสตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม .2559

[8] สกลรัชต์ คงรอด (2561)ศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการสวนสาธารณะในเขตเทศบาลนครเมืองอุบลราชธานี .มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.2560

การจัดการความรู้ เพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

Knowledge Management to Reduce the Risk of Becoming Offenders of the Computer Crime Act No. 2, B.E. 2560: Study of Secondary School Students in Mahasarakham Kindergarten

อมรเทพ เมืองแสน[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาสภาพปญหาและพฤติกรรมเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคามตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรูเพื่อลดความเสี่ยง ในการเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

กลุ่มประชากร ที่ทำการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 164 คน กลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 115 คน โดยการใช้วิธีการคำนวณตามตารางของเครซี่ มอร์แกน krejcie morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลระดับพฤติกรรมโดยใช้สถิติพื้นฐาน เพื่อหาค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผลของการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปสู่การวางแผนในการจัดการความรู้ต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า

ระดับพฤติกรรมในส่วนของการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคามในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 1.13) โดยลักษณะของฐานความผิดที่มีระดับพฤติกรรมของการกระทำมากที่สุด คือ การโพสต์ภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ หรือดัดแปลง ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ($\overline{X}$ = 1.20) และที่น้อยที่สุดคือ แก้ไขเปลี่ยนแปลง ทำให้ระบบทำงานไม่ปกติ ทำให้บาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหาย ($\overline{X}$ = 1.03) รวมถึงนักเรียนไม่เคยกระทำหรือพบเห็นกระทำที่เป็นความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 เลย ซึ่งจากการศึกษาสภาพและปัญหา

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จึงได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กนักเรียน และได้นำไปสู่แนวทางในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด ภายใต้รูปแบบของ “การจัดการความเครียด แบบจิตวิทยา แล้วใช้สุนทรียะในการตะล่อมกล่อมเกลา ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหากฎหมาย”

คำสำคัญ : การจัดการความรู้ , ความเสี่ยง , อาชญากรรมคอมพิวเตอร์

Abstract

This research aimed to achieve two objectives including study of the state of problems and risk behaviours for being offenders among secondary school students in Mahasarakham Kinder garten, and identifying the most suitable knowledge management approach to reduce the risk of becoming an offender under the Computer Crimes Act no 2 BE 2560 for secondary school students in Mahasarakham Kindergarten.

The sample group consisted of 115 students in the upper secondary school, Mahasarakham Kindergarten. Mathematical calculations were utilized as described in the table of Katie Morgan Krejcie Morgan. The research applied a questionnaire as a research tool. The five-point scale average was 0.93, which was then analyzed for behavioral level using basic statistics to find the percentage of average scores and standard deviation The results of this analysis will lead to the enhanced planning of knowledge management.

The research found that the behavioral level of offenses, according to the Act on Compu ter-Related Offenses, no 2 BE 2560, were at the lowest level among students at the Mahasarakham Kindergarten School ($\overline{X}$ = 1.13). The characteristics of the offenses with the highest level of behavior were posts. The image of another person that is caused by editing or other modification is likely to discredit others or make them despised ($\overline{X}$ = 1.20) with the least change. The system does not work normally to injure property ($\overline{X}$ = 1.03), including students who have never committed an act or been found guilty of one. According to the Act on Computer Offenses, no 2 BE 2560, the study of the conditions and problems according to basic information about the risk behavior of school children has led to guidelines for activities. Thus, it is important to learn to reduce the risk of being an offender under the theme of "Psychological stress management than using aesthetics for convincing before entering legal content."

Keywords: Knowledge Management, Risk, Computer Crime.

บทนำ

กฎหมายอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีผลใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 2 (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 โดยกฎหมายฉบับดังกล่าว ถือเป็นกฎหมายที่มีโทษในทางอาญา ซึ่งผู้กระทำความผิด จะแก้ตัวว่าตนไม่รู้กฎหมาย เพื่อให้พ้นจากความรับผิดในทางอาญาไม่ได้ อาชญากรรมคอมพิวเตอร์หรือการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นผลมาจากการกลับหลักของทฤษฎีในทางอาชญาวิทยาดั้งเดิมที่มองว่า อาชญากรรมส่วนใหญ่ มักจะเกิดขึ้นจากการกระทำของผู้ที่อยู่ชายขอบของสังคม (Marginal man) ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มคนยากจน มีการศึกษาต่ำว่างงาน จรจัดที่กระทำไปเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน อันปรากฏออกมาในรูปแบบของอาชญากรรมที่ประสงค์ต่อทรัพย์หรือต่อชีวิตร่างกายเป็นหลักซึ่งอาชญากรรมประเภทนี้ถูกเรียกว่า อาชญากรรมพื้นฐาน (traditional street crimes) หรืออาชญากรรมทั่วไปที่เกิดขึ้นในท้องถนน แต่จากสภาพสังคมในปัจจุบัน การประกอบอาชญากรรมไม่จำเป็น ต้องเกิดขึ้นในที่ที่มีผู้คนสัญจรพลุกพล่าน รวมถึงผู้กระทำความผิดไม่ใช่คนชายขอบของสังคม แต่เป็นคนที่มีต้นทุนทางความคิดเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษา และโดยเฉพาะในกรณีของความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์หรืออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญหรือเป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพทางคอมพิวเตอร์แค่เพียงเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับคอมพิวเตอร์ไม่ว่าจะมีคอมพิวเตอร์ที่สามารถเข้าอินเทอร์เน็ตได้อยู่ในความครอบครอง รวมถึงผู้ที่มีโทรศัพท์มือถือที่สามารถเชื่อมต่อเข้ากับอินเทอร์เน็ต อาจกลับกลายเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าว ได้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ก็เป็นอีกสถานศึกษาหนึ่ง ซึ่งได้พบและเจอกับปัญหาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจากการลงสำรวจพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า สภาพปัญหาที่โรงเรียนกำลังเผชิญอยู่ คือ เด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นหลายคนชอบนำภาพ หรือคลิปที่ถ่ายเล่นในโทรศัพท์มือถือ ไป Post ลงในโลกของสังคมออนไลน์ ในลักษณะที่ไม่เหมาะสม รวมถึงในบางครั้งมีการสื่อถึงการสร้างแนวโน้มของการก่อความรุนแรงขึ้นระหว่างสถาบันและทำให้หน่วยราชการเกิดความเสียหายซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากความคึกคะนองรวมถึงความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งทางโรงเรียนอยากจะแก้ ปัญหาดังกล่าวให้ตรงจุด แต่เนื่องจากการกระทำในลักษณะใดจะเป็นหรือไม่เป็นความผิด รวมถึงผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษหรือไม่อย่าง ไรนั้น เป็นอำนาจเด็ดขาดของรัฐ กฎหมายจึงเป็นเรื่องที่อยู่นอกเหนือความสามารถของบุคคลทั่วไปที่จะรับรู้และจินตนาการเอาเองได้ เพราะบทบัญญัติของกฎหมายส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของการสมมติ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยการศึกษาสภาพปัญหาตลอด จนถึงพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก ก่อนที่จะมีการจัดการให้ความรู้ ในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านการใช้ชีวิต มิติทางด้านสุนทรียะที่เหมาะสม รวมถึงมิติทางด้านประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความเสี่ยง ในส่วนของการกระทำหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กมัธยมศึกษา รวมถึงลดปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากความรู้เท่า ไม่ถึงการณ์ของเด็กที่ส่งผลต่อปัญหาสังคมในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปญหาและพฤติกรรมเสี่ยง ในการตกเป็นผู้กระทำความผิดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560

2. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความรูเพื่อลดความเสี่ยง ในการเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึง แนวคิดเกี่ยวกับการการจัดการความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับลดพฤติกรรมเสี่ยง แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา และการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ โดยสามารถแยกพิจารณาขอบเขตของการวิจัย ได้ดังนี้

1. พื้นที่การวิจัย คือ เขตจังหวัดมหาสารคาม

2. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 164 คน

3. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม จำนวน 115 คน โดยการใช้วิธีการคำนวณตามตารางของเครซี่ มอร์แกน krejcie morgan

4. เนื้อหา คือ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับลดพฤติกรรมเสี่ยง แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา และแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญา กรรมคอมพิวเตอร์

5. ช่วงระยะดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนตุลาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ถึง เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การสอบถามข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการความรู้ เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม โดยการจัดกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะได้สร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นส่วนของแบบสอบถามอันได้แก่ 1.เป็นคำถามทั่วไปเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ รายได้ต่อวัน ผลการเรียนในภาคที่ผ่านมา ที่พักในปัจจุบัน สถานภาพของบิดา มารดา อาชีพผู้ปกครองของนักเรียน 2.เป็นคำถามวัดระดับพฤติกรรมเกี่ยวกับความเสี่ยงในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2)พ.ศ.2560 **3**. เป็นคำถามปลายเปิด (Opened - end) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ส่วนที่ 2 เป็นรูปแบบของการ จัดการความรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อลดความเสี่ยงหรือลดพฤติกรรมเสี่ยง ในการตกเป็นผู้กระทำความผิด

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. วิเคราะห์ระดับความระดับพฤติกรรม การกระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ใช้ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยการจัดกลุ่มของข้อมูล และหาค่าความถี่

สรุปผลการวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 และ เพศหญิง จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 ส่วนใหญ่ได้เงินมาโรงเรียน ไม่เกินวันละ 100 บาท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาคือ ได้เงินมาโรงเรียนวันละไม่เกิน 60 บาท จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ได้เงินมาโรงเรียนวันละไม่เกิน 150 บาท จำนวน 20 คิดเป็นร้อยละ 17.4 และน้อยที่สุดคือได้เงินมาโรงเรียนมากกว่าวันละ 150 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1

มีผลการเรียนอยู่ในระหว่าง 2.00 - 2.50 จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 34.8 รองลงมาคือ 2.51 - 3.00 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 29.6 มีผลการเรียนอยู่ในระหว่าง 3.01 - 3.50 จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 20.9 ต่ำกว่า 2.00 จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3 และน้อยที่สุดคือ มีผลการเรียนอยู่ที่ 3.51 ขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดา มารดา จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 70.4 รองลงมาคือ พักกับญาติหรือผู้ปกครอง จำนวน 34 คิดเป็นร้อยละ 29.6

ส่วนใหญ่บิดามารดาอยู่ด้วยกัน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 68.7 รองลงมาคือ หย่าร้าง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.7 แยกกันอยู่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 บิดาถึงแก่กรรม จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ1.7

ส่วนใหญ่มีผู้ปกครองทำงานรับจ้างทั่วไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 รองลงมาคือ ทำอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 เป็นเจ้าของกิจการและงานราชการ หรือรัฐวิสาหกิจเท่ากันคือ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 ทำงานบริษัทเอกชน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และอื่นๆ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมในส่วนของการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม

ในส่วนของระดับพฤติกรรมของการกระทำความผิดของนักเรียนโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 1.13)

โดยสามารถแยกพิจารณาจากข้อที่มีระดับพฤติกรรมจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ นักเรียนเคยโพสต์รูปภาพหรือแท็กภาพเพื่อโฆษณาขายสินค้า ให้กับบุคคลอื่นทางเฟสบุ๊ก หรือทางอีเมล์($\overline{X}$ =1.23) นักเรียนเคยแอบแก้ไขงาน หรือไฟล์ข้อมูล ในเครื่องคอมพิวเตอร์บุคคลอื่น ($\overline{X}$ =1.23) นักเรียนเคยนำภาพของเพื่อนหรือคนรู้จักมาตัดต่อแล้วโพสต์ลง Facebook ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ($\overline{X}$ = 1.21)

นักเรียนเคยกด Like ภาพหรือข้อความที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร รวมจนถึงการก่อการร้าย ($\overline{X}$ = 1.19) นักเรียนเคยตัดต่อภาพของบุคคลอื่น แล้วนำไปเผยแพร่ผ่านอีเมล์ ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย ($\overline{X}$ = 1.19) นักเรียนเคยโพสต์ภาพผู้ที่เสียชีวิต ในเหตุการณ์ต่างๆ ลงในโลกออนไลน์ ($\overline{X}$ = 1.19) นักเรียนเคยใช้ชื่อ ที่อยู่หรือข้อมูลที่ไม่ถูกต้องในการติดต่อสื่อสาร ในระบบออนไลน์ เพื่อหวังผลประโยชน์ส่วนตัว และทำให้ผู้อื่นเสียหาย($\overline{X}$ = 1.19)

นักเรียนเคยกด Like ภาพหรือข้อความที่มีลักษณะเป็นการโจมตีการทำงานของรัฐบาล ($\overline{X}$ = 1.17) นักเรียนเคยไม่พอใจผู้ที่เสียชีวิตไปแล้ว และทำการโพสต์ ภาพของผู้นั้นลงในโลกโซเชียล ($\overline{X}$ = 1.17)

นักเรียนเคยแอบลบไฟล์ข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์บุคคลอื่น ($\overline{X}$ = 1.16) นักเรียนเคยนำข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น มากรอกข้อมูลบน อินเทอร์เน็ตแทนข้อมูลของตนเอง ทำให้ผู้อื่นนั้นเสียหาย ถูกตำหนิ หรือถูกกล่าวหา เกลียดชัง ($\overline{X}$ = 1.16) นักเรียนเคยปล่อยไวรัสลงในระบบเครือข่าย แล้วทำให้เครือข่ายเกิดปัญหาในระหว่างการใช้งาน ($\overline{X}$ = 1.16)

นักเรียนเคยทำให้ซอฟแวร์ในเครื่องคอมพิวเตอร์ผู้อื่นเกิดความล่าช้าในการทำงาน หรือเกิดความเสียหายจนไม่สามารถใช้งานได้ ($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคยใช้ชื่อจริง หรือนามแฝงของผู้อื่น โดยมีเจตนาให้ผู้ที่เข้าในระบบออนไลน์เกิดความเข้าใจผิด ($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคยกด Share ข้อมูลในโลกออนไลน์ ที่เป็นการใส่ร้ายผู้อื่น ($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคย Share ภาพที่มีผลกระทบโดยตรงและทำให้ผู้อื่นเกิดความเสียหาย เช่น ถ่ายภาพในขณะที่บุคคลอื่นกำลังทำกิจส่วนตัว($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคยสร้างแฟนเพจ Facebook แล้วโพสต์ภาพหรือข้อความที่มีเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย เช่น อาวุธปืน ยาเสพติด เครื่อง ดื่มแอลกอฮอล์ หรือการแข่งรถบนท้องถนน ($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคยสร้างกลุ่มใน Facebook โดยมีการโพสต์หรือแชร์ ภาพหรือข้อความที่มี

เนื้อหาผิดกฎหมาย เช่น อาวุธปืน ยาเสพติด เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือการแข่งรถบนท้องถนน ($\overline{X}$ = 1.14) นักเรียนเคยโพสต์ หรือเผยแพร่ภาพลามกอนาจารทางเว็บไซต์ หรือที่ผู้อื่นเข้าไปดูได้ ($\overline{X}$ = 1.14)

นักเรียนเคยส่งข้อความทางระบบ Messenger เพื่อโฆษณาขายสินค้า ให้บุคคลอื่น ($\overline{X}$ = 1.12) นักเรียนเคยปล่อยข่าวลือ เรื่อง การก่อวินาศกรรม เผาโรงเรียน เผาสถานที่ราชการ ในโลกออนไลน์ ($\overline{X}$ = 1.10) นักเรียนเคยแฮกเข้าไปในเวปไซต์ของหน่วยงานราชการ แล้วทำให้ระบบทำงานของเวปไซต์นั้นผิดปกติ ($\overline{X}$ = 1.10)

นักเรียนเคยสร้างโปรมแกรม (ไวรัส) สำหรับทำลายข้อมูล แล้วนำไปเปิดในเครื่องบุคคลอื่น ($\overline{X}$ = 1.07)

นักเรียนเคยโพสต์ภาพที่ลามกอนาจารลงใน Facebook ที่ผู้อื่นสามารถเข้าไปดูได้ ($\overline{X}$ = 1.05) นักเรียนเคยโพสต์ข้อมูลหรือข่าว เช่น มีการวางระเบิดเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือเกิดเพลิงไหม้ โดยเหตุดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจริง($\overline{X}$ = 1.05)

นักเรียนเคยโพสต์ข้อมูล เกี่ยวกับการเกิดภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม น้ำป่าไหลหลาก โดยเหตุดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจริง ($\overline{X}$ = 1.03) นักเรียนเคยปล่อยข่าวลือ เรื่อง การปฏิวัติ รัฐประหาร หรือยึดอำนาจในโลกออนไลน์ ($\overline{X}$ = 1.03) นักเรียนเคยส่งภาพลามกอนาจารของดาราหรือบุคคลที่มีชื่อเสียงในช่องทางออนไลน์ต่อให้เพื่อน($\overline{X}$ =1.02)

นักเรียนเคยแฮกเข้าไปในเวปไซต์ทั่วไป แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน้าเวปไซต์นั้น ($\overline{X}$ = 1.00) นักเรียนเคยแก้ไขเปลี่ยนแปลง ชุดคำสั่งของเครื่องออกกำลังกายในศูนย์บริการด้านสุขภาพ แล้วเกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งาน ($\overline{X}$ = 1.00)

โดยลักษณะของฐานความผิดที่มีระดับพฤติกรรมของการกระทำมากที่สุด คือ โพสต์ภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ หรือดัดแปลง ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ($\overline{X}$ = 1.20) รองลงมาคือ กด Like ข้อมูลที่มีฐานความผิดดังที่กล่าวมาข้างต้น ($\overline{X}$ = 1.18) โพสต์ภาพผู้เสียชีวิต หากเป็นการโพสต์ที่ทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ($\overline{X}$ = 1.18) ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และอีเมล์โฆษณาที่มีลักษณะก่อความรำคาญเดือดร้อน ($\overline{X}$ = 1.17) โพสต์ข้อมูลที่บิดเบือน หรือปลอม ($\overline{X}$ = 1.16) การทำลาย แก้ไข ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนของข้อมูล คอมพิวเตอร์ผู้อื่น ($\overline{X}$ = 1.15) การระงับ ชะลอ ขัดขวาง รบกวนระบบของผู้อื่นจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ ($\overline{X}$ = 1.15) กด Share ถือเป็นการเผยแพร่ หากข้อมูลที่แชร์มีผลกระทบต่อผู้อื่นอาจเข้าข่ายความผิดตามพระราช บัญญัติฯ โดยเฉพาะการกระทบต่อบุคคลที่ 3 ($\overline{X}$ = 1.13) เป็นผู้ดูแลระบบ หรือแอดมินเพจที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น เมื่อพบเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ถ้าได้รับการแจ้งเตือนแล้วลบออกไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าไม่ยอมลบออก ($\overline{X}$ = 1.13) โพสต์ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร รวมจนถึงการก่อการร้าย ($\overline{X}$ = 1.06) โพสต์ภาพลามกและสามารถแชร์สู่ประชาชนคนอื่นได้ ($\overline{X}$ =1.06) โพสต์ข้อมูลเท็จ

ที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความปลอด ภัยสาธารณะ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะหรือทำให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน ($\overline{X}$ = 1.04) และที่น้อยที่สุดคือ แก้ไข เปลี่ยนแปลง ทำให้ระบบทำงานไม่ปกติ ทำให้บาดเจ็บ ทรัพย์สินเสียหาย ($\overline{X}$ = 1.03)

ซึ่งผลของการวิเคราะห์ดังกล่าวจะนำไปสู่รูปแบบกิจกรรมในการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกันกับพฤติกรรมเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดของเด็กนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม โดยผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อลดความเสี่ยง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน มีดังนี้

ความคาดหวังต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด

ด้านวิชาการ นักเรียนมีความคาดหวังว่าจะได้รับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจจะทำให้ตนเองตกเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยไม่รู้ตัว วิธีการป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยง ทราบถึงปัญหาที่เกิดจากรูปแบบพฤติกรรมที่เสี่ยงวิธีแก้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยง ผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงทาง แนวทางการปฏิบัติต่อตนเองและคนรอบข้างที่เหมาะกับสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ นักเรียนมีความคาดหวังว่าจะได้ทำกิจกรรมที่สนุกสนาน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ได้ฟังเพลง ฝึกการมีมนุษย์สัมพันธ์และความสามัคคี

ด้านการนำไปใช้ นักเรียนมีความคาดหวังว่าจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้มุมมองความคิดใหม่ในการปรับปรุงพฤติกรรม นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ลดพฤติกรรมเสี่ยง ได้วิธีการเตือนและให้ข้อมูลแก่คนรอบข้างที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ด้านผู้เรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรม ตั้งใจทำกิจกรรม มีความสนใจในสิ่งที่เรียนรู้ร่วมแลก เปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าพูด กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นใน ตนเอง กระตือรือร้น เปิดใจ สะดวกใจที่จะพูด พร้อมที่จะเรียนรู้ และซักถามเมื่อไม่เข้าใจ

ด้านผู้จัดการเรียนรู้ มีความเป็นกันเอง อารมณ์ดี ไม่เครียดเกินไป

ด้านการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาสาระไม่มากเกินไป เป็นเรื่องเข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ทันสมัย น่าสนใจ กิจกรรมมีความสนุกสนาน เป็นกันเอง ยกตัวอย่างจาก ประสบการณ์จริง สิ่งที่ใกล้ตัว ความสนิทสนมในกลุ่มเพื่อนที่ร่วมเรียนรู้ การสื่อสารภายในกลุ่ม ระหว่างกลุ่ม สิ่งแวดล้อม บรรยากาศรอบข้างดี และระยะเวลาเหมาะสม

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านพฤติกรรมเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด เช่น ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และอีเมล์โฆษณาที่มีลักษณะก่อความรำคาญเดือดร้อน , การทำลาย แก้ไข ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนของข้อมูลคอมพิวเตอร์ผู้อื่น, การระงับ ชะลอ ขัดขวาง รบกวนระบบของผู้อื่นจนไม่สามารถทำงานตามปกติได้ , โพสต์ข้อมูลที่บิดเบือน หรือปลอม, โพสต์ข้อมูลเท็จ ที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะหรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะหรือทำให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน การเกิดภัยธรรมชาติ, โพสต์ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณา จักร รวมจนถึงการก่อการร้าย , กด Like ข้อมูลที่มีฐานความผิดดังที่กล่าวมาข้างต้น , กด Share ถือเป็นการเผยแพร่ หากข้อมูลที่แชร์มีผลกระทบต่อผู้อื่น อาจเข้าข่ายความผิดตามพระราชบัญญัติฯ

โดยเฉพาะการกระทบต่อบุคคลที่ 3 , เป็นผู้ดูแลระบบหรือแอดมินเพจที่เปิดให้มีการแสดงความคิดเห็น เมื่อพบเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ถ้าได้รับการแจ้งเตือนแล้วลบออกไม่ต้องรับโทษ แต่ถ้าไม่ยอมลบออก , แก้ไขเปลี่ยนแปลง ทำให้ระบบทำงานไม่ปกติ ทำให้บาดเจ็บ ทรัพย์สิน, โพสต์ ภาพลามกและสามารถแชร์สู่ประชาชนคนอื่นได้ , โพสต์ภาพของผู้อื่นที่เกิดจากการสร้าง ตัดต่อ หรือดัดแปลง ที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นเกลียดชัง , โพสต์ภาพผู้เสียชีวิต หากเป็นการโพสต์ที่ทำให้บิดามารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย เป็นต้น

สิ่งที่จะนำไปปรับใช้ หลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ด้วยการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสม คำนึงถึงผลที่จะตามมาจากความสนุกสนานหรือคึกคะนองแค่เพียงชั่วคราว

แนวทางการจัดการความรู้ เพื่อแก้ปัญหาของความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 จากกระบวนการวิจัย สามารถสรุปเป็นแนวทางการจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิดของเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานด้านพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด ภายใต้รูปแบบของการจัดกิจกรรมในลักษณะ **“การจัดการความเครียด แบบจิตวิทยา แล้วใช้สุนทรียะในการตะล่อมกล่อมเกลา ก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหากฎหมาย”**

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม มีระดับ พฤติกรรมของการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 1.13) ซึ่งเท่ากับว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยกระทำการในลักษณะที่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 เลย แต่อาจจะมีบ้างในบางส่วน แต่เป็นส่วนน้อยดูได้จากระดับของพฤติกรรมการกระทำที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด เช่น เคยโพสต์รูปภาพหรือแท็กภาพเพื่อโฆษณาขายสินค้า ให้กับบุคคลอื่นทางเฟสบุ๊ก หรือทางอีเมล์ ($\overline{X}$ =1.23) เคยแอบแก้ไขงาน หรือไฟล์ข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์บุคคลอื่น ($\overline{X}$ =1.23) ซึ่งพฤติกรรมในลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกันกับงานวิจัยของ นารีรัตน์ สุวรรณวารี (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรม ในระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา พบว่า พฤติกรรมจริยธรรมที่พบ คือ นักศึกษาชอบทำการลักลอบดูข้อมูลส่วนตัว

นอกจากนั้นแล้ว ในภาพรวมก็ยังถือว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เสี่ยงต่อการตกเป็นผู้กระทำความผิดดูได้จากระดับของพฤติกรรมที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด รวมถึงยังมีการกระทำในบางลักษณะที่นักเรียนไม่เคยกระทำเลย ($\overline{X}$ = 1.00) ยกตัวอย่างเช่น นักเรียนเคยแฮกเข้าไปในเวปไซด์ทั่วไป แล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหน้าเวปไซด์นั้น หรือ เคยแก้ไขเปลี่ยนแปลง ชุดคำสั่งของเครื่องออกกำลังกายในศูนย์บริการด้านสุขภาพ แล้วเกิดอันตรายแก่ผู้ใช้งาน

แต่ถึงอย่างไรก็ตาม แม้นักเรียนจะมีพฤติกรรม การกระทำความผิดที่ไม่เสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด แต่ผู้บริหารสถานศึกษาก็ควรที่จะให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ปิยฉัตร เกษตรรัตนชัย (2552 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการกระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี และพบว่า พฤติกรรมการกระทำความผิดของนักเรียนส่วนใหญ่นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวด้วย

สำหรับแนวทางในการจัดกิจกรรมนั้น เมื่อผู้วิจัยได้ทราบถึงระดับพฤติกรรมในส่วนของการกระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลมหาสารคามแล้ว ผู้วิจัยจะได้จัดเรียงความสำคัญของเนื้อหาในส่วนของพฤติกรรมเสี่ยงของเด็ก โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อให้มีการจัดกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ซึ่งแนวทางการจัดการความรู้ในลักษณะดังกล่าว สอดคล้องกันกับงาน วิจัยของวีรภัทร ภัทรกุลและประวิทย์ ประมาน. (2552 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอุดม ศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา” และพบว่า แนวทางการจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษา คือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อจัดการความรู้ให้ตรงกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ รวมถึงตระหนักถึงผลของการมีพฤติกรรมเสี่ยง และงดหรือลดพฤติกรรมเสี่ยง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ ผูวิจัยขอเสนอแนะความคิดเห็น ในเรื่อง “การจัดการความรู้ เพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นผู้กระทำความผิด ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม” ดังนี้

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สถาบันการศึกษา หน่วยงานทางสาธารณสุข และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปพัฒนาจัดกิจกรรมในลักษณะของการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เกิดปริมาณแห่งความสุข และการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้สื่อออนไลน์ รวมถึงส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีเจตคติและการปฏิบัติที่ถูกต้องในการใช้สื่อออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ ไม่ผิดกฎหมายและไม่ทำร้ายผู้ใด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำเอางานวิจัยฉบับนี้ ไปปรับใช้กับโรงเรียนที่มีกลุ่มประชากรซึ่งเป็นเด็กนักเรียนมัธยม ศึกษาตอนต้น โดยเฉพาะในโรงเรียนซึ่งมีนักเรียนที่มีแนวโน้ม ที่สุ่มเสี่ยงต่อการตกเป็นผู้กระทำความผิดที่สูง เพื่อเป็นการเสริมสร้างเกราะเพื่อคุ้มครองป้องกันให้กับเด็กและเยาวชนของชาติต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

จิตรา เพียรล้ำเลิศ. หน่วยที่ 8 **การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนและการกระทำความผิดทางอาญาต่อเด็กและเยาวชน**. (ออนไลน์) . (อ้างเมื่อ 25 กันยายน 2561). จาก http://law.stou.ac. th/dynfiles/Ex.41716-8.pdf.

ธันยพร วณิชฤทธา. **การจัดการความรู้ในชุมชน : กรณีศึกษาด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนมีส่วนร่วม จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

บดินทร วิจารณ. **การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอริเน็ท, 2547.

ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ. **การจัดการความรู้ Knowledge Management**. พระนครศรีอยุธยา: เทียนวัฒนา, 2550.

ประพนธ์ ผาสุขยืด. **การจัดการความรู้ฉบับมือใหม่หัดขับ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ใยไหม, 2547.

ประสบสุข ปราชญากุล. **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดมูลนิธิคณะเซนต์คา เบรียลแห่งประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2545.

ปิยฉัตร เกษตรรัตนชัย. **พฤติกรรมการกระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (คอมพิวเตอร์) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2552.

มาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์. **กฎหมายเบื้องต้นเกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.

มานิดา นันทไมตรี. **การศึกษาเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในองคกรของไทยกรณีศึกษา : โรงพยาบาลศิริราช บริษัท แฟเซิล (ประเทศไทย) จำกัดและบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด**. ภาคนิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร, 2547.

ยุทธนา แซเตียว. **การวัดการวิเคราะห์และการจัดการความรู้ : สร้างองค์กรอัจฉริยะ**. กรุงเทพฯ: บริษัท อินโน กราฟฟิส์จำกัด, 2547.

วรวิทย์ ฤทธิทิศ. **หลักกฎหมายการดำเนินคดีในศาลเยาวชนและครอบครัว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ: วิญญูชน, 2553.

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี .**อาชญากรรมคอมพิวเตอร์** (ออนไลน์) 1 กรกฎาคม 2560 (อ้างเมื่อ 1 สิงหาคม 2560). จาก https://th.wikipedia.org/wiki/อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ .

วิจารณ พานิช. **การจัดการความรู้ในยุคสังคมและเศรษฐกิจบนฐานความรู้**. กรุงเทพฯ : สถาบันจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2546.

วีรภัทร ภัทรกุลและประวิทย์ ประมาน. **การจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2552.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแหงชาติ. **การจัดการความรู้ จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. **พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560**. (ออนไลน์) 2560 (อ้างเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2560). จาก http://web.krisdika.go.th/data/law/ law2/%C771/%C771-20-9999-update.pdf.

สุดสงวน สุธีสร. **อาชญาวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

อัจฉรียา ชูตินันท์. **กฎหมายเกี่ยวกับคดีเด็กเยาวชนและคดีครอบครัว**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552.

การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

Experimental of learning model in the environment of Constructivist theory together with the lateral thinking through online network that enhancing creative thinking for undergraduate students

ชัชวาล ขันติคเชนชาติ[1]
ทรงศักดิ์ สองสนิท[2]
ประวิทย์ สิมมาทัน[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็นสองกลุ่มได้จากการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 30 คน และกลุ่มควบ 30 คน โดยใช้วิธีจับสลากอย่างง่าย ดังนี้ กลุ่มที่ 1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ กลุ่มที่ 2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลจากการวิจัยพบว่า

1) ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนโดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียนมีประสิทธิภาพ

---

[1]นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
[3]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2) ผลจากการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3) ผลจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ($\overline{X}$=4.38, S.D. =0.59)

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมการเรียนรู้; คอนสตรัคติวิสต์; การคิดนอกกรอบ; ระบบเครือข่าย; ความคิดสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed to 1) to find the effectiveness of computer-based instruction in learning styles in a constructive environment. Together with the thinking process outside the network through the network of undergraduate students, 2) To compare creativity before and after learning of learners with computer-based lessons in a constructivist learning environment. Together with the thinking process outside the network through the network of undergraduate students, 3) To study students' satisfaction with computer-based learning in the context of constructivist learning, constructive theories, and the process of thinking outside of the framework. That promotes creativity. The sample group can be divided into two groups from a specific selection. Divided into 30 experimental groups and 30 control groups using simple lottery methods as follows: group 1 Experimental group is the learner who learns with the lessons according to the learning style. Group 2 the control group is the learner who learns with normal teaching methods. The tools used in the research are assessment form for effectiveness of lessons based on learning styles creative quiz satisfaction questionnaire statistics used in data analysis include mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1) The results of the effectiveness of the lesson by using the design basis of the learning model in the context of constructivist theory together with the process of thinking outside the box through the network that promotes creativity for undergraduate students, the value is 1.09, which is greater than 1.00. Therefore, it can be said that the lessons are effective.

2) As a result of comparison of creativity before and after learning, it was found that the average score after studying was higher than before learning. Which is different with statistical significance at .01 level

3) The results of the study of the students' satisfaction with lessons learned according to the learning pattern showed that the students were satisfied at a high level ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.59).

Keywords: Learning environment; Constructivist; lateral thinking; network; creativity

บทนำ

ในสภาวะโลกที่ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นเรื่อย ๆ เห็นได้จากลักษณะของงานทุกวันนี้ ต้องการคนที่มีทักษะการคิดมากกว่าเดิม สังคมที่เปลี่ยนไป ต้องการคนที่มีความคิดสร้างสรรค์มากกว่าที่ผ่านมา ประเทศที่ขาดคนคิดสร้างสรรค์จะพัฒนาได้ช้า ส่วนประเทศที่มีคนคิดสร้างสรรค์จำนวนมากจะมีการคิดค้นนวัตกรรมขายความคิด นำรายได้มาพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย, (2556) โดยทำการสำรวจจากผู้ประกอบการ 748 บริษัท พบว่าร้อยละ 70 ของผู้ประกอบการในกลุ่มตัวอย่าง ต้องการแรงงานที่มีความรู้ด้านไอที ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ แต่คุณภาพแรงงานและคุณภาพการศึกษาที่ด้อยกว่าประเทศอื่นจึงส่งผลให้แรงงานไทยขาดทักษะเหล่านี้ อีกทั้งศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, (2555) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 994 คน พบว่าประชาชนร้อยละ 98.0 เชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทย และรายงานการประชุมนานาชาติแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, (2558) รายงานการประชุมนานาชาติว่าด้วยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเยาวชน ระบุว่า เป็นเรื่องที่ตกใจว่าระบบการศึกษาในปัจจุบันยังขาดเครื่องมือในการฝึกฝน และวัดประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นทักษะที่ทำให้คิดเป็น ซึ่งเป็นทักษะการทำงานที่นายจ้างต้องการมาก กระทรวงศึกษาธิการ, (2555) ได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึง แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ.2555-2559 กล่าวว่า เด็กวัยเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 และมาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในเรื่องการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ต่ำ

ไพฑูรย์ สินลารัตน์, (2559) อาจารย์อาวุโส วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ได้อธิบาย การศึกษา 4.0 การศึกษา 4.0 เกิดขึ้นได้ต้องมีการพัฒนาระบบการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียน ครู ต้องเป็นการจัดการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น ซึ่งการเรียนการสอนต้องประกอบไปด้วยแนวคิด CCPR Model เพื่อสร้างให้เด็กมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) Critical คิดวิเคราะห์ มองสังคมให้รอบด้าน รู้ที่มาที่ไป เข้าใจเหตุและผล 2) Creative คิดสร้างสรรค์ เด็กต้องคิดต่อยอดจากที่มีอยู่ ประยุกต์และใช้ประโยชน์ มองประเด็นใหม่ ๆ 3) Productive คิดผลิตภาพ คำนึงถึงผลผลิต มีวิธีการและคุณภาพ ค่าของผลงาน และ 4) Responsibleคิดรับผิดชอบ นึกถึงสังคม ประเทศชาติ มีจิตสำนึกสาธารณะ และมีคุณธรรมจริยธรรม ความดีงาม

ในการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตราที่ 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้อง

ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพและมาตราที่ 24 (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาและ (3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ Piaget, (1973) ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิมหรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุลหรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ จะเป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่ลงมือปฏิบัติ (Learning is Active Process) จากประสบการณ์ตรง การลองผิดการลองถูก และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดูดซึมและการปรับเปลี่ยนของข้อมูล วิธีการที่สารสนเทศถูกนำเสนอ เป็นสิ่งสำคัญ เมื่อสารสนเทศถูกนำเข้ามาในฐานะเป็นสิ่งที่ช่วยแก้ปัญหา อาจทำหน้าที่เป็นเครื่องมือมากกว่าจะเป็นข้อเท็จจริงอย่างแท้จริง รวมทั้ง Vygotsky, (1978) ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ของผู้เรียนโดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็กกับผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครู และเพื่อนในขณะที่เด็กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม คล้ายคลึง และแตกต่าง จะเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม และเกี่ยวข้องกับครูผู้สอนมากกว่า และเชื่อว่าวัฒนธรรมจะเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบ และคุณภาพของเครื่องมือดังกล่าว

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ที่มีความแตกต่างด้านการเรียนรู้ จึงใช้รูปแบบการเรียนรู้จากทฤษฎีหรือกระบวนการเข้ามาแก้ไขปัญหา ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมุ่งประเด็นที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่าย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยการนำสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเองด้วยการใช้ประสบการณ์เดิม เชื่อมโยงและผสมผสานกับการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ แนวคิดใหม่ หรือองค์ความรู้ใหม่ด้วยกระบวนการคิดนอกกรอบและนำเสนอผลงานที่สร้างสรรค์ผ่านระบบเครือข่ายด้วยการมีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อร่วมกันเสนอแนะ วิจารณ์ และประเมินผลงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้นของผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งจะสามารถส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียนได้ โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในจัดการเรียนการสอนที่ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งผลสำรวจความต้องการผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์จากสถาบันดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในตลาดแรงงาน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย (2556) ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2555) กระทรวงศึกษาธิการ (2555) ทั้งนี้ เพื่อนำไปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคาดหวังว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่ได้

พัฒนาขึ้นจะสามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ หรือนำไปใช้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยระยะนี้เป็นการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่นำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นรายวิชาที่มีความสอดคล้องกับการทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 3(2-2-5) หน่วยกิต แบ่งเป็นทฤษฎี 2 คาบต่อสัปดาห์ ภาคปฏิบัติ 2 คาบต่อสัปดาห์ และศึกษาด้วยตนเอง 5 คาบต่อสัปดาห์ ตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ใช้ระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร 4 ปี

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาที่ผู้วิจัยเลือกเป็นวิชาที่ใช้ในกลุ่มทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 3 หมู่เรียน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง 2 หมู่เรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้วิธีจับสลากอย่างง่าย ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทดลอง ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มควบคุม ได้แก่ ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนตามปกติ

เครื่องมือในการวิจัย

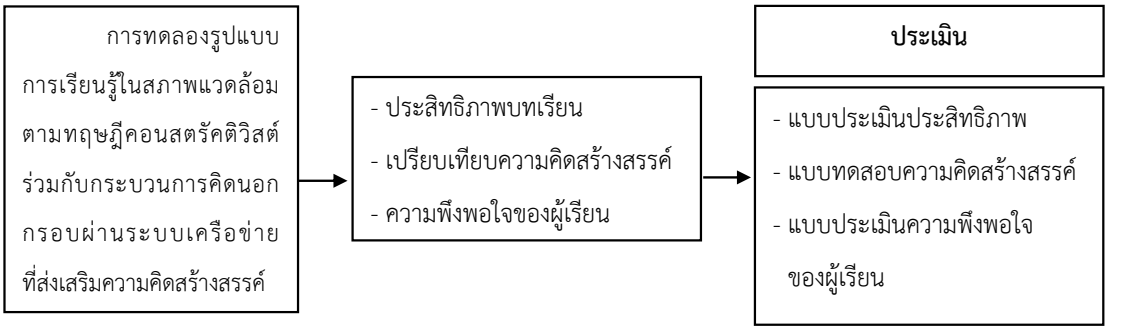
1) บทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้
2) แบบประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบ
3) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

4) แบบสอบถามความพึงพอใจ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย 1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามเกณฑ์เมกุแกนส์ (Meguigans) 2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลแบบประเมินความเหมาะสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยและการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้ค่าที (t – test แบบ Dependent Samples)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขั้นตอนและกระบวนการในการทดลอง ประเมินผล และความเป็นไปได้ที่จะสามารถพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 การหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียน ซึ่งการนำบทเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ เก่ง กลาง และ อ่อน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง การทดสอบการทำงานในส่วนขององค์ประกอบของบทเรียนคอมพิวเตอร์ในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบหาความบกพร่องของบทเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง โดยนำไปทดลองใช้แบบรายบุคคลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA

การทดสอบกลุ่มย่อย เป็นการทดลองหลังจากทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียนสูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA

การแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนตามรูปแบบ ศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์พัฒนาตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสรรค์ เพื่อเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังเรียนโดยนำแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วของ Jellen and Urban (1986) ที่มีชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ซึ่งมีวิธีการนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการใช้งานแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ วางแผนและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ กำหนดสถิติในการใช้การวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการแปรความหมายของข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบของงานวิจัย

2. ประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายเวลา สถานที่ในการทดลอง

3. นำแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างมีขั้นตอนดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลการคิดสร้างสร้างสรรค์หลังเรียน

ขั้นที่ 3 การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วนั้นไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการใช้งานแบบสอบถามความพึงพอใจ วางแผนและจัดเตรียมเครื่องมือในการเก็บข้อมูลแบบทดสอบ กำหนดสถิติที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมายของข้อมูล และนำเสนอข้อค้นพบ

2. ประสานงานกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนัดหมายเวลา สถานที่ในการทดลอง

3. นำแบบสอบถามความพึงพอใจไปสอบถามกับกลุ่มทดลอง หลังจากเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ ตามระยะเวลาที่กำหนด

4. สรุปผลข้อมูลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ นำไปวิเคราะห์ข้อมูล และอภิปรายข้อมูลตามระดับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลของการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยนำข้อมูลคะแนน จากการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลของการหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

รายการ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์
ก่อนเรียน	30	72	47.79	1.09
หลังเรียน	30	72	63.10	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์

2. ผลของการเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้วัดความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยใช้แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยอ้างอิงแบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์ ของ Jellen and Urban (1986) โดยแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ชื่อว่า TCT-DP (The Test for Creative Thinking Drawing Production) ลักษณะเป็นแบบทดสอบที่ใช้กระดาษและดินสอโดยเป็นการทดสอบรายบุคคล ในการทดสอบจะมีระยะเวลา 15 นาที ซึ่งผู้ทดสอบอ่านทำความเข้าใจแล้วลงมือวาดภาพ จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง และเก็บข้อมูลหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติการทดสอบ t-test (Dependent Sample) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนกับหลัง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้

แบบทดสอบการคิดสร้างสรรค์	จำนวนผู้เรียน (n)	ค่าเฉลี่ยคะแนน ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ผลการวิเคราะห์ (t)	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	30	30.50	5.45	-20.80	.00
คะแนนหลังเรียน	30	60.37	6.00		

*ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดสร้างสรรค์ของของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่า .00 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงว่าคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนมีความสัมพันธ์กันและเมื่อนักศึกษาได้รับการเรียนรู้ตามรูปแบบแล้วมีคะแนนหลังสอบเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี จำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด. 2545) โดยประเมินความพึงพอใจซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านคือ 1) ด้านสภาพแวดล้อมและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ 3) ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้

รายการประเมิน	**ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตาฐาน (S.D.)**	**การแปลความหมาย**
ด้านสภาพแวดล้อมและการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	4.02	0.59	มีความพึงพอใจมาก
ด้านการติดต่อสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้	4.88	0.61	มีความพึงพอใจมากที่สุดที่สุด
ด้านสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนรู้	4.44	0.54	มีความพึงพอใจมาก
ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.29	0.66	มีความพึงพอใจมาก
เฉลี่ยรวม	4.38	0.59	มีความพึงพอใจมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี เฉลี่ยรวมทุกด้านอยู่ในระดับพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมคอสสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบ ผ่านระบบเครือข่ายที่ ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่พัฒนา โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ เก่ง กลาง และ อ่อน ซึ่งมีบริบทที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง 1) การทดสอบแบบหนึ่งต่อหนึ่ง โดยการทดสอบการทำงานในส่วนขององค์ประกอบของบทเรียนในแต่ละด้าน เพื่อตรวจสอบหาความบกพร่องของบทเรียน และนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องโดยนำไปทดลองใช้แบบรายบุคคลกับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA 2) การทดสอบกลุ่มย่อย เป็นการทดลองหลังจากทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่งและทำการปรับปรุงแก้ไขแล้ว โดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำนวน 9 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เรียนที่มีระดับผลการเรียน สูง ปานกลาง และอ่อน โดยยึดจากคะแนน GPA พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์โดยใช้พื้นฐานการออกแบบของรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีค่าเท่ากับ 1.09 ซึ่งมีค่ามากกว่า 1.00 จึงกล่าวได้ว่าบทเรียน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์เมกุยแกนส์ มีกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 มิติ 15 ขั้นตอน คือ มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา (Contents) ขั้นที่ 1 เนื้อหาที่เป็นรูปภาพ (Figural Content) ขั้นที่ 2 เนื้อหาที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Content) ขั้นที่ 3 เนื้อหาที่เป็นภาษา (Semantic Content) ขั้นที่ 4 เนื้อหาที่เป็นพฤติกรรม (Behavior Content) มิติที่ 2 ด้านปฏิบัติการ (Operations) ขั้นที่ 1 การรับรู้และการเข้าใจ (Cognition) ขั้นที่ 2 การจำ (Memory) ขั้นที่ 3 การคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) ขั้นที่ 4 การคิดเอกนัย (Convergent Thinking) ขั้นที่ 5 การประเมินค่า (Evaluation) และมิติที่ 3 ด้านผลผลิต (Products) ขั้นที่ 1 แบบหน่วย (Units) ขั้นที่ 2 แบบกลุ่ม (Classes) ขั้นที่ 3 แบบความสัมพันธ์ (Relations) ขั้นที่ 4 ระบบ (System) ขั้นที่ 5 การแปลงรูป (Transformation) ขั้นที่ 6 การประยุกต์ (Implication) ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวสอดคล้องกับ ขจรพงษ์ ร่วมแก้ว (2559) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบเปิดตามแนวคิดคอนเน็คติวิสต์ซึม

เพื่อส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนรู้ 3 องค์ประกอบ 1) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (Learning Environment) 2) บริบท (Context) และ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ (Procedure Enhance Creative Thinking) คือ 1) สถานการณ์ปัญหา (Problem Solving) 2) เชื่อมโยง (Connect Node) 3) สำรวจความถูกต้อง (Self-Monitor) 4) สร้างองค์ความรู้ (Create and Construct) 5) การประเมิน (Evaluation) และ 6) เผยแพร่ (Share) กมลรัตน์ สมใจ (2560) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันบนเว็บที่มีระบบพี่เลี้ยงสนับสนุน เพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระดับอุดมศึกษา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ 3) กระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นนตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างกลุ่มสัมพันธภาพ 2) ขั้นทำความกระจ่างในปัญหา 3) ขั้นร่วมสะท้อนความคิด 4) ขั้นสรุปพร้อมชี้แนะ และ 5) ขั้นยกย่องให้รางวัล

2. ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ทั้งนี้ผู้เรียนมีระดับการคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นจากระดับต่ำ เป็นระดับสูง อันมีผลมาจากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ สภาพปัญหา สภาพการณ์ปัจจุบัน แนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมให้เกิดการคิดสร้างสรรค์อย่างชัดเจน เพื่อให้ได้รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ Guilford (1954) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้ 1) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) 2) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) 3) ความคิดริเริ่ม (Originality) 4) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ซึ่งกระบวนการคิดเหล่านี้ถ้าเกิดขึ้น จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Jellen and Urban, (1989) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ คือการคิดอย่างมีสาระเชิงนวัตกรรม มีจินตนาการ และเป็นความคิดอเนกนัย ซึ่งรวมถึงความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ความกล้าเสี่ยง (Risk-Taking) และอารมณ์ขัน (Humor) โดยกระบวนการที่จะสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์นั้นจำเป็นจะต้องออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ อิศรา ก้านจักร, (2547) การออกแบบสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เป็นการผสมผสานกันระหว่างเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์กับกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และ เสกสรรค์ แย้มพินิจ,

(2556) ได้กล่าวถึง การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทาง คอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งออกแบบและพัฒนาโดย Hannafin เป็นทฤษฎีที่เน้นเกี่ยวกับการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้า โดยสามารถแสดงออกได้หลายแบบและหลายวิธี และแนวคิด ที่หลากหลาย (Multiple Perspective) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เป็นการแก้ปัญหา โดยเฉพาะเป็นปัญหาที่มีโครงสร้างซับซ้อน อีกทั้งการที่จะส่งเสรอมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นำไปสู่สิ่งใหม่ขึ้นมานั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ De Bono, (1970) กล่าวว่า การคิดนอกกรอบเป็นการสลัดตัวเราเองออกมาจากความคิดแบบเก่า ๆ อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเจคคติและวิธีพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในมุมมองที่ต่างไปจากเดิม ๆ ปรับโครงสร้างแบบแผนความคิดนั้น และกระตุ้นให้เกิดแบบแผนความคิดใหม่ เป็นวิธีการหาแบบแผนของข้อมูลใหม่โดยการจัดเรียงข้อมูลเดิมในรูปแบบใหม่ และโดยการตัดความต่อเนื่องของโครงสร้างข้อมูลเดิม เพื่อให้ได้แนวทางใหม่ และ Rosenbaum, (2001) ได้อธิบายถึงการคิดนอกกรอบว่าเป็นการค้นหาความคิดใหม่ๆโดยอาศัยข้อมูล หรือสิ่งรอบตัวไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังคิดอยู่ และนำสิ่งต่าง ๆ รอบตัวนั้นมาเป็นพื้นฐาน ในการสร้างความคิดใหม่ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hochstrasser, (2014) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาในระดับปริญญาตรีจะเชื่อมต่อกับโทรศัพท์มือถือของพวกเขาเพื่อการเรียนรู้โดยผ่านโปรแกรมสื่อสังคมต่าง ๆ พบว่า นักศึกษาเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมออนไลน์มีผลเชิงบวกในการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมปอง เพชรโรจน์, (2549) พบว่า การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้พัฒนาและแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ได้

3. การศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี นั้นผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก เป็นเพราะกระบวนการออกแบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงองค์ความรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเข้าสู้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell and Davidson, (1994) การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์เชิงสังคมหรือชุมชนการเรียนรู้ของผู้เรียน ถ้าเรายอมรับข้อตกลงเหล่านี้ ดังนั้น กระบวนการของการให้ความรู้ในโรงเรียนจะเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของข้อตกลงเบื้องต้น และแนวคิดทางด้าน Constructivism เชิงสังคมหรือมีนัยของ "ชุมชนของผู้เรียน" เชื่อว่า การเรียนรู้ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยควรจะเน้น คุณภาพของการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ตามแนวทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Martin, (1992) ตามแนวคิดของ Vygotsky ที่ว่าเด็กจะพัฒนาในกลุ่มของสังคมที่จัดขึ้น การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมควรจะเชื่อมความสัมพันธ์ ระหว่างกันมากกว่าที่จะแยกผู้เรียน จากแนวทางของ Constructivism ควรจะสร้างบริบทสำหรับการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถได้รับการส่งเสริมในกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งกระตุ้นและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ แทนที่ครูผู้สอน ที่เข้ามาสู่กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับ

ผู้เรียน ไม่ใช่เข้ามายืนมองเด็กสำรวจและค้นพบเท่านั้น แต่ครูควรแนะนำเมื่อผู้เรียนประสบปัญหา กระตุ้นให้เขาปฏิบัติงานในกลุ่มในการที่จะคิดพิจารณา ประเด็นคำถามและสนับสนุนด้วยการกระตุ้น แนะนำให้ผู้เรียนกับปัญหา และเกิดความ ท้าทาย และนั่นเป็นรากฐานของสถานการณ์ในชีวิตจริง (Real Life Situation) ที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจ และได้รับความพึงพอใจในผลของงานที่พวกเขาได้ลงมือกระทำ ดังนั้น ครูจะคอยช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญทางด้านสติปัญญา และการเรียนรู้ในทุกชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพจิตร สะดวกการ, (2543) กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนการสอนในแนวคอนสตรัคติวิสต์ มักเป็นแบบที่ให้นักเรียนสร้างความรู้จากการช่วยกันแก้ปัญหา (Collaborative Problem Solving) กระบวนการเรียนการสอน จะเริ่มต้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Conflict) นั่นคือ ประสบการณ์และโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมไม่สามารถจัดการแก้ปัญหานั้นได้ลงตัวพอดี เหมือนกับปัญหาที่เคยแก้มาแล้ว ต้องมีการคิดค้นเพิ่มเติมที่เรียกว่า การปรับโครงสร้างทางปัญญาหรือการสร้างโครงสร้างใหม่ทางปัญญา (Cognitive Restructuring) โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ถกปัญหาซักถาม จนกระทั่งหาเหตุผลหรือหลักฐานใน เชิงประจักษ์ มาขจัดความขัดแย้งทางปัญญาภายในตนเอง และระหว่างบุคคลได้ สอนคล้องกับงานวิจัยของ อรชุน เณรจิบ, (2552) ที่พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยอาศัย สถานการณ์จำลอง วิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา แหล่งการเรียนรู้บนอินเตอร์เน็ตแบบเกมจำลองสถานการณ์ที่สร้างขึ้นมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อแหล่งการเรียนรู้บนเครือข่ายอินเตอร์เน็ตฯ สอนคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนันบ์ กานต์การันยกุล และวิสูตร โพธิ์เงิน (2557) ได้ทำการวิจัย การพัฒนาชุดกิจกรรมการออกแบบทางศิลปะด้วยสมุดร่างภาพ ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสซึม เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรอธิบายจุดประสงค์ของกิจกรรมชัดเจน เพราะจากการประเมินความพึงพอใจของบทเรียน ในหัวข้อประเมินผู้เรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ชัดเจน ซึ่งการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรอธิบายและตอบประเด็นคำถามของผู้เรียนให้ชัดเจน และทำการศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ที่ต่างจากผลงานวิจัยโดยศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่ายที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ซึ่งจะส่งผลถึงความเหมาะสมของการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ทดลอง

2. ในการนำเสนอปัญหาด้วยสถานการณ์จำลองและจัดให้มีแหล่งความรู้ในรูปแบบของฐานข้อมูลความรู้หรือมีตัวช่วยสืบค้นข้อมูล ควรใช้สื่อการเรียนรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อ

ที่สมองรับเข้าไป เช่น การได้เห็น ได้ยิน และสัญลักษณ์ และการจัดการกับข้อมูลที่สะดวกต่อการสืบค้น เพื่อช่วยให้สนับสนุนการแก้ปัญหาของผู้เรียน หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงนำประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อค้นหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์ เช่น คอมพิวเตอร์ มัลติมีเดีย ภาพสไลด์ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ที่มีเนื้อหาทันสมัย ทันเหตุการณ์เพื่อช่วยเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้เรียนยังไม่กล้าแสดงออกในรูปแบบของข้อเสนอแนะหรือถูกกระตุ้นให้ผู้เรียนแรกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้สอนจึงต้องออกแบบกิจกรรรมการเรียนรู้ที่มีการสอดแทรกการทำงานกลุ่ม การนำเสนอความคิดเห็นหรือนำเสนอผลงานที่ให้ผู้เรียนได้วางแผนกระบวนการนำเสนอผลงานของตนเอง โดยการสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการร่วมมือกัน โดยผู้เรียนต้องมีการสนทนากับคนอื่นเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังเรียนรู้ การร่วมมือและแลกเปลี่ยนหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นการทำให้ผู้เรียนตกผลึกและกลั่นกรองสิ่งที่สร้างขึ้นแทนความรู้ภายในสมองมาเป็นคำพูดที่ใช้ในการสนทนาที่แสดงออกมาภายนอกที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. การนำกิจกรรมรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี ไปใช้ควรกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียน ศึกษา ทำแบบฝึกหัด และการส่งผลงานในกลุ่มชั้นเรียนของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้รับทราบอย่างชัดเจน และควรเน้นกิจกรรมสนทนาระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและความพร้อมสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่าย อีกทั้งควรสนับสนุนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลความรู้ได้ จะส่งผลให้ผู้เรียนคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้า และปรับสภาพของความคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ จากความคิดธรรมดานำไปสู่ความคิดริเริ่มจากการนำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น

2. เน้นการจัดเตรียมทรัพยากรหรือแหล่งเรียนรู้มาให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมบนเครือข่ายจะเป็นการนำคุณลักษณะและทรัพยากรที่มีอยู่บนเครือข่ายมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบการเรียนการสอนด้วยบทเรียนบนเครือข่ายนั้นมีเนื้อหาบทเรียนและส่วนประกอบทั้งหมดถูกนำเสนอบนเครือข่าย จึงควรหาแหล่งสนับสนุนที่ผู้เรียนศึกษาด้วยกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการแก้ปัญหาร่วมกัน

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินประสิทธิภาพของบทเรียนตามรูปแบบการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับกระบวนการคิดนอกกรอบผ่านระบบเครือข่าย ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สำหรับ

นักศึกษาปริญญาตรี และขอขอบพระคุณคณาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษา และกัลยาณมิตรทุกท่านในการทดลองรูปแบบการเรียนรู้เป็นอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – พ.ศ. 2559.** สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2555.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. **แบงค์ชาติเผยแรงงานไทย 80% ไร้ฝีมือ.** (ออนไลน์) 2556 (อ้างเมื่อ วันที่ 10 มกราคม 2558). จาก : http://www.dailynews.co.th/education/

ไพจิตร สะดวกการ. **เรียนผูกเรียนแก้ภูมิปัญญาไทยที่สอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสซึม.** ปฏิรูปการศึกษา,2543.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **การศึกษาไทย 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.** วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2559.

มนต์ชัย เทียนทอง. การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2554.

ศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. **ความมั่งคั่งของประเทศไทย ท่ามกลางภัยจากเศรษฐกิจโลกปี 2013.** คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, (2555).

สวียา สุรมณี. **รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยอาศัยสถานการณ์จำลองวิชาเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา.** วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ : 10 ฉบับที่ : พิเศษ เลขหน้า : 940-956 ปีพ.ศ. : 2559.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. **การพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเยาวชน.** กรุงเทพฯ : การประชุมนานานาชาติ, 2558.

สุมาลี ชัยเจริญ. **เทคโนโลยีการศึกษา หลักการ ทฤษฎี สู่การปฏิบัติ Educational Technology : Principles Theories to Practices.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2554.

De Bono. Edward. **Cateral Thinking: A Text Book of Creativity.** Haronds Wort: Penquine Book, 1982.

Guiford, J.P Factors that Aid and Hinder Crativity. Teachers College Record. Vol. 6 No. 3: 380-392., 1962.

Jellen, H., and Urban, K.K. **The TCT-DP (Test for Creative Thinking - Drawing Production): An instrument that can be applied to most age and ability groups, Creative Child and Adult Quarterly.** Vol.11: 138-155, 1986.

Jonassen, D. H., Campbell, J. P., & Davidson, M. E. **Learning with Media: Restructuring the Debate.** Educational Technology Research and Development, 42, 31-39., 1994.

Piaget, J. **The Child and Reality.** New York: Crossman Publishers, 1973.

Rosenbaum. **M. A Schedule for Assessing Self-Control Behavior: Preliminary Findings.** Behavior Therapy. 11: 109-121, 1980.

Seif, A. **Educational Measurement, Assessment and Evaluation.** Tehran: Doran, 2010.

Vygotsky,L. **Mind in society : The development of higher psychological processes.** Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.

ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

The Structural Relationship of School Administrator's Change Management Affecting the Effectiveness of Schools under Bangkok Metropolitan Administration

เพ็ญศรี วงศ์ไวโรจน์[1]
พร้อมพิไล บัวสุวรรณ[2]
วารุณี ลัภนโชคดี[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมการบริหาร ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 431 โรงเรียน โดยเปิดตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 โรงเรียนมาจากหกกลุ่มเขตการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวม 3 คนต่อโรงเรียน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 612 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ Path Analysis ด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัยพบว่า

1) นวัตกรรมการบริหารมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 2) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียน 3) การบริหารการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และ 4) ผลการทดสอบความตรงของรูปแบบ พบว่ามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง, การบริหารการเปลี่ยนแปลง, ประสิทธิผลของโรงเรียน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
[3]อาจารย์สาขาวิชาการวิจัยและประเมินทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The objectives of this research were to study change management, administration innovation, professional learning community and effectiveness of schools under Bangkok Metropolitan Administration (BMA), to develop of structural relationship model of school administrator's change management effecting the effectiveness of schools and to examine the consistency of the change management model of school administrators affecting the effectiveness of school under the Bangkok Metropolitan Administration (BMA) with empirical data.The population in the research field of the primary schools under Bangkok Metropolitan Administration (BMA) 431 schools through opening of Krejcie & Morgan's table. The sampling groups of 204 schools derived from 6 educational districts of Bangkok Metropolitan Administration (BMA) and the respondents include 1 principal and 2 teachers of network guardians; totally 3 personals /1 school. The instrument used in this research were two sets of questionnaire. The statistics used for analysis were percentage, mean and standard deviation (S.D.) through the path analysis with the LISREL Program.

The finding were as follows:

1. Building administration innovation has the direct effect effectiveness of schools.
2. Building professional learning community has the direct effect effectiveness of schools.
3. Building change management was positive direct effect of administration innovation, professional learning community and total effect of effectiveness of schools.
4. The results of model modification demonstrates that the pattern was in congruent with the empirical data.

Keywords: The Structural Relationship, Change Management, the Effectiveness of Schools

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเทคโนโลยี ด้านการเมือง การปกครอง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้สภาพภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลกระทบทำให้สภาพการจัดการศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารงานที่เปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน หรือที่เรียกว่ายุคสังคมออนไลน์มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก การศึกษาไทยปัจจุบันจำเป็นต้องก้าวไปสู่ยุค Thailand4.0 ซึ่งเป็นยุคของนวัตกรรมและความสร้างสรรค์ สถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ

แห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวเข้าสู่การศึกษาไทยยุค 4.0 เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกยุคใหม่นี้ จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลหลักที่สำคัญของสถานศึกษาซึ่งจะต้องมีภาวะผู้นำ ความเป็นมืออาชีพทางการบริหาร มีความรู้ เข้าใจและประยุกต์ใช้ทฤษฎีหลักการทางการบริหารเพื่อบริหารและพัฒนาสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ ก่อให้เกิดคุณภาพและความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของนักเรียน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556 : 55) อย่างไรก็ตามการดำเนินงานเพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิผลสูงสุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง องค์การใดที่จะประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้นั้น ตัวชี้วัดที่แสดงว่าการบริหารองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด ก็คือประสิทธิผลขององค์การ (Organizational effectiveness) ซึ่งเป็นการแสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ Robbin (1990)

สำหรับประสิทธิผลขององค์การทางการศึกษาสามารถสะท้อนได้ที่ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก ความสามารถปรับเปลี่ยน และพัฒนาโรงเรียนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน Bass (1998 : 5-7) การนำนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้ Hoy and Miskel (2001 : 305-306) นำเสนอตัวชี้วัดสำคัญด้านผลลัพธ์ของโรงเรียนที่แสดงถึงคุณลักษณะของความมีประสิทธิผลของโรงเรียนไว้ 3 ประการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ (Academic achievement) ความพึงพอใจในงานของครู (Job Satisfaction) และการรับรู้ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งหมด (Overall Perceptions of School Effectiveness) และ Hoy (2009 : 5) ได้มีการพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิผลของโรงเรียนเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านปริมาณในการผลิต 2) ด้านคุณภาพในการผลิต 3) ด้านการปรับตัว 4) ด้านประสิทธิภาพ และ 5) ด้านการยืดหยุ่น

การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลัก มีสำนักการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาของโรงเรียนกรุงเทพมหานครจัดให้มีทุกสำนักงานเขต จัดการศึกษาด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียมกันของสังคม โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครมีโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษาทุกสำนักงานเขตทั้ง 50 สำนักงานเขต แต่ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ยังต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งสามรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และจากรายงานการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 ผลรายงานการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน O-Net ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2559 ผลการประเมินนักเรียนโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครพบว่า ยังมี 3 รายวิชาที่มีผลคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือรายวิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ (สำนักการศึกษา, 2560) อีกประการหนึ่งการรับนักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้ปกครองส่วนใหญ่ถ้ามีทางเลือกจะเลือกโรงเรียนสังกัดอื่นก่อน ถ้าเข้าเรียนไม่ได้จึงจะเลือกเข้าโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นลำดับรองลงมา อย่างไรก็ตามหากมีการ

บริหารการเปลี่ยนแปลงที่ดี มีกระบวนการจัดการศึกษาที่ดีใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาจะส่งผลให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ดีขึ้นในอนาคต

ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จของโรงเรียนซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ดังที่ นันทนา บุรีจันทร์ (2551 : 34) กล่าวว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาต้องคำนึงถึงผลสำเร็จของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดส่งผลให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและยอมรับ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูง ผู้บริหารมืออาชีพต้องมีความรู้ในการบริหารแนวใหม่ๆ เลือกและปรับปรุง ใช้นวัตกรรมได้หลากหลายตรงกับสภาพการณ์ เงื่อนไข ข้อจำกัดของงานและองค์กร จนนำไปสู่ผลงานได้จริง ผู้ร่วมงานได้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน มีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนวัตกรรมการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน นอกจากนั้นการบริหารการจัดการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้นั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญ การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ได้จะต้องมี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ หรือ Professional Community” เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้นเพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ของมวลสมาชิก ผู้ประกอบวิชาชีพครูของโรงเรียนเกี่ยวกับเรื่องการให้ความดูแลและพูดถึงการปรับปรุงผลการเรียนของนักเรียน ตลอดจนงานทางวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ให้เป็นครูดีครูเก่ง มีคุณภาพ และมีคุณธรรม อันจะส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน วิจารณ์ พานิช (2556: 15)

ปัจจุบันมีผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ได้นำกระบวนการบริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของกรุงเทพมหานครและเพื่อพัฒนาองค์การให้บรรลุประสิทธิผลเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ผู้บริหารจึงต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบในการบริหารโรงเรียน เช่นเดียวกับแนวคิดของชุลีพร อาชาอำรง (2547 อ้างใน สถาบันพัฒนาผู้บริหารทางการศึกษา, 2548) ที่กล่าวว่า “ผู้นำทางการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง ต้องมีความเข้าใจและสามารถบริหารจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ” ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bartol (1998 : 371) ที่กล่าวถึงการบริหารการเปลี่ยนแปลงว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการปฏิบัติงานในด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงในด้านหนึ่งอาจจะทำให้ด้านอื่นมีการเปลี่ยนแปลงด้วย โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องอาศัยผู้นำในการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้มีผลงานวิจัยที่การบริหารการเปลี่ยนแปลงส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ ผลงานวิจัยของ ณรงค์ จันทรา (2549 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ประสิทธิผลการบริหารการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ รัศมี เจริญรัตน์ (2551: บทคัดย่อ) ยังพบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมากเช่นกัน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าตัวแปรการบริหารการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมการบริหาร และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งสามตัวแปรนี้มีความสำคัญและมีผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่

จะศึกษา การบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่บริหารงานผ่าน ตัวแปรคั่นกลางได้แก่ นวัตกรรมการบริหาร และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครระดับชั้นประถมศึกษาให้มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลง นวัตกรรมการบริหาร ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 431 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 431 คน และครูผู้สอน จำนวน 13,727 คน ปีการศึกษา 2560

ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย 1 ตัวแปร ได้แก่ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (change management)

ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร ได้แก่ นวัตกรรมการบริหาร (administration innovation) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) และประสิทธิผลของโรงเรียน (effectiveness of schools)

กรอบแนวคิดในการวิจัย งานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษา 1) ประสิทธิผลของโรงเรียน (effectiveness of schools) ตามหลักการแนวคิดของ Hoy (2009) 2) นวัตกรรมการบริหาร (administration innovation) ตามหลักการแนวคิดของ ชวน ภารังกูล (2552) 3) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (professional learning community) ตามหลักการแนวคิดของ Hord (2010) และ 4) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (change management) ตามหลักการแนวคิดของ Bartol (1998) ซึ่งสามารถทำเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาจำนวน 431 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 431 คน ครูผู้สอน จำนวน 13,727 คน ปีการศึกษา 2560

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 431 โรงเรียน โดยเปิดตาราง Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 204 โรงเรียน ได้สัดส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 204 หารด้วย 431 เท่ากับ 0.47 2) สุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิชนิดเป็นสัดส่วน โดยสุ่มโรงเรียนและกำหนดสัดส่วนตามขนาดโรงเรียนแต่ละกลุ่มเขตให้ได้โรงเรียนตามสัดส่วน 0.47 ทำให้ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มเขต ได้แก่ กลุ่มเขตกรุงเทพกลาง 19 โรงเรียน กลุ่มเขตกรุงเทพใต้ 27 โรงเรียน กลุ่มเขตกรุงเทพเหนือ 21 โรงเรียน กลุ่มเขตกรุงเทพตะวันออก 62 โรงเรียน กลุ่มเขตกรุงธนเหนือ 43 โรงเรียน กลุ่มเขตกรุงธนใต้ 32 โรงเรียน 3) เก็บข้อมูล จำนวน 204 โรงเรียน จากผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 204 คน และครูผู้สอน จำนวน 408 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 แบบสอบถามผู้อำนวยการสถานศึกษา และฉบับที่ 2 แบบสอบถามครูผู้สอน แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบ เป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 - 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคอร์ท (Likert) ข้อคำถามครอบคลุมตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารการเปลี่ยนแปลง ตอนที่ 3 แบบสอบถามนวัตกรรมการบริหาร ตอนที่ 4 แบบสอบถามชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และตอนที่ 5 แบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน

การสร้างแบบสอบถามและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด 4 ตัวแปรโดยอาศัยฐานทฤษฎีและงานวิจัย และครอบคลุมเพื่อสร้างแบบสอบถาม จำนวน 2 ฉบับ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบ จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน 3)นำแบบสอบถามหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ แล้วนำมาปรับปรุงให้ข้อคำถามมีความสอดคล้องเหมาะสมและถูกต้อง 4)นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 5)นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 โรงเรียน โดยแบ่งผู้ตอบแบบสอบถาม ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูผู้สอน โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งหมด 90 คน จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าอำนาจจำแนก รายข้อ (corrected item-total correlation) มีค่าตั้งแต่ 0.200 ถึง 0.935 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coeffient) ของครอนบาค Cronbach (1984) ฉบับที่ 1 สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.968 ฉบับที่ 2 สอบถามครูผู้สอน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.983

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้หลังการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (index of congruence : IOC) และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coeffient) ของครอนบาค Cronbach (1984 : 169 – 171) การวิเคราะห์และแปลความหมายโดยใช้สถิติ ดังนี้ ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้การวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายความสอดคล้องของรูปแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ประกอบด้วยค่าไค – สแควร์ (chi – square) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P ต้องมีค่ามากกว่า 0.05 ขึ้นไป) ค่าไค – สแควร์สัมพัทธ์ (chi – square/df) (ค่าของไค-สแควร์ หารด้วยค่า df) มีค่าน้อยกว่า 2 ค่าดัชนี GFI (goodness of fit index) และค่าดัชนี AGFI (adjust goodness of fit index) มีค่ามากกว่า 0.90 ค่าดัชนี RMR (root mean squared residual) ค่า standardized RMR และค่า RMSEA ต่ำกว่า 0.05 ซึ่งถ้าเข้าใกล้ 0 จะดีมาก และกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครแนวคิดของ Hoy (2009) องค์ประกอบ 5 ด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุครั้งนี้ วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม LISREL ประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีไลค์ลิฮู้ดสูงสุด (maximum likelihood = ML) ผลการวิเคราะห์ครั้งแรก พบว่า ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนของรูปแบบหลายค่าแสดงให้เห็นว่า รูปแบบยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ค่าไค-สแควร์ (chi-square) มีนัยสำคัญ แสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นนั้น ไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยจึงทำการปรับรูปแบบโดยพิจารณาปรับตามคำแนะนำการปรับรูปแบบของโปรแกรม โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางทฤษฎี เพื่อให้รูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากที่สุด ภายหลังการปรับรูปแบบตามคำแนะนำของโปรแกรมและตามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางทฤษฎีแล้ว ได้รูปแบบที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 88.96 ค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ 0.33481 ที่องศาอิสระเท่ากับ 84 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (chi-square/df) เท่ากับ 1.06 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.91 ค่าดัชนีรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (standardized RMR) เท่ากับ 0.030 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.017 เมื่อรูปแบบสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้ว ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยที่วิเคราะห์ได้ดังแสดง ในภาพ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) มีอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดที่ส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารการเปลี่ยนแปลงนี้ ประกอบไปด้วย

ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันนำมาสู่ความสำเร็จ

เมื่อพิจารณานวัตกรรมการบริหาร (INO) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) สูงเป็นอันดับสองรองจากการบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้วางแผนร่วมกัน โดยนำเทคนิค ระบบ วิธีการนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนและบุคลากรให้รับการพัฒนาความรู้และเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

เมื่อพิจารณาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) ค่อนข้างน้อย ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำประโยชน์มาใช้ในการแก้ปัญหาในระดับห้องเรียนของตนเอง เนื่องจากการสอนในระดับห้องเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งจากผลการวิจัยยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ (LEA) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.17 แนวทางแก้ปัญหา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากขึ้น ให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และร่วมตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายของโรงเรียน

การบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร (INO) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และมีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) เนื่องจากโรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานตามแผนที่ได้กำหนดตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนจึงมีการปรับด้านโครงสร้าง ด้านคน ด้านเทคโนโลยี และด้านวัฒนธรรม โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ปฏิบัติตามแผนงานของโรงเรียน นำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยมีค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 88.96 ค่าความน่าจะเป็น (P) เท่ากับ 0.33481 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 84 ค่า ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (chi-square/df) เท่ากับ 1.06 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง(GFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.91 ค่าดัชนีรากค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (standardized RMR) เท่ากับ 0.030 และค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อน (RMSEA) เท่ากับ 0.017

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) มีอิทธิพลทางตรงสูงที่สุดที่ส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารการเปลี่ยนแปลงนี้ ประกอบไปด้วย ด้านโครงสร้าง ด้านเทคโนโลยี ด้านคน และด้านวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันนำมาสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดการเปลี่ยนแปลงในการศึกษาของ Bartol (1998 : 374) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างองค์การหรือการออกแบบงานใหม่ มีการปรับกระบวนการต่างๆ ในการทำงานโดยใช้เทคโนโลยี และพัฒนาคนในเรื่องทัศนคติ ความคาดหวัง การรับรู้ พฤติกรรมการปฏิบัติงานโดยการสร้างความหมายร่วมกันขององค์การเป็นวัฒนธรรมองค์การ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ (2553 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ พบว่า สภาพการบริหารการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางการบริหารงาน โดยคำนึงถึงความต้องการ มีการวิเคราะห์งานหลักที่สำคัญและความจำเป็นของสถานศึกษา นอกจากนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง (2552 : 156) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงลำดับความสำคัญได้ดังนี้ โครงสร้างองค์การและเทคโนโลยี จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาบริหารงานในสถานศึกษาเพื่อให้การพัฒนาการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เมื่อพิจารณานวัตกรรมการบริหาร (INO) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) สูงเป็นอันดับสองรองจากการบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้วางแผนร่วมกัน นำเทคนิค ระบบ วิธีการนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาได้ส่งเสริม สนับสนุนครูผู้สอนและบุคลากรให้รับการพัฒนาความรู้และเตรียมพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิรุณ ชำเลีย (2558 : 2) ได้กล่าวว่า การที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษามีกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการนำนวัตกรรมการบริหารมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับนโยบายและความต้องการของชุมชน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชวน ภารังกูล (2552 : บทคัดย่อ) พบว่า นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนชายแดนภูมิภาคตะวันตก ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1. ภาวะผู้นำ 2. การพัฒนานวัตกรรม 3. การกระจาย

อำนาจ 4. การวางแผน 5. การจัดการความรู้ 6.การใช้โรงเรียนเป็นฐาน 7. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 8. การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 9. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พิรุณ ชำเลีย (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและด้านภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) พบว่า มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) ค่อนข้างน้อยนั้น ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครที่ได้รับนโยบายจากสำนักการศึกษาในเรื่องของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับกระบวนการขับเคลื่อน PLC แต่ขาดความชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และขาดการกำกับ ติดตามและประเมินผล อีกทั้งโรงเรียนมีการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่ครูผู้สอนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำประโยชน์มาใช้ในการแก้ปัญหาในระดับห้องเรียนของตนเอง เนื่องจากการสอนในระดับห้องเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณพร ศิลาขาว (2559 : 149) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและตัวแปรส่งผ่านที่มีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรด้านชุมชนวิชาชีพครูที่ส่งผ่านทางตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนค่อนข้างน้อย แต่ส่งผ่านทางอ้อมโดยผ่านการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นเพราะครูยังขาดการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความต้องการนักเรียนเป็นสำคัญ ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขาดเทคนิคการสอนที่ดี ขาดการเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ การลงมือปฏิบัติจริงโดยการสำรวจการหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นต้น แต่โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครในเรื่องนโยบายของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพขาดความชัดเจนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในห้องเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนขาดการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่จะนำไปจัดการเรียนการสอนโดยเน้นประสิทธิภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวทางแก้ปัญหา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ครูผู้สอนเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมากขึ้น ให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และร่วมตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายของโรงเรียน

การบริหารการเปลี่ยนแปลง (CHA) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร (INO) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และมีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน (EFF) เนื่องจากโรงเรียนต้องมีการปรับเปลี่ยนระบบการทำงานตามแผนที่ได้กำหนดตามสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนจึงมีการปรับด้านโครงสร้าง ด้านคน ด้านเทคโนโลยี

และด้านวัฒนธรรม โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2560 – 2563) ดำเนินการตรงตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ นักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของครูสอดคล้องกับณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ (2547 : 301) ได้กล่าวว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างมีระบบตามแผนที่ได้จัดทำไว้ สามารถนำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติในองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง (2552 : 153) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสามารถในด้านการรักษาแบบวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่ผู้บริหารและครู เป็นต้น ด้านความสามารถในการปรับตัวมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสามารถปรับโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีการใช้นวัตกรรมในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน พัฒนาครูให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเรื่องนี้ พบว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยส่งผ่านนวัตกรรมการบริหารและชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำระบบและวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติในโรงเรียน จัดโครงสร้างใหม่ให้ทันสมัย เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูผู้สอนให้เข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นในด้านเทคโนโลยี ปรับปรุงพัฒนาวิธีการสอนและนำมาใช้ในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อจัดกิจกรรมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียนและบรรลุเป้าหมายในด้านการบริหารของโรงเรียน

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารการเปลี่ยนแปลงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อนวัตกรรมการบริหาร และมีอิทธิพลรวมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมครูในด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างนวัตกรรม สื่อการเรียน การสอน และมีการเผยแพร่ขยายผลให้ครูทุกคนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนที่สูงขึ้นและพัฒนางานภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารการเปลี่ยนแปลงงานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป เพื่อร่วมมือกันยกระดับโรงเรียนให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่มีความละเอียด ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่จะศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา นวัตกรรมการบริหาร และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ลุ่มลึกขึ้น จึงควรศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ควรนำรูปแบบตัวแปรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนจากงานวิจัยนี้ไปปรับ ลดหรือเพิ่มตัวแปร รวมทั้งนำไปประยุกต์ใช้ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า เรื่องการบริหารการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน มีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนั้นจึงควรศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนทุกระดับการศึกษา ในโรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาโรงเรียนดังกล่าว

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ให้ความกรุณา ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ด้วยความเมตตา ให้ความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.สุชาดา นันทะไชย และอาจารย์ดร.วารุณี ลัภนโชคดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.สุดารัตน์ สารสว่าง ประธานกรรมการสอบ และ ดร.จักรกฤษณ์ สิริริน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก ในการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ขั้นสุดท้าย รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย ดร.มิ่งขวัญ กิตติวรรณกร ผศ.ดร.ภารดี อนันต์นาวี ดร.ทรงยศ แก้วมงคล ดร.วรรณพร ศิลาขาว และดร.จุฑาทิพย์ สร้างสุวรรณ ที่ให้ความกรุณาแก้ไขและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือวิจัย คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา และขอมอบเป็นเครื่องบูชา

คณาจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกท่านที่ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

ชวน ภารังกูล. นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนชายแดนภูมิภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ. การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2553.

ณรงค์ จันทรา. ผลกระทบของประสิทธิผลการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2549.

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตยาพร เสมอใจ. การจัดการ: Management. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท,2547.

นฤทธิ์ แสงสุขสว่าง. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2552.

นันทนา บุรีจันทร์. **ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

พิรุณ ชำเลีย. **นวัตกรรมการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 2558.

รัศมี เจริญรัตน์. **การบริหารการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่องผู้นำการเปลี่ยนแปลง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551.

วรรณพร ศิลาขาว. **อิทธิพลของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและตัวแปรส่งผ่านที่มีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559.

วิจารณ์ พาณิช. **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่.** กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม, 2556.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการ พัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล.** กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2556.

Bartol, M.K. and C.D. Martin. **Management.** 3rd ed. New York: McGraw-Hill, 1998.

Bass, B.M. **Transformational leadership: Industrial, military, and educational Impact.** New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, 1998.

Cronbach, L.J. **Essentials of psychological testing.** New York: Harper and Row Limited, 1984.

Hoy, W.K. **Educational administration: Theory, research and practice.** Singapore: McGraw-Hill, 2009.

Hoy, W.K. and C.G. Miskel. **Educational administration: Theory, research and practice.** 6th ed. Singapore: McGraw-Hill, 2001.

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย

Building Professional Learning Communities in Schools under Secondary Educational Service Area Office 38 Sukhothai Province

ธมลพรรณ คันธนู[1]
การญจนา บุญภักดิ์[2]
สุวรรณา อินทร์น้อย[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน และศึกษาความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย การดำเนินการวิจัยมีดังนี้ คือ 1) การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 327 คน โดยวิธีการแบบสุ่มอย่างง่าย และวิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) ศึกษาความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้างานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผู้รับผิดชอบแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 52 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

---

[1] หลักสูตรครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[2]การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
[3]การบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผลการวิจัย พบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = .437) และความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = .484)

คำสำคัญ : ชุมชนแห่งการเรียนรู้, วิชาชีพ, การสร้าง, โรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were: to study on building professional learning communities in schools, and to study the feasibility of building professional learning communities in schools under Secondary Educational Service Area Office 38 Sukhothai Province. 1) to study on building professional learning communities in schools under Secondary Educational Service Area Office 3 8 Sukhothai Province. The sample group consisted of 3 4 5 people, selected by the simple random sampling and purposive sampling techniques from School Directors, Deputy Directors for Academic Affairs, teachers, and education board under Secondary Educational Service Area Office 3 8 Sukhothai Province, academic year 2018. The research instrument used in this study was questionnaire that reliability of the instrument was 0.971. The data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation. 2) To study the feasibility of building professional learning communities in schools under Secondary Educational Service Area Office 38 Sukhothai Province. The sample group consisting of 52 people selected by a purposive sampling technique: those were School Directors, Deputy Directors for Academic Affairs, Head of Professional Learning Community, and appointed person from School Director under Secondary Educational Service Area Office 3 8 Sukhothai Province, academic year 2018. The research instrument used in this study was questionnaire. The data was analyzed by percentage, mean, and standard deviation.

The results of the research showed that

1) building professional learning communities in schools under Secondary Educational Service Area Office 3 8 Sukhothai Province was at high level ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = .437) and the feasibility of building professional learning communities in schools under Secondary Educational Service Area Office 38 Sukhothai Province was at high level ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = .484).

Keywords: learning communities, professional, building, schools

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในทุกด้าน การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบถึงวิถีชีวิตของผู้คนในยุคโลกาภิวัฒน์ เครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคน ก็คือ การศึกษาที่ต้องนำมาใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนในการสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน เพื่อให้ประชาชนในชาติเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่ให้บริการการศึกษาแก่เยาวชนและบุคคลในชุมชนและสังคม (เฉลิมชาติ เมฆแดงและคณะ. 2558: 172) ซึ่งกล่าวไว้ในแนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน ดังที่ สมาน อัศวภูมิ. (2557 : 19) กล่าวว่า จุดหมายการจัดการศึกษาของไทยตามแนวการปฏิรูปการศึกษายุคใหม่มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ พึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกทางสังคมที่ถูกต้องรู้จักสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งนับว่าเป็นความฝันและความหวังที่สูงส่งในการจัดการศึกษาของไทยเราในอนาคตที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรรับรู้และตระหนักร่วมกัน ซึ่งในปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้และสมรรถนะ เพื่อให้เป็นผู้ที่สามารถขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 :6) และเรวณี ชัยเชาวรัตน์ (2556 : 34) กล่าวไว้ว่าแนวทางหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความเป็นมืออาชีพดังกล่าว คือ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เนื่องจากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมตัวกันเป็นกลุ่มของครูผู้สอนเพื่อร่วมมือรวมพลัง เรียนรู้ร่วมกันและสะท้อนผลการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายหลักคือเพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตามที่โสพล สีหะอัมไพ (2558 : online) ยังกล่าวว่า ในอดีตหน้าที่ของครูผู้สอนมีบทบาทมากในด้านการเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ ครูเป็นผู้พูด นักเรียนต้องเป็นผู้ฟัง ครูเป็นคนสั่ง นักเรียนต้องทำตาม แต่ในยุคศตวรรษที่ 21 หัวใจสำคัญของการเรียนการสอน คือ PLC ซึ่งเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูที่การเรียนรู้ในโรงเรียนต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมโดยสิ้นเชิง คือ ต้องเปลี่ยนจากคำว่าครูสอน มาเป็นครูฝึก ต้องเปลี่ยนจากห้องที่สอน มาเป็นห้องทำงาน ต้องเปลี่ยนจากเน้นการสอนของครู มาเป็นเน้นการเรียนของนักเรียน ต้องเปลี่ยนจากการเรียนเป็นรายบุคคล มาเป็นการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ต้องเปลี่ยนจากการเรียนแบบแข่งขันมาเป็นการเรียนแบบช่วยเหลือ แบ่งปันกัน ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระ มาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุก ในการเรียน ให้แก่ศิษย์ โดยเน้นออกแบบโครงงานให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันลงมือทำ

PLC เป็นการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในระดับจิตใต้สำนึก ซึ่งเป็นหัวใจของการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากการปฏิบัติ ครูสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียน โดยการลงมือทำร่วมกันกับนักเรียนได้

ดังนั้น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน จึงมีความสำคัญที่ต้องทำให้เกิดเกิดขึ้นในโรงเรียน และเป็นเรื่องใหม่ที่สำคัญและยากต่อการปฏิบัติแต่เป็นกระบวนการสำคัญที่ขาดไม่ได้ที่จะทำให้โรงเรียนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักถึงและมองหาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จของการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ และความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย ในปัจจุบันยังไม่มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ชัดเจนที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิรูปการศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากขาดกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งไป นั่นคือ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นข้อมูลและมีความเป็นไปได้ในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย

2. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 345 คน

2. ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการหัวหน้างานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผู้รับผิดชอบแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 52 คน

ตัวแปรที่ศึกษา การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยพิจารณาจาก 7 ประเด็น ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม

2. การให้ครูได้มีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน

3. การเป็นภาวะผู้นำร่วมกัน

4. การร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

5. การส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน

6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นบรรทัดฐาน

7. การประเมินผลงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดของนักวิจัยและนักวิชาการ ผู้วิจัยได้พิจารณา วิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ตัวแปรที่มีความใกล้เคียงกันและเหมาะสมกับบริบทในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม

2. การให้ครูได้มีโอกาสเสวนาใคร่ครวญระหว่างกัน

3. การเป็นภาวะผู้นำร่วมกัน

4. การร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

5. การส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน

6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นบรรทัดฐาน

7. การประเมินผลงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา (กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้ปกครอง, กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชนและกรรมการที่เป็นผู้แทนศิษย์เก่า) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 345 คน การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ตามสูตรคำนวณ (Taro Yamane, 1973 : 125) โดยกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการและคณะกรรมการสถานศึกษาโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และครูผู้สอนโดยใช้วิธีทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) มีจำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างชุมชน

แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 65 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ระหว่าง 0.60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามเท่ากับ .971 การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารงานวิชาการ หัวหน้างานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และผู้รับผิดชอบแต่งตั้งจากผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 26 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 52 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย พบว่า ระดับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นบรรทัดฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ ลำดับของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย

ที่	การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย	n = 327		ระดับ	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วม	4.26	.428	มาก	4
2.	ด้านการให้ครูได้มีโอกาสเสวนาร่วมกัน	4.24	.432	มาก	6
3.	ด้านการเป็นภาวะผู้นำร่วมกัน	4.26	.472	มาก	5
4.	ด้านการร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน	4.28	.387	มาก	2
5.	ด้านการส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ขอนักเรียน	4.31	.426	มาก	1
6.	ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นบรรทัดฐาน	4.28	.414	มาก	3
7.	ด้านการประเมินผลงาน	4.21	.501	มาก	7
เฉลี่ยรวม		**4.26**	**.437**	**มาก**	

ผลการศึกษาระดับความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย พบว่า ระดับความเป็นไปได้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีคะแนนสูงสุด คือ ด้านความเป็นประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องและครอบคลุม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับ ลำดับ ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวม

ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย	n= 52		ระดับความเป็นไปได้	ลำดับ
	$\overline{X}$	S.D.		
1. ด้านความเหมาะสม	4.43	.456	มาก	2
2. ด้านความเป็นประโยชน์	4.46	.464	มาก	1
3. ด้านความเป็นไปได้	4.33	.498	มาก	4
4. ด้านความถูกต้องและครอบคลุม	4.34	.518	มาก	3
เฉลี่ยรวม	**4.39**	**.484**	**มาก**	

อภิปรายผล

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย

การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีวิธีการดำเนินงานการตามกรอบแนวคิดของผู้วิจัย ทั้งหมด 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกัน 2) การให้ครูได้มีโอกาสเสวนาร่วมกัน 3) การมีภาวะผู้นำร่วมกัน 4) การร่วมมือร่วมใจในการทำงาน 5) การส่งเสริมการรวมกลุ่มที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน 6) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นบรรทัดฐาน 7) การประเมินผลงาน ซึ่งจากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ความเป็นไปได้ของการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยทำการศึกษาทั้งหมด 4 ด้าน

ด้วยกัน คือ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความเป็นประโยชน์ 3) ด้านความเป็นไปได้ 4) ด้านความถูกต้องและครอบคลุม ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า โดยภาพรวม และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การกำหนดวิธีดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน บริบทต่าง ๆ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย อย่างละเอียดรอบคอบ เป็นข้อมูลที่สามารถนำมาพิจารณาตามแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศรสวรรค์ เพรชมี (2556 : 152) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่ทำนายความสำเร็จต่อการเป็นชุมชนแห่การเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน มีจำนวน 4 ปัจจัย เรียงตามน้ำหนักพยากรณ์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำพลวัตด้านบุคคลและสังคมโครงสร้างองค์กรและอิทธิพลของบริบท มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.857 มีค่าอำนาจพยากรณ์ได้ร้อยละ 73.5 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร์ (2560 : บทคัดย่อ) พบว่า การนำ PLC มาใช้ในสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นการสร้างวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายร่วม และขั้นตอนกำหนดกิจกรรมการพัฒนา 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่กลุ่มทำกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ 3) ขั้นสังเกตผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นตอนที่สมาชิกแต่ละคนนำผลการปฏิบัติมาเสนอมนวงสนทนาโดยเทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยปกตินิยมใช้การทบทวนระหว่างปฏิบัติงาน เป็นเครื่องมือในการสังเกตผลการปฏิบัติงาน และ 4) ขั้นสะท้อนผล เป็นขั้นการรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผ่านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา เป็นหลัก การนำ PLC ใช้ในโรงเรียนจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นกับเงื่อนไข 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่สนับสนุนและแบ่งปัน การเรียนรู้ร่วมกันและการปะยุกต์ใช้ความรู้ ค่านิยมร่วมวิสัยทัศน์ร่วมขอสมาชิก เงื่อนไขที่ช่วยผดุงความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ และการแบ่งปันการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ปองทิพย์ เทพอารีย์ (2557 : 284) พบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ วัฒนธรรมการเรียนรู้ การคิด แบบปฏิบัติที่ดี และการพัฒนาเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มีสมรรถนะเชิงวิชาชีพของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ รวมทั้งทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น และผลการเรียนรู้ในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ของผู้เรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้มีสาระสำคัญจากผลการวิจัย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

กลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้

ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย นำข้อมูลการวิจัยไปใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้

ข้อมูลการวิจัยเป็นแนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดสุโขทัย

2. ศึกษารูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในโรงเรียนอื่น ๆ ที่เปนโรงเรียนของรัฐและเอกชน เพื่อเปรียบเทียบผลการสร้างชุมชนแหงการเรียนรูทางวิชาชีพครูในโรงเรียนเอกชน และ โรงเรียนของรัฐบาล

3. ศึกษางานวิจัยรูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ให้ได้รูปแบบการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนำไปพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิผล ครูสามารถพัฒนาตนและผู้เรียนได้ เป็นครูมืออาชี ผู้เรียนคุณภาพต่อไป

4. การศึกษาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรมีการศึกษาวิจัยกลุ่มครู ผู้เกี่ยวข้องเป็นระดับการศึกษา เช่น ระดับการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาประถมศึกษา และระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญภักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา อินทร์น้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษา และช่วยเหลือ ตลอดจนช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ตลอดจนให้กำลังใจ และติดตามความก้าวหน้าในระหว่างการจัดทำวิทยานิพนธ์จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในขั้นตอนสุดท้ายจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

เฉลิมชาติ เมฆแดง, อรุณ จตุผล และธีระ รุญเจริญ. 2558. “แนวทางการพัฒนาความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาเอกชน.” **บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15(พิเศษ): 171-179.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพและแนวทางการนำมาใช้ในสถานศึกษา,” **ศึกษาศาสตร์**

มสธ. 10, (1) : 34 - 41.

ปองทิพย์ เทพอารีย์และมารุต พัฒผล. “การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับครูประถมศึกษา,” **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.** 6, 2 : 284 – 296.

เรวณี ชัยเชาวรัตน์. “แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครู (PLC for Teacher Professional Development),” **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.** 10, 1(กันยายน2558): 34-36.

ศรสวรรค์ เพชรมี. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 จังหวัดตาก,” **โครงการศึกษาศาสตร์วิจัย ครั้งที่ 7.** : 152.

สมาน อัศวภูมิ. **การบริหารสถานศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษายุคใหม่.** อุบลราชธานี : หจก. อุบลกิจออฟเซทการพิมพ์, 2557.

โสพล สีหะอัมไพ. **กระบวนการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ.** (Online). 2558 (อ้างเมื่อ 20 ตุลาคม 2560). จาก : http://networksociaties.blogspot.com/2015/01/plc.html.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานฉบับสังเคราะห์ จากวิกฤติสู่โอกาสสิ่งที่ยังท้าทายการปฏิรูปการศึกษาของไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545.

ความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา

The Needs and Quality of Bachelor for Opening Bachelor of Education (Early Childhood Education) Curriculum at Nakorn Ratchasima College

จิรวัฒน์ กิติพิเชฐสรรค์[1]
วิวัฒน์ ตู้จำนงค์[2]
วิรัลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม[3]
ธนพร กิติพิเชฐสรรค์[4]
จุฑาทิพ เมฆเมืองทอง[5]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพ เพศ และหน่วยงาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูที่สอนระดับอนุบาล หรือปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 302 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงตามเนื้อหาทุกข้อ เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .913 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ t – test (Independent Samples) และ One-way ANOVA

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา โดยภาพรวมมีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) อยู่ในระดับมากที่สุด

---

[1]อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ ม.ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[2]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[3]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
[4]นักวิจัยอิสระ
[5]อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามสถานภาพ ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) และด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: คุณภาพบัณฑิต, หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)

Abstract

This research purposed to study and comparison the Needs and Quality of Bachelor for Opening Bachelor of Education in Early Childhood Education Curriculum at Nakorn Ratchasima College classified by Status Gender and Organization. The study sample were Administrators Vice Administrators Academic Affair Kindergarten or Preschool Teachers in Nakorn Ratchasima province Academic Year 2018 totally 302 persons the sample size using Crejcie & Morgan Table by Multistage Random Sampling. The research instrument was a rating scale 5 level questionnaire validity IOC = 1.00 reliability Total=. 913. The statistically used for analyzed the collected data were frequency, percentage, mean standard deviation t-test (independent sample) and F-test.

The study results show as follow:

1. The Needs and Quality of Bachelor for Opening Bachelor of Education in Early Childhood Education Curriculum at Nakorn Ratchasima College in overall was at Highest Level and each aspects were at high to highest level. The arranged mean scores from the highest to the lowest of mean were Thai Qualification Standard (TQF) Modern Teaching and Learning Competencies Knowledge Thinking Skill Teacher Professional and Teacher Professional Development were at highest level and School Role in 21th Century was at high level respectively.

2. Comparison the Needs and Quality of Bachelor for Opening Bachelor of Education in Early Childhood Education Curriculum at Nakorn Ratchasima College classified by Gender

in Overall and each aspects were statistically difference at .05 level of significant accept Teacher Professional and Teacher Professional Development was not statistically difference classified by Status Thai Qualification Standard (TQF) Competencies Knowledge Thinking Skill were statistically difference at .05 level of significant Classified by Organization in overall and each aspect were statistically difference at .05 level of significant.

Keyword: The Quality of Bachelor, Bachelor of Education (Early Childhood Education) Curriculum

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยให้ทัดเทียมและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงได้นำเครื่องมือพัฒนาคุณภาพที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ Education Criteria for Performance Excellence (EdPEx) ซึ่งเป็นกรอบมาตรฐานเดียวกันกับ Thailand Quality Award (TQA) ที่มีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศ สหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของการบริหารจัดการการศึกษาในระดับสถาบันอุดมศึกษาให้มีคุณภาพและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศอย่างก้าวกระโดด โดยมุ่งหวังให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ การจัดการศึกษาต่อไปในอนาคต สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานกำกับและส่งเสริมการดำเนินการของสถาบันอุดมศึกษา จึงได้ดำเนินการโครงการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education; TQF:HEd) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้(Learning Outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกันและเชื่อมั่นถึงผลการเรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ (เต็มใจ มนต์ไธสงค์, (2559 : 62 -75)

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาที่มุ่งหวังให้มีการผลิตครูได้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับทุกประเภทและมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถใช้ศักยภาพในการสอนได้อย่างเต็มที่ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย ทักษะ 4 ประการ คือ 1) การมีความรู้ใน

วิชาหลัก ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงความรู้รอบตัวอื่นๆด้วย 2) การมีทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ 3) การมีทักษะการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับทักษะแห่งความร่วมมือ 4 ประการคือ (3.1) การสื่อสาร (Communication) (3.2) ความร่วมมือกัน (Collaboration) (3.3) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) (3.4) การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) 4) การมีทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ทักษะที่จำเป็นทั้ง 4 ประการ เป็นทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งแปลว่าจะต้องได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และเมื่อมีการวิเคราะห์สภาพการศึกษาในขณะนี้พบว่าหลายๆประเทศรวมถึงประเทศไทย หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถทำให้เด็กมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งจะทำให้พวกเขาสามารถอยู่รอดในสังคม และมีชีวิตที่มีคุณภาพได้เมื่อโตขึ้น จึงเป็นโจทย์ปัญหาใหญ่ที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนในเวลานี้ (วิจารณ์ พานิช, 2556)

ผลกระทบจากสถานการณ์ภายนอกทั้งด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จึงมีความจำเป็นต้องมีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นเป็นหลักสูตรใหม่ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้บัณฑิตทางการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณธรรม และจริยธรรมยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ มีความรู้และสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพต่อองค์กรวิชาชีพปรับปรุงใหม่และ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความสามารถแก้ปัญหา มีความรู้ ความสามารถทางการศึกษาปฐมวัยที่ลึกและกว้าง และสามารถนำหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาปฐมวัยไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี รวมทั้งสามารถนำหลักการ และระเบียบวิธีการทางการศึกษาปฐมวัยที่ได้บูรณาการแล้ว ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาและงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นจะต้องคำนึงถึงข้อมูลทางด้าน สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันอยู่เสมอ ซึ่งจะทำให้หลักสูตรและการสอนนั้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของสังคม สามารถแก้ปัญหาและสนองความต้องการของสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดอย่างรวดเร็ว และทั่วโลกจนกลายเป็นกระแสที่เรียกว่ากระแสโลกาภิวัฒน์ ซึ่งส่งผล กระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาของประเทศ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556)

การศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Education) เป็นการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (Early Childhood) วัยตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปี ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่กำหนดโดยสมาคมแห่งชาติเพื่อการศึกษาของเด็กปฐมวัย (The National Association for the Education of Young Children: NAEYC) ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย จะมีโปรแกรมทางการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Programs) ที่จะจัดบริการให้แก่เด็กวัยดังกล่าวข้างต้น อาจจะเป็นการจัดบริการเป็นบางเวลา (Part time) หรือเต็มเวลา (Full time) ตามการกำหนดเวลาของแต่ละสถานศึกษา การให้บริการแก่เด็กปฐมวัย อาจจะออกมาในรูปแบบสถานรับเลี้ยงเด็ก / ศูนย์ดูแลเด็ก / ศูนย์พัฒนาเด็ก (Centers) เป็นการเลี้ยงดูเด็กในบ้าน (homes) หรือเป็นสถานศึกษาปฐมวัยในรูปแบบของโรงเรียน เมื่อมีการดำเนินการจัดการศึกษาปฐมวัย สิ่งที่ต้องตามมาคือ ผู้รับผิดชอบดูแลการดำเนินงานบริหารจัดการสถานที่แต่ละแห่งที่ให้บริการในการดูแล และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งการดำเนินงานจะมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายของ การศึกษาปฐมวัยหรือไม่

ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและสังคมเพียงใด บุคคลที่มารับผิดชอบนั้นคงต้อง มีคุณสมบัติของการเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. 2015: 1-15)

ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู เอกสารกล่าวถึง การขาดแคลนครูใน 15 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2556-2570) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะมีครูสาขาปฐมวัย เกษียณอายุราชการ ในปี 2557-2562 จำนวน 6,918 คน จึงมีความต้อการครูทดแทนอัตราเกษียณอายุราชการใน 15 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2556-2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความต้องการผลิตครูทดแทนอัตราเกษียณอายุราชการใน 15 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2556-2570) (คณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู , 2558)

วิทยาลัยนครราชสีมา ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 มีปรัชญา “เรียนรู้สร้างสรรค์ พัฒนา นำคุณค่าสู่สังคม วิสัยทัศน์” “สถาบันอุดมศึกษาชั้นนำด้านสุขภาพและบริการ”พันธกิจ (1) ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีความรู้ และทักษะที่ได้มาตรฐาน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (2) พัฒนาสถาบันให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (3) สร้างองค์ความรู้ใหม่ ถ่ายโอนความรู้และบริการสังคม (4) ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อัตตลักษณ์ของวิทยาลัย คือ “บัณฑิตนักปฏิบัติและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์” เอกลักษณ์ ของวิทยาลัย คือ “สถาบันด้านสุขภาพและบริการเพื่อท้องถิ่น” จึงสมควรมีส่วนร่วมในการพัฒนากำลังคนในส่วนนี้ของประเทศ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ มีความพร้อมด้านทรัพยากร และบุคลากรเพียงพอ มีความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต(หลักสูตร 5 ปี) สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จึงสมควรมีส่วนร่วมในการพัฒนากำลังคนในส่วนนี้ของประเทศ

จากเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2554 และตามประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2557

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพ เพศ และหน่วยงาน

สมมติฐานของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ สถานภาพ สังกัดหน่วยงานต่างกัน ตำแหน่งต่างกันมีความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูที่สอนในระดับอนุบาล หรือปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2561 จำนวนครู 1,400 คน

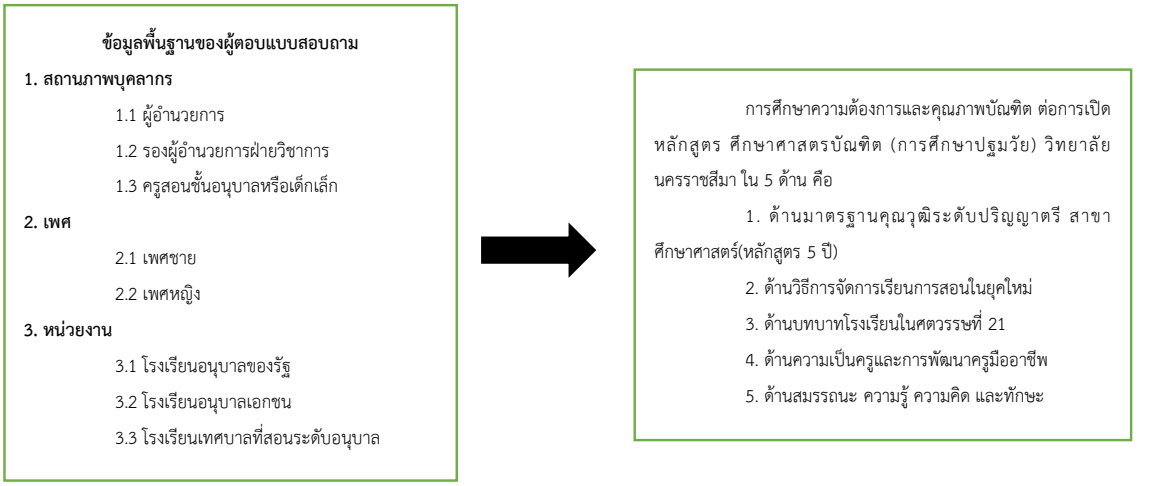
กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและครูที่สอนในระดับอนุบาล หรือปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2561 จำนวนครู 302 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ทำการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

ด้านเนื้อหา คุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์(หลักสูตร 5 ปี) 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ 3) ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 4) ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ 5) ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา ใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ 3) ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 4) ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ 5) ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ โดยการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัย ของ (กระทรวงศึกษาธิการ (2554) กระทรวงศึกษาธิการ (2558) นาตยา พึ่งสว่าง สิริพร บุญเจริญพานิชย์ (2560 : 1-14) ศิราณีย์ อินธรหนองไผ่ จุฑามาศ คชโคตร (2560 : 105-114) วัชรินทร์ แพงศรี ธีระ ฤทธิรอด (2557 : 3137-3146) วสุกฤต สุวรรณเทน วัลนิกา ฉลากบาง (2559 : 151-164) กองประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา (2560 : 59) ดังภาพที่แสดงต่อไปนี้

ตัวแปรต้น **ตัวแปรตาม**

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูที่สอนในระดับอนุบาล หรือปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2561 จำนวนครู 1,400 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูที่สอนในระดับอนุบาล หรือปฐมวัย ในจังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2561 จำนวนครู 302 คน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ทำการสุ่มหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Rating Scale) คือ มีความต้องการ ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ 1. ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) 2. กำหนดกรอบแนวคิด และนิยามศัพท์ ตัวแปร ความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) 3. นำข้อมูลที่ได้ ไปสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าฉบับร่างตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและนิยามศัพท์ 4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ รองศาสตราจารย์ ดร.กรองทิพย์ นาควิเชตร อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ สังฆะมานนท์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรง (Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามรายข้อแบบสอบถามฉบับร่างมีทั้งหมด 94 ข้อ คัดแบบสอบถามที่มีค่า Index of Congruence (IOC) เท่ากับ 1.00 มาใช้ในแบบสอบถามแต่ละด้าน จำนวนรวม 64 ข้อ 5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ไปใช้กับครูในโรงเรียนอนุบาลรัฐราษฎร์รังสรรค์ อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .913 ค่าความเชื่อมั่นรายด้าน 1) ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์(หลักสูตร 5 ปี) เท่ากับ .964 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ เท่ากับ .893 3) ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 เท่ากับ .880 4) ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ เท่ากับ .891 5) ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ เท่ากับ .898 6. จัดพิมพ์และนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์และศิลปะศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตจัดเก็บข้อมูลกับ ครูโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับอนุบาล หรือปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2561 จำนวนครู 302 คน

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและเก็บกลับมาด้วยตนเองในระยะเวลา 1 เดือนในเดือน สิงหาคม 2561

3. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

4. แบบสอบถามส่งไป 302 ฉบับ ได้รับแบบสอบถาม กลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามมีความสมบูรณ์จำนวน 291 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.36

การวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ เพศ หน่วยงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2. ระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.)

นำค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มาแปลความหมายเป็นระดับความต้องการโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) เป็นเกณฑ์ ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีความต้องการ	ระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.00	หมายถึง	มีความต้องการ	ระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีความต้องการ	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีความต้องการ	ระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีความต้องการ	ระดับน้อยที่สุด

3. เปรียบเทียบความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตาม เพศ โดยใช้ t-test (independent sample) จำแนกตามสถานภาพ หน่วยงาน โดยใช้ One-way ANOVA เมื่อพบความแตกต่าง เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ Scheffe’

สรุปผลการวิจัย 1. ระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา โดยภาพรวมมีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรีสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิดและทักษะ ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1.1 ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์(หลักสูตร 5 ปี) โดยรวมอยู่มีความต้องการ ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 3.78 , S.D. = 0.37) รายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ มีคุณธรรม มีจริยธรรมสำหรับครูสอนการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.48 , S.D. = 0.37) เอาใจใส่ในการรับฟัง และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างมีความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.81 , S.D. = 0.40) บูรณาการของความรู้การศึกษาปฐมวัย ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.81 , S.D. = 0.41) ตามลำดับ

1.2 ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ โดยรวมมีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66 , S.D. = 0.33) รายข้อ อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ จัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีมีระเบียบวินัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.86 , S.D. = 0.37) จัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กมีจิตสาธารณะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.87 , S.D. = 0.36) จัดประสบการณ์แบบเล่นปนเรียน (Play and Learn) จัดประสบการณ์พัฒนาการของเด็กแบบองค์รวม คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.85 , S.D. = 0.37) ตามลำดับ

1.3 ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่มีความต้องการ ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.93 , S.D. = 0.37) รายข้อ อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ โรงเรียนจัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงความหลากหลายของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 , S.D. = 0.48) โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนโดยใช้เด็กเป็นศูนย์กลาง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 , S.D. = 0.48) โรงเรียนจัดหลักสูตรการจัดประสบการณ์ในระดับปฐมวัย ต้องเป็นไปตามหลักวิชาการอนุบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.67 , S.D. = 0.50) ตามลำดับ

1.4 ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพโดยรวมอยู่มีความต้องการ ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59 , S.D. = 0.45) รายข้อ อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ ครูจัดประสบการณ์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภายใน และภายนอกโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64 , S.D. = 0.51) ครูจัดประสบการณ์โดยใช้จิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64 , S.D. = 0.51) ครูจัดประสบการณ์โดยเลือกวิธีแก้ปัญหาเด็กโดยใช้กระบวนการที่หลากหลาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63 , S.D. = 0.50) ตามลำดับ

1.5 ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ โดยรวมอยู่มีความต้องการ ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.30) รายข้อ อยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ข้อ ได้แก่ ครูรู้จักเด็กเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.89, S.D. = 0.34) ครูรู้จักการศึกษาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.85, S.D. = 0.36) ครูใช้ความคิดเชิงบวกเพื่อการสื่อสารกับเด็ก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.85, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

1.6 ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตามสถานภาพ พบว่าโดยรวมและรายด้าน ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้รับจากการวิจัยมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา โดยภาพรวมมีความต้องการ อยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เรียงตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปฐมวัย เป็นสาขาที่มีความต้องการสูงทั้งในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสูง เป็นไปตามแนวทางของ แบต แคลนซี-เมนเชททิ ลีโลนิแกน (Beth, Clancy-Menchetti, Lonigan. 2008 : Abstract) ต้องมีกลยุทธ์รูปแบบการสอนและวิธีสอนที่มีประสิทธิผล สุจิตรา แบบประเสริฐ (2552 : 21-38) ผู้บริหาร ครู ทุกฝ่ายมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น และมีความเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้อง กับปรัชญาการศึกษาปฐมวัย วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย บริบทของโรงเรียนและชุมชน เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการ ที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เคนเนดี (Kennedy 2013 : 205-224) ความรู้และทักษะที่ต้องการจำเป็นในศตวรรษ ที่ 21 การพัฒนาชาติ เหลือเพียงการเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรที่จะนำไปสู่การพัฒนาเมือง-รัฐ ในการกำหนดเป้าหมายในสร้างหลักสูตรสถานศึกษา จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2558) สถานศึกษาปฐมวัยทุกแห่งจำเป็นต้องเลือกสรรผู้นำที่จะเข้ามารับผิดชอบ การจัดโปรแกรมทางการศึกษาปฐมวัย ให้มีบริการที่ดี ทั้งด้านการดูแลและการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย คุณสมบัติสำคัญสำหรับผู้ที่จะเข้ามารับผิดชอบงานดังกล่าวต้องมี คือ การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ที่จะต้องมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ 6 ด้าน คือ (1) การเป็นผู้นำทางวิชาการ (2) การติดต่อสื่อสาร (3) การตัดสินใจ (4) การขจัดความขัดแย้ง (5) การเสนอแนวคิดใหม่/การเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ยอมรับ และ (6) การบริหารเวลาเต็มใจ มนต์ไธสงค์ (2559 : 62 -75) บุคลากรมีการปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อ การดำเนินการที่เป็นเลิศ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2561 : 76-94) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยทางด้านอารมณ์และสังคม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนการเรียนรู้ หน่วยการใช้กลยุทธ์การสอนทางอารมณ์สังคม และหน่วยการเข้าดูแลช่วยเหลือเป็นรายบุคคล ศิริวรรณ ทุมเชื้อ ศิริธร ยิ่งเรงเริงและประกริต รัชวัตร (2556 : 10-17) การประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2554 โดยมาตรฐาน คุณภาพด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและ

ความรับผิดชอบ สำหรับคุณภาพของบัณฑิตด้านที่มีคะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะทางปัญญา วัชรินทร์ แพงศรี, ธีระ ฤทธิรอด. (2557 : 3137-3146) ผลการวิจัยพบวา คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบ TQF ของ นักศึกษาอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า มากที่สุด คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม รองลงมาคือ ด้านความรู้ และด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ วรลักษณ์ คำหว่าง นงลักษณ์ ใจฉลาด (2559) พบว่า 1.ประเด็นทักษะการจัดเรียนรู้และนวัตกรรม มีแนวทางการพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 ดังนี้ ด้านความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ไขปัญหา ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ กองประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา (2560 : 59) ได้ทำการสำรวจความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ปีการศึกษา 2558 พบว่าความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษาแห่งชาติ ในภาพรวมของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นาตยา พึ่งสว่าง, สิริพร บุญเจริญพานีชย์ (2560 : 1-14) พบว่า คุณภาพบัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ศิราณีย์ อินธรหนองไผ่ จุฑามาศ คชโคตร (2560 : 105-114) พบว่า ในภาพรวมตัวอย่างมีระดับคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นต่อผลการเรียนรู้ของตนเองตาม กรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ค่อนข้างสูงทั้ง 6 ด้าน โดยด้านที่สูงที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม รองลงมา คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้าน ทักษะการการปฏิบัติทางวิชาชีพ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านความรู้ นรินทร์ สังข์รักษา, วรรณวีร์ บุญคุ้ม, สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ (2561: 1739-1759) ผลการวิจัย พบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป้าหมายภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความมุ่งมั่นและความพึงพอใจต่อวิชาชีพครู สภาพการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมาก ปนัดดา พลแสน ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์ (2561 : 172-183) ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี

2. การเปรียบเทียบระดับความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) วิทยาลัยนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพ เพศ และหน่วยงาน

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ศิริวรรณ ทุมเชื้อ ศิริธร ยิ่งเรงเริงและ ประกริต รัชวัตร (2556: 10-17) วัชรินทร์ แพงศรี ธีระ ฤทธิรอด. (2557 : 3137-3146) นาตยา พึ่งสว่าง สิริพร บุญเจริญพานิชย์ (2560 : 1-14) ที่พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 จำแนกตามสถานภาพ พบว่าโดยรวมและรายด้าน ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) และด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประกริต รัชวัตร (2556: 10-17) วัชรินทร์ แพงศรี ธีระ ฤทธิรอด. (2557 : 3137-3146) นาตยา พึ่งสว่าง สิริพร บุญเจริญพานิชย์ (2560 : 1-14) แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จำแนกตามหน่วยงาน พบว่าโดยรวมและรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอาจเนื่องจากสภาพและบริบทของครูแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกันในรูปแบบวิธีการบริหารจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับ สุมน ไวยบุญญา สุเทพ อ่วมเจริญ (2560 : 76-94) พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ศิริวรรณ ทุมเชื้อ ศิริธร ยิ่งเรงเริงและ ประกริต รัชวัตร (2556 : 10-17) เมื่อเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยรวมของคุณภาพบัณฑิต ปีการศึกษา 2553 และ 2554 พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับวัชรินทร์ แพงศรี ธีระ ฤทธิรอด. (2557 : 3137-3146) นาตยา พึ่งสว่าง สิริพร บุญเจริญพานิชย์ (2560 : 1-14) ที่พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อแนะนำการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 5 ปี) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด วิทยาลัยนครราชสีมา ควรให้อาจารย์หลักสูตรปฐมวัย จัดกิจกรรมบูรณาการการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้นักศึกษามีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ในวิชาเอกการศึกษาปฐมวัย อย่างบูรณาการ

2. ด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในยุคใหม่ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด วิทยาลัยนครราชสีมาควรเน้นให้อาจารย์ผู้สอนจัดประสบการณ์ให้มีทักษะในการเคลื่อนไหวเข้ากับจังหวะดนตรี

3. ด้านบทบาทโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด วิทยาลัยนครราชสีมา ควรให้อาจารย์สร้างความตระหนักให้นักศึกษาให้ความสำคัญเรื่องโรงเรียนมีความคาดหวังนักเรียนประสบความสำเร็จสูง

4. ด้านความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดวิทยาลัยนครราชสีมา ควรเน้นให้อาจารย์เรื่องการจัดประสบการณ์โดยใช้การประเมินผลพัฒนาการและจัดทำสารนิทัศน์ของเด็กปฐมวัย

5. ด้านสมรรถนะ ความรู้ ความคิด และทักษะ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด วิทยาลัยนครราชสีมาควรเน้นให้อาจารย์ พัฒนานักศึกษาให้มีวิธีการสอนนาฏลีลาและละครสำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ทั่วไป)

2. ควรมีการวิจัยความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต (คณิตศาสตร์)

3. ควรมีการวิจัยความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพครู

4. ควรมีการวิจัยความต้องการและคุณภาพบัณฑิต ต่อการเปิดหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ วิทยาลัยนครราชสีมา ที่สนับสนุนทุนวิจัยนี้ ขอขอบคุณ ผู้บริหารครูโรงเรียนอนุบาล และครูผู้ดูและเด็ก ทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม จนสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดีทุกประการ

เอกสารอ้างอิง

กองประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา. (2560) . **ความพึงพอใจผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณลักษณะบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา ปีการศึกษา 2558**. นครราชสีมา : กองประกันคุณภาพการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครราชสีมา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี) พ.ศ. 2554 หลักสูตรปริญญาตรีทางวิชาชีพหรือปฏิบัติการ สาขาครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรห้าปี).** กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558) . **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558.** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะอนุกรรมการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครู . (2558) . **ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนาครู (ร่าง).** กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2558) . **การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด.** Leader Early Childhood Education SDU Res. J. 11 (1): Jan-Apr 2015. หน้า 1-5.

เต็มใจ มนต์ไธสงค์. (2559) . **การปฏิบัติตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.** SDU Res. J. 11 (2): May-Aug 2015. หน้า 62 -75.

นรินทร์ สังข์รักษา วรรณวีร์ บุญคุ้ม สุมาลี พงศ์ติยะไพบูลย์ . (2561) . **การพัฒนาครูมืออาชีพโดยใช้การวิจัยจากประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการสร้างสรรค์คุณภาพวิชาการ.** Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน 2561. หน้า 1739-1759.

นาตยา พึ่งสว่าง สิริพร บุญเจริญพานิชย์ . (2560) . **คุณภาพบัณฑิตของผู้ใช้บัณฑิตและผู้สำเร็จการศึกษาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์**

ตามอัตลักษณ์วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ. วารสารแพทย์นาวี ปีที่ 44 เล่มที่ 2 เมษายน-สิงหาคม 2560. หน้า 1;14.

ปนัดดา พลแสน ธีระภาพ เพชรมาลัยกุล อภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2561) .**บทบาทส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผล ต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1**. วารสารบริหารการศึกษา มศว ปี ที่ 15 ฉบับทีÉ 28 มกราคม - มิถุนายน 2561 หน้า 172-183.

วสุกฤต สุวรรณเทน วัลนิกา ฉลากบาง. (2559) **คุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย: ปัจจัยเชิงสาเหตุ**. Veridian E- Journal,Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2559. หน้า 151-164.

วรลักษณ์ คำหว่าง นงลักษณ์ ใจฉลาด. (2559). **การศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในจังหวัดพิษณุโลก.** พิษณุโลก : คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก.

วัชรินทร์ แพงศรี ธีระ. ฤทธิรอด. (2557) .**คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF : HEd) ของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** การประชุมวิชาการระดับบัญฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2557. หน้า 3137-3146.

วิจารณ์ พานิช. (2556) . **ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** (ออนไลน์) เข้าถึงจาก http://www.noppawan.sskru.ac.th/data/learn_c21.pdf สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2560.

ศิราณีย์ อินธรหนองไผ่ จุฑามาศ คชโคตร. (2560) . **ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ในรายวิชาปฏิบัติการพยาบาลชุมชน หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต.** วารสารพยาบาลตำรวจ. JOPN Vol.9 No.2 July - December 2017 หน้า 105-114

ศิริวรรณ ทุมเชื้อ ศิริธร ยิ่งเรงเริงและ ประกริต รัชวัตร. (2556). **การประเมินคุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2553-2554 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี.** วารสารวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 : กรกฎาคม - ธันวาคม ปี 2556 หน้า 10-17.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ . (2561)**. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม ของเด็กปฐมวัย.** วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปี ที่ 16 ฉบับที่ 1 มกราคม 2558– มิถุนายน 2558. หน้า 76-94.

สุมน ไวยบุญญา สุเทพ อ่วมเจริญ. (2560). **การพัฒนาหลักสูตรเสริมสมรรถนะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษาครู ที่ส่งเสริมทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย.** วารสารวิชาการคณะศึกษาศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2561 หน้า 76-94.

สมชาย รัตนทองคำ. (2560) . **สังคมและวัฒนธรรมเพื่อการศึกษา.** (ออนไลน์) เข้าถึงจาก https://ams.kku.ac.th/aalearn/resource/edoc/tech/2social.pdf สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2560.

Beth M. Phillips, Jeanine Clancy-Menchetti, Christopher J. Lonigan. (2008). **Successful Phonological Awareness Instruction With Preschool Children Lessons From the Classroom.** First Published May 1, 2008 Research Article. (online) 10 October 2018 from https://doi.org/10.1177/0271121407313813.

Kennedy Kerry J. (2013) . **Globalization and the Singapore Curriculum : Singapore's School Curriculum for the Future Beyond: National Development?** Infants & Young Children: April-May-June 2004 - Volume 17 - Issue 2 - p 205–224**.**

เครือข่ายการศึกษา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน ในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

The educational network is a participatory management model of schools in Chiang Rai Special Economic Zone

ยงควิโรจน์ เศษวงค์[1]
ไพรภ รัตนชูวงค์ [2]
สุวดี อุปปินใจ [3]
สมเกียรติ ตุ่นแก้ว [4]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1)เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายและการประเมินตรวจสอบยืนยันรูปแบบ โดยแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย พบว่า

เครือข่ายการศึกษา คือรูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ได้แก่ PTIDBEA Model ประกอบด้วย การร่วมวางแผน (Plan : P) การร่วมคิด (Think : T)ร่วมตัดสินใจ (Decision Making : D) ร่วมปฏิบัติ (Implementation : I) ร่วมรับผลของการขับเคลื่อนองค์กร(Benefits : B) และร่วมวัดและประเมินผล (Evaluation : E) และการร่วมปรับปรุงพัฒนา (Act : A) โดยเครือข่ายการศึกษาที่ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัด ผู้แทนผู้ประกอบการภาคเอกชน และผู้แทนภาคประชาสังคมและ PTIDBEA Model จากกาประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน เห็นว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย PTIDBEA Model โดยรวม มีความเหมาะสมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 85

คำสำคัญ : เครือข่ายการศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, เขตเศรษฐกิจพิเศษ,

---

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

[4] อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Abstract

The research aims to Development of participatory management model by the educational network of schools in Chiang Rai Special Economic Zone. There are three steps in developed procedure: 1) Framing the concept of model by analyzing relevant documents and research 2) Studying current situation of participatory management and best practices in participatory management of schools in the Chiang Rai Special Economic Zone by answering questionnaires and interviews with the schools' principles. 3) Development the appropriated model of participatory management model by educational network of schools in Chiang Rai Special Economic Zone which device into 3 periods include of: 2 sessions of the discussion group for drafting the participatory management model by the Education Network, Development of participatory management model by the Educational network of schools in Chiang Rai Special Economic Zone and evaluation the appropriateness of the model by the questionnaire with experts and stakeholders.

The results showed that the participatory management model included co-thinking, co-decision, Co-practice, Share Results and benefit of Driving Education Organizations and share measure and evaluation of the network of education together in order to improve the quality of education for developing the quality of students' life and schools in special economic zones which consist of principles, School Board, Parent Representative, Agency Representative, Private entrepreneur representatives and the representatives of the villagers.

The results of the evaluation of the appropriateness of the participatory management model. The educational network of schools in Chiang Rai Special Economic Zone by mean of 9 experts were found that the most were at the highest level about 85 percents.

Keywords: educational network, participatory management, Special Economic Zone,

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการสร้างความเข้มแข็งทางการบริหาร ที่กระจายความรู้ กระจายแนวคิด การประสานพลัง ทั้งด้านวิชาการ ทั้งด้านบุคลากร ด้านงบประมาณสนับสนุน และด้านบริหารทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นอาคารสถานที่และสื่อการเรียนการสอน โดยยึดหลักการที่ว่า การมีส่วน ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลการขับเคลื่อนองค์กรการจัดการศึกษา และร่วมประเมินผล ทั้งนี้มี

องค์ประกอบการตั้งเป้าหมาย การทำงานเป็นทีม การฟังเสียงส่วนมากตามหลักประชาธิปไตย การรับผิดชอบ การมีความสัมพันธ์เชิงบวก และการให้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันของเครือข่ายการศึกษา เป็นรูปแบบการกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยยึดหลักการของ Swanaburg ที่มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลการขับเคลื่อนองค์กร และร่วมวัดและประเมินผล ทั้งนี้มีองค์ประกอบการตั้งเป้าหมาย การทำงานเป็นทีม การฟังเสียงส่วนมากตามหลักประชาธิปไตย การรับผิดชอบ การมีความสัมพันธ์เชิงบวก และการให้ข้อมูลข่าวสารร่วมกันของเครือข่ายการศึกษา โดยมีเงื่อนไขการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สำคัญด้วยการไว้วางใจกัน (Trust) ซึ่งเป็นปรัชญาพื้นฐานของการมีส่วนร่วม การมีใจศรัทธา (Have Faith) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives)ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) ซึ่งเป็นการพูดถึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายว่าต้องมีการเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน องค์กร สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาได้ ทั้งนี้อาจเป็นเครือข่ายการศึกษาเพื่อการระดมทรัพยากรจากทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามหลักการทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (All for Education) และเป็นการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ชุมชนท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ซึ่งการกระจายอำนาจให้กับสถานศึกษา (พูลย์ชัย ยาวิราช, 2550 : 224)

สุวดี อุปปินใจ (2553 : 4) ได้กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้พ่อแม่ผู้ปกครองนั้นมีได้ตั้งแต่ในระดับปฏิบัติและระดับนโยบายในระดับปฏิบัติได้แก่การเป็นครูร่วมสอนที่มีสาระสำคัญมากกว่าการเป็นอาสาสมัครนั้นหมายถึงการที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการกำหนดบทเรียนและกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกับครูในชั้นเรียนของลูกเนื่องจากผู้ปกครองจำนวนไม่น้อยที่มีประสบการณ์ทั้งทางด้านวิชาการและวิชาชีพที่อาจให้ข้อมูลความรู้ความชำนาญมากไปกว่านั้น ทั้งนี้โรงเรียน โดยครูร่วมสอนควรจะต้องวางแผนหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน การสร้างกิจกรรมหนุนเสริมไปจนถึงการติดตาม และประเมินผลร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งบทบาทเช่นนี้เกิดขึ้นแล้วอย่างมีประสิทธิผลในหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่นสิงคโปร์ เป็นต้น

คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ. (2558).ประกาศ กนพ. ที่ 2/2558 ได้กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 เขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ประกอบด้วย อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนและอำเภอเชียงของ มีถานศึกษาอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว มากกว่า 120 โรง แยกเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 90 โรงเรียน โรงเรียนสังกัดองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น 4 โรงเรียน โรงเรียนเอกชน 11 โรงเรียน ซึ่ง อดิเรก ฟั่นเขียว ได้กล่าวถึงการที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษว่า ควรพิจารณาเป็น 2 ประเด็น คือ 1 เมืองชายแดนต้องมีระบบการบริหารจัดการอย่างไร และ 2 เมืองชายแดนต้องมีระบบกระจายความรับผิดชอบ และทรัพยากรที่เพียงพอให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วจะทำให้องค์กรท้องถิ่นสามารถพัฒนาพื้นที่เองได้ ดังนั้น จำต้องมีการศึกษาและวางแผนการดำเนินการ การสร้างความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นของทุกภาคส่วนในการพัฒนาพื้นที่และการเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนำมาซึ่งโอกาส

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวัยเรียนให้มีคุณภาพ เข้าถึงสิทธิประโยชน์ของผู้อาศัยในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป ต้องศึกษาสภาพความมีอยู่ของทรัพยากร โดยผู้บริหารสถานศึกษาพึงทราบข้อมูลด้านสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา

เพื่อการพัฒนาการศึกษาพื้นที่ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ภาษา และอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง พื้นที่บริเวณที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก หรือพื้นที่ที่อยู่บริเวณชายแดนซึ่งห่างจากจุดศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อคนในชุมชนทั้งสิ้น

ประเวศ เวชชะ (2559 :)การสร้างเครือข่ายการศึกษานี้ จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบันต่อการบริหารในสถานศึกษาที่ต้องการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายที่มั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ไม่ยึดโยงเฉพาะตัวผู้บริหารคนใดคนหนึ่ง ซึ่งบุคคลเป็นผู้บริหารสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (พิสิฐ เทพไกรวัล : 2554) และนอกจากนั้นผู้บริหารต้องอาศัยความมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีสายสัมพันธ์ที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีการรักษาความสัมพันธ์ มีวิสัยทัศน์ มีอิทธิพลทางปัญญาด้วย ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำให้การดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคลและทำให้ผู้ตามรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญ ผู้นำจะเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษา (Advisor) ของผู้ตามแต่ละคน เพื่อการพัฒนาผู้ตาม ผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคล เพื่อความสัมฤทธิ์ผลและเติบโตของแต่ละคน ผู้นำจะพัฒนาศักยภาพของผู้ตามและเพื่อนร่วมงานให้สูงขึ้น โดยผู้บริหารสถานศึกษา คือมือประสานสิบทิศ จะมีการปฏิบัติต่อผู้ตามโดยการให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา บทบาทของเครือข่ายการศึกษา ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความ งานวิจัย และสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิคส์ เกี่ยวกับการดำเนินการ ในการเสริมสร้างความร่วมมือของเครือข่ายต่อการพัฒนาการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร กำหนดขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนโยบายการจัดการศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ ด้านผู้ประกอบการภาคเอกชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ได้แก่ ที่ปรึกษาเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการ

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูงของวิทยาลัยเอกชน ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัด รวมถึงผู้ประกอบการสถานประกอบการภาคเอกชน ได้พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) และได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงรวมจำนวน 9 ราย ที่ครอบคลุมในการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ผู้วิจัยใช้หลักการแนวคิดทฤษฎีหลักในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้ลักษณะการมีส่วนร่วมของ Swanaburg (1996) ได้แก่ 1) การร่วมคิด 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมรับผล และ5) ร่วมประเมินผล

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา โดยดูจากขอบข่ายภาระงาน 4 งาน ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานงบประมาณ 3) งานบริหารบุคคล และ4) งานบริหารทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จำนวน 84 คน

เครื่องมือที่ใช้ แบบวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลด้วยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation method) โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) การตรวจสอบสามด้านผู้ให้ข้อมูล (data triangulation) 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้เชี่ยวชาญ (investigator triangulation) และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านแนวคิดทฤษฎี (theory triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2553 น. 128)

การวิเคราะห์ข้อมูล สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลจากการถอดบทสัมภาษณ์ จัดพิมพ์บทสนทนา ในการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนต้นแบบ 6 โรงเรียน การประชุมกลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสรุปเป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวิจัยที่เป็นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) ร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) การจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มี 3 ขั้นตอน

1.1 การสังเคราะห์รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ความถี่และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายได้กรอบแนวคิดของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายเชียงรายจำนวน 6 แห่งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1.3 การสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มี 3 ขั้นตอน

2.1 ศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศทางการบริหารแบบมีส่วนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายจำนวน 6 แห่ง

2.2 ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เนื้อหากำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้วนำเสนอความเรียงและร่างรูปแบบ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

2.3 พัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน วิเคราะห์เนื้อหาและสังเคราะห์เนื้อหากำหนดรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้วนำเสนอความเรียงและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ที่เหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน

3.1 ประเมินตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยการแบบสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำเสนอเชิงปริมาณนำเสนอตารางประกอบคำบรรยายรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย

สรุปผลการวิจัย จากการศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา พบว่า ลักษณะของการมีส่วน ร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมกันคิดวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา หรืออุปสรรค พร้อมหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาเกี่ยวกับรวมถึงการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือ เพื่อให้กิจกรรมสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาและลดปัญหา การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดบนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน ร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้อง เพื่อหน่วยงานเจ้าของโครงหรือกิจกรรม หรือหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป

ลักษณะการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติ มีลักษณะการเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้น ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมดำเนินการได้ หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนทางสังคมก็ย่อมถือว่ามีการร่วมดำเนินการได้ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานที่วางไว้

ลักษณะการมีส่วนร่วมด้านร่วมตัดสินใจ เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือแล้ว ต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด ร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย กำหนดกลยุทธ์ภายใต้พื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่จะเป็นที่ยอมรับ ลดความขัดแย้งภายในองค์กร และสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน ร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม จะมีส่วนร่วมพิจารณารับหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในโรงเรียน เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

ลักษณะการมีส่วนร่วมด้านร่วมรับผล ผู้ปกครองร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา ร่วมกันดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้ว ย่อมได้มาซึ่งผลประโยชน์ หรือผลลัพธ์ทั้งที่เป็นผลด้านบวกและผลด้านลบโดยที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการรับเอาผลที่เกิดขึ้นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกขั้นตอนแล้ว ย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวคิดการมีส่วนร่วม

ลักษณะการมีส่วนร่วมด้านร่วมวัดและประเมินผล กล่าวคือการวัดความสำเร็จโดยมีความสัมพันธ์แนวราบ มีความเสมอภาค และเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องการไว้วางใจกัน (Trust) การมีใจศรัทธา (Have Faith) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) มีกิจกรรมร่วมกัน (Action) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives) และความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy)เพื่อการทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าประสงค์ โดยมีกิจกรรม การวางแผน การกำหนดเป้าประสงค์ การจัดทำแผนปฏิบัติการ การดำเนินการตามแผน และการประเมินติดตามผล ด้วยจิตสำนึกความรับผิดชอบที่จะแสวงหาวิธีการร่วมกันอย่างเป็นระบบ ภายใต้ความเชื่อถือ เอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานของสถานศึกษาร่วมกัน สร้างพลัง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ลักษณะการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนา หมายถึง การนำข้อมูลข้อบกพร่องของการดำเนินการที่ผ่านมา มาร่วมสรุปผล นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ หาแนวทางแก้ไข หาแนวทางป้องกัน โดยมิให้คนใดคนหนึ่งแก้ปัญหาหรืออุปสรรคเพียงลำพัง เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด การดำเนินการ การรับผล ทั้งผู้บริหารที่ต้องเป็นคนต้นเรื่องตามบทบาทหน้าที่ เคียงข้าง ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ สร้างงาน คือ เมื่อองค์กรต้องการผลงานที่ออกมาเป็นที่ประทับใจที่แสดงถึงการงบริหารองค์กรได้อย่างลงตัวที่มิใช่การสั่งการ แต่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากเครือข่ายทั้งในองค์กรและนอกองค์กร ประสานสิบทิศ คือต้องเริ่มการวางแผน การร่วมคิด การร่วมตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ เพื่อให้ได้รับผลของการปฏิบัติงานออกมาเป็นที่ประทับใจ หากมีข้อบกพร่องก็นำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข พัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นสอดคล้องว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรตั้งอยู่บนหลักการร่วมคิดร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติ การร่วมตัดสินใจ การร่วมรับผล การร่วมวัดและประเมินผล และน่วมปรับปรุงพัฒนา ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และตามภาระงานที่เกี่ยวข้องที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด

3. ผลการศึกษาแนวการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่เป็นเลิศของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย จากผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครู จำนวน 6 คน ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจการทำงานให้กับคณะครูร่วมเป็นทีมงาน ตามโครงสร้างภาระงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยการวางแผนปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและรายงานผลตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี สิ้นปีงบประมาณหรือสิ้นปีการศึกษามีการรายงานผลต่อสาธารณะ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัดทราบ เพื่อนำผลมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป การดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา โดยยึดหลัก “คนสำราญ งานสำเร็จ”

3.2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนสำคัญในการกำกับให้ความเห็นชอบการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ร่วมให้ความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมจุดเด่นของโรงเรียน การให้การสนับสนุนทั้งด้านความคิดและคำปรึกษา

3.3. ผู้ปกครอง เป็นผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียโดยตรงจากการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มีส่วนสำคัญในการให้การสนับสนุนทั้งความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ งบประมาณ และการดำเนินการพัฒนาโรงเรียน เป็นทั้งกรรมการโรงเรียน เป็นทั้งวิทยากรให้กับโรงเรียน

3.4. หน่วยงานภาครัฐ เช่น ตำรวจ ทหารในพื้นที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานต้นสังกัด ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานเป็นต้น มีส่วนสำคัญในการให้การสนับสนุนทั้งด้านวิชาการ ทั้งงบประมาณ ทั้งงานบุคคล และงานบริหารทั่วไปที่เป็นวัสดุอุปกรณ์

3.5. ภาคเอกชน เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาทักษะประสบการณ์ ตลอดถึงเสนอข้อคิดเห็นเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพและทักษะชีวิตที่จำเป็น เป็นที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย

3.6. ภาคประชาสังคม เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีส่วนสนับสนุน การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นจุดเด่นที่ควรแก่การอนุรักษ์ตลอดถึงการร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้

ซึ่งเครือข่ายของโรงเรียนได้มีการเชื่อมโยงข่าวสารในโลกปัจจุบันให้มีการสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดโดยอาศัยโซเชียล และการพูดคุย ทั้งการเชื่อมความสัมพันธ์โดยตัวผู้บริหารเอง และจากความสัมพันธ์จากเครือข่ายอื่น จึงเกิดการขยายเครือข่ายการศึกษาให้มีพลังมากขึ้น

สรุปได้ว่า แนวการบริหารที่เป็นเลิศทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การร่วมคิด น่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผล การร่วมวัดและประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา ได้นำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในโรงเรียน และมีการนำบุคคลด้านต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน พัฒนาการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน หน่วยงานภาครัฐในท้องที่และต้นสังกัด ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ภายใต้ภาระงาน **4** ฝ่ายของโรงเรียน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป และผู้บริหารยังต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและมีสมรรถนะด้านการบริหารความสัมพันธ์ชุมชนที่ดี

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย **PTIDBEA Model** จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน **9** คน เห็นว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยรวม มีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ **85**

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา จะเห็นได้ว่า 1. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มีความเหมาะสมกับพื้นฐานบนพื้นฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้เสีย โดยตรงที่ต้องมีการร่วมไม้ร่วมมือกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ที่มีการร่วมคิด แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ ที่จะนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ร่วมวางแผน และนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ ต้องอาศัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นจุดเริ่มต้นที่ผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบ ต้นเรื่อง เคียงข้าง สร้างงาน ประสานความร่วมมือ โดยการสร้างเครือข่าย การพัฒนาเครือข่าย รักษาเครือข่าย ตลอดถึงการขยายเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล (2560 : 176) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษ พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษมีลักษณะที่อิงบริบทของแต่ละพื้นที่ ตามระดับที่จัดการศึกษาที่ประกอบไปด้วย ภาษา วัฒนธรรม อาชีพ สังคม และเศรษฐกิจ

ทั้งนี้การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงต้องอิงกรอบแนวคิดที่มีความเหมาะสมตามหลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การร่วมคิด ร่วมวางแผน การร่วมกันคิดวิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของปัญหา หรืออุปสรรค พร้อมหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาเกี่ยวกับกิจกรรม รวมถึงการมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการวางโครงการ วิธีการติดตามผล การตรวจสอบและการดูแลรักษา เพื่อให้กิจกรรมโครงการสำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาและลดปัญหาของชุมชน การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดบนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน ร่วมคิด ร่วมแสดงความคิดเห็น หมายถึง เมื่อประชาชนได้ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร จากรัฐแล้วประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้องให้มี โครงการหรือกิจกรรมนั้นพร้อมร่วมแสดงความคิดเห็น เพื่อหน่วยงานเจ้าของโครงหรือกิจกรรม หรือหน่วยงาน หรือผู้มีอำนาจตัดสินใจนำไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป

ร่วมคิด ตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้สิ่งใดก่อนหลัง ร่วมคิดด้วยกันว่าอะไรที่เป็นปัญหาของชุมชน มีสาเหตุอย่างไร และจะจัดลำดับความสำคัญของปัญหาเป้าหมายอย่างไร และควรที่จะจัดการปัญหาใดก่อนหลังร่วมคิดร่วมวางแผน

การร่วมตัดสินใจ ร่วมพิจารณา เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด ร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ร่วมวางแผนโครงการ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผลองค์กรภายใต้พื้นฐานของความเป็นประชาธิปไตยที่จะเป็นที่ยอมรับ ลดความขัดแย้งภายในองค์กร และสร้างผลประโยชน์ร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กรร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับ โครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ตั้งโครงการ

โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะตั้งโครงการควร จะมีส่วนร่วมพิจารณารับหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในพื้นที่หากเห็นว่ามาตรการที่จะใช้ในการลด ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบไม่ชัดเจนและไม่เปิดโอกาส ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบด้วย เมื่อมีการประชุมปรึกษาหารือเรียบร้อยแล้วต่อมาจะต้องร่วมกันตัดสินใจเลือกกิจกรรมหรือแนวทางที่เห็นว่าดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุดในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การร่วมปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงการเข้าร่วมในการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ เช่น ร่วมออกแรง ร่วมบริจาคทรัพย์ เป็นต้นและการรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนให้การดำเนินงานเกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจร่วมปฏิบัติงานที่เป็นฉันทามติร่วมรับผลที่เกิดจากการขับเคลื่อนร่วมกัน และร่วมประเมินได้ ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงาน หรือ ร่วมปฏิบัติงานเอง ในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำไม่ได้ในทุกประเภทของโครงการ เช่น หากเป็น โครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้านผู้ชำนาญการหรือเทคโนโลยีชั้นสูงแล้ว บางครั้งเป็นความ ยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่น เช่น การจัดการป่า ลุ่มน้ำหรือทรัพยากรอื่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้า ร่วมดำเนินการได้ หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนถือหุ้นก็ย่อมถือว่ามีการร่วมดำเนินการได้ร่วมปฏิบัติงานได้แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่น เช่น การจัดการป่า ลุ่มน้ำหรือทรัพยากรอื่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้า ร่วมดำเนินการได้ หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนถือหุ้นก็ย่อมถือว่ามีการร่วมดำเนินการได้ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการและกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การร่วมรับผล หมายถึง การร่วมรับผลจากการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินไปแล้วย่อม ได้มาซึ่งผลประโยชน์และผลกระทบทั้งที่เป็นผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบทั้งต่อประชาชนและต่อสิ่งแวดล้อมโดยที่ประชาชนหลีกเลี่ยงไม่พ้นที่จะต้องรับเอาผลที่เกิดขึ้นมานั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 6 ระดับนั้นหากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ผลจากการตัดสินใจร่วมนั้น มีการส่งเสริมสถานภาพหญิงชาย และการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่างๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาส ตลอดจนการ สร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมในการรับโอกาสต่างๆที่ประชาชนพึงจะได้รับจากรัฐอีกด้วย สอดคล้องกับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล (2560 : 176) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ” พบว่า สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเชียงราย ในฐานะหน่วยงานกลางทางการศึกษาของจังหวัด ร่วมกับหน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาทุกระดับของจังหวัดเชียงราย และองค์กรเอกชนในพื้นที่ ร่วมกันจัดทำ “แนวทางการบริหารจัดการ การจัดการศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย” ขึ้นเพื่อให้หน่วยงานการศึกษาทุกระดับและทุกสังกัดใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการ ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของ Swanaburg (1996 : 254) ได้แก่ 1) การไว้วางใจกัน (Trust) 2) การมีใจศรัทธา (Have Faith) 3) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) 4) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goals and objectives) และ 5) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) โดยมีลักษณะการมีส่วนร่วม คือ 1) การร่วมคิด 2) ร่วมตัดสินใจ

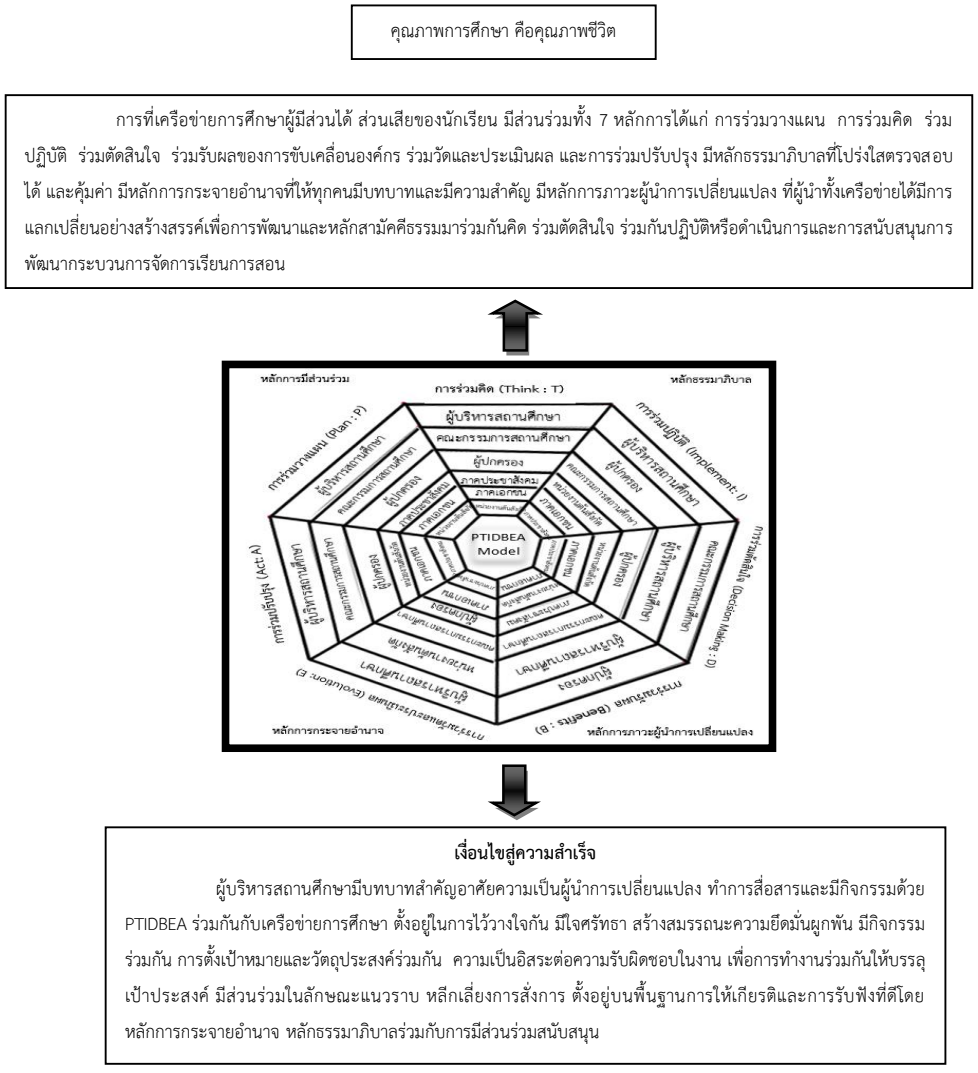
3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมรับผลการขับเคลื่อนองค์กรการจัดการศึกษา และ5) ร่วมประเมินผล และสอดคล้องกับกัญวัญญ์ ธารีบุญ (2557: 232-233) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีม ของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็น และสอดคล้องกับเกสิณี ชิวปรีชา (2554 : 165-167) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของบันการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนดีประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง 123 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าเฉลี่ย หาความต้องการจำเป็นในการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) ร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล 3) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1)สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนดีประจำตำบลในภาพรวม ใช้รูปแบบโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก อยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนดีประจำตำบล ในภาพรวมใช้รูปแบบโดยผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก อยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ การวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบล ควรใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนดีประจำตำบลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก โดยมีหลักการ แนวคิด และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ และองค์ประกอบของการบริหารประกอบด้วย การวางแผน การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลโดยครูและชุมชนเป็นหลัก

2. เครือข่ายการศึกษา มีส่วนสำคัญต่อการให้การสนับสนุนและการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตเศรษฐกิจเชียงราย ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัดเชียงราย ได้กำหนดไว้ว่าให้ประชาชนมีคุณภาพและเหมาะสมกับศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยการกำหนดจัดทำแผนการศึกษา ได้ดำเนินการภายใต้กรอบหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การที่คนมาร่วมกันดำเนินการตามหลักการมีส่วนร่วม 5 ประการแล้วจะส่งผลได้ดีต้องผ่านกระบวนการบริหารโดยเครือข่ายการศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้แทนภาคเอกชน ภาคประชาสังคมหรือปราชญ์ชาวบ้าน มาร่วมกันในการดำเนินการตามรูปแบบ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผล ร่วมวัดและประเมินผล และร่วมปรับปรุงพัฒนา ได้เข้ามาให้ความร่วมมือหรือภาคีเครือข่ายโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาการศึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสิฐ เทพไกรวัล (2554 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งผลการวิจับพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีกระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจาเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่วนองค์ประกอบของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัด

การศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้แก่ 1) ลักษณะหรือกิจกรรมสำคัญที่เสริมประสิทธิภาพการดาเนินภารกิจของเครือข่าย 2) ขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) เทคนิค/วิธีการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 4) กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) ของเครือข่าย 5) คุณลักษณะที่ดีของผู้นาเครือข่าย และ 6) การปฏิบัติงานของเครือข่ายและการสะท้อนผล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เกี่ยวกับสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาพัฒนาให้เป็นรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย เพื่อหาคำตอบตามคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ทั้งผ่านข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จนได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ดังนี้

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย PTIDBEA Model

กิตติกรรมประกาศ

บทความการวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตาและกรุณาอย่างสูงยิ่งจาก อาจารย์ ดร. ไพรภ รัตนชูวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. สุวดี อุปปินใจ และอาจารย์ ดร. สมเกียรติ ตุ่นแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัยด้วยความเอาใจใส่ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำเติมความสมบูรณ์ของงานวิจัยครั้งนี้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ นายชูกิจ จี๋มะลิ ผู้อำนวยการโรงเรียนแม่แอบวิทยาคม ที่กรุณาให้โอกาสในการศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาการศึกษา ตลอดถึงให้กำลังใจสอบถามความก้าวหน้า ให้คำแนะนำ ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายทุกโรงเรียนที่ได้สละเวลาให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ทั้งต่องานวิจัยและข้อมูลเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ขอขอบคุณผู้ช่วยผู้วิจัยที่อยู่เบื้องหลังทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้วยดี

ขอขอบคุณ เพื่อนร่วมรุ่นดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 5 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายทุกท่านสำหรับการร่วมแรงร่วมใจ การให้กำลังใจและการช่วยเหลือชี้แนะและสนับสนุนข้อมูลแก่ผู้วิจัย และขอบคุณคุณวิไล เศษวงค์ ที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและให้กำลังใจมาตลอดอย่างดียิ่ง

คุณค่าประโยชน์และกุศลอันเลิศที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาพระคุณและอุทิศแด่พ่อทองม้วน แม่สง เศษวงค์ ขอให้สถิตในสัมปรายภพที่ดี และครู บุรพาจารย์ทั้งหลาย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กัญญาพัชร พงษ์ดี. (2559).**กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียนในโรงเรียนพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต . มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย.

คณะกรรมการนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษ. (2558).**ประกาศ กนพ. ที่ 2/2558 กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 จำนวน 5 พื้นที่**. กรุงเทพมหานคร:ม.ป.พ.

จีรพงษ์ หอมสุวรรณ. (2556).**การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศอาชีวศึกษา.วารสารศึกษาศาสตร์**,ปีที่ 15(ฉบับพิเศษ),หน้า 157-170.

ประเวศ เวชชะ. (2559).**การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

พูลย์ชัย ยาวิราช. (2550). **การพัฒนารูปแบบการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิโรจน์ ผลแย้ม. (2557). **การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.นิเทศศาสตร์ปริทัศน์**,ปีที่ 18(ฉบับที่ 1),หน้า 102-112.

วุฒิสภา. (2548). **รายงานของคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจ การพาณิชย์และอุตสาหกรรม วุฒิสภา เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติเขตเศรษฐกิจพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สถาบันพัฒนาเพื่อการค้าและการพัฒนา. (ม.ป.ป). **รายงานการวิจัยแนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่ชายแดนของไทย**. ม.ป.พ.: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการและการพัฒนา.

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560).**รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สุวดี อุปปินใจ. (2553) **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สิริวษา สิทธิชัย. (2551). **สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อประโยชน์ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ**. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2543).**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

อดิเรก ฟั่นเขียว. (2559). ข้อเสนข้อเสนอเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ในพื้นที่จังหวัดตาก. **วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง**,ปีที่ 5(ฉบับที่ 1),หน้า 97-123.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2549).**การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน**. กรุงเทพมหานคร:สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

Swanberg. L. G. (1996) **Management and leadership for nurse managers**. Boston.

รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสงเสริมคุณภาพ การจัดการศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A MODEL FOR DEVELOPING COMMUNITY PATICIPATION TO SUPPORT EDUCATIONAL QUALITY MANAGEMENT IN SMALL SIZED PRIMARY SCHOOL IN THE NORTHEASTERN REGION

คะนอง ศรีสรณ์[1]

ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[2]

ธวัชชัย ไพใหล[3]

ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ1) เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 3) เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะคือ ระยะที่1การหาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปีการศึกษา 2559 จำนวน 378 คน ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบรูปแบบประกอบด้วย การร่างรูปแบบและตรวจสอบร่างรูปแบบการสร้างและยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินการใช้รูปแบบในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 1 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือด้านการจัดการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[4]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ด้านการกำกับดูแลและตรวจสอบการจัดการศึกษา และด้านการประเมินผลการจัดการศึกษา

2. รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบด้วยหลักการและแนวคิดวัตถุประสงค์ของรูปแบบ รูปแบบกระบวนการ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือวัตถุประสงค์ของรูปแบบแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบเรียงตามลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือแนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่งผลให้กลุ่มบุคคลในชุมชน 5 กลุ่มทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานโครงการร่วมกัน 14 โครงการส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา

4. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและเมื่อพิจารณาในรายข้อมีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน , โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research aimed to 1) examine the needs of community participation to support educational quality management in small sized primary schools in the northeastern region; 2) construct and develop a model for developing community participation to support educational quality management in small sized primary schools; 3) validate the implementation of the developed model. This research employed the research and development methodology and was divided into three phases: Phase I was related to examining the components of community participation through document inquiries, in-depth interview of experts, and a survey. The total sample size was 378, including school administrators, teachers and chairpersons of basic school education committee in small sized primary schools in the northeastern region in the 2016 academic year. The 5-point rating scale questionnaire was administered. The data analysis used was frequency, percentage,

mean, and standard deviation. Phase II was related to model construction and examination comprising model drafting and validation. The model construction and confirmation were done by experts. Phase III concerned model implementation and evaluation. The model implementation was administered in a small sized primary school under the Office of Buengkan Primary Educational Service Area. The data was analyzed through mean and standard deviation.

The findings were as follows:

The needs of community participation to support educational quality management in small sized primary schools involved five aspects achieving a high level in overall, with mean scores ranking from high to low in descending order as follows: Education Management, Education Administration, Education Management Support, Monitoring and Evaluation of Education Management.

A model for developing community participation to support Educational quality management in small sized primary schools in the northeastern region comprised principles and concept, objectives, procedures, guidelines for model implementation. The effects after the model implementation, and examination of model appropriateness and possibilities, were at the highest level in overall. The model appropriateness ranking from the highest mean scores comprised model objectives, and guidelines for model implementation. In terms of model possibilities, the highest scoring aspect was guidelines for model implementation, while the aspects that had the same mean scores were principles and concepts, and objectives.

The effects after the model implementation and evaluationrevealed that people in five communities agreed on Memorandum Of Understanding (MOU)in creating vision, mission, goals and mutual project plans for 14 projects, which led to an improvement of student learning achievement, school quality, increased senses of trustworthiness from community and school pride.

The satisfaction of stakeholders toward the developed Model as a whole was at the highest level. When considering in each aspect, having pride to participate in improving the quality of education in the schools was at the highest level.

Keywords: Community Participation, small sized primary schools

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นมาตั้งแต่อดีต เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์อันเป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทุกๆด้าน (วิจารณ์ พานิช 2556 : 11) สำหรับการศึกษาของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการด้านแนวคิดและกระบวนการเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษามาเป็นลำดับ โดยหนึ่งในแนวทางเกี่ยวกับการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาคือการส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอกและกระจายอำนาจการบริหารจัดการลงสู่ท้องถิ่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (4) ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนาและเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาให้เท่าเทียมและให้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (วีระพร เชื้ออ่ำ 2553 : 2)สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างมีความสุข การดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องยึดเงื่อนไขและหลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ คือ 1) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ในการตัดสินใจ (School-Based Decision Making) 2) การให้ความร่วมมือ (Collaboration) กำหนดให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมแสดงความคิดเห็น หรือร่วมกำกับ ดูแล เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2545: 45) จากการรายงานของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา พบว่าสมรรถภาพและศักยภาพ ในการแข่งขันของคนไทยด้อยกว่าหลายประเทศรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านปัญหาที่เกิดจากการขาดการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับสถาบัน การศึกษาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญได้แก่ คุณภาพการจัดการศึกษา เป็นประเด็นวิกฤตที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน หลักฐานที่แสดงถึงสภาพความตกต่ำของการศึกษาที่ชัดเจน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา 2545 : 3) ผลสะท้อนของคุณภาพการจัดการศึกษาที่ตกต่ำดังกล่าวข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ขาดประสิทธิภาพโดยเฉพาะ ในสถานศึกษาขนาดเล็กซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบ จำนวน 33,736 โรง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 24,805 โรง คิดเป็นร้อยละ 50.15 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด โรงเรียนเหล่านี้กระจัดกระจายอยู่ในชนบท ซึ่งประสบปัญหาหลายประการ เช่น ขาดแคลนครู ครูสอนไม่ครบชั้นเรียน ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและชุมชน เพราะชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ดีว่าประชาชน และบุตรหลานต้องการอะไร ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการในคณะกรรมการที่กฎหมายกำหนด (ไพรัช อรรถกามานนท์ : 20-21) การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ว่าเป็นการเชื่อมโยงระหว่างระบบการ

ปฏิบัติงานหรือเชื่อมโยงบทบาทของ กลุ่มบุคคล องค์กร/หน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นหน่วยย่อยรวมตัวกันด้วยความสมัครใจ ภายใต้ความต้องการในวัตถุประสงค์ร่วมกัน จัดโครงสร้างและรูปแบบการทำงานด้วยระบบใหม่ในลักษณะสร้างความร่วมมือประสานงานกันในแนวราบ ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย การระดมสรรพกำลัง ร่วมกันกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาด้วยการให้สมาชิกได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติและได้ประสบปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น มีความเชื่อว่าการ มีส่วนร่วมของชุมชนโดยกระบวนการเครือข่ายความร่วมมือเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

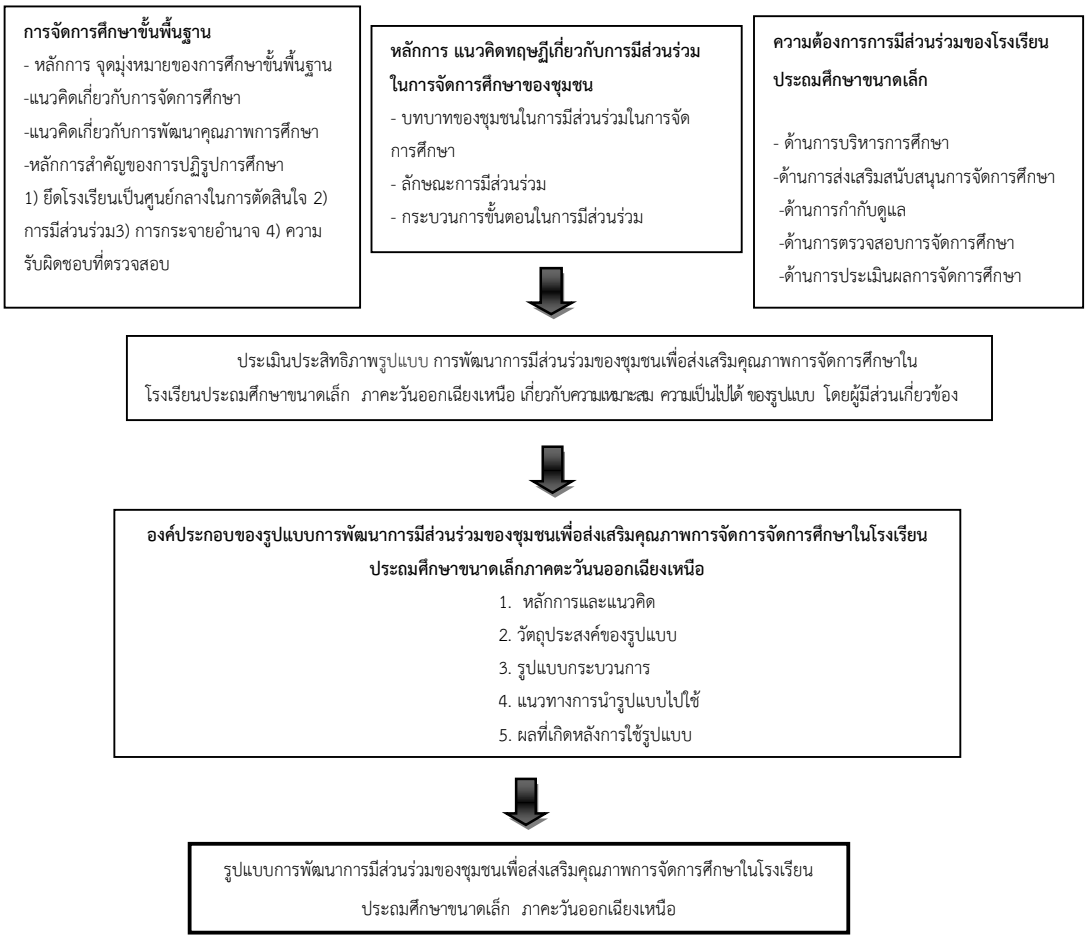
3. เพื่อประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในขั้นตอนของการวิจัยเชิงสำรวจ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 29,135 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4,920 คน ครู จำนวน 19,295 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4,920 คน รวมทั้งสิ้น 29,135 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 29,135 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 4,920 คน ครู จำนวน 19,295 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4,920 คน รวมทั้งสิ้น 29,135 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 378 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 126 คน ครูผู้สอน จำนวน 126 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 126 คน รวมทั้งสิ้น 378 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp.607-610) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้น (Multi-stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-objective Congruence) แล้วนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.80 – 1.00 มาเป็นคำถาม ในแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา ดำเนินการ 3 ระยะ 7 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 การหาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมมี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาความต้องการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพ การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 3 ศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบผลสำเร็จภายใต้การมีมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ระยะที่ 2 การสร้างและการตรวจสอบรูปแบบมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 4 การสร้างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 5 การสร้างคู่มือดำเนินการเพื่อใช้ในขั้นตอนการทอดลองใช้รูปแบบโดยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองและประเมินการใช้รูปแบบมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 6 การทดลองการใช้รูปแบบ เป็นการนำรูปแบบมาทดลองใช้จริงกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 1 โรงเรียน ขั้นตอนที่ 7 การประเมินการใช้รูปแบบ

สรุปผลการวิจัย 1. ผลการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารการศึกษา 2) ด้านการจัดการศึกษา 3) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา4) ด้านการกำกับดูแล และตรวจสอบการจัดการศึกษา 5) ด้านการประเมินผลการจัดการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านการกำกับดูแล และตรวจสอบการจัดการศึกษา และด้านการประเมินผลการจัดการศึกษา

2. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) รูปแบบกระบวนการ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 5) ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับความเหมาะสมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือวัตถุประสงค์ของรูปแบบ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ ส่วนความเป็นไปได้ของรูปแบบเรียงตามลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ ส่วนหลักการและแนวคิด วัตถุประสงค์ของรูปแบบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลในชุมชน 5 กลุ่ม ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานโครงการ

ร่วมกัน 14 โครงการ ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาในรายข้อ มีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุมชนในฐานะเจ้าของการศึกษาจะรู้ดีว่าประชาชน และบุตรหลานต้องการอะไร ชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายลักษณะ เช่น การมีส่วนร่วมในฐานะผู้จัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะผู้มีสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา การมีส่วนร่วมในฐานะกรรมการในคณะกรรมการที่กฎหมายกำหนด (ไพรัช อรรถกามานนท์ 2545 : 20-21) สอดคล้องกับ Barrnes (1998: 3152 – A) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่บ้านด้วย การศึกษาครั้งนี้ได้หลักฐานเพิ่มเติมว่า บิดา มารดา ชาวอเมริกัน– แอฟริกัน เห็นคุณค่าของการศึกษาและเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย

2. องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) รูปแบบกระบวนการ 4) แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ 5) ผลที่เกิดหลังการใช้รูปแบบ จากองค์ประกอบที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นรูปแบบที่เป็นเอกสารประกอบด้วยข้อความ ภาพ การอธิบายรูปแบบให้เห็นเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2555: 12) ที่กล่าวว่า รูปแบบหมายถึงภาพร่างที่แสดงถึงองค์ประกอบ ขั้นตอนการดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ ภาพย่อยของทฤษฎีหนึ่งๆที่เขียนออกมาในลักษณะที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับอุทัย บุญประเสริฐ (2543: 31) ที่กล่าวถึงรูปแบบว่าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบประเมินการใช้รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลในชุมชน 5 กลุ่มทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน(MOU) กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และแผนงานโครงการร่วมกัน 14 โครงการ ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกยิ่งขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในด้านต่างๆเช่นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะรูปแบบ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของแต่ละองค์ประกอบ โดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม และบทบาทหน้าที่ของชุมชนและแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สอดคล้องกับจิณณวัตร ปะโคทัง (2549 : 140-144) ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ ได้กล่าวถึงลักษณะการมีส่วนร่วมว่าระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้มีผู้มีส่วนได้-เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ หรือหากคณะผู้บริหารเห็นว่าเหมาะสมก็ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องด้วยจริงๆ เท่านั้นก็ได้

4. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีต่อรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับกับศศิวิมล จุลศิลป์. (2556: 257) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการ กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่าความความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะ หลังจากการทดลองใช้รูปแบบแล้วส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเชิงบวกยิ่งขึ้น เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ในด้านต่างๆเช่นนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สถานศึกษามีความเข้มแข็งมีคุณภาพ ได้รับความไว้วางใจจากชุมชนและเกิดความภาคภูมิใจต่อสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานระดับนโยบาย ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการกำหนดนโยบายในการนำรูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้เพื่อความเป็นเลิศในการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และใช้เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาต่อไปและ ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษาถึงปัจจัยบางประการที่ได้รับการเสนอแนะว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เช่น ศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ศักยภาพของผู้บริหาร ตลอดจนปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ ผศ. ดร.ธวัชชัย ไพใหล และ ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ ประธานกรรมการที่ปรึกษา และกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์รวมทั้งอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้เมตตาประสิทธิประสาทความรู้ ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัยและตรวจสอบรูปแบบ และขอขอบคุณ ผู้อำนวยการสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ศึกษานิเทศก์ ครูและผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านโนน พร้อมทั้งลูกนักเรียน ตลอดจนขอบคุณเครือข่ายผู้ปกครองและองค์การบริหารส่วนตำบลศรีชมภู ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา ที่เป็นกำลังใจในการวิจัยครั้งนี้ คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่บิดามารดาและครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้วิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

จิณวัตร ปะโคทัง. **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียน กันทรารมณ์ จังหวัดศรีสะเกษ.** วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549

ไพรัช อรรถกามานนท์. **การส่งเสริมชุมชนและท้องถิ่นในการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ภาพการพิมพ์, 2545

รัตนะ บัวสนธ์. **เอกสารคำสอนการวิจัยและพัฒนาการศึกษา**. พิษณุโลก: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555

วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสยามกัมมาจล, 2556

วีรพร เชื้ออ่ำ. **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553

ศศิวิมล จุลศิลป์. **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** : การประยุกต์ใช้กระบวนการเอไอซี. ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545.** กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี,2545

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. **แนวทางการบริหาร และการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี,2545

Barnes,R.A. African American parent's involvement in their children's schooling. Dissertation abstracts international, 55, October 1998: A-3152.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

School administration academic leadership affecting teacher academic competency of private school under Ratchaburi of Primary Educational Service Area office 2

อาราดา ปรักมานนท์[1]
นภาเดช บุญเชิดชู[2]
พิชญาภา ยืนยาว[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการ ศึกษาระดับสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชน และ วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครู กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาเอกชน ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 291 คน ซึ่งได้จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่แอนมอร์แกนโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนกระจายตามอำเภอ เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชน วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วยการจัดการเรียนการสอน การกำหนดภารกิจของโรงเรียน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน อยู่ในลำดับสุดท้าย

2. สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วยการเป็นผู้นำทางวิชาการ และการจัดการเรียนการสอน อยู่ในลำดับสุดท้าย

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน โดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 49.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ภาวะผู้นำทางวิชาการ,สมรรถนะในการเรียนการสอนของครู,สถานศึกษาเอกชน

---

[1] นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Abstract

The purposes of this research were to: study level the academic leadership study level of teacher academic competency, and analyzing academic leadership affecting teacher academic competency. The research samples, derived by proportional stratified random sampling distributed by size' 291 teachers of private school under Ratchaburi of Primary Educational Service Area office 2.The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher with IOC content of 0.67 and 1.00. The internal consistency reliability coefficients of the questionnaire: part 1 academic leadership was 0.98 and part 2 teacher academic competency of private school was 0.94. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, the internal control in educational institutions was at a high level. These aspects were as follows: control environment, control activities, information and communications, monitoring and risk assessment.

2. Overall and in specific aspects, the budgeting administration in educational institutions was at a high level. These aspects were as follows: financial management and accounting, budget administration, budget planning, monitoring and follow-up evaluation, procurement and asset management, resource management.

3. The internal control in the aspects of control environment, control activities information and communications and monitoring together predicted the budgeting administration of educational institutions at the percentage of 49. 90 with statistical significance at .01

Keywords: academic leadership, teacher academic competency, private school.

บทนำ

ประเทศไทยในยุคปัจจุบันที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และโลก ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษ ที่ 21 ประกอบกับแรงกดดันจากภายในประเทศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ส่งผลให้ประเทศเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้ การติดกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแส โลกาภิวัตน์ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว รวมทั้งระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ นับตั้งแต่ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วง

วัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ที่ต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ (มนต์ฤดี ถือสมบัติ, 2559: 109)

ในการจัดการศึกษานั้นโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่จัดการศึกษาโดยการสร้างและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญกับโรงเรียนหรือสถานศึกษามากเพราะโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่ช่วยให้เกิดคุณภาพตามที่ชาติต้องการ (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2550 : 4) สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 1)

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมโลกจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้จากผลกระทบดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา ที่มีการกระจายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้โรงเรียนและท้องถิ่นสูงขึ้น โรงเรียนจึงสามารถปรับโครงสร้างและกรอบการทำงาน เพื่อให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น นับเป็นการปรับและพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับองค์กรเป็นฐานและดำเนินการขับเคลื่อนให้บุคลากรทุกระดับในองค์กรแสดงศักยภาพทางวิชาการได้สูงสุดดังเจตนารมย์ของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีเป้าหมายหลักคือการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยทุกระดับรวมถึงตัวบุคคล โดยเฉพาะบทบาทของครูยุคปฏิรูปต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางวิชาการ สามารถประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ แสวงหานวัตกรรมวิธีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (พินิจ แสนวัง ,2555 : 42) จะเห็นว่า ครูยุคปฏิรูปการศึกษาต้อง “เป็นผู้นำในการจัดการเรียนการสอน”จึงจำเป็นต้องมีทั้งความสามารถด้านการสอนและความสามารถด้านอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้บรรลุผลและนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพให้มีความก้าวหน้า ความสามารถดังกล่าวมีความหมายรวมถึงความรู้ ทักษะ พฤติกรรมที่จำเป็นต่อความสำเร็จของบุคคลในองค์กร ซึ่งเรียกว่า สมรรถนะทางวิชาการ ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่นำมาพัฒนาเป็นพื้นฐานในการจัดทำระบบหรือวางแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลบุคคลขององค์การให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าหมายในการดำเนินงานขององค์การให้เกิดประสิทธิภาพ สมรรถนะจึงมีความสำคัญต่อการบริหารทรัพยากรขององค์การเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การวัดผลประเมิลผลในการปฏิบัติงานของครูต่อไป (จีระ งอกศิลป์,2550: 10)

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญลำดับต้นที่จะช่วยให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ ประเทศต่าง ๆ จึงดำเนินยุทธศาสตร์ที่จะให้ผู้บริหารมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น

ประเทศออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องมีความสามารถเพียงพอ โดยเฉพาะเรื่องการจัดโปรแกรมการเรียนให้กับนักเรียน และ การบูรณาการทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับประเทศสิงคโปร์ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารในเรื่องความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อความเป็นเลิศให้แก่นักเรียน (พัฒนา อ่ำท้าว, 2558: ออนไลน์) ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษา ผลงานของสถานศึกษาเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาที่นักเรียนมีคุณภาพดีมักจะเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหารสนใจงานวิชาการ (ธีระ รุญเจริญ, 2553:17) ปัจจัยประการหนึ่งในการสร้างเสริมการเรียนที่จะทำให้คุณภาพการเรียนของเด็กไทยได้มาตรฐานสูงระดับโลก คือภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง โดยผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (instructional leadership) ที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี เป็น ผู้อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล (บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี,2556: 9)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะทางวิชาการของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อันจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

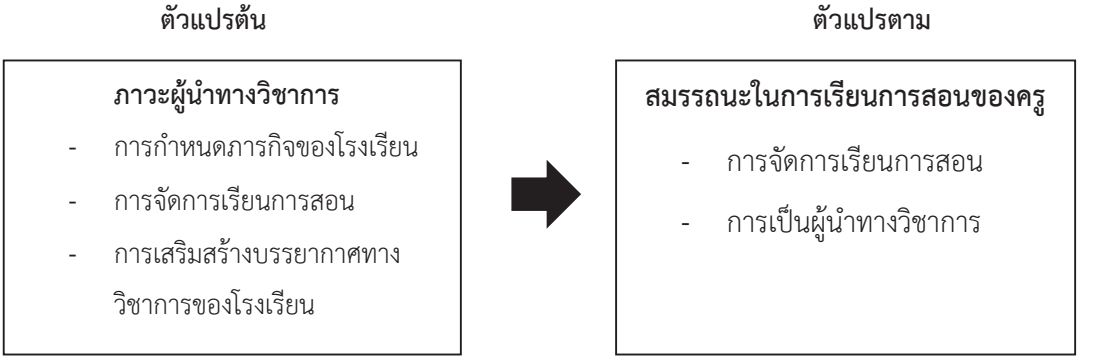
1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในในโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,187 คน

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Hallinger & Murphy (1985 : 217-247) ประกอบด้วย 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดหลักของประไพ ธรมธัช (2553: 8) ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การเป็นผู้นำทางวิชาการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในในโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 1,187 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนในสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครซี่แอนมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970: 608 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2557: 124) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็นสองตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคำถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อคำถามเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และ สอบถามเกี่ยวกับระดับสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายโดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตค่าเฉลี่ยตามแนวความคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน อยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชน อยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการจัดการเรียนการสอนอยู่ในลำดับสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.42, S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = 0.50) และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน อยู่ในลำดับสุดท้าย ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31, S.D. = 0.57) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูเอกชนอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในลำดับสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.35, S.D. = 0.66) และการจัดการเรียนการสอน อยู่ในลำดับสุดท้าย ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.49) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน (X_2) การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (X_3) เป็น ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอภิปรายความผันแปรของสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.439 ซึ่งแสดงว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนส่งผลต่อสมรรถนะทางวิชาการของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และสามารถร่วมกัน

ทำนายสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนได้ร้อยละ 43.90 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.08 + 0.55\ (X_2) + 0.17\ (X_3)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.50\ (Z_2) + 0.18\ (Z_3)$$

สรุป 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการจัดการเรียนการสอนอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ตามลำดับ

2. สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะในการเรียนการสอนของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในลำดับสูงสุด และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ การจัดการเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 43.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา ได้แก่ การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ตามลำดับทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนทุกคนมีความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งกล่าวไว้ในมาตรา 22 การจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม

ศักยภาพสอดคล้องกับแนวคิดของของ (ณัทลาวัลย์ สารสุข, 2553 : 29-30) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการของผู้บริหารสอดคล้องกับแนวคิดของ (น้ำฝน รักษากลาง, 2553: 16) กล่าวว่าภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ร่วมงาน โดยการนนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติภาระหน้าที่ เพื่อนนำผู้ร่วมงานให้ร่วมปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำทางวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ในด้านงานวิชาการ สามารถแนะนำส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดหมายของหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของชยพัทร์ สุกทน (2556: 84) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ ด้านการพัฒนาครูตามแนวปฏิบัติการศึกษา ด้านการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ และด้านการประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมีการบริหารจัดการหลักสูตร โดยสนับสนุนทรัพยากรการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมในการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและครูมีแนวทางในการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตรงตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงต้องใช้เวลามาก ต้องอาศัยการวางแผนและการจัดการที่ดี อาศัยความร่วมมือของครู ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่มีความสามารถ ผู้อำนวยความสะดวกและคอยกระตุ้น รวมทั้งจะต้องเต็มใจสละอำนาจและยอมรับบทบาทใหม่จากครูและบุคลากร

2. จากผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเป็นผู้นำทางวิชาการ อยู่ในลำดับสูงสุด และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาดาเนินการวัดและประเมินผลตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และในปัจจุบันระบบการศึกษามีการพัฒนาองค์ความรู้ไปอย่างรวดเร็วมากทำให้ครูต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวตามการปฏิรูปการศึกษามีนโยบายเชิงรุกที่ส่งเสริมและสนับสนุนโดยมีการกำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบอย่างเต็มศักยภาพให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรงบประมาณสาหรับการพัฒนาครูในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเป็นผู้นำทางวิชาการเพื่อให้เกิดผลการประเมินผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้สมรรถนะทางวิชาการของครูในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก เพราะครูมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตามกรอบที่กำหนดไว้เป็นอย่างดี ประกอบกับผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ โดยได้ทำการประชุม ชี้แจงถึงกฎระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการวัดผลการเรียน การสร้างเครื่องมือวัดผลสอดคล้องกับผลการวิจัยของทรงเพชร ใจทน (2551: 87) ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ด้านงานการประเมินผลการเรียน ครูมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยัง

มีการประสานความร่วมมือในการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนแก่ครู โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อให้ครูมีความพร้อมและสามารถปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี จึงทาให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีความสามารถในการส่งเสริมความถนัดและความสนใจของผู้เรียน มีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้และการสอน รูปแบบการเรียนรู้ และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน มีความสามารถในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และจำแนกระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมินผล การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม การสร้างบรรยากาศให้เอื้อและเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิระวรรณ บุญปลอด (2553: 89) ที่ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะในการเรียนการสอนของครูด้านการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก ดังนั้นพฤติกรรมที่ทำให้การบริหารวิชาการมีสมรรถภาพสูง เนื่องจากการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถเพิ่มเติม เช่น การส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนหลายวิธีให้คณะครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดอบรม สาธิตวิธีสอนเพื่อให้ครูคุ้นเคยกับวิธีสอนแบบต่าง ๆ จัดอภิปรายปัญหาการปรับปรุงการสอน การจัดให้ครูในโรงเรียนสับเปลี่ยนเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการณ์การสอน จัดวิทยากรมาช่วยในการประชุมปฏิบัติการสอน และการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการสอน ให้ครูมีเวลาสาหรับเตรียมการสอนมากขึ้น ให้ครูมีส่วนร่วมในการเลือกโสตทัศนศึกษา วัสดุอุปกรณ์การสอน จัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับวิชาการศึกษาเพิ่มเติมแก่ครู ส่งเสริมให้ครูอ่านหนังสือ หรือบทความเกี่ยวกับครูเพื่อปรับปรุงเทคนิคการสอน ให้ครอบคลุมชัดเจนและเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านการปฏิบัติตามแผน ควรมีการปลูกฝังให้ครูเข้ารับการพัฒนาตนเอง ด้านการตรวจสอบควรมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องและสุดท้ายด้านการปรับปรุงแก้ไข ต้องมีการประเมินสรุปผลเพื่อนาไปปรับปรุงในครั้งต่อไป

3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับ คือ การจัดการเรียนการสอน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 43.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันครูมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาตนเองในเรื่องของการเรียนการสอนของผู้เรียนเนื่องจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบในกิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนาครูรายบุคคลเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (2555: 68-69) ได้ศึกษาเรื่องสมรรถนะครูกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสาธิตในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะประจำสายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนการสอนสมรรถนะครูกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสาธิตในจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะประจำสายงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านภาวะผู้นำครู ด้านการบริหารหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณา ศรีสุข (2557: 52) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 พบว่า ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความต้องการพัฒนาด้านด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัย ด้านการบริหารจัดการเรียนด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ดังนั้น จึงแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูให้สูงขึ้น เพราะสมรรถนะครูเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพทำให้บุคลากรได้พัฒนาตนเองตามกรอบสมรรถนะการปฏิบัติงานและมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ การจัดการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจุดมุ่งหมายของการบริหารคือการสร้างครูและผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้มีจริยธรรม และมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ มีงานวิชาการเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษามักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ ตัวนักเรียน ดังนั้น คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษาด้วยเหตุนี้การบริหารงานสถานศึกษาจึงเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบในการใช้หลักการในการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ผู้บริหารควรศึกษาปัญหาภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2

3. ผู้บริหารควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2

4. ผู้บริหารควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะในการเรียนการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ ดร.นภาเดช บุญเชิดชู และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญาภา ยืนยาว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบสิ่งที่บกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวภา บัวเวช ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และอาจารย์ดร.เชิดศักดิ์ ศุภโสภณที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งให้ความรู้ ให้แนวคิด และให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.สุริยะ รูปหมอก อาจารย์ ดร.นภา

ภรณ์ ยอดสินและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย ผู้ที่ให้ความกรุณาแก้ไข รวมไปถึงให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่ได้ ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่บิดา มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา ศรีสุข. (2557). **การเปรียบเทียบสมรรถนะประจำสายงานของครูระดับมัธยมศึกษาที่มีเพศและขนาดโรงเรียน ต่างกัน ในจังหวัดมหาสารคาม.**ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา.** นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

จิระ งอกศิลป์. (2550). **คู่มือเตรียมสอบผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุดที่ พิเศษ.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

จิระวรรณ บุญปลอด. (2553). สมรรถนะทางวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล สุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหาร การศึกษา). คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2550). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).

ชยพัทร์ สุกทน.(2556).**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำ นักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ หลักสูตรบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครพนม.

ณัทลาวัลย์ สารสุข. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา) ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทรงเพชร ใจทน. (2551). **การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็กในอำเภอพาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.** ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ธีระ รุญเจริญ. (2553). **การบริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แอล เทีย เพรส.

น้ำฝน รักษากลาง. (2553). **การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่2 ด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้น**

พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2.วิทยานิพนธ์ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี. (2556). **รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ประไพ ธรมธัช. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการ โดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พินิจ แสนวัง. (2555). **สมรรถนะของผู้บริหารกับการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของครูในโรงเรียน สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พัฒนา อ่ำท้าว. (2558). **ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการครู.** ค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2559, จาก http://opdc.hss.moph.go.th/.

มนต์ฤดี ถือสมบัติ. (2559). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกสิทธ์ ชนินทรภูมิ.(2554). **สมรรถนะครูกับการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสาธิตใน จังหวัดนครปฐม.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Hallinger, Phillip, & Joseph, Murphy. (1985). **Assessing the Instructional Management Behavior of Principals**. The Elementary School Journal.

ภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Effect of Educational Leadership and the 21st Century Learning Skills on the Quality of Schools under Office of Basic Education Commission.

สมานจิตร ภิรมย์รื่น[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2)เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนและหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ โรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 373 โรงเรียน ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed - Methods Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถามสำหรับวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพตัวแปรภาวะผู้นำทางการศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณภาพสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทั้งตัวแปรหลักและตัวแปรองค์ประกอบ 2) ตัวแปรหลักภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่า r = .705 ตัวแปรหลักภาวะผู้นำทางการศึกษาและคุณภาพสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r = .706 ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่21และคุณภาพสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีค่า r = .736 3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาประกอบไปด้วยองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการศึกษา,ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21,คุณภาพสถานศึกษา

---

[1] ผู้อำนวยการหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอิสเทิร์น

Abstract

The purposes of this research are 1) to study the educational leadership, the 21st century learning skills and the quality of schools of Office of Basic Education Commission 2) to analyze the relation between educational leadership, the 21st century learning skills and the quality of schools and 3) to find out the strategies for developing the educational leadership, the 21st century learning skills and the quality of schools. The samples of this research are school directors and administrators who worked during 2016 academic year in 373 primary schools under the Office of Basic Education Commission in the northeast part of Thailand. The research applies mix methods in which questionnaires are used in quantitative research and semi-structured interviews are used in qualitative research. The data is statistically analyzed using percentage, average, standard deviation, Pearson correlation coeffient and multiple linear regression alongside with content analysis.

The research results shows that

1) The education leadership, the 21st century learning skills and school quality have an average in high level, both in terms of main variables and elements, 2) the education leadership is related to the 21st century learning skills in positive way with statistical significance of .01 and the r of .705. The educational leadership is related to school quality in positive way with statistical significance of .01 and the r of .706. The 21st century learning skills are related to school quality in positive way with statistical significance of .01 and the r of .736 and 3) the research suggests that, in order to develop school quality, school administrators must develop teachers, learning process, learning atmosphere and the 21st century learning skills which includes information and technology skills, communication skills and creativity.

Keywords: educational leadership, the 21st century learning skills, school quality

บทนำ

ปัจจุบันเป็นยุคที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกันกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 จึงส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตในสังคมอย่างทั่วถึงในอดีตสภาพสังคมไทยวิถีชีวิตของผู้คนเรียบง่ายไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงแต่เป็นสังคมยอมรับวัฒนธรรมจากภายนอกและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นับเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลง

ตามกระแสโลก อันเกิดจากความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสารสนเทศสิ่งดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกอยู่ในยุคสื่อสารไร้พรมแดน ซึ่งก่อให้เกิดทั้งโอกาสและการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการพัฒนาด้านการศึกษาจึงสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมรับ สถานการณ์ในอนาคตด้วยเหตุนี้ ครูจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่21 โดยทักษะที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills)ที่มุ่งเน้นความรู้ความสามารถ และทักษะจำเป็นซึ่งเป็นผลจากการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ปัจจุบันเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางสังคมค่อนข้างสูง ส่งผลต่อการปรับตัวให้ทัดเทียมและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน ดังนั้นการเสริมสร้างองค์ความรู้ (Content Knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Specific Skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน (Literacy)จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน (นวพร ชลารักษ์:65)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกพร้อมๆกับอุปสรรคและปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย จึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษา ให้เป็นเครื่องมือของการสร้าง และก่อให้เกิดผลผลิตใหม่ ๆ ด้วยแนวคิด และสติปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ อย่างมีความรับผิดชอบตลอดเวลา และที่สำคัญจะต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ๆ ในการนำองค์กรสู่ความสำเร็จ ทั้งด้านผลผลิตและผลสัมฤทธิ์ของงาน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์:19) การบริหารและจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต การบริหารงานดังกล่าว จะต้องอาศัยการใช้กระบวนการกลุ่ม การกระจายหน้าที่ และความรับผิดชอบ การนำการเปลี่ยนแปลงที่ริเริ่มสร้างสรรค์ และการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร โดยมุ่งผลประโยชน์ของผู้เรียนเป็นที่ตั้ง คือบรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ จุดหมาย และมาตรฐานคุณภาพ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ 1) ใช้หลักการบริหารที่พึงประสงค์ 2) ใช้หลักการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน 3) การสร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4) การบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป (ธีระ รุญเจริญ:19)

ภาวะผู้นำเป็นเรื่องสำคัญดังที่นักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ควรยึดถือของผู้นำไว้ว่าภาวะผู้นำ เป็นคุณสมบัติอันพึงมีของผู้นำ ได้แก่ สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมาย ที่ดีงามอย่างถูกต้องชอบธรรม ดังนั้น องค์ประกอบของภาวะผู้นำจึง ได้แก่ ตัวผู้นำ ผู้ตาม จุดหมาย หลักการและวิธีการ สิ่งที่จะทำและสถานการณ์ (พระธรรมปิฎก ป.อ.ปยุตฺโต:18) ภาวะผู้นำอาจมีได้ทั้งในผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าและผู้ที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า ผู้นำตามธรรมชาติในกระบวนการชุมชนจะมีหลายคน ลักษณะของภาวะผู้นำ คือ ฉลาด เป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม เป็นคนติดต่อ สื่อสารกับผู้อื่นรู้เรื่อง และเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยอัตโนมัติ (ประเวศ วะสี:53)จากหลายทัศนะล้วนแล้วแต่ตระหนักและให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้บริหารทั้งสิ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะมีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอนโดยตรง จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลและสารสนเทศไปใช้ในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 12,520 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา

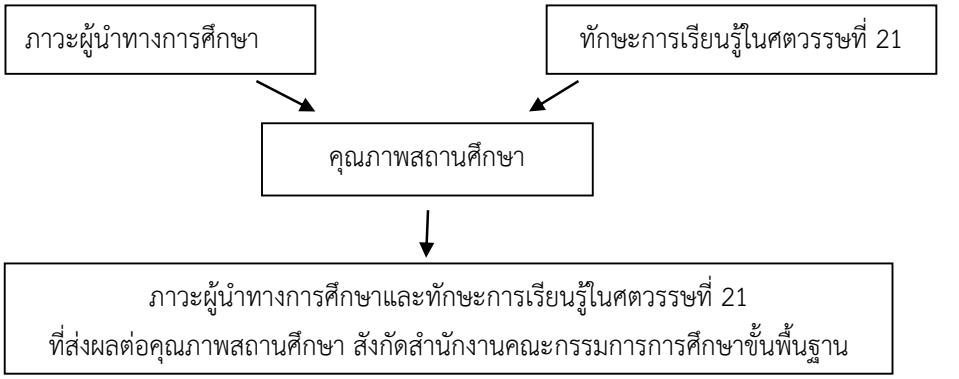
1. ภาวะผู้นำทางการศึกษา ได้แก่ 1.1) การกำหนดภารกิจ 1.2) การพัฒนาวิชาชีพครู 1.3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 1.4) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 1.5) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ 1.6) การนิเทศ และประเมินผล

2. การเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 2.1) ทักษะการมีวิจารณญาณ 2.2) ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.3) ทักษะการสื่อสาร 2.4) ทักษะการทำงานเป็นทีม 2.5) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

3. คุณภาพสถานศึกษา ได้แก่ 3.1) คุณภาพผู้เรียน 3.2) คุณภาพหลักสูตร 3.3) คุณภาพการบริหาร 3.4) คุณภาพครูและบุคลากร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จากโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 12,520 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนและครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานวิชาการ จากโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 373 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan และใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือแบบสอบถามเกี่ยวเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา ชนิดมาตรวัด 5 ระดับตามแบบของ Likert Scale เครื่องมือสำหรับวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดย นำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC .94 – 1.00 ปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสายปฏิบัติการสอน จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach'Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ .985

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา วิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) เพื่อศึกษาแนวทางทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

ขั้นตอนที่3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 ท่านเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview)

สรุปผลการวิจัย 1. การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักและองค์ประกอบพบว่า ระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับตัวแปรภาวะผู้นำทางการศึกษาและองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักภาวะผู้นำทางการศึกษาอยู่ที่ 4.44 (SD.31) ระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตัวแปรองค์ประกอบอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยตัวแปรหลักเท่ากับ 4.39 (SD.33) และระดับปฏิบัติการเกี่ยวกับคุณภาพสถานศึกษาและตัวแปรองค์ประกอบทั้ง 4 ตัวแปรอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านคุณภาพผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.46 (SD.43)

2. การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค้นพบว่าตัวแปรหลักและองค์ประกอบทั้งสามตัวแปรมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำทางการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01โดยมีค่า r = .705 ในขณะที่ภาวะผู้นำทางการศึกษาและคุณภาพสถานศึกษามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r = .706 รวมถึงทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณภาพสถานศึกษามีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r = .736 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรองค์ประกอบภาวะผู้นำทางการศึกษาต่อองค์ประกอบคุณภาพสถานศึกษามีทิศทางเชิงบวกระดับน้อยถึงปานกลาง โดยมีค่า r ระหว่าง .12 ถึง .53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ภาวะผู้นำการศึกษาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที 21 สามารถพยากรณ์คุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลพยากรณ์มากกว่าภาวะผู้นำการศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่.477 ในขณะที่ภาวะผู้นำการศึกษามีสัมประสิทธิ์พยากรณ์เท่ากับ .369 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปัจจัยองค์ประกอบที่มีอำนาจพยากรณ์ต่อคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 ตามรูปแบบที่ 6 จำนวน 6 ตัวแปรประกอบด้วย ทักษะการคิดสร้างสรรค์ร่วมกับตัวแปร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะเทคโนโลยีสารสนเทศ และการพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้มีอิทธิพลต่อการพยากรณ์ตัวแปรตามคุณภาพสถานศึกษาได้ร้อยละ 63.8 มีผลทดสอบค่าF = 110.104 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้แล้วจากการสรุปผลการให้คำสัมภาษณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 ท่านสามารถนำมาสนับสนุนข้อค้นพบของงานวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้ ปัจจัยอิทธิพลที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้นประกอบด้วย การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร การพัฒนาทักษะการสื่อสาร และการพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบสำคัญทั้งจากผลงานวิจัยเชิงปริมาณและข้อสนับสนุนจากงานวิจัยเชิงคุณภาพนั้นสามารถนำเสนอแนวทางเพื่อให้มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้จริงในทางปฏิบัติต่อไปนี้

1) การพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher's Professional Development) ในปัจจุบันครูรุ่นใหม่กำลังเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเพราะครูรุ่นเก่ากำลังจะหมดไป แต่ปัญหาครูรุ่นใหม่ขาดประสบการณ์ทำงานสร้างภาพเก็บผลงานเพื่อการประเมินแต่ขาดการลงรายละเอียดในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ชัดเจนโดยเฉพาะการประเมินวิทยฐานะ ที่มีปัญหาอย่างมาก เช่นการอบรมจากคูปองที่รัฐจัดสรรให้นั้นยังมีสภาพที่ล้มเหลว อันเนื่องจากครูส่วนมากไม่ได้นำความรู้ไปพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริงแต่กลับไปอบรมเพื่อนับชั่วโมงในการเลื่อนวิทยฐานะ อีกทั้งผู้บริหารยังขาดความรู้ ในการประเมินและติดตามครูหลังจากอบรม ไม่ใส่ใจที่จะพัฒนาครูตามนโยบายและสร้างภาพและรายงานไปตามหน้าที่ รัฐลงทุนจำนวนมากเสียหายต่อระบบ เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญจำเป็นต้องได้รับการทบทวนคือการประเมินวิทยฐานะที่มุ่งตอบโจทย์อันเป็นปัญหาแท้จริงของคุณภาพการศึกษานั้น มีความสมเหตุสมผลเพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่21นี้ นอกจากนี้แล้วยังค้นพบว่า การพัฒนาวิชาชีพครูที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อการสอนไปจนถึงการเตรียมการสอนที่มีความเป็นครูมืออาชีพนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จในทางปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูอันเนื่องจากครูเป็นบุคคลสำคัญในการช่วยส่งผลให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น เพราะฉะนั้นการได้ครูที่ดี ครูที่สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูง มักเป็นครูที่มีความคิดสร้างสรรค์ ผลิตสื่อที่ทันสมัยและใช้เทคโนโลยีมาช่วยใช้การสื่อสารที่ทันสมัยและเป็นการสื่อสารสองช่องทาง ก็มักจะเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทั้งต่อตัวครูและตัวนักเรียน ซึ่งจากข้อค้นพบสำคัญดังกล่าวนี้ (สิทธิพร นิยมศรีสวัสดิ์:18) ได้สรุปว่าปัญหาสำคัญที่เป็นปัจจัยเหตุให้ผลสัมฤทธิ์นักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเนื่องจากปัจจัยการจัดการเรียนการสอนของครูไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาที่สัมพันธ์กับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Development) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้จำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาความเข้าใจที่ชัดเจนและแม่นตรงต่อปรัชญา การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างผู้เรียนให้มีความสามารถกำหนดความรู้ได้ด้วยตนเองโดยมีผู้บริหารและครูให้การสนับสนุนอย่างเต็มกำลังความสามารถทั้งจากการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปจนถึงการวัดประเมินผลได้ตรงตามสภาพของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์จากการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้แล้วภาวะผู้นำการศึกษายังมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการส่งเสริมศักยภาพ การเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ ซึ่งนอกจากต้องมีความเข้าใจชัดต่อทักษะการเรียนรู้ที่

ผู้เรียนแต่ละคนถนัดแล้วยังต้องสนับสนุนให้ครูได้จัดกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมการสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองของผู้เรียน ประเด็นสำคัญคือการกระตุ้นของผู้บริการสถานศึกษาที่มีต่อครูให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างสมเหตุสมผล โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การคิดสร้างสรรค์ และการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากความเข้าใจต่อบทบาทการเรียนรู้เป็นลักษณะนิสัยการใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารร่วมกับครูในโรงเรียน (สมชาย เทพแสง:19)ที่ได้ค้นพบภาวะผู้นำการศึกษาที่จำเป็นต้องมีพฤติกรรมบริหารที่คอยกระตุ้นให้ครูเป็นผู้มีลักษณะและพฤติกรรม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเพิ่มศักยภาพของครูอยู่ตลอดเวลาด้วยการผลิตความรู้ และการพัฒนาความรู้เชิงสร้างสรรค์ที่สามารถกระตุ้นให้ครูได้เป็นแบบอย่างสำหรับการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังส่งโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนด้านการสร้างสรรค์ความรู้อย่างไร้ขีดจำกัดผ่านการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนและแม่นตรงต่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความสามารถด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) การพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (Learning Environment) ผู้บริหารพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ผู้บริหารส่งเสริมการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนได้ตามศักยภาพ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียน การสอน จำเป็นต้องมีการจัดแหล่งการเรียนรู้ และสิ่งที่อำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ นอกจากนี้ต้องจัดให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพด้วย ซึ่งอาจจะมีอยู่ทั้งในโรงเรียน และชุมชนแหล่งเรียนรู้เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งในด้านความคิดและ การปฏิบัติจริงโดยกิจกรรมในแหล่งเรียนรู้ ควรสอดคล้องกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุดโรงเรียน เพราะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเรียน การสอนของผู้สอนและผู้เรียนเป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ และให้บริการวัสดุ สารสนเทศ ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นแหล่งที่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มาศึกษาหาความรู้เรียนรู้วิทยาการต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน เกิดการใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ต้องพัฒนา ให้เกิดแก่เยาวชนของชาติ

4) การพัฒนาทักษะเทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร (Information Communication Technology Development) สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการจัดเตรียมข้อมูลและประมวลผลโดยใช้เทคโนโลยี สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและผู้ปฏิบัติงาน สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการเชื่อมข้อมูลโดยอาศัยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย เป็นการพัฒนาความสามารถในการการจัดทำสารสนเทศโดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสารคมนาคม ในการจัดเตรียมข้อมูลแล้วประมวลผลเป็นสารสนเทศ ในรูปแบบของเสียง ภาพ ตัวอักษร และตัวเลข เพื่อเผยแพร่ไปยังผู้บริหารในการที่จะใช้ข้อมูลตัดสินใจและผู้ปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการโดยการปรับใช้ประโยชน์ได้จริงในชีวิตการทำงานของผู้บริหารและครู (ภาสกร เรืองรอง:195) ผู้บริหารยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการกระตุ้นให้ครูได้ปฏิบัติการจัดการเรียนรู้อย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อให้นักเรียนได้รับ

การฝึกทักษะการเรียนรู้ได้ตามเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานการจัดการศึกษาทั้งในระดับชาติและระดับสากล (อุไรวรรณ พูลสมบัติ และคณะ:195)

5) การพัฒนาทักษะการสื่อสาร (Communication Development) การพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร ความรู้สึกนึกคิด การกระทำ และเรื่องราวต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยผ่านระบบเทคโนโลยี และภาษาที่เป็นสากลสามารถส่งและรับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารความรู้สึกนึกคิด การกระทำ และเรื่องราวต่างๆ สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการสื่อสารผ่านระบบเทคโนโลยีและภาษาที่เป็นสากล และยังเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในการส่งและรับข้อมูลได้อย่างถูกต้องเพื่อประโยชน์สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตประจำวันในศตวรรษที่ 21 (อติศร เกิดเรือง:173)

6) การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking Development) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ หรือเป็นการกระทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่ซ้ำแบบใครมีความแปลกใหม่ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่สัมพันธ์ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังเป็นกระบวนการทางสมองที่แสดงออกในความสามารถในการคิดได้อย่างหลากหลาย หลายทิศทาง มีความสามารถในการเชื่อมโยงสัมพันธ์ มีจินตนาการ มีการแสดงออกทางจิตใจและบุคลิกภาพ อันจะนำไปสู่การคิดแก้ปัญหาที่แปลกใหม่หรือประดิษฐ์คิดค้นสิ่งที่แปลกใหม่ (สมพร หลิมเจริญ:27) ตลอดจนการที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาหรือได้รับการฝึกฝนทักษะการคิดอย่างมีระบบ ส่งผลให้สามารถคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนทักษะด้านการคิดนั้นประกอบไปด้วยการคิดในหลายลักษณะ แต่ที่สำคัญมากสำหรับผู้เรียนยุคเทคโนโลยี ได้แก่ การพัฒนาทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ (Creative Learners) การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinkers) การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) รวมทั้ง ทักษะในการคิดแก้ปัญหา (Problem Solvers) (ถนอมพร เลาหจรัสแสง:9) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวาง โดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ (Neeley:2004) การพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ช่วยให้สังคมมนุษย์อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นสามารถสรุปได้ชัดถึงข้อค้นพบสำคัญจากงานวิจัยนี้มีอิทธิพลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับโรงเรียนและระดับอื่นสูงขึ้นไปด้วยการพัฒนาปัจจัยที่ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ การปรับบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารของทุกคนในโรงเรียน (Abdullah & Osman:1646)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. ผู้บริหารระดับสำนักงานเขตพื้นที่ควรนำไปใช้เป็นแนวนโยบายสำหรับการกำกับติดตามผลของการบริหารจัดการศึกษา ตลอดจนการให้การสนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาภายใต้ปัจจัยอิทธิพลด้านการจัดการเรียนรู้ การปรับบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพครู การฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร

2. ครูมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการออกแบบกิจกรรม การพัฒนาสื่อตลอดจนการปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์และทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. นักวิจัยและนักพัฒนาควรนำเอาผลวิจัยจากงานวิจัยนี้ไปทดลองใช้ในบางพื้นที่เพื่อพิจารณาข้อสรุปที่ชัดยิ่งขึ้นในทางปฏิบัติ

2. นักวิจัยและนักพัฒนานำเอาผลวิจัยนี้ไปขยายพื้นที่ในการศึกษาข้อมูลเพื่อประโยชน์เชิงการเปรียบเทียบ และการพิจารณาหาข้อสรุปที่กว้างยิ่งขึ้นไป

3. นักวิจัยระดับนานาชาติควรนำเอาผลวิจัยนี้ไปใช้ศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มประเทศเพื่อพิจารณาหาข้อสรุปเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความเป็นสากลมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์ซึ่งสำเร็จสมบูรณ์ได้ ด้วยการให้คำปรึกษาและชี้แนะจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมานจิตร ภิรมย์รื่น อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ภานุมาศ จินารัตน์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ประธานกรรมการสอบดุษฎีนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมพัน พิชญ์ประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล มีชัย กรรมการสอบ ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขจนดุษฎีนิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

นวพร ชลารักษ์. **บทบาทของครูกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21**,วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.9,(2558):65-71.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ:กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2554.

ธีระ รุญเจริญ. **การเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.**กรุงเทพฯ: บริษัทแอล.ที.เพรส จำกัด,2553.

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). **ภาวะผู้นำ:ความสำคัญต่ออนาคตไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย,2540.

ประเวศ วะสี. **ภาวะผู้นำ: พยาธิสภาพในสังคมไทยและวิธีแก้ไข.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พิมพ์ไทย,2540.

สิทธิพร นิยมศรีสวัสดิ์. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน,**วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**. 7, 2. (2556):1-8.

สมชาย เทพแสง. ภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้: รูปแบบของภาวะผู้นำสมัยใหม่,**วารสารบริหารการศึกษา มศว**. 10. 19. (2556):19.

ภาสกร เรืองรอง ประหยัด จิระวรพงศ์ วณิชชา แม่นยำ วิลาวัลย์ สมยาโรน ศรันยู หมื่นเดช และชไม พร ศรีสุราช. *เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21*, ***วารสารปัญญาภิวัฒน์***. *5*, ฉบับพิเศษ (2557):195-207.

อุไรวรรณ พูลสมบัติ บรรจง เจริญสุข และอิศรัฏฐ์ รินไธสง. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นสากลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, **วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. 4, 1(2560): 195-212.

อติศร เกิดเรือง. การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล, **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**, 6, 1(2560): 173-184.

สมพร หลิมเจริญ. การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่2. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2552.

ถนอมพร เลาหจรัสแสง. **ทักษะแห่งศตวรรษที่21 เพื่อพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** เชียงใหม่:สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2556.

Abdullan, M., & Osman, K. 21st Century inventive thinking skills among primary students in Malaysia and Brunei**,Procedia-Social and Behavioral Sciences**,*9*, (2010):1646-1651.

Neeley, Sirley J. ***A Model Comprehensive Development Guidance and Counselling. Program for Texas Public School***. Austun: Texas Education Agency, 2004.

เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย

Key Causal Factors Affecting the Quality of the Educational Administration and Management Process for Enhancing Learners' Basic Vocational Skills as Desirable Characteristics to be Consistent with 21st Century Learning at Tessaban 1 (Wat Phrom Wiharn) School, Chiang Rai Province

สุภาพ คำวาง[1]

บทคัดย่อ

เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย มีดังนี้

1. ด้านสัมฤทธิผลการจัดการศึกษา มีเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการสนับสนุน เช่น มีนโยบายเรียนฟรี นโยบาย SBMLD โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลาย และโรงเรียนมีค่าเล่าเรียนต่ำกว่าโรงเรียนอื่น ส่วนการฉุดรั้ง เช่น ขาดระบบกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ และการประสานงานภายในยังไม่ชัดเจน ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ผู้ปกครองอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ชุมชนมีปัญหาเสี่ยงด้านยาเสพติดและแหล่งอบายมุข

2. ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการสนับสนุน เช่น มีนโยบายด้านการประกันคุณภาพที่ชัดเจน โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสม ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ส่วนการฉุดรั้ง เช่น ขาดความเชื่อมโยงระหว่างงานประจำกับงานประกันคุณภาพ การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพขาดประสิทธิภาพ และผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายนอกมากกว่าการประกันคุณภาพภายใน

3. ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร มีเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการสนับสนุน เช่น โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาครูและบุคลากรมีการดำเนินงานและกำกับติดตามต่อเนื่อง มีการสร้างขวัญและกำลังใจ สังคมให้การยอมรับครูมืออาชีพ

---

[1]ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย

และชุมชนให้การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู ส่วนการฉุดรั้ง เช่น ครูบางส่วนยังขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ขาดทักษะในการพัฒนาตนเอง และผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครู

4. ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการสนับสนุน เช่น โรงเรียนมีนโยบายการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ยอมรับศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนจัดการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของสังคม และมีการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามในโรงเรียน ส่วนการฉุดรั้ง เช่น ขาดระบบกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่องและทั่วถึง ครูและบุคลากรบางส่วนไม่สามารถประสานกับผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างทั่วถึง และครูขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกกับผู้ปกครองและชุมชน

คำสำคัญ : เหตุปัจจัยสำคัญ, กระบวนการบริหาร,การจัดการศึกษา,ทักษะพื้นฐานอาชีพ,ศตวรรษที่ 21

Abstract

The Key causal factors affecting the quality of the educational administration and management process for enhancing learners' basic vocational skills as desirable characteristics to be Consistent with 21st Century Learning at Tessaban 1 (Wat Phrom Wiharn) School, Chiang Rai Province consisted of the elements as follows:

1. The first element was achievement of educational management. Key causal factors affecting the support were free education policy, SBMLD policy, clear and systematic administrative structure, the community's various learning sources, various sources of information, and the school's lower tuition fees than other schools. However, key factors hindering the support were lack of an effective monitoring system, unclear internal coordination, parents' poor socioeconomic status, parents' uneducated condition, and the community's risk related to drug and all vices.

2. The second element was educational quality assurance system. Key causal factors affecting the support were a clear quality assurance policy, the school's a clear quality assurance system, and appropriate education standards, parents' awareness and consideration of the importance of quality assurance work, cultural diversity contributing to school learning, and the community's involvement in educational management. However, key factors hindering the support were lack of connection between routine work and quality assurance work, the ineffiicient use of technology media to develop quality assurance system, and administrators' prioritization of external quality assurance over internal work.

3. The third element was research and personnel development. Key causal factors affecting the support were the school's policy to promote teachers and personnel development, plans / projects / activities for teacher and personnel development, consistent operations, supervision, and follow-up, morale building, the society's acceptance of professional teachers , and the community's support the professional teacher development. However, key factors hindering the support were lack of achievement motive and self-development skills among some teachers, and failure to understand the need for professional teacher development among some parents.

4. The last element was the satisfaction of relevant parties. Key causal factors affecting the support were the school's a management policy that focuses on the quality of learners, the learners' continuously concrete development, stakeholders' involvement in educational management, acceptance in the potential of teachers and educational personnel, the school's educational management that meets the social needs, and cultivated good values in school. However, key factors hindering the support were lack of an effective monitoring system, failure to conduct continuous and comprehensive public relations, some teachers and personnel' inability to coordinate with parents and communities thoroughly, and teachers' lack of proactive public relations with parents and communities.

Keywords: Key causal factors, Management process, Educational management, Basic vocational skills, the 21st century

บทนำ

การศึกษาทักษะชีวิตและอาชีพทั้งงานวิจัยของหน่วยงาน วิทยานิพนธ์ต่างๆ ในสาขาการศึกษานั้น ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ แนวคิด แนวปฏิบัติมากกว่าสองทศวรรษ โดยทักษะชีวิตและอาชีพในปัจจุบันนั้นยังคงอยู่ในกระแสของการศึกษาวิจัยทั้งในแง่ของการแก้ไขและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประเด็นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับทักษะชีวิตและอาชีพมีความหลากหลายทั้งกลุ่มที่ศึกษา วิธีการศึกษารวมถึงตัวแปรที่ศึกษา โดยในแต่ละมิติของการศึกษานั้นมีความสอดคล้องกับสภาพของแต่ละสังคมที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม โดยเฉพาะนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตและมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมในแต่ละช่วงเวลาในหลายประเทศได้มีการพิจารณาการพัฒนาการจัดการศึกษาทักษะชีวิตในการปฏิรูป

การศึกษาโดยสนองต่อสังคมสมัยใหม่และชีวิตยุคเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนั้นได้ออกแบบเพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติและได้มีการเสริมแรงทักษะทางจิตวิทยาในวิถีทางวัฒนธรรมและด้านการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามบริบท โดยมีการส่งเสริมการพัฒนาบุคคลและสังคม การป้องกันสุขภาพของตนเองและปัญหาทางสังคมและการปกป้องสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมบุคคลเพื่อให้ประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในบ้าน ชุมชน และสถานที่ทำงาน โดยใช้หลักการเรียนให้รู้ (Learning to Know) เรียนรู้ที่จะทำ (Learning to Do) และเรียนรู้ที่จะอยู่กับผู้อื่น (Learning to Live Together and With Others) (WHO, http://www.who.int/whosis/whostat. 2007; UNESCO, http://unesdoc.unesco.org/images/0014/ 001418/141843e. 2005) การจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (Career Education) จึงเป็นอีกกรอบความคิดหนึ่งที่มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนโดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ในการศึกษารูปแบบการฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยจะเป็นอีกแนวทางที่สำคัญที่จะสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและท้องถิ่นชาวแม่สาย จึงมีความสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง ต้องปฏิบัติตามแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (SBMLD) ที่ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งนำมาสู่การปฏิบัติในโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) และสถานศึกษาในสังกัดทุกโรงเรียน ในขณะที่จากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ของโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) ประจำปีการศึกษา 2557-2559 พบว่าผลการประเมินตามมาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตรสู่ประชาคมอาเซียน ภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 73.33 โดยเฉพาะตัวชี้วัดที่ 10.4 ผู้เรียนมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้านและทักษะอาชีพ อยู่ในระดับพอใช้ ค่าเฉลี่ย 72.60 (โรงเรียนเทศบาล 1 ((วัดพรหมวิหาร)), 2557-2559) และจากผลการกระเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนประจำปีการศึกษา 2557 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับควรปรับปรุง ค่าเฉลี่ย 51.60 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับควรปรับปรุงค่าเฉลี่ย 53.71 (โรงเรียนเทศบาล 1 ((วัดพรหมวิหาร)). 2557-2559) รวมทั้งผลการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคุณภาพระดับพอใช้ คือ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สุขศึกษา และพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2558) ประกอบกับในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมาจากรายงานของฝ่ายวิชาการพบว่าเด็กส่วนหนึ่งเรียนไม่จบและออกกลางคัน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 0.97 รวมทั้งนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่เรียนต่อ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 ซึ่งนำไปสู่การเป็นแรงงานนอกระบบและแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งจากผลการประเมินดังกล่าวทำให้ทางโรงเรียนตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องหาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลการประเมินมีระดับคุณภาพมาตรฐานที่สูงขึ้น ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สิ่งที่ผู้บริหารการศึกษาจะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรก สถานศึกษาต้องกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้สามารถธำรงอยู่ท่ามกลาง ความเปลี่ยนแปลง กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกันทิศทางการบริหาร โดยมีแผนงานและโครงการรองรับเพื่อขับเคลื่อนให้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายนั้นๆ

จากสภาวการณ์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงแห่งกระแสยุคโลกาภิวัตน์ แนวนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งสภาพปัญหาและผลการประเมินดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้โรงเรียนจำเป็นต้องแสวงหากระบวนการบริหารและจัดการการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากระบวนการบริหารและการจัดการศึกษา ในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนเทศบาล 1 ((วัดพรหมวิหาร)) จังหวัดเชียงรายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 7 คน ครูและ บุคลการทางการศึกษา จำนวน 11 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1 คน และศิษย์เก่า จำนวน 1 คน รวมจำนวน 34 คน

เนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยฉุดรั้งที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ประกอบด้วย ด้านสัมฤทธิผลการจัดการศึกษา ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากรและด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา เหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย พบว่า

1. ด้านสัมฤทธิผลการจัดการศึกษา

1.1 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารและการจัดการ ทางการศึกษา มีนโยบายเรียนฟรี นโยบาย SBMLD โครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ มีคณะกรรมการเครือข่ายและเครือข่าย ที่สนับสนุน และมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร โรงเรียนมีครูเพียงพอและครบชั้นตามเกณฑ์ มีครูครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ครูสอนตรงวิชาเอกและมีความถนัดในสาขาวิชาของตนเอง ครูมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ และครูมีทักษะด้านเทคโนโลยี ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้ และผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนมีงบประมาณพอเพียง มีวัสดุอุปกรณ์ มีอาคารเรียนเพียงพอ มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT พอเพียง

1.2 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารการจัดการทางการศึกษา ขาดระบบกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ และการประสานงานภายในยังไม่ชัดเจน ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นมีจำนวนครูไม่พอเพียง ครูมีภาระหน้าที่นอกเหนือการสอนมากพิเศษ และครูยังขาดประสบการณ์ในการทำงาน ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ครูเน้นการสอนแบบเนื้อหาเกินไป ขาดทักษะการคิด และมีความบกพร่องในการเรียนรู้ และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การเบิกจ่ายงบประมาณมีความล่าช้า ขาดระบบการดูแลรักษา และระบบสัญญาณอินเตอร์เน็ต

1.3 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนอยู่ในชุมชนเมือง ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการศึกษา ชุมชนและองค์กรต่างๆ ให้การสนับสนุน ผู้ปกครองสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้จัดการศึกษา มีข้อมูลสารสนเทศอย่างหลากหลาย มีการส่งเสริมด้านภูมิปัญญา มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และสื่อเทคโนโลยีอย่างพอเพียง ด้านเศรษฐกิจ มีงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเพียงพอ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง โรงเรียนมีค่าเล่าเรียนต่ำกว่าโรงเรียนอื่น ในชุมชนมีแหล่งเงินทุนสนับสนุนการศึกษา ด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้นำท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการศึกษา ผู้เรียนได้รับสิทธิและโอกาสอย่างเสมอภาค พรบ.การศึกษาพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและมีนโยบาย SBMLD พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

1.4 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้ปกครองมีฐานะยากจน ผู้ปกครองอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ชุมชนมีปัญหาเสี่ยงด้านยาเสพติดและแหล่งอบายมุข ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีไม่เต็มศักยภาพ ข้อมูลสารสนเทศไม่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน การนำเทคโนโลยีมาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ยังขาดประสิทธิภาพ ด้านเศรษฐกิจ ภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและค่าครองชีพที่สูงขึ้นของผู้ปกครอง สื่อวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษามีราคาสูง ด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนขาดความคล่องตัวด้านระเบียบการเงินและพัสดุ และการเมืองท้องถิ่นมีกลุ่มผลประโยชน์แอบแฝง

2. ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

2.1 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการทางการศึกษา มีนโยบายดานการประกันคุณภาพที่ชัดเจน โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสม มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีแผนพัฒนาฯที่ปฏิบัติได้ชัดเจน ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ครูมีความรู้ความเข้าใจในงานประกันคุณภาพภายใน มีครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพโดยตรง มีคณะกรรมการขับเคลื่อนงานประกันคุณภาพ ครูตระหนักและให้ความสำคัญต่อการประกันคุณภาพ ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ผู้เรียนให้ความร่วมมือกับทุกกิจกรรมของโรงเรียน และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีงบประมาณเพียงพอในการดำเนินงาน มีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ และการใช้ทรัพยากรเพื่องานประกันคุณภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการศึกษา ขาดความเชื่อมโยงระหว่างงานประจำกับงานประกันคุณภาพ ไม่นำผลการประเมินมาประยุกต์ใช้งาน ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ขาดระบบการประสานงานภายในทีมงานที่ชัดเจน ครูบางส่วนขาดทักษะและประสบการณ์ด้านงานประกัน ครูขาดการมองงานประกันคุณภาพในภาพรวม ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ครูบางส่วนยังจัดการเรียนรู้ที่เน้นเนื้อหาเป็นปัจจัยสำคัญ ไม่มีการนำผลการประเมินตนเองของสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ในห้องเรียน และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลรักษาสื่ออุปกรณ์ต่างๆ ยังขาดประสิทธิภาพ และขาดแคลนห้องเก็บรวบรวมผลงานดีเด่นของสถานศึกษา

2.3 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้ปกครองตระหนักและเห็นความสำคัญของงานประกันคุณภาพ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีสื่อและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพ มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพอย่างเพียงพอ มีแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนงานประกันคุณภาพอย่างเพียงพอมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจหน่วยงานต้นสังกัดมีงบประมาณที่สนับสนุนเพียงพอ ผู้ปกครองสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา มีแหล่งเงินทุนต่างๆสนับสนุนการศึกษา ด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารให้ความสำคัญต่องานประกันคุณภาพ มีการพัฒนาบุคลากรเป็นประจำทุกปี มีการกำกับติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง และมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนใน พรบ.การศึกษา

2.4 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ด้านสังคมและวัฒนธรรม โรงเรียนอยู่ในเขตเมืองเป็นปัจจัยที่เสี่ยงต่อปัญหาทางสังคม ด้านสื่อและเทคโนโลยี การใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพขาดประสิทธิภาพ ด้านเศรษฐกิจ ผู้ปกครองบางส่วนมีฐานะยากจน วัสดุอุปกรณ์มีราคาแพง และด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การบริหารและการประกันคุณภาพยังแยกส่วนไม่เป็นเนื้อเดียวกัน และผู้บริหารให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายนอกมากกว่าการประกันคุณภาพภายใน

3. ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร

3.1 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาครูและบุคลากร มีการดำเนินงานและกำกับติดตามต่อเนื่อง มีการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ครู บุคลากรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพ ครูพัฒนาวิชาชีพ (PLC) ครูใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ครูมีเป้าหมายต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ มีการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก โรงเรียนมีงบประมาณที่เพียงพอในการสนับสนุนการพัฒนา มีวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนที่เพียงพอ มีเครือข่ายการพัฒนาที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้และข้อมูลสารสนเทศสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3.2 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการทางการศึกษา ขาดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนของนโยบาย การพัฒนาไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ครูบางส่วนยังขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ครูบางส่วนขาดทักษะในการพัฒนาตนเอง ด้าน

กระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน โรงเรียนยังขาดนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม การเรียนรู้แบบโครงงานยังมีน้อย และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า และมีข้อจำกัดในการเบิกจ่ายงบประมาณ

3.3 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม การมีค่านิยมเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกัน มีแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาวิชาชีพครู สังคมให้การยอมรับครูมืออาชีพ ชุมชนให้การสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครู ด้านสื่อและเทคโนโลยี มีสื่อเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อการพัฒนา มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนา มีการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนา สื่อเทคโนโลยีเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก และด้านเศรษฐกิจ หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ มีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนา และด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนา การพัฒนาเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.4 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ค่านิยมทางวัตถุส่งผลต่อจิตวิญญาณครู ผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจความจำเป็นในการพัฒนาวิชาชีพครู ด้านสื่อและเทคโนโลยี การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของครูยังมีน้อย ด้านเศรษฐกิจ ค่าใช้จ่ายในการพัฒนาค่อนข้างสูง มีความล่าช้าในการจัดสรรงบประมาณ และด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง หนังสือสั่งการต่างๆค่อนข้างล่าช้า มีข้อจำกัดด้านระเบียบการเงินและพัสดุ และมีความซ้ำซ้อนในการพัฒนาของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

4.1 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการทางการศึกษา โรงเรียนมีนโยบายการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพผู้เรียน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นรูปธรรม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ด้านปริมาณและคุณภาพครูบุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องยอมรับศักยภาพครู บุคลากร ครู บุคลากรอุทิศ ทุ่มเท เสียสละในการทำงาน ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ครู บุคลากรดูแลเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนมีความเสมอภาคในการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย มีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็ง และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีงบประมาณเพียงพอในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนมีอาคารเรียน อาคารประกอบพร้อมเพรียง มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

4.2 เหตุปัจจัยสำคัญภายในที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านนโยบายและการบริหารจัดการศึกษา ขาดระบบกำกับติดตามที่มีประสิทธิภาพ การประชาสัมพันธ์ขาดความต่อเนื่องและทั่วถึง ด้านปริมาณและคุณภาพครู บุคลากร ครูบางส่วนไม่สามารถประสานกับผู้ปกครองและชุมชนได้อย่างทั่วถึง ครูขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกกับผู้ปกครองและชุมชน ด้านกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียน ผู้เรียนบางส่วนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ขาดระบบดูแลผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียน และด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีการจราจรที่คับคั่งหน้าโรงเรียน สภาพพื้นที่บริเวณโรงเรียนคับแคบ และลานกิจกรรมหน้าเสาธงขรุขระไม่เรียบร้อย

4.3 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการสนับสนุน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีค่านิยมที่ดีต่อการศึกษา โรงเรียนจัดการศึกษาได้ตรงกับความต้องการของสังคม มีการปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามในโรงเรียน ชุมชนสังคมมีส่วนร่วมในการศึกษา ด้านสื่อและเทคโนโลยี ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการประสานงานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ มีค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนต่ำ ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง ภาวะเศรษฐกิจในชุมชนมีสภาพคล่องตัว ด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กฎหมายเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และโรงเรียนมีหน่วยงานรองรับคุณภาพการศึกษา

4.4 เหตุปัจจัยสำคัญภายนอกที่มีผลต่อการฉุดรั้ง ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีค่านิยมทางวัตถุที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา การมุ่งเน้นแต่คนเก่งทำให้นักเรียนอื่นๆ ถูกละเลย ด้านสื่อและเทคโนโลยี การใช้ประโยชน์จากสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ยังไม่เต็มศักยภาพ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือขาดความต่อเนื่อง ด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพของชุมชนมีแนวโน้มสูงขึ้น ภาวะเศรษฐกิจเริ่มฝืดเคือง และด้านการเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองส่วนหนึ่งไม่มีความรู้และความเข้าใจในกฎหมายด้านการศึกษา และผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจบทบาหน้าที่ของตนเอง

สรุปผลการวิจัย โดยสรุปแล้วเหตุปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านทักษะพื้นฐานอาชีพของผู้เรียนที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านสัมฤทธิผลการจัดการศึกษา ด้านระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยและพัฒนาบุคลากร ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยในแต่ละด้านมีทั้งเหตุปัจจัยที่สนับสนุนและฉุดรั้ง ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดแนวทางหรือพัฒนารูปแบบกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและเป็นพื้นฐานความรู้เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร). **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) ปีการศึกษา 2557**, เชียงราย: โรงเรียนฯ , 2557.

_____. **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) ปีการศึกษา 2558**, เชียงราย: โรงเรียนฯ, 2558.

_____. **รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร) ปีการศึกษา 255**9, เชียงราย: โรงเรียนฯ, 2559.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม**

(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค, 2545.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **ผลการประเมินภายในสถานศึกษาและการประเมินภายนอกสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (วัดพรหมวิหาร).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานฯ, 2558.

UNESCO. **Towards Knowledge Societies**. Available from: http://unesdoc.unesco.org/images/0014/ 001418/141843e, 2005.

ประสิทธิผลของรูปแบบ IE สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม
The effectiveness of IE Model for Children with Special Needs In Inclusive School

Suchada Bubpha[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม 2.เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม 3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม **ผลจากการวิจัย** ทำให้ทราบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวมและสามารถกำหนดปัญหาได้ชัดเจน นำไปสู่การสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดการเรียนรวม ประเด็นสำคัญในการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบIEสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพตรงตามสภาพการณ์ที่เป็นจริงในโรงเรียน เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากการศึกษาพบว่าผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีความพึงพอใจในการใช้รูปแบบในระดับมาก และจากการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบพบว่า นักเรียนมีทักษะ การอ่านเพิ่มขึ้น ดังนั้นรูปแบบIEสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กทุกคนได้อย่างดี สิ่งที่สำคัญที่สุดผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนตลอดจนองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม บทความนี้เป็นบทความที่เพิ่มเติมจากบทความที่ได้เขียนขึ้นจากงานวิจัย 2 ระยะ โดยเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ของงานวิจัยทั้ง 3 ระยะ ซึ่งเกิดข้อค้นพบใหม่และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหาร ครู หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแบบเรียนรวม

คำสำคัญ: โรงเรียนรวม, การเรียนรู้และนวัตกรรม, ประสิทธิผล, โมเดล IE

---

[1]Assistant Professor, a lecturer in the Faculty of Education, Udon Thani Rajabhat University.

Abstract

This research adopted research and development approach using mixed methods technique, aiming to 1) Explore the current status, problems, and needs for model development of learning and innovation for children with special needs in inclusive school 2) Investigate and develop IE model suitable for children with special needs in inclusive school; and 3) Examine the effectiveness of IE model using research and development approach. **Results** capture the current status, problems and need for inclusion in Inclusive school and clearly identified the problems leading to the establishment of the conceptual framework for inclusion best practice. Its central effort is to develop relevant and effective IE model corresponding to the real situation in a school in order to obtain learning and innovation for children with special needs. It was found that school administrators, teachers, and staff possessed a high level of satisfaction toward this IE model. Regarding the model effectiveness, students displayed a higher level of reading skills. Therefore, this IE model is well applicable to an inclusive provision for every child. Most importantly, the results will provide benefits for children with special needs, school administrators and teachers, and parents as well as communities and those organizations involved in the management of education for children with special needs in Inclusive school. This article adds to the previous study of 2 phrases and articulates the complete 3 phases of the research. New findings were presented which will be useful for school administrators and teachers or those involved in inclusive education for learning and innovation for children with special needs in inclusive school.

Keywords: Inclusive School, Learning and Innovation, The effectiveness, IE Model

Introduction

Today, opportunities are granted for children with special needs to learn together with normal children upon their educational rights and equity to inclusive education. Inclusion has been adopted from the international conference and its resolution so called the World Declaration on Education for All Children whereby every child is legally entitled to education based on the human rights in absence of discrimination and with accessibility to education irrespective to impairment, religion, language, gender, ability, and other reasons. (UNESCO, 2003: 4-5, Sandkull (2005: 1) Educational approach in school is therefore intended for every single child regardless of their impairments, economic, social and cultural

background. Schools seek means to allow children to learn together and gain benefits from collective learning. School is the setting where all people are involved and is recognized and supported by teachers, administrators including communities to satisfy the need for student development. Arrangement for all children to learn alongside to each other at all time in school either inside or outside of the classroom permits special children to learn in regular school with acknowledgment, care, and support as a school member without discrimination. They all are provided with an education suitable for their capabilities, and in the same environment (Stainback & Stainback. 1996: 3, Desai, 2007: 10, Padung Arayavinyu and Vasana Lertsin, 2007: 6).In conclusion, inclusive education is to provide an education suitable for all children without discrimination and grant children with special needs an opportunity to learn with normal peers, taking into account their rights and equality, while acknowledging their differences, and providing them with assistance and support as a member of the society. Moreover, inclusive education encourages people in society to become more aware and familiar, and accordingly increasingly acknowledge children with special needs. Inclusion is thus to offer the opportunity for co-learning of special need and ordinary children, and consequently creates their tolerance and shared understanding of similarities and dissimilarities among them. Normal children learn to recognize their peers' lack of capabilities as part of their life. Acknowledgment of handicaps and disabilities is essential. Moreover, inclusion provides benefits from cooperation and a sense of responsibility to progress together in class. Such interaction affects their mutual recognition, sensitivity, and awareness of disabilities, which are important once they enter adulthood. However, children in an inclusion system require continuous special education services including special teachers, media and facilities. It needs some changes in management and service approach to those with impairments regarding physical, mental, intellectual, emotion, and social, communication and learning, or with physical handicaps, or those in lack of self-dependence and in disadvantages.

Inclusive education does not merely include children with disabilities in regular class such as in some schools with separate teachers and activities but requires consistent instructional activities without dissociating disable children in a separate group. For the successful inclusion of disable children, schools need to adjust and focus more on the needs of the individual child than in a group. It is necessary for schools to make changes to ensure that education provision links to a local context. For flexible inclusion and practice for all children, inclusion is required to focus on major school structural changes to increase the capability of educating all children. The idea that recognizes individual differences should

permit better values, (Alan Dyson and Alan Millward. 1999: 8-11) and consistent with the whole school approach proposed by Dessent (Alan Dyson and Alan Millward, 1999: 8-11; refer to Dessent, 1987:121) that schools should be adjusted to enable education for all. Later there were groups of scholars who advocate educational rights of every child as the basic right, i.e. the human rights that every single child is entitled to be treated equally with human dignity, leading to the new approach of education called inclusive education. Providing education for children with special needs builds on the belief that each of them is capable of learning and development if an opportunity is granted for proper learning. Central to educational approach for children with special needs is to grant them opportunities to learn with ordinary children in regular schools and live happily in society.

Inclusive education can be implemented by a range of methods including modified class instruction, developing various forms of teaching activities such as using learning activities based on multiple intelligences theory, multilevel learning by co-teaching, multiple teaching techniques, and teaching with peers support, for instances. Research suggested that the development of IE model is helpful to inclusion philosophy, that is, the need of the individual student is met rather than receiving common instruction. Teachers believe that both special and ordinary children are class members to be equally educated. The multilevel arrangement of 3 grades is an expanded range to help children learn and better develop their learning along with their peers. Wood, Stuart, and Tonraleya (Wood. 1991: 18, Stuart. 2006: 12-26, Tontaleya S.Ivory. 2007: 5) had studied students' view and attitude, and found that children with special needs had positive view toward impairments, and are pleased with the classroom and support provided by school staff, and additionally displayed positive interaction with classmates. However, inclusive education is still a problem and a challenge to successful educational management. Most of the problems stem from educational management and planning, ineffective inclusive class management, including inclusive school management for whole school approach. Studies revealed the issues related to unprepared teachers for teaching children with special needs in an inclusive classroom. Students with special need are unable to achieve in general classroom with co-teachers. Major problems for teachers are that they failed to plan, and they also need to learn new methods and discipline those non-disabled rather than disabled students (Lyndsay R. Clark: 2008; and Beth Ann Smith. 2007: 46-56). Other problems are due to the lack of knowledge and experiences and negative attitude of schools teachers and administrators to educate students corresponding to the need of children with different types of disability and hence posing difficulties in the management of educational variation. (Melanie Nind. 2004:

260-270, Ahmed Bawa Kuyini and Ishwar Desai. 2009: 22-34). These all are seen as the problems and challenges of inclusive education.

It is undeniable that inclusive education is advantageous in offering an opportunity for children with special needs to learn with their normal peers, and hence promoting their tolerance and understanding of their similarities and dissimilarities in living together. Normal children learn to recognize their peers' lack of capabilities as part of their life. Acknowledgment of handicaps and disabilities is essential. Moreover, inclusion provides benefits from cooperation and a sense of responsibility to progress together in class. Such interaction affects their mutual recognition, sensitivity, and awareness of disabilities, which are important once they enter adulthood. For these reasons, it is necessary to improve the quality of education provision for children with special needs or to develop both a social need and normal children for their maximum potential. The study employing the research process and advanced statistics to find the solution for those problems and to establish the new bodies of knowledge in the academic field of special education for model development has to identify the systemic and relevant concept to clarify and present inclusive education approach and to obtain IE model suitable for different contexts. This will help explain the phenomena and lead to finding new bodies of knowledge.

The researcher is therefore interested and wishes to study for development of IE model for children with special need so that it can later be expanded for actual practice to enable education for all in absence of discrimination, and to produce quality education for the maximum benefit of all children. The current study adopted research and development approach using mixed methods research of both quantitative and qualitative to capture accurate and appropriate conclusions. (Creswell. 2007)

Purposes

1. Explore the current status, problems, and needs for model development of learning and innovation for children with special needs in inclusive school 2) Investigate and develop IE model suitable for children with special needs in inclusive school; and 3) Examine the effectiveness of IE model using research and development approach.

Conclusion of results

1. The analysis of experts' opinions toward IE model prior to school trial suggests a high level of their opinions on every aspect of the model. It can be then concluded that

these experts had reached the consensus on the proposed IE model, and can be tried out in the sample schools.

Table 1 Results of analysis on experts' opinions toward IE model for children with special needs.

Aspect	Analysis results		Level of opinion
	Mean	Standard deviation	
Suitability of the model	3.64	.88	High
The possibility of the model	3.71	.76	High
Accuracy and coverage of the model	3.88	.60	High
Usefulness of the model	3.65	.72	High
Total	3.72	.74	High

Table 1 shows a high level of experts' opinion on the IE Model for children with special needs in all aspects with mean 3.72, and respectively by each aspect with mean 3.88 for accuracy and coverage, 3.71 for the possibility of the model. 3 .65 for usefulness, and 3.64 for suitability, The experts' consensus on the IE Model follows the congruence criteria with median: 3.60 – 4.00 and interquartile range: 0.00 – 1.50.

Results of analysis of IE model's effectiveness at post-trial are as follows.

Result of analysis on the satisfaction of school administrators, teachers, and educational staff of Ban Donbark School toward IE Model-Learning and Innovation for Children with special needs suggested their high level of satisfaction on every aspect. By individual aspect with most satisfaction, management was found most satisfied on the item that every school staff understands their roles, works in a team and cooperates in IE management. For instructional management, the item with the highest level of satisfaction is that teaches clarify to all students for their understanding and acknowledgment of children with special needs. Whereas in student quality development, most satisfaction was reported for authentic measurement and assessment following the guideline for measurement and assessment of children with special needs and also suitable for the need of students.

Table 2 Result of analysis on satisfaction toward IE model.

Aspect	Analysis results		Level of opinion
	Mean	Standard deviation	
Management	4.12	.56	High
Instructional management	3.71	.32	High
Student quality development	3.45	.44	High
Total	3.76	.44	High

Table 2 shows a high level of satisfaction toward IE model-learning and innovation for children with special needs in every aspect with mean 3 .76, and respectively by individual aspect with mean 4.12 for management, 3.71 for instructional management, and 3.45 for student quality development.

Results of reading skills test of children with special needs showed that the level of reading skills at post-learning and innovation differs from that at pre-activities at a statistically significant level of 0.00.

Table 3 Comparison of the mean and standard deviation of reading skills at pre-and post-Learning and innovation.

Scores of experimental group	X	S.D	t	df	sig
Pre-activities	21.84	3.97	-9.007	18	0.00*
Post-activities	27.36	5.55			

Table 3 illustrates that reading skills of children with special needs at post-instructional activities in resource room differs from that at pre-activities with the statistically significant level at 0.00.

Discussion

The effectiveness of IE model based on exploring the satisfaction of school administrators, teachers and staff of Ban Donbark School towards IE model for Learning and Innovation for Children with special needs reflects a high level of their satisfaction. All school personnel understand their roles, work in teams, and cooperate to IE management. For instructional management, teachers clarify to inclusive students for their understanding

and acknowledgment of special need students. Regarding student quality development, using authentic assessment is in line with the measurement and assessment of children with special needs and also meet the need of students. The effectiveness of IE model conforms to the research by Supaporn Chinchai (2007 : 149) suggesting that the promotion and development of effective inclusive education model should foster the involvement of all concerns in school including children with special needs themselves, normal peers, teachers, parents, and related public agencies to share their ideas about implementation problems in school upon reality. Schools and communities think together to plan for the solutions and carry out as planned, including constant monitoring and evaluation. This will elevate the effectiveness and enable actual practice on the real situation. For inclusive education for learning and innovation for children with special needs, school personnel of all sections identify common vision focusing on student development and collaboratively involve in every step, share responsibilities, and mutually appreciate the outcome. In this way, school activities will primarily affect students' learning development. By constant development of this learning and innovation for children with special needs, school will become the true learning organization (Kingpetch Songserm. 2009: 3 5 5) For inclusive education with restructuring the entire school system, Alan Dyson and Alan Millward (1999: 8 -11) interestingly suggested that radical restructuring of schools so that they are inherently capable of educating all students should be thought as the basic rights, the human rights that every single child is entitled to be treated equally with human dignity. The idea that recognizes individual differences should permit better values. Whether and to what extent the inclusive education become successful primarily lies on the attitude of school personnel, i.e. teachers, administrators, students, and parents. Such an attitude should be positive and productive. Information from the questionnaires and focus group discussion with teachers reflected teachers' positive attitude towards children with special needs although they are lacked special teaching skill but wished to help. This will contribute to the school's success in the management of inclusive education (Padung Arayavinyu. 2007: 8 -1 1 , Kingpetch Songserm, 2009:355, Supaporn Chinchai: 2007: 99).

The study of the effectiveness of IE model through reading skills test with students attending learning and innovation in the learning center or resource room demonstrated increased reading skills among children with special needs at post-activities with a significant level of 0.00. The instructional types and activities are relevant to student quality problem in need of improving reading and writing skill. Price et al. (2000-2001: 6) advocated that inclusion is a process that teachers need to acknowledge students, make the

adjustment on a classroom, curriculum, and instructional activities to enable students to attain academic and behavior goals as well as social need. Students with disabilities will become happier as they benefit from learning with their peers and establish an interpersonal relationship. Offering students to learn as they need renders their better learning.

In conclusion, for school with successful implementation of inclusion practice, key basic components contributing to inclusive school are as follows.

1 . Collective learning of every student. School and its personnel shared their commitment to enroll every student in school. Teachers and other staff work together in classrooms with students of different characteristics. Every group of students learn, play and work together. All staff can see what are valuable for students.

2. Multilevel teaching on the real situation. To design the instruction, teaching and learning management in inclusive school, teachers have to recognize students' differences in their levels of ability and learning.

3. The leadership of administrator, promotion, and support for teachers. Teachers are supported to enable their work with children of different levels of ability. Administrators coordinate, control, and monitor inclusive education implementation in school.

4. Cooperation of working groups in inclusive school, and cooperation of parents and communities. For quality inclusive school, it emphasizes multilevel teaching based on the real situation. Inclusive school should work cooperatively with support teams, meeting, and discussion about specific problems and need of children, brainstorming to find ways and means of managing issues. There should be meetings between general teachers and specialists at least every 2 weeks to talk about a concern and care for the individual child, and also work together to develop a teaching plan. Special education teachers and general teachers work together and take responsibilities for all children, particularly special children will be supported on their need.

In brief, basic components of inclusive education are interrelated focusing on student-centered. Developing schools towards inclusion requires time and cooperation among all concerns in a holistic way, and importantly, by improving the entire school system.

Acknowledgements

This work was supported by The Thailand Research Fund under Grant NO. MRG5980223 and supported by Udon Thani Rajabhat University.

References

Alan Dyson and Alan Millward. **Schools and Special Needs Issues of Innovation and Inclusion**. Sage. Publication Inc. California, 1999.

Ahmed Bawa Kuyini and Ishwar Desai. **Providing instruction to students with special Needs in inclusive classrooms in Ghana: Issues and Challenges**. International Journal of Whole Schooling, 5, 2, 2009.

Beth Ann Smith. **Increasing the Comfort Level of Teachers toward Inclusion Though Use Of School Focus Groups**. Dissertation Nova Southeastern University, 2007.

Dessent,T. **Making the ordinary School Special**. London: Falmer.

Disabilities Act, B.E.2551. Http: // www.mua.go.th/data-main//law/25-03-51pdf.

John W. Creswell &Vicki L. Plano Clark. **Designing and Conducting Mixed Methods Research**. Sage Publications, Ltd. United States of America, 2007.

Kingpetch Songserm. **Model Development for Multi-grade Inclusive Education in Primary School for Children with Special Need**. Dissertation Bangkok: Srinakharinwirot University, 2009.

Kuyini Abdias. **Principals and teachers attitudes and knowledge of inclusive Education as predictors of effective teaching practices in Ghana**. Journal of Research in Special Educational Needs, 2, 104-113, 2007.

Lyndsay R. Clark. **Inclusive Education in Secondary School: Perspectives of Students With disabilities**. State. University of New York at Oswego, 2008.

Melanie Nind and Shereen Benjamin. **Methodological Challenges in Researching Inclusive School** Culture Education review, 56 (3), 259-270. Http: // x.doi.org/10.1080200131910420002011 72, 2009.

Pradung Arayawinyu. **Research to develop a prototype school in a collective study Between normal children and special children**. The Research and Development Institute for Special Education .Srinakharinwirot University.Bangkok, 2007.

Peterson, M. and other. **Learning Well Together: Lessons about Classroom**. Parrot Publishing, 2001.

Sandkull,O. **Strengthening Inclusive Education By Applying a Right-based Approach To Education programming**. Available:www.unescobkk.org/fileadmin/, 2005.

Shannon K. Stuart. **Multiage Instruction an Inclusion: A Collaborative Approach**. International Journal of Whole School, 3 (1), 12-26, 2006.

Stainback, S. & Stainback, W. **Inclusive: A Guide for Educations** .Baltimore: Paul H.brooks Publishing Co, 1996.

Supaporn Chinchai. **Factors Related to Teachers' Preparedness in Inclusive Teaching of Autistic Children and Normal Children in Primary School**. Bangkok: Behavioral Research Institute. Srinakharinwirot University, 2007

Susan J. Peters. **Inclusive Education: An EFA Strategy for All Children**. The World Bank, Washington, DC. http://www.worldbank.org/education, 2004.

Tonteya S. Ivoly. **Improving Mathematics Achievement of Exceptional Learners Through Differentiated and Peer-mediated Instruction**. Dissertation Nova Southeastern University, 2007.

UNESCO. **Special Needs Education Division of Basic Education**. Paris: de Fontenot, 2003.

Zalizan M. Jelas. **Perception of Inclusive Practices: the Malaysian perspective** Education review, 52 ,2, 2000.

การศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

A study of the components of creative leadership development of primary school teachers.

พุทธชาติ ภูจอมจิต[1]
ธรินธร นามวรรณ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 219 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของครูโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 4 องค์ประกอบหลัก และมี 12 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) การมีจินตนาการ(Imagination)ประกอบด้วย(1)การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (2) การมีอารมณ์ขันในการทำงาน (3) การมีสติปัญญาไหวพริบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 2) การมีความยืดหยุ่น (flexibility) ประกอบด้วย (1) การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์(2)การคิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ (3) การคิดอิสระ 3) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง(Continuous Self-Improvement) ประกอบด้วย (1) การมีวิสัยทัศน์พัฒนาตนเอง (2) การมีความเชื่อมั่นในตนเองว่าพัฒนาได้ และ (3) มีการพัฒนาสติปัญญา 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ประกอบด้วย (1) การเป็นผู้นำในชั้นเรียน (2) การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (3) การเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ 2) สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานวิชาการและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และต้องการพัฒนาภาวะผู้นำครูเชิงสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การพัฒนาครู/ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์/ภาวะผู้นำครู

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to: To study the components of creative leadership development of primary school teachers. And to Study the opinions of Creative Leadership Development of primary School Teachers. Sample groups include 219 primary school teachers. Research tools namely the current condition questionnaire, desirable condition of the development of creative leadership development of primary school teachers. By using quantitative data analysis Mean and standard deviation And qualitative analysis Use content analysis. The research found that the development of creative leadership of primary school teachers consists of 4 components and indicators: 1) Imagination consists of: the initiative, having a sense of humor in work, Cognitive ability to solve problems creatively. 2) Flexibility consists of: Adaptation to the situation, thinking outside the box does not fall under the rules, Independent thinking 3) Continuous Development Self-Improvement: Self-Improvement, Having self-confidence that develops, Developing intelligence. 4) Transformational Leadership consists of: Leadership in the classroom, being a person of learning, being a recognized person; Evaluation results of management. 2) Desirable condition of creative leadership development of primary school teachers Overall at a high level Which is at a high level in all aspects The results of the assessment of the executives Academic supervisors and teachers in primary schools Have knowledge and understanding in developing, enhancing creative leadership and wanting to develop leadership for creative teachers to be effective.

Keywords: Teacher Development / Creative Leadership / Teacher Leadership

บทนำ

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทหลักในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้กับเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ โดยมีผู้บริหารในฐานะผู้นำและผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผล ก็คือ “ครู” ซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญและเป็นตัวชี้วัดว่าการจัดการศึกษาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ก็คือ ประสิทธิภาพของครูต้องใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ สร้างวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวการณ์โลกในปัจจุบัน โดยมีครูเป็นตัวจักรสำคัญ ในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากประเทศที่มีความเจริญ ก้าวล้ำเหนือนานาอารยประเทศนั้น ส่วนใหญ่มาจากการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะบุคลากรครูโรงเรียนประถมศึกษาให้มีคุณภาพด้านภาวะผู้นำและพัฒนาการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเป็นหลักสำคัญ เพื่อตอบสนองด้วยวิธี

ใหม่ที่สร้างสรรค์และมุ่งเน้นให้องค์กรต่างๆมีการกระจายอำนาจให้ทุกคนมีภาวะผู้นำ ซึ่งในช่วงศตวรรษนี้ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กลายเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่ง ในการพัฒนาและบริหารงานในองค์กรด้วย ซึ่งภาวะผู้นำไม่ได้มีมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ การพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สามารถทำงานได้อย่างมีสัมฤทธิผล สามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามไปด้วยโดยเฉพาะ ครูโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ เพราะจะเป็นกระบวนการที่เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทัศนคติของบุคลากรในองค์การส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และช่วยให้ครูโรงเรียนประถมศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สามารถนำศักยภาพที่มีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและองค์การมากที่สุด และเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญ ตลอดจนทัศนคติของครูโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมสำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลงขององค์การได้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช. 2555: 148)

การเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ต้องเป็นครู มีความรู้ ความสามารถ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติ นำผลของการปฏิบัติมา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันโดยมีเป้าหมายให้ครูโรงเรียนประถมศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านการมีจินตนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้เรียนรู้ มีการพัฒนาด้านสติปัญญา มีอารมณ์ขันในการปฏิบัติงาน ด้านการมีความยืดหยุ่น มีการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การคิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิม การคิดอิสระ ด้านมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความเชื่อว่าตนเองพัฒนาได้ พัฒนาสติปัญญา และการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการเป็นผู้นำในชั้นเรียน การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อเตรียมตัวออกไปใช้ชีวิตในสังคม แห่งศตวรรษที่ 21 ผ่านการเรียนรู้ที่ไม่เน้นสอนวิชา แต่เน้นความเจริญงอกงามของมนุษย์ด้วยการเรียนรู้ จากการที่ครูลงมือปฏิบัติ ครูเปลี่ยนจากผู้สอนวิชามาเป็นโค้ช (Coach) แนวความคิด ครูคือนักเรียน เรียนรู้วิธีทำหน้าที่ของการเรียนรู้ของครู ครูทำงานเป็นทีม และเรียนเป็นทีม เน้นการเรียนรู้ของครูแบบที่เรียนจากการปฏิบัติงานโดยตรงไม่เน้นให้ครูไปเข้ารับการฝึกอบรม วิจารณ์ พานิช (2555 : 139) ชุมชนการเรียนรู้ในทางวิชาชีพ เป็นลักษณะของกลุ่มบุคคลที่มีการแลกเปลี่ยนหรือพูดคุย สอบถามเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานและรวมมือรวมพลังกันปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพครู (Mitchell andry, sackney. 2001: 3; Toole and Louis. 2002: 245-279)

จากการศึกษาการพัฒนาวิชาชีพครูและปัจจัยการพัฒนาครูในปัจจุบันพบว่าครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมากแต่ขาดการติดตามและประเมินผลการนำความรู้ไปใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในสาระของหลักสูตรฝึกอบรมครูและการฝึกอบรมไม่ตรงกับความต้องการของครูที่เข้ารับการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553: 31-32) และการพัฒนาครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เพราะการดำเนินการส่วนใหญ่ดำเนินการตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมิได้เกิดจากความต้องการของครูอย่างแท้จริง นอกจากนี้การพัฒนาครูยังขาดการพัฒนาแบบองค์รวมหรือการบูรณาการร่วมกัน มิได้ส่งเสริมให้ครูได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ครูมีภาระงานมาก งบประมาณด้านการพัฒนาครูมีจำนวนจำกัด และจากการสำรวจความต้องการของครูผู้สอน

คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ พบว่า ครูมีความต้องการเอกสารเป็นชุดตามลักษณะเนื้อหาและจัดทำแผนการสอนที่พร้อมจะนำไปปฏิบัติจริงต้องการตัวอย่างและครูต้องการพัฒนาภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหาผู้เรียนต้องการพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามศักยภาพและความแตกต่างระหว่างบุคคล การแก้โจทย์ปัญหา การประเมินผลตามสภาพจริงการวิจัยพัฒนาผู้เรียนปัญหาด้านผู้เรียนพบว่านักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และภาษาต่างประเทศอยู่ในระดับต่ำ

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งผลของการวิจัยจะมีคุณค่าต่อการพัฒนาครูสอดคล้องกับปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าสู่กระบวนการพัฒนาศักยภาพตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นกระบวนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปแบบของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การถ่ายทอดสดการฝึกอบรมประชุมสัมมนา , คลินิกวิชาการ การสอนอ่านเขียนภาษาไทย ภาวะผู้นำครู ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครู โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 168 โรง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้จำนวน 168 โรง โดยแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูล 3 คน ประกอบด้วยผู้บริหาสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอนรวมกลุ่มประชาทั้งหมด จำนวน 504 คน โดยการเทียบประชากรกับตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของแคซี่และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน นำข้อมูลตัวอย่างหารจำนวนผู้ให้ข้อมูลต่อโรงเรียน (217/3 =72.33) ดังนั้นจะได้กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยมีจำนวน 73 โรง ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 219 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา โดยมีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างแบบสอบถามโดยการเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา โดยแบ่งข้อมูลในการสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามเป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist)

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเคิร์ท (Likert Scale) เพื่อสอบถามที่พึงประสงค์ของความต้องการที่จะได้รับในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการสอบถามแบบปลายเปิด

2. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้องของภาษา เนื้อและความสอดคล้องของข้อคำถาม

3. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ระหว่างข้อคำถาม โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติดังนี้

4.1 ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านภาวะผู้นำ ไม่น้อยกว่า 5 ปี และมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 2 คน

4.2 ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปีและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน

5. การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ โดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสม

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความเหมาะสม แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามเกณฑ์ ดังนี้

1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

6. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาในการดำเนินการในขั้นตอนถัดไป

7. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย.

ขั้นตอนการวิจัย

1. ติดต่อจัดทำหนังสือออกเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา จากบัณฑิตวิทยาลัย

2. จัดนำส่งเอกสารขอความอนุเคราะห์ พร้อมแบบสอบถามความคิดเห็นในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยจัดส่งทาง

ไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเตรียมซองเปล่าพร้อมติดแสตมป์จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัยไว้ด้านใน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ส่งเอกสารคืนให้กับผู้วิจัย

3. ติดตามเอกสารที่ได้จัดส่งให้กับกลุ่มตัวอย่างให้ครบถ้วน แล้วนำเอกสารมาจัดกระทำการวิเคราะห์ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผล

4. สรุป รายงานผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาข้อมูลที่ได้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์แต่ละส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลโรงเรียนของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยการวิเคราะห์หาความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สร้างตามมาตราวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) โดยหลักเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ 5 ระดับโดยกำหนดการวิเคราะห์ดังนี้

ให้ระดับคะแนน 5 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์มากที่สุด
ให้ระดับคะแนน 4 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์มาก
ให้ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์ปานกลาง
ให้ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์น้อย
ให้ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์น้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายของข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553: 102)

คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับความพึงประสงค์น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นการสอบถามแบบปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. จากการศึกษาองค์องค์ประกอบของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียน ประถมศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ มี 4 องค์ประกอบ 12 องค์ประกอบย่อย มี 38 ตัวชี้วัด ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบและตัวชี้วัด ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด
1. การมีจินตนาการ	1. การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2. มีความไว้วางใจ 3. มุ่งความสำเร็จในการทำงาน 4. มีความท้าทาย
	2. การมีอารมณ์ขันในการทำงาน	1. การปฏิบัติเชิงสะท้อนผล 2. การมีแรงบันดาลใจ 3. การมีแรงจูงใจ 4. การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี
	3. การมีสติปัญญาไหวพริบ	1. มีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 2. มีความน่าเชื่อถือ 3. มีบุคลิกภาพที่ดี 4. การสร้างจิตสำนึกที่ดี 5. มีการบริหารจัดการ 6. มีความเชี่ยวชาญทำงาน
2. การมีความยืดหยุ่น	1. การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์	1. การให้ความร่วมมือ 2. มีสติปัญญา 3. การสร้างจิตสำนึกที่ดี
	2. การคิดนอกกรอบไม่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิม	1. การมีความมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงาน 2. การคิดเชิงวิจารณญาณ
	3. การคิดอิสระ	1. มีวิสัยทัศน์ 2. การคิดค้นสิ่งใหม่ๆ 3. มีความเชี่ยวชาญ
3. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	1. การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์	1. มีส่วนร่วมในการพัฒนา 2. มุ่งความสำคัญที่นักเรียน 3. มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับการเป็นครู
	2. เชื่อมั่นว่าตนเองพัฒนาได้	1. มีความสามารถในการแนะแนวแบบคลินิก 2. มีการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง 3. มีความรู้เกี่ยวกับด้านทฤษฎีการวิจัยเกี่ยวกับการสอน
	3. การพัฒนาสติปัญญา	1. การมีเจตคติทางบวก 2. มีวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู 3. มีการสนทนาอย่างสร้างสรรค์
4. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	1. การเป็นผู้นำ	1. มีไหวพริบในการใช้อิทธิพลของตนเองแก้ปัญหา 2. มีการพัฒนาสติปัญญา 3. การมีภาวะผู้นำแบบไม่เป็นทางการแฝงอยู่
	2. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	1. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูอยู่เสมอ 2. มีการได้รับการเสริมพลังอำนาจเพื่อแก้ปัญหา
	3. เป็นผู้ที่มีการยอมรับจากเพื่อนร่วมงาน	1. มีความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพที่นำครูคนอื่นๆ 2. เป็นผู้นำครูไปสู่การปฏิบัติเชิงประจักษ์

จากตาราง มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบด้านการมีจินตนาการ (Imagination) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี 4 ตัวชี้วัด การมีอารมณ์ขันในการทำงาน มี 4

ตัวชี้วัด การมีสติปัญญาไหวพริบ มี 6 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบหลักด้านการมีความยืดหยุ่น (Flexibility) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ มี 3 ตัวชี้วัด การคิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ มี 2 ตัวชี้วัด การคิดอิสระ มี 3 ตัวชี้วัด 3) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Self-Improvement) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มี 3 ตัวชี้วัด มีความเชื่อมั่นว่าตนเองพัฒนาได้ มี 3 ตัวชี้วัด มีการพัฒนาสติปัญญา มี 3 ตัวชี้วัด 4) องค์ประกอบหลักด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การเป็นผู้นำในชั้นเรียน มี 3 ตัวชี้วัด เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มี 3 ตัวชี้วัด เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับ มี 3 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสมขององค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

องค์ประกอบหลัก	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านจินตนาการ	4.43	1.51	มากที่สุด
2. ด้านความยืดหยุ่น	4.29	1.50	มาก
3. ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.00	1.41	มาก
4. ด้านการเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลง	4.29	1.50	มาก
รวม	4.25	1.44	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านจิตนาการ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความยืดหยุ่น ด้านการเป็นผู้นำเปลี่ยนแปลง และด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

2. จากการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา

ข้อ	รายการ	สภาพที่พึงประสงค์		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการมีจินตนาการ	4.84	0.36	มากที่สุด
2	ด้านการมีความยืดหยุ่น	4.86	0.35	มากที่สุด
3	ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.87	0.34	มากที่สุด
4	ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.87	0.33	มากที่สุด
โดยรวม		4.86	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษามีความเห็นว่าสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมเฉลี่ย

อยู่ในระดับ มากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก คือ การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การมีความยืดหยุ่น การมีจินตนาการ ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลักคือ 1) การมีจินตนาการ (Imagination)มีองค์ประกอบย่อยคือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีอารมณ์ขันในการทำงาน และการมีสติปัญญา สอดคล้องกับ งานวิจัยของกิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์(2555), พิมพ์พร พิมพ์เกาะ(2555) Kelley (1998) ,chernin(2001), parlus & Horth(2005), Delich (2010), Katz (2005) 2) การมีความยืดหยุ่น(Flexibility) มีองค์ประกอบย่อยคือ การปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ การคิดนอกกรอบไม่ตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิม การคิดอิสระ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พร พิมพ์เกาะ, Bennis (2002), Sousa (2003), Casse & Temperley (2007), Danner (2008), Katz (2005) 3) การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง(Continuous Self –Improvement)มีองค์ปประกอบย่อย คือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความเชื่อว่าตนเองพัฒนาได้ และมีการพัฒนาสติปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภารัตน์ ราชพัฒน์(2554),Fullan (1994) ,Sherrill(1999),Snell and Swanson(2000),York-Barr and Duke(2004),Richardson Ackerman and Sarah(2006) 4) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง(Transformational Leadership) มีองค์ประกอบย่อยคือ การเป็นผู้นำในชั้นเรียน การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับ Pellicer and Anderson (1995: 36), Richardson Ackerman and Sarah(2006: 30), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2553:12) Danner (2008:14) ได้กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น (flexibility) และมีความไว้วางใจ(trust) ในวิธีการและกระบวนการในภาพรวม Stoll (2009:26)ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นการตอบสนองเชิงจินตนาการ (Imaginative) และการคิดไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน Basadur (2008: 34) ได้สรุปแนวคิดและสาระสำคัญได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นการนำบุคคลอื่น (leading people) ผ่านกระบวนการ (process) หรือวิธีการ (method) ร่วมกัน เป็นการค้นหาปัญหาอย่างละเอียด ถี่ถ้วนและการดำเนินการแก้ปัญหาด้วยแนวทางใหม่ๆ (new solutions) เป็นกระบวนการที่จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาในการสื่อสารร่วมกันระหว่างบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำความเข้าใจได้อย่างรวดเร็วว่า รู้จักกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ในระดับใด ในด้านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีทักษะในการจัดการกับบุคคลอื่นๆ ในลักษณะที่เป็นลำดับ ขั้นตอน จากกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ การรู้จักกระบวนการเชิงสร้างสรรค์จะช่วยให้มีต้นแบบในการสร้างภาวะผู้นำแบบใหม่ที่มีความสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นได้ สุรีรัตน์ พัฒนเธียร (2552: 18) ได้กล่าวไว้ว่ากล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ก่อให้เกิดความร่วมมือ กับการทำงานเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กระตุ้นความสามารถของครู ในการนำในห้องเรียนและการนำนอกห้องเรียน และการนำครูคนอื่นๆโดยปราศจากการใช้อิทธิพลในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อนครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายเดียวกันโดยภาวะผู้นำครูที่มีประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องให้ความสำคัญกับความเชื่อใจ การไว้วางใจ การสนับสนุนและการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก

ซึ่งสอดคล้องกับอาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554: 15) ภาวะผู้นำครูประกอบด้วยครูต้องมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู เป็นแบบอย่างทางการสอน มีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

2. การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ด้านการมีจินตนาการของครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการที่ต้องพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความยืดหยุ่นครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการที่ต้องพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการมากที่สุด ด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ตามลำดับ ซึ่งเห็นจะได้ว่าครูโรงเรียนประถมศึกษามีความต้องการให้มีการพัฒนาในด้านการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพิ่มมากขึ้นและให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับกรองทิพย์ นาควิเชียร(2552: 18) กล่าวไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หมายถึงความสามารถของผู้นำในการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายดีงาม ด้วยการคิดหลายมิติ คิดบวก และปฏิบัติในวงกว้างและเชิงลึกที่หลากหลายมิติสอดคล้องกับธีระ รุญเริญ(2554:12)กล่าวไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่นประสานงานผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศ โดยคิดนอกกรอบ ด้วยวิธีการใหม่ๆ สอดคล้องกับสุรีรัตน์ พัฒนเธียร(2553: 35)กล่าวว่า”การกระจายอำนาจ ภาวะผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีความสามารถทางภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จะส่งผลบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูที่พัฒนามาจากการกระจายอำนาจภาวะผู้นำ ซึ่งมีแนวคิดว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรเป็นผู้นำเพียงผู้เดียว แต่ควรกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ทุกคนให้บุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง หรือพัฒนาบุคลากรในทุกระดับเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำ การที่ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นสิ่งดีในเชิงบวกทำให้ครูมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา ส่งผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพและประสิทธผลสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ควรนำข้อมูลจากการศึกษาความคิดเห็นไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูโรงเรียนประถมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มตัวชี้วัด ในบางด้านโดยนำมาจากองค์ประกอบย่อยในด้านนั้นๆ เพิ่มให้ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำไปพัฒนาคุณลักษณะที่ครบถ้วนให้ดี

2. การทำงานของครู ตัวชี้วัดที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจคือความเสี่ยงกับความล้มเหลวซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญที่ครูควรจะมีเพื่อเป็นแรงบันดาลใจที่จะกล้าทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร.ธรินธร นามวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดต่างๆตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กรองทิพย์ นาควิเชตร. **ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา.**สมุทรปราการ: ธีรสาส์นพับลิวเซอร์, 2552

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2555.

กิติ ตยัคคานนท์. **เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ.** กรุงเทพฯ : เปลงอักษร, 2543.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **สุดยอดภาวะผู้นำ :Super leadership. กรุงเทพฯ** : ซัคเซส มีเดีย, 2550.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553**.กรุงเทพฯ :คุรุสภา, 2554

จอมพงศ์ มงคลวนิช. **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.**กรุงเทพฯ :จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, 2555.

ธีระ รุญเจริญ.**รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาในประเทศไทย** กรุงเทพฯ:สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ**,2554**

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น, 2553.

พิมพ์พร พิมพ์เกาะ. **การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 2555.**

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: พลับลิเคชั่น จำกัด, 2555

สุรีรัตน์ พัฒนเธียร. **ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.

อาภารัตน์ ราชพัฒน์. **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.**วิทยานิพนธ์ปริญญปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

Basadur, M. **Leading Other to Think Innovatively Together: Creative, 2008**.

Bennis, W**. Creative Leadership.Bangkok: Chulalongkorn UniversityLeadership**"The leadership Quarterly.15 (1):103-121; Febuary, 2002.

Bennis, W. Creative Leadership. Bangkok: Chulalongkorn University, 2002.

Chernin, P. **"Creative Leadership: The Strength of Ideas the Power of the Imagination,"** Vital Speeches of the Day. 68(8): 245, 2002.

Coste, T. G. Creative Leadership and Wom. <http://www.pptsearch.net/details-creative-leadership-amp-women-349420.html> 9 September, 2011.

Danner, S.E. **Creative Leadership in Art Education: Perspectives of an Art Educator**. Doctor's Thesis, Ohio: Art Education (Fine Arts), Ohio University, 2008.

Katz, Danial and, L. Robert Kahn. **The Social Psychology of Organizations**. 2nded. New York: McGraw – Hill Book Company, 1966.

Pellicer, L. O. and Anderson, L. W. . . A handbook for teacher leaders. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, 1995.

Stoll, L. and J. Temperley. "Creative leadership teams," **Journal of Management in Education**. 23(1) : 12-18, 2009 a. Mitchell, C. and L. Sackney, 2009.

Snell, J. and Swanson, J. **The Essential Knowledge and Skills of Teacher Leaders**: A Search for a Conceptual Framework Paper presented at the Annual Meeting of the American Education Research Association, New Orleans, L.A 2000.

การพัฒนาตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Development of Indicators for Effectiveness Teachers in Schools Under Office of the Basic Education Commission

ศิวพร อาจหาญ[1]
ปรีชา คัมภีรปกรณ์ [2]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อทดสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 660 คน ได้มาโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลที่โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างกรอบแนวคิดและการพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ จำนวน 76 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบหลักด้านความรู้ความสามารถ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบหลักด้านทักษะการสอน จำนวน 16 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบหลักด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ และ 4) องค์ประกอบหลักด้านคุณธรรมจริยธรรม จำนวน 21 ตัวบ่งชี้

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 27.80, df = 29, P-value = 0.53, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, และ RMSEA = 0.00)

คำสำคัญ ; การพัฒนาตัวบ่งชี้, ครูที่มีประสิทธิผล

Abstract

This research aimed to construct and develop indicators for effectiveness teachers in schools under office of the basic education commission, and to examine the goodness of fit of the structural relationship model of effectiveness teachers indicators developed by the researcher with empirical data. The sample group for this study consisted of 330 administrators and 330 teachers of basic schools in Thailand obtained through multi-stage sampling. The instrument used in collecting data for this study was a five-level rating scale questionnaire with 0.99 reliability and content validity of 0.60 - 1.00 The collected data were analyzed by using a computer software program.

The results of the research showed that

1. Results of constructing and developing of the conceptual framework and indicators for effectiveness teachers in schools under office of the basic education commission, this model consists of 4 major factors and 76 indicators as follows: 1) The major factor regarding Good Knowledge consists of 19 indicators 2) The major factor regarding Teaching Skill consists of 16 indicators 3) The major factor regarding Instructional Leadership consists of 20 indicators; and 4) The major factor regarding Ethics and Moral consists of 21 indicators

2. The goodness of fit of the structural relationship model of effectiveness teachers in schools under office of the basic education commission indicators with the empirical data reveal that the model is in congruence with the empirical data. (Chi-square = 27.80, df = 29, P - value = 0.53, GFI = 0.99, AGFI = 0.97 and RMSEA = 0.00)

Keywords: Development of Indicators, Effectiveness Teacher

บทนำ

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงบริบทสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารปัจจุบัน บนโลกไร้พรมแดนที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องรวดเร็ว และรุนแรง การศึกษายังคงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์ การจัดระบบการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของบุคคล สังคมและประเทศชาติมากเท่าไร หมายถึง การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นเพียงนั้นบุคคลสำคัญที่สุดในกระบวนการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการเรียนรู้ก็คือ “ครู” ครูยังคงเป็นผู้ที่มีความหมาย และปัจจัยสำคัญมากที่สุดในห้องเรียนและเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคุณภาพของครู (วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ,2553, หน้า6)

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (samsungslc.org,2558) ประธานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) กล่าวว่า ช่วง 10 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยใช้เงินไปกับการศึกษาจำนวนมาก ขณะเดียวกันครูและเงินเดือนครูก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่เหตุใดผลการสอบในประเทศไทย อาทิ การสอบ o-net ปรากฏว่ามีจำนวนนักเรียนที่สอบผ่านแต่ละครั้งได้เกินครึ่งมีจำนวนน้อย หรือเรียกได้ว่าสอบตกเป็นส่วน ประธานทีดีอาร์ไอ ยังเสนอว่า นอกจากการคืนครูสู่ห้องเรียนแล้ว จะต้องคืนครูที่พร้อมและครูที่เก่งกลับสู่ห้องเรียน รวมทั้งบริหารจัดการห้องเรียนให้ดีขึ้น เนื่องจากปัญหาการคัดเลือกครูมีหลายประการ โดยเฉพาะยังใช้การสอบข้อเขียนเป็นหลัก ซึ่งครูที่เข้าไปสอนอาจจะมีความรู้ แต่มีทักษะการสอนดีหรือไม่ มีทัศนคติดีพอหรือไม่ ส่วนอมรวิชช์ นาครทรรพ (อมรวิชช์ นาครทรรพ,2556,ออนไลน์) ชี้ว่า สิ่งที่เด็กรุ่นใหม่ต้องการเรียนรู้ ต้องมีครูที่เข้าใจ มองเห็นตัวตนของเด็ก สามารถปรับการเรียนการสอนยืดหยุ่นตามนักเรียนได้ “passion for learning” ต้องไปกับความยืดหยุ่นและความเข้าใจของครู ครูต้องยืดหยุ่นได้ คำถามคือเราพร้อมหรือไม่ที่จะยืดหยุ่นทั้งหัวข้อกระบวนการเรียนรู้ แม้แต่เรื่องการวัดผล หากเรามีความยืดหยุ่นในเรื่องเหล่านี้ โดย เอาหัวใจเด็กเป็นตัวตั้ง

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมส่งผลต่อระบบและคุณภาพการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท่ามกลางสภาวะเช่นนี้ จึงเป็นสิ่งท้าทายอย่างยิ่งสำหรับครูในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูจึงจำเป็นต้องปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมในวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของหน่วยงานการศึกษา ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว การพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสำคัญอย่างมากในอันที่จะช่วยเสริมสร้างให้ครูมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์ ซึ่งจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของการศึกษาไทยในปัจจุบัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผล ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง ที่ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นหากพบว่าตัวบ่งชี้ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดก็สามารถนำตัวบ่งชี้ความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน หรือสร้างเกณฑ์ประเมินครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาครูได้อย่างสอดคล้องกับบริบท และสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูที่จะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย และตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อทดสอบความสอดคล้องของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้น กับข้อมูลเชิงประจักษ์

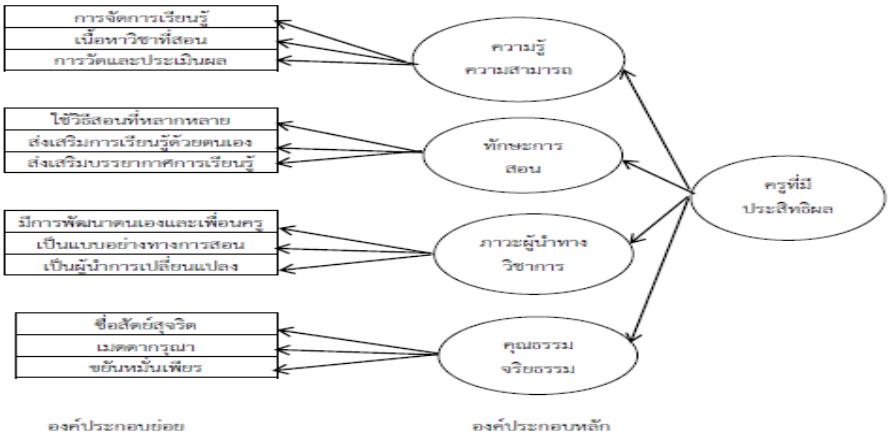
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30,816 คน และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 355,206 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 660 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ และ 12 องค์ประกอบย่อย ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นโมเดลโครงสร้างกรอบแนวคิดได้ดังภาพประกอบ1

ภาพประกอบที่ 1 โมเดลโครงสร้างครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่3 การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30,816 คน และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 355,206 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 660 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling)

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำแนกตามองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ทักษะการสอน ภาวะผู้นำทางวิชาการ และคุณธรรม จริยธรรม จากการสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน ได้ข้อคำถาม 76 ข้อ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อคำถามรายข้อ (index of item objective congruence : IOC) รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงข้อคำถาม โดยพิจารณาค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จากนั้นนำไปทดลองใช้ (try - out) กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน แล้วนำข้อมูลได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ จำนวน 660 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ในการประเมินความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และจากผลจากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ พบว่า องค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความเหมาะสมที่นำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (second order confirmatory factor analysis) โดยใช้ค่าไค-สแควร์ (Chi – square) ดัชนี GFI (goodness of fit index) ดัชนี AGFI (adjusted goodness of fit index) และ RMSEA (root mean square error approximation)

สรุปผลการวิจัย ผลการสร้างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้องค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบย่อย 12 องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ 76 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักด้านความรู้ความสามารถ มี 3 องค์ประกอบย่อย 19 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านทักษะการสอนมี 3 องค์ประกอบย่อย 16 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านภาวะผู้นำทาง

วิชาการ มี 4 องค์ประกอบย่อย 20 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักด้านคุณธรรม จริยธรรม มี 3 องค์ประกอบย่อย 21 ตัวบ่งชี้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลของค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 76 ตัวบ่งชี้ มีดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.38) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ การดำเนินการเรียนการสอนที่มีความเป็นระบบ ($\overline{X}$ = 4.12) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด แต่ก็มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถ

1.2 ด้านทักษะการสอน พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 ตัวบ่งชี้ คือ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และ การสนับสนุนปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.31) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ การปรับปรุงการสอนโดยการเรียนรู้วิธีการและเทคนิคต่างๆของการสอน ($\overline{X}$ = 4.09) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด แต่ก็มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบด้านทักษะการสอน

1.3 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมวางแผนการจัดการชั้นเรียนกับผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.36) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ การได้รับความไว้วางใจจากหมู่คณะ ($\overline{X}$ = 4.22) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด แต่ก็มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครู ($\overline{X}$ = 4.42) โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ตามระเบียบ กฎเกณฑ์ทางสังคม ($\overline{X}$ = 4.18) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุด แต่ก็มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน นั่นแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมผ่านเกณฑ์ ถือได้ว่าทุกตัวบ่งชี้เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญขององค์ประกอบด้านคุณธรรม จริยธรรม

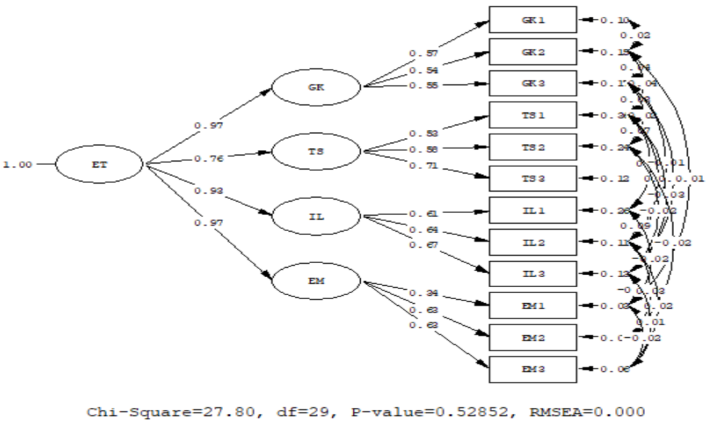
2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโมเดลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบเป็นอย่างมาก ประกอบด้วย โมเดลความรู้ความสามารถ โมเดลทักษะการสอน โมเดลภาวะผู้นำทางวิชาการ และโมเดลคุณธรรม จริยธรรม และผลการ

วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของแต่ละองค์ประกอบย่อย ทั้ง 4 โมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก นอกจากนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ทั้ง 76 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด คือ .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า แสดงว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 76 ตัวบ่งชี้ เป็นตัวบ่งชี้ของครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองจากสเกลองค์ประกอบที่สร้างขึ้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยทั้ง 12 องค์ประกอบ พบว่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ ในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกองค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 12 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมอย่างมากที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป ซึ่งสรุปตามผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่าโมเดลตามกรอบแนวคิดในการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า และผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่าทุกองค์ประกอบของตัวบ่งชี้รวมครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าโดยตัวบ่งชี้รวมครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากองค์ประกอบด้านความรู้ความสามารถ และด้านคุณธรรม จริยธรรม เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านทักษะการสอนตามลำดับ โดยมีค่า Chi-square = 27.80 , df 29 , P-value = 0.53 ,GFI = 0.99, AGFI = 0.97, และค่า RMSEA = 0.00

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวสามารถยืนยันได้ว่า โมเดลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย และ 76 ตัวบ่งชี้ สามารถใช้วัดครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยมีค่าสถิติแสดงไว้ในภาพที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ มีประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า องค์ประกอบหลักของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านทักษะการสอน ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความรู้ความสามารถ ซึ่งมีจำนวน 19 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัว คือ ระหว่าง 4.12 – 4.38 โดยที่ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมสูงที่สุด คือ การออกแบบการเรียนรู้ ($\overline{X}$ = 4.38) จากผลการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างนี้ แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดการออกแบบการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักวิจัยและนักการศึกษาหลายคน เช่น ถนอมพร เลาหจรัสแสง (ภาสกร เรืองรองและคณะ,2556,หน้า4) กล่าวว่า ครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว เช่นเดียวกับที่ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานที่ 7 ครูปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ,2552,หน้า43) กล่าวถึงความรู้ความสามารถของครูประกอบด้วยความสามารถในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสติปัญญา สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (วิจารณ์ พานิช,2554,หน้า 6) ที่กล่าวว่าครูต้องเปลี่ยนความคิด ต้องละทิ้งความยึดมั่น ถือมั่นในเนื้อหาวิชาว่าถูกที่สุด แล้วปรับตัวมาสู้การเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ และได้กล่าวถึงทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ไว้ว่าการเรียนรู้สาระวิชาควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าของศิษย์เอง โดยครูช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้

1.2 ด้านทักษะการสอน พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านทักษะการสอน มีตัวบ่งชี้ 16 ตัว มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัว คืออยู่ระหว่าง 4.09 – 4.31 โดยที่ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสนับสนุนปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.31) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน และการสนับสนุนปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมีความสำคัญ โนลส์ (Knowles ,1975,p.15) กล่าวไว้ว่าผู้ที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า ผู้ที่เป็นเพียงผู้รับ หรือรอให้ครูถ่ายทอดวิชาความรู้ให้เท่านั้น ผู้ที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจ สามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่า และยาวนานกว่าผู้ที่รอรับคำสอนแต่อย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับสุคนธ์ สินธพานนท์ วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรรณี สินธพานนท์,2551,หน้า 89) ได้กล่าวถึงบทบาทของ

ครูที่มีทักษะการสอนที่ดีในการสร้างนักเรียนให้เป็นผู้รอบรู้ ต้องมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะต่างๆให้แก่นักเรียน สร้างคำถามเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศการเรียนให้เหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้

1.3 ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีตัวบ่งชี้ 20 ตัว มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกตัว คือ ระหว่าง 4.22 – 4.36 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมวางแผนการจัดการชั้นเรียนกับผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.36) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นตรงกันว่า การร่วมวางแผนการจัดการชั้นเรียนกับผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (วิจารณ์ พานิช,2555,หน้า20)ที่กล่าวว่าครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนจุดสนใจ หรือจุดเน้นจากการสอนไปเน้นที่การเรียน (ทั้งของศิษย์และของตนเอง) ต้องปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้ที่ตนจัดให้ศิษย์ด้วย และ Herbert A. Simon ที่กล่าวว่าผู้เรียนต้องสามารถกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองในกระบวนการ ครูจะต้องสามารถทำให้เกิดความสามารถ หรือทักษะในการกำกับการเรียนรู้ให้กับตัวเอง ที่สำคัญคือให้รู้ว่าตัวเองมีวิธีการเรียนอย่างไร และปรับปรุงวิธีการเรียนของตัวเองได้ และสอดคล้องกับถนอมพร เลาหจรัสแสง (ภาสกร เรืองรอง และคณะ,2556,หน้า4) ที่กล่าวว่าครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครูและนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน เพื่อฝึกการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเองและทักษะสำคัญอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ครูต้องออกแบบสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนมากกว่าเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้หน้าห้องเพียงอย่างเดียว และ ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่ภายในเข้ากับการได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

1.4 ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณธรรม จริยธรรม มีตัวบ่งชี้ 21 ตัว ทุกตัวมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก คืออยู่ ระหว่าง 4.18 – 4.42 โดยที่ตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครู ($\overline{X}$ = 4.42) กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่ออาชีพครูเป็นเรื่องสำคัญที่สุด สอดคล้องกับนักวิจัยและนักการศึกษาหลายๆท่าน เช่น พูนสุข อุดม (พูนสุข อุดม ,2556,หน้า17) ได้กล่าวถึงคุณธรรมที่ครูทุกคนควรมี และกระทำจนเป็นนิสัยข้อหนึ่งคือ การมีอุดมการณ์แห่งชีวิตและวิชาชีพ และสอดคล้องกับจรรยาบรรณต่อวิชาชีพครูที่กล่าวว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรักศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 76 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกตัวบ่งชี้ ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น จึงสามารถเป็นตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ ที่พบว่าตัวบ่งชี้ 76 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เกิน .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R2) เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง ของตัวบ่งชี้ครูที่มี

ประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้งองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวกและอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีค่าตั้งแต่ 0.76 – 0.97 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เมื่อจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญในการเป็นตัวบ่งชี้รวมครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาก พบว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญและมีอิทธิพล หรือบ่งบอกถึงครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มากที่สุดคือ ด้านความรู้ความสามารถ และด้านคุณธรรม จริยธรรม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.97 รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.93 และด้านทักษะการสอนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุด เท่ากับ 0.76 ตามลำดับ ดังนั้น จึงถือได้ว่าองค์ประกอบทั้ง 4 องค์ประกอบนี้ มีความสำคัญต่อครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับสูงด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ยืนยันได้ว่าองค์ประกอบหลักทั้ง 4 องค์ประกอบ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญและมีอิทธิพลหรือบ่งบอกถึงครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่าควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะหลัก 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการทางการวิจัย ซึ่งเป็นโมเดลที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ดังนั้นจึงสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ และการฝึกอบรมครู ตามบริบท และสถานการณ์ที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องใดๆ สามารถใช้กระบวนการเช่นเดียวกันกับงานวิจัยนี้ กล่าวคือ กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นิยามตัวบ่งชี้ รวบรวมข้อมูล สร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษา และนำเสนอรายงานการใช้วิธีการทดสอบเพื่อยืนยันทางสถิติ จะทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ ทั้งนี้สามารถนำสารสนเทศดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัด และประเมินความสำเร็จด้านการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์การทำงานในภาพรวม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสร้างเกณฑ์ประเมินครูที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาครูได้อย่างสอดคล้องกับบริบท และสภาพปัจจุบัน

2. ควรมีการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ครูที่มีประสิทธิผลที่เหมาะสมตามบริบทนั้นๆ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คัมภีรปกรณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง และติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์ ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร ประธานกรรมการสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความเมตตา อบรมสั่งสอน ให้ความรู้ และให้ประสบการณ์ที่มีค่าแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ นางสุวรรณ รอบคอบ มารดา ที่สนับสนุนและให้กำลังใจผู้วิจัยมาตลอดชีวิต ขอขอบคุณ นายกฤษฎา อาจหาญ และนางสาวฎาพร อาจหาญ ที่คอยเป็นกำลังใจและกำลังทรัพย์อยู่เบื้องหลัง ประโยชน์และคุณความดีอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญุตาแด่บิดา มารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขออุทิศเป็นกุศลแด่ นายศิริ รอบคอบ บิดาผู้ล่วงลับ

เอกสารอ้างอิง

กัลยา วาณิชย์บัญชา. **การวิเคราะห์สถิติ : สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม และคณะ. **การศึกษาแนวโน้มคุณลักษณะของครูไทยในทศวรรษหน้า.** กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2553.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลลิสเรล:สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

เบลลันกา, เจ และ แบรนดท์, อาร์. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่:การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.** แปลจาก 21st century skills: rethinking how students Learn. โดย วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์. กรุงเทพฯ : โอเพ่นเวิลด์ส, 2554.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. **“สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง.”** ในไพฑูรย์ สินลารัตน์. (บรรณาธิการ). เพื่อความเป็นเลิศของ การศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.Special Issue May 2014. 195-207, 2555.

ภาสกร เรืองรอง และคณะ. **เทคโนโลยีการศึกษากับครูไทยในศตวรรษที่ 21.** เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : หน้า 5-7, 2556.

วรากรณ์ สามโกเศศ และคณ. **ข้อเสนอระบบการศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2553.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.

วัฒนา ปุญญฤทธิ์. **การจัดประสบการณ์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สาหรับเด็กปฐมวัยหน่วยที่ 5.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์. **ทักษะแห่งอนาคตใหม่การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : Openworlds, 2554.

อมรวิชช์ นาครทรรพ. **อมรวิชช์เสนอการพัฒนาครูเป็นยุทธศาสตร์แห่งชาติ.** ค้นเมื่อ 7 มิถุนายน 2556 จาก http://school.obec.go.th/kroosakon/news/view.php?no=107.

Barth, B. S. **Improving schools from within.** San Francisco, CA : Jossey-Bass Inc, 1990.

Dubrin, A. J. **Principles of Leadership.** [n.p.] : South-Western Cengage Learning, 2010.

Freire, P. **Pedagogy of the oppressed, 30th Anniversary edition.** New York: The Continuum Publishing Company, 2001.

J. H. Stronge, Qualities of effective teachers. **Association for Supervision & Curriculum** Development, 2007.

Knowles, M.S. **Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teachers.** Chicago : Follett Publishing Company, 1975.

Lorin W. Anderson, **“Increasing teacher effectiveness” UNESCO : International Institute for Educational Planning,** Paris 2004, Second edition, Page no. – 19-32 & 109-115.

Lussier, R. N. &Achua, C. F. **Leadership : Theory, application and skill development.** Cincinnati, Ohio: South Western Pu, 2007.

Palmer, P. J. **The courage to teach. San Francisco, CA : Jossey-Bass Inc.** Retrieved May 14, 2013 from http://www.funderstanding.com/, 1998.

การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

Good governance Administration Affecting in Buddhist way Schools Under The Office of Samutsakhon Province

พัชรพร ศรีสัมฤทธิ์[1]
พิชญาภา ยืนยาว[2]
นภาภรณ์ ยอดสิน[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ศึกษาระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ และ วิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 306 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วย หลักความโปร่งใส อยู่ในลำดับสูงที่สุด รองลงมาคือ ความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิผล หลักภาระรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการกระจายอำนาจ หลักประสิทธิภาพ และหลักการตอบสนอง อยู่ในลำดับสุดท้าย

2. การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน ประกอบด้วยการสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในลำดับสูงที่สุด รองลงมาคือการบริหารการใช้สื่อการเรียนการสอน ประสบการณ์การสอนของครู การนิเทศการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและ อาคารสถานที่ อยู่ในลำดับสุดท้าย

3. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 31.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล ,โรงเรียนวิถีพุทธ

---

[1] นักศึกษาปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
[2]อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Abstract

The research aimed to: 1) study level of school good governance Administrators; 2) study level of In Buddhist way Under Schools; and 3) analyze school good governance' affecting Buddhist way Under Schools. The samples were 306 answer a question of teacher the Office of Samutsakhon Province, derived by proportional stratified random sampling as distributed of schools in SamutSakhon Province. Data were analyzed with percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, school good governance of administrators were at a high level. These aspects were new transparency, equity, consensus oriented, participation, effectiveness, accountability, pule of law, decentralization, efficiency and pesponsiveness.

2. Overall and in specific aspects, Buddhist way Under Schools was at the high level. These aspects were Executive support, Administration of instructional media, Teacher teaching experience, Supervision of teaching and learning, Teaching materials, and Building.

3. Good governance of Administrators of efficiency ,consensus oriented ,pule of law, and transparency together predicted level of Buddhist way Under Schools the Office of Samutsakhon Province at the percentage of 31.10 with statistical significance level of .01.

Keywords: good governance, Buddhist way Schools.

บทนำ

จากสภาพสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แพร่หลายอย่างรวดเร็วทำให้แนวคิด วิถีชีวิต ค่านิยมของบุคคลในสังคมเกิดความเปลี่ยนแปลง เบี่ยงเบนไปจากหลัก ศีลธรรม จริยธรรมที่ดีงามตามหลักธรรมของพุทธศาสนา อันส่งผลกระทบต่อการศึกษา จึงจำเป็นที่ต้องพัฒนาและสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขึ้นใหม่ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ของสังคมใหม่ดัง ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน ซึ่งมีสาระสำคัญคือ ความพยายามในการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance) สำหรับคนไทยโดยเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของภาครัฐมากขึ้น (พระมหาลำพึง ธีรปญฺโญ (เพ็ญภู่), 2554: 1) และในด้านการศึกษานั้น การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนจะช่วยส่งเสริมให้คุณภาการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (2553: 41-42) ดังนั้นการบริหารการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา เน้นการบริหารตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันนั้นมีคุณภาพ

(ศรีพัชรา แก้วพิจิตร, 2551: 15) อีกทั้งการบริหารจัดการของสถานศึกษายังคงมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา (ไพศาล ตั้งสมบูรณ์, 2558:14) สถานศึกษาจึงมีภารกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานให้นักเรียนมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของโรงเรียน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ และการที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและมีคุณภาพ พิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553: 1)

ดังนั้น การจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลตามที่กำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาที่ดีนั้น จักจะส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่างๆนั้น ให้ประสบความสำเร็จบรรลุตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ รวมถึงการบริหารจัดการที่ดีนั้นยังคงเป็นพื้นฐานของการจัดกระบวนการเรียนการสอนผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน (ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์, 2552:10) และจากจุดเน้นการขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่ผ่านมา ด้านการปลูกฝังคุณธรรมและจิตสำนึกประชาธิปไตย นั้นให้ดำเนินการเรื่องการปฏิบัติธรรมของนักเรียนนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง เน้นการปลูกฝังเรื่องความมีวินัย การแบ่งหน้าที่การทำงานจิตอาสา การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันความเสียสละ ความเสมอภาคหญิง – ชาย

นอกจากนั้น ให้ดำเนินการนำโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ โครงการครูพระสอนศีลธรรม และโครงการปฏิบัติธรรมสำหรับผู้บริหารมาดำเนินการต่อเนื่อง รวมทั้ง ควรนำเรื่องหน้าที่พลเมือง และศีลธรรมกลับมาบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอน การดำเนินงานเสริมสร้างคุณธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ จึงมีคุณค่าและจำเป็นที่สถานศึกษา ต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร คณะครู ตลอดจนบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนในการดำเนินงาน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ (อัมพร พุดมี, 2551: 42) กล่าวคือ โรงเรียนวิถีพุทธ มีจุดเน้นอยู่ที่การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ที่เป็นการศึกษาพัฒนา 3 ด้าน อย่างบูรณาการ คือ ด้านศีลจะพัฒนาพฤติกรรมให้ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ด้านสมาธิจะพัฒนาให้มีจิตใจที่เข้มแข็งและมีสุขภาพดีมีความสุขสงบ ด้านปัญญาเป็นการพัฒนาความรู้ที่เข้าใจและเท่าทันโลกและชีวิต ซึ่งไตรสิกขาจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับการศึกษาพัฒนาสู่การมีชีวิตที่ดีงาม มีความสุข และดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมทำให้มีชีวิตที่สันติสุขได้ อันเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดสันติภาพในสังคม และการศึกษาแนววิถีพุทธนี้มีความเหมาะสมกับสังคมไทยอย่างยิ่ง เพราะวิถีไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานและพื้นฐานของวิถีชีวิตและจิตใจ ในปัจจุบันประชากรไทยร้อยละ 90% นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นการจัดศึกษาแนววิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับคนไทยมาก หน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ไทย ประชาชนไทย คาดหวังว่าจะเป็นโอกาสและหนทางหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (เจือจันทร์ จงสถิตอยู่, 2555: 2-3)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเพื่อนำหลักการหรือกระบวนการบริหารจัดการดังกล่าว ไปเป็นตัวอย่างพัฒนาขยายผลเผยแพร่ให้แก่โรงเรียนอื่นๆ หรือหากพบข้อบกพร่องและมีข้อเสนอแนะประการใด จักจะได้นำมาพัฒนาปรับปรุงพัฒนาการบริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

3. เพื่อวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครจำนวน 306 คน

ตัวแปรต้น คือ การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล 10 ด้านประกอบด้วย1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) ความเสมอภาค และ10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

ตัวแปรตาม คือ การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ 7 ด้านประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านการบริหาร 2) ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน 3) ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ 4) ปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร 5) ปัจจัยด้านการนิเทศการเรียนการสอน 6) ปัจจัยด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน และ 7) ปัจจัยด้านประสบการณ์การสอนของครู

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น
การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล
หลักประสิทธิผล(effectiveness)
หลักประสิทธิภาพ(efficiency)
หลักการตอบสนอง(pesponsiveness)
หลักการรับผิดชอบ(accountability)
หลักความโปร่งใส(transparency)
หลักการมีส่วนร่วม(participation)
หลักการกระจายอำนาจ(decentralization)
หลักนิติธรรม(pule of law)
ความเสมอภาค(equity)
หลักมุ่งเน้นฉันทามติ(consensus oriented)

ตัวแปรตาม
การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ
1. ด้านการบริหาร
2. ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร
3. ด้านความรู้ประสบการณ์การสอนของครู
4. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
5. ด้านวัสดุอุปกรณ์การศึกษา
6. ด้านอาคารสถานที่
7. ด้านการนิเทศการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของเครซี่แอนมอร์แกน (Krejcie and Morgan ,1970: 608 อ้างถึงใน จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2557: 124) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็นสองตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อคำถามเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และ สอบถามเกี่ยวกับระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการวิเคราะห์ระดับภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมาย โดยผู้วิจัยนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตค่าเฉลี่ยตามแนวความคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2556: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 แสดงว่า ภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 แสดงว่า ภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 แสดงว่า ภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 แสดงว่า ภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 แสดงว่า ภาวะการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ อยู่ในระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

การวิเคราะห์การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักความโปร่งใส อยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.49) รองลงมาคือ ความเสมอภาค ($\overline{X}$ = 4.22, S.D. = 0.50) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\overline{X}$ = 4.20, S.D. = 0.53) หลักการมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.17, S.D. = 0.47) หลักประสิทธิผล ($\overline{X}$ = 4.16, S.D. = 0.47) หลักภาระรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.16, S.D. = 0.48) หลักนิติธรรม ($\overline{X}$ = 4.16,S.D. = 0.50) หลักการกระจายอำนาจ ($\overline{X}$ = 4.15,S.D. = 0.48) หลักประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.48) และหลักการตอบสนอง ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในลำดับสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.24, S.D. = 0.50) รองลงมาคือการบริหาร ($\overline{X}$ = 4.18, S.D. = 0.49) การใช้สื่อการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.57) ประสบการณ์การสอนของครู ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.38) การนิเทศการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.51) วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = 0.57) และ อาคารสถานที่ ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.311 ซึ่งแสดงว่า หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สามารถร่วมทำนายระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธได้ร้อยละ 31.10 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 2.60 + 0.33\ (X_2) + 0.13(X_{10}) + 0.20\ (X_8) + 0.12(X_5)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.48\ (Z_2) + 0.20\ (Z_{10}) + 0.31(Z_8) + 0.17(Z_5)$$

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักความโปร่งใส อยู่ในลำดับสูงที่สุดรองลงมาคือ ความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิผล หลักภาระรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการกระจายอำนาจ หลักประสิทธิภาพ และหลักการตอบสนอง ตามลำดับ

2. การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในลำดับสูงที่สุด รองลงมาคือการบริหาร การใช้สื่อการเรียนการสอน ประสบการณ์การสอนของครู การนิเทศการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และ อาคารสถานที่ ตามลำดับ

3. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สามารถร่วมทำนายระดับการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธได้ร้อยละ 31.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยหลักความโปร่งใส อยู่ในลำดับสูงที่สุด รองลงมาคือ ความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิผล หลักภาระรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักการกระจายอำนาจ หลักประสิทธิภาพ และหลักการตอบสนอง ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ที่เกิดขึ้นสามารถสร้างให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกำหนดทางเลือกหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถยอมรับสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ พร้อมทั้งช่วยกันตัดสินใจหรือกำหนดทางเลือกที่ดีสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บังอร จันกรม (2552: 131-147) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยความโปร่งใส หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักการมีส่วนร่วม ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารพบว่าในภาพรวมในการจัดการศึกษา จะต้องกระจายหรือมอบอำนาจในการจัดการศึกษา ไปให้

ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดการศึกษา ตั้งแต่ขั้นของการวางแผน กำหนดหลักสูตร ร่วมกันสร้างโรงเรียนและชุมชนร่วมกันสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kimmet (2005: 32) ได้ศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในระบอบการเมือง การปกครองในอาเซียน 4 ประเทศ งานวิจัยนี้พบว่าธรรมภิบาลที่ดีในประเทศที่มีการพัฒนาแล้วได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานมากกว่าประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่ด้อยพัฒนาโดยเป็นการนำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของนโยบายการบริหารงานมีการใช้ธรรมาภิบาล ได้แก่ฟิลิปปินส์ไทยมาเลเซีย และอินโดนีเซียพบว่าเมื่อมีการศึกษารายกรณีแล้วพบว่าแต่ละประเทศที่กล่าวมาได้มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นและได้รับการพัฒนาอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านการเมืองการบริหารซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาบ้านเมืองก่อให้เกิดการบริหารในรูปแบบใหม่และเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างดียิ่ง

ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าการใช้หลักธรรมภิบาลทำให้การบริหารงานได้ อีกทั้งยังเป็นกลไกในการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบ โดยมีประชาชน หรือองค์กรภายนอกมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารโรงเรียน เพราะการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กรเป็นการสร้างจิตสำนึกที่ดีในการบริหารงานและการทำงานในองค์กร และจัดระบบที่สนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามสำนึกที่ดี ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของโรงเรียนในการเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะนำโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพสู่ความสำเร็จ ต้องมีคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญ ได้แก่ มีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำสูง เป็นคนกล้าคิด กล้าเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจ มีคุณธรรมจริยธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และมีความจริงใจ

2. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการสนับสนุนของผู้บริหารอยู่ในลำดับสูงที่สุด รองลงมาคือการบริหารการใช้สื่อการเรียนการสอน ประสบการณ์การสอนของครู การนิเทศการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและ อาคารสถานที่ ทั้งนี้เนื่องจาก การจัดสภาพโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบไปด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ด้านการบริหารจัดการ การจัดสภาพในแต่ละด้าน จะมุ่งเพื่อให้การพัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขา ดำเนินอย่างมีประสิทธิภาพบุคลากร กล่าวคือ ในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนั้น มีจักต้องแนวทางดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ทั้งการจัดการด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม กระบวน การเรียนการการสอนที่บูรณาการไตรสิกขาศีล สมาธิ ปัญญา การจัดบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร การจัดกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต พัฒนากาย ศีล จิตและปัญญาอย่างบูรณาการ เน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องของศีล สมาธิปัญญา และการปฏิบัติธรรม รักษาศีล ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยสิทธิ์ ตนเจริญสุข (2550: 1) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธ ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการพุทธธรรม ให้มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักไตรสิกขาในทุกกลุ่มสาระ เชื่อมโยงหลักธรรม นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ควรมีการส่งเสริมการศึกษาแหล่งเรียนรู้จากห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศาสนสถานให้เกิดการเรียนรู้ตามวัฒนธรรมแสวงปัญญา ส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสถานศึกษาอื่น มีการประเมินผลตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้มีการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร จัดให้มีคณะทำงานเพื่อส่งเสริมการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในการพัฒนาโรงเรียน จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาบุคลากรทุกฝ่าย ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติงานปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำความดี มีการยกย่องชมเชย และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่ดี

เพราะฉะนั้น โครงการโรงเรียนวิถีพุทธเกิดขึ้นมานั้น ถือเปนโอกาสอันดีที่จะทำการศึกษาและพัฒนา เพื่อใหเกิดการดำเนินการเปนวงกวางและเพิ่มจำนวนโรงเรียนเขารวมโครงการมากขึ้น จึงมีความจำเปนที่จะตองอาศัยความรวมมือจากผูบริหาร และครูผูสอน ทั้งในเรื่องความรู เจตคติที่ดี และความพรอมที่จะดำเนินงานตามวิถีพุทธ และพัฒนาบุคลากรและคุณลักษณะบุคลากรโรงเรียนรวมถึงการเกื้อกูลสัมพันธโรงเรียนและชุมชน ซึ่งแนวทางการดำเนินงานควรอยูบนพื้นฐานกรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

3. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยนี้ การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักนิติธรรม และหลักความโปร่งใส สามารถร่วมกันทำนาย การบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครได้ร้อยละ 31.10 ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือใช้ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสวงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรม ทั้ง ศีล หรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนและสังคม สมาธิ หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และ ปัญญา ที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิดการแก้ปัญหาที่เหมาะสม(โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์ (2552: 1) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม

เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการกระตุ้นเชาวน์ปัญญาส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 ในระดับ.01

ดังนั้นโรงเรียนวิถีพุทธจึงถือเปนหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหมที่จะชวยผลักดันใหเด็กเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเปนคนดี คนเกงของสังคมและสามารถดำรงชีวิตไดอยางมีความสุขดวยคุณค่าอันอนันต์ขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนในการศึกษาพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ที่จะส่งเสริมให้โรงเรียนนำระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดีเก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้วให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่น ๆ ในวงกว้างต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารควรจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมบริหารราชการตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม

2. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีการตอบสนองต่อความคาดหวังสร้างความเชื่อมั่นไว้วาง ใจสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักวิถีพุทธมาเปนแนวทางในการสงเสริมพัฒนาผูเรียนทั้งดานความรูและความประพฤติพรอมบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนใหเขากับหลักพุทธธรรม

4. ผูบริหารควรเพิ่มมาตรการส่งเสริมการเรียนรูโรงเรียนวิถีพุทธและแนวทางการปฏิบัติงานด้านหลักการเป็นอยู่อย่างพอเพียงทั้งการจัดการเรียนรูตามหลักไตรสิกขาอย่างจริงจัง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญาภา ยืนยาว และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาภรณ์ ยอดสิน ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แก้ไข ตรวจสอบสิ่งที่บกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยธิน ศรีโสภา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.สุริยะ รูปหมอก ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พร้อมทั้งให้ความรู้ให้แนวคิด และให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย อาจารย์ ดร.เพ็ญวรา ชูประวัติ และอาจารย์ ดร.ธีระพร อายุวัฒน์ ผู้ที่ให้ความกรุณาแก้ไขรวมไปถึงให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียนของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่ได้ ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดียิ่ง

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาแด่บิดา มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา.** นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

เจือจันทร์ จงสถิตอยู่. (2555). **รายงานการสังเคราะห์งานวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของประเทศต่างๆ.** กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม).

ชัยสิทธิ์ ตนเจริญสุข. (2550). **การบริหารงานวิชาการโรงเรียนวิถีพุทธ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์. (2552). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

บังอร จันกรม. (2552). **การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ประไพ ธรมธัช. (2553). **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาการ โดยใช้กลยุทธ์การปรับโครงสร้างองค์กรของฟูลแลนสำหรับครูประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพศาล ตั้งสมบูรณ์. (2558). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาลำพึง ธีรปญฺโญ. (2554). **การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัชฌิมจังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. .**กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ศรีพัชรา แก้วพิจิต. (2551). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน.** ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัมพร พุดมี. (2551). **ประสิทธิภาพของการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธของสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Kimmet, P. (2005). **The politics of good governance in the Asean 4.** Master Degree. Griffith University.

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

The Necessity of the Administration of the Collaborative Network for The Development of Dual Vocational Education Of Public Vocational Colleges

เดชวิชัย พิมพ์โคตร[1]
เสาวนี สิริสุขศิลป์[2]
วัลลภา อารีรัตน์[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 615 คน จากสถานศึกษาของรัฐทั่วประเทศ ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานหรือผู้รับผิดชอบงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และตัวแทนเครือข่ายความร่วมมือ(สถานประกอบการ) ซึ่งเลือกโดยผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาค่าความเชื่อมั่น(reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค(Cronbach)ได้ค่า 0.97 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ มี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1)การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ(Activation) 2)การระดมความร่วมมือ (Mobilization) 3)การวางกรอบเครือข่ายความร่วมมือ (Framing) 4) การธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ (Synthesizing)

คำสำคัญ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education), การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative Network Management), สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

---

[1]นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[2]อาจารย์ ผศ.ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
[3]อาจารย์ รศ.ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่าย ส่วนด้านการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมืออและด้านการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือด้านการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนด้านการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือมีระดับควรปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 และด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติน้อยที่สุด

ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยภาพรวมประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ($PNI_{Modified}$= 0.87) รองลงมาคือการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ ($PNI_{Modified}$= 0.72) ส่วนการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ 3($PNI_{Modified}$= 0.42)มี และการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด($PNI_{Modified}$= 0.29)

คำสำคัญ: อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี, การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ, สถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

Abstract

The administration of a collaborative network is an essential process in a school's effective development of the administration of Dual Education along with other companies and networks. This study aimed to examine the following: (1) the current conditions and desirable conditions for the development of the Education Management of dual Vocational Colleges and (2) the necessity of the administration of the collaborative network in the development of Education Management of the dual state Vocational Colleges. There were 615 subjects in the sample group from state universities around the country. They were university administrators, Departments Heads, those responsible for dual Vocational Education, and the representatives from cooperation networks (companies), who had been selected by the administrators of the universities. The data collection tool was a 5-scale questionnaire, which had been calculated for reliability using Cronbach's □ -coefficient and was equal to0. 97. The results of the study revealed the current conditions of the administration of the cooperation network for the development of the Dual Education

Management. Included: 1) Stimulating the promotion of cooperation networks (Activation) 2) Mobilization of cooperation 3) Framing cooperation networks (Framing) 4) Maintenance of cooperation (Synthesizing)

Current conditions of the collaborative network in the development of Education Management of the dual state Vocational Colleges. In the overall, the average of practice level was at a moderate level. In terms of "the maintenance of the collaborative network", the average value was found to be the highest, secondly, was found to be " the encouragement of the establishment of the collaborative network". While the lowest value was " the encouragement of the network' s establishment" and " Framing cooperation networks".

The greatest need regarding the administration of the collaborative network for the development of Dual Education Management for the state Vocational Colleges In the overall, the average of practice level was high which " the drive of the collaborative network" is the mostly. Secondly, was " the maintenance of the collaborative network". Thirdly was and " Framing cooperation networks". Whereas the least necessary need was "the encouragement of the collaborative network".

Index value of the necessity of the administration of the collaborative network in the development of Education Management of the dual state Vocational Colleges. In the overall, the issues that need the most was " the drive of the collaborative network" (PNIModified = 0.87), Secondly was " Framing cooperation networks" (PNIModified = 0.72) thirdly was " the maintenance of the collaborative network" 3 (PNIModified = 0.42) and " Stimulating the promotion of cooperation networks" was needed at least (PNIModified = 0.29)

Keywords: (Dual Vocational Education, Collaborative Network Management, State vocational school

บทนำ

การศึกษาระทวิภาคีเป็นกุญแจสำคัญในการยกระดับฝีมือแรงงาน เนื่องจากนักเรียน นักศึกษาจะได้ความรู้เชิงทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกทักษะเชิงปฏิบัติ และยังเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานไร้ฝีมือและแรงงานฝีมือ เนื่องจากผู้ประกอบการสามารถวางแผนแรงงานในระยะยาวและผลิตแรงงานให้ตรงกับความต้องการของตน แต่การจะทำให้ระบบการศึกษาทวิภาคีประสบความสำเร็จได้จะต้องอาศัยแผนยุทธศาสตร์ ใน

การดำเนินงานที่เหมาะสมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กล่าวคือภาครัฐต้องสร้างแรงจูงใจให้ภาคเอกชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชั้นนำของไทยให้มีส่วนร่วมการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ปาริฉัตร จันโทริ (2555 : 37) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ส่งผลต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้มากขึ้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการที่ต้องการใช้กำลังคนทั้งในภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจและชุมชน ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนากำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานณัฐวุฒิ ประทุมชาติ (2556 : 3) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่จะประสบความสำเร็จได้ ต้องคำนึงถึงความสามารถของบุคคลที่มีทักษะการตัดสินใจ ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น สร้างแรงจูงใจ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และมีสมรรถนะของการปฏิบัติงาน ต้องมีเหตุผลในการตัดสินใจและมีเทคนิคในการแก้ไขปัญหา Reali J.A.,2000 อ้างถึงใน พิศณุ ทองสงค์, (2555 : 18)

การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการและเครือข่ายอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ McGuire & Agranoff (2014 : 137-138)) ได้กล่าวถึงจัดการเครือข่าย คือการระบุตัวบ่งชี้ที่สำคัญของการจัดการเครือข่ายสาธารณะในลักษณะเดียวกันกับรูปแบบการบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐ POSDCORB การบริหารจัดการดำเนินการบนความแตกต่างของหน่วยงานที่ร่วมมือการจัดการเครือข่าย จะเกี่ยวข้องกับลำดับความซับซ้อนของการดำเนินการ การเปลี่ยนแปลง และการตัดสินใจ Kathryn Mears (2014 : 50-60) พบว่ามีการบริหารเครือข่ายความร่วมมือควรมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การสร้างเครือข่ายด้วยพลังอำนาจ 2) การสร้างความไว้วางใจ 3) จัดการความขัดแย้ง 4) การต่อรองและการเจรจาต่อรอง 5) ดำเนินการด้วยกลยุทธ์ (6) การประเมินผล ซึ่งสอดล้องกับ Sonia Lorelly Solano (2015 : 45-49) ได้ค้นพบรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อสร้างนโยบายสาธารณะ: กรณีศึกษาแมรี่แลนด์การบัญชีเพื่อการเจริญเติบโตของเครือข่ายพบว่า มีลักษณะดังต่อไปนี้1) การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ 2) การวางกรอบความร่วมมือ 3) การระดมความร่วมมือ 4) การสนธิความร่วมมือ Asian development Bank (2014 : 15)ประเด็นท้าทายและบทบาทของอาชีวศึกษาเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศคือการเตรียมกำลังคนเพื่อรองรับตลาดแรงงานซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาและเทคนิคศึกษาอย่างยั่งยืนเพื่อให้สนองตอบการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพัฒนาเศรษฐกิจต้องอาศัยการร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการภาคเอกชน

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการสำรวจความต้องการจำเป็นในการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาของรัฐ เพื่อจะได้ทราบว่าเรื่องใดมีความต้องการที่จะพัฒนาก่อนหลังอันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีต่อไปต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

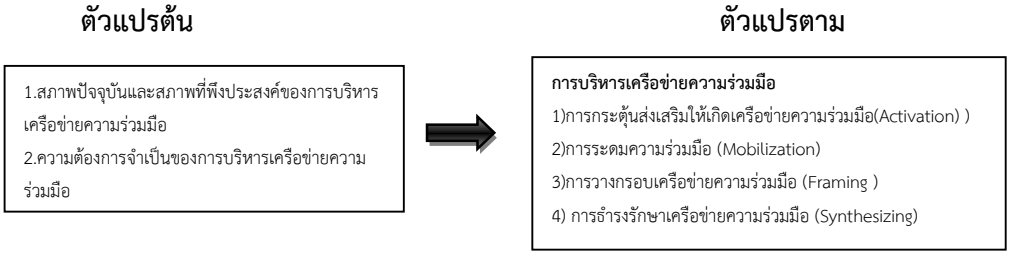
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือสถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 428 สถานศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คุณลักษณะของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ (Activation) 2) การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ (Mobilization) 3) การวางกรอบเครือข่ายความร่วมมือ (Framing) 4) การธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ (Synthesizing)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ สถานศึกษาของรัฐสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2560 จำนวน 428 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักเกณฑ์ของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ±5% (สมพงษ์ พันธฐตน, 2550) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 205แห่ง โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งประชากรออกเป็น 4 ภูมิภาคได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ หลังจากนั้นแบ่งสถานศึกษาตามประเภทสถานศึกษา 5 กลุ่ม แล้วทำการสุ่มสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนของประชากรผู้ให้ข้อมูล คือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 205 คน หัวหน้างานหรือผู้รับผิดชอบงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 205 คน ตัวแทนเครือข่ายความร่วมมือ(สถานประกอบการ) ซึ่งเลือกโดยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 205 คน รวม 615 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบ

ทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ หาคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่น(reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่า 0.97

ขั้นตอนการวิจัย ขั้นตอนที่ 1 การทบทวนเอกสาร (documentary study) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ การประเมินความต้องการจำเป็น จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล(Content Analysis) พิจารณารายละเอียดสรุปเนื้อหาสาระสำคัญ โดยนำความรู้ที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการดำเนินงานการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยมีวิธีการดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนเครือข่ายความร่วมมือ

2) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารเครือข่ายความร่วมมือและการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 9 คน

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัยตามที่อยู่ทางไปรษณีย์

4) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และจัดลำดับความสำคัญ(priority setting)ของความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNIModified)

ผลการวิจัย 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่าย ส่วนการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือและการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือมีระดับควรปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 และการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติน้อยที่สุด

2) ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยภาพรวมประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ การขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ ($PNI_{Modified}$= 0.87) รองลงมาคือการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ ($PNI_{Modified}$= 0.72) ส่วนการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ 3($PNI_{Modified}$= 0.42) มี และการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{Modified}$= 0.29) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่1 ความต้องการจำเป็นของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐโดยภาพรวม

การบริหารจัดการเครือข่าย	ระดับปฏิบัติจริง		ระดับที่พึงประสงค์		ความต้องการจำเป็น		ผลวิเคราะห์	ลำดับที่
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$PNI_{Modified}$	กลุ่ม		
1.ด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ	2.87	0.39	3.71	0.34	0.29	ต่ำ	จุดแข็ง	4
2.ด้านการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ	2.29	0.21	4.29	0.49	0.87	สูง	จุดอ่อน	1
3.ด้านการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ	2.29	0.18	3.94	0.43	0.72	สูง	จุดอ่อน	2
4.ด้านการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ	2.95	0.27	4.20	0.41	0.42	สูง	จุดอ่อน	3
เฉลี่ยโดยรวม	**4.04**	**0.28**	**2.60**	**0.28**				

อภิปรายผล

1. การอภิปรายผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ

จากผลการวิจัย พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่าย ส่วนการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือและการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด ซึ่งสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยความร่วมมือกับสถานประกอบ และได้ดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะทำงานในสถานประกอบการได้เมื่อสำเร็จการศึกษา สอดคล้องกับ Grubb (1997) ที่ได้เสนอรูปแบบ โรงเรียนสู่ระบบการทำงาน(School-to-work programs) โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือผู้เรียน ดังนี้ 1) เตรียมความพร้อมให้มีทักษะงานที่สูงขึ้น 2)ได้รับความรู้ทางวิชาการอย่างมีคุณภาพ และ3)ได้รับทักษะพื้นฐานในการศึกษาต่อที่สูงขึ้นและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับ Bremer (1995) ที่เห็นว่าผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพทำให้เกิดการบูรณาการระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ และการสร้างทัศนคติที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ในอนาคตการฝึกทักษะด้านความคิดให้ออกมาเป็นการปฏิบัติอทำให้เกิดการพัฒนาด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560 : 91) ที่พบว่า การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการอาชีวศึกษาโดยธรรมชาติ

คือ การอาชีวศึกษาควรใช้ระบบทวิภาคีโดยธรรมชาติ เนื่องจากเป็นระบบส่งเสริมการฝึกทักษะและประสบการณ์การทำงานจริง ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการทำงานได้อย่างมืออาชีพ สอดคล้องกับ ปาริฉัตร จันโทริ (2555 : 33) ที่พบว่า การผลิตกำลังคนร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและผู้ประกอบการในตลาดแรงงานเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือการศึกษาระบบทวิภาคีหรือระบบฝึกหัด (Dual System หรือ Apprenticeship) นั้น เป็นแนวทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการเรียนการสอนอย่างบูรณาการระหว่างสถานศึกษาและผู้ประกอบการ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ ส่วนการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือมีระดับควรปฏิบัติน้อยเป็นลำดับที่ 3 และการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือมีค่าเฉลี่ยของระดับควรปฏิบัติน้อยที่สุด แสดงว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ และการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งสอดคล้องกับ Agranoff and McGuire (2014 : 137-138) ได้พบว่าการบริหารจัดการเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) การกระตุ้น ให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ คือการระบุและการรวมตัวของคนที่เหมาะสมกับทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการสร้างนโยบายระหว่างองค์กรและการดำเนินการตามนโยบายให้ประสบความสำเร็จ (2) กำหนดขอบข่ายของความร่วมมือ การที่ผู้นำแสดงบทบาทการบริหารจะช่วยในการสร้างความสามัคคีและวัฒนธรรมในเครือข่าย และการพัฒนาโครงสร้างการทำงานสำหรับเครือข่าย (กล่าวคือการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการการของเครือข่าย) ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ กำหนดวัตถุประสงค์และกรอบการทำงานร่วมกัน (3) การระดมความร่วมมือเพื่อทำให้เกิดความมุ่งมั่นต่อการดำเนินกิจกรรมร่วมกันและสร้างการสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเครือข่ายความร่วมมือ (4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลและมีเป้าหมายระหว่างสมาชิกทุกคน ซึ่งรวมถึงการอำนวยความสะดวกในความสัมพันธ์เพื่อสร้างความไว้วางใจและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูล และสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 :198) ได้เสนอแนะว่ากลยุทธ์สำคัญในการบริหารจัดการเครือข่ายแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ (1) การก่อรูปเครือข่ายการก่อตัวของเครือข่ายนั้นอาจเกิดได้สองแนวทางใหญ่ๆแนวทางแรกคือเครือข่ายที่เกิดจากรัฐเข้าไปมีส่วนเป็นผู้ริเริ่ม (state initiative) กล่าวคือหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้ริเริ่มเข้าไปกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักในปัญหาสร้างความตื่นตัวให้เกิดความสนใจรวมตัวกันและผลักดันให้เกิดการรวมตัวของประชาชนอีกแนวหนึ่งคือเครือข่ายที่กลุ่มประชาชนเองกล่าวคือประชาชนเกิดความตระหนักและตื่นตัวในปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นแล้วลงมือเริ่มในการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงหรือบรรเทาไปโดยที่องค์กรพัฒนาเอกชนองค์กรวิชาการหรือสื่อมวลชนโดยใช้วิธีการสร้างความตระหนักในปัญหาและสำนึกในการรวมตัวการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์การแสวงหาแกนนำที่ดีของเครือข่ายการสร้างแนวร่วมสมาชิกของเครือข่าย (2) การจัดระบบบริหารเครือข่าย คือการจัดผังกลุ่มเครือข่าย (mapping) การจัดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในเครือข่าย (role and response bility) การจัดระบบติดต่อสื่อสาร (com munication system) การจัดระบบการเรียนรู้ร่วมกัน (learning system) การจัดระบบสารสนเทศ (information system) (3) การใช้ประโยชน์เครือข่าย คือการใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีกลางประสานงาน

ร่วมกันใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนสารสนเทศและความรู้การใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนและระดมทรัพยากรการใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีร่วมสร้างสรรค์และพัฒนาความรู้ใหม่ๆการใช้เครือข่ายเพื่อเป็นเวทีสร้างกระแสผลักดันประเด็นใหม่ๆ และ (4) การธำรงรักษาเครือข่าย การจัดกิจกรรมร่วมที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่ายการกำหนดกลไกสร้างระบบจูงใจการจัดหาทรัพยากรสนับสนุนอย่างพอเพียงการให้ความช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหาการสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1) สถานศึกษาควรกำหนดแผนระยะสั้นและแผนระยะยาวในการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รวมถึงระยะเวลาในการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2) สถานศึกษาควรสื่อสารและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกระดับได้เข้าใจถึงเป้าหมายในการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อสร้างความตระหนักและค่านิยมร่วมกันในการขับเคลื่อนแนวทางไปสู่เป้าหมายที่กำหนดโดยแสดงการดำเนินงานและแผนภาพ (Road Map) ที่ชัดเจน

3) สถานศึกษาควรนำผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีใน 4 ประเด็น โดยให้ความสำคัญกับด้านการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือ เป็นด้านที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่สุด รองลงมาคือด้านการวางกรอบของเครือข่ายความร่วมมือ อันดับที่ 3 คือ ด้านการประสานธำรงรักษาเครือข่ายความร่วมมือ ในขณะที่ด้านการกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายมีความต้องการจำเป็นน้อยสุด เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบวิจัยและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา(R&D) โดยนำการบริหารเครือข่ายความร่วมมือประเด็นที่สถานศึกษาเห็นว่าจำเป็น เร่งด่วนที่สุด สู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

ในครั้งผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และขอขอบพระคุณผู้สนับสนุนทุกท่านที่มีส่วนร่วมให้ความกรุณาช่วยเหลือในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จนแล้วเสร็จ

เอกสารอ้างอิง

จินางค์กูร โรจนนันต์. (2559). **นโยบายประเทศไทย 4.0 กับการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา.**เอกสารประกอบบรรยาย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

พัชรินทร์จันทพูน. (2555).**การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาขนาดเล็ก.**วิทยานิพนธ์ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554).**การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.**วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภูวเรศ อับดุลสตา.(2559).**ทางเลือกในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย.**วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี.กรุงเทพฯ: [ม.ป.พ.].

ศศิรัศม์ วีระไวทยะ.(2554). **การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริพรรณ ชุมนุม. (2543). **การปฏิรูปการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศสหราชอนาจักร.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2555). **แนวทางปฏิบัติการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.** กรุงเทพฯ: ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี.

Asian development Bank. (2014). **Asian development Bank.**Achieving the twin objectives of Efficiency and equity: contracting health services in Cambodia. Asian development Bank Policy Briefing No.6 March 2002.

Kathryn Mears. (2014). **Collaborative Management and Youth Development: Nonprofit Organizations.** With Latina Teen Pregnancy Prevention Programs: A Dissertation For the Degree Doctor of Public Administration, University of Vern La Verne, California.

Sonia Lorelly Solano. (2015). **Redefining the Net Work Management Model for Collaborative Public Policy-Making: the Case of Maryland's accounting for Growth net Work.** A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy of the University of Delaware.

Sirisooksilp Saowanee(2014). The Characteristics **of School Administrators affecting Teacher Competency**. Faculty of Education KhonKaen University, KhonKaen

Treputtharat, S. (2010).**The Network System Development of Effective School Management for Education Reform in the North Eastern Region Thailand**.Hawaii International Conference On Educational. Honolulu Hawaii USA (.P.1041-1050)

การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

The Study of Current Conditions and Desirable Conditions of High Performance Organization Management for Education Quality Development in School under Provincial Administrative Organization

วินุลาศ เจริญชัย[1]
สุธรรม ธรรมทัศนานนท์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าฝ่ายของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 325 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด มี 7 องค์ประกอบ 77 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 16 ตัวชี้วัด 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 10 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ 10 ตัวชี้วัด 4) การจัดการกระบวนการ 17 ตัวชี้วัด 5) การพัฒนาบุคลากร 7 ตัวชี้วัด 6) การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 ตัวชี้วัด และ 7) การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน 8 ตัวชี้วัด ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

---

[1]นิสิตหลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำสำคัญ: องค์การสมรรถนะสูง, การบริหารจัดการองค์การ, คุณภาพการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study components and indicator of high performance organization management for educational quality development in school under provincial administrative organization and 2) to study the current conditions and the desirable conditions of high performance organization management to improve the quality of education in school under provincial administrative organization. The samples used in the study were the school director, deputy director, or head of school in school under provincial administrative organization consisted of 325 administrators by using stratified random sampling method. The instruments used in the study were interview forms and questionnaires. The data were analyzed by mean, standard deviation (S.D.), and content analysis.

The findings were as follows:

1. A study of components and indicator of high performance organization management for educational quality development in school under provincial administrative organization has 7 components 77 indicators are as follows. 1) leadership 16 indicators 2) vision and strategy 10 indicators 3) knowledge management 10 indicators 4) process management 17 indicators 5) workforce development 7 indicators 6) focusing on Stakeholders 9 indicators and 7) focus on performance 8 indicators. The overall assessment results are at a high level.

2. The overall current conditions of high performance organization management to improve the quality of education in school under provincial administrative organization was at high level. The desirable conditions of high performance organization management to improve the quality of education in school under provincial administrative organization was at the highest level.

Keywords: High Performance Organization, Organization Management, Educational Quality

บทนำ

ปัญหาหลักที่ประเทศไทยต้องเร่งแก้ไขคือการยกระดับคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันกำลังประสบปัญหาด้านคุณภาพอย่างรุนแรง จากคะแนนสอบที่ตกต่ำของเด็กไทยในการทดสอบในระดับนานาชาติ เช่น PISA การปฏิรูปการศึกษานั้นเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องดำเนินไปอย่างถูกทิศทางบนพื้นฐานของข้อมูล และหลักฐานทางวิชาการ (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. 2555 : 19) จากผลการประเมินนักเรียนตามโครงการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) ทำให้ทราบว่าระบบการศึกษาได้เตรียมความพร้อมสำหรับนักเรียนที่จะดำเนินชีวิตและมีส่วนสร้างสรรค์สังคมมากน้อยเพียงใด และยังให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ในการประเมิน PISA 2015 มีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอายุ 15 ปี ประมาณ 540,000 คน จาก 72 ประเทศ/เขตเศรษฐกิจ ผลการประเมินของประเทศไทย แนวโน้มจากการประเมิน PISA 2000 จนถึง PISA 2015 พบว่า ผลการประเมินทั้งสามด้านมีแนวโน้มลดลง แม้ว่าช่วง PISA 2009 ถึง PISA 2012 ผลการประเมินด้านวิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์จะมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ใน PISA 2015 ทั้งสามด้านกลับมีคะแนนลดลงจาก PISA 2012 เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินเป็นกลุ่มโรงเรียน พบว่า กลุ่มโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนนทุกวิชาลดลง และน้อยกว่ากลุ่มโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์ กลุ่มโรงเรียนสาธิต กลุ่มโรงเรียนเอกชน กลุ่มโรงเรียนกรมสามัญเดิม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2559 : 2-4) และจากการทดสอบระดับชาติ ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (2560 : 1) ดำเนินการจัดการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2559 พบว่า คะแนนสอบของนักเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในภาพรวมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อพิจารณาเป็นรายสังกัด พบว่า คะแนนของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ของนักเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในอันดับท้ายๆ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่ในการสนับสนุนส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งภารกิจในความรับผิดชอบที่มีอยู่หลายภารกิจ และภารกิจในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนเป็นภารกิจที่สำคัญอีกภารกิจหนึ่ง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้เห็นถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพ และมีมาตรฐานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2551 : 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากนโยบายการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 (2542 : 53) กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ มีอำนาจในการจัดการศึกษา และถ่ายโอนภารกิจการศึกษาให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่จากการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550 : 3-4) พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี

ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษา เช่น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดความรูความเข้าใจในการศึกษา หรือไม่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา ขาดความต่อเนื่องทางการเมือง ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความรูความเข้าใจและความมุ่งมั่นในการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง ส่งผลให้คุณภาพของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่เป็นที่ยอมรับจากชุมชน และผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเพื่อเข้าเรียนสถานศึกษาในสังกัด เป็นต้น

และจากการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกระบบราชการทำให้หน่วยราชการต่างๆ ตองปรับตัวเองอยู่ตลอดเวลา ปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาระบบราชการ คือ หน่วยราชการจำนวนมากยังขาดความเข้าใจถึงสาเหตุ และวัตถุประสงค์สำคัญของการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการใหม่ๆ มาใช้ ยังไม่เห็นภาพว่าการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่างๆ เหล่านี้มาใช้จะนำไปสู่ผลลัพธ์ใดรวมทั้งไม่เห็นความเชื่อมโยงระหว่างเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกว่าการพัฒนาระบบราชการโดยการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการมาใช้นั้น จะทำให้เกิดภาระแกหน่วยราชการมากกว่าเป็นการพัฒนาหน่วยราชการ ผู้บริหารทุกๆ องค์การทั้งภาครัฐและเอกชนมีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาองค์การของตนให้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูง (High Performance Organization : HPO) หรือ องค์การที่เป็นเลิศ (Excellence Organization) กันทั้งสิ้น เนื่องจากองค์การที่มีสมรรถสูงนั้น เป็นรากฐานและแนวทางที่สำคัญที่จะทำให้องค์การประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนในระยะยาว ปัจจุบันหน่วยงานเอกชนหลายแห่งได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการเป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูง (พสุ เดชะรินทร์. 2549 : 1-3)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า สถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องจัดการศึกษาให้เต็มคุณภาพมีมาตรฐาน และเพิ่มพูนศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง สู่ความเป็นเลิศหรือทำให้สถานศึกษาเป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูงนั้น สถานศึกษาต้องบริหารตนเองให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปใช้ในการพัฒนาสู่การเป็นองค์การสมรรถนะสูง มีความพร้อมที่จะรับ และเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทุกๆ สถานการณ์ และมีศักยภาพความพร้อมในการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

ขอบเขตการวิจัย

เนื้อหา ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบองค์การสมรรถนะสูง จากแนวคิดของนักวิชาการ ซึ่งเป็นแนวคิดองค์การสมรรถนะสูง ประกอบด้วย 1. ภาวะผู้นำ 2. การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 3. การจัดการความรู้ 4. การจัดการกระบวนการ 5. การพัฒนาบุคลากร 6. การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ7. การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน

ประชากร ได้จากการจัดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน สถานศึกษาละ 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าฝ่าย จำนวน 4 คน โดยพิจารณาจากสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 346 แห่ง จำนวน 1,730 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่าย

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา แนวคิดองค์การสมรรถนะสูง จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ 7 องค์ประกอบ คือ 1. ภาวะผู้นำ 2. การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 3. การจัดการความรู้ 4. การจัดการกระบวนการ 5. การพัฒนาบุคลากร 6. การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 7. การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ได้ดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัด ตรวจสอบยืนยัน ประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดซึ่งตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด นำองค์ประกอบที่ได้จากขั้นตอนที่

1 มาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าระหว่าง 0.80 - 1.00 แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาร์ค (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 99) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน เท่ากับ .988 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ .991 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่าย จำนวน 4 คน ของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 346 แห่ง การเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีประชากรทั้งหมด จำนวน 1,730 คน คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 325 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า มี 7 องค์ประกอบ 77 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 16 ตัวชี้วัด 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 10 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ 10 ตัวชี้วัด 4) การจัดการกระบวนการ 17 ตัวชี้วัด 5) การพัฒนาบุคลากร 7 ตัวชี้วัด 6) การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 ตัวชี้วัด และ 7) การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน 8 ตัวชี้วัด ผลการตรวจสอบยืนยัน ประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดอยู่ในระดับ มาก

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า การบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.79) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากร การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการความรู้ และ การจัดการกระบวนการ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า การบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.64) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การจัดการความรู้ ภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ การจัดการกระบวนการ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด พบว่า มี 7 องค์ประกอบ 77 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำ 16 ตัวชี้วัด 2) การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ 10 ตัวชี้วัด 3) การจัดการความรู้ 10 ตัวชี้วัด 4) การจัดการกระบวนการ 17 ตัวชี้วัด 5) การพัฒนาบุคลากร 7 ตัวชี้วัด 6) การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 ตัวชี้วัด และ 7) การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน 8 ตัวชี้วัด ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 7 สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2557 : 2-74) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ

ภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบและรูปแบบการบริหารกิจการภาครัฐ ลักษณะขององค์กรสมรรถนะสูงตามหลักเกณฑ์ PMQA ประกอบด้วย 7 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การนำองค์กร หมวดที่ 2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หมวดที่ 3 การให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมวดที่ 4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ หมวดที่ 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล หมวดที่ 6 การจัดการกระบวนการ และหมวดที่ 7 ผลลัพธ์การดำเนินการ

เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบมีตัวชี้วัด ปรากฏผลดังนี้ 1) ด้านภาวะผู้นำ พบว่ามีตัวชี้วัดประกอบด้วย (1) สามารถสร้างวิสัยทัศน์ที่ท้าทายเป็นไปได้ (2) สามารถขับเคลื่อนองค์การไปสู่วิสัยทัศน์ (3) มีความสามารถในการบริหารจัดการเชิงรุก (4) มีความสามารถในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ (5) มีความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยง (6) มีความสามารถในการบริหารจัดการความขัดแย้ง (7) มีความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (8) มีความมั่นคงในเป้าหมาย (9) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม (10) ตัดสินใจได้อย่างทันท่วงทีโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (11) มีกระจายอำนาจการตัดสินใจให้กับบุคลากร (12) มีความสามารถในการจูงใจการทำงานของบุคลากรให้บรรลุเป้าหมาย (13) สร้างแรงบันดาลใจแก่บุคลากร (14) มีวิธีในการสร้างบรรยากาศการทำงาน (15) มีบุคลิกภาพที่ดี และ (16) มีความสามารถในการเป็นผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่บริการ ซึ่งสอดคล้องกับปรีชาชาญ อินทรชิต (2556 : 151) ได้ศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขีดสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า การนำองค์การ ต้องเสริมสร้างการนำของผู้บริหารสถานศึกษา พัฒนาการกำกับดูแลตนเองที่ดีและความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคม พัฒนาแผนเชิงยุทธศาสตร์และการนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับสุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์ (2558 : 102) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของวิทยาลัยพยาบาล พบว่า คุณภาพการบริหารจัดการ เป็นจุดแข็งที่ทำให้เป็นองค์การสมรรถนะสูง คือ ผู้บริหารมีคุณธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต การบริหารงานมุ่งความสำเร็จในผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่กำหนด และ การบริหาร งานเน้นการปฏิบัติอย่างมีเป้าหมาย

2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) มีพันธกิจที่ชัดเจนสนับสนุนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ (2) มีกระบวนการดำเนินงานตามพันธกิจเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ (3) มีการกำหนดกลยุทธ์ที่ท้าทาย มีความเป็นไปได้ (4) มีการดำเนินงานตามกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่น (5) มีการเชื่อมโยงตัวชี้วัดเข้ากับวิสัยทัศน์และพันธกิจ (6) มีวัฒนธรรมองค์การที่ทุกคนมุ่งมั่น กระตือรือร้นต่อการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ (7) มีค่านิยมและแนวทางปฏิบัติของบุคลากรในสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องและเชื่อมโยง กับวิสัยทัศน์ (8) สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการนำพาสถานศึกษาสู่วิสัยทัศน์ (9) มีแผนปฏิบัติการที่ยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนต่อการเปลี่ยนแปลงได้เท่าทันสถานการณ์ และ(10) มีการถ่ายทอดแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยะ ทวีบุญญาวัตร (2559 : 806) ได้ศึกษารูปแบบองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารแบบมุ่งเน้นยุทธศาสตร์ มีการวางแผนยุทธศาสตร์ มีการวางแผนกลยุทธ์ การจัดโครงสร้างงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน การจัดทำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปี การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ มีการบริหารคณะกรรมการสถานศึกษา มีโครงการที่ให้บริการแก่ชุมชน มีการ

บริหารทั่วไป มีการพัฒนาจัดการเรียนการสอนและการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนและการอนุมัติการเลื่อนขั้น มีการประกันคุณภาพการจัดระบบควบคุมภายใน

3) ด้านการจัดการความรู้ พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) มีการจัดเก็บข้อมูล และบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) มีการสร้าง และสะสมความรู้เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดต่างๆ (3) ฝ่ายต่างๆ ทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ (4) นำความรู้จากภายนอกมาใช้อย่างเหมาะสม (5) มีวิธีการวัดผลการดำเนินการสามารถตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (6) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (7) มีการใช้องค์ความรู้และทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ฝังลึกลงไปในวิถีการปฏิบัติงาน (8) ข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญมีระบบการรักษาความปลอดภัยพร้อมใช้งานเสมอ (9) ข้อมูลที่จัดเก็บสามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว และ(10) มีการถอดบทเรียนของการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิจิตรา โคตรบัญชา (2557 : 215) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่ามีวิธีปฏิบัติในการจัดการความรู้ โดยศึกษาสภาพการจัดการความรู้ ประชุมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ สร้างแรงจูงใจ และจิตสำนึกในการทำงานร่วมกัน จัดทำเอกสารและคู่มือการปฏิบัติงาน จัดทำแผนพัฒนาผู้ปฏิบัติงาน นำแผนสู่การปฏิบัติและเสริมสร้างประสบการณ์ นำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้ การเรียนรู้ในการจัดการความรู้ระดับบุคลากร ระดับกลุ่ม และระดับองค์กร การเสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะร่วมกัน สร้างเครือข่าย สรุปบทเรียนสะท้อนผล ยกระดับองค์ความรู้ อภิปรายผลและสรุปผล ประเมินกระบวนการจัดการเรียนรู้

4) ด้านการจัดการกระบวนการ พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน (2) วิเคราะห์การบริหารจัดการของทุกฝ่ายในสถานศึกษา (3) มีกระบวนการทำงานที่สนับสนุนบุคลากร เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ (4) เชื่อมโยงระหว่างขั้นตอนที่สำคัญ และตัวชี้วัดที่มีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษา (5) จัดลำดับขั้นตอนสำคัญในขอบเขตงานที่รับผิดชอบ (6) มีความเข้าใจขั้นตอนการทำงานของกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษา (7) บุคลากรมีความรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการกระบวนการ (8) มีวิธีดำเนินการกับผู้ไม่มีผลปฏิบัติงาน (9) มีวิธีการปฏิบัติที่ยืดหยุ่น (10) มีวิธีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม (11) นำผลการทบทวนการดำเนินการไปใช้จัดลำดับความสำคัญของกระบวนการที่ต้องปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (12) ปรับปรุงกระบวนการหลักและกระบวนการสนับสนุนของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (13) ใช้ข้อมูลย้อนกลับจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (14) มีการนำปัญหามาวิเคราะห์สาเหตุ (15) มีการเปรียบเทียบการทำงานกับหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจคล้ายคลึงกัน (16) ตรวจสอบกระบวนการที่มีความเสี่ยงสูง และ (17) กำหนดแนวทางป้องกันกระบวนการที่มีความเสี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับเสน่ห์ จุ้ยโต (2558 : 343) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์การสมรรถนะสูง พบว่า มีกระบวนการบริหารที่ประสบความสำเร็จ 4 ขั้นตอน มีเทคนิคการบริหารที่ประสบความสำเร็จโดยยึดหลักธรรมาภิบาล 10 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักมีส่วนร่วม หลักโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักองค์การแห่งการเรียนรู้ หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หลักการบริหารจัดการสมัยใหม่ หลักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และสอดคล้องกับเยาวเรศ ตระกูลวีระ

ยุทธ (2558 : 304) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า วิธีการบริหารสถานศึกษาสู่องค์การขีดสมรรถนะสูงมีวิธีปฏิบัติดังนี้ จัดลำดับความสำคัญเรื่องที่จะต้องปรับปรุง มีการเทียบเคียงตนเองกับสถาบันอื่น แสวงหาแนวทางใหม่ๆ และสภาพแวดล้อมในการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ

5) ด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) บุคลากรเข้าใจ และทำงานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ (2) มีการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ (3) มีวิธีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และมุมมองที่ทำให้บุคลากรมีจุดมุ่งหมายและความสนใจเดียวกัน (4) มีการปลูกฝังจิตสำนึกในการบริการต่อนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน (5) ให้การศึกษาและฝึกอบรมแก่บุคลากร (6) บุคลากรมีโอกาสเจริญเติบโตในสายงาน และ (7) มีการสร้างทีมงานให้กับบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับ พริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ (2556 : 209) ได้ศึกษา ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีแผนพัฒนาศักยภาพ และแผนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกระดับ พัฒนาผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน จัดให้มีศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานต้นสังกัด ระดับสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น ให้มีระบบการพิจารณาความดีความชอบที่เป็นธรรม มีการให้ค่าตอบแทนทั้งที่เป็นเงิน ให้เกียรติ และโอกาส

6) ด้านการให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) ให้บริการได้ตรงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (2) มีความร่วมมือกันระหว่างบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง (3) บุคลากรมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกันในการทำงาน (4) สถานศึกษาทราบว่า ใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของสถานศึกษา (5) มีการให้บริการที่ประทับใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (6) มีการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (7) มีการวัดสำรวจ เก็บข้อมูลความต้องการ ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพร้อมรับฟังความคิดเห็น (8) มีการติดต่อเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ(9) มีการจัดเตรียมความพร้อมในการให้บริการแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับศศิรัศมิ์ ประสาทแก้ว (2556 : 196) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่องค์การสมรรถนะสูงแบบบูรณาการพหุมิติ ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยทักษิณ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการกำหนดการดำเนินงานตามความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีวิธีการในการรับฟังผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในอดีตและอนาคต เพื่อปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสม และการให้บริการทั่วทั้งองค์การ มีช่องทางการดำเนินงานที่จะพิจารณาถึงความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการใช้ข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาปรับปรุงหลักสูตรและการให้บริการ มีการใช้สารสนเทศที่เก็บรวบรวมเปรียบเทียบกับคู่แข่งและสถาบันอื่นๆ

7) ด้านการมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน พบว่ามีตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) กำหนดผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และผู้ปกครอง (2) ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ผลการปฏิบัติงาน (3) มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน (4) มีประสิทธิผลตามแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา (5) มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ (6) มีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน (7) มีการพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง และ (8) มีการติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับรับขวัญ ภูษาแก้ว (2557 : 154-156) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารคนเก่งและองค์การสมรรถนะสูงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า กลยุทธ์และวิธีดำเนินการบริหารองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียน ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจตามเป้าหมายของโรงเรียน สนับสนุนครูและบุคลากรให้แสดงความสามารถในการทำงาน รับผิดชอบในหน้าที่และมุ่งสู่ผลสำเร็จ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรสามารถตรวจสอบ ประเมิน เสนอแนะแนวทางใหม่ๆ และให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผล มุ่งพัฒนาการปฏิบัติงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในผลการปฏิบัติงานร่วมกันทุกฝ่าย มีการสร้างแรงจูงใจ เสริมสร้างขวัญและกำลังใจ มุ่งผลงานระยะยาว โดยมีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันทุกฝ่าย ซึ่งมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วางแผน ตัดสินใจ และปฏิบัติโดยเน้นที่ประสิทธิภาพและประสิทธิผล พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง โดยจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่สามารถปรับปรุงกระบวนการทำงาน การกำกับติดตาม การประเมิน ให้เอื้อต่อการทำงานของครูและบุคลากร สร้างบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบให้คล่องตัวในการทำงาน และยกระดับคุณภาพครูและบุคลากร โดยศึกษาดูงาน จัดอบรมทั้งภายในและภายนอก

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน พบว่า การบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.79) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากร การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจัดการความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับรับขวัญ ภูษาแก้ว (2557 : 87) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารคนเก่งและองค์การสมรรถนะสูงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ คุณภาพการบริหาร การเปิดเผยและเน้นการปฏิบัติ ทิศทางระยะยาว คุณภาพบุคลากร และการปรับปรุงและการทำใหม่อยู่ตลอด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า การบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ =4.64) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน การกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การจัดการความรู้ ภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ การจัดการกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับรับขวัญ ภูษาแก้ว (2557 : 87) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารคนเก่งและองค์การสมรรถนะสูงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ คุณภาพการบริหาร การเปิดเผยและเน้นการปฏิบัติ ทิศทางระยะยาว การปรับปรุงและการทำใหม่อยู่ตลอด และคุณภาพบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่นำ ทั้ง 7 องค์ประกอบไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาจะทำให้เกิดการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การสมรรถนะสูงต่อไป

2. ควรนำไปใช้ในสถานการณ์จริง หรือนำไปทดลองใช้กับสถานศึกษาสังกัดอื่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3. ควรศึกษากลยุทธ์ที่มีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์การสมรรถนะสูงของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอพระขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร เนาวนนท์ คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย ภู่เจริญ รองคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ดร.ประเวศ เทศเรียน ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ดร.ศราวุฒิ สุตะวงค์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ดร.สมจิตร มุ่งกลาง ผู้อำนวยการโรงเรียนโคราชพิทยาคม ดร.อภิวัตน์ พลสยม อดีตปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา และขอขอบพระคุณ คณะผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้บริหาร และครู ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. **คู่มือแนวทางการพัฒนา(โรงเรียนมาตรฐานคุณภาพตัวอย่าง).** กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2551.

ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. “ผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อผลสัมฤทธิผลของนักเรียนไทย,” **เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.** 2555.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2556.

ปรีชาชาญ อินทรชิต. “การพัฒนายุทธศาสตร์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีขีดสมรรถนะสูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา,” **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.** 15(ฉบับพิเศษ) : 146-158 ; มกราคม-ธันวาคม, 2556.

“พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 48-66. 17 พฤศจิกายน 2542.

พริ้มเพรา วราพันธุ์พิพิธ. **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2556.

พสุ เดชะรินทร์. **รายงานผลการศึกษาการพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูง.** กรุงเทพฯ : คณะ พาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

เยาวเรศ ตระกูลวีระยุทธ. **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขีดสมรรถนะสูง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2558.

รับขวัญ ภูษาแก้ว. **กลยุทธ์การบริหารคนเก่งและองค์การสมรรถนะสูงสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **รายงานการติดตามและประเมินผลการปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วีที ซี คอมมิวนิเคชั่น, 2550.

วิจิตรา โคตรบัญชา. **การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2557.

ศศิรัศมิ์ ประสาทแก้ว. **ปัจจัยเชิงสาเหตุพหุระดับในการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่องค์กร สมรรถนะสูงแบบบูรณาการพหุมิติ ศึกษากรณีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยทักษิณและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.** ดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา : มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2556.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. **สรุปผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์. (ออนไลน์)** 2559 (อ้างเมื่อ 22 มีนาคม 2560). จาก http://pisathailand.ipst.ac.th/pisa/Reports/pisa2015summaryreport.

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. **สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559. (ออนไลน์)** 2560 (อ้างเมื่อ 20 สิงหาคม 2560). จาก http://www.newonetresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2559.pdf.

สุดารัตน์ ไชยประสิทธิ์. **กลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของวิทยาลัยพยาบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.

สุริยะ ทวีบุญญาวัตร. **รูปแบบองค์การสมรรถนะสูงของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2559.

เสน่ห์ จุ้ยโต. **การพัฒนาตัวแบบการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่องค์การสมรรถนะสูง.** วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 5 (1) : 58-75 ; มกราคม-มิถุนายน, 2558. <http://e-jodil.stou.ac.th> 8 กรกฎาคม 2560.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558.** กรุงเทพฯ : วิชั่นพริ้นท์แอนด์มีเดีย, 2557.

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

Developing Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics Of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization

รังสรรค์ โฉมยา[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนและเพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 30 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ความพอประมาณ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด 2) ความมีเหตุผล ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด 4) ความรู้ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด และ 5) คุณธรรม ประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัด

2. แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนประกอบด้วย 4 ด้าน 18 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 แนวทาง 2) ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย 3 แนวทาง 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 6 แนวทางและ 4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวทาง การประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

[1] อาจารย์สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์,การอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน

Abstract

This research aimed at studying components of Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school student's underMahasarakham Provincial Administration Organization and studying Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school student's underMahasarakham Provincial Administration Organization. Key Informants were School Directors and Teacher involve inEnhance Students DesirableCharacteristics of sufficient living of school students from 3 Best Practice schools. The tools for data collecting are questionnaire, interviewing form and evaluation form.The collected data were analyzed by means and standard deviation.

The research results were as the following;

1.The components of Enhance Students DesirableCharacteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization include 5 components 1) Modesty include 4 indicators 2) Rationality include 3 indicators 3) Immunity include 9 indicators 4) Knowledge include 5 indicators and 5) Moral include 9 indicators.

2. The guidelines of Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organization include 4 components 1) School Education Management include 6 guidelines 2) Curriculum Teaching and Evaluation Management include 3 guidelines 3) Development Student include 6 guidelines and 4) Development Teachers and Education Personnel include 3 guidelines.The evaluation of Guidelines to Enhance Students Desirable Characteristics of sufficient living of school students under Mahasarakham Provincial Administration Organizationfrom Experts were highest propriety and high possibility.

Keywords: Developing Guidelines, Enhance Students Desirable Characteristics, and Sufficient living

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพัฒนาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการดำเนินชีวิตในทางสายกลางและไม่ประมาท ซึ่งพระองค์ทรงพบว่าสามารถนำทางชีวิตไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ เอกลักษณ์ของหลักปรัชญานี้คือการดำเนินชีวิตอย่างสมดุล ประเทศชาติสามารถมีความทันสมัย

และก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านจากกระแสโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้หลักปรัชญาพอเพียงเริ่มถูกนำมาใช้ในปี พ.ศ. 2540 ขณะประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง และจำเป็นต้องรักษาความมั่นคงและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจเพื่อหาแนวทางปฏิบัติเพื่อให้สามารถผ่านพ้นวิกฤตที่เกิดขึ้นและช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางสังคมของชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตจะต้องมีความสัมพันธ์กันระหว่างปริมาณผลผลิตและการบริโภค นอกจากนี้ชุมชนควรมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อทำให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ เกิดความพอประมาณ คือ พอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ ลดการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกลง เกิดความประหยัด การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน เป็นการช่วยสร้างฐานความมั่นคงของคนและชุมชน เนื่องจากการมีภูมิคุ้มกันในตัวเอง ทำให้เกิดเสถียรภาพในฐานะทางเศรษฐกิจต่อมา และนำไปสู่ความสุขและความสงบในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริงของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ (เบ็ญจวรรณ ชุติชูเดช, 2556) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียน มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัยและรักการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคมและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้น้อมนำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขคณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง (ปรีชา ธรรมา. 2543: 40 - 43) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามเปนองค์กรปกครองสวนทองถิ่นที่มีหนาที่ในการใหบริการแก่ประชาชนในจังหวัด ซึ่งนอกจากจะตองปฏิบัติงานในดานการพัฒนาตาง ๆ ภายในจังหวัดแลว ยังมีหน้าที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาในทองถิ่น ซึ่งองคการบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม เป็นองคกร

ปกครองสวนท้องถิ่นขนาดใหญ มีสถานศึกษาในสังกัด 20 โรงเรียน (กรมส่งเสริมการปกครองสวนทองถิ่น กระทรวงมหาดไทย. 2554 : 322 - 324) ดังนั้นโรงเรียนในสังกัดองคการบริหารสวนจังหวัดมหาสารคาม จึงต้องมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูสถานศึกษา เชน เดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงสูสถานศึกษาจะเปน แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดองคการบริหารสวนจังหวัดมหาสารคามให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้แก่ผู้เรียนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสูสถานศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดกับบุคคลทุกคนโดยเฉพาะเด็กนักเรียนเพื่อให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรีย นวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงเพื่อหาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม นำไปสู่การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามและสถานศึกษาสังกัดอื่นๆที่มีความสนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

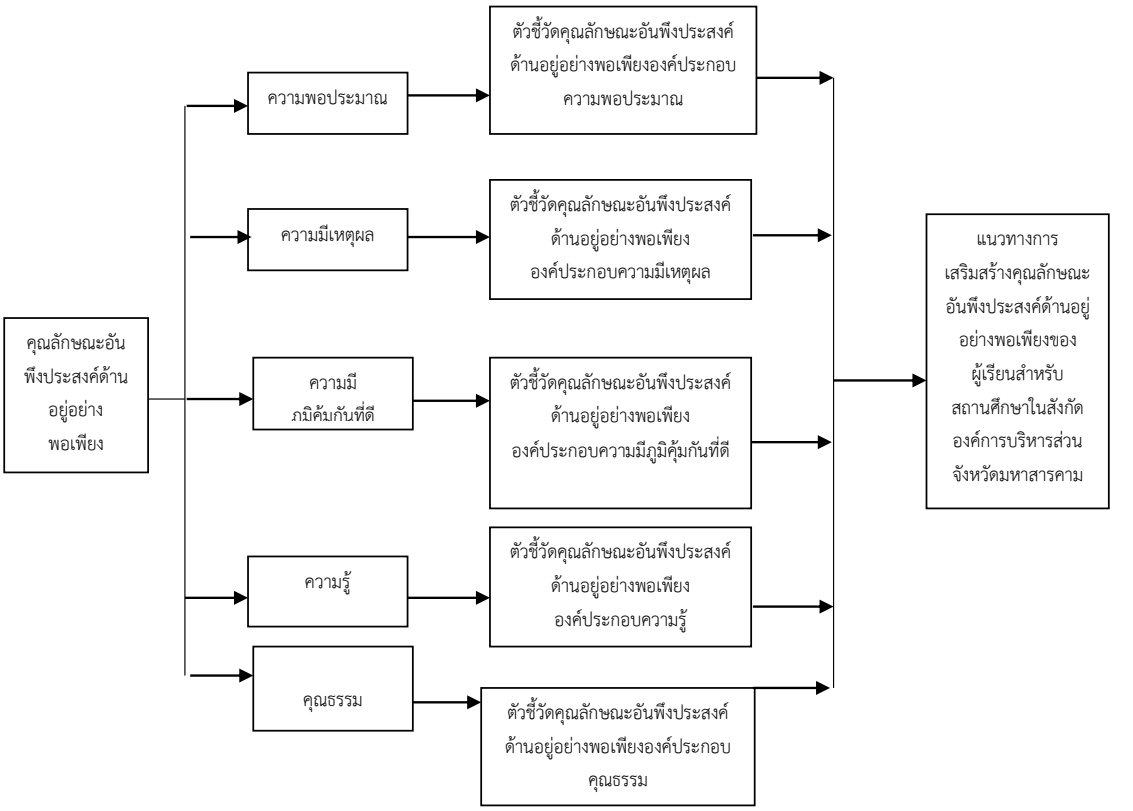
ขอบเขตเนื้อหา ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนได้องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (เกษม วัฒนชัย.2558 ; มูลนิธิยุวสถิรคุณ.2559 ; นันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์และศาลินา บุญเกื้อ.2558 ; ปรียานุช ธรรมปิยา.2555 ; จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา.2555 ; มูลนิธิสยามกัมมาจล.2558 ; กัญพิมา เชื่อมชิต.2552 ; สุธีร์ ชาคโร.2559) 1.1.1 องค์ประกอบความพอประมาณ 1.1.2 องค์ประกอบความมีเหตุผล 1.1.3 องค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 1.1.4 องค์ประกอบความรู้ และ 1.1.5 องค์ประกอบคุณธรรม

ตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียง (เกษม วัฒนชัย.2558 ; มูลนิธิยุวสถิรคุณ.2559 ; นันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์และศาลินา บุญเกื้อ.2558 ; ปรียานุช ธรรมปิยา.2555 ; จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา.2555 ; มูลนิธิสยามกัมมาจล.2558 ; กัญพิมา เชื่อมชิต.2552 ; สุธีร์ ชาคโร.2559) 1.2.1 องค์ประกอบความพอประมาณ ประกอบด้วย ดำรงชีวิตอย่างประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เลือกซื้อสินค้าที่เหมาะสมกับราคาและไม่เกินความจำเป็น พอใจและดำรงชีวิตตามฐานะของตนเองได้อย่างไม่เดือดร้อน และใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา และ เลือกบริโภคอาหารที่มีประโยชน์และราคาไม่แพงเหมาะสมกับเงินที่ได้รับจากผู้ปกครอง องค์ประกอบความมีเหตุผล ประกอบด้วย 1.มีการวาง

แผนการใช้จ่ายอย่างรอบคอบก่อนการซื้อสินค้าเพื่ออุปโภคบริโภค ไม่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น ใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงปริมาณที่มีความพอดีพอเหมาะกับความต้องการของตนเอง และคิดไตร่ตรองก่อนใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าโดยคำนึงถึงความประหยัด ความคุ้มค่า และประโยชน์สูงสุดในสินค้านั้น 1.2.3 องค์ประกอบความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ประกอบด้วย ทำบัญชีรายรับรายจ่ายเพื่อตรวจสอบการใช้จ่ายของตนเอง มีการกำกับตัวเองในการใช้จ่ายอย่างประหยัดลดทอนค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยทุกด้านในการดำรงชีวิต มีเงินออมเพื่อไว้ใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หลีกเลี่ยงสิ่งเสพติดทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขทุกประเภทในการดำเนินชีวิต มีพฤติกรรมในการลดขยะในการดำเนินชีวิตเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม ใช้น้ำ ใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัดเพื่อช่วยการลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และปลูกต้นไม้และดูแลรักษาต้นไม้ภายในบริเวณโรงเรียน 1.2.4 องค์ประกอบความรู้ ประกอบด้วย มีความรอบคอบระมัดระวังในการใช้วิชาความรู้ในการดำเนินชีวิต มีการนำความรู้มาปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น ศึกษาหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม และมีความเอาใจใส่ต่อการเรียนอย่างสม่ำเสมอ 1.2.5 องค์ประกอบคุณธรรม ประกอบด้วย ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตในการดำเนินชีวิต ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเอื้ออารีย์ต่อเพื่อนๆเสมอ 1.2.5.3 ประพฤติปฏิบัติตนตามกรอบประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของชาติไทย มีความรักเคารพต่อสถาบันหลัก คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและช่วยส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม แต่งกายสุภาพเรียบร้อยตามกฎระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและมารยาททางสังคม เคารพกราบไหว้บุพการี และครูอาจารย์ขณะที่พบเจอทุกครั้ง ใช้หลักธรรมทางศาสนาในการดำเนินชีวิต และทำการต่างๆโดยยึดหลักความอดทน ความเพียรพยายามตั้งใจทำงานนั้นๆให้สำเร็จ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นนำมาใช้สำหรับพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม แสดงด้วยแผนภาพ ดังภาพประกอบ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

สถานศึกษา ที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน จำนวน 3 แห่ง

เครื่องมือที่ใช้ ประกอบด้วย 1. แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดการอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Type) 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ระยะ ดังนี้ 1. ป้อนคะแนนเข้าโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน และแปลความค่าเฉลี่ย 2. ตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ 3. เรียบเรียงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จากการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนทั้ง 3 แห่ง 4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาออกแบบแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม 5. ประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 6. การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา(Research and Development) โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 2 การศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม

สรุปผลการวิจัย 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ความรู้ และ 5) คุณธรรม

2. ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า

วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) ของเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน สำหรับสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย 1.1 นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ 1.2 บริหารงานวิชาการโดยผู้บริหารต้องเป็นผู้นำวิชาการ มีความรู้ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง ทั้งในศาสตร์พระราชา ศาสตร์สากลและศาสตร์ท้องถิ่นในการประยุกต์ใช้และบูรณาการการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา 1.3 บริหารบุคลากร โดยการสร้างทีมให้เข้มแข็ง จัดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอก 1.4 บริหารงบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประโยชน์และคุ้มค่า เหมาะสมตามความจำเป็น มีความโปร่งใส 1.5 บริหารทั่วไป โดยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยให้มีความสะอาด ความร่มรื่น ปลอดภัย และ 1.6 บริหารเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน

ด้านการจัดหลักสูตร ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล 2.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2.2 จัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถบูรณาการแบบสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ บูรณาการลงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ และ 2.3 เน้นการถอดบทเรียนตามหลัก 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ 3. ด้านการพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย 3.1 จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ และการคิดคำนวณขั้นพื้นฐาน 3.2 จัดกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล 3.3 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างอุปนิสัยพอเพียง3.4 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาอาชีพให้กับนักเรียน ที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 3.5 สร้างหรือพัฒนากิจกรรมผู้เรียนให้รู้จักการค้นคว้า การเรียนรู้ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุด และ3.6 พัฒนากิจกรรมโครงการ/โครงงาน หรืออื่นๆ เพื่อฝึกทักษะการสื่อสารให้ผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนั้น 4. ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย

4.1 พัฒนาให้ครูมีจิตวิญญาณความเป็นครูอย่างแท้จริง 4.2 จัดฝึกอบรมครูอย่างต่อเนื่อง และได้รับการอบรมพัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ให้ครูต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ได้ นำสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง 4.3 ส่งเสริม สนับสนุน จัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ และพัฒนาครู ให้ครูสามารถพัฒนาสื่อ เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ทุกด้านทุกแนวทาง

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) ความรู้ และ 5) คุณธรรม ผลการศึกษานี้อธิบายได้ว่ามีองค์ประกอบและตัวชี้วัดสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (ม.ป.ป : 17 – 18) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง มีตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม และ 2) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ 1) ใช้ทรัพย์สินของตนเองดำเนินชีวิตอย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม 2) ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า และรักษาดูแลอย่างดี 3) ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบมีเหตุผล 4) ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด และ 5) วางแผนการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของแก้วใจ อุตะมะ(2554 : 159) ได้ศึกษาเรื่องการสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้ นักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนดังนี้ 1) เป็นผู้ที่รู้ประหยัดออม และนิยมไทย 2) พยายามตั้งใจเรียนให้ดีที่สุด เพื่อจะได้มีงานที่ดีทำเมื่อเป็นผู้ใหญ่ 3) แต่งกายสุภาพเรียบร้อย และถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 4) ใช้จ่ายเงินที่จำเป็น สมควรแก่อัตภาพ 5) สามารถยอมรับในความคิดเห็นความรู้สึกหรือการกระทำของคนอื่นได้โดยไม่มีเงื่อนไข 6) ช่วยเหลือเพื่อนบ้านยามประสบภัยต่างๆหรือโอกาสอื่นๆตามสมควร 7) ร่วมกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด/การป้องกันโรคระบาดต่างๆ 8) เป็นผู้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต และ 9) มีการออมเงิน เช่น การออมเงินใส่กระปุกออมสินทุกวัน

2. จากผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ(Best Practice) ของการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล 3) ด้านการพัฒนาผู้เรียน และ4) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพล แก้วหนองแสง (2554 : 94-95) ได้ศึกษา การดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่าเมื่อดำเนินการในวงรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์กระบวนการประชุมแบบระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ AIC และการนิเทศ ทำให้คณะครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถดำเนินการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับ 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมคลินิกพฤติกรรม กิจกรรมประกวดเยาวชนเพียงพอตามรอยพ่อหลวง ตลอดทั้งมีการนิเทศติดตาม โดยใช้แบบประเมิน แบบสังเกตแบบสอบถาม

และ แบบบันทึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงดีขึ้น แต่ยังมีนักเรียนส่วนน้อยที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จึงต้องมีการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้าน และ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้แบบสอบถาม และแบบบันทึกผลในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลปรากฏว่านักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เหมาะสมดีขึ้นทุกคนจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า พบว่าส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สามารถ ทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอยู่อย่างพอเพียงให้มีลักษณะและพฤติกรรมตามที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3. จากผลการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ทุกแนวทาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2553 : 208-211) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน สรุปผลการวิจัยได้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และ การบริหารทั่วไป 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการ เรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การแนะ แนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผลแนวทางการนำรูปแบบไปใช้สิ่งที่ ควรดำเนินการคือ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่ บุคลากรทั้ง ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุง โครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการ 5) จัดทำปรับปรุงหรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล และ10) ให้ผู้ปกครองและ ชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้ ได้นำเสนอแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งโรงเรียนในสังกัด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม หรือที่มีบริบทใกล้เคียง ควรได้ศึกษาแนวทางดังกล่าวและพิจารณานำไปประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนให้ต่อเนื่องและยั่งยืนต่อไป

2. สถานศึกษาที่จะนำแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียนสำหรับสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคามไปใช้สามารถปรับประยุกต์องค์ประกอบหรือรายละเอียดของแนวทางที่ผู้วิจัย สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรมีการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอยู่อย่างพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธรินธร นามวรรณ กรรมการสอบ และอาจารย์ ดร.พุทธารัตน์ ทะสา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย รวมทั้งเสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือปรับปรุงและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นความกตัญญูกตเวที แด่บิดามารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย , 2551.

กัญพิมา เชื่อมชิต. สร้างหลักคิด พิชิตโลกร้อน ใส่ใจเอื้ออาทร ทุกขั้นตอนอย่างพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. 2552.

แก้วใจ อุตะมะ. การสร้างเครื่องมือวัดการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

เกษม วัฒนชัย. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความเข้มแข็งของโรงเรียน. นนทบุรี : ธนรัชการพิมพ์, 2558.

เบ็ญจวรรณ ชุติชูเดช. ประวัติและรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 0026 004 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,

2556.

ปรีชา ธรรมา. “ความพอเพียงแห่งตน” สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับที่ 19 : 40 - 43 ; 2543.

สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. สถิติข้อมูลโรงเรียน สังกัดองค์ปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีการศึกษา 2555. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน, 2553.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. Best Practice เยี่ยมชม โรงเรียนวัดทัพหมัน ศรร.น้องใหม่กับนวัตกรรม TM KIIDS.นิตยสารรั้วโรงเรียน. 3: 12 – 17; 2559.

นันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์และศาลินา บุญเกื้อ. การศึกษาภาพความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.2558.

ปรียานุช ธรรมปิยา. วิกฤตเศรษฐกิจ 2540 กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 2555.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. การเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ : ดาวฤกษ์คอมมูนิเคชั่น. 2555.

มูลนิธิสยามกัมมาจล. ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัย “พอเพียง”. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. 2558.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. มาตรฐานโรงเรียนสุจริต, สืบค้น 24 กรกฎาคม 2560.

สุพล แก้วหนองแสง. การพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงโรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553.

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

The Development Teacher Empowerment Guideline For School under Secondary Educational Service Area Office 24

ยุพิน ภูมิช่วง[1]
สาคร อัฒจักร[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 และ 3) พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ ระยะที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ระยะที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 418 คน จาก 55 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางของตาราง เครซี่ มอร์แกน และใช้การสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.37 – 0.90และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงาน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง 0.21 – 0.74 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.92 ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครูจากผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 74 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มี 11 ตัวชี้วัด 2) ความก้าวหน้าในวิชาชีพ มี 21 ตัวชี้วัด 3) สถานภาพการได้รับการยอมรับ มี 11 ตัวชี้วัด

---

[1]นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]อาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

4) การรับรู้ความสามารถของตน มี 10 ตัวชี้วัด 5) ความมีอิสระด้านการสอน มี 11 ตัวชี้วัดและ 6) ผลกระทบจากการทำงาน มี 9 ตัวชี้วัด

2. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานภาพการได้รับการยอมรับและผลกระทบจากการทำงาน สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ สถานภาพการได้รับการยอมรับ

3. แนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 6 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลกระทบจากการทำงาน และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับรู้ความสามารถของตน

โดยสรุป การเสริมสร้างพลังอำนาจครู ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากครูเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ครูและให้ความร่วมมือในการพัฒนาตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาแนวทาง, การเสริมสร้างพลังอำนาจครู

Abstract

This research aimed to 1) Investigate the indicators of components of teacher empowerment for School under Secondary Educational Service Area Office 24, 2) Study the current state and desirable state of teacher empowerment for School under Secondary Educational Service Area Office 24, and 3) develop the teacher empowerment guideline for School under Secondary Educational Service Area Office 24. The research was conducted associated with 3 phases. Key performants of each phases were as follow: phase 1; were five respondents to provide the information by an assessment form. Phase 2; Used Krejcie and Morgan table to fixed size of samples those were 418 administrators and teachers form 55 Schools under Secondary Educational Service Area Office 24 selected by Simple Random Sampling. The research instruments were questionnaire of current conditions was .037 – 0.90 Item – total Correlation and 0.97 reliability, 2) the questionnaires of desirable conditions was

0.21 – 0.74 Item – total Correlation and 0.92 reliability. Phase 3; Study 3 best practice schools of the teacher empowerment by a structured interview form. And five respondents to provide the guideline for School under Secondary Educational Service Area Office 24 by the suitability and possibility of assessment form. Descriptive statistics used in this research were mainly percentage, average and standard deviation

The research was found:

1. The indicators of components of teacher empowerment for School under Secondary Educational Service Area Office 24 including 6 components 74 indicators: 1) participation in decision – making 11 indicators, 2) professional advancement 21 indicators, 3) status has been accepted 11nindicators, 4) self – efficacy 10 indicators, 5) independent of teaching 11 indicators and 6) reflection of the performance 9 indicators.

2. The current conditions of teacher empowerment for School under Secondary Educational Service Area Office 24 at moderate level sort descending three maximum average components were participation in decision – making, status has been accepted, and reflection of the performance.

The desirable conditions of teacher empowerment for School under Secondary Educational Service Area Office 24 at highest level, sort descending three maximum average components were professional advancement, participation in decision – making, and status has been accepted.

3. Teacher Empowerment Guideline for School under Secondary Educational Service Area Office 24 including 6 components 25 indicators. The results of guideline suitability assessment at high level, sort descending three maximum average components were participation in decision – making, reflection of the performance, and
Professional advancement. The result of guideline possibility assessment at high level, sort descending three maximum average components were professional advancement,
Participation in decision – making, and self – efficacy.

In conclusion, enhance the teacher empowerment need to participation from teacher. So, should do activity to set awareness and support teacher to see the important of teacher acting and participation in personal development.

Keywords: The Development Guideline, Teacher Empowerment

บทนำ

การศึกษา คือ เครื่องมือทำให้เกิดความงอกงามทุกทางในตัวบุคคล การศึกษาคือการส่งเสริมการพัฒนามนุษย์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มุ่งหมายให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองดี (ปิ่น มาลากุล) การศึกษาได้รับความคาดหมายให้ทำหน้าที่ต่างๆ ในทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจนับตั้งแต่การช่วยให้ประชาชนอ่านออก เขียนได้ และคิดเป็น เรียนรู้จริยธรรม และความเป็นพลเมือง ตลอดจนพัฒนาทักษะทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมในระยะยาว (อัมมาร สยามวาลา ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. 2554 : 3) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่ผ่านกระบวนการศึกษาไว้ในความมุ่งหมายโดยสังเขป คือ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และได้กำหนดหลักการในการจัดการศึกษาเอาไว้อย่างชัดเจน พอสรุปได้ คือ ให้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการมีส่วนร่วมของสังคมในการจัดการศึกษา และกล่าวถึงระบบโครงสร้าง กระบวนการในการศึกษาที่สอดรับกับหลักการดังกล่าวไว้ คือ การกระจายอำนาจ การระดมทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของบุคคล ผู้ปกครอง ชุมชนองค์กร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 14-16)

แนวความคิดในการพัฒนาโรงเรียนจากภายใน มีปัจจัยสำคัญที่สุดคือตัวครู และมีเงื่อนไขความสำเร็จที่สำคัญที่สุด คือ บทบาทของผู้บริหารในการเป็นผู้นำและเอื้ออำนวยให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่าง ครูกับผู้บริหารดำเนินไปในวิถีทางที่ถูกต้อง คือ เสริมสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงาน กระจายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ครูทำให้โรงเรียนมีสภาพเป็นสังคมของการเรียนรู้ที่ทุกคนเป็นสมาชิกและพัฒนาบุคลากรวิชาชีพครูไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการผลิตสูง มีความพอใจในงานและทุ่มเทให้กับองค์กร สอดคล้องกับ (สรายุทธ ช่างงาม. 2549: 1) การที่จะให้ครูจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีอำนาจในการตัดสินใจหรือการดำเนินการในหน้าที่ของครูพึงจะกระทำได้อย่างเต็มที่ ซึ่งอาจจะรวมถึงหน้าที่บางอย่างของผู้บริหารไปด้วย ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะต้องมีการเสริมสร้างพลังอำนาจให้แก่ครู

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (empowerment) เป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ต้องการให้ผู้ดำเนินงานเกิดการพัฒนาตนเอง มีภาวะผู้นำสามารถตัดสินใจอย่างทันทีและตรงกับความต้องการในการแก้ปัญหานั้น ให้ผู้ดำเนินงานรู้สึกภาคภูมิใจในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เป็นแรงจูงใจให้ผู้ดำเนินงานทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงที่สุด อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ดำเนินงานเกิดการพัฒนาตนเองได้เรียนรู้งานอย่างครบถ้วนในหน้าที่นั้นและหน้าที่อื่นที่รับผิดชอบได้เป็นอย่างดี
(สรายุทธ ช่างงาม. 2549)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 มีจำนวนโรงเรียนในความรับผิดชอบ จำนวน 2,372 โรง มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา 2 ระดับ คือ จัดการศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3) และจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ผลการดำเนินการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ของประเทศยังประสบปัญหา และความท้าทายด้านการ

พัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานการบริหารมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553: 3-6) สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากครูมัธยมศึกษาที่มีความสำคัญที่สุด คือ ครูผู้สอนส่วนใหญ่เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย มีหนี้สินจำนวนมาก มาโรงเรียนสาย เข้าสอนช้าและไม่อุทิศเวลาให้กับการสอนและทางราชการ(ทศพร จันทนราช. 2554 : 63 อ้างถึงในเฉลิมชัย แก้วมณีชัย. 2556 : 3) สาเหตุของปัญหาที่สำคัญ คือ วัฒนธรรมการบริหารจัดการแบบเก่าที่มีผู้บริหารเป็นจุดศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียน ออกคำสั่งโดยไม่ฟังเสียงเรียกร้องของครู ปรับเปลี่ยนโครงสร้างหรือกระบวนการทำงานโดยไม่ได้ใช้ประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงาน กำหนดเป้าหมายหรือผลสัมฤทธิ์ โดยไม่รู้ว่าสิ่งนั้นทำได้หรือไม่ และควบคุมการทำงานทั้งหมดของโรงเรียน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.). 2552 : 4 อ้างถึงในเฉลิมชัย แก้วมณีชัย. 2556 : 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 เป็นเขตการศึกษาหนึ่งใน จำนวน 42 เขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีโรงเรียนในความรับผิดชอบ จำนวน 55 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา 122 คน ครู 2,110 คน

จากการศึกษางานวิจัยของนักการศึกษา พบว่ายังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาวิจัยในบริบทของการบริหารการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 แต่อย่างใด เป็นประเด็นให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจจากนักวิชาการ ได้องค์ประกอบการเสริมสร้างพลังอำนาจ 6 องค์ประกอบ (Short and Rinehart (1992) ; Spreitzer(1995) ; Klecker และ Loadman (1998) ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) ความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Professional Growth) 3) สถานภาพการได้รับการยอมรับ (Status) 4) การรับรู้ความสามารถของตน (Self - efficacy) 5) ความมีอิสระด้านการสอน (Autonomy) และ 6) ผลกระทบจากการทำงาน (Impact)

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบตามความเหมาะสมและความถูกต้องขององค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

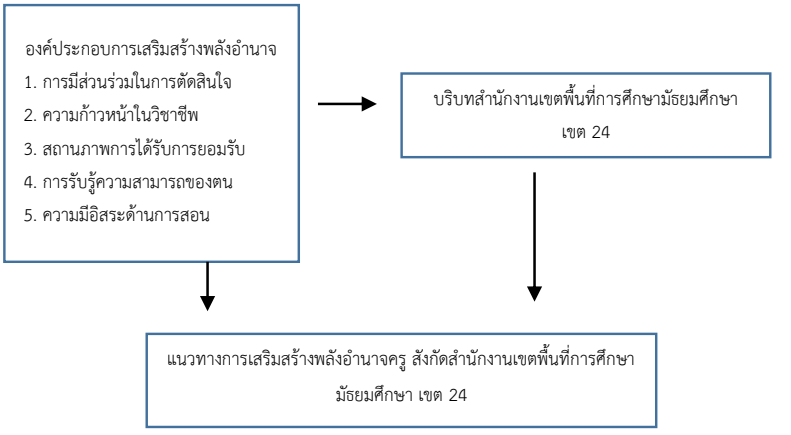
ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครู ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2558 โดยจำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 67 คน และครู จำนวน 2,110 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางของตาราง เครซี่ มอร์แกน และใช้การสุ่มอย่างง่าย

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครูกลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินแนวทาง โดยประเมินความถูกต้อง และความเหมาะสมได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากการศึกษางานวิจัยของนักวิชาการ สังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจครู ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดนักวิชาการด้านการบริหาร ประกอบด้วย (Short and Rinehart (1992); Spreitzer(1995) ; Klecker และ Loadman(1998) ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) ความก้าวหน้าในวิชาชีพ (Professional Growth) 3) สถานภาพการได้รับการยอมรับ (Status) 4) การรับรู้ความสามารถของตน (Self - efficacy) 5) ความมีอิสระด้านการสอน (Autonomy) และ 6) ผลกระทบจากการทำงาน (Impact) กรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นนำมาใช้สำหรับยกร่างแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู แสดงด้วยแผนภาพ ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดและทฤษฎีข้างต้นนำมาใช้สำหรับยกร่างแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู ขั้นตอนดำเนินการประกอบด้วย 1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดการ

เสริมสร้างพลังอำนาจที่ได้จากการศึกษาเอกสาร 3. ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครูขั้นตอนดำเนินการ ประกอบด้วย 1. นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้จากระยะที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ 2. เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหาร และครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จำนวน 418 คน 3. วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครู

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครูขั้นตอนดำเนินการ ประกอบด้วย

1. นำผลการวิจัยที่ได้จากระยะที่ 2 มาวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการ 2. ศึกษา Best Practices จากหน่วยงานที่มีวิธีที่ดีในการพัฒนาการเสริมสร้างพลังอำนาจครู 3 แห่ง 3. ร่างแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู 4. ประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

สรุปผลการวิจัย 1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 74 ตัวชี้วัด

2. ผลการประเมินสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม พบว่า สภาพปัจจุบันโดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับนำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความมีอิสระด้านการสอน ผลกระทบจากการทำงาน และการรับรู้ความสามารถของตน

สภาพที่พึงประสงค์โดยรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความมีอิสระด้านการสอน และผลกระทบจากการทำงาน

3. ผลการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 25 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 โดยรวม พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลกระทบจากการทำงานและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความก้าวหน้าในวิชาชีพการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับรู้ความสามารถของตน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 74 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของการเสริมสร้างพลังอำนาจจากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน ก่อนที่จะวิเคราะห์ตัวชี้วัดของการเสริมสร้างพลังอำนาจแต่ละองค์ประกอบ ทำให้องค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์มีผลการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ เรียงตามลำดับ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สถานภาพการได้รับการยอมรับ และความมีอิสระด้านการสอน ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบนี้ สอดคล้องกับ ภิญญาพัชญ์ เทียมเมืองแพน (2560 : 170) ได้พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดการเสริมสร้างพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 45 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศในการทำงาน การบริหารจัดการทรัพยากร และตระหนักในความสามารถของตน

2. สภาพปัจจุบันการเสริมสร้างพลังอำนาจครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 สภาพปัจจุบันโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับ ได้แก่ ความมีอิสระด้านการสอน ผลกระทบจากการทำงาน และการรับรู้ความสามารถของตน จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ในปัจจุบันมีการดำเนินการเสริมสร้างพลังอำนาจของครู โดยมีด้านได้รับการเสริมสร้างชัดเจน ได้แก่ ความมีอิสระด้านการสอน ผลกระทบจากการทำงาน และการรับรู้ความสามารถของตน และเมื่อพิจารณาถึงสภาพที่พึงประสงค์ จากความคิดเห็นของผู้บริหารและครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่ามีความต้องการได้รับการพัฒนา การเสริมสร้างพลังอำนาจครูอยู่ในระดับมากที่สุด โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความมีอิสระด้านการสอน และผลกระทบจากการทำงาน แสดงให้เห็นว่าสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างพลังอำนาจครูอยู่ในระดับปานกลาง จึงต้องทำการพัฒนาให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการดำเนินการขาดความทั่วถึงในการปฏิบัติ จึงทำให้ครูและผู้บริหารส่วนหนึ่งมีความต้องการให้เกิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความมีอิสระด้านการสอน และผลกระทบจากการทำงาน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ สอดคล้องกับ ภิญญาพัชญ์ เทียมเมืองแพน (2560 : 171 - 172) ได้พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างพลัง

อำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางการเสริมสร้างพลังอานาจครูในการจัดการเรียนรู้ สาหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ประกอบด้วย 1) ตระหนักในความสามารถของตน 2) ตระหนักถึงคุณค่าและความหมายของงาน 3) ความสามัคคีและการทางานร่วมกัน 4) เทคนิคการสร้างความสาเร็จ 5) เทคนิคการแก้ปัญหา 6) การบริหารจัดการทรัพยากร และ7) การสร้างบรรยากาศในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ จุไรรัตน์ เหมะธุลิน (2554 : 174) ได้ศึกษาการพัฒนาโมเดลตัวบ่งชี้การเสริมสร้างพลังอำนาจครูระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคลากร ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทีมงาน ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ด้านการสร้างวัฒนธรรมในการทำงานในโรงเรียน ด้านการปรับปรุงระบบการทำงานในโรงเรียน ด้านการสร้างบรรยากาศการทำงานในโรงเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือในโรงเรียน ด้านบุคคล ด้านโรงเรียน และด้านการปรับโครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน ตามลำดับ

3. แนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 25 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ความเหมาะสมโดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผลกระทบจากการทำงาน และความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับการศึกษาของ รัตน์จำเรียง เพชรแก้ว (2553 : 313) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูสำหรับสถานศึกษาที่ถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่าแนวทางด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียน คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกภาคส่วนของโรงเรียนมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผนการงานดำเนินงานของโรงเรียนทั้งงานสอนและงานบริหารอย่างเท่าเทียมเพื่อให้องค์กรมีการพัฒนาที่ยั่งยืนและการให้ข้อมูลย้อนกลับ การทำงานของครูควรมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนางาน ให้ดีขึ้นทั้งในระดับกลุ่มย่อยและระดับโรงเรียน

ความเป็นไปได้ โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับ นำเสนอตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการรับรู้ความสามารถของตนสอดคล้องกับการศึกษาของ รัตน์จำเรียง เพชรแก้ว (2553 : 314) ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูสำหรับสถานศึกษาที่ถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางด้านการให้ความก้าวหน้าในวิชาชีพตามความเหมาะสม คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกภาคส่วนในโรงเรียนมีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยมีระยะเวลาที่เหมาะสม สอดคล้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่นและค่าตอบแทนที่ครูได้รับเพิ่มขึ้น ควรเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อทำให้ครูเกิดความมั่นใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและโรงเรียนควรนำแนวทางการเสริมสร้างพลังอำนาจครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ และประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการนำแนวทางไปใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายสำหรับการเสริมสร้างพลังอำนาจครูและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องยั่งยืน เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

3. การเสริมสร้างพลังอำนาจครู ต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากครูเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักและส่งเสริมให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ครูและให้ความร่วมมือในการพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินการเสริมสร้างพลังอำนาจครูภายหลังดำเนินการพัฒนาทุกครั้ง เพื่อทราบผลการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรค จากการพัฒนาและใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงแนวทางเสริมสร้างพลังอำนาจครูต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ในการพัฒนาแนวทางเสริมสร้างพลังอำนาจครู

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจครู เพื่อให้ทราบข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจครู และสามารถป้องกัน แก้ไข และให้การสนับสนุน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณา ช่วยเหลือ แนะนำ และให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ รักษ์วิจิตรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วาทิต ระถีกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จรัส อติวิทยาภรณ์ อาจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาคม วัดไธสง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ คำแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ นายบุญมา คำศรีรัตน์ นางต่วน คำศรีรัตน์ และญาติพี่น้องทุกท่านที่คอยช่วยเหลือสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจและกำลังทรัพย์ด้วยดีตลอดมา

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมกำลังใจตลอดมา นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามในที่นี้ได้หมด จึงขอขอบคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าทั้งหลายที่ได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทีแด่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่เคยอบรมสั่งสอน ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

ยงยุทธ รุ่งแจ้ง. **สภาพและความต้องการการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 2**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2553.

รัตน์จำเรียง เพชรแก้ว. **การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจครูสำหรับสถานศึกษาที่ถ่ายโอนจากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553.

สมชาย บุญศิริเภสัช. **การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตการศึกษา8**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

ศิริรัตน์ จุลษร. **การเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของงานและความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานของข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544.

อัมมาร สยามวาลา ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์ และ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. **“ยกเครื่องการศึกษาไทย: สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง”(Revamping Thai Education System: Quality for All) : การปฏิรูปการศึกษารอบใหม่: สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง**, 2554.

ปิยะธิดา วรญาโณปกรณ์. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างพลังอำนาจครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา ,2546.

พรฐิตา ฤทธิ์รอด. **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ**.วิทยานิพนธ์ กศ.ด. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร,2555.

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก

Development Thai Cluster Multi-Grade Learning Activities For Grade 5-6 Students in Small School

สัมฤทธิ์ สันเต[1]
มนตรี วงษ์สะพาน[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 2) เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 5-6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนบ้านขว้างใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่พัฒนาขึ้นมาจากสภาพความต้องการจำเป็น จำนวน 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) หลักสูตรหรือคู่มือที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 2) สื่อการเรียนรู้และหนังสือเรียนแบบคละชั้น 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 4) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้น โดยได้สร้างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) ส่วนนำ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) คำอธิบายขอบข่ายเนื้อหา 6) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 7) แนวทางการประเมินผล และ 8) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา หนังสือเรียนแบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้

---

[1]หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

และ แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 42 แผน โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความตระหนัก 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด 4) ขั้นพัฒนาความรู้ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นสรุปและขยายความรู้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่พัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิภาพ 82.05/81.85

2. ผลการศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น ร้อยละ 80.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ ร้อยละ 75 ทุกด้าน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า นักเรียน ครูผู้สอน และ ผู้บริหารสถานศึกษา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น, การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้

Abstract

The aims of the research were 1) to develop Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students, 2) to examine the results of the implementation of the developed Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students and 3) to study satisfaction of students, teachers and administrator who provided Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students. The implementation Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students was taken place in second semester of the academic year 2017. The learning activities was experimented with 11 students of Ban Khwang Yai School in Roi-Et Province. The statistical methods for the data analysis included percentage, means, standard deviation (S.D.)

The research results were as follows:

1. Revealed that five aspects of qualifications of Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students in small school that needed development included 1) curriculum or handbook for multi-grade classroom 2) learning media and lesson book for multi-grade learning 3) design of learning and teaching for multi-grade classroom 4) learning and teaching for multi-grade classroom and 5) measurement and evaluation for multi-grade

classroom students. The handbook of Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students in small school was composed of eight components: 1) introduction 2) principles 3) aims 4) contents 5) course outline 6) learning and teaching 7) evaluation and 8) structure of contents, multi-grade lesson book and learning plan was composed of five components: 1) brain gym 2) awareness 3) concept 4) develop 5) change and share 6) conclusion and extend. The efficiency and effectiveness of Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students in small school were 82.05/81.85.

2. The developed Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students in small school resulted in student's achievement 80.76 higher than 75 percent.

3. The students, teachers and administrator who provided Thai cluster multi-grade learning activities for grade 5-6 students in small school had satisfaction for overall at a high level.

Keywords: Multi-Grade Classroom, Development learning activities

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยกำหนดว่านักเรียนควรได้รับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพเท่าเทียมกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดแนวทางการดำเนินงานและเป้าหมายของการปฏิบัติงานวิธีหนึ่งคือการสอนคละชั้น ซึ่งหมายถึงการจัดนักเรียนที่เรียนในชั้นต่างกันตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไปมาเรียนรวมกัน โดยมีแผนการจัดการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสม มีการสนับสนุนการคิดค้นนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนส่งเสริมการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ คิดค้นสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก แต่การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กก็ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมักมีปัญหาคล้ายคลึงกัน 4 ด้าน คือ 1) ปัญหาด้านการบริหารจัดการ เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กมีนักเรียนจำนวนไม่มากทำให้มีครูไม่ครบชั้น 2) ปัญหาด้านการสอน ครูส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับสภาพครูไม่ครบชั้น หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับนักเรียน สื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ มีจำนวนจำกัด ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 3) ปัญหาด้านความพร้อมเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวนน้อย โรงเรียนไม่สามารถระดมทรัพยากร จากผู้ปกครองและชุมชนได้มากนักเนื่องจากผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่ฐานะยากจน และ 4) ปัญหาด้านการ

ประสานงานกับหน่วยงาน องค์กรอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 5-7)

สภาพปัญหาการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กของไทยที่กำลังประสบปัญหาอยู่ในขณะนี้ คือ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีครูไม่ครบชั้น ทำให้ครูหนึ่งคนต้องทำหน้าที่สอนหลายชั้นในเวลาเดียวกันโดยการสอนในลักษณะนี้เรียกว่าการสอนคละชั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551: 1-2) ในต่างประเทศก็พบปรากฏการณ์ของโรงเรียนที่มีการสอนคละชั้นเช่นเดียวกันทั้ง ปากีสถาน ไนจีเรีย ปาปัวนิวกินี อังกฤษ สหรัฐอเมริกา แคนาดา นิวซีแลนด์ และอีกในหลายประเทศที่อยู่ในแถบเอเชียและแปซิฟิก (Yusuf Abdulraheem et al, 2010: 144 -148); (Moharram Aghazadeh, 2011: 1-17) โดยส่วนใหญ่แล้วการสอนคละชั้นจะเกิดขึ้นในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในเขตชนบทและห่างไกลที่มีครูไม่ครบชั้น แต่ขณะเดียวกันการจัดการสอนแบบคละชั้นก็สามารถจัดได้ในโรงเรียนที่อยู่ในเขตเมืองหรือโรงเรียนที่มีครูครบชั้น เพื่อต้องการเสริมสร้างคุณลักษณะบางประการของนักเรียน เช่น ทักษะทางสังคม ความมีน้ำใจ ความสามัคคี การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น หรือบางครั้งก็สามารถจัดเพื่อส่งเสริมด้านการพัฒนาความรู้ได้เช่นกัน (Valerie Ann Vanyo Ritland, 2012: 1-8)

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นนับว่าเป็นแนวทางที่ดีสำหรับการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ซึ่งจะช่วยให้ครูมีทิศทางในการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีความสะดวกในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น (Moharram Aghazadeh,, 2011: 1-17) โดยการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นจะเป็นทางออกของกระแสการต่อต้านการยุบโรงเรียนขนาดเล็ก หรือการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็ก แต่อย่างไรก็ตามการยุบโรงเรียนขนาดเล็กจะต้องรับฟังความคิดเห็นจากนักเรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และคนในชุมชน ปัจจุบันการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นในประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่เป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เป็นเด็กปกติ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาสภาพการบริหารจัดการและรูปแบบการบริหารจัดการในโรงเรียนขนาดเล็ก

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นมีลักษณะคล้ายกับการจัดการเรียนรวม โดยจัดให้มีความเหมาะสมกับเด็กและสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรวมของเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันบรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีรับเบอร์แบนด์ (The Rubber-Band Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดของอิชวาร์ เดชาย (Ishwar Desai, 2007: 10) ทฤษฎีนี้เน้นการช่วยเหลือ (Accommodation) การปรับเปลี่ยน (Modification) และการดัดแปลง (Adaptation) เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกันแต่เรียนไปด้วยกันตามระบบของการเรียนรวม ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Vygotsky ที่เชื่อว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นได้นั้น จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู หรือเพื่อนซึ่งบุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกัน โดยการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นใน Zone of Proximal

Development อันเป็นสภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากเพื่อนหรือจากการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหานั้นได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น (Vygotsky, 1978 : 86-89)

จากการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งมีปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ซึ่งมีโครงสร้างเนื้อหาและตัวชี้วัดใกล้เคียงกัน โดยจัดทำเป็นคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นในลักษณะการบูรณาการเนื้อหาทั้งสองระดับชั้นเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่พัฒนาขึ้นนี้จะเป็นประโยชน์และอำนวยความสะดวกสำหรับครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่มีคุณภาพ

2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ดังนี้

3.1 เพื่อหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ตามเกณฑ์ 80/80

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่เรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 75 ขึ้นไป

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 224 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,293 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.1 ผลสัมฤทธิ์ด้านเนื้อหากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ

1.2 ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์

1.3 ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสื่อความ

1.4 ผลสัมฤทธิ์การเขียนเชิงสร้างสรรค์

2. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัด การเรียนรู้แบบคละชั้น ได้แก่ แนวคิดการจัดการเรียนรวม ทฤษฎีรับเบอร์แบนของ อิชวาร์ เดชาย (Ishwar Desai. 2007: 10) ทฤษฎีเสริมต่อการเรียนรู้ในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการของไวกอทสกี้ Vygotsky (1978 : 86) กำหนดเป็นองค์ประกอบในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น 8 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนนำ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) คำอธิบายขอบข่ายเนื้อหา 6) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 7) แนวทางการประเมินผล และ 8) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหาโดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความตระหนัก 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด 4) ขั้นพัฒนาความรู้ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นสรุปและขยายความรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูที่สอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 224 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 1,293 คน

กลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น ในขั้นตอนการสำรวจปัญหาและความต้องการของการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูที่สอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น จำนวน 142 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี ขณะที่การวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขั้นตอนการทดลองใช้ (Try Out) กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนบ้านขว้างท่าสะแบง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด

เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 9 คน และการวิจัยระยะที่ 3 การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของโรงเรียนบ้านขว้างใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการสอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 รายการ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนก มากกว่า .603 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .962

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 8 ประเด็น มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 – 1.00

3. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และเอกสารประกอบ ได้แก่ หนังสือเรียนแบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น มีค่าเฉลี่ยผลการประเมินโดยรวมจากผู้เชี่ยวชาญ เท่ากับ 4.56

4. แบบทดสอบ ได้แก่ แบบทดสอบความรู้เรื่องชนิดของคำในภาษาไทย แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยาก 0.267 - 0.767 มีค่าอำนาจจำแนก 0.250-0.750 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.863 แบบทดสอบการอ่านเชิงวิเคราะห์ แบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 10 ข้อ มีค่าความยาก 0.267 - 0.767 มีค่าอำนาจจำแนก 0.375-0.750 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.892 แบบทดสอบการเขียนสื่อความ จำนวน 1 ข้อ มีค่าความยาก 0.540 มีค่าอำนาจจำแนก 0.440 และแบบทดสอบการเขียนเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 1 ข้อ มีค่าความยาก 0.400 มีค่าอำนาจจำแนก 0.320

5. แบบสอบความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 20 รายการ ค่าอำนาจจำแนก มากกว่า .606 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .983

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม และแบบทดสอบ กรณีที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจัดกระทำข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ ตีความและสร้างข้อสรุปตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

3. การหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ 80/80 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาบริบทเกี่ยวกับการสอนคละชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้ทราบข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีการสอนคละชั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6

2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสอนคละชั้น ในโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีการสอนคละชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 จำนวน 142 คน

3. นำข้อมูลที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสอนคละชั้น ในโรงเรียนขนาดเล็ก มาวิเคราะห์ และนำรายการสภาพปัญหาเกี่ยวกับการสอนคละชั้นที่มีผลการวิเคราะห์ว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากขึ้นไป (จำนวน 8 รายการ) มาใช้เป็นรายการข้อคำถามในการสร้างแบบสัมภาษณ์ความต้องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ที่มีประสบการณ์การสอนคละชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำวน 15 คน แล้วคัดเลือกรายการความต้องการที่มีผลการวิเคราะห์ความต้องการร้อยละ 50 ขึ้นไป (จำนวน 5 รายการ) มาใช้เป็นรายการหรือองค์ประกอบในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก

4. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแบบคละชั้น หนังสือเรียนแบบคละชั้น และแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยนำประเด็นความต้องการที่ได้จากการสัมภาษณ์มาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น

5. นำกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 และเอกสารประกอบที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้เพื่อทำวิเคราะห์และหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ร้อยละ 80/80

6. ศึกษาความพึงพอใจจากการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ของนักเรียนโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย ครูผู้สอนคละชั้น และผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย

สรุปผลการวิจัย

1. ประเด็นความต้องการที่นำมาใช้ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งนำมาใช้ออกแบบการวิจัย 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น 2) สื่อการเรียนรู้และหนังสือเรียนแบบคละชั้น 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น 4) หลักสูตรหรือคู่มือที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในห้องเรียนแบบคละชั้น

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย

2.1 คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถม ศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) ส่วนนำ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) คำอธิบายขอบข่ายเนื้อหา 6) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 7) แนวทางการประเมินผล และ 8) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา

2.2 หนังสือเรียนแบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : กว่าจะเป็นผ้าไหม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : คนไทยเข้าใจกัน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : กิริยาส่อสกุล หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : ชุดวิเศษ หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 : สะพานชีวิต หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 : สายใยสัมพันธ์ และ หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 : ตำนานแม่โพสพ

2.3 แผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความตระหนัก 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด 4) ขั้นพัฒนาความรู้ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นสรุปและขยายความรู้

กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่พัฒนาขึ้นนี้ซึ่งประกอบด้วย คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น หนังสือเรียนแบบคละชั้น และแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น เมื่อนำไปทดลองใช้แล้วมีประสิทธิภาพ 82.05/81.85

3. การศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก มีผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 ทุกด้าน ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนสื่อความมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคิดเป็น ร้อยละ 82.73 และจากการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับ

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า นักเรียน ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ขอนำเสนอการอภิปรายผล 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสอนคละชั้น ได้คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นที่ได้นี้ประกอบด้วย 1) ส่วนนำ 2) หลักการ 3) จุดมุ่งหมาย 4) เนื้อหา 5) คำอธิบายขอบข่ายเนื้อหา 6) แนวทางการจัดการเรียนรู้ 7) แนวทางการประเมินผล และ 8) โครงสร้างขอบข่ายเนื้อหา ที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ทั้งสองระดับชั้นพร้อมกัน ซึ่งผลการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นนี้สอดคล้องกับ Tyler (1949 : 1) ที่เสนอว่า การกำหนดเนื้อหาควรมาจาก 3 แหล่ง คือ เนื้อหาวิชาจากผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลผู้เรียน และข้อมูลสังคม โดยกำหนดจุดประสงค์มีความชัดเจน และจะเป็นจุดประสงค์ที่แท้จริงในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือประสบการณ์ทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดขึ้นและสอดคล้องกับการประเมินผล และสอดคล้องกับ กิ่งเพชร ส่งเสริม (2552 : 279-357) ที่พบว่า การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็กในครั้งนี้มีคุณภาพ

2. การพัฒนาเอกสารประกอบ ได้แก่ หนังสือเรียนแบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อให้ได้แนวทางในการนำตัวชี้วัดมาหลอมรวมทั้งสองระดับชั้น ซึ่งหนังสือเรียนแบบคละชั้นที่สร้างขึ้นมีจำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ โดยหนังสือเรียนแต่ละหน่วยประกอบด้วยบทอ่านร้อยแก้ว เนื้อหาตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้น และแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเตรียมความพร้อม 2) ขั้นสร้างความตระหนัก 3) ขั้นสร้างความคิดรวบยอด 4) ขั้นพัฒนาความรู้ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 6) ขั้นสรุปและขยายความรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นนี้ สร้างขึ้นโดยยึดกรอบเนื้อหาตามคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยใน

กิจกรรมการเรียนรู้ได้กำหนดบทบาทของนักเรียนแต่ละชั้นไว้ชัดเจน เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนช่วยเหลือกันในการเรียนรู้ โดยเฉพาะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือนักเรียนที่เรียนเก่งกว่า ให้มีส่วนช่วยเหลือคนอื่น ในการปฏิบัติกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรวมตามทฤษฎีรับเบอร์แบนด์ ของอิชวาร์ เดชาย (Desai. 2007: 10) ที่เสนอแนวคิดการเรียนรู้โดยให้มีการช่วยเหลือ การปรับเปลี่ยน และการดัดแปลง ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของแต่ละคน สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Vygotsky (1978 : 86) ที่เสนอแนวคิดว่าเด็กจะเกิดการเรียนรู้พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้น เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกันกับคนอื่น โดยการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นในสภาวะแห่งการเรียนรู้ (Zone of Proximal Development) และสอดคล้องกับ ณิชาภัทร สุขเกษม (2554 : 85-98) ที่ศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้คละชั้น ซึ่งเน้นกระบวนการทำงานของสมาชิกในกลุ่มที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และนักเรียนมีความกระตือรือร้นใฝ่รู้ใฝ่เรียน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับ Hyry-Beihammer & Hascher (2015 : 104-113) ที่ศึกษาการสอนคละชั้นในโรงเรียนประถมศึกษาของออสเตรเลียและฟินแลนด์ ซึ่งวิธีการสอนคละชั้นช่วยลดความแตกต่างด้านอายุของนักเรียน โดยใช้หลักสูตรบูรณาการที่ปรับให้เหมาะสมในการสอนทั้งชั้นเรียนด้วยการสอนเนื้อหาเดียวกันแบบมีเพื่อนที่ปรึกษาในกลุ่มซึ่งส่งเสริมพัฒนาการทางสังคม โดยครูกำหนดภาระงานให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับ มีทั้งให้ปฏิบัติงานเหมือนกันหรือให้นักเรียนคนละกลุ่มอายุปฏิบัติงานคนละอย่างตามกำหนด ซึ่งวิธีการสอนคละชั้นสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนรู้รายบุคคลของนักเรียน

3. ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 พบว่ามีประสิทธิภาพ 82.05/81.85 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้ คือ 80/80 สอดคล้องกับการศึกษาของ เกสร กอกอง (2560 : 21-35) ที่ศึกษาหลักสูตรคละอายุเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีและมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น มีผลสัมฤทธิ์โดยภาพรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.76 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านมีค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 79.70 – 82.73 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ร้อยละ 75 ทุกด้าน และจากการศึกษาความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้น พบว่านักเรียน ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเป้าหมายมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป โดยผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งเพชร ส่งเสริม (2552 : 279-357) ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อรูปแบบในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ครูควรจะศึกษาบริบทการสอนคละชั้นในโรงเรียนว่ามีความใกล้เคียงกับบริบทของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่ทำการสอนคละชั้นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โดยครูคนเดียวจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนทั้งสองชั้นในเวลาเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบคละชั้นในระดับอื่น ๆ หรือในกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่เพิ่มเติมอีก เพื่อให้ตอบสนองต่อการแก้ปัญหาครูไม่ครบชั้นในโรงเรียนขนาดเล็ก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.ดนิตา ดวงวิไล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรนุช ศรีสะอาด กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะให้คำปรึกษาและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอบพระคุณ รศ.ดร. วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาในช่วงการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และให้คำแนะนำที่ดีตลอดมา และขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยใช้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิ่งเพชร ส่งเสริม. **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรวมแบบคละชั้นที่มีเด็กมีความต้องการพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2552.

เกสร กอกอง. “การพัฒนาหลักสูตรคละอายุเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก,” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 11, 3(กรกฎาคม-กันยายน 2560): 20-35.

ชวลิต ชูกำแพง. **หลักสูตร : การวิจัยและพัฒนา.** มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

ณิชาภัทร สุขเกษม. **ผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ที่เรียนด้วยหน่วยการเรียนรู้สำหรับนักเรียนคละชั้น.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย.** กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2552.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2553.

ศุภมาศ กุลตังวัฒนา. **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเรียน ในโรงเรียนขนาดเล็กระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนครพนม, 2554.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.

Hyry-Beihammer, E.K. & Hascher, T. Beatice A. "Multi-grade teaching practices in Austrian and Finnish primary schools," **International Journal of Educational Research**. 7, 4(July 2015):104-113.

Ishwar, D. **Inclusive Education: Moving From Theory to Practice. A Paper Prepared for The First National Convention on Inclusive Education**. Bangkok: Srinakharinwirot University, 2007.

Moharram, A. “Designing and Validating of National Curriculum Adaptation Model for Multi-grade Classrooms,” **Journal of Curriculum Studies**. 1(2011):9-32.

Tyler, R.W. **Basic Principle of Curriculum and Instruction**. Chicago: University of Chicago. 1949.

Valerie, A.V. **Multiage Instruction: An Outdated Strategy, or a Timeless Best Practice? A Delphi Study**. A Dissertation of North Dakota State University, 2011.

Vygotsky, L.S. **Mind in Society: The Development of Higher psychological Processes**. Cambridge, MA: Harvard University Press. 1978.

Yusuf, A., et al. “Achievement Effects of Multi-Grade Teaching on The Basic School Pupils in Patigi Emirate, Nigeria: Teachers' Perception,” **Business Administration and Management**. 1, 5(May 2011): 144-148.

ผลการศึกษาความต้องการของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

The Results of Data Analysis on the Need of Enhancement Pre-Service Teachers' Innovative Teaching

ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์[1]
วาสนาไทย วิเศษสัตย์[2]
ประสาท เนืองเฉลิม[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย และวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู แหล่งข้อมูล ได้แก่ ฐานข้อมูลสืบค้น Thailis ERIC ProQuest Springer และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม จำนวน 5 ท่าน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ระยะที่ 2 สำรวจความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู สำหรับตอบแบบสำรวจสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และระยะที่ 3 วิเคราะห์ความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูกับกรอบกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ แหล่งข้อมูล ได้แก่ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ เครื่องมือวิจัยคือแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการร่วมมือกับสังคม 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ จากการสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่าอยู่ในระดับต้องการส่งเสริมมาก นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูยังมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น ดังระบุในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักศึกษาวิชาชีพครู

---

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

[2]ดร. ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ หัวหน้างานแนะแนวโรงเรียนรมย์บุรีพิทยาคม รัชมังคลาภิเษก

[3]รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

This research aimed to study The Results of Data Analysis on The Need of Enhancement Pre-Service Teachers' Innovative Teaching. There were three phases of the study. First, the researcher analyzed the related documents. The data source: Thailis, ERIC, ProQuest Springer and 5 Specialist. Research instruments is suitability assessment form. Second, A survey of needs of Pre-Service Teachers' Innovative Teaching. Groups of the study were 67 Instructor. Research instruments is a survey questionnaire. Third, Necessity analysis of Pre-Service Teachers' Innovative Teaching. The data source: Thailand Qualifications Framework, The teacher professional standards and Thai Educational Standard.

The results showed that:

The components of Pre-Service Teachers Innovative Teaching have 4 components; (1) Learning Competency (2) Social Competency (3) Technological Competency and (4) Educational Competency. The survey results showed that Instructor a most level of need to Enhance Pre-Service Teachers' Innovative Teaching. The Necessity analysis showed that Innovative Teaching specify in Innovative Teaching Thailand Qualifications Framework, The teacher professional standards and Thai Educational Standard.

Keywords: Innovative teaching, 21st Century Learning, Pre-service Teachers

บทนำ

นวัตกรรม (Innovation) เป็นสิ่งสำคัญและเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จในยุคศตวรรษที่ 21 Lee and Benza (2015: 44-49) การประกอบการใดที่ยังติดยึดอยู่กับวิธีการเดิม รูปแบบเดิมจะใช้ไม่ได้ผลและไม่เป็นที่นิยมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นมาก Bennett (2012: 259-268) เพราะในยุคที่มีการแข่งขันสูงเช่นนี้คนที่มีความคิดแปลกใหม่ สร้างสรรค์สิ่งใหม่เพื่อแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลาเท่านั้นจะเป็นคนที่ประสบผลสำเร็จในชีวิต ธูปทอง กว้างสวาสดิ์ (2552: 1-12) การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการพัฒนานวัตกรรม เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมในการประกอบอาชีพ และสร้างความสำเร็จให้กับตนเองในอนาคต ครูซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย ความคิด และสติปัญญา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมตั้งแต่เป็นนักศึกษาวิชาชีพครู Bellanca (2010:102-135) จึงจะสามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้อยากเรียนรู้ ตั้งใจเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และเกิดทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills)

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยชั้นนำ ต่างก็เห็นความสำคัญการส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดทักษะในการพัฒนานวัตกรรม ยกตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (Harvard University) ประเทศอังกฤษได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษาฝึกฝนและพัฒนาทักษะนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของนักศึกษา เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2558: 7-15) มหาวิทยาลัยแห่งชาติไต้หวัน (National Taiwan University) ได้ตระหนักถึงความสำคัญของทักษะนวัตกรรมโดยมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะนวัตกรรมของนักศึกษาในหลายรูปแบบทั้งการจัดอบรม และการบูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอน Lee (2018: 5-14) มหาวิทยาลัยแอลเบอร์ตา (University of Alberta) เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศแคนาดา ได้เห็นความสำคัญของทักษะนวัตกรรมโดยส่งเสริมการเรียนการสอนและจัดสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยให้เอื้อต่อการส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา Varnhagen and Orthers. (2010:) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเดลฟท์ (Delft University of Technology) ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ของประเทศเนเธอร์แลนด์ได้เห็นความสำคัญของทักษะนวัตกรรมโดยได้กำหนดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนานักศึกษา Boks and Pascual (2004: 3-9) นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเทค (VirginiaTech) ในประเทศอเมริกายังได้เห็นความสำคัญของการคิดเชิงนวัตกรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยได้พัฒนาทักษะนวัตกรรมให้กับนักศึกษาทั้งในรายวิชาที่สอนและสอดแทรกในกิจกรรมพัฒนานักศึกษา Amelink Watford and Scales (2012: 95-112)

ในประเทศไทยเองก็ได้เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching) โดย ส่งเสริมเชิงนโยบายไว้ในแผนการศึกษาชาติซึ่งระบุเป้าหมายด้านผู้เรียนโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีเกิดคุณลักษณะและทักษะด้านการสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 108-118) แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565) ได้กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้สามารถพัฒนานวัตกรรมได้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550: 37) นอกจากนี้โมเดลประเทศไทย 4.0 ได้ระบุว่าการที่การที่คนไทยจะนำพาประเทศไปสู่ความยั่งยืนได้นั้นจะต้องพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม นั่นคือต้องพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้เกิดในเยาวชนไทย กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2560: 3-16) นอกจากนี้ยังได้ดังระบุในมาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรี ไว้ 4 ด้าน คือ ด้านทักษะทางปัญญาระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรมีความคิดริเริ่มและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกร ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมสาเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงาน และการนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม และด้านวิธีวิทยาการจัดการเรียน ระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรนำทักษะศตวรรษ ที่ 21 มาใช้ในการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ ฝึกคิดแก้ปัญหา ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 3-5) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นในระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ได้เห็นความสำคัญนวัตกรรมการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้กำหนด

แนวทางในการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยแห่งนวัตกรรม (Innovative University) โดยมีเป้าหมายผลผลิตที่มหาวิทยาลัยต้องการให้เกิดขึ้น (Product Innovation) คือ คุณภาพอาจารย์ (Instructors) และบัณฑิตที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะคณะครุศาสตร์ (Education Faculty) กำหนดให้นักศึกษาวิชาชีพครู (Pre-service Teachers) สามารถพัฒนาหลักสูตรและพัฒนานวัตกรรม และสามารถจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching) อย่างมีคุณภาพ คณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด (2561: 2-5)

จากการที่กล่าวมาจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและเร่งด่วนที่ประเทศไทยต้องการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู เพราะถ้านักศึกษาวิชาชีพครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมได้ ก็จะส่งผลดีนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ประเทศชาติก็จะมีพลเมืองที่จะมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม อันจะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าและมีความยั่งยืน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะผู้ผลิตและพัฒนาครู จึงสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อจะเป็นข้อมูลสำคัญในการส่งเสริมความเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู (Innovative Teachers) ให้แก่ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ แห่งประเทศไทยตามที่ได้ระบุไว้ในเชิงนโยบาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 9 สาขาวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ประถมศึกษา การศึกษาปฐมวัย สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา พลศึกษา และศิลปศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 151 คน ภาคเรียนที่ 1/2561

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู จำนวน 67 คน ซึ่งจะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสำรวจสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเป็นตัวแทนจากทั้ง 9 สาขาวิชา

กำหนดแหล่งข้อมูล คือบทความ หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ทั้งในไทยและต่างประเทศ โดยสืบค้นจาก 4 ฐานข้อมูล ได้แก่ Thailis ProQuest ERIC และ Springe โดยใช้คำสำคัญในการสืบค้น คือ “Innovative Teaching + Preservice Teachers”

ขอบเขตระยะเวลา กำหนดห้วงเวลาในการศึกษาเอกสารงานวิจัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2557 - พ.ศ. 2561

ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดเนื้อหางานวิจัยคือเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล 1) ฐานข้อมูลสืบค้น Thailis ERIC ProQuest Springer 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาฐานข้อมูลเพื่อในการสืบค้นเอกสารงานวิจัยกลุ่มมนุษย์ศาสตร์สังคมศาสตร์ หรือ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

2) ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจงฐานข้อมูลเพื่อในการสืบค้น 4 ฐานข้อมูล ได้แก่ Thailis ERIC ProQuest และ Springer ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่มีความเหมาะสมในการสืบค้นเอกสารงานวิจัยกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3) สืบค้นเอกสารงานวิจัยจากทั้ง 4 ฐานข้อมูล โดยใช้คำค้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู คือ “Innovative Teaching + Preservice Teachers”

4) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่สืบค้นได้จากทั้ง 4 ฐานข้อมูล ได้แก่ Thailis ERIC ProQuest และ Springer จำนวน 44 เรื่อง

5) วิเคราะห์องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และพิจารณาแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับยึดเป็นองค์ประกอบ

6) กำหนดนิยามปฏิบัติองค์ประกอบของการการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมนักศึกษาวิชาชีพครู

7) นำตารางวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา 4 ประเด็น ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.70 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการวิจัย ผลการวิจัยของระยะที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู แสดงผลการวิจัย ดัง ตาราง 1 และ ตาราง 2

ตารางประกอบที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมที่สืบค้นจากฐานข้อมูล

ฐานข้อมูล ในการสืบค้น	จำนวน เอกสารงานวิจัย	องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู	แนวคิด ที่เหมาะสม
1. Thailis	11 เรื่อง	1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	แนวคิดของ Zhu, Wang, Cai and Engels. (2013: 16-18)
2. ProQuest	12 เรื่อง	2) ความสามารถในการร่วมมือกับสังคม	
3. ERIC	11 เรื่อง	3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย	
4. Springer	10 เรื่อง	4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ	

จากตาราง 1 จะได้ว่าจากการสืบค้นในฐานข้อมูล Thailis ERIC ProQuest และ Springer จะได้เอกสารงานวิจัย จำนวน 44 เรื่อง และจากการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยจะได้องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Learning Competency) 2) ความสามารถในการร่วมมือกับสังคม (Social Competency) 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Technological Competency) และ 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (Educational Competency) ดัดแปลงแนวคิดของ Zhu, Wang, Cai and Engels (2013: 16-18)

ตารางประกอบที่ 2 นิยามการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

การจัดการเรียนรู้ เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching)	นิยาม
1. ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Learning Competency)	1. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิธีการ (New Methods) หรือ เทคนิคการสอนใหม่ (New Teaching Concepts) 2. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความรู้ (How to Learn) สำหรับปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ 3. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning Independently) จนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้
2. ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น (Social Competency)	1. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความยินดีที่จะนำปัญหาในการจัดการเรียนรู้ (Teaching Problems) แบ่งปัน (Share) หรือ นำเสนอผู้อื่นให้เข้าใจ 2. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น (Cooperate) สำหรับออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ 3. นักศึกษาวิชาชีพครูมีปฏิสัมพันธ์ (Dynamic interaction) กับนักเรียนในการร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจไปด้วยกัน
3. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Technological Competency)	1. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Modern Multimedia Technology) ผนวกเข้ากับการจัดการเรียนเรียนรู้ 2. นักศึกษาวิชาชีพครูรู้จักเทคโนโลยีการสอน (Teaching Technology) ล่าสุดและสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีการสอน มัลติมีเดียที่ทันสมัย (Modern Multimedia Teaching Technologies)
4. ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (Educational Competency)	1. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ความสามารถเพียงพอ (Sufficient Knowledge) ในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน 2. นักศึกษาวิชาชีพครูให้ความสำคัญในการนำเสนอปัญหา (Teaching Issues) ให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญ และคิดแก้ปัญหา 3. นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการกระตุ้นความกระตือรือร้น(Enthusiasm) และ ความสนใจ (Interesting) ของผู้เรียนในการเรียนรู้

จากตาราง 2 จะได้ว่า นิยามการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิธีการ หรือเทคนิคการสอนใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความรู้สำหรับปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความยินดีที่จะนำปัญหาในการจัดการเรียนรู้ แบ่งปัน หรือ นำเสนอผู้อื่นให้เข้าใจ มีความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่นสำหรับออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในการร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจไปด้วยกัน 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยผนวกเข้ากับการ

จัดการเรียนเรียนรู้ การรู้จักเทคโนโลยีการสอนล่าสุดและสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ละมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีการสอน มัลติมีเดียที่ทันสมัย และ 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ความสามารถเพียงพอในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน การให้ความสำคัญในการนำเสนอปัญหาให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญ และคิดแก้ปัญหา และมีความสามารถในการกระตุ้นความกระตือรือร้น และ ความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้

ระยะที่ 2 สำรวจความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู จำนวน 67 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสำรวจสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ ซึ่งเป็นอาจารย์จาก 9 สาขาวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ทั่วไป ประถมศึกษา การศึกษาปฐมวัย สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ศึกษา พลศึกษา และศิลปศึกษา

เครื่องมือวิจัย แบบสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย สร้างแบบสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู จากกรอบนิยามการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งแบบสำรวจจะประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ด้านสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น 3) ด้านสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ 4) ด้านสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีข้อคำถามด้านละ 3 ข้อ รวมจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 12 ข้อ

2) นำแบบสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาศาสตร์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม รวมจำนวน 5 ท่าน ประเมินความเหมาะสมของข้อคำถาม ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผลการประเมินพบว่าได้ค่าดัชนีความเหมาะสมทุกข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง (4.17–4.53) จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้เชี่ยวชาญ จนแบบสำรวจมีความสมบูรณ์

3) ดำเนินการสำรวจความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้แบบสำรวจความต้องการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมสำรวจกับอาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 67 คน

4) วิเคราะห์ผลการสำรวจความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และแปลความหมายตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2553: 121) ดังนี้

ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด	คือ มีค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00 คะแนน
ความต้องการอยู่ในระดับมาก	คือ มีค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50 คะแนน
ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง	คือ มีค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50 คะแนน
ความต้องการอยู่ในระดับน้อย	คือ มีค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50 คะแนน
ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด	คือ มีค่าเฉลี่ย	1.01 - 1.50 คะแนน

ผลการวิจัย ผลการวิจัยของระยะที่ 2 สำรวจความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู แสดงผลการวิจัย ดัง ตารางประกอบที่ 3

ตารางประกอบที่ 3 ระดับความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู (N=67)

การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตฐาน	ระดับความต้องการ
1. ด้านความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.64	0.32	มากที่สุด
2. ด้านความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น	4.03	0.42	มาก
3. ด้านความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.61	0.41	มากที่สุด
4. ด้านความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ	4.12	0.37	มาก
โดยรวม	4.35	0.39	มาก

จากตาราง 3 จะได้ว่าระดับความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ส่วนความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น และความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมาก

ระยะที่ 3 วิเคราะห์ความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

แหล่งข้อมูล

1) มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2561

2) มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อกำหนดของคุรุสภา พ.ศ. 2556

3) มาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561

เครื่องมือวิจัย แบบประเมินความสอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาเอกสารจาก 3 แหล่งข้อมูล ได้แก่ มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2561 มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อกำหนดของคุรุสภา พ.ศ. 2556 และมาตรฐานการศึกษาชาติ พ.ศ. 2561

2) วิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี และมาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยเทียบกับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูที่ได้กำหนดนิยามไว้

3) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องเหมาะสม ระหว่างการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม กับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา 4 ประเด็น ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.75 จากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อเสนอแนะตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย ผลการวิจัยของระยะที่ 3 วิเคราะห์ความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู แสดงผลการวิจัย ดัง ตารางประกอบที่ 4

ตารางประกอบที่ 4 ผลการศึกษาความสอดคล้องสัมพันธ์ของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมนักศึกษาวิชาชีพครู กับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม Zhu, Wang, Cai, Engels (2013)	**มาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ (2561)**	**มาตรฐานวิชาชีพครู คุรุสภา (2556)**	**มาตรฐานการศึกษาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2561)**
การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการร่วมมือกับสังคม 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ	1. ด้านทักษะทางปัญญา คือ สามารถคิดริเริ่มและพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกร 2. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ คือ ทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ 3. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี คือ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมสาเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงาน และการนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม 4. ด้านวิธีวิทยาการจัดการเรียน คือ นำทักษะศตวรรษ ที่ 21 มาใช้ในการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ ฝึกคิดแก้ปัญหา ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้	1. ด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา 2. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ผู้เรียนจะต้องได้รับสาระความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้ และการประเมินสื่อ นวัตกรรม	1. ผู้เรียนรู้ คือ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวยืดหยุ่น สามารถผสิญการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและโลกอนาคตได้ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ความรอบรู้ด้านต่างๆ มีปัญญารู้คิด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ในการสร้างงาน 2. ผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม คือ สามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์การสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเพิ่มโอกาส และมูลค่าแก่ตนเอง สังคม และประเทศ

จากตารางที่ 4 จะได้ว่ามาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรี มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม โดยมาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรีเกี่ยวข้อง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี และด้านวิธีวิทยาการจัดการเรียน สำหรับมาตรฐานวิชาชีพครูเกี่ยวข้อง 2 มาตรฐาน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา สำหรับมาตรฐานการศึกษาชาติ มีผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาเกี่ยวข้อง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียนรู้ และด้านผู้ร่วมสร้างนวัตกรรม

สรุปผลการวิจัย

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ 2) ความสามารถในการร่วมมือกับสังคม 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และ 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สรุปได้ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู
ดัดแปลงแนวคิดของ Zhu Wang Cai และ Engels (2013: 16-18)

จากการสำรวจระดับความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ส่วนความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น และความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมาก นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูยังมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังได้ระบุในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

อภิปรายผล

องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching) ของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ (Learning competency) คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้วิธีการ หรือ เทคนิคการสอนใหม่ มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการแสวงหาความรู้สำหรับปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วย

ตนเองจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) ความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น (Social Competency) คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความยินดีที่จะนำปัญหาในการจัดการเรียนรู้ แบ่งปัน หรือ นำเสนอผู้อื่นให้เข้าใจ มีความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่นสำหรับออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนในการร่วมกันเรียนรู้และพัฒนาความเข้าใจไปด้วยกัน 3) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย (Technological Competency) คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยผนวกเข้ากับการจัดการเรียนเรียนรู้ การรู้จักเทคโนโลยีการสอนล่าสุดและสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ละมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีการสอน มัลติมีเดียที่ทันสมัย และ 4) ความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (Educational Competency) คือ การที่นักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้ความสามารถเพียงพอในรายวิชาที่จัดการเรียนการสอน การให้ความสำคัญในการนำเสนอปัญหาให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญ และคิดแก้ปัญหา และมีความสามารถในการกระตุ้นความกระตือรือร้น และ ความสนใจของผู้เรียนในการเรียนรู้ Zhu, Wang, Cai and Engels (2013: 16-18) สอดคล้องกับนนท์ชนิตร อาชวพร (2557: 27) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching) ของนักศึกษาวิชาชีพครูและพบว่า ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใน การจัดการเรียนรู้ และจากการสำรวจระดับความต้องการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมากที่สุด ส่วนความสามารถในการร่วมมือกับผู้อื่น และความสามารถในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมีระดับความต้องการส่งเสริมในระดับมาก สอดคล้องกับที่คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษา (2559) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรพัฒนาต่อคือ ควรส่งเสริมการจัดสภาพการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่เป็นเช่นนี้สาเหตุอาจมาจากยังไม่มีการจัดสภาพการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู อาทิเช่น ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้พัฒนานวัตกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) Barkley, Cross and Major (2014: 95-103) ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้สร้างนวัตกรรมในลักษณะโครงงาน (Project Based Learning) ซึ่งอาจเป็น นวัตกรรมการสอนกลุ่มใหญ่ นวัตกรรมการสอนกลุ่มใหญ่และนวัตกรรมการสอนรายบุคคล Bender (2012: 143-151) ยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองมาใช้ในการเรียนรู้ (Experiential Learning) สำหรับพัฒนานวัตกรรม Kolb (2015: 45-64) และยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาวิชาชีพครูนำความรู้ทางเทคโนโลยีการศึกษา (Technology and Education) ใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ อาทิเช่น การสร้าง QR Code การตัดต่อคลิปวิดิโอ การอัฟโหลดข้อมูลบน YouTube มาใช้ในการพัฒนานวัตกรรม Edwards (2012: 121-128) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูยังมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังได้ระบุในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยมาตรฐานคุณวุฒิปริญญาตรีได้ระบุมาตรฐานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ไว้ 4 ด้าน คือ ด้านทักษะทางปัญญาระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรมีความคิดริเริ่มและ

พัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ ประยุกต์ใช้ความรู้จากการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกร ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ สามารถช่วยเหลือและแก้ปัญหากลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โปรแกรมสาเร็จรูปที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การทำงาน และการนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม และด้านวิธีวิทยาการจัดการเรียน ระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรนำทักษะศตวรรษ ที่ 21 มาใช้ในการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ ฝึกคิดแก้ปัญหา ตลอดจนนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 3-5) และมาตรฐานวิชาชีพครูได้ระบุมาตรฐานที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ไว้ 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรจะได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ทฤษฎีและรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาระบุว่านักศึกษาวิชาชีพครูควรได้รับสาระความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด การออกแบบ การประยุกต์ใช้ และการประเมินสื่อ นวัตกรรม คณะกรรมการคุรุสภา (2556: 43-46) และ มาตรฐานการศึกษาชาติได้ระบุผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาที่สอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ไว้ 2 ด้าน คือ ด้านผู้เรียนรู้ระบุว่านักศึกษาในอุดมศึกษาควรมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ยืดหยุ่น สามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัลและโลกอนาคตได้ มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความรอบรู้ด้านต่างๆ มีปัญญารู้คิด สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะต่างๆ ในการสร้างงาน ด้านผู้ร่วมสร้างนวัตกรรมระบุว่านักศึกษาในอุดมศึกษาควรที่จะสามารถร่วมแก้ปัญหาสังคม การบูรณาการข้ามศาสตร์การสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มโอกาส และมูลค่าแก่ตนเอง สังคม และประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 2-6) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูยังมีการระบุในเป็นเชิงนโยบายไว้ในแผนการศึกษาชาติ ซึ่งระบุเป้าหมายด้านผู้เรียนโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีเกิดคุณลักษณะและทักษะด้านการสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560: 108-118) แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้สามารถพัฒนานวัตกรรมได้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2550: 37) และโมเดลประเทศไทย 4.0 ได้ระบุว่าการที่การที่คนไทยจะนำพาประเทศไปสู่ความยั่งยืนได้นั้น จะต้องพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม นั่นคือต้องพัฒนาทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมให้เกิดในเยาวชนไทย กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา (2560: 3-16) ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญ เร่งด่วน ที่ควรส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมกับนักศึกษาวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.อาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครูสามารถนำองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู 4 องค์ประกอบ ไปส่งเสริมให้เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน

2.คณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ดังระบุในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ มาตรฐานวิชาชีพครู และมาตรฐานการศึกษาชาติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1.ควรมีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรม (Innovative Teaching) ของนักศึกษาวิชาชีพครู เพราะจากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมเฉลี่ยจะเห็นว่าระดับความต้องการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก

2.ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking Skills) ตามแนวคิดสถาบันจัดอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย ANTA (2001: 14) กับการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งอาจใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูตามที่ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ ประสาทเนืองเฉลิม (2561: 129-141) ได้มีการศึกษาแนวทางไว้

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากความเมตตา แนะนำ และชี้แนะแนวทางในการวิจัยจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ศรี สืบสิงห์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ยุวธิดา ชาปัญญา ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนรายวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่ช่วยตอบแบบสำรวจสภาพการเรียนการสอนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และเจ้าหน้าที่สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่ช่วยให้คำแนะนำและความสะดวกในการสืบค้นข้อมูลวิจัย จนบทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **ร่างมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. เปิดประตูสู่อาเซียนด้วยการคิดเชิงนวัตกรรมอย่างสร้างสรรค์. **จุลสาร ป.ป.ช. “สุจริต”**, 15(55), 43-45, 2558.

คณะกรรมการกองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. **Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2560.

คณะกรรมการคุรุสภา. **ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง สาระความรู้ สมรรถนะและประสบการณ์วิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556**. กรุงเทพฯ: สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. 2556.

คณะกรรมการจัดทำแผนกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. **แผนกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ปี 2561-2565**. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2561

คณะกรรมการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน. **รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในคณะครุศาสตร์**. ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 2559.

ธูปทอง กว้างสวาสดิ์. **การสอนทักษะการคิด**. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

นนท์ชนิตร อาชวพร. **อัตลักษณ์ครูเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรมสำหรับศตวรรษที่ 21 ของนิสิตนักศึกษาครู: การประเมินความต้องการจำเป็น**. วิทยานิพนธ์สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 - 2565)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2550.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานการศึกษาชาติ**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2561.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2569**. กรุงเทพฯ: บริบัทพริกไทยหวาน จำกัด, 2560.

Amelink, C. T., Watford, B. A., & Scales, G. Developing innovative thinking among engineering undergraduates: Examining the role of slate enabled technology. **Frontiers in Education Conference (FIE)**, October 3-6 2012, 1-6, 2012.

Australian National Training Authority (ANTA). **Innovation: Ideas That Work for Trainers of Innovation at Work Skills**. Brisbane: Australian National Training Authority, 2001.

Barkley, E. F., Cross, K. P., & Major, C. H. **Collaborative Learning Techniques: a handbook for college faculty** (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons, 2014.

Bellanca, J. A. **21st century skills: Rethinking how students learn**. United States: Solution Tree Press, (2010).

Bellanca, J. A. **21st century skills: Rethinking how students learn**. United States: Solution Tree Press, 2010.

Bender, W. N. **Project-based learning: Differentiating instruction for the 21st century**. United States: Corwin, 2012.

Boks, C., & Pascual, O. **The role of success factors and obstacles in design for environment: a survey among Asian electronics companies**. isee (pp. 208-213), 2004.

Bennett, S. (Ed.). **Innovative thinking in risk, crisis, and disaster managemen***t*. Gower Publishing, Ltd, 2012.

Edwards, A. **New technology and education**. London: A&C Black, 2012.

Lee, C., & Benza, R. Teaching Innovation Skills: Application of Design Thinking in a Graduate Marketing Course. **Business Education Innovation Journal**, 7(1), 43-50, 2015.

Lee, S. **Innovation, Entrepreneurship & Sustainability Summer Program**. Taipei: National Taiwan University, 2018.

Varnhagen and Orthers. **Teaching, Research, and Discovery Learning: Recommendations for a Great University**. Great University, 2010.

การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

Development for Teachers: The Learning Philosophy of Sufficiency Economy: A Case of Bannongwaeng School

ชาติชาย ก่อคุณ[1]
ไชยา ภาวะบุตร[2]
ละม้าย กิตติพร[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาและร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ3) ศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการวิจัยที่โรงเรียนบ้านหนองแวง กลุ่มผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอน 11 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย นักเรียน 27 คนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน ผู้ปกครองนักเรียน 22 คนและผู้แทนองค์กรชุมชน 9 คน โดยดำเนินการเป็น 3 ระยะประกอบด้วย ระยะที่ 1 การวิเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ระยะที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักการวิจัยแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบและระยะที่ 3 การสรุปผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง มีองค์ประกอบหลักและตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2 องค์ประกอบ ดังนี้1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวิธีการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำครูที่หลากหลายสอดคล้องกับการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบ

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ซึ่งได้มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน มอบหมายงานและการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนการแต่งตั้งคณะทำงานเป็น 4 คณะทำงาน ดำเนินการพัฒนา นิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติจริง การถอดบทเรียน การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงาน ดำเนินการดังนี้ 1) จัดให้มีการประชุมบุคลากรทั้งหมดเพื่อชี้แจงภารกิจที่ต้องดำเนินการร่วมกัน 2) ร่วมกันวิเคราะห์ภารกิจของบุคลากรตามหน้าที่ที่ระบุไว้ในคำสั่งของโรงเรียนและจัดบุคลากรให้รับผิดชอบการดำเนินงานตามภารกิจ 3) เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะทำงาน 4) ร่วมกันกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบงานให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรง 5) การนิเทศติดตามผลการพัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ6) ประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง พบว่า ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73) โดยมีระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้ ภาวะผู้นำครู

Abstract

The purposes of this research were to: 1) Investigate the current state of teacher leadership In the development of teacher leadership in learning management according to the philosophy of sufficiency economy 2) Investigate and set guidelines for the development of teacher leadership in learning management according to the philosophy of sufficiency economy 3) Examine the results of teacher leadership development in learning management according to the philosophy of sufficiency economy. The study was conduct at of Bannongwaeng School the research groups consisted of 1 school administrator and 11 teachers. The key informants were 27 students, 7 school board members, 22 parents and 9 Community organization representatives. The research comprised three phases: Phase I- analysis to determine the conceptual research framework design, Phase II- development for teachers the learning philosophy of sufficiency economy. The two circles of participatory action research were utilized. Phase III- Conclusion.

The research findings were as follows:

1. Development for teachers the learning philosophy of sufficiency Economy: a case of Bannongwaeng school. Two components and indicators for success fordevelopment in learning management according to the philosophy of sufficiency economy as 1) development of sufficient school curriculum and 2) Learning management according to the philosophy of sufficiency economy. The participatory action research was employed. The participatory action research was employed, and consisted of a plan meeting, committee apointment, task assigment on distributed by dividing into four working group, continuous supervision and assessment

2. Guidelines for the development of teacher leadership in learning management according to the philosophy of sufficiency economy Economy : a case of Bannongwaeng school consist of practice, Lesson Learned, Training Workshop Knowledge Sharing and study tours as follows 1) included meeting 2) analyze the mission and having personnel in charge 3) Having Opportunity for personnel to be of working committees, 4) define duties and responsibilities 5) Supervision of teacher development and 6) assessment

3 . The results of teacher leadership development in learning management according to the philosophy of sufficiency economy : a case of Bannongwaeng school was teachers have leadership in learning management according to the philosophy of sufficiency economy, overall at the highest level ($\overline{X}$ = 4.73) With a high level of success.

Keywords: Philosophy of Sufficiency Economy, Learning Management, Teacher Leaderships

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามทุกด้านเพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาอารยประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2560 : 14-80) หมวด 5 มาตรา 54 ได้บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัยภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตนและมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มาตรา 258 (จ)

ด้านการศึกษา (3) ให้มีกลไกและระบบการผลิต คัดกรองและพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ให้ได้ผู้มีจิตวิญญาณของความความเป็นครู มีความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง รวมทั้งมีกลไกในการสร้างระบบคุณธรรมในการบริหารงานบุคคลของผู้ประกอบวิชาชีพครูและ (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนทุกระดับเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ตามความถนัดและปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวโดยสอดคล้องกันทั้งระดับชาติและระดับพื้นที่ ตามนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการนำพาประเทศให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในข้อที่ 4 ด้านการศึกษาและเรียนรู้ จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาแ]tสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ และพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ที่มีคุณภาพและมีจิตวิญญาณของครู สนองตอบวิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (2560 : 78-118) ที่กำหนดไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกลยุทธ์ที่ 3 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของคนทุกช่วงวัย โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการศึกษา มาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ สื่อ แหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนในทุกระดับการศึกษา เพื่อสร้างและพัฒนาพลเมืองที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถ ทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนจนถึงขีดสูงสุดตามความสามารถ ปรับปรุงระบบการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในทุกระดับเพื่อให้ได้ครูดี มีความรู้ ทักษะและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูเข้าสู่ระบบการศึกษาในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดสูงสุดของศักยภาพแต่ละบุคคล

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษา ในโลกยุคปัจจุบันครูต้องพัฒนาตนเองและเรียนรู้เท่าทันเพื่อปรับตัวตามสิ่งต่าง ๆ การเตรียมครูในฐานะเป็นผู้ออกแบบการจัดศึกษาในชั้นเรียนเพื่อจัดการเรียนรู้ให้นักเรียน ให้มีความพร้อมเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในการรู้เท่าทันกระแสของการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้น ดังนั้นการพัฒนาครูถือเป็นหลักสำคัญที่ต้องทำให้ครูเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง จึงมีความสำคัญจำเป็นเร่งด่วน เพราะว่าครูมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนานักเรียนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในอนาคตเพื่อช่วยขับเคลื่อนพัฒนาประเทศชาติให้นักเรียนสามารถเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ อีกทั้งการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้าเท่าทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเพื่อให้เกิดคุณภาพที่สูงสุดซึ่งหัวใจสำคัญของสถานศึกษาคือผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบในสถานศึกษานั้น

ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นจะต้องทราบผลการดำเนินงานและความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองแวง เป็นโรงเรียนที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ถูกต้องต่อเนื่องอย่างยั่งยืน โดยเชื่อว่าครูเป็นปัจจัยที่สำคัญและต้องมีภาวะผู้นำในการพัฒนาการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมอันจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ จึงได้

จัดทำการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

2. เพื่อศึกษาและร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง มีลักษณะเป็นการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านพื้นที่ เป้าหมายในการทำวิจัย คือโรงเรียนบ้านหนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร

กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย

ผู้วิจัย ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนบ้านหนองแวง ทำวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนบ้านหนองแวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นทั้งกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาและร่วมวิจัยในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านหนองแวง 1 คน

ผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 4 คน ทำหน้าที่นิเทศ ติดตามผลการจัดการเรียนรู้ของครูและครูผู้สอน จำนวน 7 คน

นักเรียน จำนวน 27 คน โดยพิจารณาคัดเลือกตัวแทนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1– ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องละ 3 คน ที่สามารถสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนได้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนบ้านหนองแวง จำนวน 7 คน

ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 22 คน โดยพิจารณาคัดเลือกผู้ปกครองนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ห้องเรียนละ 2 คน

ผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 9 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจากผู้แทนองค์กรในชุมชนที่เป็นเขตบริการ ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรชุมชน ผู้แทนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและผู้แทนผู้ประกอบการชุมชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้

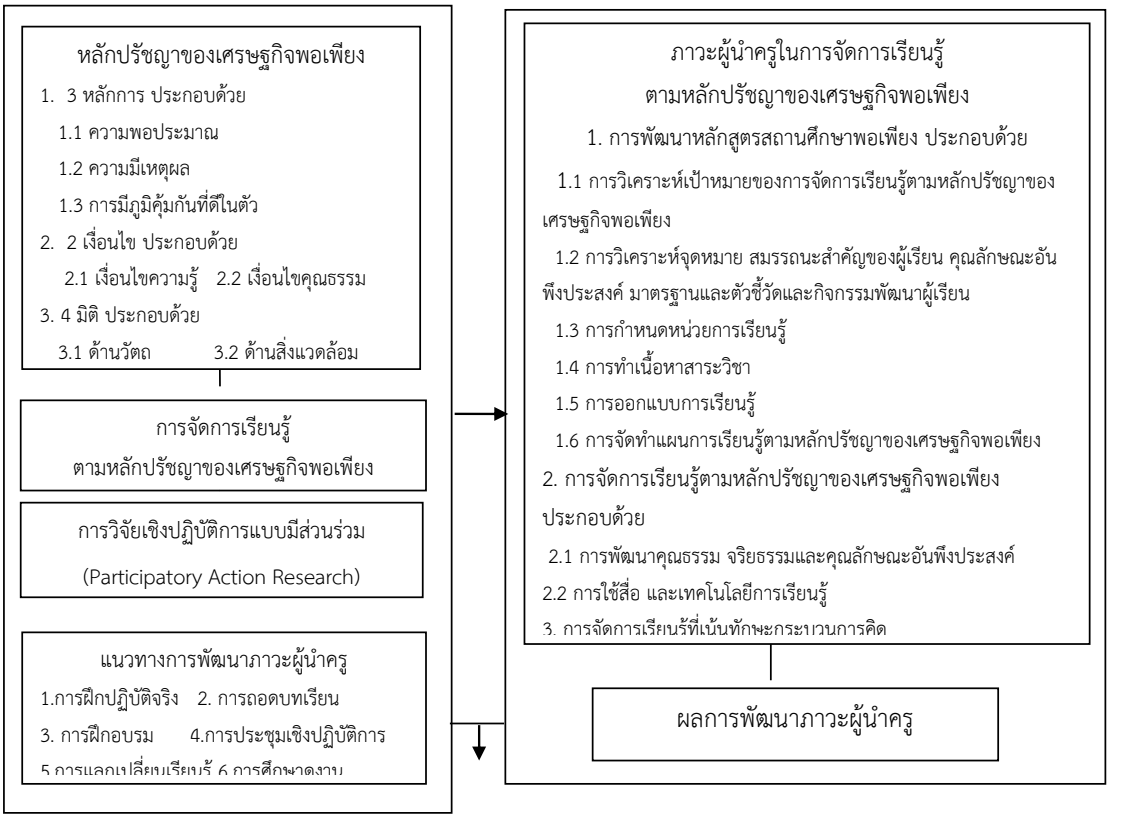
1. ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง :กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง ได้แก่ การวิเคราะห์เป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ การทำเนื้อหาสาระวิชา การออกแบบการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การใช้สื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติจริง การถอดบทเรียน การฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ

ขอบเขตด้านระยะเวลา การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการระหว่างเดือนพฤษภาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน 2561

ขอบเขตด้านกระบวนการวิจัย การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง เป็นศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบดำเนินการ 4 ขั้นตอน (Kemmis and Mc Taaggart.1991 หน้า 169-170, อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์. 2554.หน้า 343-344) ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Acting) ขั้นตอนที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observing) และ ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflecting)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง โดยมีการดำเนินการ แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วิเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ระยะที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้หลักการวิจัยแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ

ระยะที่ 3 สรุปผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

ฉบับที่ 2 แบบประเมินการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

ฉบับที่ 3 แบบสังเกตการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

ฉบับที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพ ได้จากการรวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นต้น ใช้วิธีการตีความแล้วสร้างข้อสรุป รวมถึงการวิเคราะห์โดยใช้ประสบการณ์ของผู้วิจัย

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงปริมาณ จากแบบสอบถาม แบบประเมิน แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นต้น ตามลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูล และตัวแปรที่ศึกษา

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นภาพรวม เมื่อการพัฒนาดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ ข้อมูลโดยภาพรวมอีกครั้งเพื่อประเมินผลการพัฒนาและจัดทำการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยทั้งหมด

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ผลทันทีที่มีการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามสิ้นสุดลงในแต่ละครั้ง เพื่อหาข้อผิดพลาดในการดำเนินการและพิจารณาความเพียงพอ (Rich) ของข้อมูลที่รวบรวมได้ และป้องกันการหลงลืมประเด็นซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากการประชุม การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มหรือการสังเกต

2. การวิเคราะห์อย่างละเอียดหลังการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนการวิจัยสิ้นสุดลง ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดอย่างละเอียดเพื่อเป็นข้อสรุปสำหรับการ เขียนรายงานการวิจัย และเป็นข้อมูลย้อนกลับ

3. การวิเคราะห์เพื่อสรุปภาพรวม เมื่อการพัฒนาดำเนินการจนจบและเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมอีกครั้งเพื่อประเมินผลการพัฒนาและจัดทำสรุปผลอภิปรายการวิจัย

สรุปผลการวิจัย จากผลการดำเนินงานการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง ปรากฏผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำครู ในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้1) องค์ประกอบหลักที่ 1การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง คือ การจัดทำแผนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การออกแบบการเรียนรู้ การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ การวิเคราะห์จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน ตัวชี้วัด และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิเคราะห์เป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและจัดทำเนื้อหาสาระวิชา องค์ประกอบหลักที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สื่อ เทคโนโลยีและการจัดแหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีโรงเรียนบ้านหนองแวง คือ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้จัดให้มีการประชุมบุคลากรทั้งหมดเพื่อชี้แจงภารกิจหน้าที่ความรับผิดชอบ แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินงานพัฒนาภาวะผู้นำครู 2) การฝึกอบรม ในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4) การฝึกปฏิบัติจริง 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ 6) การถอดบทเรียน

3. ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวม ($\overline{X}$ = 4.73) บรรลุผลสำเร็จในระดับสูงแยกเป็นตามองค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ครูมีภาวะผู้นำในด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72) ครูมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียงสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่บูรณาการครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องและสนองตอบต่อความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรของทุกภาคส่วน 2) ครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.75) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องตามองค์ประกอบในด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สื่อ เทคโนโลยีและการจัดแหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองแวง พบว่า มี 2 องค์ประกอบ คือ1) องค์ประกอบหลักที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง ได้แก่ การจัดทำแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การกำหนดหน่วยการเรียนรู้ การวิเคราะห์จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐาน ตัวชี้วัดและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การวิเคราะห์เป้าหมายของการจัดการศึกษาและการกำหนดเนื้อหาสาระวิชา องค์ประกอบหลักที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตาม

หลักปรัชญาของเศษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สื่อ เทคโนโลยีและการจัดแหล่งเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 39) และคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน (2558 : 4) กล่าวว่า 1) หลักสูตรการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับสภาพความต้องการและการกำหนดรายวิชา 2) การเรียนการสอนได้แก่ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและ 4) การพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมสอดคล้องกับภูมิสังคม ใช้หลักคิด หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบคุณธรรม

2. แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองแวง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) ซึ่งต้องอาศัยการมีส่วนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง นักเรียนและคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันศึกษาวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาและการแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบดำเนินงาน การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครู การศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู การถอดบทเรียนเป็นการสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมและศึกษาดูงานนำสู่การฝึกปฏิบัติจริง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันนำองค์ความรู้ที่ได้จากฝึกอบรมการศึกษาดูงานมาเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียน มีการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำครู โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมภาวะผู้นำของครูในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสอดคล้องกับภิญโญ ทองเหลา (2553 : 15) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้โดยดำเนินการสร้างระบบ อบรม ประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน สร้างคู่มือการใช้ระบบทดลองใช้ระบบ ประเมินและปรับปรุง Yulk (1998 : 465-490) กล่าวถึงวิธีการพัฒนาส่วนใหญ่จะจำแนกเป็น 3 วิธี คือ 1) การสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม 2) การพัฒนากิจกรรม และ3) การพัฒนาตนเอง (และวิเชียร วิทยอุดม (2550 : 249-257) กล่าวว่า วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำประกอบด้วย โปรแกรมการฝึกอบรม การมอบหมายงานพิเศษ การหมุนเวียนตำแหน่ง การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ การให้คำปรึกษาแนะนำ เทคนิคในการพัฒนาตนเอง

3. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองแวง พบว่าครูมีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.73) บรรลุผลสำเร็จในระดับสูง แยกตามองค์ประกอบได้ดังนี้ องค์ประกอบหลักที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาพอเพียง ($\overline{X}$ = 4.72) สอดคล้องตามแนวทางของหลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (2552 : 1-10) และพิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2552 : 82-94) ได้สรุปแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ว่าควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ 1) นำคุณลักษณะอันพึงประสงค์มาพิจารณาปรับปรุง หรือเพิ่มเติมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตร 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายและ3) ปรับปรุง เพิ่มเติม หรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการจัดการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นตามมาตรฐานการเรียนรู้ และองค์ประกอบหลักที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($\overline{X}$ = 4.72) สอดคล้องกับแนวคิดของคณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน (2558 : 4) กล่าวว่า 1) ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนมีการจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการกำหนดรายวิชา 2) ด้านการเรียนการสอน มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้ หรือสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ มีการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการพัฒนาและจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและ 4) ด้านการพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมสอดคล้องกับภูมิสังคม การใช้หลักคิด หลักปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักวิชาการอย่างสมเหตุสมผล มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และส่งเสริมการเรียนรู้แบบคุณธรรมเช่นเดียวกับปรียานุช ธรรมปิยา (2558 : 26-27) กล่าวว่าการจัดระบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยบูรณาการหลักคิดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกระดับชั้น และเพื่อเป็นการบ่มเพาะอุปนิสัยพอเพียง ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองแวงโดยใช้หลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการพัฒนาที่ส่งผลสำเร็จต่อผู้บริหาร ครูบุคลากร นักเรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ทำให้โรงเรียนบ้านหนองแวงเป็นโรงเรียนที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการสู่การจัดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มรูปแบบ เป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบและเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้ในหลักการแนวคิดให้แก่กลุ่มผู้ร่วมวิจัยให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีทิศทางเป้าหมายและมีแนวปฏิบัติเป็นเลิศที่เกิดจากการพัฒนาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องสำคัญที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องตระหนักและเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร นักเรียน

ผู้ปกครองชุมชนและผู้เกี่ยวข้องเข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ มีทักษะ สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

3. เป็นข้อสนเทศสำหรับผู้บริหารการที่จะดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มป้าหมาย ซึ่งสถานศึกษาที่มีความสนใจจะนำงานวิจัยไปพัฒนาควรศึกษาบริบทและวัฒนธรรมขององค์กรแล้วดำเนินการส่งเสริมพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอพียงสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วน

2. เนื่องจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการณีศึกษา ควรให้มีการนำหลักการ แนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขยายผลโดยดำเนินการให้เต็มรูปแบบเพื่อให้ได้ผลการวิจัยไปใช้กับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตรประธานกรรมการที่ปรึกษาวิยานิพนธ์ ดร.ละม้าย กิตติพร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ที่ให้คำแนะนำในการเขียนบทคัดย่อภาษาอังกฤษ ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่านที่ได้เมตตาประสิทธิประสาทวิชาความรู้และช่วยเหลือด้วยดีมาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณดร.มารุต อุปนิสากร ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ดร.ธีระ ภูดี รองอธิการบดี มหาวิทยาราชภัฏกาฬสินธิ์ ดร.ประภาส ไชยมี รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ดร.วิหาญ พละพร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ดร.อนัตตา ชาวนา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแมด และ ดร.ชรินดา พิมพบุตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปลวกธาตุโสภาวิทยา ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนกรุณาให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคณะครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง นักเรียนและผู้แทนองค์กรชุมชนที่กรุณาอนุเคราะห์ให้ข้อมูลและร่วมการวิจัยเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหนองแวงทุกท่านและขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่แตงอ่อน ก่อคุณ ตลอดจนครอบครัวและญาติพี่น้องทุกคนที่เป็นแรงบันดาลใจในการวิจัยในครั้งนี้ ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณคุณพ่อ

ทองคำ ก่อคุณและบุพการีผู้ให้ความรักความอบอุ่น ตลอดจนบูรพาจารย์ที่มีส่วนสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัยจนประสบผลสำเร็จตามความประสงค์

เอกสารอ้างอิง

บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียง.คณะทำงาน,กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียงมูลนิธิ ยุวสถิรคุณ, 2558.

ปรียานุช ธรรมปิยา.(2558). **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พ.ศ. 2549-2558.** กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด, 2558.

พิมพ์ผกา ธรรมสิทธิ์. **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : การทดสอบโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552.

ภิญโญ ทองเหลา. **การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.

วิเชียร วิทยอุดม. **องค์การและการจัดการ.** กรุงเทพฯ : บริษัทธนธชการพิมพ์ จำกัด, 2550.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 14-80. 6 เมษายน 2560.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. **คู่มือหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาสำหรับครูและศึกษานิเทศก์.** กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว, 2550.

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, คุรุสภา. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545).** กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิคจำกัด, 2546.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

องอาจ นัยพัฒน์. **การออกแบบการวิจัย วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

Yukl , Gary A. **Leadership in Organizations**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1998.

การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

Developing a Teacher Leadership Development Model in Learning Management Based on Philosophy of Sufficiency Economy in Secondary Schools under the Regional Education Office 11

สิริกร ไชยราช[1]
วัฒนา สุวรรณไตรย์[2]
ธวัชชัย ไพใหล[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 2) พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา และ 3) ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา และประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน สรุปผลและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ภาวะผู้นำครู, การจัดการเรียนรู้, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มี 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง มี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 2) การบริหารจัดการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบย่อย 14 ตัวบ่งชี้ 3) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น มี 2 องค์ประกอบย่อย 10 ตัวบ่งชี้ 4) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ และ 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ และ 5) การวัดและประเมินผล

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมโดยรวม ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, ภาวะผู้นำครู, การจัดการเรียนรู้, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the components of teacher leadership in learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools under the Regional Education Office No. 11, 2) develop a teacher leadership development model on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools, and 3) validate the of the developed model for teacher leadership development on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools. The research and development approach was performed in two phases: Phase I: study the components of teacher leadership on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools by document research , and in-depth interviews 5 experts Followed by interviewing 11 experts to confirm the teacher leadership components. Phase II: construct and develop a teacher leadership development model on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools Confirmation the developed model based on experts' reviews, summarization and presentation of the model for developing teacher leadership in learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools under the Regional Education

Office No.11. The research instruments included a structured interview form, a leadership assessment form, Data were analyzed through frequency, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The components of teacher leadership on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools under the Regional Education Office No.11 involved 5 components with 65 indicators: 1) Being a role model in Sufficiency Economy with 10 indicators; 2) Learning Management with 14 indicators; 3) Self-Development and being others' mentor with 1 5 indicators; 4) Being a Change Teacher Leader with 1 3 indicators; and 5) Building Learning Networks with 13 indicators.

2. The teacher leadership model on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools under the Regional Education Office No.11 included 6 components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents 4) development processes, and 6) measurement and evaluation.

3. The effectiveness of the teacher leadership model on learning management based on Philosophy of Sufficiency Economy in secondary schools under the Regional Education Office No.11 as validated by 9 experts was at the highest.

Keywords: Development Model, Teacher Leadership, Learning Management, Philosophy of Sufficiency Economy

บทนำ

"เศรษฐกิจพอเพียง" เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 42 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ และนอกจากนี้ "เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มี

สติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ” และนอกจากนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักในการดำเนินชีวิตไปสู่ความเจริญก้าวหน้า พร้อมกับความสมดุลและมั่นคง เมื่อนำไปใช้บริหารจัดการตนเอง และภารกิจที่บุคคลนั้นกำลังกระทำอยู่อย่างสม่ำเสมอ ย่อมสำเร็จประโยชน์ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นกรอบแนวคิดที่ต้องใช้ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมในการตัดสินใจ โดยคำนึงถึง 3 หลักการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมุ่งที่จะทำให้ผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม (ศูนย์สถานพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560 : 1-2)

การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องมีการขับเคลื่อนในการจัดการศึกษาทั้งระบบโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการขับเคลื่อน 5 ด้าน คือ 1) การเตรียมความพร้อมในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา 2) การจัดระบบการเรียนรู้ 3) กิจกรรมโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การดำเนินการเปลี่ยนแปลง และ 5) การสร้างเครือข่ายและขยายผล (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์ : 2557) การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจ เพื่อท้ายที่สุดแล้วเกิดกระบวนการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนจนเป็นวิถีชีวิตและปลูกฝังและบ่มเพาะผู้เรียน เด็กและเยาวชนให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” จะสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ (ปรียานุช ธรรมปิยา : 2558) ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2664) สำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการกำกับทิศทางการปฏิบัติงานของกระทรวงศึกษาธิการและส่วนราชการ/หน่วยงานในสังกัด นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงาน เพื่อสร้างผลผลิต ผลลัพธ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างมีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2664) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 นั้น นำหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคง เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยได้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้ทั้งมิติความมั่นคง มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการบริหารจัดการภาครัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559 : คำนำ) และสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” มีจุดมุ่งหมาย 3 ประการ ดังนี้ 1) คนไทยเป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่

สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 2) สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (ศูนย์สถานพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560, หน้า 1)

จะเห็นได้ว่า จากการที่สถานศึกษาจะดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิผล ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยครูจะต้องมีภาวะผู้นำสูงจึงจะสามารถเป็นแบบอย่าง และโน้มน้าวให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม ตลอดจนสามารถจัดการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายและความสำคัญของภาวะผู้นำครู ซึ่งสำนักงานพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553 : 13) ให้ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงความเกี่ยวข้อง สัมพันธ์ส่วนบุคคล และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยปราศจากการใช้อิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ก่อให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ส่วน อาภารัตน์ ราชพัฒน์ (2554 : 8) กล่าวถึง ภาวะผู้นำครูว่า เป็นการแสดงออกของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่วัดได้จากพฤติกรรม ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านมีการพัฒนาตนเองและเพื่อนครู องค์ประกอบด้านเป็นแบบอย่างทางการสอน องค์ประกอบด้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาและองค์ประกอบด้านเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ส่วน ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 347) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำครู หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำแบบนี้เป็นการสร้างสถานการณ์ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถที่จะสร้างและทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำครูเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับชุดของพฤติกรรมและการกระทำที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์เครือข่ายระหว่างแต่ละคนในโรงเรียน ในขณะที่ York-Barr and Duke (2004 : 260) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำครูว่า หมายถึง กระบวนการที่ครูรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มเพื่อนร่วมงานมีอิทธิพลต่อหัวหน้างานหรือสมาชิกคนอื่นๆ ของโรงเรียนและชุมชน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน วิธีปฏิบัติงานที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยมุ่งพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับบุคลากรและชุมชน ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาวะผู้นำครูและภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 โดยการศึกษาแนวคิดและผลการวิจัย ประกอบด้วย 1) การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง 2) การบริหารจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น 4) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

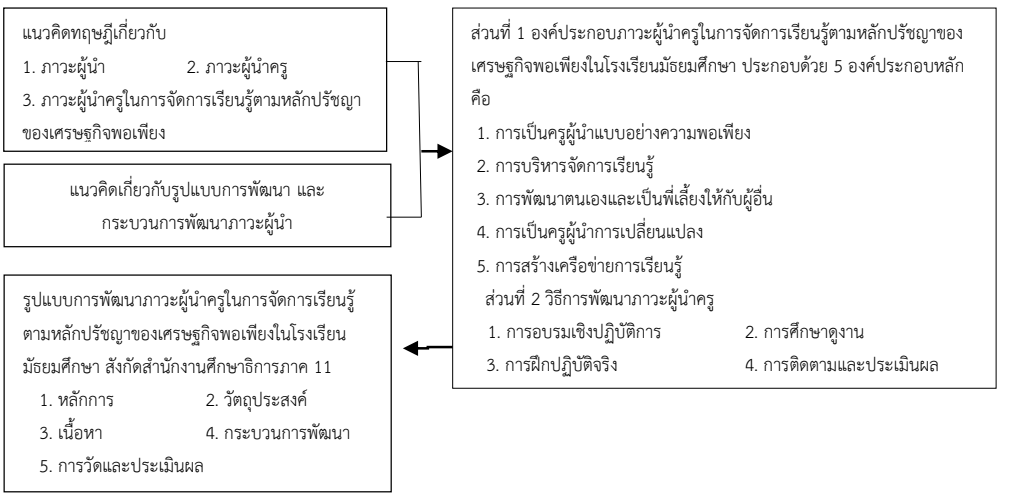
องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์จากแนวคิดของทิศนา แขมมณี (2548), วัฒนา สุวรรณไตรย์ และ ประยูร บุญใช้ (2550), วิศิษฏ์ มุ่งนากลาง (2556), ศิริพร กุลสานต์ (2557), รัตติยา พร้อมสิ้น (2559) จากนั้นนำมาสรุปโดยการบูรณาการจากแนวคิดดังกล่าว ได้องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนาและ 5) การวัดและประเมินผล

วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู ประกอบด้วย 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน 3) การฝึกปฏิบัติจริงและ 4) การติดตามและประเมินผล

ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D)

ขอบเขตด้านระยะเวลาดำเนินการวิจัย ดำเนินการวิจัย ระหว่างปีการศึกษา 2560-2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ 4 ขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ รายละเอียดส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นข้อคำถามปลายเปิด ซึ่งระบุประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำครูและภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

1.2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11

2. แบบประเมินภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ครั้งที่ 1

1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

1.2 นัดหมายในการเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำการสัมภาษณ์

1.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวัน เวลาที่นัดหมาย และทำการจดบันทึกรายละเอียดของการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งบันทึกภาพและบันทึกเสียง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เชี่ยวชาญ 9 คน

2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ครั้งที่ 2

ผู้วิจัยเข้าพบผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน สัมภาษณ์เพื่อยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มาวิเคราะห์เนื้อหา และหาความสอดคล้องของข้อมูลเพื่อสรุปองค์ประกอบภาวะผู้นำครู และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสมรูปแบบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูและองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู

ขั้นที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครู

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำครู

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาและวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำและนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ครั้ง

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ

ขั้นที่ 3 การสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 4 ประเมินความเหมาะสมรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 คน ปรับปรุงรูปแบบ จัดทำคู่มือและเอกสารประกอบการพัฒนา ฉบับสมบูรณ์สรุปผลการพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปผลการวิจัย 1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มี 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง มี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ 2) การบริหารจัดการเรียนรู้มี 3 องค์ประกอบย่อย 14 ตัวบ่งชี้ 3) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น มี 2 องค์ประกอบย่อย 10 ตัวบ่งชี้ 4) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ และ 5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล

3. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มี 5 องค์ประกอบหลัก 12 องค์ประกอบย่อย 65 ตัวบ่งชี้จำแนกเป็นองค์ประกอบหลักที่ 1 การเป็นครูผู้นำแบบอย่างพอเพียง มี 3 องค์ประกอบย่อย 15 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 2 การบริหารจัดการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบย่อย 14 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 3 การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่นมี 2 องค์ประกอบ 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 4 การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลักที่ 5 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ มี 2 องค์ประกอบย่อย 13 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพฤติกรรมการแสดงออกของความเป็นผู้นำของครู ใน

กระบวนการทำงานร่วมกันที่แสดงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและครูผู้นำเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจ โน้มน้าวใจเพื่อนครูด้วยกระบวนการสื่อสารทางความคิดให้เกิดการเห็นคล้อยตามด้วยความเต็มใจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นผลทำให้เกิดพลังแห่งการเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่เป้าหมายของการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไชยา ภาวะบุตร (2555, หน้า 347) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำครู หมายถึง รูปแบบภาวะผู้นำที่ครูในระดับต่างๆ ในสถานศึกษามีโอกาสที่จะนำหรือเป็นผู้นำ ภาวะผู้นำแบบนี้เป็นการสร้างสถานการณ์ทำให้คนได้ทำงานหรือเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสามารถที่จะสร้างและทำให้เกิดความเข้าใจดีขึ้น เป็นการนำเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ภาวะผู้นำครูเป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับชุดของพฤติกรรมและการกระทำที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์เครือข่ายระหว่างแต่ละคนในโรงเรียน

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ ประกอบด้วย 1.1) มุ่งให้ครูมีความรู้ความเข้าใจหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปบูรณาการในการเรียนการสอน และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 1.2) ใช้วิธีการพัฒนาที่เน้นกระบวนการคิด ถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิธีการที่หลากหลาย 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ประกอบด้วย 2.1) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีการเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง 2.2) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีการบริหารจัดการเรียนรู้ 2.3) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีการพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น 2.4) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีการเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2.5) เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีการสร้างเครือข่าย 3) เนื้อหาของรูปแบบ ประกอบด้วย 3.1) การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง 3.2) การบริหารจัดการเรียนรู้ 3.3) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น 3.4) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3.5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ 4) กระบวนการรูปแบบ ประกอบด้วย 4.1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 4.2) การศึกษาดูงาน 4.3) การฝึกปฏิบัติการ 4.4) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล และ 5) การวัดและประเมินผล ประเมินก่อนการพัฒนาประเมินผลหลังการพัฒนา

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะการออกแบบการพัฒนาได้มีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบ การพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐปนีย์ นารี (2561, บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูเพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการของรูปแบบ ประกอบด้วยหลักบูรณาการ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำครูให้มีความเป็นครูมืออาชีพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน และการเป็นแบบอย่างที่ดี 3) เนื้อหา ประกอบด้วย ความเป็นครูมืออาชีพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน และการเป็นแบบอย่างที่ดี 4) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกปฏิบัติจริง 5) การวัดและการประเมินผล แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนพัฒนา ระหว่างพัฒนา และสิ้นสุดการพัฒนา

3. ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ วัตถุประสงค์ สื่อหรือแหล่งเรียนรู้ การประเมินผล ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ระยะเวลาที่ดำเนินกิจกรรมและเนื้อหาสาระ

3.2 ความเหมาะสมของเอกสารประกอบการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง การบริหารจัดการเรียนรู้ การสร้างเครือข่าย ตามลำดับ

ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในกระบวนการพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการศึกษาองค์ประกอบและเนื้อหาสาระจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิที่มีความรู้ ความเข้าใจและเกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ นักบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศิษฐ์ มุ่งนากลาง (2556, หน้า 226) ที่ทำการวิจัยและการพัฒนาภาวะผู้นำครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยและพัฒนา 5 ระยะ 4 ขั้นตอนคือระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เอกสารและวิจัยเชิงสำรวจ ระยะที่ 2 การยกร่างและพัฒนารูปแบบประกอบด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบประกอบด้วยการทดลองใช้รูปแบบกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกระบวนการพัฒนารูปแบบ 4 ขั้นตอนพบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำครูมี 4 องค์ประกอบคือ 1) บุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 2) แบบอย่างทางการสอน 3) การสร้างเรือข่ายและการมีส่วนร่วมและ 4) มุ่งพัฒนาผู้เรียน ผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกพฤติกรรม ผลของการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าการประเมินภาวะผู้นำครูของผู้เข้ารับการพัฒนาโดยรวมหลังการพัฒนาเพิ่มขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา และงานวิจัยของ ฐปนีย์ นารี (2561, บทคัดย่อ) ซึ่งผลการวิจัยพบว่ารูปแบบและคู่มือรูปแบบการพัฒนา มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำไปใช้กับกลุ่มทดลอง พบว่าพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำครูเพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการปฏิบัติหลังสิ้นสุดการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และพฤติกรรมด้านภาวะผู้นำครู ระยะสิ้นสุดการพัฒนามีระดับภาวะผู้นำสูงกว่าระยะก่อนการพัฒนา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่ พบว่า ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) การเป็นครูผู้นำแบบอย่างความพอเพียง 2) การบริหารจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาตนเองและเป็นพี่เลี้ยงให้กับผู้อื่น 4) การเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงและ5) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้มี ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. จากผลการวิจัย พบว่า ความเหมาะสมของรูปแบบในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังหัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 อยู่ในระดับมากที่สุด จึงสามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาสรุปเป็นองค์ความรู้ เป็นแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

2. ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่เป็นภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและตามช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดีคณะครุศาสตร์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ต่างๆ อันมีคุณค่า ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์และนำเอาความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานและพัฒนาการศึกษาต่อไป ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และเสนอแนะเพิ่มเติมข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวังยางวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่อำนวยความสะดวกให้การส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัยจนสำเร็จ ลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยดี และขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ รุ่นที่ 7 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความ ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณปู่ คุณย่า และคู่สมรส พร้อมด้วยสมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จนการวิจัยเสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564).** สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2553). **คู่มือประเมินสมรรถนะครู**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ไชยา ภาวะบุตร. (2555). ***ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา***. พิมพ์ครั้งที่ 1. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ฐปนีย์ นารี. (2561). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู เพื่อดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทิศนา แขมมณี. (2548). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียานุช ธรรมปิยา. (2558). **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549-พ.ศ. 2558)**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.

_____. (2559). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับความเข้มแข็งของโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี ธนธัชการพิมพ์.

รัตติยา พร้อมสิ้น. (2559). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วัฒนา สุวรรรไตรย์ และประยูร บุญใช้. (2550). **การพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต (หลักสูตร 5 ปี)**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ : การสนับสนุนทุนจากศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

วิศิษฐ์ มุ่งนากลาง. (2555). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 11**.วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ศาลินา บุญเกื้อ และ นันทกาญจน์ ชินประหัษฐ์. (2557). **การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา**. ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.

ศิริพร กุลศานต์. (2557). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุรีรัตน์ พัฒนเธียร. (2552). ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

_____. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยพัฒน์.

_____. (2554). **พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา**. เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554.

_____. (2559). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

อาภารัตน์ ราชพัฒน์. (2554). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

York-Barr, J., and Duke, K. (2004). *"What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship".*Review of Educational Research.74 (3): 260.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

Development model of teacher leadership on learning management in Thailand 4.0 in primary schools under the regional education office 11

ปิยณัฐ วงศ์เครือศร[1]
วัฒนา สุวรรณไตรย์[2]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 2)พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 3) หาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและการวิจัยเชิงสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 388 คน ระยะที่ 2 จัดทำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และยืนยันรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ ระยะที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 จำนวน 30 คน จาก 8 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1) องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 66 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 มี 9 ตัวบ่งชี้

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

2) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 10 ตัวบ่งชี้ 3) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) คุณธรรม จริยธรรม มี 9 ตัวบ่งชี้ 5) การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ มี 8 ตัวบ่งชี้ 6) การทำงานเป็นทีม มี 9 ตัวบ่งชี้ และ7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มี 13 ตัวบ่งชี้

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อการเรียนรู้ และ6) การวัดและประเมินผล

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมมากที่สุด และผู้ที่เข้ารับการพัฒนามีดัชนีความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 คิดเป็นร้อยละ 45.80

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, ภาวะผู้นำครู, การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the components of teacher leadership on instructional management in Thailand 4.0 era in primary schools under the Regional Education Office No.11; 2) establish a model for teacher leadership development on instructional management; and 3) validate the effectiveness of the developed model. This research and development approach (R&D) was performed in three phases: Phase I: Model Investigation of teacher leadership development on instructional management in Thailand 4.0 era through document analysis, experts' in-depth interviews and a survey research with 388 teachers working in primary schools under the Regional Education Office No.11 in the 2018 academic year; Phase II: Model Construction and Confirmation based on experts' reviews; and Phase III: Model Implementation with 30 teachers drawn from eight primary schools under the Office of Sakon Nakhon Primary Education Area 1. The research instruments included an unstructured interview from, a set of rating scale questionnaires, and a leadership assessment form. Data were analyzed through frequency, percentage, mean and standard deviation.

The findings were as follows:

1. The components of teacher leadership on instructional management in Thailand 4.0 era in primary schools under the Regional Education Office No.11 involved

seven components with 66 indicators describing as follows: 1) School Curriculum Development to Improve Learners' Skills toward Thailand 4.0, comprising nine indicators; 2) Instructional Management for Creating Innovation in Thailand 4.0 era, comprising ten indicators; 3) Creative Thinking Skills, comprising eight indicators; 4) Morality and Ethics, comprising nine indicators; 5) Self-Development toward Professionals, comprising eight indicators; 6) Team Work, comprising nine indicators; and 7) Digital Technology Skills, comprising 13 indicators.

2. The model for teacher leadership development on instructional management in Thailand 4.0 era in primary schools under the Regional Education Office No.11 included seven components: 1) principles, 2) objectives, 3) contents 4) development processes, 5) media and learning resources, and 6) measurement and evaluation.

3. The effectiveness of the developed model for teacher leadership development on instructional management in Thailand 4.0 era in primary schools under the Regional Education Office No.11 revealed that the model was appropriate at the highest level in overall. The participating teachers reported a level of progress index in terms of teacher leadership on instructional management in Thailand 4.0 era at the percentage of 45.80.

Keywords: Teacher Leadership, Instructional Management in Thailand 4.0 Era

บทนำ

ประเทศไทยมีพัฒนาการทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มต้นจาก ไทยแลนด์ 1.0 ที่เน้นเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม มาสู่ ไทยแลนด์ 2.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และพัฒนาสู่ ไทยแลนด์ 3.0 ที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น จวบจนปัจจุบัน ในช่วงต้นของการขับเคลื่อน ไทยแลนด์ 3.0 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 7-8 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการคาดหวังว่า ประเทศไทยจะก้าวสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ เฉกเช่นเดียวกับประเทศเกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮ่องกง และสิงคโปร์ ซึ่งดูเหมือนว่าทุกอย่างจะดำเนินไปได้ด้วยดี แต่ในความเป็นจริง ไทยแลนด์ 3.0 เป็นเทคโนโลยีและทุนของต่างชาติที่นำเข้ามาไม่มีกระบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างจริงจัง ขาดการสะสมทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาทุนมนุษย์ ประเทศไทยจึงถูกมองเป็นประเทศที่ดูเหมือนทันสมัย แต่ไม่พัฒนา การที่ไม่มีฐานรากที่แข็งแรงของตนเอง ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ พึ่งพิงกับโอกาสของการค้าและการลงทุนจากภายนอก แต่ละเลยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ในที่สุดประเทศไทยจึงต้องเผชิญกับวิกฤตต้มยำกุ้ง ในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งหลังจากการเกิดวิกฤตแล้ว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยได้ตกลงมาอยู่ที่ระดับร้อยละ 3-4 มาเกือบ 20 ปี จวบจนปัจจุบัน นี่คือภาวะของการติดอยู่ในกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)

ไทยแลนด์ 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมๆกับเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปสู่ ประเทศในโลกที่หนึ่ง ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ในบริบทของโลกยุค The Fourth Industrial Revolution อย่างเป็นรูปธรรม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีได้วางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยขับเคลื่อนผ่านกลไกประชารัฐ(กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559, หน้า 7-9)

ภาวะผู้นำครูมีความสำคัญ มีคุณค่าและมีประโยชน์แก่วงการทางวิชาการเรียนการสอน เป็นการที่ครูรวมพลัง ร่วมมือทำงานในชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ(professional learning community) มีวัฒนธรรมของการร่วมมือและเสริมสร้างการพัฒนาวิชาชีพซึ่งได้แก่ แก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหา บำรุงรักษาสิ่งที่ดีอยู่แล้วให้คงอยู่ต่อไป และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์แก่วิชาชีพซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ 1) ส่งเสริมพัฒนาเพื่อนครูสู่ครูมืออาชีพ 2) เป็นผู้นำด้านการเรียนการสอนและมีนวัตกรรม 3) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4) มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Fullan, 2001, p.96) ในช่วงที่ผ่านมามีการให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาต่อการเพิ่มคุณภาพครูมากขึ้น เนื่องจากความพยายามในการปฏิรูปการศึกษา เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในโรงเรียน เกิดแรงผลักดันต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและภาวะผู้นำครู (Barth, 2001, pp.443-449) โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วให้ครูเป็นผู้นำในการสอนแก่ครูคนอื่นๆ นำไปสู่การร่วมมือ มีการยืนยันงานเอกสารงานวิจัยต่างๆ ว่าการกระจายภาวะผู้นำไปสู่ครูหรือส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการนำส่งผลทางบวกต่อการปฏิรูปการจัดองค์กรของสถานศึกษา และทำให้การแตกแยกของครูลดลง อีกทั้งการมีส่วนเกี่ยวข้องและการรวมมือรวมพลังของบุคลากรครูในสถานศึกษาอันเป็นหลักสำคัญของความสามารถทางภาวะผู้นำ และภาวะผู้นำครูนั้นยังเป็นปัจจัยในการพัฒนาสถานศึกษา และมีอิทธิพลทางบวกต่อความเชื่อมั่นในความสามารถ (self-efficacy) และขวัญกำลังใจครู (Harris, 2002, pp.22-23) นอกจากนี้พบว่าภาวะผู้นำครูในด้านการจัดการเรียนรู้ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน มีการกระจายสัดส่วนภาระงานทางภาวะผู้นำให้แก่ครูอย่างทั่วถึง มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิภาพของครูและความผูกผันของนักเรียนเช่นเดียวกับปัจจัยอื่นๆที่พบว่า การเพิ่มพลังอำนาจให้ครูมีภาวะผู้นำมากขึ้น ทำให้ครูเห็นคุณค่าในตนเอง (self esteem) และมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้น ยังพบอีกว่าความสามารถทางภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ส่งผลทางตรงต่อประสิทธิผลของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพราะโรงเรียนที่จะประสบความสำเร็จนั้นไม่ใช่เฉพาะผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้นที่จะต้องมีภาวะผู้นำจะต้องพัฒนาครูในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำอีกด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพด้านการจัดการเรียนรู้ของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน (Rowan, Corrrenti & Miller, 2002, pp.1,525-1,567)

จะเห็นได้ว่าครูในยุคไทยแลนด์ 4.0 เน้นที่การสร้างชุมชนแห่งความสงสัย กระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ และอยากได้คำตอบขึ้นในชั้นเรียน ทำให้บรรยากาศในห้องเรียนทุกห้องเป็นห้องเรียนแห่งความสงสัยอยากเรียนอยากรู้ อยากหาคำตอบ "Community of Inquiry" และนักเรียนก็จะลงมือค้นหาคำตอบที่ตนสงสัยและอยากรู้เป็น กลุ่ม ค้นหาคำตอบผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่เรียกว่าการเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning = PBL) คือเริ่มต้นจากความสงสัย อยากเรียนอยากรู้แล้วก็จะพัฒนาเป็นปัญหาที่ต้องการคำตอบ (Problem) และจากปัญหาที่ต้องการคำตอบก็จะพัฒนาไปสู่การค้นหาคำตอบ ลงมือค้นหา

คำตอบ โดยใช้สมรรถนะความเป็นนักเรียน 3.0 นักเรียน 2.0 นักเรียน 1.0 เทคโนโลยีโรบอต และปัญญาประดิษฐ์เป็นตัวช่วย ผู้เรียนแต่ละคนจึงไม่อยู่นิ่ง แต่กระตือรือร้นและคิดค้นหาความรู้และคำตอบอยู่ตลอดเวลา (Active Learner) ซึ่งในกระบวนการของการเรียนรู้โดยยึดปัญหาเป็นฐาน นักเรียนอาจค้นหาคำตอบจากห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ สถานประกอบการ แปลงสาธิต โรงงาน บริษัท ธุรกิจของรัฐ หรือของเอกชน นักเรียนได้ค้นหาคำตอบจากสถานที่จริง สถานประกอบการจริงเพื่อให้ได้คำตอบที่เป็นจริง ทำให้เกิดคำว่า Work-based Learning หรือ Work-integrated Learning หรือ Site-based Learning ขึ้นทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน สถานประกอบการจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนของนักเรียน และจากการเรียนโดยยึดปัญหาเป็นฐานนี้ก็จะทำให้นักเรียนและ/หรือครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ และสร้างนวัตกรรมใหม่ การเรียนการสอนของครูในยุคไทยแลนด์ 4.0 จึงเป็นการเรียนการสอนที่เน้นการคิดสร้างสรรค์ ที่จะนำไปสู่การผลิตนวัตกรรม (ดิเรก พรสีมา, 2559) ซึ่งในสังคมไทยเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะปัญหาของครูซึ่งมีปัญหาสำคัญด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู กล่าวคือครูบางคนส่วนมากหรือบางส่วนในสถาบันการศึกษาแต่ละระดับยังยึดตนเองเป็นสำคัญหรือเป็นหลักการสอนโดยตนเองเคยใช้วิธีการหรือกระบวนการอย่างไรก็ทำแบบนั้นตลอดไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ไปในทางที่ดีแปลกใหม่และน่าสนใจ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายไม่มีความสุขสนุกในการเรียนรู้และเกิดความท้อแท้ในการเรียนเพราะรู้สึกว่าไม่ได้รับประโยชน์มากมายในการเรียน (ธราญา จิตรชญาวณิช, 2560, หน้า 7) และหากสถานศึกษานั้นครูขาดภาวะผู้นำในการจัดการเรียนรู้ย่อมทำให้ดำเนินงานต่างๆไปด้วยความยากลำบาก วุ่นวาย สับสน ต่างคนต่างทำงานไม่ประสานกัน และเกิดความขัดแย้ง การบรรลุเป้าหมายก็ย่อมจะล่าช้าและไม่ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (กนกอร สมปราชญ์, 2560, หน้า 222) และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 กล่าวถึงภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ คุณธรรม จริยธรรมการพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ การทำงานเป็นทีม และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

ด้วยเหตุผลและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการจัดทำการวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 เพราะการจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักที่สำคัญในวิชาชีพครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอนมีภาวะผู้นำทางการจัดการเรียนรู้ ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตลอดจนพิจารณาถึงความยั่งยืนของการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11

3. เพื่อหาประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร 616 โรงเรียน มีครูจำนวน 5,860 คน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดนครพนม 447 โรงเรียน มีครูจำนวน 4,877 คน และสังกัดศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 246 โรงเรียน มีครูจำนวน 2,534 คน รวมทั้งสิ้น 1,309 โรงเรียน และมีจำนวนครู 13,271 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในวิจัยเชิงสำรวจครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 สังกัดศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร ครูจำนวน 169 คน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ครูจำนวน 144 คน และสังกัดศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ครูจำนวน 75 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 388 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Yamane (1973, p. 1088)

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร ในศูนย์อำนวยการเครือข่ายเต่างอย จำนวน 30 คน จาก 8 โรงเรียน แยกเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 15 คน โรงเรียนขนาดกลาง 12 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 3 คน

ขอบเขตด้านวิธีดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีดำเนินการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่เป็นที่เชื่อถือเป็นหลักสำคัญและการทดลองใช้รูปแบบ

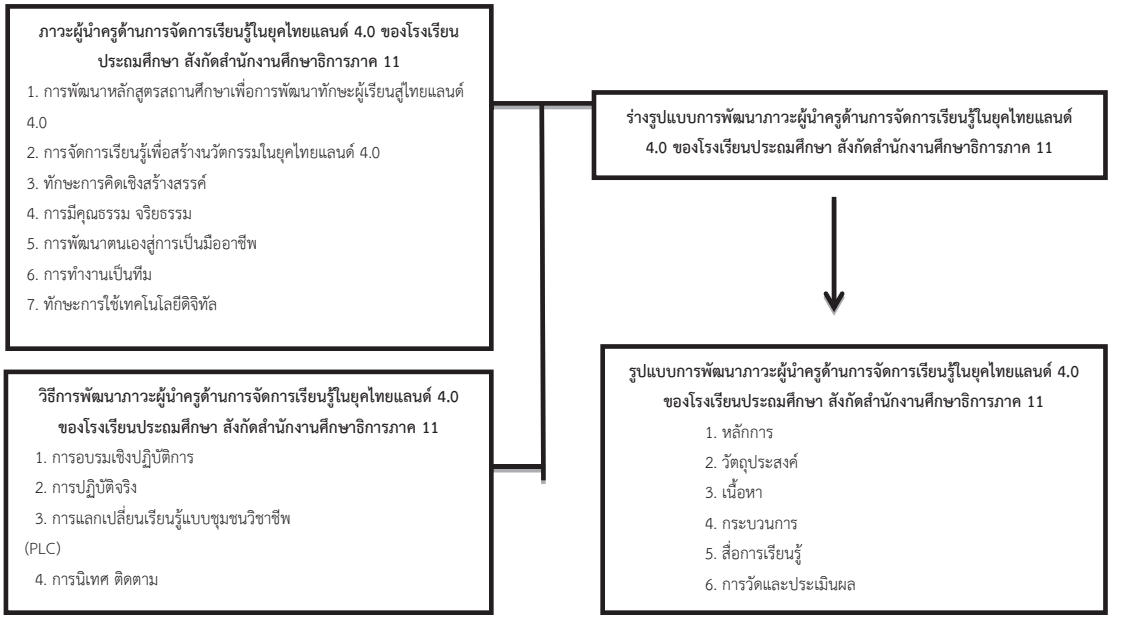
ขอบเขตด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคของไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 3) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม 5) การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ 6) การทำงานเป็นทีม และ7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3.2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย วิธีการพัฒนา 4 วิธี ดังนี้ 1) การอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การปฏิบัติจริง 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนวิชาชีพ (PLC) และ4) การนิเทศ ติดตาม

3.3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ดำเนินการในปีการศึกษา 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 ซึ่งแบ่งเป็น สังกัดศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร 616 โรงเรียน มีครูจำนวน 5,860 คน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดนครพนม 447 โรงเรียน มีครูจำนวน 4,877 คน และสังกัดศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร จำนวน 246 โรงเรียน มีครูจำนวน 2,534 คน รวมทั้งสิ้น 1,309 โรงเรียน และมีจำนวนครู 13,271 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดศึกษาธิการภาค 11 ปีการศึกษา 2561 สังกัดศึกษาธิการจังหวัดสกลนคร ครูจำนวน 169 คน สังกัดศึกษาธิการจังหวัดนครพนม ครูจำนวน 144 คน และสังกัดศึกษาธิการจังหวัดมุกดาหาร ครูจำนวน 75 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 388 คน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 ข้อมูลด้านองค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในโรงเรียนประถมศึกษาและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีการปฏิบัติหรือแสดงออกอยู่ในระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 7 คน ตรวจสอบ คือ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกหรือตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 จำนวน 2 คน ครู ที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูล แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบประเมินภาวะผู้นำภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย ได้กำหนดเป็น 6 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาเชิงสำรวจ ขั้นตอนที่ 4 ร่างและพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ขั้นตอนที่ 5 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 และขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0

สรุปผลการวิจัย องค์ประกอบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 66 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 มี 9 ตัวบ่งชี้ 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 10 ตัวบ่งชี้ 3) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ มี 8 ตัวบ่งชี้ 4) คุณธรรม จริยธรรม มี 9 ตัวบ่งชี้ 5) การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ มี 8 ตัวบ่งชี้ 6) การทำงานเป็นทีม มี 9 ตัวบ่งชี้ และ7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มี 13 ตัวบ่งชี้

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการ 5) สื่อการเรียนรู้ และ6) การวัดและประเมินผล

ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 พบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมมากที่สุด และผู้ที่เข้ารับการพัฒนามีดัชนีความก้าวหน้าในการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 คิดเป็นร้อยละ 45.80

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 3) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 4) การมีคุณธรรมจริยธรรม 5) การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ 6) การทำงานเป็นทีม และ 7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องจากว่าภาวะผู้นำครู คือ ลักษณะพฤติกรรมที่ครูได้แสดงออกในการปฏิบัติงานอย่างเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้มีอิทธิพลเป็นที่ยอมรับของครูคนอื่นส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานได้มีพฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเองและพัฒนางาน ซึ่งสอดคล้องกับเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) กล่าวว่า 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษา 2) สร้างผู้เรียนที่มีสมรรถนะเป็นที่ต้องการ และ 3) สนับสนุนการคิดนวัตกรรมและการใช้เทคโนโลยี

2. รูปแบบการพัฒนา ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและการประเมินผลโดยกระบวนการพัฒนา ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบที่ออกมานี้เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสมเหมาะกับการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา เนื่องจากผู้วิจัยได้นำรูปแบบมาทดลองใช้ตามระบวนการพัฒนารูปแบบพบว่าครูมีพฤติกรรมภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา หลังพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา พร้อมสิ้น (2559, หน้า 179-183) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบประกอบไปด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวัดและการประเมินผล

3. ประสิทธิผลของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ตรวจสอบได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียน

ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายข้อตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้คือ คู่มือรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู การวัดและประเมินผล วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ เนื้อหาของรูปแบบ 2) ภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา ระหว่างก่อนการทดลองใช้รูปแบบและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการประเมินภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา ระยะหลังการทดลองใช้รูปแบบ สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบ ซึ่งหมายความว่า ครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนามีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ก่อนเข้าร่วมการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย หลังจากที่ได้เข้าร่วมทดลองใช้รูปมีแบบภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นดัชนีความก้าวหน้า 45.80 ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบของภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา และรูปแบบมีกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชฎาพร พิมพิชัย (2556, หน้า 200) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำครูมี 5 องค์ประกอบหลักคือ 1) การสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) การกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนการสอน 3) การใช้กลยุทธ์ในการจัดการเรียน การสอน 4) การมีทักษะในการจัดการเรียนการสอนและ 5) การวัดและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนสู่ไทยแลนด์ 4.0 2) การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในยุคไทยแลนด์ 4.0 3) ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ 4) การมีคุณธรรม จริยธรรม 5) การพัฒนาตนเองสู่ความเป็นมืออาชีพ 6) การทำงานเป็นทีม และ 7) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำข้อมูลที่ได้นี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาครูให้มีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. จากผลการวิจัยพบว่าครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 มีภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 สูงขึ้นจึงควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาและเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นเรื่องกระบวนการสอนของครูไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ระดับภาค หรือระดับประเทศ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนแตกต่างกัน หากมีความ

แตกต่างจะได้พิจารณาถึงสาเหตุที่แตกต่าง ถ้ามีความศึกษาเหมือนกันจะได้เป็นเครื่องยืนยันข้อค้นพบ ซึ่งจะทำให้ข้อค้นพบที่ได้มีความน่าเชื่อยิ่งขึ้น

2. ควรนำรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ไปใช้ในสถานศึกษาอื่นที่ทำการเปิดสอนในระดับสูงกว่าโรงเรียนประถมและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อจะได้องค์ความรู้ที่เป็นภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยภาพรวม ผลที่ได้จะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของคอและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและตามช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพสินพิศ ธรรมรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมทั้งสอบถามความก้าวหน้าด้วยความเอาใจใส่ห่วงใยมาตลอดตั้งแต่ต้นจนงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร คณบดีคณะครุศาสตร์ รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ต่างๆ อันมีคุณค่า ซึ่งผู้วิจัยได้นำเอาความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์และนำเอาความรู้ไปใช้ในการทำงานต่อไป ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขเครื่องมือต่าง ๆ ในครั้งนี้ และขอขอบพระคุณ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ทั้ง 3 จังหวัด ประกอบด้วย สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 1 ศูนย์อำนวยการเครือข่ายเต่างอย ที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 11 ทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงด้วยดี และขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ รุ่นที่ 10 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและให้ความ ช่วยเหลือด้วยดีตลอดมา ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆด้าน จนการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2560). **ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังพัฒนา.

กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). **Thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อน ประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืน.** กรุงเทพฯ: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559). **อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0.** สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2561. จาก http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). ***คู่มือประเมินสมรรถนะครู***. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ดิเรก พรสีมา. (2559). **ครูไทย 4.0**. มติชน. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/news/345042.

ธราญา จิตรชญาวนิช. (2560). **การศึกษาและความเป็นครูไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัชฎาพร พิมพิชัย. (2556). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รัตติยา พร้อมสิ้น. (2559). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Barth, R.S. (2001). **Teacher Leader**. Phi Detta Kappan, 82(6), 443-449

Fullan, M. (2001). **The New Meaning of Education Change**. New York: College Teaching.

Haris, A. (2002). **Improving Schools through Teacher Leadership**. Educational Journal. Issue 59 p. 22 – 23.

Rowan, B., Correnti, R., & Miller, R., (2002). **What large-scale, survey reseach tells us about Teacher effect on student achievemen**t: insights from the prospects study of Elementary schools. Teachers College Record, 104(8), 1525 –1567.

Yamane, Taro. (1973**) Statistic : An Introductory Analysis(3rd ed)**. New York: Harper & Row Publishers.

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)

Administrative Strategies for Small-Sized Primary Schools under the Office of Basic Education Commission in the Northeastern Region Based on the National Education Plan (B.E. 2560-2579)

อภินันทิชัย แกระหัน[1]
ไชยา ภาวะบุตร[2]
ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ1)ศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของการปฏิบัติงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560–2579) 2)สร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย(Policy Research) ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยและการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาประถมศึกษา ปีการศึกษา 2561 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 373 คน เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูลใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน จากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องรายข้ออยู่ระหว่าง .90-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเรียงลำดับความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)โดยใช้เทคนิคประเมินความต้องการจำเป็น PNImodified เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ระยะที่ 2 การยกร่างกลยุทธ์ประกอบด้วย การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการทำกลยุทธ์และการสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ระยะที่ 3 ยืนยันและสรุปผลประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่านและจัดประชาพิจารณ์ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 ท่าน เพื่อประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและยืนยันความถูกต้อง

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยเรียงลำดับความต้องการความจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้1)ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 3) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 6) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ

2. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) มีองค์ประกอบกลยุทธ์ประกอบด้วย 1) การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจองค์กร 2) การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 3) การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการขององค์กร 4) การกำหนดทางเลือก 5) การกำหนดกลยุทธ์ 6) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติและกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีกลยุทธ์จำนวน 6 กลยุทธ์ 61 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 102 โครงการ 485 กิจกรรม แยกรายละเอียดตามกลยุทธ์ ดังนี้ 1) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 18 โครงการ 90 กิจกรรม 2) กลยุทธ์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 12 โครงการ 71 กิจกรรม 3) กลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 20 โครงการ 75 กิจกรรม 4) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 23 โครงการ 138 กิจกรรม 5) กลยุทธ์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 11 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 14 โครงการ 67 กิจกรรม และ 6) กลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 15 โครงการ 44 กิจกรรม และการประเมินร่างกลยุทธ์ โดยอิงผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละด้านพบว่า ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนการจัดประชาพิจารณ์ร่างกลยุทธ์ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหารโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) examine the current conditions and the desirable conditions of the performance of small-sized primary schools under the Office of Basic Education Commission (OBEC) in the northeastern region based on the National Education Plan (B.E 2560-2579); 2) establish the administrative strategies for small-sized primary schools. This policy research employed three phases: Phase I was related to a survey of basic information of small-sized primary schools with 373 primary school administrators in the northeastern region in the academic year 2017. The 5-rating scale questionnaire was distributed. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation, Phase II concerned drafting the administrative strategies; and Phase III was a drafted strategy confirmation and summary through the experts' reviews and stakeholders' hearing.

The findings revealed that:

1. The desirable conditions of the performance of small-sized primary schools under the OBEC in the northeastern region based on National Education Plan (B.E 2560-2579) were ranged in according to the needs from high to low mean scores: Effective Development of Educational Administrative Management System, Educational Opportunity and Equality, Educational Management for Quality of Life toward Friendly Environment, Human Development of All Ages and Creation of Knowledge-Based Learning Society, Human Development on Research and Innovation Production, and Educational Management for Security of Society and Country.

2. Strategies for administration of small-sized primary schools under the OBEC in the northeastern region based on National Education Plan (B.E 2560-2579) involved the created organizational philosophy, visions and missions, including six strategies with 61 objectives/indicators of 102 projects comprising 485 activities. The mentioned six strategies could be described as: 1) Effective Development of Educational Administrative Management System consisted of ten objectives/indicators with 18 projects comprising 90 activities; 2) Educational Opportunity and Equality consisted of ten objectives/indicators with 12 projects comprising 71 activities; 3) Educational Management for Quality of Life toward Friendly Environment consisted of ten objectives/indicators with 20 projects comprising 75 activities; 4)Human Development of All Ages and Creation of Knowledge-Based Learning Society

consisted of ten objectives/indicators with 23 projects comprising 138 activities 5) Human Development on Research and Innovation Production consisted of 11 objectives/indicators with 14 projects comprising 67 activities,and 6) Educational Management for Security of Society and Country consisted of ten objectives/indicators with 15 projects comprising 44 activities.

The assessment of drafted strategies drawn from both experts' reviews and stakeholders' hearing revealed that the usefulness, the possibilities, the appropriateness, and the accuracy of the developed strategies, as a whole were at the highest level in all aspects.

Keywords: School Administrative Strategy

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อให้แผนการศึกษาแห่งชาติบรรลุเป้าหมายตามจุดมุ่งหมาย วิสัยทัศน์และแนวคิดการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ดังนี้ 1) การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อสร้าง ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 6) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก จึงเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต้องรับผิดชอบร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงโดยมีคุณภาพมาตรฐานเดียวกัน จึงต้องมีการกำหนดกลยุทธ์หรือเครื่องมือทางความคิดที่สำคัญของผู้บริหารทุกระดับ ทั้งนี้เพราะโดยภาระหน้าที่ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการนำองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงประสงค์ ด้วยการคิดค้น ทางเลือก หรือวิธีการที่เหมาะสม การขาดความสามารถของผู้บริหารในการวางแผน ย่อมเป็นผลให้องค์กรนั้นขาดความพร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และบางครั้งรุนแรงอีกด้วย ที่สำคัญผู้บริหารต้องมีทักษะที่

สำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจองค์กร 2) การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัญหาความต้องการขององค์กร 4) การกำหนดทางเลือกและการคัดทางเลือก 5) การกำหนดกลยุทธ์และการตัดสินใจกลยุทธ์ และ 6) การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ ดังนั้น การกำหนดกลยุทธ์จึงมิใช่เป็นเพียงการทำหน้าที่ของผู้บริหารเท่านั้น แต่ยังเป็นจิตสำนึกที่ผู้บริหารทุกคนต้องใช้ประกอบการตัดสินใจของตนเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าต่อองค์กร ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องสนใจใฝ่รู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เพื่อจะทำให้การบริหารองค์กรอยู่รอด บังเกิดผลดี จากเหตุผลความสำคัญของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560–2579)เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลพร้อมทั้งใช้เป็นสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าในด้านวิชาการหรือการวิจัยครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ของปฏิบัติงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)

2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 13,492 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด

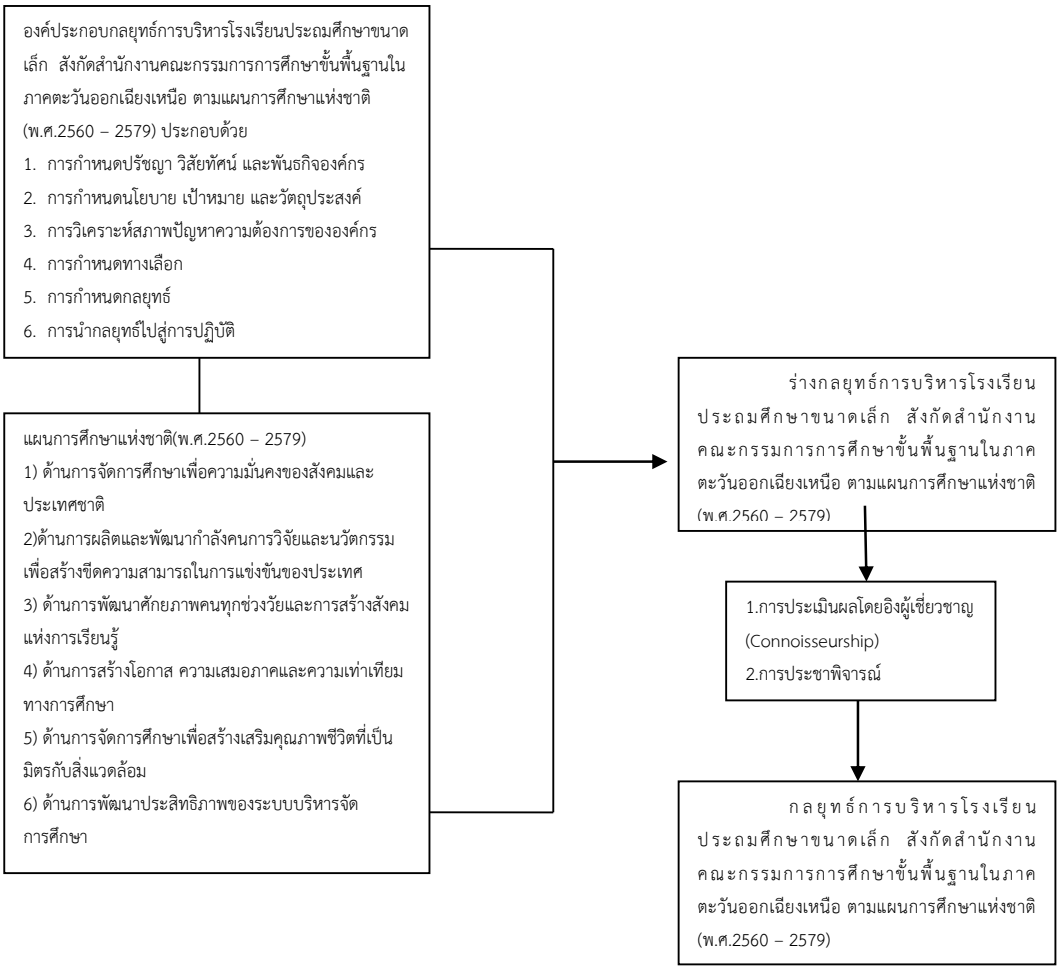
ขอบเขตด้านเนื้อหาของการวิจัย

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้แก่ 1) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ 2) ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ 3) ด้านการพัฒนา

ศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 5) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 13,492 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 20 จังหวัด

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 373 คน จากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 10 จังหวัด ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางของ Krejcie and Morgan

เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจข้อมูล แบบสอบถาม และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย(Policy Research) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ 8 ขั้นตอน คือ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ทำการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อสำรวจปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ขั้นที่ 3วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579)โดยใช้เทคนิคประเมินความต้องการจำเป็น PNImodified เพื่อเรียงลำดับความสำคัญของกลยุทธ์

วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การยกร่างกลยุทธ์ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 4 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการทำกลยุทธ์ จัดทำการร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นกรอบแนวทางในการร่างกลยุทธ์ และทำการตรวจสอบร่างรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบร่างรูปแบบและข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ขั้นที่ 5 การสร้างกลยุทธ์ สร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)

วิธีดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 ยืนยันและสรุปผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 6 ประเมินร่างกลยุทธ์โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบร่างกลยุทธ์และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขั้นที่ 7 การจัดประชาพิจารณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 ท่าน เพื่อยืนยันความถูกต้องของร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ขั้นที่ 8

สรุปผลการประเมินผลกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)และเขียนรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) พบว่า สภาพปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.2560-2579) โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเรียงลำดับความต้องการความจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยใช้เทคนิคประเมินความต้องการจำเป็น PNImodified ได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา 2) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา 3) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 5) ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 6) ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติสอดคล้องกับธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร (2556:บทคัดย่อ)ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ผลการวิจัยพบวา รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล ประกอบดวย 4 องคประกอบหลักและ 23 องคประกอบยอย องคประกอบหลักที่ 1 การบริหารงานวิชาการ ไดแก 1.1) การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 1.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู 1.3) การวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน 1.4)การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 1.5) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 1.6) การพัฒนาและสงเสริมใหมีแหลงเรียนรู 1.7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 1.8) การสงเสริมชุมชนใหมีความเขมแข็งทางวิชาการ องคประกอบหลักที่ 2 การบริหารงานงบประมาณไดแก 2.1) แนวทางการบริหารงบประมาณ 2.2) การจัดตั้งงบประมาณ 2.3) การเบิกจายงบประมาณ 2.4) การรายงานผลการใชจายประจำป องคประกอบหลักที่ 3 การบริหารงานบุคคล ไดแก 3.1) การกำหนดอัตราและสรรหาบุคคล 3.2) การบรรจุ

แตงตั้งบุคคล 3.3) การบำรุงรักษาบุคคล 3.4) การใหบุคคลพนจากงาน 3.5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และองคประกอบที่ 4 การบริหารงานทั่วไป ไดแก 4.1) การดำเนินงานดานธุรการ 4.2) การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองคกร 4.3) การสงเสริมสนับสนุนดานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร 4.4) การประชาสัมพันธองค กร 4.5) การประสานงานกับหนวยงานอื่น 4.6) งานที่ไมไดระบุไวในงานอื่น โดยดานที่มีผลการประเมินสูงสุด ไดแก ดานการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ บริหารงานทั่วไป ตามลำดับผลการประเมินความเหมาะสมและความเปนไปไดขององคประกอบ พบวา ภาพรวมมีความเหมาะสมและความเปนไปไดอยูในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเปนรายขอพบวา ความ เหมาะสมและความเปนไปไดอยูในระดับมากที่สุดทุกขอเชนเดียวกัน

2. กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) มีองค์ประกอบกล ยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ประกอบด้วย 1) การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจองค์กร 2) การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ 3) การวิเคราะห์สภาพ ปัญหาความต้องการขององค์กร 4) การกำหนดทางเลือก 5) การกำหนดกลยุทธ์ 6) การนำกลยุทธ์ไปสู่การ ปฏิบัติและมีขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ 8 ขั้นตอน คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารโรงเรียน ขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 การยกร่างกลยุทธ์ มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการทำกลยุทธ์ ขั้นตอนที่ 5 การสร้างกลยุทธ์ ระยะที่ 3 ยืนยันและสรุปผล มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียน ประถมศึกษาขนาดเล็ก ขั้นตอนที่ 7 การจัดประชาพิจารณ์ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาด เล็ก ขั้นตอนที่ 8 สรุปผลการประเมินผลกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579)

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ 61 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 102 โครงการ 485 กิจกรรม แยกรายละเอียดและเรียงลำดับตามความสำคัญของกล ยุทธ์ดังนี้ 1) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ ตัวชี้วัด 18 โครงการ 90 กิจกรรม 6) กลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 15 โครงการ 44 กิจกรรม 3) กลยุทธ์ด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้าง เสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 20 โครงการ 75 กิจกรรม 2) กลยุทธ์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 12 โครงการ 71 กิจกรรม 5) กลยุทธ์ด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนการวิจัยและ

นวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 11 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 14 โครงการ 67 กิจกรรม และ 4) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย 10 เป้าประสงค์/ตัวชี้วัด 23 โครงการ 138 กิจกรรม

การประเมินร่างกลยุทธ์โดยอิงผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

ส่วนการจัดประชาพิจารณ์ร่างกลยุทธ์ในแต่ละด้าน พบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 – 2579) ด้านอรรถประโยชน์จากการประเมิน ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านสอดคล้องกับเฉลิมชัย อ้อเสถียร (2553:บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง วัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่มีความเหมาะสมกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ระดับประถมศึกษา และ 2) ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษาในเขตภาคกลางจำแนกตามทฤษฎีระบบเป็น 4 องค์ประกอบ 56 ตัวบ่งชี้ โดยเรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ องค์ประกอบด้านกระบวนการมี 22 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้ามี 10 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบด้านผลผลิตหรือผลลัพธ์มี 15 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมมี 9 ตัวบ่งชี้ 2) จากการตรวจสอบตัวบ่งชี้ทั้งหมด โดยหาค่าฉันทามติและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแล้วนำไปทดลองใช้และปรับปรุง และสอดคล้องกับสมศักดิ์ พิเศษสุทธิกุล (2550: 168-174) ได้ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารวิชาการ ให้สถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงกันช่วยกันโดยจัดในรูปเครือข่าย ร่วมกันจัดทำหลักสูตรเป็นช่วงชั้นและหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อความเหมาะสม 2) การบริหารงบประมาณ จัดงบประมาณนอกเหนือรายหัวแบบยืดหยุ่นตามความจำเป็นอย่างอิสระ สามารถตรวจสอบได้กระทรวงศึกษาธิการควรวางแผนล่วงหน้า 3 ปี จัดงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร ระดมทรัพยากรจากภายนอก 3) การบริหารบุคคลวางแผนอัตรากำลังโดยจัดครูครบชั้นเรียนปฏิบัติหน้าที่จัดการเรียนการสอนอย่างเดียวให้บุคลากรภายนอก เช่น พระมาช่วยสอนพระพุทธศาสนา จัดให้มีการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ และ 4) การบริหารทั่วไปกำหนดโครงสร้างมีปฏิทินปฏิบัติงานชัดเจน ทำงานให้จบที่จุดเดียว ใช้ระบบอิเลคทรอนิคส์ เทคโนโลยีอินเตอร์เน็ตในการบริหารจัดการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ.2560 – 2579) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถใช้แนวทางดังกล่าวเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกัน และควรนำไปใช้ในโรงเรียนของรัฐกับโรงเรียนของเอกชน เพื่อนำข้อค้นพบมาพัฒนาหน่วยงานของตน และนำไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้อย่างมีประสิทธิผล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ กรรมการสาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา ที่ให้คำปรึกษาและแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบพระคุณอาจารย์ผู้สอนทุกท่าน ที่ได้เมตตาประสิทธิประสาทความรู้ และช่วยเหลือด้วยดีมาตลอด ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กัลยรัตน์ เมืองสง.**รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.**ปริญญานิพนธ์ มหาวิทยาลัยบูรพา,2550.

กาญจนา ศิริวงศ์.**การบริหารเชิงกลยุทธ์ในโรงเรียนเถินวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง**.วิทยานิพนธ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,2552.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **คู่มือการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา,2547.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค,2545.

เฉลิมชัย อ้อเสถียร.**การพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตภาคกลาง**.ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น,2553.

ไชยา ภาวะบุตร.**ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ**.คณะครุศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร,2554.

ทรงศักดิ์ ศรีวงษา. “การบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี,” **วารสารบัณฑิตศึกษาราชภัฏอุดรธานี**.2,2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2551):133-135.

ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร. **รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิผล.**ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี,2556.

บุญชม ศรีสะอาด.**การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น ,2545.

ปกรณ์ ปรียากร. **การวางแผนกลยุทธ์** : **แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์**.พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์เสมาธรรม,2550.

ประเสริฐ อินทร์รักษ์. *“องค์ประกอบการวางแผนกลยุทธ์ในโรงเรียน,”* **วารสาร Veridian EJournal, Silpakorn University**. ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2560).

พิธาน พื้นทอง. **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**.วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2548.

สมศักดิ์ พิเศษสุทธิกุล. **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก.**วิทยานิพนธการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2550.

อมรา วงศาพิชญ์.**การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการศึกษา.**พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2541.

พัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ (KM) สำหรับนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Model teaching of Course “Curriculum Development” contributing to The development of environment Using Knowledge Management for the Students in Master of Education Program Curriculum and Instruction Northeast University

แสงเดือน คงนาวัง[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ 2. ศึกษาผลการนำรูปแบบการสอนรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ไปใช้พัฒนานักศึกษาและ 3. ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ การดำเนินการใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการ 2 รอบ คือ รอบที่ 1 เป็นการศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมสำหรับนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มนำร่อง ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วยนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนปีที่ 1 จำนวน 15 คนในปีการศึกษา 2559 รอบที่ 2 เป็นการศึกษาผลการพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”ฯ กลุ่มขยายผล ประกอบด้วยนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนปีที่ 1 จำนวน 13 คนในปีการศึกษา 2560 ตามลำดับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ฯ แบบประเมินตนเองด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามคำอธิบายรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯ แบบประเมินความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯ และแบบประเมินรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบติดตามผลการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า t –test

---

[1]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า

1) รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใช้การจัดการความรู้ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอนคือ (1) ขั้นตระหนักในการเรียนรู้ (2) ขั้นสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีหลากหลาย (3) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอและ (4) ขั้นเข้าถึงคลังความรู้และติดตามผล 2) รูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใช้การจัดการความรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.84 กลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลมีคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาสอนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 3) ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใช้การจัดการความรู้ กลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลอยู่ในระดับดีมากโดยมีค่าเฉลี่ย 3.90 และ 3.95 ตามลำดับ และ 4) การติดตามผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใช้การจัดการความรู้ ของกลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลพบว่า ปฏิบัติได้ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 และ 4.04 ตามลำดับ

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน, รายวิชาพัฒนาหลักสูตร, การจัดการความรู้, การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of reasearch were to study and develop Model Teaching Course “Curriculum Development” contributing to the development environment Using Knowledge Management (KM) for the Student in Master of Education Program Curriculum and Instruction Northeast University 2)To study the conductivity of Model Teaching Course “ Curriculum Development” contributing of environment Using Knowledge Management (KM) 3) To study the opinions of students on Model Teaching Course “ Curriculum Development” contributing to the development of environment Using Knowledge Management (KM)

The research was conducted in two cycles. The first cycle was conducted with a pilot group of 15 students. The second cycle from the expand group consisted of 13 students. Both groups were studied in 2016 and 2017 academic years consecutively. The research tools were model and manuals for Course“ Curriculum Development” contributing to the development of environment Using Knowledge Management (KM) ; A self-assessment forms of knowledge Understanding about Course " Curriculum Development” ,The Assessment of student forms Towards Model teaching “ Curriculum Development“ , contributing to the development environment. And evaluation forms Course “ Curriculum Development”, contributing to the development of environment.The data were analysed by mean,standard deviation and t-tese.

The research findings were as follows: 1)The model teaching Course “Curriculum Development“ contributing to the development of environment Using Knowledge Management (KM)consisted of four steps: (1) Awareness of learning; (2)Search a variety of ways ; (3)Sharing and presentations and; (4)Access to knowledge and evaluation. This model had index of congruence (IOC) 0.84. 2) Means of post- study of students higher than pre-study of students and had significant level at .01 3) Means of students ’s opinion on the model and manual implemented in the first and second cycle were 3.90 and 3.95 respectively. 4) Means of monitoring on the teaching style of the course“ Curriculum Development” both cycles are 4.00 and 4.04 respectively.

Keywords: Model Teaching Course “Curriculum Development”, Knowledge Management, Development of environment

บทนำ

ปัจจุบันสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยได้รับอิทธิพลจากสื่อและเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งทำให้มนุษย์ในสังคมโลกเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วและง่ายดายเพียงสัมผัสที่ปลายนิ้วผ่านมือถือ และสื่อเทคโนโลยีซึ่งเรามักเรียกกันว่า การปฏิวัติดิจิทัล ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยี การสื่อสาร และระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น จนไม่คำนึงถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมบนโลก ประเท และชุมชน สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย ทำให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษ เช่นอากาศ น้ำ อาหาร ที่อยู่อาศัย มนุษย์ได้ทำลายสิ่งแวดล้อมและผลได้ย้อนกลับมาทำลายมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องคิดพัฒนารูปแบบวิธีการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและข้อมูลข่าวสารเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและช่วยกันพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ให้อยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุข

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา(2560:8-9)ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2560-2579ไว้ในยุทธศาสตร์ที่5 ความว่า : การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายที่จะพัฒนาคนทุกช่วงวัย มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ มีตัวชี้วัดที่สำคัญเช่นครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการอบรมพัฒนาในเรื่องการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความตระหนักในความสำคัญของการดำรงชีวิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความมีคุณธรรม จริยธรรมและการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตเพิ่มขึ้นและสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับมหาวิทยาลัยสีเขียวของโลกเพิ่มขึ้น เป็นต้น

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบรายวิชานี้จึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ (KM) สำหรับนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของสื่อและเทคโนโลยีที่ความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งซึ่งจำทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว จึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การพัฒนาสิ่งแวดล้อม และการพัฒนารูปแบบการสอน จากแนวคิดของการจัดการความรู้หลายประการที่ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการจัดการความรู้สามารถนำมาใช้พัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ ให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในรายวิชาที่กำหนดไว้อาทิเช่น

1) ด้านแนวคิดการจัดการความรู้ ประพนธ์ ผาสุขยืด (2548:5) กล่าวไว้ว่า การจัดการความรู้เป็นแนวคิดสมัยใหม่ที่มองคนในองค์กรเป็นทรัพย์สินอันมีค่า เนื่องจากกระแสโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วองค์กรต่างๆต้องมีการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ และ ทำให้คนในองค์กรเป็นผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ที่สามารถทำงานได้อย่างรอบด้าน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เพราะการจัดการความรู้เน้น การนำความรู้ที่มีอยู่ในตัวคนซึ่งสั่งสมจากการปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นทำให้เกิดวิธีปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น และการจัดการความรู้ ว่าเป็นการเรียนรู้ผ่านการกระทำภายใต้หลักการ 3 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 การกำหนดทิศทางหรือวิสัยทัศน์ (Knowledge Vision) ของการจัดการความรู้ร่วมกัน ส่วนที่ 2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน (Knowledge Sharing) และส่วนที่ 3 การเข้าถึงคลังความรู้ (Knowledge Assets) และการเชื่อมโยงความรู้(Knowledge Links)

2) ด้านวิธีการเรียนรู้ที่ช่วยในการจัดการความรู้ วิจารณ์ พานิช(2548:1-2)กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้ไว้ว่าการเรียนรู้ด้วยการอ่านหนังสือหรือฟัง “ผู้รู้” บรรยายการกระทำเช่นนั้นจะไม่มีทางช่วยให้รู้จักการจัดการความรู้ได้เลย เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นทักษะไม่ใช่ความรู้เชิงทฤษฎี การจัดการความรู้มีส่วนที่เป็นทักษะสิบส่วนและมีส่วนที่เป็นทฤษฎีเพียงส่วนเดียว การเรียนรู้โดยท่องทฤษฎีจึงแทบจะไม่มีประโยชน์ ต้องลงมือทำ จึงจะเกิดความรู้ความเข้าใจ. ซึ่งทั้ง 2 ด้านดังกล่าวสามารถนำมาใช้เป็นหลักการแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมในรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้นได้นอกจากแนวคิดหลักการดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องอื่นๆเพื่อเป็นแนวคิดในการวิจัย เช่นใจชนก ภาคอัต (2557) ได้ศึกษาเรื่องการจัดการความรูดานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตรผลการวิจัยพบวากลุมตัวอยางมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรูดานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตรดานการบงชี้ความรู โดยรวมอยูในระดับมาก โดยมีคาเฉลี่ยเทากับ 3.77 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรูดานการประกันคุณภาพการศึกษาฯ ดานการสรางและแสวงหาความรู โดยรวมอยูในระดับมาก โดยมีคาเฉลี่ยเทากับ 3.58 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรูดานการประกันคุณภาพการศึกษาฯ ดานการเก็บและ เขาถึงความรู โดยรวมอยูในระดับมากมีคาเฉลี่ยเทากับ 3.58 ดานการแบงปนแลกเปลี่ยนความรูโดยรวมอยูในระดับปานกลาง มีคาเฉลี่ยเทากับ 3.40 และดานการนำความรูไปใช โดยรวมอยูในระดับมาก มีคาเฉลี่ยเทากับ 3.69 และผู้วิจัยยังได้ศึกษางานวิจัยด้านการพัฒนารูปแบบการสอนและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมดังนี้ สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์ (2560:124-128) การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษา

ทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี กรุงเทพมหานคร พบว่า 1. ผลการศึกษาแนวทางการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาไทยวิชาศึกษาทั่วไปควรมีรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ ที่มุ่งเน้นการสอนเชื่อมโยงความรู้ของแต่ละวิชากับ ชีวิตประจำวัน มุ่งศึกษาการเข้าใจตัวเอง การเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจสังคม/สิ่งแวดล้อมความสามารถในการปรับตัวและการพัฒนาตัวเองทั้งด้านวิชาการวิชาชีพและชีวิตประจำวัน และพบปัจจัยที่ส่งผลต่อการ จัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปสำเร็จ มีจำนวน 2 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไป กิจกรรม วิธีการสอน และรูปแบบการสอนแบบบูรณาการ และ2)ปัจจัย สนับสนุน ได้แก่ บรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนการสอนวิชา และพิจิตรา ทีสุกะ(2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพ ผลการวิจัย พบว่า 1. รูปแบบการเรียนการสอน NPU Modelโดยใช้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง คือ 1) การ วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ 2) การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และ 3) การตรวจสอบความเข้าใจ ในการเรียนรู้ โดยมีสาระการสอน 4 ประเด็น คือ 1) การวางแผนหลักสูตร 2) การออกแบบหลักสูตร 3) การจัดระบบหลักสูตร และ 4) การประเมินหลักสูตร โดยประสิทธิภาพของกระบวนการได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (E_1) 80.00 และประสิทธิภาพของผลผลิต ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ (E_2) 83.56 2. ประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐาน พบว่า ความรู้ในการพัฒนาหลักสูตรก่อนและหลังการทดลอง ใช้รูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐาน แตกต่างอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01โดยหลังทดลองรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐานนักศึกษาวิชาชีพครูมีความรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการสอน 3. ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของนักศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 มีระดับคุณภาพในระดับกลาง 4. ความคิดเห็นของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐาน โดย ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75มีระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน ส่วนสาระ ที่นักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือการใช้คำถาม กระตุ้นผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง รองลงมาคือการส่งเสริมให้วางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ส่วนงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมได้ศึกษางานวิจัยของสุทธิพงศ์ นิพัทธนานนท์ (2556:232-237) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1. โรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเขตภาคเหนือตอนบนมีความพร้อมในการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาโดยมีปัจจัยสนับสนุนการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านหลักสูตรในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษา 2) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร 3) ด้านการบริหารงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 4) ด้านกิจกรรมรณรงค์และรักษาสิ่งแวดล้อมโรงเรียน 5) ด้านความร่วมมือโรงเรียนกับชุมชน6)ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน7) ด้านสัมพันธภาพระหว่าง บุคคลในโรงเรียน และ 8) ด้านผู้เรียน 2.แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ใน 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเตรียมความพร้อมในการเป็นโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาฯ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การกำหนด เป้าหมายและแผนงาน ยุทธศาสตร์ที่ 3 แนวทางในการประยุกต์ใช้พันธกิจ ในการ

พัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและยุทธศาสตร์ที่4 กลไกสำคัญในขับเคลื่อนโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาฯ

จากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ควรพัฒนารูปแบบการสอนในรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

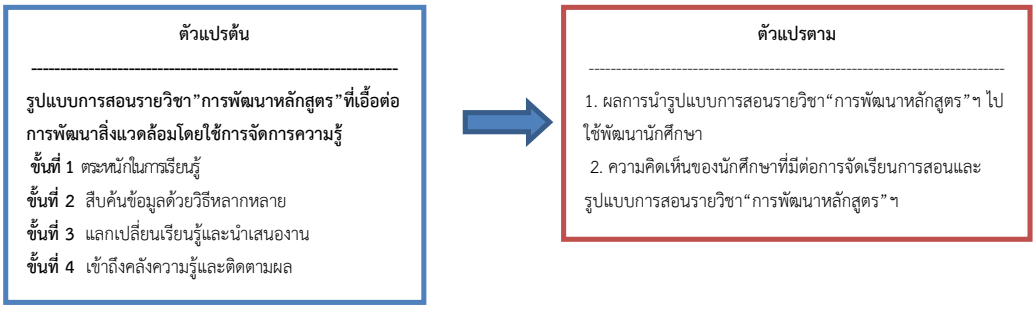
1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้
2. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ ไปใช้พัฒนานักศึกษา
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่เรียนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตร ที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ประกอบด้วยนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คนและปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่รูปแบบการสอนรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร” ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ และตัวแปรตาม ได้แก่ (1) ผลการนำรูปแบบการสอนรายวิชารายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร” ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหารายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร” ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนและการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

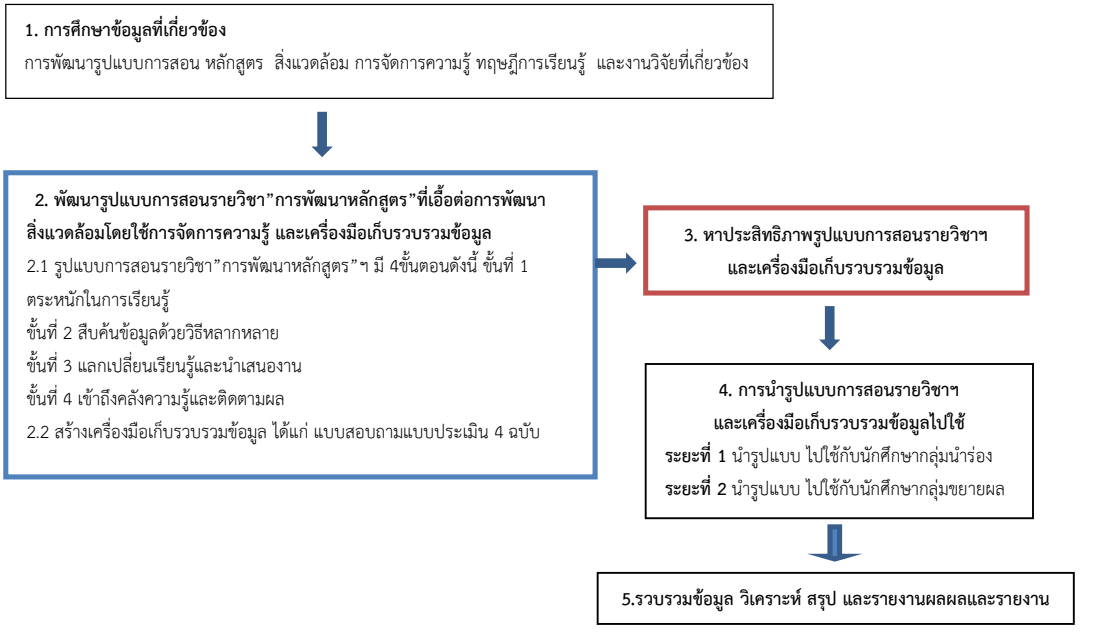
ประชากร ประกอบด้วยนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คนและปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน

กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2559 จำนวน 15 คน(กลุ่มนำร่อง)และปีการศึกษา 2560 จำนวน 13 คน(กลุ่มขยายผล)

เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยมี 4 ฉบับดังนี้1) แบบประเมินความรู้ความเข้าใจด้านการพัฒนาหลักสูตร2) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชาการพัฒนาหลักสูตรฯ 3) แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบและคู่มือรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ฯ (โดยผู้เชี่ยวชาญ) และ4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติดังนี้ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าที (t-test)

ขั้นตอนการวิจัย ดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร และงานวิจัย กับแนวคิด หลักการตลอดจนสภาพปัญหาความต้องการที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนานวัตกรรม (รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้และสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล)3)หาประสิทธิภาพนัวตกรรมและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล 4)นำรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ ใช้กับ*กลุ่มนำร่อง*ในปีการศึกษา 2559 และกลุ่มขยายผลในปีการศึกษา 2560และ 5) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์และรายงานผล ดังแผนภาพการดำเนินการวิจัยดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ (Knowledge Management)สำหรับนักศึกษาระดับการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน 4 ขั้นตอนคือ (1) ขั้นตระหนักในการเรียนรู้ (2) ขั้นสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีหลากหลาย (3) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอและ (4) ขั้นเข้าถึงคลังความรู้และติดตามผล 2) รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมใช้การจัดการความรู้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.84 กลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลมีคะแนนเฉลี่ยของนักศึกษาสอนหลังพัฒนาสูงกว่าก่อนสอนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 มีหลักการ ทฤษฎี และเหตุผลสนับสนุนในแต่ละขั้นทำให้แต่ละขั้นและมีจุดเน้น ดังนี้

ขั้นที่	หลักการ ทฤษฎี และเหตุผลที่สนับสนุนในแต่ละขั้น
ขั้นที่ 1 ตระหนักในการเรียนรู้ (Awareness of learning) หมายถึง การตระหนักในหน้าที่ บทบาทของนักศึกษา เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายและประโยชน์ของรายวิชานี้	**ขั้นที่ 1 หลักการ ทฤษฎี และเหตุผลที่สนับสนุน** ดังนี้ 1. คำกล่าวของพระพุทธทาส (2532:75) ที่ว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” การที่มนุษย์จะทำสิ่งต่างๆได้ดีนั้นใจต้องมาก่อนกล่าวคือใจต้องเห็นความสำคัญสิ่งที่จะทำ ตระหนักในหน้าที่ที่รับผิดชอบจึงจะทำงานได้ดี 2. พิเชษฐ บัญญัติ (2551:4) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ ไว้ว่าขั้นแรกควรกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ เพื่อให้ตระหนักและเห็นประโยชน์และให้รู้ว่าจะไปทางไหนทำเพื่ออะไรงานนั้นจึงจะดำเนินไปด้วยดี
ขั้นที่ 2 สืบค้นข้อมูลด้วยวิธีหลากหลาย (Search a variety of ways) เน้นการแสวงหาความรู้ หลักการ ทฤษฎี ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรายวิชานี้ จากบุคคล สื่อเทคโนโลยี ด้วยวิธีหลากหลาย	**ขั้นที่ 2 หลักการ ทฤษฎี และเหตุผลที่สนับสนุน** ดังนี้ สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์และคณะ (2548:48-52) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ไว้ว่า การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition) จำเป็นต้องมีวิธีการแสวงหาและดึงความรู้จากแหล่งต่างๆมารวมไว้เพื่อจัดทำเนื้อหาให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ใช้จากบุคคล สื่อ เทคโนโลยี และ เว็ปไซต์ต่างๆ ด้วยวิธีหลากหลาย
ขั้นที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนองาน (Sharing and presentations) เน้นนำความรู้ด้านการพัฒนาหลักสูตรที่ได้ศึกษาด้วยตนเอง จากผู้รู้ จากการศึกษาดูงานทั้งรายกลุ่มและรายบุคคลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามปฏิทินการเรียนจากประสบการณ์และวิธีปฏิบัติที่ดี	**ขั้นที่ 3 หลักการ ทฤษฎี และเหตุผลที่สนับสนุน** ดังนี้ 1. วิจารณ์ พานิช (2548:105) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการความรู้ที่ดีควรจัดให้แต่ละบุคคลนำความรู้ที่มีอยู่ในตนเองนำออกมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆและ เพิ่มผลผลิตขององค์กรหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น 2. John Dewey (1963:25-50) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการกระทำ (Learning by Doing) ดังนั้นการพัฒนานักศึกษาควรกำหนดกิจกรรมให้นักศึกษามีโอกาสได้คิดและปฏิบัติ มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนองานอย่างหลากหลาย
ขั้นที่ 4 เข้าถึงคลังความรู้และติดตามผล (Access to knowledge and evaluation) เน้นการเข้าถึงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ หรือคลังความรู้ จนสามารถจัดเก็บความรู้และกระจายความรู้เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ โดยส่งข้อมูลหรือความรู้ให้ผู้รับผ่านชุมชนนักปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรในรูปของ line /face book / และการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ มีการประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังเรียนโดยใช้กิจกรรม AAR และ story telling	**ขั้นที่ 4 หลักการ ทฤษฎี และเหตุผลที่สนับสนุน** ดังนี้ 1. เข้าถึงคลังความรู้ สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์และคณะ (2548:48-52) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ ว่าขั้นตอนที่สำคัญคือการเข้าถึงคลังความรู้ เป็นวิธีการจัดเก็บและกระจายความรู้เพื่อให้สะดวกในการใช้และให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ บุคคลที่เข้าถึงความรู้ ข้อมูลข่าวสารได้เร็วกว่า มากกว่าย่อมได้เปรียบมากกว่า หากนักศึกษาเข้าถึงคลังความรู้ จากแหล่งความรู้ได้ง่ายและหลากหลายย่อมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการกำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบว่างานนั้นดำเนินการอย่างไร ไปถึงไหน ผลเป็นอย่างไร จะได้แก้ไข ปรับปรุง พัฒนาได้ ซึ่ง สมชาย นำประเสริฐชัย (2550:39) ได้อธิบายไว้ว่า การติดตามตรวจสอบและประเมินผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพและ Hergenhahn and Olsen (1993:80-119) ได้กล่าวถึง กฎการเรียนรู้ของสกินเนอร์ ข้อที่1 ไว้ว่าการกระทำใดๆ ถ้าได้รับการเสริมแรง มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรงความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไป

2. ผลการนำรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้กับนักศึกษากลุ่มนำร่อง และกลุ่มขยายผลปรากฏดังนี้

1) ผลการประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามคำอธิบายรายวิชา ” การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามคำอธิบายรายวิชา”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมของกลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผล

กลุ่มเป้าหมาย	N	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
กลุ่มนำร่อง	15	2.75	0.46	ดี	3.60	0.60	ดีมาก
กลุ่มขยายผล	13	2.68	0.48	ดี	3.61	0.51	ดีมาก

จากตารางที่ 1แสดงให้เห็นว่าทั้งกลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลมีด้านความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรตามคำอธิบายรายวิชา ”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคุณภาพระดับดีมากทั้งสองกลุ่ม

3) ความคิดเห็นของนักศึกษา กลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา ”การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้

ความคิดเห็น	กลุ่มนำร่อง			กลุ่มขยายผล		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนำร่องและขยายผลที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา “การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดความรู้	2.75	0.46	ดี	3.65	0.65	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงผลความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลมีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้มีคุณภาพระดับดีและดีมากตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการพัฒนาและนำรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ไปใช้กับกลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผล ในปีการศึกษา 2559และ2560 ดังนี้1.ได้รูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการความรู้ 4ขั้นคือขั้นที่ 1ตระหนักในการเรียนรู้(Awareness of learning) ขั้นที่2สืบค้นข้อมูลด้วยวิธีหลากหลาย (Search a variety of ways) ขั้นที่ 3แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนองานงาน (Sharing and presentations) และขั้น4เข้าถึงคลังความรู้และติดตามผล (Access to knowledge and evaluation) 2. ผลการนำรูปแบบการสอนรายวิชา“การพัฒนาหลักสูตร”ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การจัดการ

ความรู้ไปใช้กับนักศึกษากลุ่มนำร่องและขยายผลพบว่ามีความรู้ความเข้าใจสาระที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ฯ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนรายวิชา สูงกว่าก่อนเรียนรายวิชา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แสดงว่า นักศึกษาได้รับความรู้ ความเข้าใจและมีการพัฒนาการเรียนรู้ขึ้น โดยมีผลการประเมินด้านความรู้ ความเข้าใจในสาระในรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ฯกลุ่มขยายผล มีค่าเฉลี่ยรวมก่อนและหลังเข้ารับการพัฒนาเท่ากับ 3.34 อยู่ในระดับดีและ 4.34 อยู่ในระดับดีมากตามลำดับ การที่มีผลพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน เพราะรูปแบบการสอนมีการกำหนดรูปแบบการสอนทั้ง 4 ขั้นล้วนสะท้อนถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักศึกษาได้เรียนรู้ ได้คิด ได้ปฏิบัติทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มด้วยกิจกรรมที่หลากหลายอย่างมีส่วนร่วม เช่นกิจกรรมสร้างความตระหนักในการเรียนรู้ (Awareness of learning) การประเมินตนเอง การตั้งคำถามชวนคิด กระบวนการกลุ่มของการจัดการความรู้ และกิจกรรมเรื่องเล่าเร้าพลัง (Story Telling) ได้สืบค้นข้อมูลด้วยวิธีหลากหลาย(Search a variety of ways)จากเว็บไซด์ ยูทูป จากการศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ จากผู้รู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จาก " ชุมชนนักปฏิบัติ " (Community of Practice: CoP) จากการจัดนิทรรศการและกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนองาน(Knowledge Sharing) และกิจกรรมเข้าถึงคลังความรู้ (Knowledge Assets)กิจกรรมส่งเสริมการคิด คิดเดี่ยว คิดคู่ คิดกลุ่ม การระดมสมอง การเสวนา การแสดงความคิดเห็นที่การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม และกระบวนการกลุ่ม (Think-Pair-Share Brainstorming Cooperative Learning: Group of Four)มีกิจกรรมเข้าถึงความรู้และการประเมินผล (Access to knowledge and evaluation) เช่นกิจกรรมศึกษารายกรณีด้านหลักสูตร ฝึกปฏิบัติวิเคราะห์ ประเมินหลักสูตรและปฏิบัติการจัดทำหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม การสรุปความรู้โดยใช้แผนผังความคิด(Mind Mapping)และกิจกรรมGallery Walkเพื่อประเมินผลงานเพื่อน มีกิจกรรมทบทวนหลังปฏิบัติ (After Action Reviews - AAR)นอกจากนี้ยังมีความสอดคลองกับนโยบายและเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ(มหาวิทยาลัยสีเขียว)อีกทั้งสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความตองการของสังคมในปจจุบันด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีการพาศึกษาดูงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูและโรงเรียนประสบผลสำเร็จ และสอดคลองกับวิชัย วงษใหญ่ (2543:27) ที่กลาววาสถาบันอุดมศึกษาควรมีการใหความสำคัญกับ หลักสูตรใหมากไดแก การกำหนดหลักสูตรใหสอดคลองกับความตองการของสังคมปจจุบันและ อนาคตเปนไปตามวิสัยทัศนของการอุดมศึกษา ควรมีการคิดคน นวัตกรรมหลักสูตรอยางสม่ำเสมอ การเรียนการสอน กิจกรรมเชิงวิชาการ การวิจัย การวางแผน การพัฒนาหลักสูตรให ชัดเจน มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงอยูเสมอ เพื่อให ทันตอความกาวหนาทางวิทยาการและ เทคโนโลยี และสอดคลองกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 3.ความคิดเห็นของนักศึกษา กลุ่มนำร่องและกลุ่มขยายผลที่มีต่อรูปแบบการสอนรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อม โดยใช้การจัดการความรู้ พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.75 และ 3.65 ซึ่งมีระดับคุณภาพดีและดีมากตามลำดับอาจเพราะว่านักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการคิด ปฏิบัติกิจกรรม และประเมินผลที่หลากหลาย และแต่ละขั้นตอนมีสื่อแลเอกสารการสอน ประกอบการเรียนรู้มีการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันและจากผู้รู้ทั้งในและนอกห้องเรียนทำให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ง่ายและเรียนรู้อย่างมีความสุข ไม่เครียด ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2548:106) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการ

ความรู้ที่ดีควรจัดให้แต่ละบุคคลนำความรู้ที่มีอยู่ในตนเองนำออกมาแบ่งปันให้กับผู้อื่นและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆและ เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานหรือการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับ John Dewey (1963:25-50) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการกระทำ (Learning by Doing) การพัฒนานักศึกษาควรกำหนดกิจกรรมให้นักศึกษามีโอกาสได้คิดและปฏิบัติ มีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนองานอย่างหลากหลาย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และได้รับความช่วยเหลือในการตรวจสอบเครื่องมือและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย จากรศ.ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ ดร.ประพิณ ขอดแก้ว ดร.ทิพย์วัลย์ คำกง ดร.แสงสุรีย์ ดวงคำน้อย ดร.สุคนธ์ แพ่งศรีสาร และดร.แสงรุนีย์ มีพร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยไปใช้

1) การนำรูปแบบการสอนรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทของตนเองเช่นหากเป็นกลุ่มใหญ่มากควรศึกษาข้อจำกัดด้านสถานที่ และทีมพี่เลี้ยงให้มีเพียงพอที่จะดูแลช่วยเหลือนักศึกษา 2) รูปแบบการสอนรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯ ได้ผลดี เพราะมีการพัฒนาตามขั้นตอนทั้ง 4 ขั้น ลงไปในแผนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่สัปดาห์แรกถึงสัปดาห์สุดท้ายอาจารย์ผู้สอนต้องคอยกระตุ้น ติดตามช่วยเหลือการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เช่นการนำเสนอผลงาน การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย การศึกษาดูงานจากผู้รู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) รูปแบบการสอนรายวิชา"การพัฒนาหลักสูตร"ที่เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งแวดล้อมฯได้นำหลักการจัดการความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างมากเช่น กิจกรรมโมเดลปลาทู การประเมินตนเอง การเล่าเรื่อง (Story telling) การจัดเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยเน้นการนำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมในตัวบุคคลที่ประสบผลสำเร็จมาเล่าสู่กันฟังเพื่อกระตุ้นและแลกเปลี่ยนความรู้สู่การนำไปปฏิบัติ ดังนั้นผู้ที่จะนำไปใช้ต้องมีการเลือกและเตรียมตัวครูทีมผู้ให้ก่อนมีการจัดกิจกรรม การเล่าเรื่อง การนำเสนอผลงานและจัดนิทรรศการ 4) อาจารย์ผู้สอนควรบริหาร web site /Face book/lineกลุ่มให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนองานสำหรับนักศึกษา และควรศึกษาดูงานหลายครั้ง มีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ให้คำแนะนำ ร่วมคิด พาทำ และร่วมชื่นชมความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไปมีดังนี้

1) สาขาวิชา คณะ มหาวิทยาลัย ควรนำรูปแบบรูปแบบการสอนฯ ไปใช้พัฒนาการสอนในรายวิชาอื่นอย่างจริงเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่แตกต่างและหลากหลาย2) สถานศึกษาควรนำรูปแบบรูปแบบการสอนฯ ไปปรับใช้ในการนิเทศการสอนและการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).2545.

ใจชนก ภาคอัต.**การจัดการความรูดานการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร** กรุงเทพมหานคร: มปท.2557.

บดินทร์ วิจารณ์.**การจัดการความรู้สู่ปัญญาปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ธรรกมลการพิมพ์.2547.

ประพนธ์ ผาสุขยืด.**การจัดการความรู้: แนวคิดสมัยใหม่** (Online).2548(อ้างเมื่อวันที่ 6 มกราคม 2548). จากhttp://www.bunditcenter .com/articil,.

พระพุทธทาสภิกขุ.**คู่มือมนุษย์ฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ธรรมสภา.2532.

พิจิตร ทีสุกะ .**การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้วิจัยเป็นฐาน วิชาการพัฒนาหลักสูตร สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.2556.

พิเชษฐ บัญญัติ. (2551). **การจัดการความรู้.** ม.ป.ท.: ,ม.ป.พ. (Online). 2543.(อ้างเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2551)จากhttp://bantakhospital. Com/model.php?name=New & file=article & sid=2.

วิจารณ์ พานิช. **การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์สุขภาพใจ บริษัท ตถาตา พับลิเคชั่น จำกัด.2548.

วิชัย วงษ์ใหญ่.**กระบวนทัศน์ใหม่ในการพัฒนาหลักสูตร.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.2543.

สมชาย นำประเสริฐชัย**เทคโนโลยีกับการจัดการความรู้.**(Online).2550(อ้างเมื่อ 5 สิงหาคม 2550).จาก http://www.kmi.or.th/document/Tech_KM.pdf.

สมิทธิรักษ์ จันทรักษ์.**การพัฒนารูปแบบการสอนรายวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติของหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยดุสิตธานี.** กรุงเทพมหานคร:ม.ป.ท.2560.

สุทธิพงศ์ นิพัทธนานนท์.**แนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกรอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.2556.

สุวรรณ เหรียญเสาวภาคย์ และคณะ.**การจัดการความรู้.** กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ ก.พลพิมพ์จำกัด.2548

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.**แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559).**กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.2545**.**

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ.**กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสหายบล็อกและการพิมพ์.2560.

Dewey, J. **Experience and Education.** New York: Macmillan Publishing Company.1963.

Hergenhahn, B.R. & Olsen, M. H. **An Introduction to Theories of Learning** 14th ed Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall, Inc.1993.

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิต หลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Relationship between Personal Factors of Entrepreneurs and Satisfaction to Graduates from Bachelor of Business Computer Program In Surindra Rajabhat University

วิจิตรา โพธิสาร[1]
ชูวงศ์ พรหมบุตร[2]
จักรพงษ์ เจือจันทร์[3]
สุรีย์ฉาย สุคันธรัต[4]
มัญญนา จำปาเทศ[5]
เสาวนีย์ ปรางค์ชัยกุล[6]
พิมภัสสร ชูตระกูล[7]
ประภาพร บุญปลอด[8]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิต ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 จำนวน 73 คน ซึ่งเป็นการได้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต เมื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.961 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติอ้างอิง ได้แก่ ไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยรวมอยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x}$ = 4.25) นอกจากนี้ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการและความพึงพอใจต่อบัณฑิต พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวม

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ, ความพึงพอใจต่อบัณฑิต, คอมพิวเตอร์ธุรกิจ

[1-8]อาจารย์ประจำหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Abstract

This research aimed to study satisfaction of entrepreneurs to graduates from Bachelor of Business Computer Program in Surindra Rajabhat University and to study the relationship between personal factors of entrepreneurs and satisfaction to graduates from Bachelor of Business Computer Program in Surindra Rajabhat University. The personal factors of entrepreneurs consisted of job position, job type, job matching, and job period. The sample were the entrepreneurs who hired the graduated students from the business computer program in academic year 2015 – 2016. There were 73 entrepreneurs which collected by purposive sampling. A questionnaire was used as a research tools. The reliability of the questionnaire was analyzed by the alpha coefficient that found the coefficient of 0.961. Data analysis used descriptive statistics including mean and standard deviation and inference statistics was Chi-Square. The results found that the overall satisfaction of the entrepreneurs toward the graduated students from the business computer program was high level ($\bar{x}$ = 4.25). In addition, the relationship between personal factors of entrepreneurs and the satisfaction in total found that the personal factors of entrepreneurs including job position, job type, job matching, and job period had not a relationship with satisfaction to graduates from Bachelor of Business Computer Program.

Keywords: Personal factors of entrepreneurs, satisfaction to graduates, Business Computer

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานในการกำกับและส่งเสริมการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษา ได้จัดทำมาตรฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต เช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เพื่อมุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ได้เชื่อมั่นถึงคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกมาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2529 ซึ่งในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเน้นในสาขาวิชาชีพ ได้แก่ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ การบัญชี การตลาด คอมพิวเตอร์ธุรกิจ และนิเทศศาสตร์ มีเป้าหมายของการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในท้องถิ่น

และให้โอกาสกับผู้ที่อยากเรียนได้มีโอกาสได้เรียน ทั้งภาคการศึกษาปกติ และภาคการศึกษา กศ.บป. หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ เป็นหลักสูตรหนึ่งในคณะวิทยาการจัดการ ที่มุ่งเน้นผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถทางคอมพิวเตอร์และบริหารธุรกิจ ปัจจุบันเป็นหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557 ซึ่งได้กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/ วิชาชีพ ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความรับผิดชอบ และด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตในปีการศึกษาที่ผ่าน พบว่า คะแนนระดับความพึงพอใจมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แตกต่างกัน เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลของบัณฑิต ได้แก่ ผลการเรียนที่สำเร็จการศึกษา โอกาสในการได้งานทำ หรือปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่รับบัณฑิตเข้าทำงาน หรือปัจจัยจากสภาพแวดล้อมขององค์กร เป็นต้น ซึ่งการที่จะพัฒนาบัณฑิตให้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตนั้น หลักสูตรจะต้องศึกษาถึงปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่รับบัณฑิตเข้าทำงานกับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต โดยหาความสัมพันธ์ของการศึกษาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากบัณฑิตอันจะส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ประกอบการ

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 – 2559 ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตให้มีผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ขอบเขตของงานวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 จำนวน 123 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 40) ใช้ตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 (สำนักงานคณะกรรมการการ

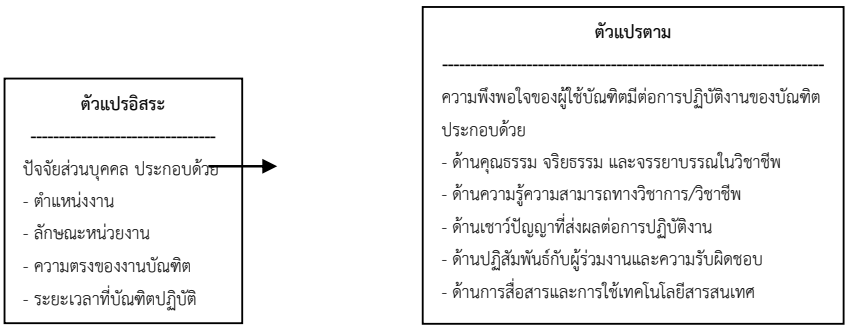
อุดมศึกษา, 2561 : 58) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 73 คนคิดเป็นร้อยละ 59.35 จากผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นการได้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตมีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและความรับผิดชอบ และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ ของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและความรับผิดชอบ และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีกรอบแนวคิดของการวิจัยดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 จำนวน 123 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2561)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 โดยคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ

(Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 40) ใช้ตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2561 : 58) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 73 คนคิดเป็นร้อยละ 59.35 จากผู้สำเร็จการศึกษาทั้งหมด ซึ่งเป็นการได้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนเพื่อขอแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 – 2559 โดยงานวิจัยนี้ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยจากส่วนกลางของมหาวิทยาลัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเป็นข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต เป็นข้อมูลประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ/วิชาชีพ ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและความรับผิดชอบ และด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (tryout) จำนวน 30 คน

3. จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.961

4. นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2558 - 2559 จำนวน 123 คน ผ่านทางเฟสบุ๊คสำหรับติดต่อประสานงาน ชื่อกลุ่ม “รับพระราชทานปริญญาบัตร 2558 – 2559 คอมพิวเตอร์ธุรกิจ” ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น “ศิษย์เก่าคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จบ 2558 - 2559”

2. จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบประเมินไปยังผู้ประกอบการให้ตอบแบบประเมินและนำส่งผ่านทางอีเมล์โดยการสแกนเอกสาร หรือนำมาส่งในวันรายงานตัวเพื่อรับพระราชทานปริญญาบัตร (วันที่ 13 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์)

3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยใชสถิติ Chi-Square

สรุปผลงานวิจัย

1. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

1.1 ผลการหาค่าสถิติพื้นฐาน ดังนี้ ตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็น หัวหน้างาน/ หัวหน้าฝ่าย จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 47.94 ลักษณะหน่วยงานส่วนใหญ่เป็น บริษัทเอกชน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 ความตรงของงานบัณฑิตส่วนใหญ่เป็น บัณฑิตที่ปฏิบัติงาน ไม่ตรงกับสาขาที่จบ จำนน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 54.795 และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติส่วนใหญ่เป็น บัณฑิตที่ปฏิบัติงาน มากกว่า 1 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 56.164

1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.69, แปรผล =พึงพอใจมาก) เสียสละ/ มีจิตสาธารณะ ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.62, แปรผล = พึงพอใจมาก) มุ่งมั่น ขยันหมั่นเพียร ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.69, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะ ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.60, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) มีวินัย เคารพกฎระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.68, แปรผล =พึงพอใจมาก) ความซื่อสัตย์ ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.51, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) ความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.58, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด)

1.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ/ วิชาชีพ ได้แก่ ความรู้ความชำนาญในสาขาวิชาที่สำเร็จ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.64, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานจริง ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = 0.59, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถนำเทคโนโลยีพื้นฐานไปพัฒนา และแก้ปัญหางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}$ = 4.25, S.D. = 0.70, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความรู้ ความเข้าใจในวิชาชีพ และงานที่รับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.66, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความรู้เท่าทันความก้าวหน้าทางวิทยาการ ($\bar{X}$ = 4.00, S.D. = 0.67, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.04, S.D. = 0.65, แปรผล = พึงพอใจมาก)

1.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.71, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถเชื่อมโยง บูรณาการหลักทฤษฎีมาใช้กับงานอย่างสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.72, แปรผล = พึงพอใจมาก) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.64, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการรับรู้/เรียนรู้งาน ($\bar{X}$ = 4.42, S.D. = 0.62, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการนำเสนอผลงาน ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.63, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.69, แปรผล = พึงพอใจมาก)

1.5 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความรับผิดชอบ ได้แก่ ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/ ทำงานเป็นทีมได้ ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.58, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) การรับฟังความคิดเห็น และการให้ความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.55, S.D. = 0.58, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) ทักษะในการประสานงาน ทั้งระดับบน และระดับล่าง ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.68, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) / การควบคุมอารมณ์ ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.61, แปรผล = พึงพอใจมาก) การปรับตัว และมนุษย์สัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.50, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด) ความประพฤติสุภาพเรียบร้อย ($\bar{X}$ = 4.56, S.D. = 0.53, แปรผล = พึงพอใจมากที่สุด)

1.6 ผลการศึกษาความพึงพอใจ ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การสื่อสาร และการแสดงออก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.58, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการพูด เขียน และนำเสนอ (ภาษาไทย) ได้ดี ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.73, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความสามารถในการพูด เขียน (ภาษาอังกฤษ) ในระดับพื้นฐาน ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = 0.76, แปรผล = พึงพอใจมาก) ความรอบรู้เทคโนโลยีสารสนเทศ และนำไปประยุกต์ใช้กับงาน ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.69, แปรผล = พึงพอใจมาก) สามารถบูรณาการความคิดด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้กับงานวิชาชีพ ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.69, แปรผล = พึงพอใจมาก) สามารถใช้เทคนิคพื้นฐานทางสถิติ และคณิตศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ และนำเสนองาน ($\bar{X}$ = 3.96, S.D. = 0.68, แปรผล = พึงพอใจมาก)

จากข้อ 1.2 – 1.6 สามารถสรุปความพึงพอใจโดยรวม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D	แปลความหมาย
ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ	4.48	0.63	พึงพอใจมาก
ด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ/ วิชาชีพ	4.13	0.66	พึงพอใจมาก
ด้านเชาว์ปัญญาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน	4.16	0.68	พึงพอใจมาก
ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความรับผิดชอบ	4.43	0.60	พึงพอใจมาก
ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	3.99	0.72	พึงพอใจมาก
โดยรวม	**4.25**	**0.68**	**พึงพอใจมาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยรวม อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก ($\bar{x}$ = 4.25, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.63) รองลงมา คือ ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความรับผิดชอบ ($\bar{x}$ = 4.43, S.D. = 0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าค่าอื่น คือ ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{x}$ = 3.99, S.D. = 0.72)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่าข้ออื่นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ($\bar{x}$ = 4.64, S.D. = 0.51) ความประพฤติสุภาพเรียบร้อย ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.53) และการรับฟังความคิดเห็น และการให้ความร่วมมือ ($\bar{x}$ = 4.55, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการกับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจโดยรวม โดยปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ ดังตารางที่ 2 – 5

ตารางที่ 2 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งงานกับความพึงพอใจโดยรวม

ตำแหน่งงาน	รวม	ร้อยละ	χ^2	Sig.
ผู้อำนวยการ/ ผู้จัดการ	16	21.92%	111.598	0.311
รองผู้อำนวยการ	3	4.11%		
หัวหน้างาน/ หัวหน้าฝ่าย	35	47.94%		
อื่นๆ	19	26.03%		
รวม	**73**	**100.00%**		

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า p > .05 ดังนั้น ตำแหน่งงานของผู้ใช้บัณฑิตไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ตารางที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะหน่วยงานกับความพึงพอใจโดยรวม

ลักษณะหน่วยงาน	รวม	ร้อยละ	χ^2	Sig.
หน่วยงานราชการ	17	23.29%	101.692	0.573
บริษัทเอกชน	33	45.20%		
รัฐวิสาหกิจ	3	4.11%		
อื่นๆ	20	27.40%		
รวม	**73**	**100.00%**		

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า p > .05 ดังนั้น ลักษณะหน่วยงานของผู้ใช้บัณฑิตไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ตารางที่ 4 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความตรงของงานบัณฑิตกับความพึงพอใจโดยรวม

ความตรงของงานบัณฑิต	รวม	ร้อยละ	χ^2	Sig.
ตรงสาขา	33	45.20%	36.329	0.407
ไม่ตรงสาขา	40	54.80%		
รวม	**73**	**100.00%**		

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า p > .05 ดังนั้น ความตรงของงานบัณฑิตไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

ตารางที่ 5 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติกับความพึงพอใจโดยรวม

ระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติ	รวม	ร้อยละ	χ^2	Sig.
น้อยกว่า 6 เดือน	13	17.81%		
6 – 12 เดือน	19	26.03%		
มากกว่า 1 ปี	41	56.16%	79.177	0.212
อื่นๆ	-	-		
รวม	**73**	**100.00%**		

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า p > .05 ดังนั้น ระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

อภิปรายผล

1. ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตที่มีต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ โดยรวม อยู่ในระดับ พึงพอใจมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาภรณ์ ตัณฑิกุล (2559 : 241) สุรชัย โกศิยะกุล (2556 : 14) ทั้งนี้เนื่องจาก บัณฑิตมีผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชดาภรณ์ ตัณฑิกุล (2559 : 241) สุรชัย โกศิยะกุล (2556 : 16) รองลงมา คือ ด้านปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์ (2559 : 18 - 19) ศศิพิมล แสงจันทร์ และคณะ (2554 : 91) เนื่องด้วยกระบวนการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นพัฒนาบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานที่กำหนดไว้ และมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมทุกกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงให้กำหนดให้มีกิจกรรมการทำงานเป็นทีม พัฒนาทักษะการอยู่ร่วมกันในสังคม อย่างไรพบว่า ด้านการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบัณฑิตให้มากขึ้น จึงควรมีการปรับปรุงสาระรายวิชาและการจัดกิจกรรมการสอนให้บัณฑิตได้ลงมือปฏิบัติให้มากขึ้น

2. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิต ประกอบด้วย ตำแหน่งงาน ลักษณะหน่วยงาน ความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัติไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวม เนื่องจากผู้ประกอบการผู้ใช้บัณฑิตที่ประเมินบัณฑิตจะมีตำแหน่งงานเป็นผู้บริหาร หรือหัวหน้างานที่มีประสบการณ์ทำงานในองค์กรมานาน และมีความเข้าใจในหลักการการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ทำให้เข้าใจบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามาใหม่ที่ต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับองค์กร นอกจากนี้ประเภทของหน่วยงานเช่นเดียวกันที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวม เนื่องจากหลักสูตรคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ได้มีการส่งนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ทำให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถปรับตัวและทำงานในหน่วยงานต่างๆ ได้ สำหรับความตรงของงานบัณฑิต และระยะเวลาที่บัณฑิตปฏิบัตินั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจโดยรวม อาจมีสาเหตุมาจากการฝึกอบรมพนักงานใหม่ของหน่วยงานและการปรับตัวในการเข้าทำงานที่รวดเร็วของบัณฑิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุสิต จักร์ศิลป์ และคณะ (2560 : 29) พบว่า ปัจจัยด้านด้านระดับการศึกษา ระดับตำแหน่งงาน และประเภทหน่วยงานของผู้ใช้บัณฑิตไม่ได้ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระวัฒน์ จันทึก และคณะ (2558 : 239) อย่างไรก็ตามไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaye Smitha

and other (2004 : 170) เนื่องจากผู้ประกอบการที่รับรู้ว่าบัณฑิตทำงานตรงสายงานตามที่สำเร็จการศึกษามาจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตและนำไปสู่ความพึงพอใจของผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หลักสูตรควรมีการสัมมนานักศึกษาก่อนสำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับความต้องการและปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการที่บัณฑิตจะเข้าไปทำงาน เพื่อเตรียมความพร้อมให้บัณฑิตในการปรับตัวเข้ากับองค์กรอย่างรวดเร็ว

2. หลักสูตรควรมีการแนะแนวนักศึกษาที่กำลังศึกษาเกี่ยวกับสถานประกอบการและความต้องการของผู้ประกอบการ รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจในการสมัครงานให้องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะที่จะทำงานวิจัยต่อไป

1. ควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามสถานการณ์ ความต้องการของตลาดแรงงานที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเข้มแข็งของหลักสูตร

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลของการตัดสินใจเลือกบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เข้าทำงานในสถานประกอบการ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตอันพึงประสงค์ของสถานประกอบการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณผู้ประกอบการทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต ขอขอบคุณสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ในการอนุเคราะห์แบบสอบถาม และขอขอบคุณคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ที่อำนวยความสะดวกในการดำเนินงานวิจัย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (ออนไลน์) 2552 (อ้างเมื่อ 20 มีนาคม 2561). จาก http://www.mua.go.th/users/tqf-Hed/news/FilesNews/FilesNews2/ ratchakitchaTQF.pdf

ดุสิต จักร์ศิลป์, วิชดา ลิวนานนท์ชัย, ธีนทัต โกศัลวิตร, อติชน ทองปน และเคียงขวัญ อักษรวงศ์. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อคุณภาพบัณฑิต ของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเงินและการธนาคาร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี”, วารสารศรีวนาลัยวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 7, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2560), 2560. 17 – 31.

ธีระวัฒน์ จันทึก, มนัสสินี บุญมีศรีสง่า และนภนนท์ หอมสุด. “การสำรวจภาวการณ์มีงานทำและความพึงพอใจของผู้จ้างงานคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยศิลปากร”, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 8, 1 (มกราคม – เมษายน 2558), 2558. 229 – 247.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2554.

ฉัตรชัย เหล่าเขตการณ์. “การเปรียบเทียบความพึงพอใจในการใช้บัณฑิตกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยธนบุรี”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี. 10, 22 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2559), 2559. 9 - 20.

รัชดาภรณ์ ตัณฑิกุล. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา”, วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 11, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2559), 2559. 237 – 245.

ศศิพิมล แสงจันทร์, กุลวีณ์ วุฒิกร และนันทินี สุดโททอง. “ความพึงพอใจของผู้ประกอบการที่มีต่อบัณฑิตของคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม”, วารสารจันทรเกษมสาร. 17, 33 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2554), 2554. 87 – 94.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2561.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาประจำปีการศึกษา 2558 – 2559 (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 20 มีนาคม 2561). จาก https://drive.google.com/file/d/0B2DN3yuNT_Y1RUJsZHFFZW1pRzg/view.

สุรชัย โกศิยะกุล. “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตต่อการปฏิบัติงาน และแนวทางพัฒนาการผลิตบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร”, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. 9, 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2556), 2556. 11 – 20.

Kaye Smitha, Lynne Webbera, Joe Graffama and Carlene Wilsonb. “ Employer satisfaction, job-match and future hiring intentions for employees with a disability” , Journal of Vocational Rehabilitation. 21 (2004), 2004. 165 – 173.

การศึกษาเปลือกนอกของคนในสังคมไทยเพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์

A Study of Thai Individual's Appearance in Thai Society to Apply In Dramatic Arts Creation

ศริยา หงษ์ยี่สิบเอ็ด[1]
นราพงษ์ จรัสศรี[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของเปลือกนอกของคนในสังคมไทย เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลเชิงเอกสาร โดยให้ความสำคัญกับมุมมองที่หลากหลายที่มีต่อเปลือกนอกของคนในสังคมไทย

ผลการวิจัย พบว่า เปลือกนอกของคนในสังคมไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เปลือกนอกเชิงรูปธรรมและนามธรรม เปลือกนอกเชิงรูปธรรมเป็นมุมมองด้านวิทยาศาสตร์ ทางชีวภาพมีลักษณะที่เกิดจากกระบวนทางธรรมชาติในการสร้างสิ่งห่อหุ้มที่ภายนอกให้กับสิ่งมีชีวิต เพื่อปกป้องสิ่งที่อยู่ภายใน อีกทั้งทางจิตวิทยาเปลือกนอกเป็นสภาวะทางจิตใจ ความคิด สัญชาตญาณที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมที่บุคคลแสดงบทบาทตามสถานการณ์หรือความคาดหวังของสังคมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ และการยอมรับจากบุคคลในสังคม เปรียบเสมือนหน้ากากที่ปกปิดส่วนที่แท้จริงไม่ให้ปรากฏต่อสังคมภายนอก ขณะที่ในเชิงนามธรรมเป็นมุมมองด้านสังคมศาสตร์ ซึ่งทางสังคมเปลือกนอกมีลักษณะการแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลเพื่อให้สังคมยอมรับประกอบด้วยสองด้าน คือ ด้านที่แสดงออกภายนอกกับตัวตนภายใน ทางหลักคำสอนทางพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่องของ เปลือกนอกเป็นความงามภายนอกที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากกิเลสตัณหาเพื่อปกปิดด้านมืดหรือด้านที่ไม่ดีของตนเอง ทางด้านวรรณคดีไทย สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยว่าด้วยเรื่องของ เปลือกนอกเป็นพฤติกรรมการให้ความสำคัญและตัดสินคนจากรูปลักษณ์ภายนอกจากการค้นพบข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางสังคมที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย

คำสำคัญ เปลือกนอก, สังคมไทย, การสร้างสรรค์, นาฏยศิลป์

Abstract

This study aims to investigate any related perspectives of Thai individual's appearance in Thai society in order to create dramatic arts. The qualitative method was utilized, with the

[1] นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[2] อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

research tool which was documental record form. The important points were focused on different points of view toward Thai individual's appearance in Thai society.

The result of the study showed that Thai individual's appearance in Thai society can be divided into two categories which are concrete and abstract views. The concrete view focuses on the view of science relation and biological appearance occurring by nature to create an external appearance or shell for human to protect what is inside. In addition, in psychology, this appearance is related to emotional status, thoughts, extinct which are expressed through individual behavior depend on situations or society expectations to create satisfaction and respect from other people in society. This can be compared to a mask to hide the authentic piece of a shell from other people in the society. While the abstract view focuses more on the social science. The appearance on this side expresses behavior of any individuals in order to become what is respected from the society on both sides. The first side is expressed the inner self. The Buddhist doctrine on the subject of the outer appearance is said that it is the outer beauty that man created from the passions to cover the dark side or the bad side of one's self. In Thai literature, idioms, proverbs, and aphorisms portrait the appearance as a behavior that focuses and judges people from the outside appearance from the above findings. By using this information, the researcher can use this information to create dramatic arts related to social issues that reflect the outer appearance of people in Thai society.

Keywords: Appearance, Thai society, Creation, Dramatic Arts

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกส่งผลต่อบุคคลในสังคมไทยทั้งทางด้านวิถีชีวิต เศรษฐกิจ วัฒนธรรมประเพณี ค่านิยม และปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม มนุษย์จัดได้ว่าเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอยู่ร่วมกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางกายภาพ ความมั่นคงปลอดภัย ความรัก ความเคารพนับถือ และความสมบูรณ์ของชีวิต พื้นฐานความต้องการเหล่านี้จึงส่งผลให้มนุษย์พยายามสร้างหรือปรุงแต่งสิ่งที่เรียกกันว่า “เปลือก” เพื่อตอบสนองความต้องการของตน หากกล่าวถึงคำว่า “เปลือก” ทางด้านกายภาพ ราชบัณฑิตสถาน (2542 : 711) กล่าวว่า เปลือก เป็นส่วนที่ห่อหุ้มด้านนอกของสิ่งต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ผลไม้ หรือสัตว์บางอย่างมีหอยหรือฟองสัตว์ ทำหน้าที่สำคัญในการห่อหุ้มและปกป้องสิ่งที่ถูกกำหนดให้อยู่ภายใน แตกต่างกันไปตามวัตถุ นอกจากนี้มีการนิยมใช้คำว่า “เปลือก” ในเชิงเปรียบเทียบหรือเชิงอุปมาอุปไมยถึงพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่อสังคม เป็นการปรุงแต่งสิ่งที่อยู่ภายนอกให้สังคมเกิดการรับรู้และยอมรับซึ่งเปลือกนอกของคนในเชิงเปรียบเทียบนี้มีทั้งทางบวกและทางลบ เปลือกจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นมิติที่อยู่ภายนอกและภายในของบุคคล ปัจจัยแวดล้อมทางสังคมเป็นสิ่งกระตุ้นและกำหนดให้บุคคลสร้าง

เปลือกในรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นที่แตกต่างกันออกไป เปลือกในลักษณะนี้ไม่สามารถวัดหรือประมาณค่าในเชิงปริมาณได้ เปลือกนอกเป็นสิ่งแรกที่คนมองเห็น รับรู้ หรือรู้สึก (first impression) จึงจัดได้ว่ามีความสำคัญกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่ในช่วยปกป้อง ปกปิด และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับบุคคล การสร้างเปลือกนอกที่ดีจึงกลายเป็นค่านิยมของคนในสังคมส่วนใหญ่ นักวิชาการได้มีการแบ่งเปลือกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย 1. เปลือกที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เป็นเปลือกไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมให้เป็นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งได้ เป็นเรื่องของพันธุกรรมและสถานภาพทางสังคม เช่น รูปร่าง หน้าตา สีผิว เชื้อชาติ และชนชั้น เป็นต้น 2. เปลือกที่ทำให้เกิดขึ้นหรือสร้างขึ้นมาภายหลัง เป็นเปลือกที่มีระดับความซับซ้อนถูกสร้างขึ้นมาโดยมีสังคมเป็นตัวหนดหรือวางบทบาทหน้าที่ให้หรือที่เรียกกันว่า “กรอบสังคม” เป็นตัวกำหนดเปลือกในรูปแบบนี้ให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมต้องการ และ 3. เปลือกที่สร้างช่องว่างระหว่างมนุษย์เป็นระดับที่บุคคลในสังคมผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านบวกและด้านลบ ประกอบกับระดับความต้องการและความกลัวของบุคคลเพิ่มมากขึ้น จนต้องสร้างเปลือกเพื่อปิดบังตัวตนที่อยู่ภายในหรือแม้แต่สร้างตัวตนใหม่ขึ้นมาให้สังคมยอมรับและยกย่องสรรเสริญ แต่เมื่อสร้างเปลือกให้กับตนเองมากเกินไป สิ่งที่แสดงออกจึงไม่เป็นธรรมชาติ ไม่เป็นความจริง เป็นลักษณะของการเสแสร้ง การโกหก และการหลอกลวงเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตน เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมที่ติดตามภายหลังที่เป็นส่วนหนึ่งของค่านิยมที่ผิด ๆ จนส่งผลให้ผู้คนขาดจิตสำนึก ยึดติดกับเปลือก ไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณค่าภายในจิตใจของมนุษย์

นาฏยศิลป์ เป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่กำเนิดขึ้นพร้อมกับมนุษยชาติมาอย่างยาวนาน ซึ่งนราพงษ์ จรัสศรี (2559 : 13) ได้กล่าวว่า นาฏยศิลป์เป็นการแสดงออก (Express) ของอารมณ์ความรู้สึก (Feeling) ที่แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมของมนุษย์ จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่านาฏยศิลป์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง เปลือกนอกนับเป็นประเด็นที่สะท้อนพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับสังคมเช่นกัน ฉะนั้นการหยิบยกประเด็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมโดยการนำเสนอผ่านการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์จะช่วยให้ผู้คนเกิดเข้าใจได้ง่าย เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว ผนวกกับผลงานการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์หลายชิ้นในอดีตของประเทศไทย ยังขาดความเข้าในเรื่องของแนวคิด กระบวนการ องค์ความรู้ และขาดทักษะทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ทำให้ข้อมูลหลายประเด็นไม่ได้ถูกนำมาต่อยอดเพื่อให้เกิดเป็นการพัฒนาการของงานสร้างสรรค์ในประเทศไทยอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะการนำประเด็นที่คนทั่วไปมองข้ามไป หรือไม่ได้มีความคิดสร้างสรรค์มากเพียงพอที่จะนำเป็นหัวข้อในการการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับเปลือกนอกในสังคมไทยนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย ผนวกกับผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของงานนาฏยศิลป์เชิงสร้างสรรค์ปัจจุบันนำมาเป็นสื่อกลางในการสะท้อนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันผ่านงานศิลปะ เกิดคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ ทางด้านวิชาการ และเกิดประโยชน์ต่อสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของเปลือกนอกของคนในสังคมไทยในการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเพื่อทิศทางในการดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเปลือกนอกของคนในสังคมเท่านั้น การศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย งานวิจัยครั้งนี้เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ยึดกรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบด้วย

1. กรอบแนวคิดเปลือกนอกทางชีววิทยา
2. กรอบแนวคิดเปลือกนอกทางจิตวิทยา
3. กรอบแนวคิดเปลือกนอกทางสังคมวิทยา
4. กรอบแนวคิดเปลือกนอกทางศาสนา
5. กรอบแนวคิดเปลือกนอกทางภาษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อให้ผลการวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบบันทึกข้อมูลเชิงเอกสาร พิจารณาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น เอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเกี่ยวกับเปลือกนอกของคนในสังคมไทย ตลอดจนศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ โดยหาคุณภาพเครื่องมือด้วยใช้วิธีการใช้แผนที่แนวคิด (Concept Map) และตารางการสังเคราะห์ (Synthesis matrix) มาใช้กลั่นกรองแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในขอบเขตการศึกษา พิจารณาแหล่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดปัญหาและขอบเขตในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเปลือกนอกของคนในสังคมไทย จากนั้นจึงดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเปลือกนอกของคนในสังคมไทย พร้อมกับบันทึกข้อมูล โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลจากการอ่าน การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสรุปผล อภิปรายผล เพื่อนำองค์ความรู้ไปพัฒนางานวิจัยให้เกิดความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เชิงพรรณนาจากการศึกษาเชิงเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ นำมาสังเคราะห์เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย

สรุปผลการวิจัย เปลือกนอกของคนในสังคมเป็นประเด็นที่สามารถตีความได้หลากหลายมุมมอง แตกต่างกันออกไป ผู้วิจัยพบว่า เปลือกนอกของคนในสังคมไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เปลือกนอกในเชิงรูปธรรมและเปลือกนอกในเชิงนามธรรม โดยมีประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้

เปลือกนอกเชิงรูปธรรม เป็นแนวคิดด้านวิทยาศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่อง กระบวนความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับธรรมชาติของสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตของเปลือกนอกของคนในสังคม สามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ผู้วิจัยพบเปลือกนอกเชิงรูปธรรม 2 ด้าน ได้แก่

เปลือกนอกทางชีววิทยา เป็นลักษณะที่เกิดจากกระบวนทางธรรมชาติในการสร้างสิ่งห่อหุ้มที่ภายนอก เพื่อปกป้องสิ่งที่อยู่ภายในของสิ่งมีชีวิต ลักษณะทางกายภาพของเปลือกนอกแต่ละชนิดแตกต่างกันตามวัตถุและอายุขัย ดังเช่น มนุษย์มีการสร้างสิ่งห่อหุ้มร่างกายเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา กระทั่งกำเนิดขึ้นมา มนุษย์จึงมีการสร้างผิวหนังที่เป็นสิ่งห่อหุ้มร่างกายไว้ ในทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นแนวคิดที่เป็นไปตามกฎและกลไกของธรรมชาติที่สร้างเปลือกนอกขึ้นมาให้กับสิ่งมีชีวิตบนโลก เปลือกลักษณะนี้เป็นเปลือกที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ไม่สามารถกำหนดหรือควบคุมได้เป็นเรื่องของพันธุกรรม เปลือกทางชีวภาพรวมไปถึงรูปร่าง หน้าตา และสีผิว เป็นต้น จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยคาดว่าจะนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดงที่นำเสนอแนวคิดเปลือกนอกของคนในสังคมที่มีทั้งเปลือกนอกที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ รูปธรรมเป็นเปลือกนอกในลักษณะที่แสดงทางกายภาพที่แสดงให้เห็นจากรูปลักษณ์ภายนอก

เปลือกนอกทางจิตวิทยา เป็นสภาวะทางจิตใจ ความคิด สัญชาตญาณที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมที่บุคคลแสดงบทบาทตามสถานการณ์หรือความคาดหวังของสังคมที่ถูกกำหนดไว้ เพื่อความพึงพอใจ ความประทับใจ และการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ เปลือกนอกในลักษณะช่วยในการปิดบังความรู้สึกนึกคิดที่อยู่ภายในจิตใจ เปรียบเสมือนหน้ากากที่ปกปิดส่วนที่แท้จริงไม่ให้ปรากฏต่อสังคมภายนอก หากบุคคลหลงลืมตัวตนยึดมั่นอยู่กับเปลือกนอกหรือหน้ากากที่ตนเองเป็นผู้เลือกสวมใส่หรือหน้ากากที่สังคมมอบให้ จนเกิดพฤติกรรมของบุคคลใส่หน้ากากเข้าหาผู้อื่นตลอดเวลา นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งภายในจิตใจ จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดงให้มีลักษณะการสร้างหรือจำลองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม อีกทั้งมีการกำหนดหรือสร้างลักษณะเฉพาะของตัวละครหรือนักแสดงให้สอดคล้องกับบทบาทต่าง ๆ เพื่อสะท้อนแนวคิดข้างต้นให้เกิดความชัดเจน ตลอดจนเป็นแนวทางในการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้วยวิธีการใช้หน้ากาก มาเป็นสัญญะหรือตัวแทนของเปลือกนอกของคนในสังคม

เปลือกนอกเชิงนามธรรม เป็นแนวคิดด้านสังคมศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม รวมถึงพฤติกรรมมนุษย์ในมุมมองต่าง ๆ อันได้แก่ เปลือกนอกทางสังคมวิทยา เป็นการแสดงออกทางด้านพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคลในสังคม เพื่อให้เกิดการยอมรับระหว่างการดำรงอยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยการแสดงออกของบุคคลนั้นประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ การแสดงออกภายนอก หมายถึง สิ่งที่แสดงออกหรือพบเห็นจากลักษณะภายนอก อาทิ การแต่งกาย บุคลิกภาพ กิริยาท่าทาง สายตา และคำพูด เป็นต้น เป็นเปลือกนอกที่บุคคลพยายามสร้างขึ้นมาเพื่อให้สังคมเกิดการยอมรับด้วยประสาทสัมผัสทางด้านเห็น การรับรู้ และเกิดการเชื่อในสิ่งที่บุคคลนั้น ๆ แสดงออกมา ในขณะเดียวกันอีกด้านหนึ่ง คือ ตัวตนของบุคคลพยายามซ่อนอยู่ภายใน บุคคลอาจมีการแสดงออกที่เหมือนหรือแตกต่างกับตัวตนภายใน จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบโครงสร้างการแสดงให้มีสองมิติ คือ ให้ผู้ชมเห็นมุมมองที่บุคคล

แสดงออกภายนอกและมุมมองที่บุคคลซ่อนไว้อยู่ภายใน ผนวกกับการออกแบบองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ อาทิ เครื่องแต่งกาย เสียงประกอบ อุปกรณ์ประกอบการแสดง และแสงประกอบแสดง ให้มีลักษณะเป็นสองมิติ เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างการออกแบบลีลานาฏยศิลป์ให้สื่อสารแนวคิดและการแสดงออกถึงพฤติกรรมของบุคคลผ่านการเคลื่อนไหวร่างกายให้เห็นความแตกต่างของการแสดงออกภายนอกและตัวตนที่ซ่อนอยู่ภายใน

เปลือกนอกทางศาสนา สังคมไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนามักมีหลักคำสอนกล่าวถึง มนุษย์ไม่ควรให้ความสำคัญกับเปลือกนอก หมายถึง รูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งเป็นความงามภายนอกที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นมาจากกิเลสตัณหา พยายามปกปิดด้านมืดหรือด้านที่ไม่ดีของตนเอง เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน การหลอกลวง การไม่จริงใจ และการเสแสร้ง เป็นต้น เปลือกเป็นสิ่งที่ไม่ยั่งยืนและไม่มั่นคงถาวร ดำเนินไปตามกฎของสรรพสิ่งบนโลกตามหลักการของไตรลักษณ์ ได้แก่ การเกิดขึ้น การตั้งอยู่ และการดับไป ในขณะเดียวกันตัวตนหรือความงามจากภายในจิตใจเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณงามความดี ตั้งมั่นอยู่บนความเป็นจริงของชีวิตจึงจะสามารถเข้าถึงแก่นแท้ของมนุษย์โดยปราศจากเปลือกนอก จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดงด้วยวิธีการเล่าเรื่องผ่านตัวละคร โดยสร้างความขัดแย้งในบุคลิกของตัวละครระหว่างตัวตนและรูปลักษณ์ภายนอก ทั้งนี้สามารถนำหลักการไตรลักษณ์มาใช้เป็นแนวคิดในการวางโครงสร้างการแสดงได้

เปลือกนอกทางภาษา ซึ่งเป็นเรื่องของวรรณคดีไทย สำนวน สุภาษิต และคำพังเพยที่เกี่ยวข้องเปลือกนอกของคนในสังคม เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมของคนที่มักตัดสินบุคคลจากรูปลักษณ์ภายนอก ดังเช่น วรรณคดีไทย เรื่อง สังข์ทอง ตอน เลือกคู่ เป็นเรื่องราวของเจ้าเงาะที่รูปลักษณ์ภายนอกที่น่ารังเกียจไม่ได้รับการยอมรับจากตัวละครอื่น มีเพียงนางรจนาเท่านั้นที่มองข้ามรูปลักษณ์ภายนอกและเห็นถึงรูปทองที่ซ่อนอยู่ภายใน และเรื่อง รามเกียรติ์ ตอน ลักนางสีดา เป็นเรื่องราวของนางสีดาที่หลงใหลกวางทอง ที่มีรูปลักษณ์งดงามที่เกิดจากการแปลงกายของมารีศ เป็นผลทำให้พระรามและพระลักษณ์ ตกหลุมพรางของทศกัณฐ์ เป็นผลทำให้นางสีดาถูกลักพาตัวไปยังกรุงลงกา เป็นจุดเริ่มต้นของการทำสงครามระหว่างกองทัพพระรามและทศกัณฐ์ ในขณะเดียวกันทางด้านสำนวน สุภาษิต และคำพังเพย เป็นการเปรียบเทียบเชิงอุปมาอุปไมยเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนในสังคมที่เกิดขึ้นจริงและนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเตือนใจ สั่งสอนและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่บุคคลในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่วนใหญ่เป็นประเด็นเกี่ยวกับการตัดสินบุคคลจากรูปลักษณ์ภายนอกเช่นเดียวกันกับวรรณคดีไทย เช่น ดีแต่เปลือก ใส่หน้ากากเข้าหากัน น้ำตาจระเข้ หน้าฉาก ข้างในสุกใสข้างในเป็นโพรง ข้างนอกสุกใสข้างในตะติ้งโหน่ง และเหมือนผลมะเดื่อ เป็นต้น จากแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดง ด้วยวิธีการ โดยอาจมีการหยิบยกเรื่องราวหรือแนวคิดบางตอนมาใช้สร้างเนื้อเรื่อง (Content) ในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกในสังคมไทย ทั้งนี้อาจมีการดัดแปลงหรือพัฒนาบทการแสดงให้มีความน่าใจมากยิ่งขึ้น หรืออาจมีหยิบยกสำนวนที่สามารถสื่อสารแนวคิดได้ชัดเจนนำมาสร้างองค์ประกอบการแสดงอื่น ๆ เช่น การออกแบบลีลานาฏยศิลป์ เครื่องแต่งกาย เสียงประกอบ และอุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นต้น

จากแนวคิดและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับเปลือกนอกของในสังคมแต่ละมุมมอง ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลพื้นฐานไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ เพื่อค้นหาแนวทางที่

เหมาะสมในการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ชุด การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย ซึ่งเป็นให้เกิดความสมบูรณ์ทั้งด้านการนำเสนอแนวคิดและรูปแบบที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจ เกิดคุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ เกิดประโยชน์ต่อสังคม และเกิดประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ประเด็นเปลือกนอกของคนในสังคมไทยที่สำคัญในการนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยข้างต้นจะพบว่า เปลือกนอกของคนในสังคมไทย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เปลือกนอกเชิงรูปธรรมและนามธรรม ผู้วิจัยได้นำไปเป็นแนวทางในการออกแบบบทการแสดงในองก์ 1 การกำเนิดเปลือก ซึ่งเป็นการนำเสนอการกำเนิดเปลือกนอกทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม โดยฉากนี้นำเสนอจุดเริ่มต้นของการกำเนิดมนุษย์จากครรภ์ของมารดาที่มีสิ่งห่อหุ้มร่างกายไว้ ในขณะเดียวกันเปลือกนอกในสังคมก็ได้กำเนิดขึ้นมาจากบุคคลในสังคมที่สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการอยู่ร่วมกันในสังคม ตลอดจนมีการตีความเรื่องเปลือกนอกในมุมมองที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล แนวทางนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการนำแนวคิดมาใช้ในการออกแบบบทการแสดง ทั้งนี้ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์มีกระบวนของการพัฒนาหรือปรับปรุงบทการแสดงตามลำดับ ฉะนั้นบทการแสดงข้างต้นอาจมีการปรับเปลี่ยนในการทดลองครั้งต่อไปเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ การสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ บทการแสดง ลีลานาฏยศิลป์ การคัดเลือกนักแสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง เสียงประกอบ แสงประกอบ และสถานที่แสดง องค์ประกอบทั้งหมดเป็นส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ โดยประเด็นที่ได้จากการวิจัยได้ถูกนำไปใช้ในการนำไปเป็นแนวทางการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ ดังนี้

1. เปลือกนอกเป็นการแสดงออกถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล เพื่อให้เกิดการยอมรับของบุคคลในสังคมซึ่งแสดงออกเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ภายนอกเป็นการแสดงออกที่ทำให้บุคคลอื่นได้เห็นและรับรู้ และภายในเป็นตัวตนซ่อนเร้นอยู่ภายใน สอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช (2555 : 130) ได้กล่าวถึง เออร์วิ่ง ก้อฟมั่น (Erving Goffman) ได้แสดงทรรศนะว่า การกระทำของมนุษย์มีการโต้ตอบกับผู้อื่น นำเสนอตัวตนให้ผู้อื่นได้เห็นหรือได้รู้จัก โดยวิธีการนำเสนอด้วยภาษา คำพูดที่ใช้ กริยาท่าทาง และการแต่งกาย เช่นเดียวกับการเล่นละคร ซึ่งการกระทำของมนุษย์ประกอบด้วยหน้าฉากและหลังฉาก นอกจากนี้ ธนะพัฒน์ พัฒน์กุลพิศาล (2558 : 1) พบว่า การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในแนวคิดแนวคิดเบื้องหน้าเบื้องหลังมาจากทฤษฎีของการท่องเที่ยวที่มีการจัดฉาก (Front) และเบื้องหลัง (Back) อีกทั้งเป็นลักษณะที่ปรากฏในศิลปะการแสดงเช่นเดียวกัน ดังนั้นแนวคิดข้างต้นสามารถนำไปเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์การแสดงให้มี 2 ด้าน หรือ 2 มิติ ให้เกิดความชัดเจนในการสื่อสารกับผู้ชมได้ นำไปสู่การสร้างแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ทางด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายของนักแสดงที่มีลักษณะที่เด่นชัด 2 ลักษณะ คือ เครื่องแต่งกายที่สื่อสารให้เห็นถึงการมีเปลือกนอกและการไม่มีเปลือก โดยคำนึงถึงความเรียบง่ายตามแนวคิดนาฏยศิลป์หลังสมัยใหม่ สื่อสารตรงไปตรงมา เน้นการให้ความสำคัญกับลีลานาฏยศิลป์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือไม่เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวร่างกายของนักแสดง

2. เปลือกนอกเป็นสภาวะทางจิตใจ ความคิด และสัญชาติญาณที่บุคคลในสังคมแสดงบทบาทตามสถานการณ์หรือความคาดหวังของสังคมที่ถูกกำหนดไว้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ และการยอมรับจากบุคคลในสังคม เปรียบเสมือนหน้ากากที่ปกปิดส่วนที่แท้จริงไม่ให้ปรากฏต่อสังคมภายนอก สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์ (2556 : 228) กล่าวว่า คาร์ล จี จุง นักจิตแพทย์ชาวสวิส ได้อธิบายคำว่า Persona หรือ หน้ากาก เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่อยู่ส่วนภายนอก ในอดีตตัวละครกรีกดึกดำบรรพ์จะสวมใส่เพื่อแสดงบทบาทต่าง ๆ ทำหน้าที่เช่นเดียวกับ “หัวโขน” ของไทย ฉะนั้นผู้วิจัยจึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า persona เป็นการแสดงบทบาทในสังคมเพื่อให้สังคมเกิดการยอมรับ นำไปสู่การสร้างแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกในสังคมไทย ในส่วนของการออกแบบบทการแสดงในฉากที่ 2 ว่าด้วยเรื่องของบทบาทในสังคมไทย อีกทั้งการออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง ผู้วิจัยได้ดำเนินสำรวจจากนักศึกษาจำนวน 400 คน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับอุปกรณ์หรือวัสดุที่สามารถสื่อสารแนวคิดเปลือกนอกของคนในสังคมได้ดีที่สุด 2 อันดับแรก หน้ากากและเครื่องแต่งกาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเปลือกนอกทางจิตวิทยาเกี่ยวกับ ทฤษฎีหน้ากาก (Persona) ของคาร์ล จี จุง ฉะนั้นในการสร้างสรรค์อุปกรณ์ ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้หน้ากากขาว เพื่อสื่อถึงการสร้างเปลือกนอกที่หุ้มหรือปกปิดตัวตนที่อยู่ภายใน สอดคล้องกับ นับทอง ทองใบ (2561 : 114) ได้แสดงทรรศนะว่า ในโลกของความเป็นจริงบุคคลทุกคนอาจไม่เป็นตัวเอง หลากหลายบทบาท หรือมี 2 หน้า จัดเป็นใบหน้าที่ต้องรักษาสังคม จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงคาดว่านำไปเป็นแนวทางในการออกแบบอุปกรณ์การแสดงเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสาร

3. เปลือกนอกเป็นกระบวนทางธรรมชาติในการสร้างสิ่งห่อหุ้มที่ภายนอก เพื่อปกป้องสิ่งที่อยู่ภายใน ดังที่ ราชบัณฑิตสถาน (2542: 711) กล่าวถึง เปลือก คือ ส่วนที่ห่อหุ้มด้านนอกของสิ่งต่าง ๆ เช่น ต้นไม้ ผลไม้ หรือสัตว์บางอย่างมีหอยหรือฟองสัตว์ เป็นต้น จากแนวคิดนี้นำไปสู่การสร้างแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกในสังคมไทย ในส่วนของการออกแบบบทการแสดงในฉากที่ 1 การกำเนิดเปลือกนอก ซึ่งอาจเป็นการนำเสนอเปลือกนอกของมนุษย์ทางกายภาพเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดา

4. เปลือกนอกเป็นความงามภายนอกที่มนุษย์สรรค์สร้างขึ้นมาจากกิเลสตัณหา พยายามปกปิดด้านมืดหรือด้านที่ไม่ดีของตนเอง สอดคล้องกับ มณีพรรณ เสกธีระ (2553 : 4) พบว่า ความงามเกิดมาจากธรรมในใจ หรือมีความงามภายในแล้วจึงมีความงามภายนอก ในปัจจุบันมีการให้คุณค่าของความงามเบี่ยงเบนไปจากความจริงของชีวิต คือ การให้คุณค่ากับความงามที่เปลือกนอก ด้านร่างกายตามค่านิยมในสังคม จากแนวคิดนี้นำไปสู่การสร้างแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกในสังคมไทย ในส่วนของการออกแบบบทการแสดงในนำเสนอเนื้อหาในแต่ละฉาก นอกจากนี้สามารถนำไปใช้ในการออกแบบเสียงให้มีแนวทางการออกแบบเสียงจากความเงียบเพื่อสื่อการปิดบังซ่อนเร้น การเก็บงำสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ ทำให้ผู้ชมเกิดความตั้งใจจดจ่อกับสิ่งที่นักแสดงกระทำหรือแสดงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการสร้างจินตนาการให้กับผู้ชม ดังเช่น การแสดงชุดซาโลเม่ (Salome) ของนราพงษ์ จรัสศรี เป็นการใช้ความเงียบประกอบลีลานาฏยศิลป์ที่แฝงไปด้วยความหมายและสัญลักษณ์ สามารถสื่อสารแนวคิดได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้สามารถใช้เสียงดนตรีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic keyboard) ช่วยในการสร้างบรรยากาศการแสดงในแต่ละองค์ให้ดูสมจริงตามบทการแสดง สื่อสารให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ การคิด และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับการ

แสดง เพื่อหาแนวทางในการออกแบบเสียงที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่เปรียบเสมือนการติดอยู่ในเปลือก เสริมสร้างความรู้สึกที่ถูกห่อหุ้มด้วยเปลือกนอก

5. เปลือกนอกเป็นพฤติกรรมการตัดสินและการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกของบุคคลในสังคม สอดคล้องกับทรรศนะของ ปรีดา เรืองวิชาธร (2553 : 1) กล่าวถึง สังคมปัจจุบันไม่มองถึงแก่นแก้ของผู้คนที่อยู่ภายในจิตใจ นอกจากนี้เปลือกนอกที่คอยเป็นเครื่องบดบังแก่นแท้ภายใน ผนวกกับผลงานสำรวจของนิดาโพล ปี 2559 พบว่า วัยรุ่นและวัยทำงานของสังคมไทย เกิดปัญหาอันดับที่ 1 คือสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย เรื่องปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยมและความไม่พอเพียงที่บ่งบอกถึงการให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์ภายนอกเป็นอย่างมาก ดังนั้นพฤติกรรมเหล่านี้สามารถใช้ในการสร้างเนื้อเรื่องในการออกแบบบทการแสดงในการปฏิบัติการทดลองสร้างสรรค์ผลงานได้ทั้งในส่วนของบทการแสดงในฉากที่ ลีลานาฏยศิลป์ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง แสง เสียง และสถานที่แสดง

นอกจากนี้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากประเด็นต่าง ๆ นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบสร้างสรรค์องค์ประกอบอื่น ๆ อาทิ การออกแบบลีลานาฏยศิลป์จากทฤษฎีหน้ากาก (Persona) ของคาร์ล จี จุง การแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกต่อสังคมภายนอกและด้านที่ปกปิดไว้อยู่ภายใน นราพงษ์ จรัสศรี (2541 : 77) ได้แสดงทรรศนะในการนำเสนอในแบบสัญลักษณ์ (Symbolic mode) เพื่อทำให้ผู้ชมเกิดความคิดในการชม ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกและความเข้าใจของผู้ชมได้มากขึ้น ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจในการเลือกอุปกรณ์หน้ากาก มาเป็นสัญลักษณ์หรือสัญญะแทนเปลือกนอกของคนในสังคมในมุมมองต่าง ๆ นอกจากนี้แนวทางในการออกแบบลีลาลักษณะเฉพาะของตัวละคร เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายหรือท่าทางที่เลียนแบบมาจากลักษณะเฉพาะของตัวละครหรือบทบาทสมมุติที่สอดคล้องกับบทการแสดง ตลอดจนลีลาการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวัน (Everyday Movement) มาเป็นลีลาทางนาฏยศิลป์ในการสร้างสรรค์ผลงาน อีกทั้งแนวทางการออกแบบแสง สามารถใช้แสงจากธรรมชาติ เช่น แสงจากกลางวันและกลางคืน และแสงจากภายในและภายนอก เพื่อนำมาตีความของการแสดง การออกแบบแสงที่ดีจะช่วยสนับสนุนให้งานนาฏยศิลป์โดดเด่น ประการที่สองเป็นการใช้การออกแบบแสงมาช่วยสร้างบรรยายกาศและสื่อสารแนวคิดให้ผู้ชมเกิดความคิด จินตนาการ และเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมกับการแสดง ตลอดจนแนวทางการออกแบบสถานที่แสดง เนื่องด้วยแนวคิดเรื่องเปลือกนอกของคนในสังคมเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสังคมและผู้คนโดยตรง ฉะนั้นสถานที่แสดงจึงไม่จำเป็นต้องยึดติดกับการจัดสถานที่แสดงในโรงละคร โดยสามารถจัดแสดงท่ามกลางผู้คนได้ ดังที่ นรีรัตน์ พินิจธนสาร (สัมภาษณ์: 25 สิงหาคม 2561) กล่าวว่า ในการออกแบบสถานที่แสดงที่สื่อสารแนวคิดเปลือกนอกอาจจะจัดในแหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่คนพลุกพล่าน เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดโดยที่ไม่ตั้งใจ จะทำให้เกิดความน่าสนใจเพราะว่าทุกคนในสังคมไทยมีเปลือก ควรเน้นการนำเสนอมุมมองสถานที่ที่เป็นของจริง ไม่ได้เซตขึ้นหรือจัดทำขึ้น จากข้อคิดเห็นดังกล่าวผู้วิจัยคาดว่าจะนำมาเป็นแนวทางในพิจารณาเลือกสถานที่แสดงให้เหมาะสมกับการสร้างสรรค์ผลงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยฉบับนี้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ของเปลือกนอกของคนในสังคมไทยในการนำไปเป็นข้อมูลประกอบการสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ ฉะนั้นผลการวิจัยจะถูกนำไปศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของเปลือกนอกของคนในสังคมแต่ละประเภท เพื่อนำไปออกแบบสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ ชุด การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของสังคมไทย ผ่านองค์ประกอบการแสดงทั้ง 8 ประการ ได้แก่ บทการแสดง การคัดเลือกนักแสดง ลีลาการเคลื่อนไหว เครื่องแต่งกาย เสียงประกอบการแสดง อุปกรณ์ประกอบการแสดง แสง และพื้นที่การแสดง โดยอาจมีการศึกษาเพิ่มเติมเชิงลึกในเรื่องของจิตวิทยาและสิทธิมนุษยชนในการนำประเด็นทางด้านพฤติกรรมมนุษย์มาสร้างสรรค์เป็นการแสดง ตลอดจนปฏิบัติการทดลองสร้างสรรค์ผลงานตามกระบวนการทางนาฏยศิลป์ เพื่อค้นหาแนวทางการสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ให้เกิดความน่าสนใจ และเกิดคุณค่าทั้งทางด้านสุนทรียภาพและเกิดคุณค่ากับสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานทางนาฏยศิลป์ในประเด็นอื่น ๆ เนื่องด้วยการวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาจำเพาะเจาะจงเพียงประเด็นเกี่ยวกับเปลือกนอกของคนในสังคมไทยเท่านั้น

2. การสร้างสรรค์ผลงานนาฏยศิลป์ ควรมีการทดลองหาแนวทางและพัฒนางานนาฏยศิลป์อย่างต่อเนื่อง และคิดค้นการนำเสนอผลงานนาฏยศิลป์ในรูปแบบใหม่ที่เป็นการบูรณาการศาสตร์ทางด้านนาฏยศิลป์ผนวกกับการสะท้อนบริบทในสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นการยกระดับให้เกิดคุณค่าทั้งทางด้านสุนทรียภาพและเกิดคุณค่าทางด้านสังคมอีกทั้งเป็นการสร้างมิติใหม่ให้กับผลงานทางด้านนาฏยศิลป์ในประเทศไทยให้เป็นแบบอย่างแก่บุคคลรุ่นหลัง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ที่สะท้อนเปลือกนอกของคนในสังคมไทย ซึ่งสำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยผู้วิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งขอขอบพระคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้สนับสนุนทุน “100 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย”สำหรับงานวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

Allport, G.W. **Personality: A Psychological Interpretation**. New York: Henry Holt & Company, 1937.

Jacqueline M. Smith-Autard. **Dance composition.** Fifth edition, London: A&C Black Ltd, 2004.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

ธนะพัฒน์ พัฒน์กุลพิศาล. **การสร้างสรรค์นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในแนวคิด เบื้องหน้าเบื้องหลัง**. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร, 2558.

นราพงษ์ จรัสศรี. **การแสดงในพิธีเปิด-ปิดกีฬาเอเชี่ยนเกมส์ ครั้งที่ 13**. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

นราพงษ์ จรัสศรี. **ประวัตินาฏยศิลป์ตะวันตก**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

นราพงษ์ จรัสศรี. *(สัมภาษณ์)*. อาจารย์ประจำภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 18 สิงหาคม 2561.

นรีรัตน์ พินิจธนสาร. *(สัมภาษณ์).* อาจารย์ประจำสาขาวิชาการละคร (นาฏยศาสตร์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 25 สิงหาคม 2561.

นับทอง ทองใบ. “เรื่องเล่าลูกผสมและการสร้างคาแร็คเตอร์แบบการ์ตูนในรายการ The Mask Singer,” **ศรีปทุมปริทัศน์**. 18, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2561): 107-116.

ปรีดา เรืองวิชาธร. “ออกจากสังคมที่มุ่งตัดสินตายตัว,” **โพสต์ทูเดย์**. 24 ตุลาคม 2553: 3.

มณีพรรณ เสกธีระ, **การศึกษาหลักธรรมเรื่องความงามในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, 2542.

สุภางค์ จันทวานิช. **ทฤษฎีสังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Educational management strategies in accordance with Educational management 4.0 Under the local government organization

พัชรินทร์ ชัยจันทร์[1]
รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบ และพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 3) สร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 จากการทบทวนเอกสาร (document study) และประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษา จำนวน 180 คน และระยะที่ 3 สร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 40 พฤติกรรมชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 12 พฤติกรรมชี้วัด 2) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 8 พฤติกรรมชี้วัด 3) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 พฤติกรรมชี้วัด และ 4) ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 พฤติกรรมชี้วัด

[1] หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

[2] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 ทุกด้าน โดยมีค่าความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยรวมเท่ากับ 0.455 เรียงตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($PNI_{modified}$ = 0.523) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($PNI_{modified}$ = 0.519) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.432) และด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.355)

3. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา 4.0 กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น 4.0 กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร 4.0 และกลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, แนวการจัดการศึกษา 4.0

Abstract

The purpose of this research was to 1) study the components of And behavioral indicators of school administration in accordance with Educational Management Guideline 4.0 under the Local Administrative Organization 2) Study current conditions Desirable conditions and needs of the school administration in accordance with the Educational Management 4.0 under the Local Administrative Organization 3) Create educational institution management strategies in accordance with the Educational Management Guideline 4.0 under the Local Administrative Organization The research was conducted in 3 phases. Phase 1 studied the composition and behavioral indicators of the school administration according to the educational management guidelines 4.0 from a document study and evaluated the suitability by 9 experts. Phase 2: Study current conditions Desirable condition And the needs of the school administration in accordance with the Educational Management Guideline 4.0 by asking from the sample who are the school administrators Chairman of the school board And 180 directors of the Division / Bureau of Education And Phase 3 to create educational institution management strategies in accordance with the Educational Management Guideline 4.0 under the Local Administrative Organization By SWOT analysis

and TOWS Matrix. The tools used for data collection were questionnaires and assessments. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. And find the needs by the improved Priority Needs Index (PNImodified) method

The result of the research shows that

1. The elements and behavior of educational institution management indicators in accordance with Educational Management guideline 4.0, consisting of 4 aspects, 40 behavioral indicators, which are 1) for the development of quality of learners, consisting of 12 indicators for behavior, 2) for the development of educational administration using schools. Is a base for local development, consisting of 8 indicators of behavior 3) Conservation Inheriting art and culture Local traditions and local wisdom, 10 indicators of behavior and 4) the development of local education in accordance with the principles of the sufficiency economy of 10 indicators.

2. The current situation of school administration according to Educational Management Guideline 4.0 is at a moderate level the desirable conditions of school administration in accordance with Educational Management 4.0 guidelines were at the highest level. And the needs of school administration in accordance with the educational management 4.0 in all aspects, with the total needs of the total adjustment of 0.455, respectively, which is the development of local education in accordance with the philosophy of the sufficiency economy PNImodified = 0.523) in the development of learner quality (PNImodified = 0.519) in conservation Inheritance of arts, culture, traditions and local wisdom (PNImodified = 0.432) and development of educational management by using schools as a base for local development (PNImodified = 0.355)

3. Educational institution administration strategies in accordance with Educational Management 4.0 under the local government organization consisting of 5 strategies which are strategy 1: development of educational administration by using schools as the base for local development. Strategy 2: development of an enabling environment for management. Study 4.0 Strategy 3: Local education development 4.0 Strategy 4: Quality of teachers and personnel development 4.0 and strategy 5. To develop the skills of learners in the 21st century.

Keywords: Strategy, Educational Management Guidelines 4.0

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นโลกยุคโลกาภิวัฒน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันอย่างกว้างขวางตลอดเวลา คุณภาพของคนและการพัฒนากำลังคน เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาทุกๆด้าน ซึ่งทั้งภาครัฐและเอกชน จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพในระดับสูงขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 – 2564) ยึดวิสัยทัศน์ของกรอบยุทธศาสตร์ชาติที่กำหนดว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยที่เป้าหมายและตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) อย่างมีประสิทธิผล อย่างไรก็ตาม จากทฤษฎีและรายงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลจะเห็นว่าการที่องค์การจะพัฒนาหรือบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผลได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยกลยุทธ์เป็นเครื่องสำคัญในการขับเคลื่อน ดังที่ Hoy และ Miskel (2008) ได้ให้ทัศนะว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนวัดได้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงที่กำหนดไว้เดิมว่า มีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดที่อยู่ภายใต้วิธีการดำเนินงานเชิงรุกหรือกลยุทธ์นั่นเอง สอดคล้องกับ Lightfoot (1986) สรุปว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนวัดได้จากความสามารถของโรงเรียน ที่สามารถพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัดซึ่งต้องอาศัยวิธีการเชิงรุกหรือกลยุทธ์ในการดำเนินงาน

ในขณะที่ Bossert (1988) ให้ข้อสังเกตว่า เราอาจกำหนดตัวบ่งชี้ตัวใดก็ได้ในการวัดประสิทธิผลของโรงเรียนโดยขึ้นอยู่กับการกำหนดลักษณะของโรงเรียนว่ามีลักษณะหรือพฤติกรรมชี้วัดว่าเป็นอย่างไร ที่ต้องอาศัยข้อมูลสำคัญจากการบริหาร หรือการดำเนินงานของโรงเรียน และCreemers (2002) กล่าวถึงการประเมินการบริหารสถานศึกษาจะมุ่งไปที่ประสิทธิผลที่เกิดจากการดำเนินงานว่าสามารถวัดได้จากทักษะพื้นฐานทั่วไปที่บรรจุในหลักสูตร ทักษะระดับสูงทางสังคม เจตคติ จุดประสงค์ทางการศึกษาด้านอื่นๆ รวมถึงพฤติกรรมชี้วัดที่เกิดจากการบริหารจัดการ เป็นต้น ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียน เพราะผลจากการประเมิน เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือความอยู่รอดของโรงเรียน (รุ่ง แก้วแดง และชัยณรงค์ สุวรรณสาร, 2546) การประเมินประสิทธิผลของโรงเรียนนี้ สามารถทำได้ด้วยการเปรียบเทียบระหว่างวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของโรงเรียนและผลที่ได้จากการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือเพื่อศึกษาความสอดคล้องกันของผลผลิตกับเป้าหมายที่กำหนดนั่นเอง (Dejnozka, 1983)

ในปัจจุบันเป็นการศึกษา 4.0 ซึ่งเป็นยุคที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบค้นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีจำนวนมาก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการค้นหาและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ดังนั้น การศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 จึงเป็นทิศทางในการสร้างเด็กยุคไทยแลนด์ 4.0 เพื่อให้เด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ สร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่ที่ยากขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ การพัฒนาเด็กต้องพัฒนาทั้งด้านความรู้ และทักษะการเรียนรู้ที่ดีที่สุด คือ การเรียนรู้จากปัญหาจริงที่เกิดขึ้น เรียกว่าเป็น Problem Based Learning ตามกรอบยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี

(พ.ศ.2560-2579) โรงเรียนและหน่วยงานต้องวางแผนงานให้รองรับกรอบยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ความมั่นคง 2) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) การลงทุนในทรัพยากรมนุษย์ 4) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 5) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งเป็นนโยบายหนึ่งที่เป็นการวางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาวและเป็นจุดเริ่มต้นในการขับเคลื่อนไปสู่การเป็นประเทศที่มั่งคั่งมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แต่จากผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2560 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในระดับประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 45.29 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 35.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 38.13 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 32.73 ช่วงชั้นที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 48.77 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 26.55 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 32.47 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 30.14 และ ช่วงชั้นที่ 4 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 50.07 กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 24.64 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 29.48 และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ได้คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 27.91 จากการวิเคราะห์ของสำนักงานทดสอบทางการศึกษา พบว่า สาเหตุสำคัญเกิดจากสถานศึกษาขาดแนวทางหรือกลยุทธ์การบริหารจัดการที่เหมาะสม และไม่สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องปรับเปลี่ยนระบบบริหารและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ และนโยบายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2560; กัญพัชร แสงกล้า และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร, 2561)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยความคาดหวังด้านการศึกษาของคนไทยและสังคมไทยคือมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพเกิดขึ้นทั่วประเทศ เป็นสถานศึกษาที่ให้บริการทางการศึกษาที่สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในขณะเดียวกันสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดกลยุทธ์ที่สำคัญและจำเป็นที่จะสนับสนุนให้การบริหารตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 เกิดประสิทธิผลและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ดังนั้น การศึกษาวิจัยโดยเน้นการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จะทำให้ได้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผล ที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาโดยรวมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ (รัฐบาลไทย, 2560; Bernie Trilling & Charles Fadel., 2009**;** สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2557; ผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (2560); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560); กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2561) 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น 3) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ4) ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตรวจประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย 1) เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการการบริหารการศึกษา หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) สูงกว่าระดับประเทศ จำนวน 3 คน และครูวิชาการหรือครูผู้สอนที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน

การสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคอีสานตอนบน 5 จังหวัด 82 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 82 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 82 คน ผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษา จำนวน 49 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 213 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น กำหนดการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (1970) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น 5 จังหวัด 82 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 68 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 68 คน ผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษา จำนวน 44 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 180 คน

การสร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มผู้ให้ข้อมูล 9 คน ประกอบด้วย 1) เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอกทางการการบริหารการศึกษา หรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาเชี่ยวชาญ หรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน และ 3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 ที่ได้จากการสังเคราะห์มาจาก รัฐบาลไทย (2560), Bernie Trilling & Charles Fadel. (2009), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557, แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560), กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2561) มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น 3) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ4) ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 จากการทบทวนเอกสาร (document study) และประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ มีขั้นตอนดังนี้

1.1 สังเคราะห์องค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 มีขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้อำนวยการกอง/สำนักการศึกษา จำนวน 180 คน

2.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยจัดลำดับค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$)

ระยะที่ 3 สร้างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยวิธีการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ร่างกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ (SWOT Analysis) และ TOWN Matrix

3.2 ประเมินกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน

สรุปผลการวิจัย องค์ประกอบและพฤติกรรมชี้วัดการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน 40 พฤติกรรมชี้วัด ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน จำนวน 12 พฤติกรรมชี้วัด 2) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น จำนวน 8 พฤติกรรมชี้วัด 3) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 10 พฤติกรรมชี้วัด และ4) ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 พฤติกรรมชี้วัด

สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 ทุกด้าน โดยมีค่าความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยรวมเท่ากับ 0.455 เรียงตามลำดับ คือ ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ($PNI_{modified}$ = 0.523) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ($PNI_{modified}$ = 0.519) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.432) และด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ($PNI_{modified}$ = 0.355)

กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา 4.0 กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น 4.0 กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร 4.0 และกลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการดำเนินการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นมี 4 องค์ประกอบ 40 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น 3) ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 4) ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบดังกล่าวจะเห็นว่า ประกอบด้วยสองส่วน คือ กลยุทธ์ที่เน้นให้เกิดผลผลิตคือผู้เรียน และกลยุทธ์ที่เป็นกระบวนการ

ในกรณีกลยุทธ์ที่ก่อให้เกิดผลผลิตด้านผู้เรียนคือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจาก

คุณภาพผู้เรียนเป็นผลผลิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างชัดเจนว่าการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 เน้นให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของคนให้สามารถสร้างและพัฒนานวัตกรรม โดยเป็นการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนไปการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นเครื่องกระตุ้นการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างสรรค์นวัตกรรมและการวิจัยด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแข่งขันของประเทศ ดังนั้น จึงจัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้น ยึดผู้เรียนและปัญหาเป็นสำคัญมีการอภิปรายให้เหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และ สร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และสังคม สอดคล้องกับ วิทวัส ดวงภุมเมศ และวารีรัตน์ แก้วอุไร (2560) ที่ศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นพบว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคการจัดการศึกษา 4.0 มีลักษณะของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนและปัญหาเป็นสำคัญเพื่อสร้างให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะของการทำงานแบบร่วมเรียนรู้และรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตน ใช้ความสามารถในการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียน อภิปรายโต้แย้ง ให้เหตุผล แสดงความคิดเห็นและสามารถแสดงทัศนคติ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหาอย่างหลากหลาย จนสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนและสังคม พาสนา จุลรัตน์ (2561) ที่ศึกษา การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคThailand 4.0 พบว่า ครูผู้สอนควรนำแนวทางของ STEM Education, Active Learning และ Problem Based Learning มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ด้วยเช่นกัน เพื่อหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิด “ทักษะ” ด้านต่าง ๆ ที่คงอยู่และมีพัฒนาการเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องที่สามารถนาไปเป็นฐานในการสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรม (innovation) ได้ในอนาคต และทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2560) ที่กล่าวถึงครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0 ให้เป็นบุคคลากรของประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอในการสร้างนวัตกรรมจนได้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพส่งขายไปยังต่างประเทศเพื่อสร้างรายได้ให้กับประเทศ การที่จะทาเช่นนี้ได้ผู้เรียนหรือนักเรียนจะต้องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การคิดผลิตภาพ การคิดนวัตกรรม ซึ่งเป็นการคิดที่สร้างผลผลิตที่มีความใหม่ไม่ซ้ำแบบใครและมีความเป็นเชิงบวก

สำหรับในประเด็นที่สอง เป็นกลยุทธ์ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น การอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้ เนื่องจากกลยุทธ์ดังกล่าวเป็นกลยุทธ์ที่แสดงถึงเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาและจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ รัฐบาลไทย (2560); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557); แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560-2579 (2560); สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2560); และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2561) ที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอันจะนำไปสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาที่เกิดประสิทธิผลในที่สุด

2. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากอยู่ในระดับเริ่มต้นของการดำเนินงานตามแนวนโยบายการจัดการศึกษา 4.0 จึงทำให้หน่วยงานทางการศึกษาส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะเดียวกันจะเห็นมีสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 เป็นแนวนโยบายที่รัฐบาลกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่ทุกกระทรวงหรือหน่วยงานหรือองค์กรรัฐบาลทุกแห่งใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสอดคล้องกับราชกิจจานุเบกษา (2561) ที่ได้ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยไว้ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่นมีความมั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร ความสามารถในการรักษา ผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติ และศักดิ์ศรี

และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นจากการคำนวณหาค่าความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) พบว่า มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการก้าวไปสู่การศึกษาไทย 4.0 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดส่งเสริมสนับสนุนโครงการสำคัญ ได้แก่ ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ การยกระดับมาตรฐานภาษาอังกฤษ พัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี พัฒนานักวิจัยหลากหลายสาขาการจัดการเรียนการสอน STEM การศึกษา ความร่วมมือ “สานพลังประชารัฐ’ โดยกำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2574 ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย 3 ประการ คือ ประการแรก คนไทยเป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ 20ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ประการที่สอง สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และประการสุดท้าย ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 (2560) ที่กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนา 6 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างการปกครองท้องถิ่นให้เข้มแข็งด้วยระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมและพัฒนาท้องถิ่นร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทย 4.0 สู่ประเทศที่

พัฒนาแล้ว จากฐานของท้องถิ่น ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ และธรรมาภิบาลในการปกครองท้องถิ่นของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมและพัฒนาบริการสาธารณะของท้องถิ่นที่มีคุณภาพเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจและทิศทางการพัฒนาของประเทศ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาองค์กรด้วยฐานคุณธรรม ความรู้ และสมรรถนะสูงเป็นองค์กรระดับสากลที่สังคมยอมรับ

3. กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจาก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดให้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น (School-based Management for Local Development - SBMLD) เป็นนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิตและมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามอัจฉริยภาพของแต่ละบุคคล โดยมีการจัดทำคู่มือการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานและประเมินสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไป นอกจากนี้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กเยาวชนและ ประชาชนในท้องถิ่นในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการภายใน ท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 41 และ มาตรา 15 ให้สิทธิแก่สถานศึกษาใน การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบ กับโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรสำหรับใช้ในการจัดการศึกษา กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่นจึงประกาศนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้โรงเรียนในสังกัดเป็นฐานในการพัฒนา ท้องถิ่นด้วยการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้เด็กเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการศึกษา ในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยมุ่งหวังผลลัพธ์ให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต สามารถดำรงชีวิตอยู่ ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับ David (1996) ที่ให้แนวคิดว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวทางหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา โดยการกระจายอำนาจจัดการศึกษาไปยังโรงเรียนให้มากขึ้นโดยมีความเชื่อว่าการให้โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่มากขึ้นจะทำให้ประสิทธิภาพของโรงเรียนสูงขึ้นมีความยืดหยุ่นมากขึ้นและมีผลผลิตดีขึ้น

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการศึกษา 4.0 ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะเป็นการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (ability to use new knowledge in a creative way) เพื่อนำไปสู่การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (life in the real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (lifelong learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (flexible in how we teach) มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนใช้ปัญญาหรือคนเจ้าความคิด (resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไปแล้ว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อ

การจัดการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งสำหรับสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ด้านการเป็นพลเมือง (Civic Literacy) ความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) สอดคล้องกับ ฉันทนา ปาปัดถา และณมน จีรังสุวรรณ. (2557); Lin (2011) และ Ageyev (2012) ที่ให้ทัศนะเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์ที่อื้อต่อการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันว่า ความสามารถและคุณภาพของกระบวนการคิดสร้างสรรค์นั้นจะต้องมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น 4.0 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นซึ่งเป็นรากฐานของการและที่สำคัญการจัดการศึกษาท้องถิ่นในปัจจุบันจะเน้นการใช้กระบวนการขับเคลื่อนอย่างเป็นกระบวนการโดยอาศัยพลังประชารัฐในการขับเคลื่อนเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกันดึงศักยภาพที่แตกต่างกันนั้นมาใช้ประโยชน์ร่วมกันย่อมจะนำไปสู่การเกิดพลังร่วม (Synergy) ที่ให้ผลผลิตที่มากกว่า สอดคล้องกับนันธิดา จันทร์ศิริ (2558) การกระจายอำนาจการปกครองของไทยได้ให้อิสระทางการปกครองของท้องถิ่นอย่างมาก เพื่อให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แสดงบทบาทการพัฒนาของตนให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยให้ความสำคัญกับประชาชนในการเข้ามา มีส่วนร่วมทั้งทางการเมืองและการบริหารมากขึ้น การกระจายอำนาจเป็นแนวคิดที่ ต้องการให้รัฐมีทั้งความเป็นประชาธิปไตย (Democracy) และมีการพัฒนา (Development) เพื่อให้มีความเป็นประชาธิปไตยในกระบวนการสร้างประชาธิปไตยก็ให้มีการกระจายอำนาจที่เป็นกลไกหนึ่งในการนำไปสู่เป้าหมาย โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นนั่นเอง

ประเด็นกลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร 4.0 ทั้งนี้เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาในยุคการจัดการศึกษา 4.0 มีบทบาทเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากโดยจะต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสามารถนำเนื้อหาสาระที่เตรียมไว้ ผนวกกบความรู้ที่ค้นคว้าผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศดังกล่าว ซึ่งมีผู้อื่นจัดทำไว้ในรูป สถิติ ข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวที่มีสีสันสวยงาม มีเสียงประกอบมาสร้างเป็นบทเรียน หรือสอดแทรกในบทเรียน ทำให้บทเรียน และการสอนแต่ละครั้งมีความน่าสนใจ และสามารถสื่อความหมายของผู้สอนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากความรู้ด้าน เทคโนโลยีจะช่วยกระบวนการสอนตามเนื้อหาที่เตรียมไว้น่าสนใจยิ่งขึ้นแล้ว ความรู้ด้านเทคโนโลยีแสวงหาข้อมูล และเรื่องที่เป็นประโยชน์ผ่านเครือข่ายที่มีความเร็วสูง จะประหยัดเวลาในการเตรียมบทเรียนเป็นอย่างมาก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีช่วยเตรียมบทเรียนจะช่วยให้สามารถนำเสนอบทเรียนได้อีกหลายครั้ง และสามารถแก้ไข ปรับปรุงเพื่อให้เนื้อหาสาระมีความทันสมัย เหมาะสมยิ่งขึ้นได้โดยง่าย ตลอดจนเข้าใจถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์ (2560) ที่สรุปว่าครูในยุคการศึกษาไทย 4.0 ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นครูมือที่มี TPCK โดยมีความรู้ทั้งในศาสตร์ที่เป็นตัวเนื้อหาความรู้ใน วิชาที่สอน และศาสตร์ด้านการสอน มีความสามารถในการปฏิบัติการสอน ถ่ายทอดความรู้ให้กบผู้เรียนได้ดี มีหลักจิตวิทยาในการถ่ายทอดความรู้หรือจัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ได้มากที่สุด มีความสามารถในด้าน ICT สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและติดตามความก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ส่วนที่ขาดไม่ได้คือเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมความเป็นครู สามารถทำงาน

ร่วมกับผู้อื่นได้ และเป็นผู้ที่พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอจึงจะสามารถพัฒนาผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 ให้มีคุณลักษณะเป็นนักเรียน 4.0 ได้เป็นอย่างดี

และประเด็นกลยุทธ์ที่ 5 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องมีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่อีกด้วย เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะที่มีชีวิต มีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม ใช้สื่อผสมอย่างหลากหลาย ปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน มีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับตัวสื่อ เลือกประกอบเนื้อหาได้เอง ค้นหา-แก้ไข-จดบันทึกได้ เก็บประวัติการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง ดั้งนั้น การสร้างและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะดังกล่าวจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง สอดคล้องกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2557) ที่ได้เสนอแนะการปฏิรูประบบการศึกษาในระดับสถานศึกษา แนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาถือว่าโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการปรับเปลี่ยน โดยโรงเรียนต้องทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักของการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เงื่อนไขที่จำเป็นของการปฏิรูปคือโรงเรียนต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารการศึกษา โดยได้รับงบประมาณและการสนับสนุนทางวิชาการที่เพียงพอจากรัฐ การปฏิรูปการศึกษาในระดับสถานศึกษาเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ภายใต้หลักความยืดหยุ่น ความหลากหลาย ความมีพลวัต การมีส่วนร่วมจาก ผู้ปกครองและชุมชน ความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และการมี สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาโดยมุ่งเน้นกระบวนการสร้างความรับผิดชอบของผู้เรียน ทั้งหมดนี้มีเป้าหมายสุดท้ายคือเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนโดยสร้างผู้เรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านมีประเด็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ได้แก่ 1) มีการวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ครอบคลุมทุกกลุ่มงาน ทุกระดับชั้น และมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และ3) มีการนำผลการติดตามไปพัฒนากิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้หลากหลาย เช่น กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้, กิจกรรมทักษะการอ่าน, กิจกรรมจัดหา/ผลิตและพัฒนาสื่อนวัตกรรม, กิจกรรมห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียน

เรียนรู้ด้วยตนเอง หรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นต้น 2) มีการนำเทคโนโลยีที่ช่วยให้ทุกคนในองค์การสื่อสารเพื่อเชื่อมโยงกันได้อย่างทั่วถึงสร้างช่องทางเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า โรงเรียนผ่านทางเว็บไซต์ และ3) มีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่ายในการร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

ด้านการอนุรักษ์ สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ 1) จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ให้เด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อันจะส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นคนดี มีอาชีพสุจริต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นได้อย่างมีความสุข 2) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และ3) มีการสร้างวิสาหกิจชุมชนโดยการพัฒนาคนในท้องถิ่น ด้วยการดำเนินการจัดตั้งกิจการของชุมชน ที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนในท้องถิ่น ดำเนินการประกอบธุรกิจร่วมกัน นำไปสู่การสร้างรายได้ และการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน

ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น ได้แก่ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นทำเป็น และรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

ก่อนนำกลยุทธ์ลงสู่การปฏิบัติควรมีการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาทั้งบริบทภายใน และภายนอก แล้วปรับแนวทางการดำเนินงาน และกำหนดค่าน้ำหนักของตัวชี้วัดความสำเร็จแต่ละประเด็นกลยุทธ์ให้สอดคล้องกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งเป็นการสร้างกลยุทธ์โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และประเมินกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไปควรนำกลยุทธ์ดังกล่าวสู่การปฏิบัติเพื่อทราบประสิทธิผลของกลยุทธ์โดยการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในประเด็นกลยุทธ์แต่ละด้าน เช่น ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่น หรือด้านการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

ควรวิจัยโมเดลสมการโครงสร้าง และแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามแนวการจัดการศึกษา 4.0 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากท่าน อาจารย์ ดร.รัชนิวรรณ อนุตระกูลชัย ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงยิ่ง ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการกอง/สำนัก

การศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือ และเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณที่ได้กล่าวนามมาแล้วที่ได้มีส่วนสำคัญในการวางรากฐานการดำเนินชีวิต และการศึกษาที่มีคุณภาพแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

เอกสารอ้างอิง

กัญพัชร แสงกล้า และพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิร. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**, 18(2), 87-99.

ฉันทนา ปาปัดถา และ ณมน จีรังสุวรรณ. (2557). รูปแบบสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ในการศึกษาสร้างสรรค์บนเครือข่ายสังคมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์. **วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ**, 5(1), 25-34.

ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). ครูและนักเรียนในยุคการศึกษาไทย 4.0**. http://e-jodil.stou.ac.th**, 7(2), 14-29.

นันธิดา จันทร์ศิริ. (2558). ธรรมาภิบาลระดับท้องถิ่น: บทสำรวจแนวคิดว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการท้องถิ่น. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. 5(1), 47-59.

พาสนา จุลรัตน์. (2561). การจัดการเรียนรู้สาหรับผู้เรียนในยุคThailand 4.0. **Veridian E-Journal, Silpakorn University, ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 11(2), 2363-2380.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **ประกาศ เรื่อง ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580)**. เข้าถึงได้จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF. สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2562.

รุ่ง แก้วแดงและชัยณรงค์ สุวรรณสาร. (2546). **แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพองค์การ.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วิทวัส ดวงภุมเมศ และวารีรัตน์ แก้วอุไร. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**, 11(2), 1-14.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). **การจัดทำยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ**. เข้าถึงได้จาก http://www.tdri.or.th/wp-content/uploads/2014/06/wb103.pdf, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2562.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). **ประเทศไทย 4.0**. เข้าถึงได้จาก http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/jul2559-5.pdf. เมื่อ 8 กันยายน 2560.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2560). **ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2559.บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

องค์กรส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). **ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-3569.** เข้าถึงได้จาก http://www.dla.go.th/visit/stategics.pdf, สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2562.

Ageyev, V. (2012). **Psychological Foundations of Creative Education**. Creative Education, 3(1), 1-9.

Bossert, S. T. (1988). Cooperative activities in the classroom. **Review of Research in Education**, 15(1988-1989), 225–250.

Creemers, B. P. M. (2002) from school effectiveness and school improvement to Effective School Improvement: background, theoretical analysis, and outline of the empirical study, **Educational Research and Evaluation**, 8 (4): 343-362.

Dejnozka. E.L. (1983). **Education administration glossary**. Westport. Connecticut: Greenwood.

Hoy, W.K. & Miskel, C.G. (2008). **Educational administration: Theory, research and practice**, 8th edition. Boston: McGraw-Hill.

Lightfoot, S. L. (1986). On goodness of schools: Themes of empowerment. **Peabody Journal of Education**, *63*(3), 9-28.

Lin, Yu-Sien. (2011). Fostering Creativity through Education – A Conceptual Framework of Creative Pedagogy. **Creative Education**, *2*(3), 149-155.

การพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development of an Academic Administration Affecting Quality of Student Based Upon the Learning Organization Theory for the Primary Schools in the Northeastern Part of Thailand

อภิชาต แสงลี[1]
สมานจิต ภิรมย์รื่น[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ด้านการวัดประเมินผลการเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

2. องค์ประกอบเชิงการบริหารงานวิชาการประกอบด้วยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการสอน การวัดประเมินผลการเรียน และการวิจัยในชั้นเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. ผลการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการ พบว่า การบริหารงานวิชาการมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อคุณภาพนักเรียน การบริหารงานวิชาการมีอิทธิพลทางอ้อมทางบวกต่อคุณภาพนักเรียนผ่านองค์กรแห่งการเรียนรู้

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ, องค์กรแห่งการเรียนรู้, คุณภาพนักเรียน, โรงเรียนประถมศึกษา

---

[1]หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

Abstracts

The purpose of this research were 1)to study the opinions concerning academic administration affecting quality of student based upon the learning organization theory for the primary school. 2) to analyze the components of academic administration affecting quality of student based upon the learning organization theory for the primary school. 3) To develop the academic administration affecting quality of student based upon the learning organization theory for the primary school

The research findings were as follows:

1. The sample group had opinions on the academic administration condition. It was found that the high level of agreement in terms of "academic evaluation" with the highest mean.

2. Academic administration components consisting of curriculum development, teaching development, assessment of academic performance and classroom research is consistent with empirical data.

3. The results of the development of academic administration showed that academic administration had a positive direct influence on student quality, academic administration. And have a positive indirect influence with a positive influence on student quality, academic administration through the learning organization.

Keywords: Academic Administration, Learning Organization, Quality of Student, Primary School

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการเรียนรู้เพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกจึงมีความสำคัญ และปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลทำเช่นนั้นได้ คือการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ คุณภาพนักเรียนกลายเป็นตัวชี้วัดสำคัญหนึ่งของการแข่งขันระหว่างประเทศ ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาผ่านกระบวนการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร พัฒนาการสอน การนำเทคโนโลยี นวัตกรรมทันสมัยมาใช้วัดประเมินผลการเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้ที่สังคมคาดหวังไว้ การมีความรู้เพิ่มขึ้นของนักเรียนโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับการศึกษาในลำดับชั้นต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การพัฒนาทักษะชีวิต การคิดวิเคราะห์แก้ไขปัญหา การทำงานเป็นทีมล้วนเป็น

คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับการดำรงชีวิตในอนาคตของนักเรียนภายหลังการจบหลักสูตรของโรงเรียน เพราะฉะนั้นจุดมุ่งหมายทั่วไปของการจัดการศึกษาในระดับโรงเรียนที่สอดคล้องกับแนวคิดด้านการปฏิรูปการศึกษา มุ่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นสำคัญ การยกระดับความรู้ การพัฒนาทักษะ ตลอดจนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานการเรียนรู้มาเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2554) ดังนั้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานตามความต้องการของสังคม จำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่จากฝ่ายบริหารโรงเรียน การเอาใจใส่ดูแลปัญหาการบริหารงานวิชาการ การกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพชัดเจน เพื่อนำมาบริหารจัดการในส่วนที่จำเป็นต่อการยกระดับคุณภาพนักเรียน โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ เป็นการบริหารงานที่มีความสำคัญมากเป็นอันดับหนึ่งของการบริหารจัดการการศึกษาภายในโรงเรียน เนื่องจากการบริหารงานวิชาการส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพนักเรียน จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของประเทศกลุ่มอาเซียน ในงานเวิลด์อีคอนอมิกฟอร์ม หรือ WEF ที่เจนีวา พบว่า การศึกษาขั้นพื้นฐานของไทย อยู่ลำดับที่ 6 ตามหลัง สิงคโปร์ มาเลเซีย บรูไน อินโดนีเซีย และเวียดนาม และจากการวิจัยถึงแนวโน้มการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ระดับนานาชาติ ปี 2554 ที่จัดโดย The International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA) พบว่า ชั้น ม.2 วิชาคณิตศาสตร์ อยู่ในลำดับที่ 28 และวิทยาศาสตร์ อยู่ลำดับที่ 25 จาก 45 ประเทศ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มระดับแย่ ชั้น ป.4 วิชาคณิตศาสตร์ อยู่ลำดับที่ 34 วิทยาศาสตร์ อยู่ลำดับที่ 29 จาก 52 ประเทศ โดยคณิตศาสตร์จัดอยู่ในระดับแย่ (poor) วิทยาศาสตร์อยู่ในระดับพอใช้ (fair) (ปรีชาญ เดชศรี, 2555)รวมถึงผลการสอบ O–NET ปี 2554 คะแนนเฉลี่ยต่ำทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ ป.6 คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38 ม.6 คะแนนเฉลี่ยแค่ร้อยละ 21 เท่านั้น (สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2555) จากสภาพปัญหาและผลการประเมินในระดับนานาชาติดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเยาวชนไทย ซึ่งยังคงต่ำกว่ามาตรฐานในระดับนานาชาติ อันอาจสืบเนื่องมาจากการที่สถานศึกษาแต่ละแห่งมีอิสระในการบริหารสถานศึกษา ทำให้คุณภาพของการบริหารสถานศึกษามีความแตกต่างกัน จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมุ่งหมายให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปปรับใช้ เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพของประเทศชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา

2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎี เนื้อหา และองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสรุปกรอบของขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และสรุปสาระสำคัญที่นำมาใช้ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนาการสอน 3) การวัดประเมินผลการเรียน และ 4) การวิจัยในชั้นเรียน

ทฤษฎี เนื้อหา และองค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบทั้งหมดของคุณภาพนักเรียน จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี เนื้อหา ที่เกี่ยวข้อง และสรุปสาระสำคัญที่นำมาใช้ ประกอบด้วย 1) ความเป็นคนดี 2) ความเป็นคนเก่ง 3) ความเป็นคนมีความสุข 4) การอ่าน 5) การเขียน 6) การคิดคำนวณ 7) การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร 8) การตัดสินใจและแก้ปัญหา และ 9) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดหลัก 5 ประการ ของ Peter M.Senge (1994) ประกอบด้วย 1) การมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ 2) รูปแบบการคิดมุมมองที่เปิดกว้าง 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 5) การคิดอย่างมีระบบ

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 12,592 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้าวิชาการ

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอย่างง่ายว่าด้วยอัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างและจำนวนตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเป็น 20 เท่าของจำนวนตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม (Hair,etal, 2007:120) ในการวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ได้ทั้งหมด 18 ตัวแปร จึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้เท่ากับ 360 โรงเรียน จากนั้นนำมาสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โรงเรียนละ 2 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และครูหัวหน้าวิชาการ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 720 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม ทำการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านแล้วคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Indexes of item objective congruence) พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.00 การทดสอบความเชื่อมั่น(Reliability) ด้วยการวิเคราะห์หาค่าอัลฟ่าครอนบาค (Cronbach’s Alpha) พบว่า เท่ากับ 0.823 2) แบบสัมภาษณ์ทำการตรวจสอบคุณภาพโดยให้ผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบพิจารณาข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาครบถ้วน ถูกต้องเหมาะสมตามโครงสร้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ใช้สถิติโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) 3) การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ องค์การแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพนักเรียน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 4.29) ในรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยด้านการวัดประเมินผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.46) รองลงมาด้านการพัฒนาการสอน ($\overline{X}$ = 4.38) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($\overline{X}$ = 4.29) และด้านการวิจัยในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 3.88)

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 4.41) ในรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากทุกด้าน โดยด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคล เท่ากับด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.44) รองลงมาด้านรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง ($\overline{X}$ = 4.42) ด้านการสร้างและสานวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 4.41) และด้านการคิดและเข้าใจเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 4.33)

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพนักเรียน โดยภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมาก ($\overline{X}$ = 4.16) ในรายด้าน พบว่า เห็นด้วยทุกด้าน โดยด้านความเป็นคนมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.42) รองลงมาเรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านความเป็นคนดี ($\overline{X}$ = 4.25) ด้านการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร ($\overline{X}$ = 4.21) ด้านการอ่าน ($\overline{X}$ = 4.07) ด้านความเป็นคนเก่ง ($\overline{X}$ = 4.01) ด้านคิดคำนวณ ($\overline{X}$ = 4.01) ด้านการเขียน ($\overline{X}$ = 3.99) ด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหา ($\overline{X}$ = 3.94) และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 3.87)

สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงภายนอกการบริหารงานวิชาการ มีค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลดังนี้ χ^2=0.16, df=1, χ^2/df= 0.16, p-value =0.68776, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=1.00, RMR=0.0024, RMSEA=0.000 และ CN=3224.33 โดยองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม 4 ตัวแปร ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการสอน การวัดประเมินผลการเรียน และการวิจัยในชั้นเรียนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งตัวแปร : การพัฒนาหลักสูตร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) สูงที่สุด เท่ากับ 0.66 และมีค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบร่วม (communalities) สูงที่สุด เท่ากับ 0.44

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงภายในองค์การแห่งการเรียนรู้มีค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลดังนี้ χ^2=6.93, df=4, χ^2/df= 1.7325, p-value =0.13936, CFI=1.00, GFI=1.00, AGFI=0.99, RMR=0.0037, RMSEA=0.031 และ CN=1523.98 โดยองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม 5 ตัวแปร ได้แก่ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคล รูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง การสร้างและสานวิสัยทัศน์ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การคิดและเข้าใจเชิงระบบ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งตัวแปร : การมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคล มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ

(Factor loading) สูงที่สุด เท่ากับ 0.85 และมีค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมกับองค์ประกอบร่วม (communalities) สูงที่สุด เท่ากับ 0.72

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝงภายในคุณภาพนักเรียน มีค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลดังนี้ χ^2=26.26, df=17, χ^2/df= 1.545, p-value =0.06991, CFI=1.00, GFI=0.98, AGFI=0.99, RMR=0.0094, RMSEA=0.026 และ CN=971.01 โดยองค์ประกอบเชิงยืนยันประกอบด้วยตัวแปรที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม 9 ตัวแปร ได้แก่ ความเป็นคนดี ความเป็นคนเก่ง ความเป็นคนมีความสุข การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร การตัดสินใจและแก้ปัญหา การจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งตัวแปร : การอ่าน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) สูงที่สุด เท่ากับ 0.69 และมีค่า R^2 ซึ่งเป็นค่าที่บอกสัดส่วนความแปรผันระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบร่วม (communalities) สูงที่สุด เท่ากับ 0.48

สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โรงเรียนประถมศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและแผนการจัดการศึกษาของประเทศ มีโครงสร้างงานบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน ทั้งขอบข่ายการบริหารงานที่ชัดเจน ผู้นำองค์กร ครูและบุคลากรทางการศึกษามีวินัย 5 ประการที่เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ทั้งองค์การ ได้แก่ การมุ่งสู่ความเป็นเลิศ การมีรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิด และโลกทัศน์ของบุคคลในองค์การ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ การคิดและเข้าใจเชิงระบบ โรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนาการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาการสอน การวัดผลประเมินผล และการวิจัยในชั้นเรียนนั้นต้องมาจากผู้นำองค์การและบุคลากรในสถานศึกษาทั้งหมดที่สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม บุคคลในองค์การมีการนำเอาความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญของแต่ละบุคคลมาผสมผสานเสริมกันเพื่อให้งานที่ทำร่วมกันบรรลุผลต่อคุณภาพนักเรียนสูงสุดตามเป้าหมาย โรงเรียนประถมศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะกับความต้องการของบุคคลและสภาพสังคม องค์กรแห่งการเรียนรู้ส่งผลเพื่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐาน และปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรท้องถิ่น และความตระหนักในงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และการปลูกฝังระเบียบวินัยให้กับนักเรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา และสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และในรายด้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยทุกด้านโดยมีความคิดเห็นต่อด้านการวัดประเมินผลการเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารการศึกษาประเภทหนึ่ง โรงเรียนประถมศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการย่อมส่งผลให้การศึกษาประสบผลสำเร็จ ในขณะที่

โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่เห็นความสำคัญของการวัดประเมินผลการเรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารงานวิชาการสูงที่สุด เนื่องจากการประเมินผลการเรียนของนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียน ความหมายที่ได้รับจากการอธิบายตามผลการประเมินนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกระบวนการบริหารจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการที่ได้ผลในทางปฏิบัติ การกำหนดยุทธศาสตร์จัดการศึกษาส่งผลให้มีการยกระดับคุณภาพนักเรียนเพิ่มสูงขึ้น (Mc Laren, 2012) นอกจากนี้ การวัดประเมินผลการเรียนของนักเรียนยังเป็นเป็นกระบวนการอธิบายคุณภาพนักเรียนอย่างมีระบบ มีการกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ (Standard Goals) นำวิธีการวัดประเมินที่หลากหลายมาใช้งาน (Assessment Varieties) เปรียบเทียบผลกับเกณฑ์มาตรฐาน (Criteria Comparing) สำคัญคือมีการอธิบายถึงความมีคุณภาพที่ชัดเจนต่อสังคม (Quality Account) การวัดประเมินผลการเรียนสำคัญมากสำหรับการบริหารวิชาการที่เน้นคุณภาพนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) และโรงเรียนประถมศึกษาทุกแห่งกำหนดให้มีระเบียบและแนวปฏิบัติ ตลอดจนผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้ศึกษา ปฏิบัติและใช้ความคิดที่หลากหลายในการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียน อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยที่พบว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนระดับประถมศึกษาเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนน้อยกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนอยู่ที่ตัวอาจารย์ ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน (Class Research Knowledge) ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการขับเคลื่อนโดยนโยบายฝ่ายบริหาร การกำหนด และมอบหมายการทำวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นหน้าที่รับผิดชอบของครู การจัดฝึกอบรมความรู้ พัฒนาความเข้าใจสู่กระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ (Smyth, 2013) ซึ่งตัวครูที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษาอาจมีภาระงานวิชาการต่าง ๆ มากทำให้มีความสนใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย และโรงเรียนประถมศึกษาหลายแห่งอาจเน้นนโยบายไปที่การพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ มากกว่าการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ผลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อองค์การแห่งการเรียนรู้โดยภาพรวมในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีความคิดเห็นต่อด้านการมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคล และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการคิดและเข้าใจเชิงระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เพราะการมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคลเป็นความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ไม่ใช่เป็นเรื่องคุณสมบัติเฉพาะตัวบุคคล แต่เป็นเรื่องของกระบวนการในเรื่องเน้นวิสัยทัศน์ของตนเองอย่างต่อเนื่อง การจะสร้างความมุ่งมั่นในตนเองขึ้นมาได้ต้องสร้างให้เกิดเป็นวินัย (discipline) บุคคลที่มีความมุ่งมั่นการพัฒนาตนเอง ซึ่งจัดเป็นผู้ที่มีทักษะความสามารถพิเศษ สามารถสร้างวิสัยทัศน์ส่วนบุคคล (personal vision) รวมทั้งพยายามจะก้าวจากสภาพปัจจุบันไปสู่วิสัยทัศน์ที่ใฝ่ฝันได้ ผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองจะมีการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญาและจิตใจ มีพันธะผูกพันที่แน่วแน่ (Senge, 1994:21) ในขณะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน เนื่องจากการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเป็นกระบวนการผนึกกำลังของทีมงานให้มุ่งหน้าไปในทิศทางเดียวกัน (alignment) และกระบวนการพัฒนาขีดความสามารถของทีมในการรังสรรค์ผลงานตามที่สมาชิกทีมงานต้องการอย่างแท้จริง (Senge, 1994:30) ทั้งการมุ่งสู่ความเป็นเลิศส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการพัฒนาในแต่ละตัวบุคคล และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ซึ่งการพัฒนาการทำงานเป็นทีมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษามาก ด้านการคิดและเข้าใจเชิง

ระบบนั้น หมายถึง ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักเป็นนักคิดที่เป็นระบบ เพราะจะต้องเอาใจใส่ต่อเหตุการณ์ประจำวันน้อยกว่าการวิเคราะห์แนวโน้มและพลังในการเปลี่ยนแปลง (Senge, 1994:38) การคิดและเข้าใจเชิงระบบจึงต้องอาศัยความคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการพัฒนาให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้บริหารและครู จึงทำให้ครูในโรงเรียนประถมศึกษาสนใจการพัฒนาด้านอื่นมากกว่า

3. ผลจากการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพนักเรียน กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อคุณภาพนักเรียนโดยภาพรวมในระดับเห็นด้วยมาก โดยมีความคิดเห็นต่อทุกด้านในระดับเห็นด้วยมาก โดยด้านความเป็นคนมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพนั้นต้องพัฒนาให้นักเรียนมีความสุขควบคู่ไปด้วย กล่าวคือต้องทำให้ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรียภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ความเป็นคนมีความสุขจึงสำคัญมากที่สุด หากนักเรียนมีความสุขแล้ว คุณภาพนักเรียนด้านอื่นก็ตามมาด้วย ดังนั้นจึงต้องพัฒนาคุณภาพนักเรียนในด้านนี้ให้ดีที่สุด ส่วนการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ซึ่งพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการกับอารมณ์และความเครียดเป็นความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ เลือกใช้วิธีการจัดการอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสม และเป็นความสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการควบคุมระดับของความเครียด ซึ่งเด็กประถมศึกษาอาจมีปัญหาในด้านนี้น้อย ประกอบกับต้องอาศัยความสามารถของครูเฉพาะด้าน เช่น ครูแนะแนวในการพัฒนาด้านนี้ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาอาจมีครูด้านนี้น้อย จึงทำให้คุณภาพนักเรียนด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น

4. จากผลการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างที่ พบว่า ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ การบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษาดำเนินการบริหารงานวิชาการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากร ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเข้ามาเสริมสร้างโดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพในการทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดแนวทางอันเป็นแบบแผนในการดำเนินงาน มีการแบ่งปันประสบการณ์อันเป็นภาพในอนาคตของโรงเรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายเพื่อไปให้ถึงการเรียนรู้ การทำงานร่วมกัน เพื่อใช้วางแผนในการทำงานให้เกิดข้อบกพร่องน้อยที่สุดจนเกิดเป็นรูปแบบทางความคิดอันเป็นระบบ และในที่สุดแล้วการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะยังเป็นประโยชน์เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนให้มากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์ศักดิ์ สวัสดีมงคล (2557) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารวิชาการกับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ นิลพวง (2559) ซึ่งพบว่า องค์ประกอบแนวทางการบริหารการศึกษาเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ได้แก่ การบริหารวิชาการมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาโรงเรียนเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับสูงมาก

5. จากผลการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างที่พบว่า ตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียนมากที่สุด คือ องค์การแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าโรงเรียนประถมศึกษามีหน้าที่พัฒนาความพร้อมดังกล่าวนี้ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านการพัฒนาหลักสูตร โปรแกรมเรียน ซึ่งได้รับการพัฒนาจากการเรียนรู้ร่วมกันของครู การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน อันถือเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการบริหารจัดการศึกษาฐานโรงเรียนแต่ละแห่ง ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับ

องค์ประกอบสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านการแบ่งปันวิสัยทัศน์ รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม องค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนประถม หมายถึง ความพยายามในการพัฒนาความพร้อมของนักเรียนด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับการเข้าไปสู่สังคม โดยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นหมู่คณะ แบบแบ่งปันความรู้ (Zanibbi, 2007) ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพิศ หาญมนตรีและคณะ (2559:83-95) ที่พบว่า ตัวแปรอิสระของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพนักเรียน

6. จากผลการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างที่พบว่า การบริหารวิชาการเป็นตัวแปรสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพนักเรียนรองจากองค์การแห่งการเรียนรู้และยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อคุณภาพนักเรียนผ่านองค์การแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการนับว่ามีความสำคัญกว่างานด้านอื่นๆ ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายของโรงเรียนประถมศึกษา คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาซึ่งพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ๆ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาโดยนับเป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่ต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน เป็นจุดมุ่งหมายหลักของโรงเรียนประถมศึกษาเพราะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา นั่นก็คือ โรงเรียนประถมศึกษากำหนดแนวทางให้นักเรียนมีความรู้ มีคุณธรรม เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณภาพและมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนประถมศึกษากำหนดไว้ การบริหารงานวิชาการจึงเป็นสิ่งที่วัดคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งจุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การผลิตนักเรียนให้มีคุณภาพให้มีความรู้ มีจริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนกร พรมวังขวา (2558) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี อินทร์เรือง (2552) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลฑรี พิกุลแถม (2551) ที่พบว่า การบริหารงานส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนตามแนวคิดทฤษฎีองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษารายละเอียดและขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน และพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้โรงเรียนในสังกัดนำไปปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาควรนำข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง และความเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียน โดยอาจศึกษาถึงอิทธิพลทางตรงของตัวแปรเหล่านั้นต่อคุณภาพนักเรียน หรือศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่างๆ ร่วมกัน ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพด้วยกระบวนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับตัวแทนผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อตรวจสอบ และยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ และเพื่อให้ได้ข้อคิดเห็นในเชิงลึกของอิทธิพลในแต่ละตัวแปรที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.สมานจิต ภิรมย์รื่น และ ดร.ภานุมาศ จินารัตน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านอาจารย์เป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กุลฑรี พิกุลแกม. **การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์, มหาวิทยาลัยศิลปากร,2551.

ปรีชาญ เดชศรี. **ประกาศผลการประเมิน TIMSS.** (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 17 กรกฎาคม 2555). จาก http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9550000150408.

รัตนกร พรมวังขวา. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558.

สมพิส หาญมนตรี สุวารินทร์ ถิ่นทวี อรณิชชา ทศตา และภัทราวดี มากมี. “ปัจจัยของความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2”. **วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา.** 10, 1 (2559) : 83-95.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ. กระทรวงศึกษาธิการ, 2553.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **รายงานสรุปการสัมมนาเรื่องการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ด้วยปัญญา.** กรุงเทพฯ. สกศ, 2554.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. **ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2554 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555.

อัญชลี อินทร์เรือง. **ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตพื้นที่การศึกษานครนายก**.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552.

Mc Laren, S.V... Assessment is for learning: Supporting feedback, **International Journal of Technology & Design Education**. 22, 2 (2012, May): 227-245.

Senge, P.M. The Leader's new work: building learning Organization, **Sloan Management Review.** 32, 1, 1994.

Smyth, H. What does research say about the effectiveness of professional learning development for culturally responsive teaching at primary school level? **New Zealand Journal of Teachers' Work**. 1o, 1, 2013: 169-189.

Zanibbi, M. **School-based enterpriser as learning organizations: preparing students for the new economy workplace**. Dissertation of Doctor of Philosophy, Queen's University, 2007.

การประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

Curriculum Evaluation for the Certificate of Vocational Education B.E. 2556 in Industrial Trades Automotive Program of Saimit Prachinburi Technology College

อัมพล วาโยบุตร[1]
สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์[2]
ดุสิต ขาวเหลือง[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ซึ่งใช้ประชากรทั้งหมดในการวิจัย จำนวน 147 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอนจำนวน 15 คน นักเรียนที่กำลังศึกษา จำนวน 83 คน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 17 คน และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่าโดยภาพรวมของการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี (μ = 3.90, σ = 0.48) มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ด้านบริบท (μ = 3.89, σ = 0.53) มีความเหมาะสมใน ระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (μ = 3.81, σ = 0.49) มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านกระบวนการ (μ = 3.84, σ = 0.55) มีความเหมาะสมในระดับมาก และด้านผลผลิต (μ = 4.06, σ = 0.36) มีความเหมาะสมในระดับมาก

---

[1] นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

[3]อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

คำสำคัญ : หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556, การประเมินหลักสูตร, วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

Abstract

The purpose of this research were Curriculum Evaluation for the Certificate of Vocational Education B.E. 2556 in Industrial Trades Automotive Program of Saimit Prachinburi Technology College, That to consist of Context, Input, Process and Product. The research population was 147 people it was consisted of 15 School board, 5 School director, 15 Teachers, 83 Current students, 17 Graduated students and 12 Entrepreneurs/Director of Graduates. The data were collected through Focus group and Questionnaires. The statistics used in the research were Percentage, Mean, Standard Deviation and Content Analysis.

The research findings were as follows Curriculum Evaluation for the Certificate of Vocational Education B.E. 2556 in Industrial Trades Automotive Program of Saimit Prachinburi Technology College were summarized as follows. School board, School director, Teachers, Current students, Graduated students and Entrepreneurs/Director of Graduates Overall, the level of opinions towards the Curriculum Evaluation for the Certificate of Vocational Education B.E. 2556 in Industrial Trades Automotive Program of Saimit Prachinburi Technology College, were rated at the high level (μ = 3.90, σ = 0.48). Context were rated at the high level (μ = 3.89, σ = 0.53). Input were rated at the high level (μ = 3.81, σ = 0.49). Process were rated at the high level (μ = 3.84, σ = 0.55). Product were rated at the high level (μ = 4.06, σ = 0.36).

Keywords: Curriculum Vocational Education B.E. 2556, Curriculum Evaluation, Saimit Prachinburi Technology College

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นส่วนช่วยในการเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างอาชีพ ที่เป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสาร และการคมนาคมขนส่งที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ จากการเปลี่ยนแปลงของโลก

และพฤติกรรมการบริโภค เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่นเดียวกับโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในระยะ 20 ปี จึงได้กำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอนาคต (First S- Curve and New S-Curve) ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (กระทรวงอุตสาหกรรม 2559 : 1 - 9)

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มุ่งเน้นความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเพื่อยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้พัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยกำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 เพื่อให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการจัดการเรียน การสอนและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิผู้สำเร็จการศึกษา และกำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุก 5 ปี (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ 2556 : 1 - 3)

วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ได้รับอนุญาตเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ในการจัดการเรียนการสอน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 จนถึงปัจจุบัน มีนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทั้งหมดจำนวน 83 คน และสำเร็จการศึกษาแล้ว 1 รุ่น ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 17 คน โดยมีผลการทดสอบมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา (V-NET) พบว่าค่าสถิติสำหรับสถานศึกษา เมื่อแยกตามองค์ประกอบและประเภทวิชา มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 33.16 เห็นได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ผ่านมาของสาขาวิชาช่างยนต์ ยังต่ำกว่าเกณฑ์การทดสอบมาตรฐานร้อยละ 33.68 จากเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้งนี้การทดสอบมาตรฐานการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา (V-NET) เป็นเพียงการวัดผลทางด้านหลักการและทฤษฎีของนักเรียนอาชีวศึกษาเท่านั้น การประเมินหลักสูตรจึงเปรียบเสมือนเป็นกระจกสะท้อนคุณภาพของการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อช่วยชี้แนะแนวทางการปรับปรุงหลักสูตร ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคม เช่นการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 ทุกสาขาวิชาชีพต้องการบุคลากรที่มีคุณภาพมีความคิดสร้างสรรค์ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวคล้องกับการประเมินหลักสูตรในประเทศและต่างประเทศแล้วพบว่าผู้วิจัยส่วนใหญ่ได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินเชิงระบบที่มีความครอบคลุมกระบวนการของการใช้หลักสูตรในทุกด้านอย่างชัดเจน

ด้วยเหตุผลข้างต้นดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2556 ที่กำหนดให้สถานศึกษามีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัยก้าวทันต่อเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพ

เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซิปป์ ได้แก่ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) เนื่องจากรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซิปป์มีความครอบคลุมกับหลักสูตรทั้งระบบในทุกด้าน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น และมีความสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทย 4.0 ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในระยะ 20 ปี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

1. ด้านบริบท (Context)
2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)
3. ด้านกระบวนการ (Process)
4. ด้านผลผลิต (Product)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ผู้วิจัยใช้เป็นประชากรทั้งหมดในการวิจัย ซึ่งแบ่งเป็น 6 กลุ่ม จำนวน 147 คน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 ครูผู้สอนรายวิชาในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 4 นักเรียนที่กำลังศึกษาหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ปีการศึกษา 2560 จำนวน 83 คน

กลุ่มที่ 5 นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี จำนวน 17 คน

กลุ่มที่ 6 ผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี จำนวน12 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

ตัวแปรตาม คือ ผลการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ตามรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซิปป์ 4 ด้าน ดังนี้

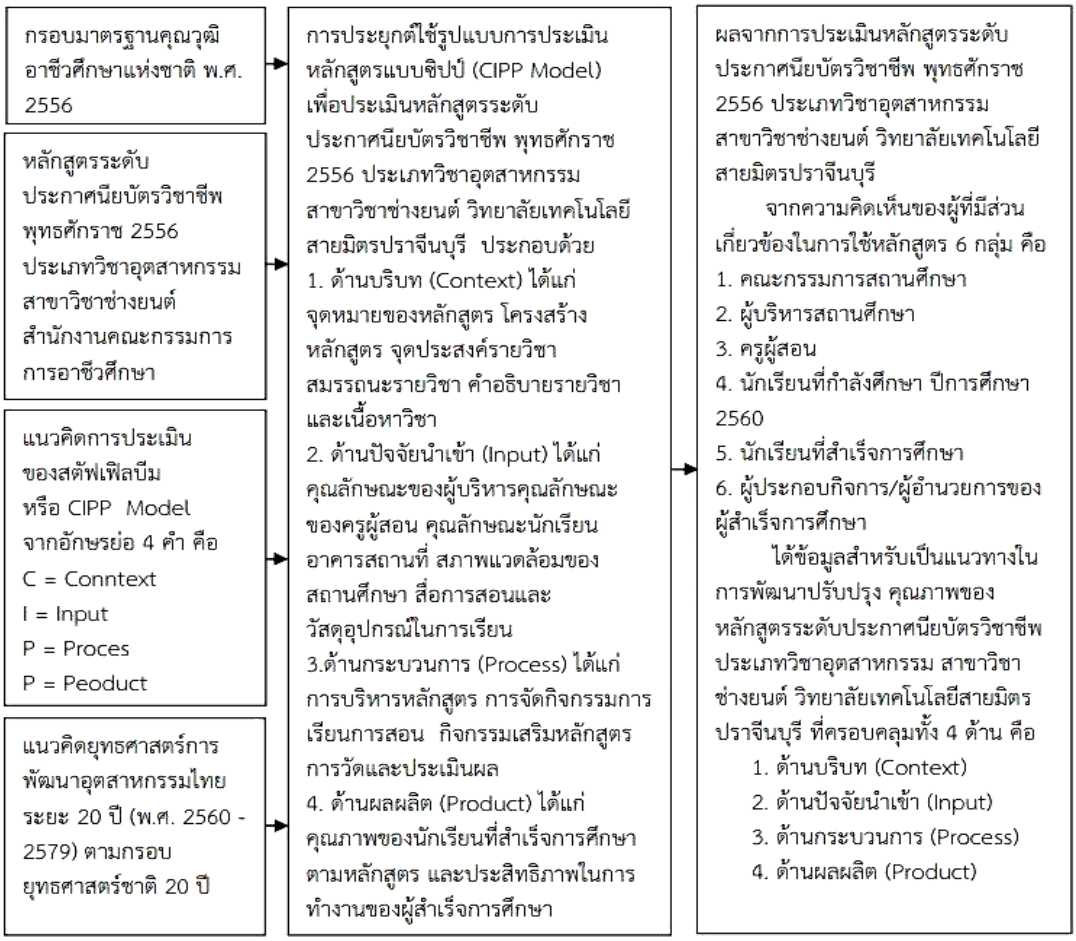
1. ด้านบริบท (Context) ได้แก่ จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาวิชา

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน

3. ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล

4. ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ทั้งหมดจำนวน 147 คน ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูผู้สอน จำนวน 15 คน นักเรียนที่กำลังศึกษา จำนวน 83 คน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 17 คน ผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

2. แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือแบบสอบถามที่เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) และปลายเปิด (Open ended) เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามนี้ที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามรูปแบบของลิเคิร์ท (Liker Scale) แบ่งเป็น 3 ชุด ดังนี้

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท ได้แก่ จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาวิชา 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน 3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี 3 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท ได้แก่ จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาวิชา 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สื่อการสอนและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน และ3) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดและประเมินผล

แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่าง

ยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ด้านผลผลิต ได้แก่ คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการประเมิน จำนวน 5 คน โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน คือ มีความเหมาะสมสอดคล้อง ให้ +1 คะแนน, ไม่แน่ใจ ให้ 0 คะแนน และไม่สอดคล้องให้ -1 คะแนน ค่าเฉลี่ยที่ยอมรับได้ ต้องมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป ตามวิธีการของโรวิเนลลี่ และแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1977 : 49 - 60) ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 18 ข้อ มีค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 232 ข้อ มีค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.40 – 1.00 ซึ่งมีจำนวน 2 ข้อ ที่ค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่าเกณฑ์ เท่ากับ 0.40 โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความเหมาะสม สอดคล้องมากยิ่งขึ้น

แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 189 ข้อ มีค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 43 ข้อ มีค่าดรรชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

2. การหาค่าอำนาจจำแนก และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จากแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ที่ทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรต่างสถาบันที่ไม่ใช่ประชากรในการวิจัย ที่วิทยาลัยอาชีวศึกษากบินทร์บุรี ทั้งหมดจำนวน 102 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูผู้สอนจำนวน 15 คน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจำนวน 17 คน นักเรียนที่กำลังศึกษาจำนวน 53 คน และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษาจำนวน 12 คน ดังนี้

การหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยใช้วิธีสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน โดยการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item Total Correlation) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก (r) ที่ยอมรับได้ ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 90 - 92)

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach 1990 : 202 - 204) โดยใช้เกณฑ์ Cronbach's alpha มากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป ถือว่ามีความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2544 : 248 - 257)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 37 คน พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 232 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.64 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 จำนวน 53 คน พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 189 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง

0.20 – 0.62 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 และ แบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 12 คน พบว่าข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 43 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.22 – 0.91 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลหาจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาช่างยนต์ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาช่างยนต์ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) และข้อเสนอแนะในแบบสอบถามที่เป็นแบบปลายเปิด (Open ended) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำมาตรวจสอบและจัดกลุ่มในรูปความถี่ แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเสนอในรูปแบบตารางหรือความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามที่เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) วิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) เพื่อหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic means) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนของ บุญชม ศรีสะอาด (2545 : 67 - 71) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ ถึงผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี และขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล จากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2560 นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา

2. ส่งหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้ประชากรในการวิจัย

3. ประชุมกรรมการสถานศึกษาและสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 15 คน เพื่อประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 3 ชุด ให้กับประชากรในการวิจัยเพื่อประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ด้านบริบท (Context) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 รวมทั้งหมดจำนวน 120 คน

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 รวมทั้งหมดจำนวน 120 คน

ด้านกระบวนการ (Process) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและนักเรียนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 รวมทั้งหมดจำนวน 120 คน

ด้านผลผลิต (Product) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งหมดจำนวน 49 คน

5. วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามเป็นรายข้อแต่ละด้านแล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยคะแนนจากประชากรในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาช่างยนต์ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแล้วพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน เป็นร้อยละ 3.79 ครูผู้สอนจำนวน 15 คน เป็นร้อยละ 11.36 นักเรียนที่กำลังศึกษาจำนวน 83 คน เป็นร้อยละ 62.88 นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจำนวน 17 คน เป็นร้อยละ 12.88 และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา จำนวน 12 คน เป็นร้อยละ 9.10

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 สาขาวิชาช่างยนต์ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบซิปป์ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต จากแบบสอบถามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาและผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของคณะกรรมการสถานศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการประเมินของหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี

ลำดับ	รายการประเด็นการประเมิน	ผลการประเมิน			แปลผล
		N	μ	σ	
1	ด้านบริบท (Context)	120	3.89	0.53	มาก
2	ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	120	3.81	0.49	มาก
3	ด้านกระบวนการ (Process)	120	3.84	0.55	มาก
4	ด้านผลผลิต (Product)	49	4.06	0.36	มาก
รวม			**3.90**	**0.48**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่าการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา ที่มีต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี สอดคล้องกับการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของคณะกรรมการสถานศึกษาโดยภาพรวม (μ = 3.90, σ = 0.48) มีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนี้

1. ด้านบริบท (Context) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ด้านบริบท (Context) ประกอบด้วย จุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาวิชา (μ = 3.89, σ = 0.53) มีความเหมาะสมในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย คุณลักษะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อาคารสถานที่สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน (μ = 3.81,σ = 0.49) มีความเหมาะสมในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ (Process) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผล (μ = 3.84, σ = 0.55) มีความเหมาะสมในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต (Product) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยี

สายมิตรปราจีนบุรี ด้านผลผลิต (Product) ประกอบด้วย คุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา (μ = 4.06, σ = 0.36) มีความเหมาะสมในระดับมาก

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษา นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา และผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็นว่าโดยภาพรวมของการประเมินหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี (μ = 3.90, σ = 0.48) มีความเหมาะสมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ด้านบริบท (μ = 3.89, σ = 0.53) มีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (μ = 3.81, σ = 0.49) มีความเหมาะสมในระดับมากด้านกระบวนการ (μ = 3.84, σ = 0.55) มีความเหมาะสมในระดับมาก และด้านผลผลิต (μ = 4.06, σ = 0.36) มีความเหมาะสมในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ด้านบริบท (Context) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา คิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากจุดหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และเนื้อหาวิชา มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและระดับคุณวุฒิของผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของธำรง บัวศรี (2542 : 340) กล่าวว่าการประเมินผลบริบท นับว่ามีความสำคัญมากเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา คิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากคุณลักษะของผู้บริหาร คุณลักษณะของครูผู้สอน คุณลักษณะของนักเรียน อาคารสถานที่สภาพแวดล้อม วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน มีความเหมาะสมด้านคุณสมบัติของผู้บริหาร ครู นักเรียน อีกทั้งอาคารสถานที่มีทำเลที่ตั้งเหมาะสม สะอาดร่มลื่นด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เหมาะสมแก่การศึกษาเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของพระอโนชา สิมพา (2553 : 30) กล่าวว่าอาคารสถานที่นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตและการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ด้านกระบวนการ (Process) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา นักเรียนที่กำลังศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา คิดเห็นต่อหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม

เสริมหลักสูตร และการวัดและประเมินผล โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งบูรณาการกระบวนการเรียนการสอนเป็นแบบฐานสมรรถนะ มุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติงานจริงเพื่อประกอบอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Neang Sophana (2016 : บทคัดย่อ) ได้ทำการประเมินหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีวศึกษา (ฉบับปรับปรุง 2012) วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ราชอาณาจักรกัมพูชา ผลการวิจัยพบว่าด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นของ ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้สำเร็จการศึกษาและนักเรียน เห็นว่าการบริหารหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต (Product) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน นักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา คิดเห็นว่าหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี มีความเหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากคุณภาพของนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร และประสิทธิภาพในการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษา มีทักษะความรู้ตามความต้องการของตลาดแรงงานตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพกำหนด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. ควรมีการพัฒนารายวิชาในโครงสร้างหลักสูตร บูรณาการเนื้อหาวิชาให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับยุคสมัยตามโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 และการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เพื่อรองรับการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ที่สนับสนุนด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่

2. ควรทำความร่วมมือกับสถานประกอบการในรูปแบบทวิภาคี ที่เน้นการบูรนาการการเรียนรู้กับการทำงาน (Work Integrated Learning – WIL) ให้ครอบคลุมกับกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ และพัฒนาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยรวมทั้งเน้นการสร้างและขับเคลื่อนนวัตกรรม เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน เพื่อนำข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อหลักสูตรมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพต่อการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษาแนะนำเป็นอย่างดีจาก ดร.สิราวรรณ จรัสรวีวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดุสิต ขาวเหลือง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความ

ละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ได้กรุณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำให้แก่ผู้วิจัยและขอขอบพระคุณท่านคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียนที่กำลังศึกษาและนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา ตลอดจนผู้ประกอบกิจการ/ผู้อำนวยการของผู้สำเร็จการศึกษา วิทยาลัยเทคโนโลยีสายมิตรปราจีนบุรี ที่ช่วยอำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลตอบแบบสอบถามและการสนทนากลุ่มที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาบูชาแด่บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ช่วยเหลือให้ประสบผลสำเร็จมาจนตราบเท่าทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงอุตสาหกรรม. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)**. (ตุลาคม 2559): 1 - 9

ธำรง บัวศรี. **ทฤษฎีหลักสูตร การออกแบบหลักสูตรและพัฒนา.** กรุงเทพฯ: ธนรัช, 2542.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2545.

พระอโนชา สิมพา. **ทัศนะของนักศึกษาระดับปริญญารีที่มีต่อสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาชิราลงกรราชวิทยาลัย.** ปริญญานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 2553.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 (เล่ม 1).** กรุงเทพฯ: แผนกวิชาการพิมพ์วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี, 2556.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **สถิติสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.** กรุงเทพฯ: บริษัทเฟื่องฟ้าพริ้นติ้ง จำกัด, 2544.

Cronbach, L.J. **Essentials of psychological testing.** New York: Harper & Row, 1990.

Neang Sophana. **การประเมินหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สายอาชีวศึกษา (ฉบับปรับปรุง 2012) วิทยาลัยกำปงเฌอเตียล ราชอาณาจักรกัมพูชา.** วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยบูรพา, 2016.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R.K. **On the use of content specialists in the assessment Of criterion-referenced test item validity.** Dutch Journal of Educational Research, 1977.

การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาสำหรับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Development of Structural Equation of Recognition process and Wisdom Development according to Buddhist Psychology for King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang (KMITL)

พระมนตรี ปญฺญาทีโป (คู่ควร)[1]
ประยูร สุยะใจ[2]
พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิญโญ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาหลักการและกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักจิตวิทยา และ 3) เพื่อพัฒนาโมเดลและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ ๕ คณะครุศาสตร์อุสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง จำนวน ๒๘๕ คน วิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยโปรแกรม SPSS และวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้าง แบบมีตัวแปรส่งผ่านด้วยโปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย พบว่า

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพุทธจิตวิทยาต่อ การพัฒนาปัญญาและการรับรู้ด้วยกระบวนการพุทธจิตวิทยา ที่ส่งผลต่อวิธีการพัฒนาปัญญาตามสมมติฐาน มีความสอดคล้องของกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี พิจารณาได้จากผลการตรวจสอบค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 100.15 ค่า *df* เท่ากับ 84 ค่า *p* เท่ากับ 1.00 ดัชนี GFI เท่ากับ 1.0 ดัชนี AGFI เท่ากับ 0.91 ดัชนีCFI เท่ากับ 1.0 ค่า SRMR เท่ากับ 0.03 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.03 ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา ได้ร้อยละ 79 องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาตามข้อมูลเชิงประจักษ์เกิดจากการบูรณาการหลักพุทธศาสตร์และหลักจิตวิทยาคือ POLMM Model

คำสำคัญ : การพัฒนาปัญญา, การรับรู้, พุทธจิตวิทยา

---

[1] นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Abstract

The objectives of this research are 1.) To study principle and recognition process and development of Buddhist Wisdom 2.) To study the theory concept and recognition process and development of Buddhist Wisdom and 3.) To develop the model and check for compatibility of the model structure towards the recognition process and development of Buddhist Wisdom. There were 285 samples which were student's super senior and Faculty of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang (KMITL). SPSS Analysis was applied for checking the compatibility of the model structure using LISREL as a variable transfer program.

The results of the research found that

The model of Buddhist Psychology towards the recognition process and development of Buddhist Wisdom, which affected to the wisdom development according to the hypothesis, had a positive compatibility to the empirical data. The results were found with the Chi Square = 100.15, DF = 84, p = 1.00, GFI = 1.0, AGFI Index = 0.91, CFI Index = 1.0, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.03. All variables of the model could explain the variance of Buddhist Wisdom development according to the principal of Buddhist Psychology with a percentage of 79. POLMM Model was the Knowledge achieved from Buddhist Wisdom development according to the empirical data which was caused from the integration of Buddhist principal and psychology.

Keywords: Wisdom Development, Recognition, Buddhist Psychology

บทนำ

นโยบายปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐–๒๕๗๙) เพื่อให้สามารถนำพาประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอีก 20 ปีข้างหน้า การปรับเปลี่ยนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และสร้างปัญญาที่เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 4) การจัดการอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่การพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีได้นั้น จะต้องมีกระบวนการสร้างเทคโนโลยีอย่างครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบ การวิจัยและพัฒนา การสร้างต้นแบบ การถ่ายทอดและดัดแปลงเทคโนโลยีสู่ทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมทันสมัย และการบริการ สถานศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนทิศทางการผลิต

กำลังคนด้านอาชีวะ/อุดมศึกษา และเทคโนโลยีจากทักษะในด้านปฏิบัติการซ่อมบำรุงรักษา มาเป็นกำลังคนที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการผลิต การดัดแปลง และสร้างสิ่งประดิษฐ์ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องทราบถึงหลักการบริหารจัดการงานที่เป็นระบบ ต้องจัดสภาพแวดล้อมของโรงฝึกงานและห้องปฏิบัติการในสถานศึกษาให้คล้ายกับสถานประกอบการมากที่สุด จึงจะทำให้ผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ (บรรเลง ศรนิล และคณะ, 2548 : 2) ซึ่งต้องการศักยภาพทางความคิด และการสร้างสรรค์ทางปัญญาเป็นหลักสำคัญพื้นฐาน ด้วยการสอน ฝึกฝนและการฝึกปฏิบัติที่ถูกวิธี คือจะมีลักษณะความคล่องในการคิด (Fluency) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) และความคิดริเริ่ม (Originality) (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, , 2549 : 5)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกลาเจาคุณทหารลาดกระบัง (สจล.) เปนสถาบันทางอุดมศึกษาที่ยึดพันธกิจหลักในการบริหารงานของสถาบัน ตามพระราชบัญญัติสถาบันฯ ที่กำหนดไว้ ๔ ด้านโดย เฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนและการวิจัย สจล. จึงมุ่งมั่นพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ อบรมสัมมนา พัฒนาบทบาทเปนศูนยกลางของปญญา (Center of Wisdom) ที่เรียนรูจาก สังคม เขาใจความจำเปนของสังคม และมีสวนรวมรับผิดชอบตอสังคมหรือประเทศชาติ เปนการพัฒนาเชิงคุณภาพ มุงเนนความเปนเลิศทางวิชาการ (Academic Excellence) สอดคลองกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ, 2547 : 10-11) ที่มีตอเปาหมายการปฏิรูปการอุดมศึกษาไทยวาเปนไปเพื่อใหสถาบันอุดมศึกษาเปนขุมกำลังทางวิชาการในการสรางความเขมแข็งใหแกชุมชน (ปริยาภรณ ตั้งคุณานันต์, 2553 : 1)

ปญญาเปนเครื่องมือที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาที่จะนำไปสู่หนทางการบรรลุธรรม พระพุทธศาสนาจึงเปน ศาสนาแหงปญญา เพราะเปนศาสนาแนวมนุษยนิยม (Humanist Religion) หรือเปนศาสนาประเภทอเทวนิยม (Atheism) ซึ่งไมยอมรับหรือเชื่อในอำนาจของพระเจา (God) ปญญาเปนองคประกอบหรือคุณสมบัติสำคัญที่จะทำให้การดำเนินชีวิต คือการสัมพันธกับสิ่งแวดลอมและภาวะที่เปนไปตางๆ ของจิตใจให้ดำเนินไปได้ เพื่อรู้เท่าทันสภาวะตามเป็นจริงแล้ววางท่าทีอย่างอิสระได้ ด้วยคุณสมบัติของปญญาเปรียบไดกับแสงสวางสองทางชี้บอกทางใหแกบุคคล (พระพรหมคุณาภรณ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549 : 12)

ปัจจุบันถือกันว่าเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information) ชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบันจึงถูกเชื่อมร้อยกันไว้ด้วยการสื่อสารผ่านสื่อใหม่อย่างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)ข้อมูลข่าวสารจะถูกต้องดีงามได้ผลดีหรือเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงไรนั้นต้องมีความสามารถที่จะวิเคราะห์และเลือกรับเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์ ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า "มนุษย์เรามีเครื่องมือ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นช่องทาง ที่เราจะต้องติดต่อกับโลก ถ้าเราติดต่อกับโลกเป็น เราก็ได้ข้อมูลสาร ได้ความรู้ และสามารถพัฒนาความรู้ให้เจริญยิ่งขึ้นไป คนก็จะพัฒนาขึ้น มีความใฝ่รู้ เกิดความสุขจากการเรียนรู้ (พระธรรมปีฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2544 : 36-37)

พุทธจิตวิทยา หรือจิตวิทยาแนวพุทธ เป็นแนวคิดที่นำแก่นของพุทธธรรม ได้แก่ อริยสัจสี่ ปฏิจจสมุปบาท และไตรลักษณ์ เป็นต้น มาประยุกต์และผสมผสานกับกระบวนการทางจิตวิทยา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเยียวยาด้านความทุกข์ และยกระดับคุณภาพทางจิตใจของมนุษย์ (ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล,

2552 : 188-208) สาเหตุที่จิตวิทยากับพระพุทธศาสนามาบรรจบกันจนกลายเป็น **พุทธจิตวิทยา** (Buddhist Psychology) เป็นแนวคิดที่นำแก่นคำสอนของพุทธศาสนาที่ว่าด้วยเรื่องทุกข์ และวิถีทางในการเข้าถึงความดับทุกข์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการทางจิตวิทยานั้น เป็นผลสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพชีวิตและสังคม พร้อมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตและสังคมมนุษย์ในยุคพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญในยุคอุตสาหกรรม ได้ทำให้คนมีความพรั่งพร้อมด้วยวัตถุมากขึ้น แต่ปรากฏว่า ชีวิตของมนุษย์ที่พรั่งพร้อมด้วยวัตถุกลับทำให้มีปัญหามากขึ้นในด้านจิตใจ เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความ รู้สึกแปลกแยก ความว้าเหว่เดียวดาย ความรู้สึกว่างเปล่าไร้ความหมาย มีความกดดันและบีบคั้น ซึ่งในทางพุทธศาสนารวมเรียกว่า “**ทุกข์**” ความเป็นไปเช่นนี้ เป็นจุดหนึ่งที่มากระตุ้นให้วงการจิตวิทยา ขยายความสนใจจากความเจ็บป่วยทางจิตของคนไข้ในคลินิกออกมาสู่ปัญหาจิตใจของคนทั่วไป หรือที่เรียกว่า ขยายความสนใจจากบุคคลที่ป่วย (Sick Person) มาสู่คนที่เรียกกันว่า เป็นคนปกติ (Socalled Normal Person) (พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), 2539 : 24-25) จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนานั้นมีระบบจิตวิทยาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองอยู่แล้ว ซึ่งสอดคล้องกับ โสรีช์ โพธิแก้ว (๒๕๕๓) ที่กล่าวว่า หลักธรรมพุทธศาสนาครอบคลุมแนวคิด จิตวิทยาตะวันตกไว้ได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ พุทธธรรมเปรียบเหมือนต้นไม้ทั้งต้น ส่วนแนวคิดจิตวิทยาทั้งหลายเปรียบได้เป็นกิ่งบ้าง ก้านบ้าง ใบบ้าง ในแต่ละความคิดก็ได้ให้ประโยชน์ตามกำลังและศักยะของตน ส่วนพุทธธรรมสามารถให้ความเข้าใจชีวิตและธรรมชาติได้อย่างถ้วนทั่วและหมดจด เต็มที่ เต็มกำลัง เต็มตามความจริง (โสรีช์ โพธิแก้ว, 2553 : 184)

ผู้วิจัยมีแนวคิดบูรณาการหลักจิตวิทยากับหลักพระพุทธศาสตร์ โดยมีกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลในการพัฒนาปัญญา และทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้วยโปรแกรม LISREL ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำดุษฎีนิพนธ์เรื่อง การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา สำหรับนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการและกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักจิตวิทยา
3. เพื่อพัฒนาโมเดลและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างกระบวนการรับรู้กับการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ศึกษาคือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์อุสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ชั้นปีที่ ๕ ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ซึ่งเป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร

ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุงศึกษาเรื่อง พุทธจิตวิทยาต่อกระบวนการพัฒนาปัญญา โดยอาศัยข้อมูลจากคัมภีรพระไตรปฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือสำคัญทางพระพุทธศาสนา และเอกสารที่เกี่ยวข่องกับงานวิจัย ตลอดจนกลุ่มผู้รู้ต่าง ๆ

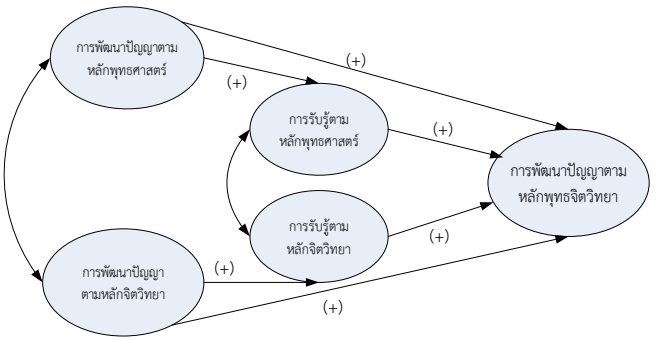
ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรเพื่อทดสอบความสอดคล้องโมเดลสมการโครงสร้างพุทธจิตวิทยาของการพัฒนาปัญญาที่ได้พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ตัวแปรที่จะใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ดังนี้

๑. ตัวแปรแฝงภายนอก เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติตน จำนวน ๒ ตัวแปร ได้แก่ ไตรสิกขา : พัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์ และทฤษฎีพหุปัญญา : การพัฒนาปัญญาตามหลักจิตวิทยา

๒. ตัวแปรแฝงภายใน เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการรับรู้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาปัญญาจำนวน ๓ ตัวแปร ได้แก่ การรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ การรับรู้ตามหลักจิตวิทยา และการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น สามารถเขียนกรอบแนวคิดของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุพุทธจิตวิทยาต่อการพัฒนาปัญญา ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัญญา ซึ่งประกอบด้วย ๕ ตัวแปร (ภาพที่ 1)

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร เป็นนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปีการศึกษา 2559 จำนวน 2,266 คน(สำนักทะเบียนและประมวลผล สจล., 2560 : 81-86)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง ชั้นปีที่ 5 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 280 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 5 ตอนคือ ตอนที่ 1 ไตรสิกขา : การพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์ ตอนที่ 2 พหุปัญญา : การพัฒนาปัญญาตามหลักจิตวิทยา ตอนที่ 3 การพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา ตอนที่ 4 อายตนะ : การรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ และตอนที่ 5 เกสตัลท์ : การรับรู้ตามหลักจิตวิทยา ผู้วิจัยใช้แนวคิดที่ได้จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาปัญญา

จำนวน 57 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (Likert Scale) คำถามแต่ละข้อเป็นการบรรยายถึงสถานการณ์ที่ทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาปัญญาในการศึกษาเล่าเรียน แล้วให้นักศึกษาพิจารณาเลือกตอบตามระดับการพัฒนาปัญญาจากมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ความชัดเจนของการใช้ภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการวัด และให้ข้อแนะนำ เพื่อนำไป ปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ได้แก่

1) พระศรีคัมภีรญาณ, รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) พระมหาสุทิตย์ อาภากโร, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3) รท.ผศ.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ในคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากนั้น คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม กับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) แล้วคัดเสือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง .5-1.0

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลการวัด โดยใช้ โปรแกรม LISREL ๘.๗๒ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อยืนยันว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ได้กำหนดไว้ และเชื่อมั่นได้ว่า ตัวแปรสังเกตได้แต่ละกลุ่มเป็นตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสำหรับตัวแปรแฝงที่กำหนด

2. วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาปัญญาของนักศึกษา และการรับรู้การพัฒนาปัญญาต่อวิธีการพัฒนาปัญญาของนักศึกษาตามสมมติฐาน โดยใช้ โปรแกรม LISREL 8.72 วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (structural Equation Model) และ เลือกใช้วิธีประมาณค่าแบบไลค์ลิฮู้ด (Maximum Likelihood: ML) ซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายที่สุด เนื่องจากมีความคงเส้นคงวา มีประสิทธิภาพ และเป็นอิสระจากมาตรวัด

3. ตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ร่วมกับการวิเคราะห์เศษเหลือหรือความคลาดเคลื่อนในการเทียบความกลมกลืน ถ้าค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืนผ่านเกณฑ์ ค่าความเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานมีค่าไม่เกิน 2.00 และกราฟแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความคลาดเคลื่อนกับค่าควอนไทล์ปกติ (Q-Plot) มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม แสดงว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 : 55-57)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาปัญญาและการรับรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ วิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของตัวแปรแฝงในโมเดล ตรวจสอบผลการประมาณค่าพารามิเตอร์ ว่ามีความสมเหตุสมผลหรือไม่ และพิจารณาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Squared Multiple Correlation) ให้มีความเหมาะสม รวมทั้งพิจารณาค่าสอดคล้องรวม (Overall Fit) ของโมเดลว่า โดยภาพรวมแล้วโมเดลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ซึ่งผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาปัญญาและการรับรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาตามสมมติฐาน แสดงในตารางที่ 1 ภาพที่ 2 ตารางที่ 2 และตารางที่ 3

จากตารางที่ 1 ภาพที่ 2 ตารางที่ 2 และตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาปัญญาและการรับรู้ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาตามสมมติฐาน ปรากฏว่า โมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี พิจารณาได้จากค่าสถิติและดัชนีตรวจสอบความกลมกลืนที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่า ได้แก่ ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (χ^2 = 100.15, *df* = 84, *p* = 0.11) ส่วนดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.0 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.91 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.0 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกาลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ .03 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ .03 ค่าความคลาดเคลื่อนในรูปคะแนนมาตรฐานสูงสุด (Largest Standardized Residual) เท่ากับ 1.57 และกราฟคิวพล็อต (Q-Plot) มีความชันมากกว่าเส้นทแยงมุม

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐาน

ดัชนีตรวจสอบความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการตรวจสอบ
χ^2	$p > .05$	1.00	ผ่าน
χ^2/df	< 2.00	.19	ผ่าน
GFI	> .90	1.0	ผ่าน
AGFI	> .90	.91	ผ่าน
CFI	> .95	1.0	ผ่าน
SRMR	< .08	.03	ผ่าน
RMSEA	< .06	.03	ผ่าน
Largest Standardized Residual	< 2.00	1.57	ผ่าน
Degrees of freedom: *df*=84			

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการพัฒนาปัญญาและการรับรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาตามสมมติฐาน

ตัวแปรแฝง	TW			MI			BP			PD			GP		
ตัวแปรสังเกตได้	B	SE	t	B	SE	t	B	SE	t	B	SE	t	B	SE	t
TW1	0.56	.13	4.16												
TW2	1.22	.12	10.05												
TW3	0.77	.07	11.38												
MI1				4.86	.41	11.90									
MI2				1.75	.13	13.37									
MI3				0.55	.05	11.10									
MI4				1.36	.09	14.89									
MI5				1.39	.11	12.33									
MI6				3.62	.43	8.46									
MI7				1.31	.15	9.04									
MI8				5.27	.39	13.48									
BP1							0.79								
BP2							0.79	.06	12.53						
BP3							1.28	.14	9.49						
BP4							2.24	.22	10.32						
BP5							1.10	.11	9.88						
PD1										3.91					
PD2										3.34	.15	22.69			
GP1													1.19		
GP2													0.98	.16	6.18

หมายเหตุ b หมายถึง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading)

SE หมายถึง ค่าความคาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)

T หมายถึง ค่าสถิติที (t-value)

2. การพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรแฝงในโมเดลที่พัฒนาขึ้นพบว่า ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยามากที่สุดคือ การพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์ (TW) รองลงมาคือการรับรู้ตามหลักจิตวิทยา (GP) และการรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ (PD) ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลรวมต่อตัวแปรการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา น้อยที่สุดคือ การพัฒนาปญญาตามหลักจิตวิทยา (MI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .94, .35, -.07 และ -.11 ตามลำดับ

3. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย จากองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาที่ได้ ทำให้ได้องค์ความรู้เกิดจาการสร้างเป็นโมเดลขึ้นมาที่สามารถประยุกต์หลักธรรมและหลักจิตวิทยามาผสมผสานเข้ากันทำให้มีความรู้เกิดจากการทบทวนเอกสาร งานวิจัย และวิเคราะห์ด้วยสถิติชั้นสูงที่ได้จากการวิจัยในเรื่องนี้คือ POLMM Model (ภาพที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของตัวแปรแฝงในโมเดลตามสมมติฐาน

ตัวแปรผล		PD			GP			BP	
ตัวแปรสาเหตุ	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
TW	.85**	-	.85**	-	-	-	.94	-.06*	1.01
	(0.06)	-	(0.06)	-	-	-	(1.01)	(0.11)	(1.06)
MI	-	-	-	.52**	-	.52**	-.11*	.18*	-.29*
	-	-	-	(0.09)	-	(0.09)	(1.00)	(0.04)	(1.0)
PD	-	-	-	-	-	-	-.07**	-	-.07**
	-	-	-	-	-	-	(0.13)	-	(0.13)
GP	-	-	-	-	-	-	.35**	-	.35**
	-	-	-	-	-	-	(0.04)	-	(0.04)

*p < .05 **p < .01

ค่าสถิติ χ^2=100.15, df=84, P-value=0.11, GFI=1.0 , AGFI=0.91 , CFI=1.0 , RMSEA=0.03, SRMR=0.03

ความเที่ยงของตัวแปร

ตัวแปร	TW1	TW2	TW3	MI1	MI2	MI3	MI4	MI5	MI6
ความเที่ยง	.07	.33	.40	.44	.50	.38	.58	.44	.24
ตัวแปร	MI7	MI8	BP1	BP2	BP3	BP4	BP5	PD1	PD2
ความเที่ยง	.27	.50	.52	.97	.40	.75	.40	.80	.88
ตัวแปร	GP1	GP2							
ความเที่ยง	.41	.69							

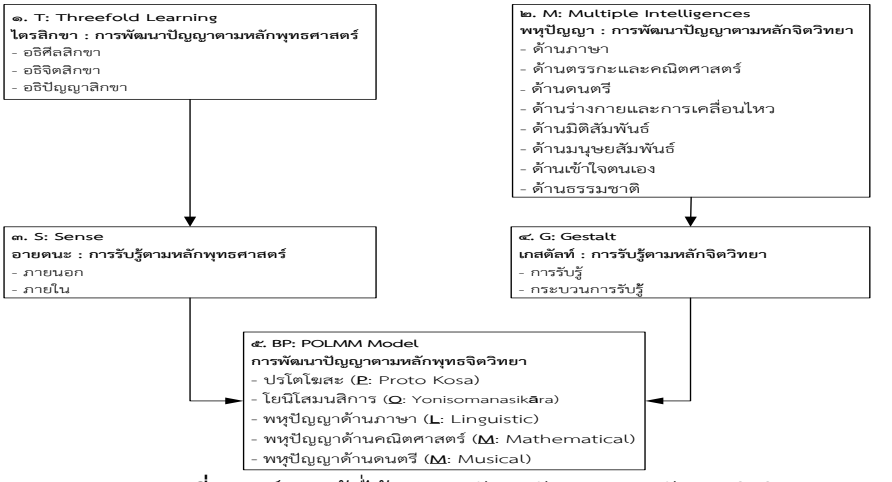
สมการโครงสร้างตัวแปร	BP	PD	GP
R-square	.79	.72	.27

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

ตัวแปรแฝง	BP	PD	GP	TW	MI
BP	1.00				
PD	0.69	1.00			
GP	0.68	0.43	1.00		
TW	0.84	0.85	0.51	1.00	
MI	0.81	0.83	0.52	0.98	1.00

หมายเหตุ: ตัวเลขในวงเล็บคือ ค่าความคลาดเคลื่อมาตรฐาน, **p < .01, *p < .05

TE = ผลรวมอิทธิพล, IE = อิทธิพลทางอ้อม, DE = อิทธิพลทางตรง

ภาพประกอบที่ 3 องค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์และการพัฒนาปัญญาตามหลักจิตวิทยาเป็น 2 ปัจจัยหลักที่ทำให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาในการเรียนรู้จากหลักพุทธศาสตร์คือ หลักไตรสิกขามาเป็นแผนที่ในชีวิตการเรียนรู้ของนักศึกษา จากผลวิจัยตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลรวมต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยามากที่สุดคือการพัฒนาปัญญาตาม หลักพุทธศาสตร์ (TW) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .94 แสดงว่า หลักพุทธศาสตร์มีผลอย่างมากที่สุดต่อการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยา

สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพรรณ วงศ์พรพวัณ และ:คณะ (2559 : 143-154) สรุปได้ว่า การพัฒนาปัญญาทำให้รู้เท่าทันสภาวะของอารมณ์กับสิ่งภายนอกที่มากระทบจิตได้ดีขึ้น ทำให้รู้เข้าใจสภาวะของความเป็นจริง ในชีวิตมากขึ้น การยึดติดแบบโลกๆ ทั่วไปก็ลดน้อยลง ทำให้หันมาศึกษาเรียนรู้ตัวเองมากขึ้น ทำให้การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น ทำให้ไม่กระวนกระวายใจรู้เท่าทันสภาวะของจิตใจของตน โดยไม่ให้ตกเป็นทาสสิ่งที่ยั่วยวนใจอันจะนำไปสู่ความเสื่อมในชีวิต ทำให้รู้ว่าสิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควร สิ่งไหนผิด สิ่งไหนถูก รู้จักหลีกเลี่ยงทางแห่งความเสื่อม และปฏิบัติตนให้อยู่แต่ในสิ่งที่เป็นกุศลธรรม

ด้านการรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์และการรับรู้ตามหลักจิตวิทยา จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธศาสตร์ เป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้การรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์ เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการพัฒนาปญญาตามหลักจิตวิทยา เป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้การรับรู้ตามหลักจิตวิทยาเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสาคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งการรับรู้ตามหลักพุทธศาสตร์และการรับรู้ตามหลักจิตวิทยา แสดงว่าเครื่องมือในการรับรู้คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นช่องทางที่จะต้องติดต่อกับโลกในยุค 4.0 พระพุทธศาสนาจึงเน้นในเรื่องของปัญญาต่อกระบวนการรับรู้ผ่านทางอายตนะ ที่มีผลต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้วยเหตุผลดังกล่าว หลักพุทธศาสตร์จึงมองว่า มนุษย์ควรจะมีการเรียนรู้อย่างถูกต้องและถูกวิธีเพื่อการพัฒนาสู่การเรียนรู้ที่สูงกว่าคือ ระดับการพัฒนาปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2555 : 28) ที่กล่าวว่า อายตนะ เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารที่เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับโลกภายนอก โดยชีวิตมนุษย์จะมีความหมายได้ต้องมีความสัมพันธ์กับโลภภายนอกได้ ถ้ามีร่างกายสมบูรณ์แต่ขาดเครื่องมือติดต่อกับโลกภายนอก ชีวิตก็ไม่มีความหมาย เครื่องมือที่ใช้ติดต่อระหว่างตัวเรากับโลกภายนอกคือ อายตนะ อายตนะจึงเป็นสื่อหรือเป็นช่องทางที่ติดต่อกับโลกภายนอกตามธรรมชาติ

อายตนะในฐานะสื่อแห่งสันติภาพพบว่า เป็นเครื่องมือสร้างปัญญาเพื่อให้รู้จักใช้อายตนะอันจะนำไปสู่ความดับทุกข์ ซึ่งเป็นปัญหาที่สัตว์โลกต้องเผชิญกันอยู่อย่างแท้จริง (ศศิธร เวียงวะลัย, 2560 : 51-63) และสอดคล้องกับ พระครูสุวรรณรัตนสุทรและคณะ (2558 : 95) ที่กล่าวว่า การพัฒนาปญญาผ่านทางอายตนะ 6 ในพุทธศาสนาแสดงให้เห็นว่า มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตการรับรู้ เรียนรู้และบริโภคข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ เหล่านั้นอย่างถูกต้อง เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการดำเนินชีวิต ดังนั้น มนุษย์จึงต้องฝึกทักษะทางกาย ทางใจ ให้มีความเชี่ยวชาญ ความชำนาญทางสติปัญญาเพื่อการคุ้มครองอายตนะให้ทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องในการดำเนินชีวิตไปตามแนวทางแห่งการพัฒนาปัญญาอันจะทำให้มนุษย์มีความสุขอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยอุปสรรคในการพัฒนาปัญญา ที่เรียกว่า ปปัญจธรรม ที่ทำให้การพัฒนาปัญญานั้นให้เนิ่นช้า

2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักเพราะข้อจำกัดจากเวลาและงบประมาณ ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) เพื่อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. จัดทำโปรแกรม หรือหลักสูตรการพัฒนาปัญญาตามหลักพุทธจิตวิทยาในกลุ่มบุคคลที่หลากหลาย เช่น บุคคลตามสาขาอาชีพ ตามช่วงวัย เป็นต้น

4. ควรต่อยอดการพัฒนาปัญญาในยุคโซเชียลมีเดียคือ พุทธปัญญาประดิษฐ์ (Buddhist-AI: Buddhist Artificial Intelligence)

กิตติกรรมประกาศ

ดุษฎีนิพนธ์สำเร็จลงได้ก็ด้วยความอนุเคราะห์เอื้อเฟื้อ จากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้เมตตานุเคราะห์ทำให้ผู้วิจัยเกิดกำลังใจและความมุมานะในอันที่จะศึกษาค้นคว้า จนทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสังฆรักษ์เอกภัทร อภิณโท, ผศ.ดร. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ ผศ.*ดร*. ประยูร สุยะใจ ประธานควบคุมดุษฎีนิพนธ์ ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา คณะ กรรมการควบคุมดุษฎีนิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษาโดยเฉพาะ ผศ.ดร.อัครเดช เกตุฉ่ำ และ ดร.ลำพอง กลมกูล ที่ดูแลเรื่องสถิติชั้นสูง ผู้วิจัยขออนุโมทนา ขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ความดีและประโยชน์ใดๆ พึงบังเกิดมีจากดุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอถวายเป็นพระพุทธคุณ พระธรรมคุณ พระสังฆคุณ ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า การวิจัยครั้งนี้จะเป็นสารัตถะแก่พุทธศาสนิกชน ตามแก่ปัญญาในพระพุทธศาสนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จักรพรรณ วงศ์พรพวัณ และ:คณะ, “การพัฒนาปัญญาตามแนวพุทธจริยศาสตร์ของสำนักปฏิบัติธรรมวัดโพธิ์บ้านโนนทัน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น”, **วารสารธรรมทรรศน์,** 6,3 (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2559): 143-154.

ชมพูนุท ศรีจันทร์นิล. “จิตวิทยาแนวพุทธ: แนวทางเพื่อการเยียวยาและพัฒนาจิตใจมนุษย์”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย**, 29, 4(ตุลาคม–ธันวาคม, 2552): 188-208.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลลิสเรลสถิติการวิเคราะห์สำหรับการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

นฤมล มารคแมน. **หลักพุทธจิตวิทยาเบื้องต้น**. [ออนไลน์]. 2559 (อ้างเมื่อ 25 มีนาคม 2560). จาก http://e-book.ram.edu/e-book/p/PY212 (50)5/PY212-1.pdf

บรรเลง ศรนิล และคณะ. **รายงานการวิจัย เส้นทางการศึกษาด้านอาชีวะศึกษาและเทคโนโลยี**. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์, 2548.

ปริยาภรณ ตั้งคุณานันต์. **รายงานการวิจัย ความตองการของชุมชนลาดกระบังตอหลักการใหบริการและรูปแบบการบริการวิชาการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกลาเจาคุณทหารลาดกระบัง.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกลาเจาคุณทหารลาดกระบัง, 2553.

พระครูสุวรรณรัตนสุทร, พระครูภาวนาโพธิคุณ, ดร., พระครูสุธีคัมภีรญาณ, ดร., และ รศ.อุดม บัวศรี, การศึกษาวิเคราะห์การพัฒนาปัญญาผ่านการรับรู้ทางอายตนะ ๖, **วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม**, 2, 1 (มกราคม-มิถุนายน, 2558): 95.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **จากจิตวิทยาสู่จิตภาวนา.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม 2539.

พระธรรมปีฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), "กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย". **ในสาระความรู้ที่ได้จากการสัมมนาทางวิชาการเพื่อนำเสนอผลการวิจัย/ผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการเรียนรู้**. รวบรวมและจัดพิมพ์โดยกรมวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2544.

_____. **การสร้างสรรค์ปัญญา เพื่ออนาคตของมนุษย์ชาติ.** กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2546.

_____. **เลาเรื่องใหโยมฟง ชุดที่ 2 พัฒนาปญญา.** กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2548.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย.** พิมพ์ครั้งที่ ๓๕. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์, 2555.

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. "จิตวิทยาแนวพุทธ. [ออนไลน์] 2552. (อ้างเมื่อ 20 สิงหาคม 2557). จาก http://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1159.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, **สรุปการศึกษาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Cycle/5E)**. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **รายงานการติดตามประเมินผลสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรูระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพคุรุสภา, 2547.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560–2579**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

สำนักทะเบียนและประมวลผล.**พิธีพระราชทานปริญาบัตรสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 2560.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**,** [ออนไลน์] 2560. (อ้างเมื่อ 12 มกราคม 2561), จาก http://www.reg.kmitl.ac.th/ebook/ graduationAgenda2559/agenda_pdf พิธีพระราชทานปริญญาบัตรประจำปีการศึกษา2559.pdf

โสรีช์ โพธิแก้ว. **จากจิตวิทยาสู่พุทธธรรม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนพับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2553.

ศรีสารภี. **พุทธจิตวิทยา.** [ออนไลน์] 2553 (อ้างเมื่อ 29 สิงหาคม 2559), จาก

http://www.vcharkarn.com/vblog/55196/6

ศศิธร เวียงวะลัย. “อายตนะในฐานะสื่อแห่งสันติภาพ”, **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น**. 4, 2 (กรกฎาคม–ธันวาคม, 2560): 51-63.

เอื้อมอร ชลวร. “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, **สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553.

Gardner, H., **Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences,** Tenth-anniversary Edition, New York: Basic Book, 1971.

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

The development of an electronic book on “how computer works” In technology 1 learning area of occupations and technology for grade 7 students at Assumption College Sriracha

สุจินต์ ศรชัย[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อพัฒนาพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 2)เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/5 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1ห้องเรียน มี 36 คน ได้มาโดยการจับสลากแบบกลุ่ม ใช้เวลาในการทดลอง 10 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการทดสอบค่าที

คำสำคัญ: การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์, การทำงานของคอมพิวเตอร์

---

[1]นักศึกษาหลักสูตร การศึกษามหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purposes of this research were 1) to development of an electronic book on “How computer works” in technology1 learning area of Occupation and Technology for grade7 students to meet the 90/90 Standard criterion, 2) to compare the pre-test and post – test’ scores using the Electronic book on “How computer works” in technology1 learning area of Occupation and Technology for grade7 students, and 3) to study the students’ satisfaction towards learning the Electronic book on “How computer works” in technology1 learning area of Occupation and Technology for grade7 students The sample of this research was 36 students of grade7/5 from Assumption College Sriracha , Chonburi in the second semester of the Academic Year 2018, selected by drawing group lots. It took 10 hours for this experiment. The instruments used for this research were 1) The Electronic book on “How computer works” in technology1 learning area of Occupation and Technology for grade7 students, 2) 30 questions of multiple choice pretest and posttest (4 choices) on How computer works for grade7 students, and 3) questionnaires for students’ satisfaction towards learning Electronic book on “How computer works” in technology1 learning area of Occupation and Technology for grade7 students. The data analysis was conducted in percentage, mean, and T-test by computer programs.

Keywords: Electronic book, How computer works

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวไว้ในหมวดที่ 4 เกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญปัญหาในสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็น

ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74ก, 2542 : หน้า 7-8)

โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาเปิดทำการเรียนการสอนบนเนื้อที่ 500 ไร่ จากอดีตถึงปัจจุบันรวมเป็นระยะเวลากว่า 75 ปี โดยมีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกปีการศึกษาจะมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนแห่งนี้เป็นจำนวนมากมีศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมากมาย ในระดับชั้นอนุบาล 1-3 จัดการเรียนการสอนจำนวน 17 ห้อง ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 จัดการเรียนการสอนจำนวน 35 ห้อง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1-3 จัดการเรียนการสอนจำนวน 22 ห้องใน 3 แผนการเรียนดังนี้ MLP เป็นหลักสูตรภาษาอังกฤษ จัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษ IEP เป็นหลักสูตร ที่เน้นการเรียนการสอนปกติที่เพิ่มภาษาอังกฤษผนวกเข้าไป และหลักสูตร SEP ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ แต่เน้นภาษาอังกฤษเป็นพิเศษ และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 จัดการเรียนการสอนจำนวน 27 ห้อง ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแบ่งเป็นสายการเรียนให้นักเรียนเลือกเรียนดั้งนี้ สายวิทย์-คณิต สายวิทย์-คอม สายศิลป์-คำนวน สายศิลป์-ภาษา และสายศิลป์-กีฬา โดยนักเรียนจะต้องสอบคัดเลือกเพื่อวัดความรู้ด้านวิชาการในแต่ละด้าน เพื่อจะรับนักเรียนเข้าเรียนตามตามความสนใจและความถนัด มีการจัดการเรียนการสอน คอมพิวเตอร์ และเสริมหลักสูตร Robotics ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่1-3 ปีซึ่งเป็นจุดเน้นของโรงเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้รู้เท่าทันกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไป

การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยแบ่งออกเป็นสองวิชา คือ วิชาการงานอาชีพ และวิชาเทคโนโลยี โดยวิชาเทคโนโลยี ซึ่งเป็นจุดเน้นของโรงเรียนนั้นจะรับผิดชอบมาตรฐานที่ 3 เรื่องเทคโนโลยีและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีหน้าที่โดยตรงที่จะพัฒนานักเรียนให้มีทักษะกระบวนการ และความรู้ ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเอาไว้ ให้ผู้เรียนต้องมีผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ คือ ผ่านเกณฑ์ในทุกตัวชี้วัด แต่จากผลการทดสอบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2557 พบว่า หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องหลักการทำงานของคอมพิวเตอร์ มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์สูงถึง 231 จากนักเรียนทั้งหมด 362 คน คิดเป็นร้อยละ 63.81 (งานวัดผลและประเมินผล ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา 2557) และจากการสอบถามครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีของโรงเรียนในกลุ่มสามดาวบูรพาพบว่า สาเหตุที่ทำให้ผลการเรียนไม่เป็นไปตามเกณฑ์เนื่องมาจากเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้นี้เป็นเนื้อหาที่เข้าใจยาก เนื้อหาส่วนใหญ่ เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นได้ การยกตัวอย่างหรือการแสดงให้นักเรียนดูภายในของส่วนต่างๆขณะทำงาน ไม่สามารถทำได้ ครูขาดสื่อการเรียนการสอนทำให้นักเรียนไม่อยากเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน และ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน หรือกิจกรรม ร่วมกับชุมชน ทำให้ไม่ได้เรียนจึงทำให้การเรียนรู้ให้เข้าใจทำได้อย่างยากลำบาก ทำให้ไม่เข้าใจและไม่สามารถผ่านการทดสอบได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เข้ามามีบทบาทสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้แบบเดิมที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นการเรียนที่ใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางของการเรียน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ได้ตามความต้องการไม่จำกัดเวลาและสถานที่ เพราะสามารถใช้งานบนอุปกรณ์ต่างๆ ได้สะดวก สามารถนำเสนอข้อมูลได้ทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเสียงได้พร้อมกัน หรือจะเลือกให้แสดงเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ การจำลองเหตุการณ์ต่างๆที่เป็นนามธรรมให้สามารถเห็นเป็นรูปธนนม เป็นจุดเด่นที่ทำให้ หนังสืออีเล็กทรอนิกส์จึงเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอน สามารถเลือกอ่านหัวข้อที่ตนสนใจข้อใดก่อนก็ได้ และสามารถย้อนกลับไปกลับมา หากไม่เข้าใจในเอกสารหรือกลับมาเริ่มต้นที่จุดเริ่มต้นใหม่ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยสามารถเลือกอ่านได้ตามเวลาและสถานที่ที่ตนเองสะดวก อีกทั้งยังสะดวกในการจัดเก็บข้อมูล สามารถเชื่อมโยง ข้อมูลจากสื่อต่างๆ ทั้งตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพ เคลื่อนไหว และเสียงที่อยู่คนละที่เข้าด้วยกัน นอกจากนั้นยังสามารถปรับเปลี่ยน แก้ไขและเพิ่มเติมข้อมูลได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว ทำให้สามารถปรับปรุงหนังสือให้ทันสมัยกับเหตุการณ์ได้เป็นอย่างดี สามารถทำสำเนาได้อย่างสะดวกทั้งสำเนาในรูปเอกสารและสำเนาลงในแผ่นซีดีรอม หรือสำเนาลงในฮาร์ดดิสก์ การตอบสนองที่รวดเร็วของคอมพิวเตอร์ที่ให้ทั้งสีสัน ภาพ และเสียง ทำให้เกิดความตื่นเต้นและไม่เบื่อหน่าย ช่วยลดค่าใช้จ่าย และลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งยังสามารถค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องที่กำลังศึกษาจากแฟ้มเอกสารอื่นๆ ที่เชื่อมโยงอยู่ได้อย่างไม่จำกัดจากทั่วโลก ผู้เรียนสามารถที่จะนำไปเรียนรู้ได้ด้วยตนเองช่วยตอบสนองความต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี (พัชชา อินทรัศมี. 2555)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นักเรียนสามารถเรียนรู้ซ้ำได้ตามต้องการ การจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard)

2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านหนังสืออีเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 มี 7 ห้อง จำนวน 362 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

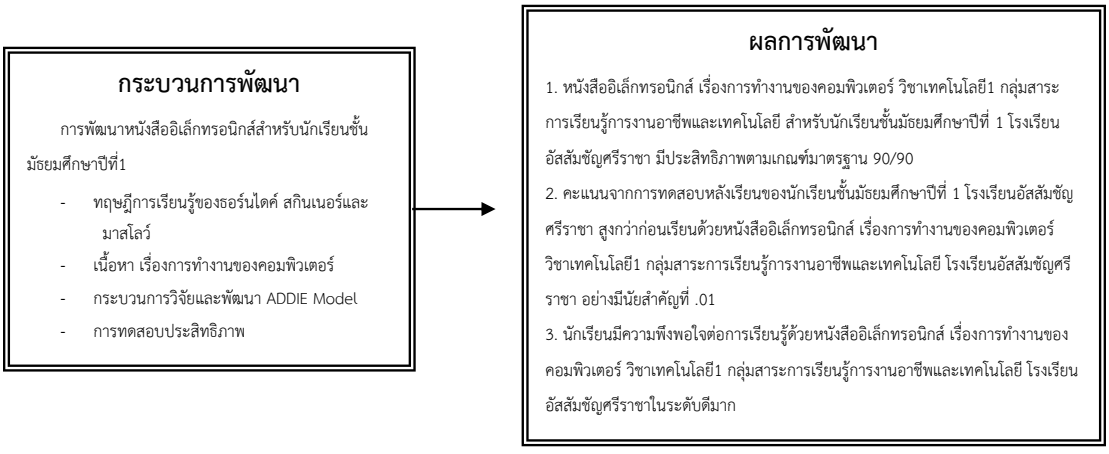
ตัวแปรที่ 1 ประสิทธิภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

ตัวแปรที่ 2 คะแนนการทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

ตัวแปรที่ 3 ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา มีกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 มี 7 ห้อง จำนวน 362 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 7 ห้อง สุ่มมา 1 ห้อง โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน36 คน

เครื่องมือที่ใช้ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 (The 90/90 Standard), แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจากพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการเปรียบเทียบคะนนหลังเรียนสูงว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.01 และ แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ผ่านหนังสืออีเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1ในระดับดีมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ใช้เกณฑ์มาตรฐาน 90/90 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ คือ การหาค่าอำนาจจำแนกของและค่าความยาก ง่าย แบบประเมินความพึงพอใจใช้ ค่าเฉลี่ยแสะส่วนเบี่ยนเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยเรื่องการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ใช้รูปแบบการวิจัยแบบการวิจัยและและพัฒนา ในการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยขอเสนอวิธีดำเนินการวิจัยตามแนว ADDIE Model ซึ่ง เป็นรูปแบบการสอนที่ออกแบบขึ้นมาเพื่อใช้ในการออกแบบและพัฒนาระบบการเรียนการสอนโดยอาศัยหลักของวิธีการระบบ(System Approach)มีขั้นตอนดังนี้คือ 1. การวิเคราะห์ (A : Analysis) 2. การออกแบบ (D : Design) 3. การพัฒนา (D : Development) 4. การทดลองใช้ (I : Implementation) 5. การประเมินผล (E : Evaluation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการหาประสิทธิภาพบทเรียนของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้จำนวนร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียน เท่ากับ 95.28 และจำนวนร้อยละของผู้เรียนที่สามารถทำแบบทดสอบผ่านทุกวัตถุประสงค์ เท่ากับ 90.56 สรุปได้ว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 90/90

2. การเปรียบเทียบก่อนเรียนหลังเรียน คะแนนสอบเรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี 1ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2

3. ผลความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 มีคะแนนเฉลี่ยทุกคน 4.95 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนในระดับมีความพึงพอใจในเรื่องนั้นมากที่สุดแสดงว่าการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดีมากที่สุดต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์วิชาเทคโนโลยี 1

อภิปรายผล

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี 1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี 1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการรียนการสอนจริง.เนื่องจากได้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 ได้ออกแบบตามกระบวนการพัฒนาสื่อ ADDIE Model และได้ผ่านการประเมินจากผู้เชียวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา ด้านเนื้อหา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 และด้านเทคนิค มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.79 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 กระบวนการประเมินใช้รูปแบบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยเลือกจาก ข้อสอบที่ IOCที่ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าตั้งแต่ 0.6 – 1.00 จำนวน 30 ข้อ จาก 40 ข้อ

2. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.28/90.56 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ขึ้นตามหลักการออกแบบและพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ อย่างเป็นระบบ เนื้อหาของบทเรียนตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ผู้วิจัยใช้ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอประกอบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์พร้อมทั้งตัวอักษรที่เด่นสะดุดตา มาเป็นสื่อในการนำเสนอเนื้อหา ทำให้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความน่าสนใจ ตัวหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีการออกแบบตามแนวคิดของพฤติกรรมนิยมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระมากขึ้นในการควบคุมการเรียนของตัวเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีอิสระมากขึ้นในการเลือกลำดับของการเสนอเนื้อหาบทเรียนที่เหมาะสมกับตนอีกทั้งผู้เรียนทุกคนจะได้รับการเสนอเนื้อหาในลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยากซึ่งเป็นลำดับที่ผู้สอนได้พิจารณาแล้วว่าเป็นลำดับการสอนที่ดีและผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในการใช้งาน ตลอดจนสามารถสนองความคิดจินตนาการ และความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียนได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วารุณี คงวิมล(2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสือ

อิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) เรื่อง การใช้โปรแกรม Photoshop เพื่อผลิตสื่อการสอน สาหรับครูระดับประถมศึกษา มีประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีค่าเท่ากับ 91.17/ 90.00 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลคะแนนสอบเรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ รายวิชาเทคโนโลยี1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพหลายขั้นตอนจนมีความเหมาะสม ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ออกแบบบทเรียนโดยนึกถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล คือนักเรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เลือกเรียนตามลำดับความสนใจของตนได้เอง รวมทั้งเรียนซ้ำในเนื้อหาที่ยังไม่เข้าใจได้อย่างมีอิสระ สอดคล้องกับ ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง (2548) ที่กล่าวว่าบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียมีลักษณะที่สามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับSkinner ที่เชื่อว่าการเสริมแรงเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียน อันนำไปสู่การเรียนรู้ และเกิดความคิดสร้างสรรค์และสอดคล้องกับสอดคล้องกับ สุทธิลักษณ์ สูงห้างหว้า (2551) การผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้การดำเนินเรื่องแบบสาขาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพนทอง พัฒนาผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และ ความพึงพอใจในการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.60 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายเรื่องคอมพิวเตอร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “มากที่สุด”

4. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยทุกคนอยู่ที่ 4.95 คะแนน ซึ่งเป็นคะแนนในระดับมีความพึงพอใจในเรื่องนั้นมากที่สุดซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ อีกทั้งยังเรียนอย่างต่อเนื่องในสถานที่ใดก็ได้ ตัวบทเรียนมีการนำเสนอผู้เรียนจะมีความสุขและรู้สึกสนุกสนาน สามารถเลือกเรียนซ้ำในเนื้อหาที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจกี่ครั้งก็ได้จนเกิดความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน สอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) ของธอร์นไดค์ (Thorndike) คือ การกระทำซ้า ๆ ทำบ่อย ๆจะก่อให้เกิดความชำนาญ การฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆสอดคล้อง สุชาติ ใจสถาน(2556)วิจัยเรื่อง เรื่องการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องจริยธรรมโยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และสอดคล้องกับ วรพร สุนทรวัฒนศิริ(2556) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์: สำนวนการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลนัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อการสอนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นโดยรวมในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ศิริพร บุญเรือง(2555) วิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการ

อ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาท) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในระดับมาก

จากการอภิปลายผลดังกล่าวจึงทำให้สามารถสรุปได้ว่า การสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนอัสสัมชัญศรีราชา นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 สูงขึ้น อีกทั้งยังมีความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ วิชาเทคโนโลยี1 อยู่ในระดับมากที่สุดด้วย ดังนั้นการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นการสอนวิธีหนึ่งที่จะสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยความพึงพอใจต่อ หนังสืออีเล็กทรอนิกส์ พบว่าความพึงพอใจ ด้านเนื้อหาคือ เนื้อหาของบทเรียน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นดังนั้นการนำบทเรียนไปใช้สามารถใช้ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติได้เลย

2. จากผลการวิจัยความพึงพอใจต่อหนังสืออีเล็กทรอนิกส์พบว่าความพึงพอใจด้านเทคนิค มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เรื่องหนังสืออีเล็กทรอนิกส์สามารถใช้นอกเวลาเรียนได้ ดังนั้นการนำบทเรียนไปใช้ต้องสามารถการส่งเสริมให้นักเรียนนำบทเรียนไปใช้ได้บนสื่อต่างๆตลอดเวลาทั้ง แบบออฟไลน์ และแบบ ออนไลน์

3. จากผลการวิจัยพบว่าจากการเรียนรู้เรื่อง การทำงานของคอมพิวเตอร์ จากดังนั้นในการจัดการเรียนควรนักเรียนสามารถนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการทำงานของคอมพิวเตอร์ หนังสืออีเล็กทรอนิกส์ วิชาเทคโนโลยี1 กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เรียนรู้ได้ง่าย ทันสมัย เรียนซ้ำได้ตามต้องการเลือกบทเรียนที่สนใจก่อนได้ ย้อนกลับได้ในทันที สามารถนำไปใช้ในการเรียนด้วยตนเองอย่างอิสระทั้งในเวลาเรียนนอกเวลาเรียนตามความพร้อมและ ความสนใจของผู้เรียน

4. จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี มีสมาธิต่อการเรียนมากขึ้น สามารถจดจ่อกับการเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นในการจัดการเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ นี้ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการทั้งการสอนแบบปกติ และการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน ในกรณีที่นักเรียนขาดเรียน หรือเรียนรู้ช้า ไม่ทันเพื่อนหรือใช้ทบทวนเนื้อหาที่เรียนไปเพื่อเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควบคู่กับการสอนโดยนำเนื้อหาที่เป็นนามธรรมมาจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และใช้ตลอดภาคเรียนเพื่อหาสัดส่วนที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนควบคู่ไปกับกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยนำผลการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้จากการศึกษา

ครั้งนี้ไปสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องอื่นๆหรือรายวิชาอื่นๆเพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมเป็นการสร้างนิสัยการเรียนรู้ให้กับนักเรียน

2. ควรดำเนินการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนแบบออนไลน์ควบคู่ไปกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการจัดการเรียนการสอนที่ต่อเนื่องกันตลอดปีการศึกษา และควรมีการปรับปรุงเนื้อหาและรูปภาพในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ทันยุคสมัยเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเนื่องจากเทคโนโลยีมาการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

3. ควรดำเนินการวิจัยเรื่องการใช้ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์(CMS)เพื่อครูมีแหล่งข้อมูลที่เชื่อมต่อกับนักเรียนเพื่อใช้การปรับปรุงเนื้อหาจะสามารถทำได้ทันทีเมื่อต้องการปรับปรุงเนื้อหาเช่นผ่าน iTunes U เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 116 ตอนที่ 74ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.,2542.

ฤทธิชัย อ่อนมิ่ง . (2548).**การออกแบบและพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย.**สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุทธิลักษณ์ สูงห้างหว้า.**การผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้การดำเนินเรื่องแบบสาขาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลโพนทอง.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

สุชาติ ใจสถาน **การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่องจริยธรรมโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสำหรับนักเรียนวิทยานิพนธ์** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2556.

ศิริพร บุญเรือง. **การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนหวาย (นครรัฐประสาท).** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2555.

วารุณี คงวิมล.**การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) เรื่อง การใช้โปรแกรม Photoshop เพื่อผลิตสื่อการสอนสำหรับครูระดับประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโท,สาขาวิชาเทคโนโลยี การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559.

อุทิศ บำรุงชีพ. (2556). **เอกสารประกอบการสอนวิชาบังคับวิชาชีพครู 400202 เทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology)**. ชลบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรพา.

แนวทางการหล่อหลอมความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

Guidelines for Cultivating Educational Philosophy Beliefs of Elementary Pre-Service Teachers

อภิญญา สุขช่วย[1]
ยศวีร์ สายฟ้า[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่าง คือ นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา จำนวน 270 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามในเรื่องของความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ประกอบด้วย ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ แบบ 5 ตัวเลือก และตอนที่ 3 เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท ชนิด 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามส่งไปรษณีย์พร้อมซองเปล่าปิดผลึกอากรแสตมป์จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย และนัดหมายวันส่งแบบสอบถามคืน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา มีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมมากที่สุด อันดับรองลงมา ได้แก่ ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม และความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ตามลำดับ

2. ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในแต่ละสาขาปรัชญาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในสาขาเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเชื่อเชิง

[1]นักศึกษาหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
[2]อาจารย์สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม มีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : แนวทางการหล่อหลอม, ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษา, นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา, พฤติกรรมการสอน

Abstract

The purposes of this research were to study the educational philosophy beliefs of elementary pre-service teachers and relation between educational philosophy beliefs and teaching behavior of elementary pre-service teachers. The sample were 270 elementary pre-service teachers, as the sample in this study, were multi-stage sampling. For data collection, the researcher used a questionnaire using on the educational philosophy beliefs and teaching behavior of elementary pre-service teachers. The research instruments consisted of 1) status of elementary pre-service teachers, using checklist 2) the educational philosophy beliefs of elementary pre-service teachers, using multiple choice question, and 3) teaching behavior of elementary pre-service teachers, using Likert scale 5 level. The quantitative data were analyzed by Percentage, Mean, Standard deviation, and Correlation.

The results of the study were as follows:

1. The educational philosophy beliefs of elementary pre-service teachers tended towards Progressivism, Existentialism, Perennialism, Reconstructionism and Essentialism respectively.

2. The educational philosophy beliefs of elementary pre-service teachers weren't related to their teaching behaviors in the same educational philosophy beliefs. Furthermore, it was found that Reconstructionism was related to teaching behaviors in Essentialism positively, significant at .05 level and, Existentialism was related to teaching behaviors in Essentialism negatively, significant at .01 level.

Keywords: guidelines for cultivating, educational philosophy beliefs, elementary pre-service teachers, teaching behavior

บทนำ

ในรอบสิบปีที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการลงทุนทางการศึกษาในลำดับต้น ๆ ของโลก การศึกษาของไทยจึงมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีนโยบายใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายจนเกิดเป็นคำกล่าวในวงการการศึกษาว่าเป็น นโยบายรายวัน ด้วยการปฏิรูปการศึกษาไทยในปัจจุบันที่มุ่งเน้นไปที่การปฏิรูปครูเป็นหลัก เนื่องจากครูคือหัวใจที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ทำให้ครูกลายเป็นบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องมากเป็นอันดับต้น ๆ ครูจึงเป็นผู้ที่ต้องเผชิญความสับสนของนโยบายในการบริหารการศึกษา ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนไปตามยุคสมัยและนโยบายที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ครูยังมีภาระงานเกี่ยวกับเอกสาร ตลอดจนการอบรมต่าง ๆ ที่ครูต้องบริหารเวลาให้เหมาะสม และต้องเตรียมสื่อการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ไม่ใช่การเรียนการสอนแบบท่องจำ (โรจน์ งามแม้น, 2561) ปัญหาอีกประการหนึ่งของครูคือ การดูแลอบรมสั่งสอนเด็กได้ไม่ตรงจุดมากนัก เน้นให้เด็กเรียนรู้แต่เนื้อหาสาระ ไม่ได้เน้นพัฒนาคุณลักษณะและทักษะกระบวนการด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในการดำรงชีวิต (ยศวีร์ สายฟ้า, 2559) ปัญหาดังกล่าวเหล่านี้เกิดขึ้นกับครูในทุกระดับ รวมทั้งครูประถมศึกษาด้วย ซึ่งครูกลุ่มนี้มีความสับสนในเรื่องของบทบาท แนวความคิด และความเชื่อทางการศึกษาของครู ด้วยเหตุนี้เอง กรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาจึงเชื่อว่าครูประถมศึกษาคือ จุดเปลี่ยน โดยเล็งเห็นให้มีการปฏิรูปตั้งแต่ระบบการผลิตและพัฒนาครูประถมศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นการเตรียมครูไปสู่อนาคต (สมพงษ์ จิตระดับ, 2560) ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นโจทย์สำคัญข้อหนึ่งที่ท้าทายความสามารถของครูประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะครูเพื่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูและผู้ให้ 2) มีความรู้ ความ สามารถ และทักษะการจัดการเรียนรู้ 3) มีทักษะการสื่อสาร 4) อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 5) ตื่นรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ 6) ตามทันเทคโนโลยีและข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิทยาการและความรู้ 7) สร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน 8) ไขว่คว้าและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง 9) เป็นแบบอย่างทางคุณธรรม จริยธรรม และ ศีลธรรม 10) รู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ความเป็นชนชาติไทยที่หลากหลาย 11) ภาคภูมิใจในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก 12) ยอมรับและเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 13) มีความพร้อมและปรับทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและประชาคมอาเซียน (พิณสุดา สิริธรังศรี, 2560) คุณลักษณะของครูทั้ง 13 ประการ เชื่อว่าจะส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและส่งผลดีต่อคุณภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นี้ได้ในที่สุด ครูผู้สอนในฐานะบุคคลสำคัญในการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องมีความเชื่อทางการศึกษา การพัฒนาตนเองให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ เป็นครูมืออาชีพ รู้จักปรับเปลี่ยนวิธีสอนและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อยู่เสมอ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ระบบการศึกษาประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักคือ (1) การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมมาเป็นครู และมีคุณภาพ เพราะคุณภาพของครูคือหัวใจของการศึกษาที่มีคุณภาพ (2) การพัฒนาครูให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ สามารถจัดการเรียนรู้และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (3) การสร้างระบบการสอนที่สามารถมั่นใจได้ว่าสามารถให้การสอนที่ดีที่สุดแก่เด็กทุกคน เด็กทุกคนมีความเสมอภาคในการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (ภราดาวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์, 2553) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าครูถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการให้การศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในด้านวิชาการและประสบการณ์ ตลอดจนเป็นผู้

มีความเสียสละ สั่งสอนอบรมให้เด็กได้พบกับแสงสว่างแห่งปัญญา อันเป็นหนทางแห่งการประกอบอาชีพ รวมทั้งนำพาสังคมและประเทศชาติก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง

บทบาท แนวคิด และความเชื่อทางการศึกษา นับได้ว่าเป็นหนึ่งในความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสถาบันฝึกหัดครูเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทำหน้าที่พัฒนาความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสมให้แก่นิสิตนักศึกษาครูได้ (Curle Adam, 1963) เนื่องจากสถาบันฝึกหัดครูเป็นหัวใจของการศึกษาทั้งหมด รวมทั้งเป็นกลไกหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และเป็นที่รวมของศาสตร์พื้นฐานต่าง ๆ ที่จะมาเป็นแกนหลักในการหล่อหลอมและพัฒนาครู อีกทั้งยังเป็นสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการผลิตกำลังคนที่จะเป็นแม่พิมพ์ของชาติ มีความสำคัญในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเยาวชนไทย ดังนั้นการปรับปรุงหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาที่จะปฏิบัติหน้าที่ครูประถมศึกษาในอนาคต จึงสามารถทำได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพโดยดำเนินการผ่านระบบและกระบวนการผลิตครู (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560)

ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาเป็นอุดมการณ์อันสูงสุดที่เป็นหลักยึดในการจัดการศึกษาและความคาดหวังในประเด็นที่เกี่ยวกับการศึกษาที่พึงปรารถนา ในฐานะที่เป็นหลักการและเป้าหมายทางการศึกษาธรรมชาติของศาสตร์ทางการศึกษานั้นกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นศาสตร์ประยุกต์ (Applied Science) ดังนั้นแนวคิด ตลอดจนวิธีการจัดการศึกษาจึงได้นำเอาความรู้หลากหลายที่ได้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษา โดยศาสตร์ทางการศึกษาจะพยายามเลือกสรรเอาเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นหรือสามารถนำไปปฏิบัติได้มาเป็นส่วนประกอบในการจัดการศึกษา วิธีการเลือกสรรสิ่งต่าง ๆ จะครอบคลุมไปถึงการเลือกสรรศาสตร์ต่าง ๆ ในระดับสาขาวิชา และเลือกสรรเนื้อหาสาระในระดับย่อยซึ่งอยู่ภายในแต่ละสาขาวิชาอีกด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2543) ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาเกิดจากการสั่งสมของประสบการณ์ในครอบครัว โปรแกรมการศึกษา ลักษณะทางสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้น (Thompson, 1992) ปรัชญาการศึกษามีอยู่มากมายหลายสาขาตามลักษณะและตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความคิดและความเชื่อแตกต่างกัน โดยอาศัยแนวคิดของปรัชญาพื้นฐานต่าง ๆ นำมาผสมผสานกันทำให้มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกัน หรืออาจมาจากความคิดของปรัชญาพื้นฐานสาขาเดียวกัน ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวาง ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม (Essentialism) ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม (Perennialism) ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนาการนิยม (Progressivism) ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) และปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม (Existentialism)

ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพครู ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสอน เนื่องจากความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาจะทำหน้าที่เป็นตัวกรองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการสอนว่า จัดเพื่อใคร จัดอย่างไร และจะส่งผลไปสู่เป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ (Philippou & Christou, 1998) รวมทั้งการสอนของครูและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูกำหนดให้กับผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะได้รับอิทธิพลจากความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของครู (Stipek, Givvin, Salmon & MacGyvers, 2001) สอดคล้องกับอรสา สุขเปรม (2546) ที่ได้กล่าวว่า หากครูมีความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมจะแสดงพฤติกรรมการสอนกับผู้เรียนตามความเชื่อที่ตนยึดถือ ทั้งนี้เพราะ

มนุษย์มีแนวโน้มที่จะทำอย่างที่ตนเองคิดอยู่เสมอ และความคิดนั้น มีอำนาจและอิทธิพลในการตัดสินใจของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาจึงมีความสำคัญในการช่วยจัดจำแนกระบบความคิด หลักการ ความเชื่อพื้นฐานทางการศึกษาที่จะสะท้อนไปสู่ทิศทางของการจัดการศึกษา (ณัฐพร คำมะสอน, 2531) เนื่องจากปรัชญาการศึกษาเป็นที่มาหรือหลักยึดในการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้ผลิตครูจึงควรสอนโดยมุ่งเน้นให้นิสิตนักศึกษาครู (ครูในอนาคต) ได้เรียนรู้หลักการให้แม่น มิใช่เน้นแต่เทคนิคของการปฏิบัติ เนื่องจากการปฏิบัติและการแก้ปัญหาโดยขาดความรู้ ความเข้าใจและความเชื่อในหลักการแล้วย่อมจะเกิดปัญหาในภายหลัง (ทิศนา แขมมณี, 2558)

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของผู้วิจัยพบว่า ข้อมูลหรือชุดความรู้เกี่ยวกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา พบว่า ยังมีจำนวนน้อยมากทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ อีกทั้ง ยังไม่มีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ทั้งที่คุรุสภาได้ออกข้อบังคับเปลี่ยนแปลงมาตรฐานวิชาชีพครู โดยเพิ่มมาตรฐานความรู้ “ปรัชญาการศึกษา” ในมาตรฐานที่ 2 ประเด็นนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาต่อผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Pintrich (1990) ที่ได้กล่าวว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษามีคุณค่ามากที่สุดสำหรับการศึกษาของครู ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาว่ามีความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอย่างไร และความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างไร โดยเฉพาะในนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ชั้นปีที่ 5 ที่อยู่ในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากนิสิตนักศึกษาครูกลุ่มนี้สามารถสะท้อนให้ได้มาซึ่งข้อมูลหรือชุดความรู้ของความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนในห้องเรียนได้อย่างชัดเจน อีกทั้งจะได้ทราบแนวโน้มในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้เรียน เพื่อการจัดทำหลักสูตรของสถาบันฝึกหัดครูที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อีกทางหนึ่ง ความสำคัญอีกประการหนึ่งนั้น การที่นิสิตนักศึกษาครูมีความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่เหมาะสม และได้รับการพัฒนาความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะทำให้นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา สามารถเป็นครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพเพียงพอที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ และช่วยยกระดับคุณภาพครูประถมศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของประเทศโดยรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

2. งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังอยู่ในกระบวนการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สังกัดในสถาบันผลิตครูประถมศึกษาในประเทศไทย

ตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ต้องการศึกษา คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ประกอบด้วย เพศ ภูมิลำเนา ที่พักของนิสิตนักศึกษาครู วิชาสอนที่ได้รับมอบหมายในกระบวนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และระดับชั้นที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

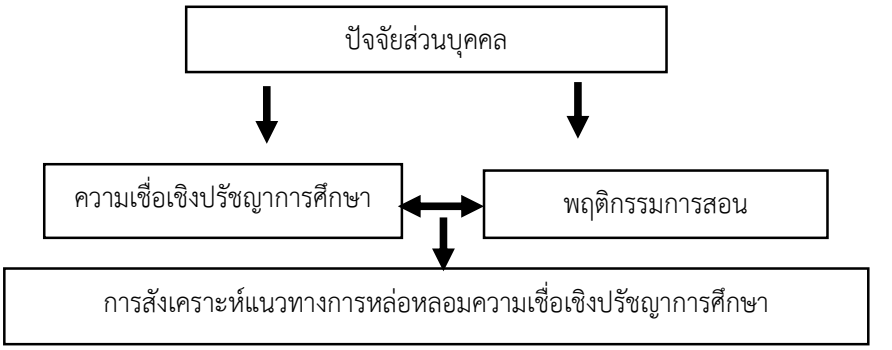
2. ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษา ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาแบบดั้งเดิม ประกอบด้วย ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม และ ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม

ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาแบบร่วมสมัย ประกอบด้วย ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒน์นิยม ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม และ ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

3. พฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง แนวทางการหล่อหลอมความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ที่มุ่งศึกษา (1) ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษา ครูสาขาวิชาประถมศึกษา มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังอยู่ในกระบวนการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 สังกัดในสถาบันผลิตครูประถมศึกษาในประเทศไทย จำนวน 829 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาชั้นปีที่ 5 จำนวน 270 คน โดยในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มไปร้อยละ 10 ของจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ เพื่อชดเชยอัตราการตอบกลับของข้อมูล ทำให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 297 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ในเรื่องความความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เกี่ยวกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา เป็นการสอบถามเกี่ยวกับลักษณะความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก ซึ่งตัวเลือกแต่ละตัวจะแทนความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาแต่ละลิทธิใน 8 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความหมายการศึกษา (2) ด้านจุดมุ่งหมายการศึกษา (3) ด้านหลักสูตร (4) ด้านบทบาทครู (5) ด้านบทบาทผู้เรียน (6) ด้านบทบาทโรงเรียน (7) ด้านกระบวนการเรียนการสอน และ (8) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาเป็นการสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท ชนิด 5 ระดับ โดยเป็นการวัดแบบเรียงลำดับ ซึ่งสอบถามพฤติกรรมการสอนใน 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการเตรียมการสอน (2) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดบรรยากาศในห้องเรียน และ (3) ด้านการวัดผลและการประเมินผล

รายละเอียดของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านให้ข้อเสนอแนะที่ตรงกันว่าข้อคำถามทุกข้อสามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 24 ข้อ ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาในแบบสอบถามมีค่าดัชนี IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1 ในทุกข้อคำถาม ซึ่งหมายความว่าข้อคำถามสามารถวัดได้และมีความสอดคล้องกับเนื้อหา และมีความเหมาะสมของภาษา

3. แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านให้ข้อเสนอแนะที่ตรงกันว่าข้อคำถามทุกข้อสามารถนำมาใช้ได้ทั้งหมด ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS แสดงออกมาในรูปแบบของร้อยละ (%) และการหาค่าความถี่ (f) พร้อมนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางความเรียง

ข้อมูลตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ผู้วิจัยตรวจให้คะแนนโดยแยกออกเป็นความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาแต่ละสาขา และแต่ละสาขาแยกให้คะแนนเป็น 8 ด้าน คือ ด้านความหมายการศึกษา ด้านจุดมุ่งหมายการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านบทบาทครู ด้านบทบาทผู้เรียน ด้านบทบาทโรงเรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ข้อมูลตอนที่ 3 เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ผู้วิจัยนำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อ โดยให้คำตอบตามอัตราการประมาณค่า เป็นการวัดแบบเรียงลำดับมีระดับ 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ มาตรวจให้คะแนนแต่ละข้อ แล้วนำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Bivariate Correlation) ซึ่งหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation coefficient)

ขั้นตอนการวิจัย เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวความคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอน มีการกำหนดนิยามตัวแปรที่ศึกษา

2) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลและแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างข้อคำถามเกี่ยวกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอน จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของข้อคำถาม แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาให้คณะผู้เชี่ยวชาญพิจารณากลั่นกรองทั้งหมด 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมระหว่างเนื้อหาในคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ แนวคิดทฤษฎีของตัวแปร ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมถึงความเหมาะสมของภาษาของแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเป็นการเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4) ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถาม จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งจนได้แบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์.

5) จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยการนำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาครูระดับปริญญาบัณฑิต สาขาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (reliability) ของแบบสอบถามพฤติกรรมการสอน

6) ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ต่อไป

สรุปผลการวิจัย สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามแบบแผนการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สภาพความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา และพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กล่าวคือ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.6 และเพศชาย ร้อยละ 12.4

ภูมิลำเนา ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาคือ ภาคกลาง คิดเป็นร้อยละ 23.0 ภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 22.3 และน้อยที่สุดมีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 10.9

ที่พักของนิสิตนักศึกษาครู ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่พักที่หอพักหรือห้องเช่า คิดเป็นร้อยละ 76.3 รองลงมาคือพักที่บ้านพักของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 19.3 และพักบ้านญาติ คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

วิชาสอนที่ได้รับมอบหมายในกระบวนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิชาสอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่เป็นวิชาภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 58.8 รองลงมาคือ วิชาคณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 43.8 และวิชาสอนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับมอบหมายน้อยที่สุดคือ วิชาศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 10.2 ตามลำดับ

ระดับชั้นที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 คิดเป็นร้อยละ 32.1 และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 คิดเป็นร้อยละ 29.6 ตามลำดับ

ประเภทของโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) คิดเป็นร้อยละ 73.7 รองลงมาคือ โรงเรียนสาธิต คิดเป็นร้อยละ 10.2 และน้อยที่สุดคือ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ร้อยละ 1.8

จำนวนนักเรียนในห้อง ส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนในห้องอยู่ระหว่าง 15-30 คน ร้อยละ 67.5 รองลงมาคือ จำนวนนักเรียนในห้องมากกว่า 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 และจำนวนนักเรียนในห้องน้อยกว่า 15 คน คิดเป็นร้อยละ 6.6 ตามลำดับ

การตัดสินใจในการเลือกรูปแบบหรือวิธีการสอน ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกมาจากตัวผู้สอนเอง คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาคือนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และตัดสินใจเลือกรูปแบบหรือวิธีการสอนมาจากอาจารย์นิเทศน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.8

สภาพความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม รองลงมาคือ ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ความเชื่อเชิง

ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม และความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ตามลำดับ เมื่อแยกวิเคราะห์เป็นรายด้านพบว่า ในด้านความหมายการศึกษา ด้านบทบาทครู และด้านบทบาทโรงเรียน ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ส่วนด้านจุดมุ่งหมายการศึกษา ด้านหลักสูตร ด้านบทบาทผู้เรียน และด้านกระบวนการเรียนการสอน ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

พฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม รองลงมาได้แก่ พฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม พฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม พฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม และอันดับสุดท้ายคือ พฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในแต่ละสาขาปรัชญาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในสาขาเดียวกัน แต่พบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม มีความสัมพันธ์ในทางลบกับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

สภาพความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมมากที่สุด ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมพงษ์ สิงหะพล (2524) ซึ่งวิจัยพบว่า แนวคิดทางด้านปรัชญาการศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชั้นปีสุดท้าย ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และระดับปริญญาตรีโน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยม รวมถึงสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินดา ยัญทิพย์ (2528) ซึ่งวิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโน้มไปทางลัทธิพิพัฒนาการนิยมมากที่สุด นอกจากนี้ผลการวิจัยยังใกล้เคียงกับ Mohamed Ahmed Koriem (1978) ซึ่งวิจัยพบว่า นักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยอเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์ มีแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางลัทธิปฏิบัตินิยมและอัตถิภาวนิยมมากกว่าปรัชญาจิตนิยมหรือวัตถุนิยม

การที่ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีแนวโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโลกที่เป็นพลวัต และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งกระทบต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของมนุษย์ ส่งผลสืบเนื่องต่อระบบการศึกษา การจัดการเรียนการสอน รวมถึงหลักสูตรการผลิตครูของสถาบันฝึกหัดครูที่ต้องมุ่งเน้นการสร้างหลักสูตรให้มีความทันสมัย ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล โดยหลักสูตรการผลิตครูในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางการศึกษา รวมทั้งบทเรียนการผลิตครูของประเทศต่าง ๆ ในสากลที่มีความก้าวหน้าในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ซึ่งประเทศที่มีอิทธิพลทางด้านแนวคิดทางการศึกษาต่อประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่น ๆ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยในปีพ.ศ. 2490 ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มให้ทุนแก่นักศึกษาไทยไปเรียนวิชาศึกษาศาสตร์ 1 ทุน และต่อมาอีกประมาณ 1-2 ปี กระทรวงศึกษาธิการจึงเริ่มส่งนักศึกษาไทยไปศึกษาวิชาศึกษาศาสตร์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้แนวคิดของความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมได้รับการเผยแพร่มาสู่ประเทศไทยโดยผ่านทางนักการศึกษาที่ไปดูงานในขณะนั้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระยะเวลาจะผ่านมาเกือบ 70 ปีแล้ว แต่แนวคิดของความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมในประเทศไทยยังคงมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้พิจารณาได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ในด้านวิสัยทัศน์และจุดมุ่งหมายในการศึกษา ดังจะเห็นได้ในข้อความที่ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งแนวทางการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ล้วนเป็นแนวคิดมาจากปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยม ทั้งนี้เพราะจุดมุ่งหมายหลักที่ชัดเจนของปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมคือ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติหรือเรียนรู้จากประสบการณ์ และเป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เมื่อเป็นเช่นนี้ สถาบันฝึกหัดครูจึงมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของแผนการศึกษาแห่งชาติ

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษากับพฤติกรรมการสอนของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในแต่ละสาขาปรัชญาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนตามแนวความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาในสาขาเดียวกัน ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของ Robinson Sue Murrell (1978) ผลการวิจัยของ Benjamin Lee Veal (1977) และผลการวิจัยของ Donald Townes (1975) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางปรัชญาการศึกษาและพฤติกรรมการสอนของครูไม่มีความสัมพันธ์กัน แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของอรสา สุขเปรม (2546) ที่พบว่า แนวคิดทางการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครแต่ละลัทธิ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนตามแนวปรัชญาการศึกษาทุกลัทธิ ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอธิบายได้ว่า การที่นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา มีความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอน อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากหลายปัจจัยอาทิเช่น การแสดงออกการแสดงออกของพฤติกรรมที่ตอบสนองต่อปัจจัยทางกายภาพ ทำให้เกิดการวางตัวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เรียกว่าพฤติกรรมการเคลื่อนที่หรือโอเรียนเตชัน (orientation) ซึ่งปัจจัยทางกายภาพ อาจประกอบด้วยบริบทของโรงเรียน หลักสูตรของสถานศึกษา รวมถึงการสนั บสนุนจากผู้บริหาร ส่งผลต่อการแสดงออกของ

พฤติกรรมการสอนที่ไม่สามารถดำเนินการไปตามความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่มีอยู่ได้ ปัจจัยต่อมาอาจสืบเนื่องมาจากระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่มีระยะเวลาไม่นาน ทำให้นิสิตนักศึกษาครูยังไม่มีความชำนาญในพฤติกรรมการสอน ทำให้นิสิตนักศึกษาครูอาจจะเลือกใช้วิธีการสอนที่ง่ายและมีความสะดวกมากกว่า ทั้ง ๆ ที่นิสิตนักศึกษาครูมีความต้องการที่จะใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่มีอยู่ รวมทั้งข้อจำกัดของเวลาที่ใช้ในการสอน ซึ่งสาเหตุเช่นนี้พบได้มาก เนื่องจากสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน มีการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนมากขึ้น กิจกรรมเหล่านี้ทำให้ต้องหยุดเรียนอยู่เสมอ ทำให้เกิดปัญหาเวลาเรียนไม่พอ อาจส่งผลให้การสอนไม่สามารถดำเนินการไปตามความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาที่มีอยู่ได้

ข้อเสนอแนะ

ด้านนโยบาย จากผลการวิจัยที่พบว่า นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษามีความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาโน้มไปทางความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาพิพัฒนนิยมมากที่สุด นักการศึกษา นักวิชาการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลิตครูประถมศึกษาจึงควรทำความเข้าใจโดยนำหลักคิดพื้นฐานและแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาการศึกษาดังกล่าวมาใช้เป็นฐานคิดในการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษาให้สอดคล้องกับความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นครูประถมศึกษาต่อไป

ด้านการเรียนการสอน จากผลการวิจัยที่พบว่า ความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาของนิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอน แสดงว่าหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษายังไม่สามารถนำความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษามาสู่การสอนได้มากนัก สถาบันฝึกหัดครูจึงควรส่งเสริมและพัฒนาให้มีการนำปรัชญาการศึกษามาสู่กระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียนมากยิ่งขึ้น ด้วยการวางแผนกระบวนการในหลักสูตรระดับปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติการจัดการเรียนการสอนตามความเชื่อเชิงปรัชญาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษาที่กำลังจะก้าวเข้าสู่บทบทของครูปฏิบัติการ สามารถแสดงพฤติกรรมการสอนที่พึงประสงค์สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษาในปัจจุบัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ข้อคิด และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณประธานกรรมการสอบ คณะกรรมการสอบทุกท่าน คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความถูกต้องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนคณบดีสถาบันฝึกหัดครูประถมศึกษาในประเทศไทย นิสิตนักศึกษาครู สาขาวิชาประถมศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยประจำสาขาวิชาประถมศึกษา และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการฝึกหัดครูประถมศึกษา ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์จากการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่อบรมสั่งสอนประสิทธิ์ประสาทวิชา ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของตนเองและประเทศชาติสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันติผลาชีวะ. “ครูกับการศึกษา”. **วารสารวิชาการ**, *20*(6), 22. 2543.

จินดา ยัญทิพย์. **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษากับแบบการเรียน ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ณัฐพร คำมะสอน. **การเปรียบเทียบแนวคิดทางปรัชญาการศึกษา ระหว่างผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษารัฐบาล และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2558.

พิณสุดา สิริธรังศรี. ความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณธรรมของครู. หมี้แสน (บรรณาธิการ), **ความเป็นครูและการพัฒนาครูมืออาชีพ** (pp. 15-27). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **ครุศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพครู**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2560.

ภราดาวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์. **คุณภาพครูและคุณภาพการศึกษา**. (ออนไลน์) 2553 (อ้างเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2562). จาก www.escd.or.th/document/seminar/.../teacher_leaser.doc.

ยศวีร์ สายฟ้า. “ทิศทางการผลิตครูประถมศึกษาของประเทศไทย,” **เดลินิวส์**. 28 พฤศจิกายน 2559 : 2.

โรจน์ งามแม้น. “ปฏิรูปการศึกษา: ตระหนักไม่พอ ต้องตระหนกกันทั้งประเทศด้วย,” **ไทยโพสต์**. 13 สิงหาคม 2561 : 5.

สมพงษ์ จิตระดับ. “การศึกษา: การศึกษาไทย กระบวนทัศน์ที่หลงทาง,” **มติชนออนไลน์**. 29 ธันวาคม 2560 : 2. จาก https://www.matichon.co.th/education/news_783532

อรสา สุขเปรม. **ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดทางปรัชญาการศึกษาของ อาจารย์วิทยาลัยครูในกรุงเทพมหานครกับคำรายงานพฤติกรรมการสอน**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

Benjamin, L. V. **A study of the relationship among teacher philosophy, teacher behavior, Andorganizational climate in developing open educational practices.** 1977.

Curle, A. **Educational strategy for developing societies: a study of educational and social factors in relation To economic growth.** 1963.

Donald, T. **An Exploratory Study of Relationship between Personalities Educational Philosophy and Classroom Behaviors of Selected Teachers in a**

Comprehensive High School. 1975.

Mohamed A. K. **A Comparison of Philosophical Orientation between Perspectives Teachers in the United States and Egypt.** 1978.

Philippou, G. N., & Christou, C. J. E. s. i. m. **The effects of a preparatory mathematics Program in changing prospective teachers' attitudes towards mathematics.** *35*(2), 189-206. 1998.

Pintrich, P. R. J. H. o. r. o. t. e. **Implications of psychological research on student Learning and college teaching for teacher education.** 826-857. 1990.

Robinson S M. **Investigation into Relationship between Student Teachers Philosophies of Human Nature and Their Verbal Behaviors in Elementary Classroom**. 1978.

Stipek, D. J., Givvin, K. B., Salmon, J. M., MacGyvers, V. L. J. T., & education, t. **Teachers' Beliefs and practices related to mathematics instruction.** *17*(2), 213-226. 2001.

Thompson, A. G. **Teachers' beliefs and conceptions: A synthesis of the research.** 1992.

การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครู ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

The Professional Learning Community (PLC) Management to Develop Teachers for Learning Management using Active Learning

ณัฏฐ์ รัตนศิริณิชกุล[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการ และ 2) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) จังหวัดลำปาง การดำเนินการวิจัยตอน 1 การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 1) การศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาความต้องการ โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครูระดับปฐมวัย ตัวแทนครูระดับประถมศึกษา ตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวแทนครูประจำสาระวิชา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนทั้งสิ้น 12 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่ามีความต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลกรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การจัดทำและการใช้หลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานเป็นทีม การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โครงสร้างองค์การ การพัฒนาครู เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์การ สิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สมรรถนะครู คุณภาพผู้เรียน 4) ด้านผลกระทบ ได้แก่ คุณค่าจากการสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรม การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย นโยบายสาธารณะ และแนวปฏิบัติร่วมกัน และเป็นต้นแบบของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล

---

[1]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การพัฒนาครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

The objectives of this participatory action research are to study 1) the needs and 2) the management components of professional learning community management to develop teachers for learning management using active learning inTessaban 4 (Ban Ching Rai) School, Lampang Province. The research process is divided into 2 parts. In Part 1, the study of the needs of professional learning community management to develop teachers for learning management using active learning consists of 2 sub-steps which are 1) education document related research and 2) education needs by organizing 57 and analyzing data using content analysis. Part 2 studies the management components of professional learning community management to develop teachers for learning management using active learning. Information contributors are school administrators, primary teacher representative, primary school teacher representative, secondary school teacher representative and 12 experts. Data analysis uses content analysis.

The results indicate that;

1. Study of the needs of professional learning community management to develop teachers for learning management using active learning. There is a need to 1) promote and support the development of personnel to have knowledge and ability to manage learning to learners that are in line with the changes of digital learning, 2) prepare and use of the curriculum, 3) apply technology to management and learning, 4) create a corporate culture focusing on teamwork the environment which is conductive to learning, 5) organize of flexible structure and 6) manage proactive learning with professional learning community processes.

2. The professional learning community management to develop teachers for learning management using active learning consists of 1) Main elements: input factors, i.e. organizational structure, teacher development, technology, organizational culture environmental education school curriculum learning management plan 2) Processes including change management process Teacher development using the concept of professional learning community Proactive learning management 3) Productivity, namely the efficiency of the management of teacher quality, learner quality 4) Impact or the value from the creation of knowledge and innovation, participation of all parties. Public policy and common practices and the prototype of educational institutions under the municipality

Keywords: Professional Learning Community Management, Develop Teachers, Management using Active Learning

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 รวดเร็ว และรุนแรง จนต้องมีการตั้งตัว ปรับตัวทางด้านการศึกษา การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในทุกองค์การอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การบริหารจัดการองค์การต่างเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ และภายในองค์การ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออำนาจหน้าที่ของผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชา ต่อความรับผิดชอบของผู้บริหารและพนักงานในองค์การ และต่อการสื่อสารในองค์การ (เนตร์พัณณา ยาวิราช, 2558 : 2) การจัดการเรียนรู้ที่แท้จริง ต้องเป็นแบบ Constructionism คือ ผู้เรียนต้องทำอะไรบางอย่าง สร้างความรู้ขึ้นภายในตน คือเรียน Active Learning เน้นการเรียนเป็นทีม โดยครูตั้งโจทย์ หรือจะให้ดีคือครูนักเรียนช่วยกันตั้งโจทย์ ที่สำคัญคือนักเรียนช่วยกันค้นหาคำตอบหลายคำตอบ การศึกษาที่ผิดพลาดคือการตอบคำถามที่ครูมีคำตอบอยู่แล้วแล้วเด็กจะหาคำตอบได้และค่อยเรียนรู้ว่าคำตอบใดเหมาะสมกับบริบทใด การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 20 & 21 คือ เปลี่ยนจากครูเป็นตัวตั้งเป็นเป้าหมายอยู่ที่เด็ก สอนแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียน เปลี่ยนจากความรู้มาเป็นทักษะ เนื้อหาพัฒนาเป็นกระบวนการ ทักษะพื้นฐาน ความจริง หลักการ คำถาม ปัญหา ทฤษฎีเปลี่ยนเป็นปฏิบัติหลักสูตรเปลี่ยนแปลงการทำงานของครู จากโดดเดี่ยว เป็นมีเป้าหมายร่วมกัน เปลี่ยนจากที่ครูคิดคนเดียวมาเป็น PCL ร่วมกันคิดเป็นเป้า แยกกันกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ทีม PCL ร่วมกันกำหนด แยกกันค้นหาวิธีพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ กิจกรรมของครูเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นครูเปิดเผยกิจกรรมของตนต่อ PCL จากร่วมมือแบบสะเปะสะปะ ไม่โฟกัสผลสัมฤทธิ์ มาเน้นความร่วมมือในประเด็นยุทธศาสตร์ เปลี่ยนจากศิษย์ของฉันศิษย์ของคุณมาเป็นศิษย์ของเรา เปลี่ยนจากเน้นการบรรยาย การเป็นครูสอน มาเน้นให้คุณค่าเวลาการเตรียมตัว ทำงานร่วมกัน เรียนร่วมกัน ในการทำหน้าที่ครูฝึก การบริหารสถานศึกษาไทย ต้องบริหารการสร้างคนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ที่พัฒนาตนรอบด้าน เพื่อสร้าง 3 L คือ Student Learning Teacher Learning และ Systems Learning ต้องบริหารให้ได้ระบบการศึกษาที่รับผิดชอบต่อผลงานในทุกระดับ ทุกด้าน และระบบที่เปิดและมีปฏิสัมพันธ์รอบด้าน คือเชื่อมโยงกับสังคม เป็น change & Learning Management การบริหารศึกษาไทยต้องบริหารเพื่อเรียกคุณค่าและศักดิ์ศรีของสถาบันวิชาชีพครูให้ต่อเนื่องและยั่งยืน (วิจารณ์ พานิช, 2558 : 5-14)

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงดังแนวคิดของ John P Kotter (1996) ใน 8 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กระตุ้นให้ผู้คนเคลื่อนไหวสร้างเป้าหมายจุดประสงค์ที่เป็นจริง 2) สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง โดยการนำคนที่เหมาะสม มีความเชี่ยวชาญ มีอารมณ์ร่วมกับงานและมีความสามารถฝีมือที่จะเข้ามาทำงานที่ได้รับมอบหมาย 3) มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง นำพาทีมงานมาร่วมกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ในการทำงาน และควรที่จะตั้งมั่นบนความรู้สึกและสิ่งสร้างสรรค์เพื่อที่เป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดประสิทธิผล 4) สื่อสารต้องมีการให้คนเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด สื่อสารในสิ่งที่เป็นประโยชน์ได้ใจความเข้าใจง่ายและตอบสนองความต้องการของผู้คน 5) ให้อำนาจในการตัดสินการกระทำ โดยการกำจัดอุปสรรคที่ขัดขวาง ต้องทำให้เกิดผลตอบรับและได้รับการสนับสนุนจากผู้นำ

ต้องมีผลตอบแทนเมื่อสำเร็จและการรับรู้ต่อความคืบหน้าและสิ่งที่ประสบผลสำเร็จ 6) สร้างชัยชนะในระยะสั้น กำหนดเป้าหมายที่สามารถบรรลุได้ง่าย ต้องมีการเริ่มบริหารสิ่งใหม่ๆและต้องประสบผลสำเร็จให้ได้ระดับหนึ่งก่อนที่จะไปเริ่มทำสิ่งใหม่เป็นอันดับต่อไป 7) สร้างแรงบันดาลใจและมีความเพียรพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงมีการสนับสนุนให้ทำรายงานความก้าวหน้า 8) สร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลง ต้องมีการตอกย้ำค่านิยมของความสำเร็จจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำใหม่ โดยการตอกย้ำการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมขององค์กร

นอกจากการบริหารการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล นวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาคือชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ การกระทำลักษณะเช่นนี้เป็นทิศทางที่ดี และพิสูจน์แล้วในหลายประเทศว่าเป็นการพัฒนาวิชาชีพครูที่จะส่งผลการพัฒนาต่อนักเรียนอย่างแน่นอน กิจกรรมการเรียนรู้วิชาชีพในลักษณะการรวมตัวเป็นกลุ่มชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ก็อยู่ที่ครูไทยจะยอมรับและเริ่มการเปลี่ยนความคิดของตนเองได้เมื่อใด และเปลี่ยนได้มากแค่ไหน ซึ่งทั้งหมดนี้ ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในตนเอง (Inside-out) มากกว่าที่จะให้ใครไปบังคับให้ครูดาเนินการ ซึ่งจะเป็นลักษณะที่เปลี่ยนแปลงจากภายนอก (Outside in) ผลของความยั่งยืนและคุณภาพของงานย่อมแตกต่างกัน ก็ได้แต่หวังว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาจะยอมรับแนวคิดไปสู่การปฏิบัติอย่างกว้างขวางมากขึ้นเรื่อย ๆ และทุก ๆ ระดับ (มนตรี แย้มกสิกร, 2559 : 7) ดังที่ วรลักษณ์ ชูกำเนิดและเอกรินทร์ สังข์ทอง (2557 : 100) กล่าวว่าชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นเสมือนพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกันของวิชาชีพครูโดยมีลักษณะสำคัญคือ เป็นพื้นที่ปฏิบัติงานจริงที่ใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ทางวิชาชีพของครูด้วยการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ (Learning by Doing) ที่สามารถทำให้ครูมีเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงที่มีเวลากับการเรียนรู้ในงานได้เต็มที่มากกว่าการเรียนรู้นอกหน้างานจะส่งผลให้เกิดการเข้าใจชั้นเรียน เข้าใจนักเรียนและเข้าใจหน้าที่สำคัญของวิชาชีพครูของตนเองและเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นห้องเรียนของนักเรียนก็คือ ห้องเรียนของครูเช่นเดียวกัน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์ตรงเช่นนี้จะเกิดต่อการพัฒนาวิชาชีพครูและส่งผลต่อพัฒนาการผู้เรียนได้มาก

กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพจำเป็นต้องจัดการจัดการเรียนรู้ที่สอดรับเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Leaning) การเรียนรู้ผ่านการแก้ปัญหา การอภิปรายและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เน้นกระบวนการพูดการฟัง การเขียน การอ่านและการสะท้อนความคิดของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ขั้นตรวจสอบความรู้เดิม นักเรียนเสนอความคิดเห็นเพื่อกระตุ้นความรู้เดิมออกมา ขั้นที่ 2 ขั้นเร้าความสนใจ นักเรียนคิดวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น ขั้นที่ 3 ขั้นสำรวจค้นหา นักเรียนแก้ปัญหา อภิปรายและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ขั้นที่ 4 ขั้นอธิบาย นักเรียนนาข้อมูลมาทำการวิเคราะห์แปลผล สรุปผลและนำเสนอผล ขั้นที่ 5 ขั้นขยายความรู้ นักเรียนนาความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดเดิมที่ค้นคว้าเพิ่มเติม ขั้นที่ 6 ขั้นประเมินผล นักเรียนนาความรู้ที่ได้มาประมวลและปรับประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่น และขั้นที่ 7 ขั้นนำความรู้ไปใช้ นักเรียนนำความรู้ไปสร้างความรู้ใหม่ปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นกิจกรรมการเรียนที่จัดขึ้นโดยมุ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วมต่อการเรียนของตนเองอย่างตื่นตัว คิดสิ่งที่ตนกำลังจะกระทำจากข้อมูลหรือกิจกรรมการเรียนการสอนผ่านการแก้ปัญหา การอภิปรายและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยนักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์และการลงมือกระทำเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า น่าตื่นเต้น สนุกสนาน ท้าทายความรู้

ความสามารถและความสนใจของนักเรียนด้วยกิจกรรมหลากหลายอย่างเป็นระบบ พัฒนาความเข้าใจมโนทัศน์ที่ถูกต้อง เกิดความคงทนและถ่ายโยงความรู้ได้ดี มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน (วรรณภา สายมาตย์, 2560 : 34)

โรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) จังหวัดลำปาง จัดการศึกษาระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น วิสัยทัศน์มุ่งเน้นการบริหารสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พันธกิจ 1) ส่งเสริมการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในสถานศึกษา 2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน และบุคลากรให้มีคุณภาพ 3) พัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์และอาคารสถานที่ 4) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการด้านโภชนาการและสุขภาพอนามัยของผู้เรียนและบุคลากร 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เอกลักษณ์ของสถานศึกษายิ้มสยาม งดงามมารยาท อัตลักษณ์ของสถานศึกษาคิดสร้างสรรค์ ยึดมั่นคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บุคลากรมีความต้องการเรียนรู้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเหตุผลข้างต้นจึงจำเป็นต้องมีศึกษาความต้องการ และองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) เทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาสมรรถนะครู และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

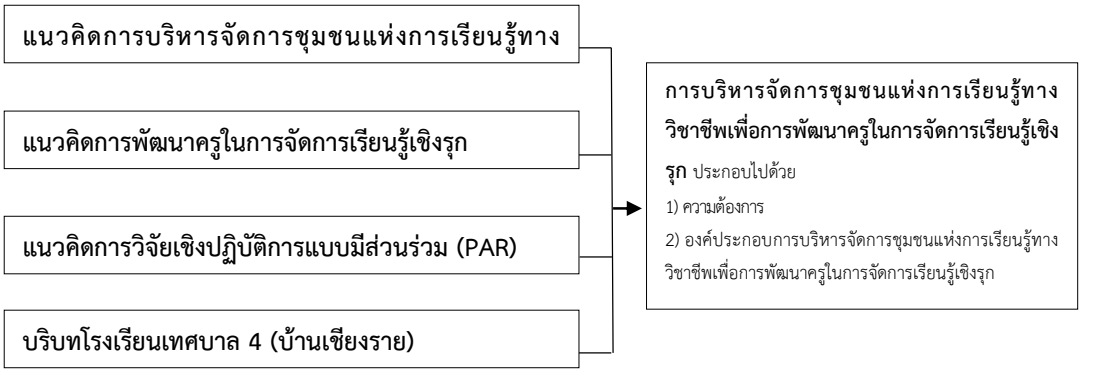
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) จำนวน 57 คน และตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครูระดับปฐมวัย ตัวแทนครูระดับประถมศึกษา ตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวแทนครูประจำสาระวิชา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ความต้องการ และองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการ และศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) ผู้วิจัยประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ในวันที่ 4 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย)

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) จำนวน 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตารางการวิเคราะห์เนื้อหา แบบบันทึกรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีตารางการวิเคราะห์เนื้อหา และแบบบันทึกรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) ผู้วิจัยและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ผู้วิจัยและบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันร่างองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) กำหนดองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการสนทนา

กลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้เกี่ยวข้อง ในวันที่ 21 พ.ย. 2561 ณ ห้องประชุมผู้บริหารโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนครูระดับชั้นอนุบาล ตัวแทนครูระดับประถมศึกษา ตัวแทนครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวแทนครูประจำสาระวิชา และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำนวนทั้งสิ้น 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผลวิเคราะห์และสังเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่างองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีตารางการวิเคราะห์เนื้อหา และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) มีความต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลกรให้มีความรู้ ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในศตวรรษที่ 21 มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำและการใช้หลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานเป็นทีมเอื้ออาทรแบ่งปัน มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่น มีความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โครงสร้างองค์การ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์การ สิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการ ได้แก่ (1) กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย กระตุ้นสร้างเป้าหมายจุดประสงค์ที่เป็นจริง สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง สื่อสารต้องมีการให้คนเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด ให้อำนาจในการตัดสินการกระทำ สร้างชัยชนะในระยะสั้น สร้างแรงบันดาลใจและมีความเพียรพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง สร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลง (2) การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การใช้กระบวนการ PLAN DO SEE การสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกันการสนทนาที่มุ่งสะท้อนการปฏิบัติงาน การปฏิบัติที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการเรียนรู้ของผู้เรียน การเปิดรับการชี้แนะการปฏิบัติงาน การร่วมมือรวมพลังของสมาชิกชุมชนวิชาชีพ (3) การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ประกอบด้วย การตรวจสอบความรู้เดิม การเร้าความสนใจ การสำรวจค้นหา การอธิบาย การขยายความรู้ การประเมินผล การนำความรู้ไปใช้ 3) ด้านผลผลิต ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ สมรรถนะครูมีความกัลยาณมิตรทางวิชาการ คุณภาพผู้เรียน ตามมาตรฐานการศึกษา ปฐมวัยมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ 4) ด้านผลกระทบ ได้แก่ คุณค่าจากการสร้างองค์ความรู้ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในองค์กร ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย นโยบาย และแนวปฏิบัติร่วมกัน เป็นต้นแบบของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีความต้องการให้มีการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงของการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การจัดทำและการใช้หลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการทำงานเป็นทีม การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูมีความต้องการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียน เห็นความสำคัญของกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังเช่น ศิริรัตน์ โกศล (2559 : 26) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู มีความสำคัญทั้งเชิงนโยบายระดับประเทศจนกระทั่งถึงระดับปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสนใจและขับเคลื่อนองค์การ สู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ให้ครูได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาตนเองเพื่อสร้างลูกศิษย์ที่มีคุณภาพสำหรับเป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่มีคุณค่าต่อไป ดังที่ปิยณัฐ กุสุมาลย์ และภมรพรรณ์ ยุระยาตร์ (2560 : 196-197) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 พบว่า แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ดังที่ DuFour (2004 : 6-11) นักการศึกษาชาวอเมริกันที่มีความเชี่ยวชาญในการเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาการศึกษา ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญ ไว้ดังนี้ 1) การสร้างความมั่นใจว่านักเรียนได้เกิดเรียนรู้ (Ensuring that students learn) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพมีความเชื่อว่า ภารกิจหลักของการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่ใช่เพียงเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนได้รับการสอนจากครู แต่เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้จริง การเปลี่ยนแปลงจะมุ่งเน้นไปที่การสอนเพื่อให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ เป็น "การเรียนรู้สำหรับทุกคน" ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องจะตั้งคาถามเกี่ยวกับประเด็นสำคัญ เช่นลักษณะและการปฏิบัติของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดในการช่วยให้นักเรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายในระดับสูง การนำลักษณะและการปฏิบัติเหล่านั้นมาใช้ในโรงเรียน ข้อผูกพันในการสร้างโรงเรียนและการติดตามตัวบ่งชี้เพื่อประเมินความก้าวหน้า อันจะนาไปสู่รากฐานความแข็งแกร่งของโรงเรียนในอนาคต 2) การมีวัฒนธรรมของการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (A culture of collaboration) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต้องมีโครงสร้างเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง ให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้สาหรับทุกคน การทำงานแบบร่วมมือรวมพลังที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ครูจะต้องทำงานร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงการปฏิบัติการจัดการเรียน การสอนในห้องเรียน ครูร่วมเรียนรู้และทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมและชี้แนะให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณค่าและมีความหมาย อันนาไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคน 3) การมุ่งเน้นไปสู่ผล (A focus on results) ประสิทธิภาพของชุมชนแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพวัดจากผลที่เกิดขึ้นและตามมาของ การทำงานร่วมกันเพื่อปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อันเป็นงานหลักและงานประจำของครูและผู้บริหารทุกคนในโรงเรียน ครูทุกคนในทุกทีมต้องร่วมมือรวมพลังกันเรียนรู้และสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ได้แก่ การระบุระดับความสำเร็จและความต้องการจำเป็นของนักเรียนในปัจจุบัน การกำหนดเป้าหมายเพื่อปรับปรุงพัฒนา การทำงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายนั้น และการเรียนรู้และแสดงหลักฐานความก้าวหน้าเป็นระยะ ๆ

ตอนที่ 2 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 1) ด้านปัจจัยนำเข้า 2) ด้านกระบวนการ 3) ด้านผลผลิต 4) ด้านผลกระทบ องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โครงสร้างองค์การ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา เทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์การ สิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การบริหารจัดการจำเป็นต้องบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ โครงสร้างองค์การ คน วัฒนธรรมองค์กร เทคโนโลยี ดังที่ ร็อบบินส์และโคลเตอร์ (Robbins & Coulter, 2008 : 164-165) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงองค์การนั้นมีรูปแบบที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกันคือ 1) การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ที่อาจเกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือปัจจัยภายใน ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่างๆ ของโครงสร้างองค์การ เช่น ความชำนาญ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดฝ่ายและแผนกงาน การจัดสายบังคับบัญชา หรือช่วงการบังคับบัญชาใหม่ การปรับเปลี่ยนระดับการรวมอำนาจ การจัดระเบียบงาน การออกแบบงานใหม่ หรือการปรับเปลี่ยนโครงสร้างโดยรวมทั้งหมดขององค์การ 2) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขกระบวนการทำงาน วิธีการทำงาน รวมทั้งการนำเครื่องจักร เครื่องมือใหม่ๆ ที่ทันสมัยและอัตโนมัติมาแทนที่เครื่องจักรเดิม และให้การควบคุมโดยคอมพิวเตอร์แทนการใช้พนักงาน เป็นต้น และ 3) การเปลี่ยนแปลงคน ซึ่งผู้บริหารจะต้องพยายามปรับเปลี่ยนพนักงานในด้านต่างๆ เช่น ทัศนคติ ความคาดหวัง การรับรู้ และพฤติกรรม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ดาฟท์ (Daft, 2008 : 348-357) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์การองค์การมักจะเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีหรือระบบผลิต 2) การเปลี่ยนแปลงผลผลิต 3) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และ 4) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมหรือคน

องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในยุคดิจิทัลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องบริหารจัดการภายใต้การเปลี่ยนแปลง ดังที่ John P Kotter (1996) ได้นำเสนอขั้นตอนการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง กระตุ้นให้ผู้คนเคลื่อนไหวสร้างเป้าหมายจุดประสงค์ที่เป็นจริง สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ที่ถูกต้อง สื่อสารต้องมีการให้คนเข้ามามีส่วนร่วมให้ได้มากที่สุด ให้อำนาจในการตัดสินการกระทำ สร้างชัยชนะในระยะสั้น สร้างแรงบันดาลใจและมีความเพียรพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง สร้างวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลง ส่วนในประเด็นการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังที่ เต็มดวง ทบศรี (2561 : 61) เป็นการรวมกลุ่มกันของครูที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายเดียวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมี

ความสุข ออกแบบและพัฒนานวัตกรรมนวัตกรรม ร่วมกันใช้และประเมินผลการใช้นวัตกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือทักษะที่สูงขึ้น เพื่อการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

คุรุสภาได้ใช้หลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการส่งเสริมคุณภาพ และมาตรฐานวิชาชีพครูให้ความสำคัญกับการส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ผ่านกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนเงินอุดหนุนแก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และกลุ่มสมาชิกวิชาชีพครูใน “โครงการส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพและบุคลากรทางการศึกษา แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีมีหลักการ 5 ประการ ดังนี้ 1) การสร้างโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกันในเรื่องคุณค่า อุดมการณ์และวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติที่ดี 2) การร่วมมือรวมพลังมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน 3) การทำงานแบบร่วมมือรวมพลังช่วยเหลือเกื้อกูลกันของทุกคนในการเรียนรู้และสร้างสรรค์การปฏิบัติงาน 4) การเรียนรู้ของครูและชุมชนที่ต้องใจกว้าง เปิดรับคำชี้แนะจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจจะเป็นคณาจารย์จากมหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ หรือคนในชุมชนที่เชี่ยวชาญและมีการปฏิบัติที่ดี และมีการศึกษาชั้นเรียนหรือมีการเยี่ยมชมการปฏิบัติงานจริงในห้องเรียนโดยเฉพาะห้องของเพื่อนครูในโรงเรียนเดียวกัน 5) การมีสุนทรียสนทนาเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เน้นหลักการ การสื่อสารแบบสองทางเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกื้อกูลระหว่างกัน คุรุสภาได้นำเสนอกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson study) ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 3 ขั้นตอนที่มีลักษณะการดำเนินงานต่อเนื่องเชื่อมโยง และเกื้อกูลกันเป็นวงจร คือ “PLAN – DO- SEE” คือ ขั้นที่ 1 พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ (PLAN) ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการสอนและสังเกตการเรียนรู้ของนักเรียน (DO) ขั้นที่ 3 สะท้อนคิดผลการปฏิบัติงาน (SEE)

ประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกครูให้ความสนใจในกระบวนการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกผู้เรียนจะให้ความสนใจต่อการเรียนมากขึ้น ดังที่ สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560 : 138) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ พบว่า พฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษากลุ่มทดลองที่คณาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่คณาจารย์จัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบปกติ ดังที่ ปรียา สมพืช (2559 : 260) นำเสนอการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้ และสร้างความกระตือรือร้นด้านการรู้คิด การเรียนรู้เชิงรุกจึงมีบทบาทช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น บทบาทของผู้สอนจะเปลี่ยนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนจะมีต้องส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้ลงมือกระทำเพื่อพัฒนาทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดขั้นสูง การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. สำนักงานเทศบาลนครลำปาง ควรนำข้อมูลสารสนเทศกำหนดเป็นนโยบายในการส่งเสริมสนับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรด้วยกระบวนการ PLC การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก

2. สถานศึกษาควรนำข้อมูลสารสนเทศมาปรับใช้ลงสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาสมรรถนะครู พัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างรอบด้าน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้สู่ผู้เรียนที่สอดรับกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ในศตวรรษที่ 21 การจัดทำและการใช้หลักสูตร การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร มีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดโครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้เชิงรุกด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการพัฒนาครูในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จได้ต้องขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ปรารถนา โกวิทยางกูร คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้การส่งเสริมสนับสนุน ขอขอบคุณนางสาววรญา วิไลรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเทศบาล 4 (บ้านเชียงราย) และคณะครูที่ได้เปิดโอกาสร่วมเรียนรู้และพัฒนาด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ขอขอบคุณทีมงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนงค์รัตน์ รินแสงปิน อาจารย์ปณิสรา จันทร์ปาละ อาจารย์ปรมินทร์ วงษ์คำสิงห์ อาจารย์วิไลวรรณ กลิ่นถาวร ที่ได้ร่วมกันพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์เยาวเรศ ศิริสถิตกุล ที่ให้คำแนะนำในการเขียนบทความวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

เต็มดวง ทบศรี. **การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูโดยประยุกต์ใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์แบบสืบเสาะหาความรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. **การพัฒนาองค์การและการเปลี่ยนแปลง.** กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด, 2558.

ปรียา สมพืชการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 11, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559): 260-270.

ปิยณัฐ กุสุมาลย์ และภมรพรรณ์ ยุระยาตร์. “แนวทางการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการ จัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27”. **วารสารการบริหารและการนิเทศการศึกษา.** 8, 1 (มกราคม-เมษายน 2560): 196-206.

มนตรี แย้มกสิกร. ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ: ความท้าทายต่อการเปลี่ยนตนเองของครู Professional Learning Community: Challenges in Self-Development of Teachers **การประชุมวิชาการขององคุรุสภา ประจำปี 2559 “การวิจัยนวัตกรรมการเรียนรู้และการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”**, 2559.

วรรณภา สายมาตย์. **การปฏิบัติการพัฒนาการเรียนรู้แบบเชิงรุกเพื่อพัฒนาความคงทนในการเรียนรู้ เรื่อง การสังเคราะห์ด้วยแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2560.

วรลักษณ์ ชูกำเนิด และเอกรินทร์ สังข์ทอง. “โรงเรียนแห่งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูที่เน้นผู้เรียนเป็นหัวใจสำคัญ” **วารสารหาดใหญ่วิชาการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์**. 25, 1 (มกราคม-เมษายน 2557): 96-100.

วิจารณ์ พานิช. **แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21** การบรรยายพิเศษของศาสตราจารย์ นพ. วิจารณ์ พานิช. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2558.

ศิริรัตน์ โกศล. **การพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24.** ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2559.

สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้.** หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2560.

Daft R. L. **New Era of Management**. 2nd ed. China: China Translation and Printing Services, 2008.

DuFour, R. What Is a “Professional Learning Community”? Educational Leadership, 61, 6-11, 2004.

Robbins, S. P. and Coulter, M. **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ** แปลจากเรื่อง Management โดย วิรัช สงวนวงศ์วาน พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่นอินโดไชน่า, 2008.

การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

The Development of Child Rights Enhancing Model in Secondary Schools

ถวัลย์ สุนทรา[1]
สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยใช้การสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา ศึกษาโรงเรียนต้นแบบ 4 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่ม จำนวน 9 คน และเพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ประกอบด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 34 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 223 คน และนักเรียน จำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินรูปแบบ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กที่พัฒนาขึ้นประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบกาส่งเสริมสิทธิเด็ก 4) กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก 5) การประเมินผลการดำเนินงานการส่งเสริมสิทธิเด็ก และ6) การสรุปและรายงานผลการส่งเสริมสิทธิเด็ก ส่วนผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กโดยการตรวจสอบและยืนยันจากการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า 1) การพัฒนาสิทธิเด็กหลังใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 2) ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กของครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก โดยครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นผู้ใช้รูปแบบที่สำคัญเป็นผู้ประเมิน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การส่งเสริมสิทธิเด็ก, สิทธิเด็ก

---

[1]หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[2]คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this study were to develop the child right enhancing model in the secondary schools, in which the content analysis was used to analyze and synthesize the model from the qualitative data collected in 4 best-practice schools and a focus group discussion of 9 experts, and to examine the application of the developed model in the secondary schools where the samplings were consisted of 34 teachers and educational personnel, 223 parents, and 223 students. Data were collected by the questionnaire, the interview forms and the evaluation forms, then analyzed by mean and the standard deviation.

The findings were as follows:

1. the developed child right enhancing model was consisted of 6 components such as; 1) the principle, 2) the objectives, 3) the system and the model mechanism, 4) activities, 5) the evaluation, and 6) the conclusion and report, and was confirmed at high level in the appropriateness and the possibility evaluation conducted in the focus group discussion of 9 experts,

2. the results of the model application in secondary schools were: 1) the child right after the application was higher than that of the previous, 2) the model satisfactory was generally at high level and at the highest level among students and parents, 3) the model evaluation results conducted by teachers and educational personnel in the pilot schools were at high level in the appropriateness and at the highest level in its benefit.

Keywords: Model Development, Child Right Enhancing, Child Rights

บทนำ

ผลจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้กำหนดให้บทบัญญัติในการรับรองสิทธิเด็กในประเด็นต่าง ๆ โดยเน้นการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน คือ แนวทางการพัฒนาคุณภาพคนให้มีสุขภาพแข็งแรง เป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี และการคุ้มครองทางสังคม ทั้งนี้การประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กไทยได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อนึ่ง แนวคิดในการตราพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ได้ตราขึ้นโดยให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบของการส่งเสริมสิทธิเด็กได้เป็น 4 ลักษณะ คือ สิทธิการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ซึ่งครอบคลุมความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานการดำรงชีวิต ได้แก่ ปัจจัยสี่ หมายถึง อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่

อาศัย และยารักษาโรค สิทธิในการพัฒนา เป็นสิ่งที่เด็กต้องการเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ เช่น สิทธิในการศึกษา การเล่น การพักผ่อน กิจกรรมทางวัฒนธรรม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีอิสระในการคิดและการนับถือศาสนา สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยจากสิ่งต่าง ๆ เช่น การถูกใช้ในทางที่ผิดทุกรูปแบบ การถูกทอดทิ้ง และการหาประโยชน์ต่าง ๆ สิทธิในการมีส่วนร่วม เป็นการยินยอมให้เด็กได้รับบทบาทที่สำคัญในชุมชน ให้อิสระที่จะแสดงความคิดเห็น มีสิทธิที่จะพูดในสาระที่ส่งผลต่อผลกระทบต่อชีวิตของเขาเอง มีส่วนร่วมสมาคมและสังสรรค์ด้วยความสงบสุข เป็นต้น (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. 2554: 2)

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จากหัวข้อเจาะประเด็นร้อน (หนังสือพิมพ์คมชัดลึก. 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2552) ได้สรุปสถานการณ์ปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและเยาวชนในประเทศไทยว่ามี 10 ปัญหาใหญ่ด้วยกัน ได้แก่ การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรง การศึกษา ยาเสพติด การใช้แรงงาน การปิดกั้นความคิด สื่อ เด็กไร้สัญชาติ ความไม่สงบในพื้นที่ภาคใต้และการละเมิดทางวาจา ระหว่างการประชุมประชาพิจารณ์ร่างรายงานเรื่องสิทธิเด็กยังมีการเปิดเผยรายละเอียดการละเมิดสิทธิเด็กอีกหลายประเด็น ไม่ว่าจะกรณีการตั้งครรภ์โดยยังไม่พร้อมของเด็กหญิงอายุแค่ 11 ขวบ ซึ่งสะท้อนว่าเด็กมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุน้อยลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาในส่วนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างครูกับนักเรียน ปัญหาการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมที่แอบแฝงในโฆษณา หรือปัญหาแรงงานเด็กที่ถูกผู้ใหญ่เอารัดเอาเปรียบ เป็นต้น

ดังนั้นเด็กทุกคนจึงสมควรได้รับการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ถูกต้อง และเหมาะสม ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม ได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานและการคุ้มครองให้พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบของบุคคลและสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการรับรู้การเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาการด้านต่าง ๆอย่างมาก ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับการส่งเสริมตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ใช้องค์ประกอบของสิทธิเด็กจากผลการสังเคราะห์อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ กฎหมายระเบียบ และนักการศึกษาที่ได้สรุปไว้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย 2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง 3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา และ4) สิทธิในการมีส่วนร่วม และได้กำหนดกรอบแนวคิดที่มีองค์ประกอบของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 4) กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก

5) การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก และ6) การสรุปและรายงานผลของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมายในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และร่างคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา การบริหารการศึกษา ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และนักการศึกษา

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1. ประชากรในการศึกษาการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 34 คน นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 519 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

2.1 การพัฒนาสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากการใช้รูปแบบการส่งเสริม สิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.3 ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยม ศึกษา

ขอบเขตด้านระยะเวลา ปี พ.ศ. 2561-2562

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาระเบียบ กฎหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็กและการส่งเสริมสิทธิเด็ก แล้วได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็กในสถานศึกษาได้มาจากผลการสังเคราะห์ระเบียบ กฎหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็กและการส่งเสริมสิทธิเด็ก สาระที่นำมาเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบของสิทธิเด็ก 4 ด้าน ผลจากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับสิทธิเด็ก จำนวน 6 คน คือ 1) ผัน ชมภูศรี (2549 : 14-15) 2) ฉันทนา คุณาวุฒิ (2555 : 32) 3) สิริมา หมอนไหม (2554 : 28) 4) มยุรณี หล้ากวนวัน (2552 : 12) 5) ณัฐนรี คายา (2556 : 29) 6) จิตสุคนธ์ ธรรมาวสุ (2544 : 48-49) ประกอบไปด้วย 1) สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย (survival rights) 2) สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง (Protection rights) 3) สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา (development rights) และ4) สิทธิในการมีส่วนร่วม (participation rights)

1.2 สังเคราะห์ตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็ก ผลการสังเคราะห์จากสิทธิเด็กที่ปรากฏในกฎหมายระเบียบ คือ 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ (สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. 2541: 3-4) 2) พระราชบัญญัติการคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาชนแห่งชาติ. 2544: 1-45) 3) โครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. 2547: 1-21) 4) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ราชกิจจานุเบกษา. 2560) 5) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ปรับปรุงฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (ราชกิจจานุเบกษา. 2560) ได้ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 สิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 สิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง 8 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 สิทธิที่จะได้รับการพัฒนา 4 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 4 สิทธิในการมีส่วนร่วม 5 ตัวบ่งชี้

2. กรอบแนวคิดการสร้างรูปแบบ ผู้วิจัยได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการจำนวน 4 คน คือ 1) พิสณุ ฟองศรี (2553 : 69) 2) สัมฤทธิ์ สมนาม (2561 : 97) 3) บญชม ศรีสะอาด (2549 : 41) 4) สมาน อัศวภูมิ (2549 : 13-15) สาระที่นำมาเป็นกรอบแนวคิด ประกอบไปด้วย

2.1 รูปแบบเป็นโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ

2.2 รูปแบบสร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี ประสบการณ์ จินตนาการ เพื่อถ่ายทอดออกมาแทนปรากฏการณ์ด้วยการนำเสนอให้เข้าใจง่าย กระชับ ถูกต้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางสู่การปฏิบัติได้

2.3 องค์ประกอบของรูปแบบบริหารครอบคลุมลักษณะสำคัญของการบริหารใน 5 ประเด็น คือ กลไกตัดสินใจในการบริหาร กลไกการบริหารภายใน กลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก กลไกการบริหารการตรวจสอบผลการดำเนินการ/การปรับปรุงแก้ไข และกลไกการพัฒนาทรัพยากรขององค์กร

3. กรอบแนวคิดระบบงานและกลไกการบริหารในการส่งเสริมสิทธิเด็กของนักวิชาการ สาระที่นำมาเป็นกรอบแนวคิด ประกอบไปด้วย

3.1 องค์ประกอบของรูปแบบบริหารครอบคลุมลักษณะสำคัญของการบริหาร คือ กลไกตัดสินใจในการบริหาร กลไกการบริหารภายใน กลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก กลไกการบริหารการตรวจสอบผลการดำเนินการและการปรับปรุงแก้ไข และกลไกการพัฒนาทรัพยากรขององค์กร แนวคิดของสมาน อัศวภูมิ (2549: 13-15)

3.2 กลไกตัดสินใจในการบริหาร ใช้การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกันร่วมรับผิดชอบในการบริหารงาน แนวคิดของกาญจน์ เรืองมนตรี (2554 : 123) และแนวคิดของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ(ก.พ.ร.) (สมัย ลาประวัติ. 2560: 35-36; อ้างอิงมาจาก วิรัติ ปานศิลา. 2551: 6-8) กำหนดการมีส่วนร่วม 5 ระดับ คือ ร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ร่วมปรึกษาหารือ (Consult) ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ (Involve) ร่วมดำเนินการ (Collaborate) และร่วมตรวจสอบและประเมินผล (Empowerment)

3.3 กลไกการบริหารภายใน กลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก ใช้หลักการบริหารที่นำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาที่เรียกว่า POSDCORB 7 ประการ แนวคิดของ Luther and Urwick

(สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. 2554 55-56; อ้างอิงมาจาก Luther and Urwick. 1937: unpaged) และกระบวนการวงจรคุณภาพที่เรียกว่า PDCA แนวคิดของ Deming (วรภัทร์ ภู่เจริญ. 2541: 26-28)

3.4 กลไกการบริหารการตรวจสอบผลการดำเนินการและการปรับปรุงแก้ไข กลไกการพัฒนาทรัพยากรขององค์กร ใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation) ของ Fetterman (2005 : 27-41) ประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นของการระบุ/กำหนดหรือพัฒนาพันธกิจ หรือสิ่งที่ต้องทำ และ สิ่งที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ขั้นที่ 2 ขั้นการทบทวนสิ่งที่ทำมาทั้งหมดหรือเป็นขั้นของการตัดสินว่าการส่งเสริมสิทธิเด็กที่ดำเนินการในปัจจุบันอยู่ ณ จุดไหน รวมทั้งการทบทวนจุดแข็ง จุดอ่อนร่วมกัน และลำดับความสำคัญของกิจกรรมที่จะทำ และขั้นที่ 3 ขั้นการวางแผนอนาคต ด้วยการกำหนดเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการร่วมกัน และการช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมทุกคนมีการกำหนดยุทธศาสตร์/กลยุทธ์/กลวิธี ในการที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดร่วมกัน และองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินงานประเมินแบบเสริมพลัง ได้แก่ การฝึกอบรม (Training) บุคลากรในองค์กรสามารถประเมินงานที่ตนเองเป็นผู้ปฏิบัติได้ และนำผลการประเมินไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนดำเนินงานต่าง ๆ

4. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก ได้จากผลการศึกษาโรงเรียนต้นแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก จำนวน 4 โรงเรียน ประกอบไปด้วย ด้านสิทธิในการมีชีวิตรอดปลอดภัย 6 กิจกรรม ด้านสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง 7 กิจกรรม ด้านสิทธิในการได้รับการพัฒนา 12 กิจกรรม และด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม 6 กิจกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีวิธีดำเนินการ 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาจากผลการสังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเด็กและการส่งเสริมสิทธิเด็ก เพื่อกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสิทธิเด็ก และศึกษาจากผลการศึกษาโรงเรียนต้นแบบเพื่อกำหนดแนวทางการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษา

2. ศึกษาหลักการ และแนวคิดในการสร้างรูปแบบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ร่างรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group discussion) และตรวจสอบ ยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เป็นการประเมินด้านความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากการสนทนากลุ่ม และปรับปรุง พัฒนา ส่วนการประเมินความเหมาะสม

และความเป็นไปได้ ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 3.51

ระยะที่ 2 ศึกษาการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาผลการพัฒนาสิทธิเด็กก่อนและหลังใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา เลือกโรงเรียนที่จะใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ โรงเรียนมัธยมบักดองวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ประเมินสิทธิเด็กก่อนและหลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก โดยประเมินนักเรียน จำนวน 223 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 519 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง RV.Krejcie และDM.Morgan เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินการพัฒนาสิทธิเด็กมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมบักดองวิทยา ประกอบไปด้วย ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 34 คน นักเรียนจำนวน 223 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 223 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนมัธยมบักดองวิทยา จำนวน 34 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมในการใช้รูปแบบที่สำคัญ โดยประเมินความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นประโยชน์ (Utility) และปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์มากขึ้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กมีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 4) กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก 5) การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก และ6) การสรุปและรายงานผลของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

1.1 หลักการของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก ประกอบไปด้วยขอบข่ายงานตามองค์ประกอบของสิทธิเด็ก 4 ด้าน คือ สิทธิในการมีชีวิตรอดปลอดภัย สิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง สิทธิในการได้รับการพัฒนา และสิทธิในการมีส่วนร่วม และการดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวกับสิทธิเด็กในประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก เพื่อพัฒนาสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

1.3 ระบบงานและกลไกของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก มีดังนี้

1.3.1 องค์ประกอบของรูปแบบบริหารที่ใช้ในการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษา ครอบคลุมลักษณะสำคัญของการบริหารใน 5 ประเด็น คือ กลไกตัดสินใจในการบริหาร กลไกการบริหารภายใน กลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก กลไกการบริหารการตรวจสอบผลการดำเนินการและการปรับปรุงแก้ไข และกลไกการพัฒนาทรัพยากรขององค์กร ดังนี้

1.3.1.1 กลไกตัดสินใจในการบริหาร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาปัญหาและตัดสินใจร่วมกัน ร่วมรับผิดชอบในการบริหารงาน กำหนดการมีส่วนร่วม 5 ระดับ คือ ร่วมให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) ร่วมปรึกษาหารือ (Consult) ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ (Involve) ร่วมดำเนินการ (Collaborate) และร่วมตรวจสอบและประเมินผล (Empowerment)

1.3.1.2 กลไกการบริหารภายใน และกลไกการบริหารความสัมพันธ์ภายนอก ใช้หลักการบริหารที่นำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาที่เรียกว่า POSDCORB 7 ประการ และกระบวนการวงจรคุณภาพที่เรียกว่า PDCA

1.3.1.3 กลไกการบริหารการตรวจสอบผลการดำเนินการและการปรับปรุงแก้ไข และกลไกการพัฒนาทรัพยากรขององค์กร ใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation)

1.4 กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก จำแนกตามองค์ประกอบของสิทธิเด็ก 4 ด้าน คือ ด้านสิทธิในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย มีจำนวน 6 กิจกรรม ด้านสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง มีจำนวน 7 กิจกรรม ด้านสิทธิในการได้รับการพัฒนา มีจำนวน 12 กิจกรรม และด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม มีจำนวน 6 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 31 กิจกรรม

1.5 การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก ใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (Empowerment Evaluation)

1.6 การสรุปและรายงานผลของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก โดยใช้กระบวนการทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) และการปรับปรุง พัฒนา (Action) ตามวงจร PDCA

ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

2. ผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีดังนี้

2.1 ผลการพัฒนาสิทธิเด็กก่อนและหลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประเมินโดยนักเรียน พบว่า หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษามีผลการพัฒนาสิทธิเด็กสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก

2.3 ผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประเมินโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กมีองค์ประกอบของรูปแบบ 6 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก 4) กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็ก 5) การประเมินผลการดำเนินงานของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก และ6) การสรุปและรายงานผลของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็ก และมีผลการประเมินรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐนรี คายา (2556 : 88-91) ได้ศึกษา แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษาดังกล่าวในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านสิทธิในการมีส่วนร่วม ด้านสิทธิในการมีชีวิตรอด ด้านสิทธิในการได้รับการพัฒนา และด้านสิทธิในการได้รับการปกป้องคุ้มครอง และ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษาได้แก่ ครูขาดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเทคนิคการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับความแตกต่างของนักเรียน สถานศึกษาขาดการสนับสนุนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ และสถานศึกษายังขาดความใส่ใจนักเรียนที่ถูกล่วงละเมิดทางร่างกายและจิตใจ ส่วนข้อเสนอแนะสาหรับสถานศึกษาได้แก่ ควรพัฒนาครูด้วยวิธีที่หลากหลายในเรื่องการดูแลและการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ควรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาช่วยในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับสิทธิเด็กอย่างจริงจัง ควรระดมทุนเพื่อจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ และควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรมการส่งเสริมสิทธิเด็กที่สอดคล้องกันหลายกิจกรรม สอดคล้องกับ ศศิวิมล สู่วรฤทธิ (2557 : 193-198) ได้ศึกษา การศึกษากลไกและมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา 1) ควรส่งเสริมบทบาทภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดมาตรการแก้ไขปัญหา 2) ปรับปรุงการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำผิดอย่างเหมาะสม 3) ส่งเสริมให้ภาครัฐ มีการผสานงานทางด้านกฎหมายกับประเทศในกลุ่มอาเซียน 4) ภาครัฐ ควรสนับสนุนงบประมาณที่เหมาะสมในการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ 5) ด้านการศึกษา ควรให้ภาคีเครือข่าย ภาคประชาสังคมทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศ เข้ามาจัดหลักสูตรการศึกษาร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ 6) ส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยการส่งเสริมให้ผู้ปกครองพัฒนาความรู้ ปรับทัศนคติในการเลี้ยงดูเด็กอย่างเหมาะสม 7) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบที่สอดคล้องกัน คือ ส่งเสริมบทบาทภาคีเครือข่ายในการเข้ามามีส่วนร่วม ปรับปรุงการปฏิบัติต่อเด็ก ส่งเสริมสถาบันครอบครัว และติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ สิริมา หมอนไหม (2554 : 210-211) ได้ศึกษา การบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ พบว่า องค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษา มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาผู้เรียน 2) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การจัดสภาพแวดล้อม 4) การเสริมสร้างความปลอดภัย 5) การมีส่วนร่วม 6) การ

วางแผน และ 7) การส่งเสริมสุขภาพ รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความเห็นของสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบทุกตัวมีความสัมพันธ์โดยตรงกับองค์ประกอบด้านการพัฒนาผู้เรียน และรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดี ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความเห็นร่วมของสถานศึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย หลักการบริหาร ปัจจัยความสำเร็จ การวางแผน และการบริหารจัดการโดยรวม การพัฒนาผู้เรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดสภาพแวดล้อม การเสริมสร้างความปลอดภัย การมีส่วนร่วม และการส่งเสริมสุขภาพ โดยมีองค์ประกอบของรูปแบบที่สอดคล้องกันในการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กสามารถเทียบเคียงกันได้สอดคล้องทุกองค์ประกอบ

2. จากผลการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า หลังการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษามีผลการพัฒนาสิทธิเด็กสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประเมินโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ สุวณี บุญยนฤธี (2550 : 69-72) ได้ศึกษา เจตคติต่อการส่งเสริมสิทธิเด็กของครูในโรงเรียนสันมหาพนวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูมี เจตคติและการส่งเสริมสิทธิเด็กอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วม และในการปกป้องคุ้มครอง ส่วนในการมีชีวิตรอดอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ใช้ควรศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นนี้ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ เพื่อให้สามารถส่งเสริมสิทธิเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรศึกษาระบบงานและกลไกของรูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการส่งเสริมสิทธิเด็กในแต่สถานศึกษาประสบผลสำเร็จ รวมทั้งควรศึกษาแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังเพิ่มเติมประกอบการใช้รูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมสิทธิเด็กหรือระบบการส่งเสริมสิทธิเด็กในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ ที่เกิดจากการพัฒนารูปแบบหรือระบบโดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวของได้มีส่วนร่วมในการออกแบบนวัตกรรมที่ใช้ในการส่งเสริมสิทธิเด็ก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์จากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

จิตสุคนธ์ ธรรมาวสุ.**ปัญหาและลู่ทางในการบังคับใช้พิธีสารเลือกรับของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่อง "ความเกี่ยวพันของเด็กในความขัดแย้งกันด้วยกำลังอาวุธ ค.ศ. 2000"**. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ฉันทนา คุณาวุฒิ.**การละเมิดสิทธิเด็กในครอบครัวนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.

ณัฐนรี คายา.**แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพการปฏิบัติงานการพิทักษ์สิทธิเด็กในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2556.

หนังสือพิมพ์คมชัดลึก.**เจาะประเด็นร้อน** วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2552.

บุญชม ศรีสะอาด.**การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2549.

ผัน ชมภูศรี. **ความคิดเห็นต่อการคุ้มครองเด็กในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549.

พิสณุ ฟองศรี.**เทคนิคการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2553.

มยุรณี หล้ากวนวัน.**สิทธิเด็กในครอบครัวจากมุมมองการปฏิบัติต่อเด็กของครอบครัวชนบท.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2552.

ราชกิจจานุเบกษา.**พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546**. เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก วันที่ 2 ตุลาคม 2546.

วรภัทร์ ภู่เจริญ.แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี, 2541.

ศศิวิมล สู่วรฤทธิ.**การศึกษากลไกและมาตรการในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กภายใต้กรอบประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน**.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์,2557.

สุวณี บุญยนฤธี.**เจตคติต่อการส่งเสริมสิทธิเด็กของครูในโรงเรียนสันมหาพนวิทยา อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. **หลักการ ทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา**.มหาสารคาม : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554.

สมัย ลาประวัติ. **รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมและป้องกันวัณโรคกลับรักษาซ้ำ อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

สมาน อัศวภูมิ.**การศึกษาและการสังเคราะห์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาการพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษา และสถานศึกษาเครือข่ายของผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ รุ่นที่ 1**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2549.

สิริมา หมอนไหม. **การบริหารจัดการศึกษาเพื่อสิทธิเด็กในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

สัมฤทธิ์ สมนาม. **การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาวะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก.** วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2561.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.**สานฝันเพื่อสิทธิเด็กไทย**.กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2554.

สำนักนโยบายและแผนสาธารณสุข. “ปฏิญญาสากลเพื่อเด็ก,” **วารสารเพื่อสุขภาพสำหรับทุกคน**.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Causal Relationship Model of Factors Affecting Effectiveness Of Educational Administration in Secondary Schools In the Northeastern Region of Thailand

วิไลลักษณ์ โภคาพานิชย์[1]
ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[2]
สวัสดิ์ โพธิวัฒน์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) สร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (item-objective congruence: IOC) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ตอนที่ 2 พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยและวิเคราะห์เชิงยืนยัน การยืนยันโมเดลโดยใช้แบบยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 440 แห่ง โดยมีบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 880 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 440 คน และครู จำนวน 440 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบ Multi-stage Random Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทาง โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.52

ผลการวิจัย พบว่า

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภาพแวดล้อม การจัดกระบวนการเรียนรู้ และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 154.73 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 132 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.17 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.08592 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.020 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 484.27 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีของรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0059 และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.72 และเมื่อนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ยืนยัน ทุกคนยืนยันโมเดลตามผลการวิเคราะห์

คำสำคัญ : โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัย, ประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) construct the casual relationship model of factors affecting effectiveness of educational administration in secondary schools in the northeastern region of Thailand; 2) validate the concordance of the causal relationship model of factors affecting effectiveness of educational administration with the empirical data. The two-step research was conducted: Step I was related to constructing the causal relationship model of factors affecting effectiveness of educational administration using document analysis, a set of questionnaires and an evaluation of consistency between the items of the questionnaire and operational definitions through Index of item-objective congruence (IOC), and testing the reliability of the research instrument for data collection; Step II involved the development of a causal relationship model of factors and confirmatory analysis. The model confirmation was performed by nine experts. The subjects were drawn from small, medium, large, and extra-large school sizes, yielding a total of 440 secondary schools in the 2018 academic year. The two respondents were selected from each school using a multi-stage random sampling, yielding a total of 880 respondents, including 440 school administrators and 440 teachers. The research instrument was a set of questionnaires. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, skewness, kurtosis, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, Confirmatory Factor Analysis and Path Analysis using LISREL program 8.52.

The findings were as follows:

1. The developed causal relationship model of factors affecting the effectiveness of educational administration in secondary schools in the northeastern region of Thailand involved leadership of administrators, environment, learning process management, and professional learning community.

2. The developed causal relationship model of factors affecting the effectiveness of educational administration in secondary schools in the northeastern region of Thailand was consistent with the empirical data. The model indicated that the Chi-Square (χ^2) goodness of fit test was 154.73, Degree of Freedom (df) = 132, Chi-Square/Degree of Freedom (χ^2/df) = 1.17, Probability Value (p-value) = 0.08592, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.020, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.97, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.94, Critical N (CN) = 484.27, Comparative Fit Index (CFI) = 1.00, Root Mean Squared Residual (RMR) = 0.0059 and Alpha Coefficient (R^2) = 0.72. The developed causal relationship model of factors affecting the effectiveness of educational administration in secondary schools in the northeastern region of Thailand was further confirmed by all nine experts, resulting the fitted model.

Keywords: Causal Relationship Model of Factors, Educational Administration Effectiveness

บทนำ

ปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการเติบโตของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมต่างๆ ที่ทำให้สังคมกลายเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร โครงสร้างของสังคมเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นด้านบุคคล วัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ แนวทางการดำเนินชีวิต รวมถึงระดับการศึกษา และความต้องการของบุคคล (มัทนา วังถนอม. 2550 : 45) ในขณะที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) ได้ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2559 : 4)

จากหลักการข้างต้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงในหมวดที่ 1 บททั่วไป มาตรา 7 ไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคใหม่นี้ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 4)

สถานศึกษา ถือเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษา และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความสำคัญในการจัดการความรู้ จึงต้องปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบตัว และสังคมโลก โดยเฉพาะพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นหลักการว่า ส่วนราชการต้องมีการพัฒนาความรู้ ดังนั้น จึงต้องพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ด้วยการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ. 2549: 12) ผู้บริหารสามารถให้คำแนะนำ คำปรึกษาทางวิชาการทั้งการพัฒนาและการใช้หลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การสร้างการพัฒนา และการเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และเอาใจใส่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยมีการติดตามกำกับ ประเมินและนำผลการประเมินไปพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างต่อเนื่องตามภารกิจอย่างเต็มความสามารถและเต็มเวลาทำการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2559: 18) เพื่อให้การบริหารการจัดการศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โดยปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลของการบริหารการจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้น ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นการนำความรู้ความสามารถต่างๆ ในตัวผู้บริหารออกมาใช้ สามารถกระตุ้นหรือชักจูงให้ผู้อื่นให้คล้อยตามและปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน ช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์การ (ภารดี อนันต์นาวี. 2553 : 77-78) การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ถูกต้องเหมาะสมนั้นนับได้ว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากในการจัดการศึกษา เพราะจะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าเรียน อันจะนำมาซึ่งความรู้ประสบการณ์ต่างๆ การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมนั้นเป็นหน้าที่โดยตรงของทางโรงเรียนจะต้องกำหนดให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมเพราะตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียนย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียน รวมทั้งอิทธิพลต่อการจัดการเรียนของผู้สอน (ธเนศ ขำเกิด. 2551 : 45-47) การจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการเรียนการสอน เป็นงานอีกชนิดหนึ่งที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้สอนหรือผู้จัดการเรียนการสอนจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดีแล้วยังต้องมีศิลปะในการถ่ายทอดความรู้หรือมีเทคนิคที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างถ่องแท้พร้อมๆ กับมีความสุขในการเรียน มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และต่อครูผู้สอน (อัชรา เอิบสุขสิริ. 2556 : 106) และก่อให้เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ PLC ซึ่งหัวใจสำคัญที่สุดของ PLC คือ เป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตที่ดีของครูในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ครูเปลี่ยนจากการบอกเนื้อหาสาระ มาเป็นทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความท้าทาย ความสนุกในการเรียนให้แก่ศิษย์ โดยเน้นออกแบบโครงการให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันลงมือทำเพื่อเรียนรู้จากการลงมือทำ

(Learning by Doing) เพื่อให้ได้เรียนรู้ฝึกฝนทักษะเพื่อการดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) แล้วครูชวนศิษย์ร่วมกันทบทวนไตร่ตรอง (reflection หรือ AAR) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้หรือทักษะขั้นสูงและทั้งหมดนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนและวงการศึกษาโดยสิ้นเชิงเป็นการเปลี่ยนแปลงในระดับจิตสำนึกระดับรากฐาน และระดับโครงสร้างจึงต้องมี “การจัดการการเปลี่ยนแปลง” (Change Management) อย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยต้องมีทั้งการจัดการแบบ บนลงล่าง (Top-Down) โดยระบบบริหาร (กระทรวงศึกษาธิการ) และแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up) โดยครูช่วยกันแสดงบทบาท (วิจารณ์ พานิช. 2555 : 134-140)

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาโดยตรง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการจัดการในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากเป็นการศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโมเดลที่แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งผู้วิจัยสามารถตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ แล้วทดสอบความสอดคล้องของโมเดล การดำเนินการวิจัยลักษณะนี้ เรียกว่า โมเดลสมการโครงสร้าง (structural equation model: SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติเทคนิคหนึ่งที่ใช้ทดสอบ (testing) และประมาณค่า (estimate) ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (causal relationships) ในการสร้างโมเดลสมการโครงสร้างนั้น มีได้ทั้งเพื่อการยืนยันและเพื่อการสำรวจ หรืออาจกล่าวได้ว่าการสร้างโมเดลมีวัตถุประสงค์เพื่อการยืนยันหรือทดสอบทฤษฎี หรือการพัฒนาทฤษฎี และยังมีความเหมาะสมกับการวิจัยยุคสังคมความรู้ (knowledge society) เป็นประโยชน์ทั้งการเสริมสร้างและขยายองค์ความรู้ใหม่ นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

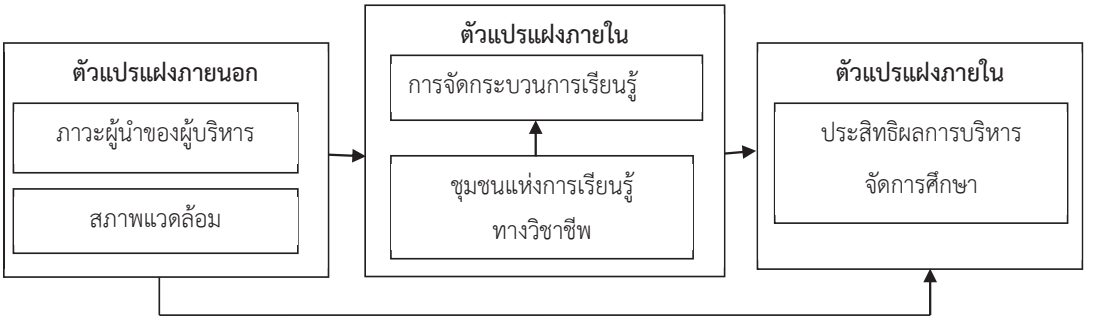
ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 933 แห่ง โดยประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 2 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และสภาพแวดล้อม ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 3 ตัวแปร คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และประสิทธิผลการบริหารการจัดการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 933 แห่ง โดยประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแบ่งเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 440 แห่ง โดยใช้เกณฑ์สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นฟังก์ชันของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 แห่งต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2548 : 53) โดยมีบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 880 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 440 คน และครู จำนวน 440 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบ Multi-stage Random Sampling

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และแบบยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) แสดงความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

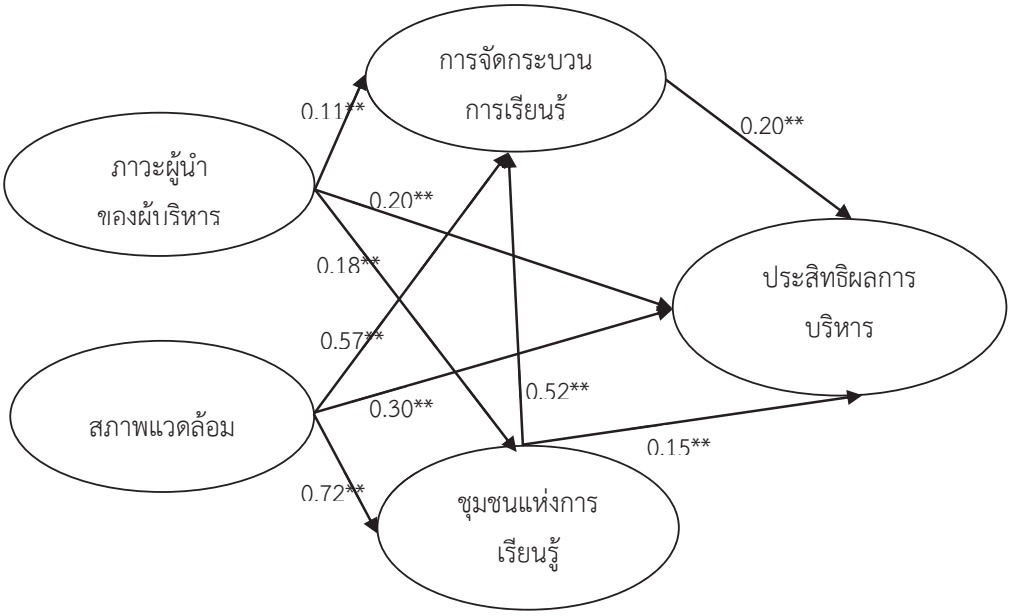
การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows Version 20 ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และโปรแกรม LISREL Version 8.52 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relation Model)

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปลผล (cause-effect relationship) เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย สร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยและแหล่งข้อมูลต่างๆ นำข้อมูลมาพัฒนาโมเดลสมมติฐาน การสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (item-objective congruence: IOC) ตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 5 คน แล้วพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60–1.00 จำนวน 84 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) โดยผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริง คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 51 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 แห่ง ขนาดกลาง จำนวน 33 แห่ง ขนาดใหญ่ จำนวน 9 แห่ง และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 6 แห่ง วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (item analysis) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) การเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและวิเคราะห์เชิงยืนยัน โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) และการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงเส้น โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (chi-square) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม spss และโปรแกรมสำเร็จรูป LISRELLซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติขั้นสูง การยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

สรุปผลการวิจัย

1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้ ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อม ตัวแปรแฝงภายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวแปรแฝงภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และตัวแปรแฝงภายในประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา

2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาได้จากค่า Chi-square = 154.73, df = 132, p-value = 0.08592, GFI = 0.97, AGFI = 0.94, RMSEA = 0.020 และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.72 แสดงว่า มีค่าอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 72 ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของสมการโครงสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โดยตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลทั้งทางตรง (0.20) และทางอ้อม (0.068) ต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านทาง 3 เส้นทาง ดังนี้ เส้นทางที่ 1 ผ่านทางตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ (0.022) เส้นทางที่ 2 ผ่านทางตัวแปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (0.027) และเส้นทางที่ 3 ผ่านทางตัวแปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ (0.019) ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลทั้งทางตรง (0.30) และทางอ้อม (0.300) ต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านทาง 3 เส้นทาง ดังนี้ เส้นทางที่ 1 ผ่านทางตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ (0.115) เส้นทางที่ 2 ผ่านทางตัวแปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (0.108) และเส้นทางที่ 3 ผ่านทางตัวแปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ (0.076) ตัวแปรแฝงภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทั้งทางตรง (0.15) และทางอ้อม (0.104) ต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวแปรแฝงภายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา โดยมีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.20 และอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาในภาพรวม พบว่า ตัวแปรสภาพแวดล้อม มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด มีค่าเท่ากับ 0.60 รองลงมา คือ แปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 0.47 ตัวแปรด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.20 และตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าอิทธิพลรวม เท่ากับ 0.16 ตามลำดับ และการยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ทุกท่านเห็นด้วยกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่มีอิทธิผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียง

อภิปรายผล

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยตัวแปรต่างๆ ดังนี้ ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหารภาวะผู้นำมีความสำคัญในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์การปัจจุบันในยุคของการแข่งขันทางวิชาการจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีคุณลักษณะมีความสามารถ เป็นผู้ริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้มุ่งพัฒนาบุคลากรและพัฒนาตนเองเพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ ภารดี อนันต์นาวี (2553 : 77-78) ที่นำเสนอว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อองค์การ คือ ช่วยประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน ช่วยโน้มน้าวชักจูงให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์การ การมีภาวะผู้นำในตัวผู้บริหารจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความยอมรับ เกิดความศรัทธาและความเชื่อมั่น และเป็นหลักยึดให้แก่บุคลากร เมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน เพื่อให้หน่วยงานรอดพ้นจากสภาวะคับขัน ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อม ในการทำงานย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคลากร ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในการทำงานและความรู้สึกประทับใจของบุคลากร สภาพแวดล้อมในการทำงานมีความสำคัญต่อการทำงาน จะเห็นได้จากองค์การใดที่มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานดีย่อมส่งผลการปฏิบัติงานของบุคลากร สอดคล้องกับ Astin (1972 : p. 67) ที่กล่าวว่า องค์การสมควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้เอื้ออำนวยต่อสภาพการทำงาน สภาพแวดล้อมที่ดีและสวยงามมีผลต่อจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สำหรับสภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อมในการทำงานจะช่วยทำให้งานประสบความสำเร็จ (Glickman. 2010 : p.2) ตัวแปรแฝงภายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญ (2553 : 19) ที่นำเสนอว่า การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์และการฝึกอบรมที่แต่ละบุคคลได้รับมาอาจสังเกตได้โดยตรงหรือโดยใช้เครื่องมือในการสังเกตหรือตรวจสอบ ซึ่งผลของการเรียนรู้จะทำให้พฤติกรรมของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีและเป็นลักษณะที่ค่อนข้างถาวรและคงทน โดยเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. (2559 : 18-26) ได้นำเสนอแนวคิดว่าปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิผลสูงสุดทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้คือ ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21 st Century Standards)) ระบบการประเมินทักษะในศตวรรษที่ 21 (Assessment of 21st Century Skills) ระบบหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st Century Curriculum & Instruction) และแหล่งเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Learning Environment) ตัวแปรแฝงภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการร่วมมือร่วมใจกันของครู ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการวางแผนการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นวัฒนธรรม หรือชุมชนของการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ วิจารณ์ พานิช (2555 : 142-143) ที่นำเสนอความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ว่าเป็นการรวมตัวกัน “เดินทางไกลแห่งชีวิต” ที่สมาชิกจะอุทิศชีวิตเพื่อการสร้างสรรค์คนรุ่นใหม่ของสังคม เพื่อการสร้างสรรค์การเรียนรู้แนวใหม่ที่บรรลุทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills) ในตัวศิษย์ เพื่อการสร้างสรรค์ “การศึกษา” แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อชีวิตที่ดี ที่ประสบความสำเร็จของครูและผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทุกคน ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) แห่งศตวรรษที่ 21 และเป็น “บุคคลเรียนรู้” และ ตัวแปรแฝงภายในประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา เป็นผลสำเร็จของงานที่บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้โดยมีกระบวนการจัดและดำเนินการในโรงเรียน และมีผลเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง (2557 : 28), Hoy & Miskel (2005 : 281), Campbell (1983 : 22), Fenwick (1992 : 127) ที่นำเสนอว่า การที่โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และแก้ปัญหาได้ ในการบริหารการจัดการศึกษา ต้องมีการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง มีการวางแผนการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล การบริหารระบบโรงเรียนต้องประกอบด้วยครู นักเรียนและผู้ปกครอง ทุกกิจกรรมต้องบริหารด้วยระบบ ไม่มีช่องว่าง สามารถปฏิบัติได้ และไม่มีการเคลือบแฝง

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อม ตัวแปรแฝงภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มีอิทธิพลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา ตัวแปรแฝงภายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา และอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาในภาพรวม พบว่า ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อม มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด รองลงมา คือ ตัวแปรแฝงภายในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตัวแปรแฝงภายในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551 : 212), ทองแดง เดียวกี่ (2556 : 152) ได้กล่าวถึงอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและอิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ดังนี้ อิทธิพลทางตรง คือ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ อิทธิพลทางอ้อม คือ ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผ่านปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ อิทธิพลรวม คือ ปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัจจัยบรรยากาศของโรงเรียน และปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ ส่วนงานวิจัยของ สมนึก การีเวท (2558 : 180) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำ ส่งผลต่อปัจจัยประสิทธิผลการจัดการศึกษา โดยภาวะผู้นำมีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับแนวคิดของธนัญญพัฒน์ ฤาชา (2559 : 195) ที่นำเสนอว่า ผู้บริหารมีพฤติกรรมทำให้ครูเกิดการยอมรับให้ความเคารพนับถือผู้บริหารยังโน้มน้าวความคิดครูให้ปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จ และผู้บริหารยังเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวิสัยทัศน์ เอาใจใส่ครู มีวิธีการจุดประกายความคิด กระตุ้นครูให้กระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มและเสนอแนวคิดใหม่ๆ ให้ความสนใจแต่ละบุคคล และพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด

ของ Bass and Avolio (1999 : 3-4) ที่ว่าภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา ผู้นำที่ดีต้องติดตามการใช้หลักสูตร ความก้าวหน้าของผู้เรียน และจัดเวลาเพื่อพัฒนางานวิชาการ มีวิสัยทัศน์ สร้างแรงจูงใจให้ครู และสร้างแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985 : 221-224) ที่ว่าปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชนาธิป พรกุล (2554 : 48) ที่ว่าสภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง การสอนกระบวนการคิดต้องการสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ ครูต้องหาวิธีการต่างๆ และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ สุสม (2558 : 140-141) บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการสอน บรรยากาศเชิงบวกจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ ใช้เวลาในการเรียนเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษา ที่ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการทางการวิจัยและการยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญ ว่ามีผลสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงของตัวแปรที่สามารถนำไปใช้ในพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ตัวแปรสภาพแวดล้อม ตัวแปรการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหาร และตัวแปรชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารทางการศึกษา ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรหาทางพัฒนา หรือดำเนินการให้โรงเรียน หรือสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ ดำเนินการให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นหรือส่งเสริมให้ผู้บริหารเกิดภาวะผู้นำ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้แนะนำ เสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ต่างๆ อันมีคุณค่า ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนและข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จนการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 23 พฤษภาคม 2560). จาก www.wattana.ac.th/wwa/news/moe2-2559.pdf

กรรณิการ์ สุสม. **ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านวิชาการและด้านบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.

ชนาธิป พรกุล. **การสอนกระบวนการคิด ทฤษฎีและการนำไปใช้.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ทองแดง เดียวกี่. **การพัฒนาตัวแบบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาภาคใต้ตอนบน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 2556.

ธนัญญพัฒน์ ฤาชา. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2559.

ธเนศ ขำเกิด. “การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในองค์กร”. **วารสารส่งเสริมเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยบูรพา**. 35,197(กุมภาพันธ์-มีนาคม 2551): 45-47.

ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง. **โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลาง ประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยคริสเตียน, 2557.

ธีระ รุญเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2549.

_____. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาส์นการพิมพ์, 2553.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **สถิติชวนใช้.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์หาวิทยาลัย, 2548.

ภารดี อนันต์นาวี. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี, 2553.

มัทนา วังถนอมศักดิ์. **รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู.** ดุษฎีนิพนธ์ ปรด. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.

วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สดศรี-สฤษดิ์วงศ์, 2555.

สมนึก การีเวท. **รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2558.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564)**. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 23 พฤษภาคม 2560). จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420&filename=develop_issue

สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **รวมกฎหมายเพื่อบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2542.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สพฐ. **แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 21ST Century Skills**. (ออนไลน์) 2559 (อ้างเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2559). จาก https://webs.rmutl.ac.th/assets/upload/files/2016/09/20160908101755_51855.pdf.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2551.

อัชรา เอิบสุขสิริ. **จิตวิทยาสำหรับครู.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

Astin, A. W. **The College Environment**. New York: America Council on Education, 1972.

Bass, B.M. and Avolio, B.J. **Improving Organizational Effectiveness trough Transformational Leadership**. Thousand Oaks. CA: Sage, 1999.

Campbell, R.F. Bridges and, R.O. Nystrand. **Introduction to Educational Administration**. Boston: Ally and Bacon, 1983.

Fenwick, J. **Managing Middle Grade Reform-An "American 2000" Agenda**. San Diego, CA: Fenwick and Associates, 1992.

Glickman, Carl D,.Gordon, Stephen P., & Ross-Gordon. Jovita M. **Supervision and instructional leadership: A Developmental approach (8th Ed.).** Boston: Allyn and Bacon. Inc, 2010.

Hallinger and Murphy. **Work stress and social support. Reading Massachusetts**. Addison-Wesley, 1985.

Hoy,W.K,&,C.G. Miskel. **Educational Administration: Theory, Research and Practice**. New York: McGraw-Hill, 2005.

โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

A Servant Leadership Development Program for Student Trainees in the Furniture Companies in the Northeastern Region

กุลนันท์ อมรวุฒิกรณ์[1]
วัฒนา สุวรรณไตรย์[2]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) สร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ ระยะที่ 2 สร้างและพัฒนาโปรแกรม โดยศึกษาความต้องการจำเป็นจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ 20 คน นักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่า PNI ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 3 ตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม กลุ่มทดลองใช้ 35 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าที (t-test) ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. องค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การบริการ 2) ความซื่อสัตย์ และ 3) ความนอบน้อม

2. โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 1) ชื่อโปรแกรม 2) คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม 3) ความเป็นมาและความสำคัญของโปรแกรม 4) หลักการของโปรแกรม 5) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 6) เนื้อหาสาระ 7) กระบวนการพัฒนา และ 8) การวัดและประเมินผล โดยภาพรวมโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

---

[1]นักศึกษาปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรม พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานหลังเข้าร่วมโปรแกรมสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีผลการประเมินตนเองหลังการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำใฝ่บริการ, นักศึกษาฝึกงาน

Abstract

This research aimed to: 1) examine the components of a servant leadership of the student trainees in the furniture companies in the Northeastern region, 2) construct and develop a servant leadership development program for the student trainees of the furniture companies; and 3) validate the effectiveness of the developed program. This research was divided into three phases: The first phase was related to examining the components of servant leadership. The second phase concerned the program construction and development through the investigation of the needs of 20 entrepreneurs from the furniture companies and 210 student trainees in the furniture companies in the Northeastern region. The research tool was a set of questionnaires. The statistics for data analysis were PNI values, frequency, percentage, mean and standard deviation. The third phase was to validating the program effectiveness. The program was implemented with the samples of 35 student trainees. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test for Independent Samples.

The research findings were as follows:

1. The servant leadership consisted of three components: 1) services, 2) integrity, and 3) modesty.

2. The servant leadership development program for the student trainees in the furniture companies in the Northeastern region consisted of: 1) program title, 2) description, 3) background and importance, 4) principles, 5) obiectives, 6) contents, 7) development process, and 8) measurement and evaluation. The mean scores of the developed program was at the highest level in overall.

3. The results from the validation of the program effectiveness revealed that after the intervention, the servant leadership of the student trainees improved at the .05 statistical significance level. In addition, the results from the self-evaluation was at the highest level.

Keywords: Leadership Development Program, Servant Leadership, Student Trainee

บทนำ

ปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จขององค์กร คือ ผู้นำ (Leader) โดยผู้นำเป็นบุคคลที่มีความสำคัญหรือเป็นกุญแจสำคัญของความมีประสิทธิภาพและความมีประสิทธิผลขององค์กรและยังพบว่าถ้าผู้นำมี “ภาวะผู้นำ (Leadership)” ที่เหมาะสมจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จเหนือความคาดหมาย (Beyond Expectation) คือ มีผลผลิต ไม่ว่าจะเป็นสินค้าหรือบริการที่ยอดเยี่ยมและลูกค้ามีความพึงพอใจสูง เช่นเดียวกับปกรณ์ วงศ์รัตนพิบูลย์ (2557 : 30) ที่ได้กล่าวถึงปัจจัยการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จว่า การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการและปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือ ปัจจัย "คน" หรือพนักงานในองค์กร ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดจิตสำนึกในการทำงานร่วมกันมีทักษะในการทำงานเป็นทีม มีภาวะผู้นำตลอดจนการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกัน

จากประเด็นความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพนักงานบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ตามมุมมองภาวะผู้นำของ Gibson, Ivancevich and Donnelly (1997 : 272) ที่มองภาวะผู้นำในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนในการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นๆในกลุ่ม ดังนั้นภาวะผู้นำจึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นตัวแทนของการเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มด้วย ดังนั้น “พนักงานบริษัท” หรือ “พนักงานจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ของบริษัท” จึงเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญในการมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าว และทั้งนี้จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำก็พบว่า ภาวะผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทของพนักงานบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์นั้น คือ ภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant leadership) ที่มีแนวคิดพื้นฐานของการทำงานเป็นทีม มีการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีพฤติกรรมที่ประกอบด้วยคุณธรรม มีการดูแลเอาใจใส่เพื่อนร่วมงาน และมีการมุ่งพัฒนาให้เพื่อนร่วมงานเจริญงอกงาม ซึ่งแนวคิดพื้นฐานดังกล่าวนั้นจะสามารถช่วยให้องค์กรพัฒนาคุณภาพได้ (Spears, 1996 : 72) และที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำใฝ่บริการเป็นตัวอย่างที่ดีในการมอบอำนาจแกคน ซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญยิ่งสำหรับภาวะผู้นำแบบนี้ และหลักการดังกล่าวยังตั้งอยู่บนความเป็นจริงที่นำไปสูการปฏิบัติได (Covey, 2001 : 39) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดประเด็นการวิจัยเรื่อง โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีการวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของพนักงานที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทในการปฏิบัติงานตามกับบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์เพื่อให้มีภาวะผู้นำใฝ่บริการเพิ่มขึ้น โดยการผ่านโปรแกรมพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ และทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่า โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ ที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์กรทั้งในทางธุรกิจ เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรสามารถก้าวขึ้นสู่ความเป็นผู้นำระดับสูงในองค์กร ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมการขยายตัวขององค์กรภาคธุรกิจในประเทศออกสู่ต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียง เหนือ

2. เพื่อสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ 2) ด้านการบริการ 3) ด้านความมนอบน้อม 4) ด้านการตระหนักรู้ และ 5) ด้านความซื่อสัตย์

ประชากร ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 20 คน และนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 420 คน จากบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

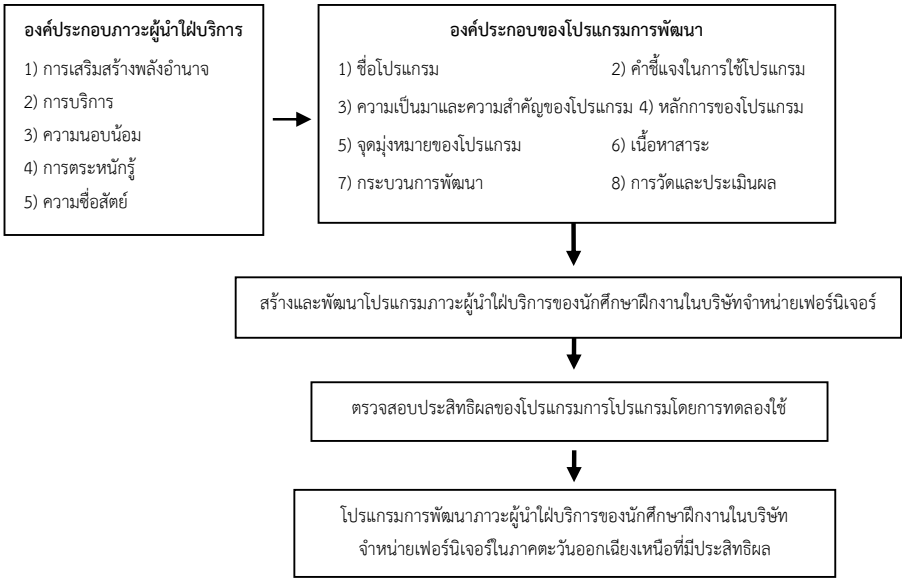
กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ประกอบการบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 20 คน ได้มาโดยวิธี การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. นักศึกษาฝึกงานในบริษัท จำนวน 210 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั้งหมดของแต่ละบริษัท

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนา จำนวน 35 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวัน ออกเฉียงเหนือ มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยดำเนินการ ในช่วงระหว่างวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2560 ถึง วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2560

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาความคาดหวังภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ โดยศึกษาจากผู้ประกอบการธุรกิจบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 20 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2) ศึกษาสภาพภาวะผู้นำภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวน 210 คน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ
I = Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่คาดหวัง คือ ระดับความต้องการ
D = Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน
ตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามค่า Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) จากมากไปหาน้อย เพื่อเรียงลำดับองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด 3 อันดับ นำไปสร้างรูปแบบและนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมต่อไป

2.2 การสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดำเนินการดังนี้

1) สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบของโปรแกรม

2) สร้างโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายละเอียดดำเนินการ ดังนี้

2.1) จัดทำรายละเอียดของโปรแกรม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อร่วมกันกำหนดโปรแกรม โดยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2560 ณ ห้องประชุมบริษัทจำกัดคิงส์เฟอร์นิเจอร์ซิตี้ จังหวัดสกลนคร

2.2) ประเมินความเหมาะสมภาพรวมของโปรแกรม โดยนำโปรแกรมการพัฒนาฯ และแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของโปรแกรมเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิกลุ่มเดียวกันกับกลุ่มร่วมกันกำหนดโปรแกรมในการสนทนากลุ่มอีกครั้ง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโปรแกรม

ระยะที่ 3 การตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการทดลองใช้ มีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 กำหนดการทดลองใช้โปรแกรม โดยทดลองใช้กับนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 35 คน ของบริษัทจำกัดคิงส์เฟอร์นิเจอร์ซิตี้ จังหวัดสกลนคร

3.2 กำหนดแบบแผนการทดลองใช้โปรแกรม โดยกำหนดเป็นแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (One group pretest-posttest design) (McMilan, 1997: 324) ซึ่งลักษณะแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

ประเมินภาวะผู้นำ ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม	ทดลอง	ประเมินภาวะผู้นำ หลังเข้าร่วมโปรแกรม
O_1	X	O_2

3.3 กำหนดระยะเวลาในการทดลองใช้โปรแกรม กำหนดเวลา 3 วัน คือ ระหว่างวันที่ 23-25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ณ บริษัทจำกัดคิงส์เฟอร์นิเจอร์ซิตี้ จังหวัดสกลนคร

3.4 ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรม 1) ประเมินภาวะความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้ารับการพัฒนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการ โดยทำแบบ ทดสอบก่อนการพัฒนา 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามโปรแกรม ตามระยะเวลาและกระบวนการพัฒนาที่กำหนดไว้ 3) ประเมินภาวะผู้นำใฝ่บริการ ด้านความรู้ ความเข้าใจความเข้าใจของผู้เข้ารับการพัฒนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการ โดยทำแบบทดสอบหลังการพัฒนาตามโปรแกรมครบตามระยะเวลาที่กำหนด (3 วัน) 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่มีต่อการเข้าร่วมโปรแกรมการพัฒนา 5) ประเมินประสิทธิผลหลังการทดลองใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนี้

5.1) เปรียบเทียบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัท โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของก่อนและหลังการทดลองใช้ ด้วยการหาค่าที (t-test for Paired-Sample Test)

5.2) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาตามโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ โดยกำหนดความพึงพอใจทั้งภาพรวมและรายด้านจะต้อง มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป

5.3) ประเมินผลการติดตามภายหลังการทดลองใช้โปรแกรม หลังจากผ่านการพัฒนาไปแล้ว 2 เดือน ดังนี้ (1) สุ่มสัมภาษณ์ทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องและนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่เข้าร่วมพัฒนา จำนวน 10 คน (2) ประเมินความก้าวหน้า โดยนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่เข้าร่วมพัฒนาทั้ง 35 คน ได้ประเมินตนเองภายหลังการพัฒนาผ่านไป 2 เดือน โดยแบบประเมินที่สร้างจากเนื้อหาในโปรแกรมที่ทดลองใช้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ สรุปได้ 5 องค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย

1) ด้านการเสริม สร้างพลังอำนาจ

2) ด้านการบริการ

3) ด้านความนอบน้อม

4) ด้านการตระหนักรู้

5) ด้านความซื่อสัตย์ และทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีสรุปผลการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลโดยรวมมีค่า PNI = 0.19 โดยเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ 1) ด้านการบริการ (PNI=0.29) 2) ด้านความซื่อสัตย์ (PNI=0.27) 3) ด้านความนอบน้อม (PNI=0.23) 4) ด้านการตระหนักรู้ (PNI=0.18) และ 5) ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ (PNI=0.03) ตามลำดับ

2.2 ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้องค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) ชื่อโปรแกรม 2) คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม 3) ความเป็นมาและความสำคัญของโปรแกรม 4) หลักการของโปรแกรม 5) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 6) เนื้อหาสาระ 7) กระบวนการพัฒนา และ 8) การวัดและประเมินผล ส่วนผลการจัดทำรายละเอียดของโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าองค์ประกอบของโปรแกรมมีความเหมาะสมดีแล้ว และมีผลการประเมินความเหมาะสมภาพรวมของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเช่นเดียวกัน

3. ผลการการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการโดยทดลองใช้กับนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ของบริษัทคิงส์เฟอร์นิเจอร์ จังหวัดสกลนคร จำนวน 35 คน สรุปผลการทดลองดังนี้

3.1) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ก่อนและหลังทดลองใช้ โดยรวมหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกด้าน

3.2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาตามโปรแกรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านก็มีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน

3.3) ผลการติดตามภายหลังการทดลองใช้โปรแกรม หลังจากผ่านการพัฒนาไปแล้ว 2 เดือน สรุปได้ว่า นักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ มีความก้าวหน้าในการนำภาวะผู้นำใฝ่บริการมาใช้ในการปฏิบัติงานและส่งผลต่อที่ดีต่อการปฏิบัติงานร่วมกันและการให้บริการกับลูกค้า ซึ่งเห็นได้จากการมีการประสานงานกันดีขึ้น รับฟังความคิดเห็นคนอื่นมากขึ้น ช่วยเหลือสนับสนุนกันมากขึ้นและการแต่งกายที่ดีสุภาพ พูดจาไพเราะมากขึ้น ในส่วนของการเงินก็พบว่าผู้รับผิดชอบสามารถปฏิบัติงานได้ดีละเอียดรอบคอบแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ และผลการประเมินตนเองของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทเฟอร์นิเจอร์ โดยรวมมีความก้าวหน้า

ของภาวะผู้นำใฝ่บริการหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความนอบน้อม ด้านการบริการ และด้านความซื่อสัตย์

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือ สรุปว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างพลังอำนาจ ด้านการบริการ ด้านความนอบน้อม ด้านการตระหนักรู้ และด้านความซื่อสัตย์ อาจเนื่องมาจากที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการที่ได้ศึกษาต่อเนื่องกันมา โดยยึดแนวคิดของ Greenleaf (1977) ที่ถือเป็นผู้คิดทฤษฎีภาวะผู้นำใฝ่บริการขึ้นมาในตอนต้น จากนั้นก็มีการพัฒนาและศึกษาวิจัยกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนานดัง เช่น Page and Wong (1998) ที่สร้างเครื่องมือในการวัดภาวะผู้นำใฝ่บริการโดยมี 12 ด้าน ซึ่งในจำนวนนั้นก็มีด้านความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) ด้านการรับใช้ (Servant) หรือการบริการ (Service) ต่อมาในปี Russell (2001) ก็นำไปศึกษาวิจัยก็ได้องค์ประกอบเพิ่มขึ้นอีก คือ การเสริมสร้างพลังอำนาจหรือการมอบอำนาจ (Empowerment) นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยและข้อเสนอแนะของนักวิชาการ เช่น Sendjaya and James (2002) ; Patterson (2003) ; Dennis and Winston (2003) ; Sergiovanni (1984) ; Dennis (2004) ; Hardin (2003) ; Winston (2004) ; Dennis (2004) ; Dennis and Bocarnea (2005) ; Moosbrugger and Patterson (2008) ที่นำเสนอองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการที่สำคัญหลายองค์ประกอบและผลการศึกษาของแต่ละท่านก็จะพบว่า มีการเสริมสร้างพลังอำนาจ การตระหนักรู้ ความนอบน้อม การบริการ ความซื่อสัตย์ รวมอยู่ด้วยเช่นกัน นั่นแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 นี้ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของนักการศึกษาและนักวิชาการในประเทศ เช่น จิราวรรณ เล่งพานิชย์ (2554 : 32) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยโมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าองค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ 1) การบริการ 2) การเสริมสร้างพลังอำนาจ 3) การไม่เห็นแก่ตัว (Altruism) และ 4) ความนอบน้อม ส่วนปองภพ ภูจอมจิตร (2555 : 90) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำใฝ่บริการ 4 องค์ประกอบ คือ 1) การเสริมสร้างพลังอำนาจ 2) การบริการ 3) การตระหนักรู้ และ 4) ความนอบน้อม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ครั้งนี้เป็นองค์ประกอบที่มีการศึกษาวิจัยมาแล้ว ตามแต่ละปรากฏการณ์และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จึงถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการ

2. ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 จากสรุปผลความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่สรุปความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ด้าน คือ ด้านการบริการ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความนอบน้อม โดยด้านที่มีความจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด คือ ด้านการบริการ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการมีความคิดเห็นว่าควรมีการพัฒนาด้านนี้เป็นสำคัญอันดับแรก และนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ก็มีความคิดเห็นว่าสภาพการบริการในปัจจุบันควรได้รับการพัฒนามากขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่ส่งผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ ที่ทุก ๆ องค์กรจึงต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว เพราะเกิดการแข่งขันกันในทุก ๆ ที่ ซึ่งองค์กรทางด้านธุรกิจก็เช่นเดียวกัน หากต้องการให้องค์กรอยู่รอดปลอดภัยก็ต้องพยายามอย่างดีที่สุดเพื่อที่จะให้องค์กรสามารถดำรงสถานะอยู่ได้เพราะโลกปัจจุบันนี้เต็มไปด้วยการแข่งขัน ซึ่งในการทำกิจการต่าง ๆ นั้น มักจะต้องมีคู่แข่งในประเภทเดียวกันเสมอ การบริการที่ดีกว่า ประทับใจมากกว่า (บริการทุกระดับประทับใจ) ผู้รับบริการหรือลูกค้าล้วนแต่ต้องการการบริการที่สะดวก รวดเร็ว คุณภาพสูง ต้องการได้เห็นใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสจากผู้ให้บริการ กล่าวคือ องค์กรหรือหน่วยงานที่แข่งขันกันในประเภทเดียวกัน องค์กรใดดีกว่าในด้านคุณภาพในทุกๆด้านย่อมจะสามารถดึงดูดใจลูกค้าได้มากกว่า มีผู้มารับบริการมากกว่าและมีชื่อเสียงมากกว่าเป็นธรรมดา (ปราชญา กล้าผจัญ และศิริพงษ์ เศาภายน, 2553 : 185) เช่นเดียวกับ Millett (1954 : 397-400) ที่กล่าวไว้ว่า เป้าหมายสำคัญของงานบริการ คือ การสร้างความพอใจในการบริการ เช่น ความเชื่อถือไว้วางใจได้ ความพร้อมและความเต็มใจที่จะให้บริการ โดยสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการได้อย่างทันท่วงที และ ความสามารถในการดูแลความเอื้ออาทรเอาใจใส่ผู้รับบริการตามความต้องการที่แตกต่างกันของผู้รับบริการในแต่ละบุคคล เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นไปตามแนวคิดของ Greenleaf ที่กล่าวว่า “ผู้นำใฝ่บริการ” ต้องให้บริการผู้อื่นก่อน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ต้องการให้บริการก่อน คือ การแน่ใจว่าความต้องการสูงสุดของผู้อื่นได้รับการตอบสนองแล้วและได้รับความพึงพอใจในการให้บริการ หรือความสามารถในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้อื่น ส่วนด้านความซื่อสัตย์ ที่มีความต้องการพัฒนารองลงมานั้น ก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ที่ให้สัมภาษณ์ไว้ว่า คุณลักษณะของพนักงานบริษัทที่ผู้ประกอบการต้องการมากที่สุดนอกจากเรื่องบริการแล้วนั้น ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่าควรมีความซื่อสัตย์ด้วย ซึ่งหมายถึงความซื่อสัตย์ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นหรือผู้มารับบริการ และที่สำคัญมาก คือ ซื่อสัตย์ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ดังที่กฤติพงศ์ เดชส่งจรัส (2558, ออนไลน์) ที่กล่าวเกี่ยวกับคุณลักษณะของพนักงานที่องค์กรต้องการด้านความซื่อสัตย์ (Honesty) ว่าพนักงานที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะนิสัยที่สำคัญคือ ความซื่อสัตย์ ต่อตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อองค์กรและต่อทุก ๆ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง การยักยอกเงินแม้เพียงบาทเดียวก็เป็นจุดเริ่มต้นของการทุจริตที่ใหญ่ขึ้นในอนาคต และความนอบน้อมที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาต่ำสุด แต่ก็ถือว่าอยู่ในกลุ่มที่ต้องการพัฒนาเช่นเดียวกัน และก็ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับผู้นำใฝ่บริการ นั่นเพราะความนอบน้อมเป็นคุณธรรมที่ไม่เน้นการมีเกียรติยศและศักดิ์ศรี ความนอบน้อมมีความจำเป็นสำหรับผู้บริหารและผู้นำ เนื่องจากเป็นสาเหตุให้เกิดการรู้จักรับฟังคำแนะนำจากผู้อื่น มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในทิศทางที่ถูกต้อง (Patterson, 2003, p. 137) การแสดงความเคารพสิทธิของผู้ร่วมงานและเห็นคุณค่าของการสร้างทีมงานเป็นมิติของการส่งเสริมและพัฒนาให้องค์กรประสบความสำเร็จ (Dennis, 2004)

2.2 ผลการสร้างและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ มีผลการประเมินความเหมาะสมภาพรวมของโปรแกรมอยู่ในระดับมากที่สุดนั้นอาจเนื่องมาจาก ในการดำเนินการดังกล่าว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทั้งในส่วนของการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วย อีก

ทั้งในส่วนขององค์ประกอบของโปรแกรมที่ผู้วิจัยออกแบบไว้ 8 ด้าน คือ 1) ชื่อโปรแกรม 2) คำชี้แจงในการใช้โปรแกรม 3) ความเป็นมาและความสำคัญของโปรแกรม 4) หลักการของโปรแกรม 5) จุดมุ่งหมายของโปรแกรม 6) เนื้อหาสาระ 7) กระบวนการพัฒนา และ 8) การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยก็ได้ดำเนินการสังเคราะห์จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเช่นเดียวกัน ดังที่วิโรจน์ สารรัตนะ (2553 : 140) ให้ทัศนะว่าการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมการพัฒนานั้นผู้วิจัยต้องเน้นการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นที่จะศึกษาวิจัยหรือที่ต้องการพัฒนา เพื่อการนำไปสู่การกำหนดเป็นโปรแกรมการพัฒนา จึงส่งผลทำให้รายละเอียดของโปรแกรมมีความเหมาะสม

3. ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการทดลองใช้ ที่มีสรุปผล ดังนี้ 1) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสรุปโดยรวมหลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้โปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า หลังการทดลองใช้สูงกว่าก่อนทดลองใช้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ทุกด้าน 2) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาตามโปรแกรม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และทุกด้านก็มีมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน และ 3) ผลการติดตามภายหลังการทดลองใช้โปรแกรมหลังจากผ่านการพัฒนาไปแล้ว 2 เดือน สรุปว่า นักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ มีความก้าวหน้าในการนำภาวะผู้นำใฝ่บริการมาใช้ในการปฏิบัติงานและส่งผลต่อที่ดีต่อการปฏิบัติงานร่วมกันและการให้บริการกับลูกค้า และมีผลการประเมินตนเองของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์โดยรวมมีความ ก้าวหน้าของภาวะผู้นำใฝ่บริการหลังการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลสรุปดังกล่าวอาจเนื่องมาจากผลการศึกษาวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา โดยดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการมาตั้งแต่ระยะที่ 1 ทั้งในส่วนที่ผู้วิจัยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสอบถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ นักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ รวมถึงมีการพิจารณาตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในวิธีการสัมภาษณ์ สอบถามความคิดเห็นและการสนทนากลุ่ม ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้วิธีการผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและชิงคุณภาพจึงส่งผลให้ได้โปรแกรมที่มีประสิทธิผลตามเกณฑ์ที่กำหนดดังที่ปรากฏตามผลสรุปการวิจัย ซึ่งการดำเนินการจนได้โปรแกรมที่มีประสิทธิผลดังกล่าวนั้น สอดคล้องกับวาโร เพ็งสวัสดิ์ (2552 : 6-7) ที่กล่าวถึง การวิจัยและพัฒนาว่ามีลักษณะสำคัญ คือ มีการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นวัฏจักรด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้ การทำการวิจัยและพัฒนาทุกขั้นตอนจะต้องกระทำอย่างพิถีพิถันภายใต้การกำกับติดตม และตรวจสอบซ้ำหลายครั้งเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผลผลิตขั้นสุดท้าย (End of product) ของกระบวนการวิจัยและพัฒนาที่อยู่ในรูปของผลิตภัณฑ์มีความถูกต้องและเชื่อถือได้ตรงตามระดับมาตรฐานก่อนการเผยแพร่ไปสู่ผู้ใช้หรือสังคม และญาณภัทร สีหะมงคล (2550 : 1) ที่กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า คิดค้นอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผลผลิต เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ สื่อ อุปกรณ์ เทคนิควิธีหรือรูปแบบการทำงาน หรือระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นอย่างชัดเจน

นอกจากนี้ผลสรุปจากการตรวจสอบประสิทธิผลดังกล่าว ก็อาจเนื่องมาจากการที่ผู้ประกอบการบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ได้มองเห็นความสำคัญของการมีภาวะผู้นำของนักศึกษาฝึกงานด้วยเช่นกัน เห็นได้

จากการให้ความสนใจและให้ความร่วมมือทั้งในการตอบแบบสอบถาม การให้ข้อมูลสำคัญ และให้ความอนุเคราะห์ ร่วมมือ ให้พนักงานได้ตอบแบบสอบถามและร่วมพัฒนาตามโปรแกรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลการศึกษาความคาดหวังในการพัฒนา ผู้ประกอบการแสดงความคิดเห็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก็ถือเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลให้ผลการตรวจสอบประสิทธิผลของโปรแกรมเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดได้เช่นกัน ดังที่วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2551 : 6-7) ที่กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาที่มีลักษณะที่ดี จะมุ่งเน้นการตอบสนองต่อผู้ต้องการใช้ผลการวิจัยและพัฒนา จุดเน้นสำคัญของการวิจัยและพัฒนา คือ การดำเนินการวิจัยที่จะต้องตอบสนองความต้องการของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลผู้ประสงค์จะนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ไปใช้งาน และ/หรือประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาที่มีอยู่ในหน่วยงาน องค์การหรือชุมชน ดังนั้น ในการออกแบบการวิจัยและพัฒนาจึงมักกำหนดให้ผู้ที่คาดว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการวิจัยและพัฒนาด้วย ทั้งนี้นอกจากจะเป็นการสร้างความรู้สึกเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัยและพัฒนาร่วมกับนักวิจัยแล้ว ยังจะส่งผลดีต่อการยอมรับและการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้อีกด้วย และในส่วนรายละเอียดของโปรแกรมก็ได้กำหนดส่วนประกอบที่สำคัญนอกจากชื่อเรื่องแล้ว เช่น คำชี้ แจงในการใช้โปรแกรม ความเป็นมาและความสำคัญของโปรแกรม หลักการของโปรแกรม จุดมุ่งหมายของโปรแกรม เนื้อหาสาระ กระบวนการ พัฒนาและการวัดและประเมินผล ซึ่งแต่ละส่วนก็ผ่านขั้นตอนกระบวนการวิจัยมาอย่างเป็นระบบ ดังที่ Dressler (1998 : 134-155) ที่กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรการพัฒนา เป็นการออกแบบที่พิจารณาครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะของหลักสูตร วิธีการพัฒนา เนื้อหาสาระของการพัฒนา และกิจกรรมของหลักสูตร ซึ่งการออกแบบหลักสูตรการพัฒนาจะต้องมีความชัดเจนและสามารถนำไปสู่วัตถุประสงค์ของการเรียนรู้โดยตรง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมการนำโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่เป็นผลจากการวิจัยครั้งนี้ ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพนักงานทุกระดับชั้นในหน่วยงานหรือองค์กรทางธุรกิจตามความเหมาะสมและบริบทของแต่ละแห่ง

2. ผลจากการวิจัยครั้งนี้ได้นวัตกรรมการพัฒนาภาวะผู้นำ คือ โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของนักศึกษาฝึกงานในบริษัทจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งกำหนดแนวคิดการวิจัยจากพื้นฐานภาวะผู้นำในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม จึงเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หน่วยงานหรือองค์กรอื่นสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ หากแต่ต้องปรับแก้ในส่วนของเงื่อนไขของระยะเวลาหรือรายละเอียดตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยฐานราก (Grounded theory) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกับองค์กรธุรกิจที่มีผลงานที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการธุรกิจจนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของคนทั้งประเทศและทั่วโลกจากการใช้โปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำ

เอกสารอ้างอิง

กฤติพงศ์ เดชส่งจรัส. 10 ทักษะที่คนทำงานต้องมีภายในปี 2022. สืบค้นเมื่อ 29 พฤศจิกายน 2560 จาก https://www.facebook.com/hrodconsulting/. 2558.

จิรวรรณ เล่งพานิชย์. **โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ด. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัย ขอนแก่น, 2554.

ญาณภัทร สีหะมงคล. **การวิจัยและพัฒนา.** สืบค้นเมื่อ 22 พฤศจิกายน 2560 จาก http://gotoknow.org/blog/ rujroadk/225358, 2558.

ปกรณ์ ปรียากร. **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา.** กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช, 2554.

ปราชญา กล้าผจัญ และศิริพงษ์ เศาภายน. **การบริหาร 360 องศา.** กรุงเทพฯ: ปราชญาพลับลิชชิ่ง, 2553.

ปองภพ ภูจอมจิตร. **การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารจัดการการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2555.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **วิธีวิทยาการวิจัย.** กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น. 2551.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา***: แนวคิดและกรณีศึกษา.* ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา, 2553.

Covey, S. R. **Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness**. Mahwah, NJ: Palest Press, 2001**.**

Dennis, R, Winston, B.E. “A factor Page and Wong’s servant leadership instrument”. **Leadership & Organization Development Journal,** 24(7/8), (2003): 455-459.

Dennis, R. S**. Development of the servant leadership assessment.** Dissertation Abstracts International (UMI No. 3133544), 2004.

Dennis, R. S. and Bocarnea, M. “Development of the servant leadership assessment”. **Leadership & Organizational Development Journal**. 26(8). (2005): 29-35.

Dressler, Gary. **Management: Leading people and organizations in the 21st ed. century.** New Jersey: Prentice-Hall International, 1998.

Gibson, James L., Ivancevich, John M. and Donnelly, James H., Jr. **Organizations, Behavior Structure Processes.** International Edition. United States of America: Irwin/McGraw-Hill, 1997.

Greenleaf, R.K. **Servant Leadership: A Journey into the Nature of Legitimate Power and Greatness.** NJ: Palest Press, 1997.

Hardin, F. W. **Impacting Team Public School through a Student Servant –Leader Model:**

A Case Study. Doctor or Education Dissertation in Education. Texas: Tech University, 2003.

Millet, John David. **Management in the public service: The quest for effective Performance.** New York: McGraw – Hill, 1954.

Moosbrugger, D. P., & Patterson, K. 2008). **The servant leadership of a law enforcement Chaplain.** Paper present at the Servant Leadership Research Roundtable, Regent University, USA. 2008.

Page, D., & Wong, T. P. A. **Conceptual framework for measuring servant leadership.** Unpublished manuscript Langley, Canada: Trinity Western University, 1998.

Patterson, K. **Servant leadership: A theoretical model.** Doctoral dissertation. Regent University, Virginia Beach, VA. USA, 2003.

Sendjaya, S., & James, C.S. "Servant leadership: Its origin, development and application in Organizations". **Journal of Leadership and Organization Studies**. 9(2), 2002.

Sergiovanni, R. J. **Instruction Supervision.** 2nd ed. Boston: Allyn and bacon, Inc., 1984.

Spears, L. C**.. Insights on Leadership: Service, Stewardship, Spirit, and Servant-Leadership.** New York: John Wiley & Sons, 1996.

Winston, B. E. "Servant leadership at Heritage Bible College: A single-case studyW. **The Leadership & Organization Development Journal**, 25(7). (2004): 56-62.

การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : การสร้างทฤษฎีฐานราก

Outstanding Administration in Secondary Schools in the Lao People's Democratic Republic: A Grounded Theory Study

พิมสุดา ฮุ่งเฮือง[1]
ไชยา ภาวะบุตร[2]
วัฒนา สุวรรณไตรย์[3]

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาลักษณะและเงื่อนไขการเกิดการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น และหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น 3) ศึกษาการคงอยู่การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น และ 4) ศึกษาผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ที่ศึกษาโดยใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎีเป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่แห่งหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาและจัดเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตและจดบันทึก และการจัดกลุ่มสนทนาผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะการบริหารงานโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ประกอบด้วย การบริหาร 4 งานหลัก ได้แก่ 1) หน่วยงานบริหาร 2) หน่วยงานวิชาการ 3) หน่วยงานข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี และ 4) หน่วยงานคุ้มครองนักเรียน และการเกิดเกี่ยวข้องกับบุคคล ได้แก่ ผู้บริหาร บุคลากร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทฤษฎีที่สำคัญและปรากฏชัดเจน ประกอบด้วย ทฤษฎีองค์การ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ และทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น คือ ผู้บริหารโรงเรียน การมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน และกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของชั้นมัธยมศึกษา 6 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านการคุ้มครองบริหาร และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

3. การคงอยู่ของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น เป็นสภาพการณ์ที่คงความเป็นมาตรฐานในการทำงานที่มีคุณภาพ ซึ่งได้คงไว้ โดย การมีส่วนร่วมกันในการทำงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งปรากฏผลงานและรางวัลต่าง ๆ ที่โรงเรียน ครู นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับจังหวัดจนถึงระดับชาติ และนานาชาติ จนเป็นที่ยอมรับจากสังคมและประชาชนทั่วไป และทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน

4. ผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น 1) ผลที่เกิดขึ้นต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพในทุกด้าน ผลงานของครู นักเรียน และโรงเรียน ระดับจังหวัดและระดับชาติ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีผู้มาศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ จำนวนมาก 2) ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้บริหารโรงเรียนและครู เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปในสังคม 3) ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียน ด้านความรู้ ความคิด ด้านทักษะ มีการพัฒนาทุกด้าน ผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนดซึ่งสามารถเห็นผลได้จากการสอบแข่งขันของนักเรียนที่ได้ผลสำเร็จกลับมาอย่างต่อเนื่อง4) ผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารและการจัดการภายในโรงเรียน มีการปรับปรุงการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการปรับโครงสร้างการบริหารบุคลากร มีการยกระดับครู เพิ่มเทคนิคการสอน และกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละงานไว้อย่างชัดเจน 5) ผลที่เกิดขึ้นต่อผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน มีการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ดีเด่น, การสร้างทฤษฎีฐานราก

Abstract

The purposes of this research were to 1) discover characteristics, emerging conditions involved outstanding administration in secondary schools, and theoretical conclusions; 2) to identify factors influencing the process of outstanding administration in secondary schools; 3) to determine the retention process of outstanding administration in secondary schools; and 4) to examine the effects of outstanding administration in secondary schools. The research was conducted in a large-sized secondary school, which a subject area selected by the researchers under the theoretical was sampling to achieve the research objectives. The researcher participated in the study and collected data through in-depth interviews, documentary analysis, observations, written records, and a focus group discussion of key informants, including school administrators, teachers, students, parents, and members of the community.

The findings were as follows:

1. The characteristics of outstanding administration in secondary schools for assigned roles and responsibilities of school administrators yielded a systematic work process toward school goals, which led to emerging outstanding administration in secondary schools, and was comprised four main tasks: 1) administration, 2) academic, 3) information and technology, and

4) student administration. Emerging characteristics related at individual levels, namely administrators, personnel, teachers, parents and members of the community. Important theories clearly being seen and covered were: organizational theory, trait theory of leadership, behavioural leadership theories, situational leadership, and integrative leadership theory.

2. Factors influencing the administrative process of outstanding secondary schools involved school administrators, personnel participation, parents and members of the community, rules and regulations of Ministry of Education and Sports. These covered six aspects of quality secondary education standards, i.e. students, teaching and learning, environment, learning equipment, administration, and community participation.

3. The retention of outstanding administration in secondary schools was practiced in terms of quality standards, ongoing work development, and creating work participation among school administrators, teacher and personnel. Consequently, the schools received rewards and recognition at provincial and national and international levels, and from the community and the public. Parental confidence increased in school provision and children enrollment.

4. The consequent effects of becoming outstanding administration in secondary schools were: 1) Organizational image. The schools achieved a reputation for proving quality in all aspects, including performances from teachers, students and schools at a provincial and national level, resulting in significantly increasing school visits; 2) School administrators and teachers being accepted by the communities and the public; 3) Student improvement in all aspects and achievement in better academic performance in terms of knowledge, thinking skills and skills, in meeting the set criterion of curriculum and schools, pertaining to being continuously successful in various student competitions; 4) School administration and internal management were improved and restructured systematically in terms of personnel management, teacher quality and development, instructional techniques, and assigned responsibility for each task; 5) Schools gained better relationships among community and parents, and ongoing support.

Keywords: Outstanding Secondary School Administration, Grounded Theory

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุคสมัยที่เจริญก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บุคคลต้องมีการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองและปรับตัวตลอดเวลา รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาตราที่ 1 จึงได้ระบุไว้ว่า การศึกษาเป็นการสร้างคนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม มีเป้าประสงค์เพื่อเพิ่มระดับความรู้ความสามารถให้แก่ประชาชนลาว (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2003 : 8)

โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา จัดการเรียนการสอนเริ่มแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-7 โดยใช้หลักสูตรการเรียนการสอนเดียวทั่วประเทศ คณะผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ส่งเสริมให้ครู-อาจารย์ และบุคลากรภายในโรงเรียน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นบุคลากรในโรงเรียนแห่งนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยใช้การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก เพื่อผู้วิจัยจะเป็นผู้สร้างทฤษฎี ซึ่งเกิดขึ้นจากข้อค้นพบตามปรากฏการณ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน และผลจากการศึกษาจะได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ในบริบทของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะและเงื่อนไขการเกิดการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น และหาข้อสรุปเชิงทฤษฎี
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น
3. ศึกษาการคงอยู่การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น
4. ศึกษาผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพการสร้างทฤษฎีฐานราก (Grounded theory) ในการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งเป็นวิธีการวิจัยที่เน้นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและการให้ความหมายของคนที่อยู่ในปรากฏการณ์นั้นแล้วนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาสร้างมโนทัศน์และหาความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ต่าง ๆ ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีเพื่อใช้สำหรับการอธิบายและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์นั้น ซึ่งจะศึกษากรณีปรากฏการณ์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ภายใต้บริบทของความเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใน 4 ประเด็น ดังนี้ คือ 1) ลักษณะและเงื่อนไขการเกิดการบริหารโรงเรียน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน 3) การคงอยู่ของการบริหารโรงเรียน และ 4) ผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียน

ขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) โดยเลือกพื้นที่ที่มีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา เพื่อให้สามารถตอบคำถามของการวิจัยและหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีนั้นได้ โดยพิจารณาจากโรงเรียนดีเด่นที่มีมาตรฐานในระดับประเทศและระดับชาติ มีคุณภาพและมีผลผลิตเป็นที่ยอมรับของสังคมอย่างยาวนาน และมีชื่อเสียงได้รับความนิยมจากผู้ปกครองเป็น

อย่างมาก และมีความยั่งยืนในการพัฒนา คือ โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์สะหวันนะเขต สังกัดสำนักงานศึกษาธิการและกีฬาจังหวัด

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการวิจัยในปีการศึกษา พ.ศ. 2559-2561

วิธีดำเนินงานวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย เป็นโรงเรียนระดับมัธยมสมบูรณ์ ศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดแผนกศึกษาแขวง (ศึกษาธิการจังหวัด) (จังหวัด) แขวงแดนสวรรค์ (นามสมมติ) เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่น ครูดีเด่น นักเรียนเก่งดีเด่น

การเข้าสู่พื้นที่วิจัย โดยการขออนุญาตเข้าพื้นที่วิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อแนะนำตัวและพูดคุยเกี่ยวกับประวัติของผู้วิจัย ความเป็นมา ความมุ่งหมายของการวิจัย และได้ชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการวิจัยที่ผู้วิจัยจะดำเนินการในพื้นที่วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การจดบันทึกภาคสนาม การจัดกลุ่มสนทนา และการศึกษาเอกสาร

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากการเก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การจดบันทึกภาคสนาม และการศึกษาเอกสารแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) และบันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเป็นประเด็น จากนั้นจัดกลุ่มสนทนาเพื่อหาข้อสรุปที่จะนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนการวิจัย

1. ขออนุญาตเข้าพื้นที่วิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้นัดหมายกับโรงเรียนล่วงหน้า แนะนำตัว และชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้บริหาร คณะครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเกี่ยวกับวิธีดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. กำหนดแผนในการลงพื้นที่วิจัยไว้คราวๆ ต่อจากนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบทของโรงเรียน เพื่อจะนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างแนวคำถามก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่วิจัย นำเสนอเครื่องมือวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไข

3. สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยจึงเริ่มเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ โดยการสังเกต การจดบันทึกภาคสนาม และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้เตรียมอุปกรณ์ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยให้มีความพร้อมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ อุปกรณ์ จดบันทึก กล้องถ่ายวีดีโอ เครื่องบันทึกเสียง แบตเตอรี่สำรอง และอุปกรณ์อื่น ๆ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) (Strauss & Corbin : 1998) ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่อยู่ในปรากฏการณ์ข้อมูลที่รวบรวมมาบางครั้งทำให้ต้องปรับข้อมูลจากเดิม ทำให้เกิดกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการสลับกันไปเช่นนี้จนกระทั่งผู้วิจัย มั่นใจว่าได้บรรลุถึงจุดอิ่มตัว

4. จัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้รู้ถึงปฏิกิริยาโต้ตอบ รวมทั้งทำความเข้าใจถึงทัศนะความคิดของคนที่เราศึกษาอย่างละเอียดลึกซึ้ง และมาแสดงความคิดเห็นร่วมกันซึ่งอยู่ในลักษณะพลวัตของกลุ่ม (Group

Dynamics) และผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของคนในกลุ่มที่ศึกษา ทัศนะความคิด ที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะการบริหารงานในโรงเรียนตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย 4 งานหลัก คือ 1) หน่วยงานบริหาร 2) หน่วยงานวิชาการ 3) หน่วยงานข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยี และ 4) หน่วยงานคุ้มครองนักเรียน และเกี่ยวข้องกับผู้บริหาร บุคลากร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ทฤษฎีที่สำคัญและปรากฏชัดเจน ประกอบด้วย ทฤษฎีองค์การ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ และทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงบูรณาการ

2. ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบริหารโรงเรียน คือ ผู้บริหารโรงเรียน การมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน และกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา

3. การคงอยู่ของการบริหารโรงเรียนเป็นสภาพการณ์ที่คงความเป็นมาตรฐานในการทำงานที่มีคุณภาพสืบเนื่องมาเป็นระยะยาวนาน โดยเกิดจากความต่อเนื่องในการพัฒนางาน การมีส่วนร่วมกันในการทำงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งปรากฏผลงานและรางวัลต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับจากสังคมและประชาชนทั่วไป

4. ผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียนดังนี้ คือ 1) โรงเรียนมีคุณภาพในทุกด้าน 2) ผู้บริหารโรงเรียนและครูเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปในสังคม 3) ผู้เรียนมีผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด 4)โรงเรียนมีระบบโครงสร้างการบริหารและการจัดการภายในและกำหนดผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน 5) ผู้ปกครองและชุมชนมีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน ให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว : การสร้างทฤษฎีฐานราก สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาลักษณะการเกิดการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้โรงเรียนไปสู่เป้าหมาย โดยมีเงื่อนไข 4 งานหลัก ได้แก่

1.1 หน่วยงานบริหาร เป็นการจัดทำหลักสูตรไปสู่การพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากรภายในโรงเรียน ทำงานลักษณะเป็นทีม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Weaver (2002 : 153-172) ได้อธิบายถึงลักษณะการสอนที่มีประสิทธิภาพของครู จากความสามารถของครูที่จะเข้าใจนักเรียน คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของ Yuki (2001 : 102-105) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำ แนวคิดนี้กล่าวเน้นถึงคุณสมบัติ บุคลิกภาพ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะของความเป็นผู้นำ

1.2 หน่วยงานวิชาการ ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำพานักเรียนประสบผลสำเร็จทางการศึกษา การวัดผลการศึกษา และประสิทธิภาพของสถานศึกษา เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ที่สอดคล้องกับคำกล่าวของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 1)

1.3 หน่วยงานข้อมูลข่าวสาร และเทคโนโลยี การเก็บข้อมูลข่าวสารด้วยเทคโนโลยี เป็นการใช้สื่อแบบใหม่ที่นำมาใช้ในโรงเรียน เทคโนโลยีเหล่านี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของครู บุคลากร และนักเรียน นำมาใช้ให้สอดคล้องกับความต้องการในโลกสังคมออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเทคโนโลยีสื่อเป็นตัวกำหนด ของมาร์แชล แม็ตลูฮัน และทฤษฎีเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้นำสังคมของ McQuail ว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้นำสังคม คือ ความเชื่อมโยงกันระหว่างศักยภาพของเทคโนโลยีและทฤษฎีการสื่อสาร

1.4 หน่วยงานคุ้มครองนักเรียน คือ ฐานจัดเก็บประวัตินักเรียน โดยการจัดเก็บเป็นไฟล์เอกสารลงใส่ในฐานข้อมูลของโรงเรียน มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบละเอียดชัดเจน ที่ตรงตามกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยหลักการคุ้มครองโรงเรียนมัธยมศึกษา หน้าที่และสิทธิ ของครูบุคลากร (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013: 27) และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, กรมมัธยมศึกษา ว่าด้วยหลักการคุ้มครองโรงเรียนมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013: 18-20)

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกระบวนการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และกฎระเบียบทางการศึกษา

2.1 ด้านผู้เรียน พบว่า เป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการในการสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา ศรีเจริญ (2554) ได้ศึกษาการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเบื้องต้น พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแสดงออกให้เห็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนดีขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชีรา มะหิเมือง (2556) ได้ศึกษาหลักสูตรพัฒนาความสามารถทางการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูประจำการ ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยสามารถพัฒนาผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายจนสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 ด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูสอนได้ใช้เทคนิคในการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการวัดประเมินผลการเรียนและนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับหลักการในการสร้างมาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 9-10) และยังสอดคล้องกับ รัชฎาพร พิมพิชัย (2555 : 94) ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งได้จัดความสำคัญ ดังนี้ 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด 3) คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง 4) จัดการเรียนการสอนสาระความรู้ด้านต่าง ๆ สมดุลกัน 5) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2.3 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า โรงเรียนมีอาคารได้มาตรฐานและเหมาะสมกับนักเรียนทุกคน โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อม ถูกหลักอนามัย โรงเรียนมีน้ำดื่มน้ำใช้และห้องน้ำที่สะอาดเพียงพอ ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบมารตฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 11-13) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพล บุญมีทองอยู่ (2556 : 58-61) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง : พบว่า การใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง ประกอบด้วย 6 ด้าน ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ด้านบุคลากรและการบริหารงานบุคลากร ด้านสภาพแวดล้อมที่ดีเด่นของสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลโรงเรียนรางวัลพระราชทาน ซึ่งการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2.4 ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนมีอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน ด้านศิลปะที่เพียงพอและใช้อย่างเหมาะสม ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยมารตฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 14) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันไช ยงบันทม (2552 : 58) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ประจำนครหลวงเวียงจันทน์มีระบบการบริหารที่ดี มีผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นคนจัดระบบโครงสร้างภายในโรงเรียนรายด้านที่มีการบริหารดีเด่นเหมือนกัน เช่น ด้านการเรียนการสอนที่ดี การบริหารด้านวิชาการก็ดี ด้านสภาพแวดล้อมก็เอื้อต่อการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอนเพียงพอกับนักเรียนและครูสอน มีการบริหารโรงเรียนที่เด่นเหมือนกัน

2.5 ด้านการบริหาร แสดงให้เห็นถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมีแนวคิดลักษณะภาวะผู้นำที่ดี โรงเรียนมีการปฏิบัติหลักสูตรอย่างเป็นปกติ และส่งเสริมการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตรอย่างเป็นปกติ ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยมารตฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 17-18) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ พละจิตต์ (2557 : 18-19) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น : พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนมีภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น วัฒนธรรมในการใฝ่รู้วินัยเด่น ความพึงพอใจในงาน ตัวแบบนวัตกรรม ความมีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับในสังคม สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณวุฒิแตกต่างกันแต่มีทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

2.6 ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการคุ้มครองปกปักรักษาและพัฒนาโรงเรียนชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเช่น กีฬา ศิลปะและอื่น ๆ สอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยมารตฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 19) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล บุญมีทองอยู่ (2556 : 171-173) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง : พบว่า ในมุมมองของชุมชนและโรงเรียนในเครือข่ายต่างเห็นว่า โรงเรียนประชาสุขสันต์ เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา มีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยั่งยืน การทำงานที่มีกระบวนการและมีการวางแผน ดำเนินงานเชิงระบบ คือ ใช้ระบบ PDCA มีระบบการประกันคุณภาพ การบริหาร

ที่เข้มแข็ง จุดเด่น คือ มีความสามัคคีในการทำงาน ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางด้านวิชาการสูง ครูมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐาน

3. ผลจากการศึกษาการคงอยู่ของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น เป็นสภาพการณ์ที่คงความเป็นมาตรฐานในการทำงานที่มีคุณภาพ การมีส่วนร่วมกันในการทำงานระหว่างผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรภายในโรงเรียน ซึ่งปรากฏผลงานและรางวัลต่าง ๆ ที่โรงเรียน ครู นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับจังหวัดจนถึงระดับชาติ และนานาชาติ จนเป็นที่ยอมรับจากสังคมและประชาชนทั่วไป และทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นในการส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 20)

3.1 การคงอยู่ของการบริหารดีเด่นเป็นสภาพการณ์ที่คงความเป็นมาตรฐานในการทำงานที่มีคุณภาพ การทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์ กิจกรรม เป้าหมาย และความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมเป็นไปตามการประเมินของโรงเรียนตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ตามข้อกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ที่สอดคล้องกับกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬา ว่าด้วยมารตฐานคุณภาพการศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 20) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทิพร สาน้อย (2559 : 28-30) ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ได้กำหนดหลักการในการทำงาน 10 ประการ คือ 1) มีการเตรียมการ 2) กำหนดเป้าประเด็นร่วมกัน 3) กำหนดเวลาชัดเจน 4) สร้างสรรค์ความเข้าใจที่ดี 5) ยึดมั่นในหลักการ 6) ใช้ทักษะและประสบการณ์ที่ดีอยู่มาใช้ 7) หาวิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสม 8) ตรวจสอบข้อตกลงของทีมงาน 9) บทบาทการทำงานของทีม และ 10) บทบาทของสมาชิกชัดเจน ซึ่งสรุปให้เห็นว่าผู้อำนวยการที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันแต่มีลักษณะแนวคิดและหลักการในการทำงานของผู้อำนวยการโรงเรียนไม่แตกต่างกัน

3.2 การเป็นครูที่ดี หรือบุคลากรที่ดีภายในโรงเรียนนั้นจะต้องรู้จักเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน และสำคัญที่สุดต้องมีความสุขในการประกอบอาชีพในการเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับข้อกฎหมายของหลักการคุ้มครองโรงเรียนมัธยมศึกษา หมวดที่ 2 ว่าด้วยอำนาจและสิทธิของครู (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. 2013 : 3) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภาวี ตั้งดวงดี (2559 : 97) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูกับประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนประถมส่วนขยายแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ เนื่องจากเมื่อสังคมโลกเปลี่ยนไปผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนเพียงแห่งเดียวแต่สามารถเรียนรู้จากหลายแหล่ง ซึ่งสามารถสรุปได้ 8 ประการ 1) Content ครูต้องมีความรู้ในทักษะที่สอนเป็นอย่างดี 2) Computer Integration ครูต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอน 3) Constructionist ครูผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่าผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง 4) Connectivity ครูต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกันผู้เรียนกับครู 5) Collaboration ครูมีบทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้การร่วมมือระหว่าง

นักเรียนกับครู นักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน 6) Communication ครูต้องมีทักษะการสื่อสารทั้งการบรรยายและการยกตัวอย่าง เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนได้อย่างเหมาะสม 7) Creativity ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 8) Caring ครูต้องมีมุทิตาจิตต่อนักเรียน

4. ผลของการศึกษาจากผลที่ติดตามมาของการบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น คือ

4.1 ภาพลักษณ์ของโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพในทุกด้าน ผลงานของครู นักเรียนและโรงเรียน ระดับจังหวัดและระดับชาติ เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง มีผู้มาศึกษาดูงานในด้านต่าง ๆ จำนวนมา

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนและครู เป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปในสังคม

4.3 ผู้เรียน มีการพัฒนาทุกด้าน รวมทั้งด้านความรู้ ด้านความคิด ด้านทักษะ ผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด ซึ่งสามารถเห็นผลได้จากการสอบแข่งขันของนักเรียนที่ได้ผลสำเร็จกลับมาอย่างต่อเนื่อง

4.4 การบริหารและการจัดการภายในโรงเรียน มีการปรับปรุงการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการปรับโครงสร้างการบริหารบุคลากร มีการยกระดับคุณภาพครู เพิ่มเทคนิคการสอน และกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละงานไว้อย่างชัดเจน

4.5 ผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน มีการสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จากคุณลักษณะ ที่กล่าวไว้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กับ Stogdill (1974, อ้างถึงในจตุรงค์ ธนะสีลังกูร. 2554 : 10) ได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984–1970 จนทำให้สามารถระบุได้ว่าคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางกาย (Physical Characteristics) ได้แก่ เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ 2) ภูมิหลังทางสังคม (Social Background) ได้แก่ มีการศึกษา 3) สติปัญญา (Intelligence) 4) บุคลิกภาพ (Personality) 5) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task–Related Characteristics) 6) ลักษณะทางสังคม (Social Characteristics) ผลการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ที่หลักสูตรและสถานศึกษากำหนด ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ของโรงเรียนและการคงอยู่การบริหารโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ดีเด่น

ข้อเสนอแนะ

การนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติ ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่ที่การวางแผนที่ดีและมีการทรัพยากรที่เอื้อต่อการทำงาน โรงเรียนควรมีการจัดทำทั้งแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการที่มีความสอดคล้องกัน ต้องรายงานผลการดำเนินงานตามแผนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการทำงานในครั้งต่อไปให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้อำนวยการจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล สร้างขวัญกำลังใจและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และผู้อำนวยการควรแต่งตั้งคณะกรรมการการติดตามการประเมินผลการทำงาน และคณะกรรมการภายในโรงเรียนเพื่อประเมินองค์รวมตลอดปีการศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการวิจัยต้องการมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านองค์ความรู้ทางทฤษฎี เพื่อได้ข้อมูลตามความเป็นจริงและลดความคลาดเคลื่อน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ผศ.ดร.ไชยา ภาวะบุตร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ เสนอแนะ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ อันมีคุณค่า ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ สะหวันนะเขต รองผู้อำนวยโรงเรียนมัธยมสมบูรณ์ สะหวันนะเขต และคณะครูทุกท่านและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ และกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ลูก และพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน จนการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **มาตรฐานคุณภาพการศึกษาสำหรับชั้นมัธยมศึกษา.** นครหลวงเวียงจันทน์: โรงพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ. 2013.

จตุรงค์ ธนะสีลังกูร. **ภาวะผู้นำสถานศึกษาของผู้อำนวยการโรงเรียน : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

นนทิพร สาน้อย. **การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาคเหนือตอนล่าง.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร,2559.

ปภาวี ตั้งดวงดี. **คุณลักษณะของครูกับประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนประถมส่วนขยายแห่งหนึ่งในจังหวัดสมุทรสาคร.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.

รัชฎาพร พิมพิชัย. **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2555.

“รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว,” **รัฐธรรมนูญ.** เล่ม 1. หน้า 7–10. 25 มิถุนายน 2003.

วันไช ยงบันทม. **แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสมบูรณ์ สังกัดแผนกศึกษาประจำนครหลวงเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

วิภาดา ศรีเจริญ. **การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเบื้องต้น.** พิษณุโลก: คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, 2554.

สมเกียรติ พละจิตต์. **ภาวะผู้นำทางวิชาการในโรงเรียนดีเด่น : การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2557.

สุชีรา มะหิเมือง. “หลักสูตรพัฒนาความสามารถทางการวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูประจำการ,” **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.** 24(2), หน้า 62-78. 2556.

สุรพล บุญมีทองอยู่. **ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนรางวัลพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง : การวิจัยเพื่อการสร้างทฤษฎีรากฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2556.

Struass, A.L. & Corbin, J.M. **Basic of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory.** California: Sage, 1998.

Weaver, D. **Defintion and Typology.** Paper for S-PSS Workshop INSEAD, 2002.

Yukl, Gary. **Leadership and Organization.** 2nd ed. Englewood Cliff New Jersey: Prentice Hall, 2001.

การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยง เพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบท ภาคเหนือของประเทศไทย

Development of Creative Learning Innovation Through Miang Culture to Promote Green Citizenship in Diverse School Contexts Northern of Thailand

ชรินทร์ มั่งคั่ง[1]
ชวลิต ขอดศิริ[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยง และ 3) การถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย การวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย นักเรียน จำนวน 25 คน ครูประจำการ จำนวน 5 คน และนักศึกษาครู จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ด้วยการแจกแจงความถี่ หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การบรรยายเชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า

1) การสร้างคู่มือและวีดิทัศน์เรื่อง “เหมี้ยง : การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงพื้นที่ในภาคเหนือของไทย” นั้น ได้กำหนดกรอบและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม **“CADDIES Model”** โดยแบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน 2. การวิเคราะห์คู่มือและสื่อวีดิทัศน์ 3. การออกแบบคู่มือและสื่อวีดิทัศน์ 4. การพัฒนาคู่มือและสื่อวีดิทัศน์ 5. การดำเนินการคู่มือและสื่อวีดิทัศน์ และ 6. การประเมินผลการใช้คู่มือและสื่อวีดิทัศน์ ซึ่งคู่มือที่ถูกพัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวศาสตร์พระราชาเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียว และกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ใน 4 หน่วยการเรียนรู้หลัก ได้แก่ 1) เข้าใจ 2) เข้าถึง 3) พัฒนา และ 4) กิจกรรมเสริมการเรียนรู้

[1]อาจารย์สาขาวิชาสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร การสอน และการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
[2]อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเหมี้ยงวัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้น โดยการเข้าใจบริบทของชุมชนและพื้นที่ ซึ่งสะท้อนถึงการเข้าใจสังคมที่ตนอยู่ การคุ้นชินกับวิถีชีวิตเป็นการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ก่อให้เกิดความสามัคคี และการอนุรักษ์ห่วงแหน

3) การถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยง พบว่า เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูประจำการและนักศึกษาครูในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนเชิงพื้นที่และการทำกิจกรรมร่วมกันผ่านสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยง มีการใช้สื่อพื้นบ้านที่เป็นวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้นั้นประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องใช้ที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อันเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดระหว่างโรงเรียน ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, วัฒนธรรมเหมี้ยง, พลเมืองวิถีเขียว, นวัตกรรมการเรียนรู้, นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the 1) Miang Culture literacy through the production of short film “Way of Miang, Way of Sufficiency according to the King Bhumibol’s Science”; 2) to promote learning management according to the King Bhumibol’s Science through the production of cultural media to promote green citizenship and 3) lessons learned concerning the learning management according to the King Bhumibol’s Science through the production of cultural media that promote green citizenship in diverse school contexts, northern of Thailand. This research was a quantitative and qualitative research. The samples consisted of 25 students, 5 in-service teachers, and 5 student teachers, for a total of 30 informants. The research instruments used were a questionnaire, a structured interview, and focus group discussion. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics with frequency distribution, mean, and standard deviation and qualitative data were analyzed by descriptive statistics.

The research findings were as follows:

1) As regards the creation of the manual and video concerning “Miang: Creative Learning Management to Develop Area Based Educational Quality, Northern of Thailand” has defined the framework and procedure for implementing **“CADDIES Model”** activity by dividing into 6 steps as follows: 1. Studying the problem conditions and needs of the community (Context Phase: C), 2.

Analyzing the manual and video media (Analysis Phase: A), 3. Designing the manual and video media (Design Phase: D), 4. Developing the manual and video media (Development Phase: D), 5. Implementing the manual and video media. (Implementation Phase: I), and 6. Evaluating the use of the manual and video media (Evaluation Phase: E). Concerning the developed manual consisted of a lesson plan for learning activity management according to the King Bhumibol's Science through the production of cultural media to promote green citizenship and learning activity management consisted of 4 main learning units as follows: 1) Understanding, 2) Accessing, 3) Developing, and 4) Additional learning activities.

2) As regards the promotion of learning management according to the King Bhumibol's Science through the production of cultural media to promote green citizenship under the different context, northern of Thailand, it was found that the samples had knowledge of Miang culture through the production of short film by understanding the context and areas of communities; reflecting the understanding of their own society; being familiar with their ways of life; adjusting to live together in peace; causing unity; and high conservation value.

3) As regards the lessons learned concerning the learning management according to the King Bhumibol's Science through the production of Miang cultural media, it was found that the The exchange of knowledge between in-service teachers and student teachers in the development of are-based teaching innovation through Miang culture. The use of folk media to promote learning which consists of materials used in daily life. They were useful for the important learning management that was closely related among schools, communities, knowledgeable villagers, and natural resources and environment in the community actually.

Keywords: Creative Learning, Cultural Heritage Miang, Green Citizenship, Learning Innovations, Student Teachers

บทนำ

การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Gold: SDG-13) ในเป้าหมายที่ 13 ได้กล่าวถึง การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ทุกประเทศในโลกได้รับผลกระทบและความรุนแรงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และในขณะนี้ระดับของก๊าซเรือนกระจกในชั้น

บรรยากาศได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าร้อยละ 50 จากระดับในปี พ.ศ. 2533 นอกจากนี้ภาวะโลกร้อนยังเป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระยะยาวกับระบบภูมิอากาศ ซึ่งผลลัพธ์ที่ตามมาอาจไม่สามารถแก้ไขได้ถ้าหากไม่เริ่มดำเนินการตั้งแต่บัดนี้ การเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง และความสามารถในการปรับตัวของมนุษยชาติต่อภูมิอากาศ ประเทศที่เป็นเกาะและมีพื้นที่ติดทะเลอาจถูกน้ำท่วม การเตรียมพร้อมต้องดำเนินควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักรู้ และการบูรณาการมาตรการต่าง ๆ ในนโยบายและกลยุทธ์ระดับชาติ ด้วยเจตจำนงทางการเมืองและการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้ยังคงเป็นเป็นได้ที่จะจำกัดการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกได้ถึง 2 องศาเซลเซียส ที่สูงกว่าระดับยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม สิ่งนี้จำเป็นต้องดำเนินการร่วมกันอย่างเร่งด่วน สำหรับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยเป็นปัญหาที่สะสมมาตั้งแต่อดีต โดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นมาอย่างเป็นรูปแบบ ได้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้กันอย่างมากมาย และเพิ่มขึ้นควบคู่กับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่อย่างจำกัด จึงไม่อาจรองรับการขยายตัวของปริมาณความต้องการได้ แม้จะได้ระบุให้มีการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ก็มิอาจทดแทน การร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้อย่างเพียงพอ จึงเป็นวิกฤติที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของปวงชนชาวไทยโดยตรงมากยิ่งขึ้นทุกขณะ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วน สำคัญและจำเป็นจะต้องดำเนินการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมภายในประเทศและให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ (มูลนิธิการศึกษาไทย 2556: 1-3)

ปัจจุบันสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำลังเป็นปัญหา และเป็นจุดอ่อนของการรักษาฐานการผลิตและให้บริการ รวมทั้งการดำรงชีพที่ยั่งยืน ฐานทรัพยากรธรรมชาติถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ทรัพยากรน้ำยังมีส่วนที่ไม่สามารถจัดสรรได้ตามความต้องการ และมีความเสี่ยงในการขาดแคลนในอนาคต เกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น จากการเข้าถึงและการจัดสรร การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มสูงขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและชุมชนเมือง ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติมีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะอุทกภัยและภัยแล้ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560: 104) “เหมี้ยง” จัดเป็นพืชพื้นถิ่นในแถบภาคเหนือของประเทศไทย ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ ในความเชื่อของชาวล้านนามาตั้งแต่สมัยโบราณมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากเป็นพืชทางวัฒนธรรมที่ใช้ประกอบในพิธีกรรมต่าง ๆ แล้ว เหมี้ยงยังเป็นพืชชีวนิเวศ ที่บ่งชี้ถึงความอุดมสมบูรณ์และความบริสุทธิ์ของผืนป่า เนื่องจากเหมี้ยงนั้นเป็นพืชที่อาศัยใต้ร่มใบของเหล่าแมกไม้ใหญ่ และเติบโตบนพื้นป่าที่ชุ่มชื่น ร่มเย็น ถือได้ว่า “เหมี้ยง” เป็นพืชวัฒนธรรมที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และผืนป่าที่มีคุณค่าต่อทุกลมหายใจของสิ่งมีชีวิตบนโลกใบนี้ การศึกษาคุณค่าของ “เหมี้ยง” จะช่วยให้เกิดความตระหนักถึงบทบาท และหน้าที่ของพลเมืองรุ่นใหม่ในการดูแลรักษาป่า ต้นไม้ ซึ่งเป็นแหล่งขุมทรัพย์สำคัญของประเทศชาติ ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ที่จะช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ และเสริมสร้างมุมมองที่มีต่อ “เหมี้ยง” ในฐานะพืชทางวัฒนธรรมที่สอด

ประสานเข้ากับศาสตร์พระราชา ในการพิทักษ์ รักษาป่าต้นน้ำ ที่จะสืบสานพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” อย่างยั่งยืน (เฉลิมชนม์ บุญเกียรติสกุล, 2550: 2)

ดังนั้น คณะผู้วิจัย จึงพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย โดยมีการรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้น การจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบท และถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยง ด้วยเหตุผลข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงต้องการใช้แนวคิดการศึกษาสังคมที่เน้นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อการจัดการเรียนรู้เรื่องเหมี้ยงที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมเชิงพื้นที่ โดยมีอุดมคติวิทยาเกี่ยวกับความต้องการผู้เรียน ครู และนักศึกษาครูเป็นสำคัญ มาสู่การออกแบบคู่มือเหมี้ยง และผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่องเหมี้ยงที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์เชิงพื้นที่เป็นฐาน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” ในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย

2. เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย

3. เพื่อถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และครูประจำการในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบท ในภาคเหนือของไทย และนักศึกษาครูในสถาบันการผลิตครูภาคเหนือ

ตัวอย่างวิจัย ได้จากอาสาสมัคร (Volunteers) ที่สนใจสมัครเข้าร่วมโครงกาผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา”ประกอบด้วย 5 โรงเรียน ซึ่งมีบริบทแตกต่างกัน ได้แก่ บริบทที่ 1 เป็นโรงเรียนชนบทที่ตั้งอยู่ในแหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่าเหมี้ยง จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง และโรงเรียนสะเมิงพิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ บริบทที่ 2 เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ชานเมืองและเคยมีประสบการณ์ในแหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่าเหมี้ยง จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนแม่ริมวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ และ โรงเรียนสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ บริบทที่ 3 คือ โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองและไม่เคยมีประสบการณ์ในแหล่งเรียนรู้พื้นที่ป่าเหมี้ยง จำนวน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนสารสาสน์วิเทศเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ รวมนักเรียนจำนวน 25 คน ครูประจำการที่ดูแลนักเรียน จำนวน 5 คน และนักศึกษาครูที่ลงเรียนในรายวิชา 071418 การค้นคว้าอิสระทางสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปีการศึกษา 2561 จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1. แบบสอบถาม ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ความต้องการในการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบท โดยมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ส่วน ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. คู่มือเหมี้ยง: การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงพื้นที่ในภาคเหนือของไทย มีขั้นตอน ดังนี

2.1 กำหนดเนื้อหาคู่มือเหมี้ยง : การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเชิงพื้นที่ในภาคเหนือของไทย เป็น 4 หน่วย ประกอบด้วย หน่วยที่ 1 เข้าใจ ประกอบด้วยแผนย่อย จำนวน 8 แผน หน่วยที่ 2 เข้าถึง ประกอบด้วยแผนย่อย จำนวน 10 แผน หน่วยที่ 3 พัฒนา ประกอบด้วยแผนย่อย จำนวน 3 แผน หน่วยที่ 4 กิจกรรมเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 8 กิจกรรม โดยนำคู่มือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบ

2.2 นำคู่มือที่ปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยการทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) มีค่าเท่ากับ 0.94 และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม เรื่อง ศาสตร์พระราชา: การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย เป็นสกัดองค์ความรู้โดยการให้ตัวแทนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมสนทนา เพื่อถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบท วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลในแบบสอบถามโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการสนทนากลุ่มจะนำความคิดเห็นที่ได้ จากการสนทนามาสรุปผลและอธิบายถึงศาสตร์พระราชา : การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ (Descriptive Interpretation)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลของการรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” ในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย ดังนี้

การรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” ในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย ในบริบทปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการและผลผลิต พบว่า 6 กิจกรรม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ด้านการอนุรักษ์น้ำ ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = 0.75) กิจกรรมที่ 2 ด้านการรักษาความสะอาดและดูแลพื้นที่สีเขียว ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = 0.77) กิจกรรมที่ 4 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ($\overline{X}$ = 3.56, S.D. = 1.12) กิจกรรมที่ 5 ด้านการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.96) กิจกรรมที่ 6 ด้านการเป็นพลเมืองดีของโลก ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.87) และกิจกรรมที่ 7 ด้านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.09, S.D. = 0.82) ส่วนอีก 1 กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมที่ 3 ด้านการจัดการขยะ ($\overline{X}$ = 3.47, S.D. = 0.91) แสดงดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงบริบทปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการและผลผลิต

กิจกรรม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	การจัดอันดับ
◆ ด้านการอนุรักษ์น้ำ	4.36	0.76	มาก	1
◆ ด้านการรักษาความสะอาดและดูแลพื้นที่สีเขียว	4.14	0.77	มาก	2
◆ ด้านการเป็นพลเมืองดีของโลก	4.09	0.87	มาก	3
◆ ด้านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	4.09	0.82	มาก	3
◆ ด้านการอนุรักษ์พลังงาน	4.03	0.96	มาก	4
◆ ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	3.56	1.12	มาก	5
◆ ด้านการจัดการขยะ	3.47	0.91	ปานกลาง	6
โดยรวม	3.96	0.89	มาก	-

จากข้อมูลตารางที่ 1 บริบทปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการและผลผลิต โดยผ่านกิจกรรม ทั้ง 7 ด้าน พบว่า กิจกรรมที่จัดอยู่ใน อันดับ 1 ด้านการอนุรักษ์น้ำ อันดับ 2 ด้านการรักษาความสะอาดและดูแลพื้นที่สีเขียว อันดับ 3 ด้านการเป็นพลเมืองดีของโลก และด้านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ อันดับ 4 ด้านการอนุรักษ์พลังงาน อันดับ 5 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และอันดับ 6 ด้านการจัดการขยะ ซึ่งภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่า ($\overline{X}$ = 3.96)

2. ผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียว ปรากฏผลดังนี้

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับเหมี่ยง โดยเหมี้ยงจัดได้ว่าเป็นพืชที่อาศัยอยู่ในป่าร่วมกับต้นไม้ใหญ่ เหมี้ยงจัดได้ว่าเป็นชาพันธุ์อัสสัม นำมาบริโภคของคนในภาคเหนือของประเทศไทย แปรรูปโดยการนึ่งและนำไปหมัก เพื่อสร้างมูลค่าในการแลกเปลี่ยน ในอดีตนั้นถูกใช้ในพิธีกรรม ความเชื่อของคนในล้านนา และเครื่องเซ่นไหว้ เหมี้ยงจัดได้ว่าเป็น “ชาป่า” โดยนำใบชาไปหมัก หรือจะนำไปใช้บริโภค อุปโภค เมื่อนำมาคั้นแล้วจะมีสีส้มแก่คล้ายชาเย็น แต่กระบวนการทำเหมี้ยงคือ การนำไปหมักเพื่อเป็นการถนอมอาหารและรักษารสชาติและจัดได้ว่าเป็นอาหารว่างหลังอาหาร อมเหมี้ยงเพื่อล้างปาก ช่วยลดความเผ็ดและเค็มที่ค้างในปาก อีกทั้งสร้างบรรยากาศในการคุยกันระหว่างคนในครอบครัวช่วงหลังอาหาร โดยการเคี้ยวเล่นของผู้สูงอายุช่วยให้กระปรี้กระเปร่า ในปัจจุบันนิยมนำเหมี้ยงมาปรุงแต่งรสชาติ มีทั้งเหมี้ยงส้ม (เปรี้ยว) และเหมี้ยงหวาน วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” ในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทช่วยส่งเสริมพลเมืองในพื้นที่ โดยการเข้าใจบริบทของชุมชนและพื้นที่ การตีความเหมี้ยง ใบไม้สีเขียวในมุมมองที่แตกต่างกันนี้ สะท้อนถึงการเข้าใจสังคมที่ตนอยู่ การคุ้นชินกับวิถีชีวิตเป็นการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ก่อให้เกิดความสามัคคี และการอนุรักษ์ห่วงแหนในสิ่งที่ตนพึ่งมี ช่วยให้ผู้ผลิต (นักเรียนได้เรียนรู้ วิถีเหมี้ยง หรือความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนทางภาคเหนือของประเทศไทย และยังช่วยให้ผู้ผลิตได้เห็นความแตกต่างเชิงพื้นที่ที่หล่อหลอมวิถีเหมี้ยงที่ต่างกัน ส่งเสริมให้พลเมืองตระหนักถึงความสำคัญของเหมี้ยงที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนา ส่งเสริมให้พลเมืองในพื้นที่เกิดความตื่นตัวและร่วมมือกันสร้างผลงาน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม นักเรียนได้ประโยชน์จากการรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “วิถีเหมี้ยง วิถีพอเพียง ตามศาสตร์พระราชา” ในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบท ส่วนใหญ่มีความต้องการในการเรียนรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงที่สื่อผ่านออกมาในรูปแบบบริบทที่หลากหลาย จะทำให้นักเรียนเห็นถึงลักษณะการตีความและการใช้เหมี้ยงที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่เกิดจากความหลากหลายของลักษณะพื้นที่ผู้คน ความเชื่อและเศรษฐกิจ นักเรียนเกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมเหมี้ยงในมุมมองต่าง ๆ ของพื้นที่แตกต่างกันว่ามีวัฒนธรรมร่วมหรือต่างกัน เนื่องจากแต่ละบริบทได้เห็นถึงความสำคัญของเหมี้ยงในพื้นที่ภาคเหนือ และเหมี้ยงในท้องถิ่นของตนเอง โดยอยากให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการที่สำคัญของการผลิตสื่อ ตั้งแต่กระบวนการลงพื้นที่ การวางแผนการผลิตสื่อและนำเสนอ เพื่อเป็นทักษะที่ดีต่อไปในอนาคต การนำศาสตร์พระราชามาบูรณาการการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้นนั้น จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการนำศาสตร์พระราชา “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาปรับใช้ในการทำความเข้าใจกับสิ่งหนึ่ง ๆ อย่างลึกซึ้ง มีการลงมือปฏิบัติซึ่งเป็นทักษะสำคัญอย่างหนึ่งในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ อีกทั้งยังทำให้ได้เข้าถึงชุมชนที่เป็นพื้นฐานของเด็ก ๆ ทำให้เด็กไม่ห่างไกลชุมชนของตน ควรใช้สื่อเทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ชิ้นงานผ่านการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ผ่านการออกแบบสื่อภาพยนต์สั้น และการแก้ปัญหาจากการทำงานร่วมกัน อีกทั้งช่วยส่งเสริมเทคโนโลยีและอนุรักษ์พืชพันธุ์ท้องถิ่นของตนเอง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นถึง

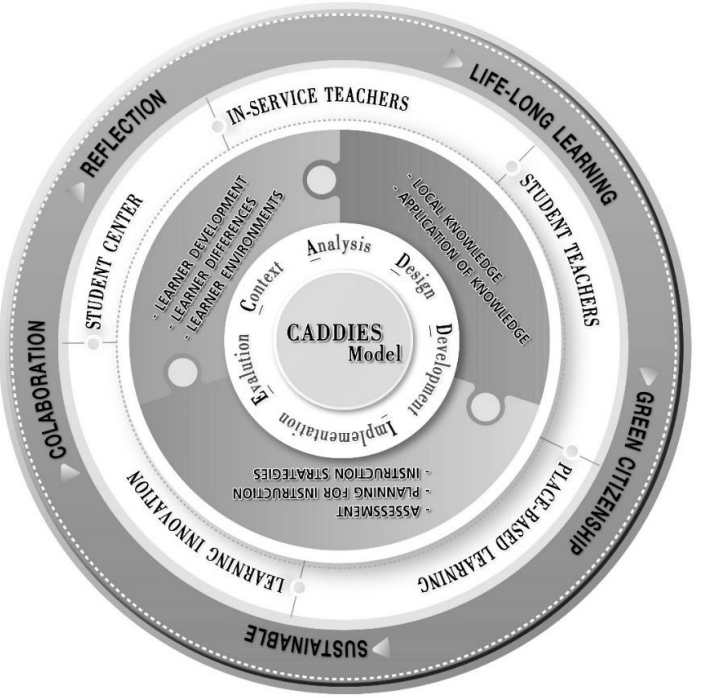
ความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีและยังอนุรักษ์ภูมิปัญญา สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น (เหมี้ยง) ช่วยเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน การสนับสนุน หรือให้ความร่วมมือในการจัดทำคู่มือและสื่อวีดิทัศน์ เรื่อง การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบท พบว่า ส่วนใหญ่มีความต้องการ ทั้งนี้ บทบาทของผู้สอน เรื่อง การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบท พบว่า อยากให้ครู วิทยากรท้องถิ่น และการนำสื่อวีดิทัศน์มาช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพราะไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งดีที่สุด การดึงมุมมองของแต่ละอันมาสรุปรวมจะทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น อีกทั้งเป็นการส่งผ่านองค์ความรู้ที่ครบทุกด้าน ทั้งนี้ครูจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญและสร้างแรงบันดาลใจกับผู้เรียนได้มากที่สุด

3. ผลการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียว ปรากฏผลดังนี้

การถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า การนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับรากฐานของการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามทฤษฎีการเรียนรู้แนวปัญญานิยม จึงสามารถนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอนในระบบห้องเรียนปกติ ผ่านกระบวนการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ทางสังคมศึกษา ซึ่งเป็นการต่อยอดกรอบแนวคิดการพัฒนาครูนักปฏิบัติที่ได้สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการแบบองค์รวมสู่การพัฒนาครูเพื่อท้องถิ่น โดยใช้แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้ตระหนักถึงภาวะทั้งหมดในชีวิตของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา การรู้คิด และสุนทรียภาพ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ร่วมกันอภิปราย ตั้งคำถามและคิดไตร่ตรองผลของการกระทำที่สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาชีวิต การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของครูประจำการกับนักศึกษาวิชาชีพครู จึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้หลังการปฏิบัติ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาทักษะความเป็นครูมืออาชีพ การทบทวนกระบวนการและผลของงานหลังการปฏิบัติแล้ว การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในบรรยายกาศที่อิสระเท่าเทียม ชื่นชมยินดี เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ คิดบวกจะส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงมุมมองที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย นำไปสู่การสรุปบทเรียนและการเรียนรู้หลังปฏิบัติ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลงานอย่างสร้างสรรค์ และรังสรรค์ชิ้นงานผ่านสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือ จากแนวทางการเรียนรู้หลังการปฏิบัติของนักศึกษาครูจึงเป็นกระบวนการสร้างพื้นที่สังคมใหม่ ที่เอื้อต่อการคิดร่วมกันอย่างเสมอภาค การแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำไปสู่การคิดร่วมกัน ฟังซึ่งกันและกัน ความคิดที่ดีเกิดจากการฟังที่มีคุณภาพ ถูกปรับแต่งความคิดจากเพื่อนสมาชิกด้วยกัน รับรู้ความคิดและความรู้สึกเชิงบวกเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ที่ต่อยอด เป็นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้หลังการปฏิบัติที่มีเป้าหมายเพื่อสลายความเป็นอัตตาในตัวตน ทั้งนี้การผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชา ซึ่งได้ผลิตสื่อวีดิทัศน์โดยยึดหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยใช้หลักการทรงงานฯ มีทั้งสิ้น จำนวน 23 ข้อ ซึ่งในการผลิตสื่อครั้งนี้ ได้นำหลักการทรงงานมาปรับใช้ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ 1)

จะทำอะไรต้องศึกษาข้อมูลให้เป็นระบบ 2) ทำตามลำดับขั้นตอน 3) ภูมิสังคม (ภูมิศาสตร์และสังคมศาสตร์) 4) ทำงานแบบองค์รวม 5) รู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 6) การมีส่วนร่วม 7) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 8) ปลูกป่าในใจคน 9) การทำงานอย่างมีความสุข และ 10) ความเพียร โดยการผลิตสื่อได้นำเสนอโครงเรื่องเนื้อหาที่สะท้อนถึงบริบทสภาพจริงของเหมี้ยง จำนวน 3 โรงเรียน และอีก 2 โรงเรียน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนที่ไม่เคยได้สัมผัสกับเหมี้ยงในชีวิตจริง แต่เกิดการเรียนรู้ผ่านสื่อวีดีทัศน์เหมี้ยงกับโรงเรียนที่ได้สัมผัสกับเหมี้ยงโดยตรงตลอดจนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการทำกิจกรรมร่วมกันผ่านกิจกรรมเหมี้ยง โดยการผลิตสื่อนั้นได้ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน อาทิ การใช้โทรศัพท์มือถือของตนเองที่มีอยู่ การผลิตสื่อจากเครื่องมือที่มีอยู่ในโรงเรียน แหล่งวิทยาการเรียนรู้ในชุมชนของตนเอง อาทิ หนังสือ สารานุกรม จากแหล่งเรียนรู้ในห้องสมุด บทความวิจัย บทความวิชาการ การสืบค้นจากทางอินเทอร์เน็ต ป่าชุมชนที่มีต้นเหมี้ยง การสอบถามจากปราชญ์ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้รู้ต่าง ๆ ล้วน เป็นบุคคลสำคัญที่ให้องค์ความรู้เกี่ยวกับเหมี้ยงได้เป็นอย่างดีในท้องถิ่น อันเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดระหว่างโรงเรียน ชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย จากการวิจัยเรื่อง ศาสตร์พระราชา : การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยง เพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในโรงเรียนพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้จากการวิจัยซึ่งสามารถนำมาสรุปเป็นแผนภาพที่ 1 ได้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 “CADDIES Model”

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยศาสตร์พระราชา : การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านวัฒนธรรมเหมี้ยงเพื่อส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรม 1) ด้านการอนุรักษ์น้ำ 2) ด้านการรักษาความสะอาดและดูแลพื้นที่สีเขียว 3) ด้านการจัดการขยะ 4) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม 5) ด้านการอนุรักษ์พลังงาน 6) ด้านการเป็นพลเมืองดีของโลก และ 7) ด้านการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักวิชาการที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ได้จริง แนวทางดังกล่าว มีความตรงตามหลักวิชาการ เนื่องมาจากสอดคล้องกับแนวคิดของ สฤณี อาชวานันทกุล (2555); ปริญรัตน์ เลี้ยงเจริญ (2557) ในเรื่อง คุณค่าเศรษฐศาสตร์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ 4 มิติ ได้แก่ 1) การเป็นแหล่งเสบียง เช่น อาหาร ไม้ ของป่า น้ำสมุนไพร 2) การควบคุมกลไกของระบบ เช่น ร่มเงา ฟอกอากาศ กันภัยพิบัติ กรองน้ำ ยึดเกาะดิน ผสมเกสร กำจัดศัตรูพืช 3) การเป็นที่อยู่อาศัยและหลบภัยของสิ่งมีชีวิต เช่น ถิ่นอาศัย พื้นที่หาอาหารของสิ่งมีชีวิต แหล่งเพาะพันธุ์ แหล่งพันธุกรรมพืชและสัตว์ และ 4) ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยว การสร้างผลงานทางศิลปะ ทั้งนี้รูปแบบและแนวคิดของเศรษฐศาสตร์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย 1) คุณค่าที่ได้รับการยอมรับ 2) คุณค่าที่พิสูจน์ได้ และ 3) คุณค่าที่ประเมินค่าได้ ในประเด็นนี้ กิดานันท์ มลิทอง (2543) เห็นว่า จุดเด่นของวีดิทัศน์ และข้อดีที่ใช้วีดิทัศน์ในการเรียน

การสอน สามารถติดต่อส่วนที่ไม่ต้องการหรือเพิ่มเติมส่วนใหม่ลงไปทั้งนี้ ลักษณะการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาผ่านการผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทยนั้น เป็นการเข้าใจบริบทของชุมชนและพื้นที่ การตีความเหมี้ยง ใบไม้สีเขียวในมุมมองที่แตกต่างกันนี้สะท้อนถึงการเข้าใจสังคมที่ตนอยู่ การคุ้นชินกับวิถีชีวิตเป็นการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ก่อให้เกิดความสามัคคี และการอนุรักษ์ห่วงแหนในสิ่งที่ตนพึ่งมี ช่วยให้ผู้ผลิตที่เป็นนักเรียนได้เรียนรู้วิถีเหมี้ยง หรือความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ความเชื่อที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนภาคเหนือ และยังช่วยให้ผู้ผลิตได้เห็นความแตกต่างเชิงพื้นที่ ที่ได้หล่อหลอมวิถีเหมี้ยงที่ต่างกัน ส่งเสริมให้พลเมืองตระหนักถึงความสำคัญของเหมี้ยงที่เกี่ยวข้องกับชาวล้านนา ส่งเสริมให้พลเมืองในพื้นที่เกิดความตื่นตัวและร่วมมือกันสร้างผลงาน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคม ด้วยการนำศาสตร์พระราชามาบูรณาการการจัดการเรียนรู้วัฒนธรรมเหมี้ยงผ่านการผลิตสื่อภาพยนตร์สั้น ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ขณะที่ วุฒิ วรวิทย์พินิต, วรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า รูปแบบการพัฒนาจะต้องดำเนินควบคู่ไปกับภูมิปัญญาเป็นความรู้ดั้งเดิมอันประกอบไปด้วยคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้าน ไม่ได้แบ่งแยกเป็นส่วน ๆ หากแต่ทุกอย่างมีความสัมพันธ์กับการทำมาหาเลี้ยงชีพ จากมุมมองของนักเรียน ครูประจำการที่ดูแลโครงงานนักเรียน และนักศึกษาครู ชี้ให้เห็นว่าแนวทางทั้ง 7 กิจกรรมนั้น มีความเหมาะสม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแนวทางดังกล่าวเป็นวิธีที่ปฏิบัติไม่ขัดต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรมและสภาพสังคมในพื้นที่ อีกทั้งโรงเรียน ได้ส่งเสริม/สนับสนุนในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นฐานที่สำคัญส่งผลต่อการบูรณาการในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจน

2. การผลิตสื่อวัฒนธรรมเหมี้ยงที่ส่งเสริมพลเมืองวิถีเขียวในพื้นที่ต่างบริบทภาคเหนือของประเทศไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาซึ่งได้ผลิตสื่อวีดิทัศน์โดยยึดแนวคิด หรือหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” โดยใช้หลักการทรงงานฯ สอดคล้องกับ Griswold, B. B. (1966); Baron & Welsh, (1952) ที่พบว่าบุคคลดังกล่าวจะมองเห็นลู่ทางที่จะแก้ปัญหาได้ดีกว่า เนื่องจากมีความตั้งใจจริง มีการรับรู้เร็วและง่าย และมีแรงจูงใจสูง กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคนที่มีความคิดสร้างสรรค์นั้น ชอบคิดอย่างซับซ้อนและสนุกตื่นเต้นกับการค้นคว้าสิ่งต่าง ๆ ตลอดเวลา จนเป็นที่ประจักษ์ต่อนานาอารยประเทศ ทำให้เกิดองค์ความรู้สำคัญคือ “ศาสตร์พระราชา” ซึ่งในศาสตร์พระราชา มีหลักวิชาต่าง ๆ ทั้ง สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ปนกันอยู่ เพราะไม่ใช่ศาสตร์ที่ใช้สอบหรือได้รับปริญญาแต่เป็นสิ่งที่พัฒนาประเทศ หากเราได้ศึกษาศาสตร์พระราชาเป็นระบบอย่างเป็นขั้นตอนจะทำให้เกิดประโยชน์มหาศาล ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างในการพัฒนา และทรงให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้อยู่ได้โดยการพึ่งพาตนเอง มีความพออยู่ พอกิน อีกทั้งได้ตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือเรียกว่า “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” ทั้งทุกภูมิภาคในประเทศไทย โดยมีพระราชประสงค์ที่ให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษาทดลอง วิจัย เพื่อหารูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ในบริเวณต้นน้ำเหมาะสมและเผยแพร่ให้ราษฎรนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. คณะกรรมการแต่ละสถานศึกษาร่วมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายนอก

2. ครูควรติดตามและประเมินผลการใช้คู่มือเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบว่า บริบทแต่ละท้องถิ่นมีความเหมาะสม หรือต้องปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาหน่วยใด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดแผนนโยบายให้นำคู่มือ ศาสตร์พระราชา: การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ไปใช้เป็นฐานในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในอนาคต

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบ เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับชั้นประถมศึกษา ในครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์จากที่ปรึกษาการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร.เกตุ กรุดพันธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย โขนงนุช และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภก.เฉลิมพงษ์ แสนจุ้ม ศูนย์ความเป็นเลิศพหุวิทยาการเกี่ยวกับเหมี้ยง (Center of Excellent for Multidisciplinary Approach to Miang) ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินคู่มือ/เครื่องมือ โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนการวิจัยจากโครงการย่อย “นวัตกรรมการใช้ประโยชน์จากเหมี้ยงเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่” และกัลยาณมิตรทุกท่านเป็นอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กิดานันท์ มลิทอง. **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

เฉลิมชนม์ บุญเกียรติสกุล. **ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพของอาหารธรรมชาติในป่าเมี่ยง : กรณีศึกษา บ้านปางมะโอ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่.** เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

ปริญรัตน์ เลี้ยงเจริญ. **TDRI เสนอทางเลือกกลไกการเงินจัดการพื้นที่ป่าอนุรักษ์.** ประชาไทย. [ระบบออนไลน์] Available: http://www.prachatai.com/journal/2013/07/47742, 2557.

มูลนิธิการศึกษาไทย. **รายงานศึกษาวิจัยผลกระทบและพัฒนาการของสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนอีโคสคูล.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.พ., 2556.

วุฒิ วรวิทย์พินิต, วรรณวีร์ บุญคุ้ม และนรินทร์ สังข์รักษา. การพัฒนารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้วิถีเมืองเพชรตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสาร Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษย์ศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลป์.** 10(2), 1657-1674. 2560.

สฤณี อาชวานันทกุล. **ทฤษฎีการเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม-เครื่องมือใหม่ในการอนุรักษ์.** ไทยพับลิก้า. [ระบบออนไลน์] Available: http://thaipublica.org/2012/02/payment-for-ecological Services/, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12, สำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.

Baron, F. & Welsh, G. Artistic perception as a possible factor in personality style: Its Measurement by a figure preference test, **Journal of Psychology.** 33, 199-233, 1952.

Griswold, B. B. Assessed creative potential, vocabulary level, and sex as predictors of use of incidental cues in verbal problem solving. **Journal of Personality and Social Psychology.** 4(4): 423-431, 1966.

นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี

Folk Dance Innovation, University "Fon Ubon Ratchathani Rajabhat Yon Yin Thin Ratchathani"

ธรชญา ภูมิจิโรจ[1]
Thornchaya Phoomjiroj[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2. เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่น ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ในแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า

"มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น" จากปณิธานของมหาวิทยาลัย นอกจากความเป็นเลิศทางวิชาการแล้วมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจึงได้รับการขนานนามว่า "มหาอำนาจทางวัฒนธรรม" เป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีการเติบโตและมีผลงานทางด้านนาฏยศิลป์พื้นบ้านอย่างโดดเด่นและต่อเนื่องตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2522 มีการแสดงพื้นบ้านในรูปแบบหมอลำหมู่คณะไทยสามัคคี จนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในและต่างประเทศ จึงนับว่าเป็นผลสำเร็จในการเผยแพร่ในฐานะทูตทางวัฒนธรรมทางประเทศไทยอีกส่วนหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2533 ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์สังข์เงิน สาขาเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจากกรมประชาสัมพันธ์ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี มีที่มาจากแรงบันดาลใจที่ได้สัมผัสระบบการพัฒนาส่งเสริม การสืบทอด และการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดลายเพลง 4 ทำนอง ได้แก่ ทำนองขับโสม ทำนองมหาชัย/คอนสะหวัน ทำนองขับทุ้ม และทำนองลาวแพน ใช้วงโปงลางบรรเลงประกอบการแสดง การออกแบบและกำหนดการแต่งกายมีที่มาจากเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราธานี ในด้านองค์ประกอบของสัญลักษณ์ สี และรูปแบบท่ารำมีแนวคิดและแรงบันดาลใจจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยและท่ารำแม่บทอีสานซึ่งนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดท่ารำโดยใช้พื้นฐานแนวคิดแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ท่าฟ้อนมีมาจากวัฒนธรรมร่วมไทย-ลาว และกำหนดแนวคิดท่ารำให้มีเอกลักษณ์เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว มีลักษณะการแปรแถวทั้งหมด 17 ลักษณะ และมีการตั้งซุ้มรวมกลุ่มกันในช่วงท้ายของการแสดง

[1] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

[2] Faculty of Education Ubonratchathani Rajabhat University

คำสำคัญ : นวัตกรรม, นาฏยลักษณ์, นาฏยศิลป์พื้นบ้าน

Abstract

The research Folk Dance Innovation, University “ Fon Ubon Ratchathani Rajabhat Yon Yin Thin Ratchathani” aimed to: 1. to study the development of folk dance of Ubon Ratchathani Rajabhat University 2. To create innovative folk dance at Ubon Ratchathani Rajabhat University. The data was collected from documents and field data in a qualitative research model Presentation of descriptive analysis.

The study results revealed that "Ubon Ratchathani Rajabhat University is a higher education institution that creates wisdom for local development" from the university's aspirations. In addition to academic excellence, Ubon Ratchathani Rajabhat University has been called "Cultural Superpower" is a tertiary educational institution that has grown and has outstanding folk dance performance since 1979. There are folk performances in the form of Mor Lam group. Thai Unity until being accepted by both domestic and foreign society Therefore, it was considered successful in publishing as a cultural ambassador in Thailand, partly in the year 1990, receiving the award of the Relation of Sang Ngern. Folk art and culture branch from the Public Relations Department

“ Fon Rajabhat Ubon Yon Yin Thin Ratchathani” is a source of inspiration to experience the development system to promote the inheritance and conservation of folk dance performing arts of Ubon Ratchathani Rajabhat University. Has determined 4 melodies, including Khab som, Mahachai/Chon sawan, Khab Thum and Lao Pan. Use Pong Lang to perform the show the design and the dress code are derived from the identity of Ubon Ratchathani Province. In the composition of symbols, colors and styles In addition, the dance has come from the Thai-Lao joint culture. And define the concept of dance to be unique and unique There are a total of 17 variants in the lineup, and there is a group set up at the end of the show.

Keywords: innovation, Identity of Performing Arts, Performing Arts

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้พัฒนาและยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นต่ำขึ้นในโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลซึ่งมีการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานีในความดูแลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปีพ.ศ.2490เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานีขึ้นต่อมาได้จัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรจังหวัดหลักสูตรประโยคครูมูลหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป.) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา (ป.กศ) ในปี พ.ศ. 2499 เริ่มโครงการฝึกหัดครูชนบทซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การยูเนสโก (Thailand Unesco Rural Teachers Education Project) หรือTURTER ต่อมาปีพ.ศ.2501 ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูอุบลราชธานีเปิดสอนถึงระดับป.กศ.สูงหลักสูตรประโยคครูประถม (ป.ป) ปี พ.ศ. 2517 ได้เปิดสอนระดับปริญญาตรีตามพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู พ.ศ. 2518 จากนั้นมีการจัดตั้งวิทยาลัยชุมชนชั้นในวิทยาลัยครูอุบลราชธานีชื่อ "วิทยาลัยครูอุบลราชธานี" ในปี พ.ศ. 2527 ต่อมาใน ปี พ.ศ. 2535 ได้ใช้นามพระราชทานว่า "สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี" และได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2547 (คู่มือการศึกษาปีการศึกษา 2559 2559 : 3-6) จากปณิธานของมหาวิทยาลัย “มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” กล่าวถึงมหาวิทยาลัยท้องถิ่นมุ่งส่งเสริมและจัดการเรียนการสอนให้กับเยาวชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะในเขตจังหวัดอุบลราชธานี อำนาจเจริญยโสธร ศรีสะเกษ (บางส่วน) ตลอดจนประเทศใกล้เคียงที่มีการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาทิ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา เวียดนาม บรูไน เป็นต้น นอกจากความเป็นเลิศทางวิชาการแล้วมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจึงได้รับการขนานนามว่า “มหาอำนาจทางวัฒนธรรม” (อารี หลวงนา สัมภาษณ์ 25 กันยายน 2561)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีการเติบโตและมีผลงานทางด้านนาฏยศิลป์พื้นบ้านอย่างโดดเด่นและต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 กระทั่งถึงปัจจุบันซึ่งเป็นที่รู้จักในวงการศึกษาภายใต้หลักสูตรนาฏศิลป์ ปัจจุบันเป็นหลักสูตรนาฏศิลป์และการละคร มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จากการจัดการเรียนการสอนทำให้การแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านเติบโตอย่างก้าวกระโดดและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในและต่างประเทศ นาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีนั้นได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการเสพงานศิลปะในแขนงนี้ ตลอดระยะเวลา 37 ปีที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมิได้หยุดการสร้างสรรค์งานด้านนาฏยศิลป์พื้นบ้านหากแต่ยังคงรับใช้สังคมอยู่เรื่อยมาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นมหาอำนาจทางวัฒนธรรม ทางนาฏยศิลป์พื้นบ้านอย่างแท้จริง

จากความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบทอดนาฏยลักษณ์ที่บูรพาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้สร้างสรรค์ประดิษฐ์คิดค้นงานนาฏยศิลป์พื้นบ้านขึ้นอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยผู้วิจัยจะมุ่งเน้นการศึกษานาฏยลักษณ์ของนาฏศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการรวบรวมข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอีกทั้งยังเป็นแนวทางอนุรักษ์และสืบทอดปลูกฝังความรักในศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนสร้างคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาหาความรู้และเป็นแบบอย่างในการสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์พื้นบ้านสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2. เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 13 คน ดังนี้

1.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการออกแบบสร้างสรรค์ นักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน

1.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ประกอบด้วย ศิษย์เก่า ผู้ที่มีบทบาทและได้รับการถ่ายทอดการแสดง จำนวน 5 คน

1.3 กลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) ประกอบด้วย ผู้ชมการแสดงจำนวน 5 คน

แบบสำรวจ ใช้แบบสำรวจชนิดไม่มีส่วนร่วมเพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของการแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป

แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured Interview) ให้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มบุคคลทั่วไป

แบบสังเกต (Observation) ประกอบด้วย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ใช้สังเกตวิธีการ กระบวนการ และองค์ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้สังเกตสภาพสถานการณ์ทั่วไป ได้แก่ การดำเนินกิจกรรม การฝึกซ้อมก่อนออกแสดง การร่วมสังเกตในการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ

การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จัดขึ้นเพื่อใช้ในการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ กลุ่มบุคคลทั่วไป และกลุ่มที่สนใจทั่วไป

การเก็บข้อมูลจากเอกสาร เป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวข้องกับนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีเกี่ยวกับนาฏยศาสตร์แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับนาฏยศิลป์ องค์ประกอบของนาฏยประดิษฐ์ ความรู้

ทั่วไปของนาฏยศิลป์พื้นบ้านและงานวิจัยเกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศโดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ในห้องสมุดหน่วยงานราชการต่าง ๆ และอินเตอร์เน็ต

การเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำการเก็บข้อมูลตามโดยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลโดยวิธีการต่าง ๆ การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

การจัดกระทำข้อมูล นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการอบรมเชิงปฏิบัติ การตรวจสอบความถูกต้องตามประเด็นที่วางไว้ นำข้อมูลมาสังเคราะห์จำแนกหมวดหมู่และประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์เรียบเรียงแบ่งกลุ่มจัดประเภทเพื่อให้เห็นองค์รวมและลักษณะเด่นของนาฏยลักษณ์ จากนั้นจึงดำเนินการวิเคราะห์รูปแบบแนวความคิดองค์ประกอบของการแสดง โดยใช้ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์และการสร้างสรรค์งานด้านนาฏยศิลป์ไทยเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุดฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ภูมิหลังการเกิดนาฏยศิลป์พื้นบ้าน “มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” จากปณิธานของมหาวิทยาลัยกล่าวถึงมหาวิทยาลัยท้องถิ่นมุ่งส่งเสริมและจัดการเรียนการสอน นอกจากความเป็นเลิศทางวิชาการแล้วมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจึงได้รับการขนานนามว่า “มหาอำนาจทางวัฒนธรรม” (อารี หลวงนา สัมภาษณ์ 24 กันยายน 2561) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่มีการเติบโตและมีผลงานทางด้านนาฏยศิลป์พื้นบ้านอย่างโดดเด่นและต่อเนื่องมาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2522 และเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในและต่างประเทศในการผลิตผลงานทางด้านการแสดง จังหวัดอุบลราชธานี มีอัตลักษณ์ทางด้านศิลปะการแสดงพื้นบ้านอีกชนิดหนึ่ง คือ หมอลำ และผู้ที่ได้รับการคัดเลือกมาเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงพื้นบ้านหมอลำ 7 ท่าน บรรพชนชาวอุบลราชธานี มีการแสดงพื้นบ้านอยู่ 3 ลักษณะ คือ ดนตรี การขับร้อง ฟ้อนรำ สำหรับดนตรีในอดีตมีทั้งการบรรเลงล้วน ๆ และการบรรเลงประกอบการร้องและการฟ้อนรำ แคนเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด อุบลราชธานีจึงได้ชื่อว่าเป็นถิ่น "ดอกคูณเสียงแคน" (ธนเดช ธีระเลิศนาม สัมภาษณ์ 18 พฤษภาคม 2561) ตลอดระยะเวลา 37 ปีที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมิได้หยุดการสร้างสรรค์งานด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านหากแต่ยังคงรับใช้สังคมอยู่เรื่อยมาจึงอาจเรียกได้ว่าเป็นมหาอำนาจทางวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์พื้นบ้านอย่างแท้จริงการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและทางวัฒนธรรม ต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่มีหน้าที่โดยการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม มีหลายแห่งด้วยกัน เช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการและสถานบันอุดมศึกษาต่างๆในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐบาลในการรักษาศิลปวัฒนธรรม (สมชาย วงศ์เกษม 2547 : 5) จะเห็นว่าศิลปะและวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งสำคัญของประเทศชาติที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ไว้ สำหรับจังหวัดอุบลราชธานีในด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น

พัฒนาการของนาฏยศิลป์พื้นบ้านตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เมื่อปี พ.ศ. 2522 เดิมมีการแสดงพื้นบ้านในรูปแบบหมอลำหมู่คณะไทยสามัคคี คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสนใจในศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานมาฝึกจนเกิดความชำนาญ เริ่มออกเผยแพร่ตามภาคต่าง ๆ โดยอาจารย์ภาควิชาดนตรีและนาฏศิลป์ ต่อมาจึงได้คิดที่จะนำศิลปะการแสดงอันเป็นส่วนหนึ่งของฮีต 12 คอง 14 เข้ามาประยุกต์ท่ารำพร้อมกับการแต่งกายเหมาะสม พอเปิดรับนักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์และวิชาเอกดนตรีขึ้นมีการแสดงอย่างจริงจังประมาณ ปี พ.ศ. 2527 และได้บันทึกเสียงกับบริษัท อโซน่า ในชุดบั้งไฟตังหวาย ปี พ.ศ. 2539 – ปี พ.ศ. 2530 พร้อมชุดภูไท-กันตรึม ในปีถัดมาเริ่มมีชื่อเสียงออกแสดงร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและห้างสรรพสินค้าพาต้า เซ็นทรัล และอีกมากมาย ได้ไปแสดงในยุโรป (ประเทศโปตุเกส) และประเทศแอฟริกาเหนือ พร้อมกันใน ปี พ.ศ. 2530 และปีถัดมาก็ได้ไปยังประเทศเกาหลีเหนือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศไต้หวัน ประเทศญี่ปุ่น ด้านการเผยแพร่ต่างประเทศกระทรวงการต่างประเทศก็เชิญให้ไปแสดงที่ประเทศบังคลาเทศ และงานฉลองครบ 50 ปี ความสัมพันธ์ทางการทูตประเทศไทย – ประเทศพม่า ระหว่างวันที่ 23 - 27 สิงหาคม พ.ศ. 2541 และเดินทางไปร่วมแสดงงานมหกรรมการละเล่นทางน้ำนานาชาติ ณ ประเทศไต้หวัน ช่วงวันที่ 29 สิงหาคม – 14 กันยายน พ.ศ. 2541 จึงนับว่าเป็นผลสำเร็จในการเผยแพร่ในฐานะทูตทางวัฒนธรรมทางประเทศไทยอีกส่วนหนึ่งกระทั่ง ปี พ.ศ. 2533 ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์สังข์เงิน สาขาเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านจากกรมประชาสัมพันธ์โดย พณ ฯ ท่าน พลเอกชาติชาย ชุนหะวัณ รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารรณรงค์กิจกรรมของทางราชการเป็นประจำ

ภาพประกอบที่ 1 กิตติคุณสัมพันธ์สังข์เงิน
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบที่ 2 การเผยแพร่วัฒนธรรม ณ สาธารณรัฐชิลี
ที่มา : ทินกร อัตไพบูลย์

นวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี ใช้กระบวนการการสร้างสรรค์งานองค์ประกอบทางด้านนาฏยศิลป์ที่ได้กำหนดไว้ตามแบบแผนดังนี้

ที่มาของการแสดง วิจัยได้รับแรงบันดาลใจจากการที่ได้สัมผัสระบบการพัฒนาส่งเสริม การสืบทอด และการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตั้งแต่ยุคสถาบันราชภัฏอุบลราชธานีจนกระทั่งได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจากความเป็นเลิศทางวิชาการแล้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจึงได้รับการขนานนามว่า “มหาอำนาจทางวัฒนธรรม”

มหาวิทยาลัยมีความแนวคิดในการสร้างสรรค์นาฏยศิลป์พื้นบ้านที่เกิดจากพื้นฐานทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาที่ได้รับการสั่งสมมาจากบรรพบุรุษตั้งแต่อดีตกาลจึงเป็นแรงบันดาลใจและที่มาของการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี

เพลง ผู้วิจัยได้กำหนดลายเพลง 4 ทำนอง ได้แก่ ทำนองขับโสม ทำนองมหาชัย/คอนสะหวัน ทำนองขับทุ้ม และทำนองลาวแพน ซึ่งประพันธ์คำร้องโดย นายนิษฐา บุศบงศ์ อาจารย์ประจำคู่สัญญาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยให้แนวคิดจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตและได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อคงกลิ่นอายความเป็นทางศิลปวัฒนธรรมล้านช้างและการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างลงตัว จึงเกิดแนวคิดที่จะประพันธ์คำร้องเพื่อให้สอดคล้องกับทำนองเพลงทั้ง 4 ทำนองที่เป็นสำเนียงของล้านช้าง (นิษฐา บุศบงศ์ สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2560)

ดนตรี กำหนดให้ใช้วงดนตรีพื้นบ้าน คือ วงโปงลางบรรเลงประกอบซึ่งมีเครื่องดนตรี ได้แก่โปงลาง พิณ พิณเบสแคนโหวดกลองยาว รำมะนา ฉิ่งฉาบ เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 3 วงโปงลางที่ใช้บรรเลงประกอบการสร้างสรรค์งาน

ที่มา : ผู้วิจัย

การแต่งกายและเครื่องประดับ ได้ออกแบบและกำหนดการแต่งกายผ่านเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราธานี ดังนี้

1) เสื้อ ผู้วิจัยกำหนดใช้เสื้อที่ตัดจากผ้าค๊อตต้อน (Cotton) ฉลุลายสีขาว คอตั้ง กระดุมผ่าอก แขนยาวจนถึงข้อมือติดกระดุมกระบอกมีแนวคิดมาจากจังหวัดอุบลราชธานีเป็นเมืองธรรม อีกหนึ่งแรงบันดาลใจที่ใช้เสื้อที่ตัดจากผ้าค๊อตต้อนฉลุลายสีขาว เนื่องจากในสมัยโบราณชาวอีสานนิยมสวมเสื้อผ้าฝ้ายฉลุลายไปวัดหรือออกนอกบ้าน สันนิษฐานมาจากสภาพอากาศ เสื้อค๊อตต้อนจึงเหมาะสำหรับการสวมใส่ในช่วงที่มีอากาศร้อนในฤดูร้อนหรือสามารถสวมใส่ได้ทุกวันกับประเทศที่ภูมิอากาศร้อนชื้นทั้งปี เพราะในเนื้อเส้นใยฝ้ายนั้นสามารถซึมซับเหงื่อและระบายออกได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังดูสุภาพเรียบร้อยอีกด้วย

2) ผ้าสไบ มีแรงบันดาลใจมาจากการแต่งกายของหม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา ชายาในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ถือได้ว่าเป็นปูชนียบุคคลสำคัญที่เป็นแบบอย่างสร้างคุณงามความดีเป็นมรดกตกทอดให้กับพี่น้องชาวอุบลราชธานี เป็นบุคคลต้นแบบที่ได้ส่งเสริม สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รวมทั้งวัฒนธรรมไทยอีสานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่ทรงคุณค่าเป็นวัฒนธรรมของไทยที่อยู่คู่กับ

เมืองอุบลราชธานี ให้กับพี่น้องชาวอุบลราชธานีได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา จนอุบลราชธานีได้ชื่อว่าเป็นเมืองแห่งนักปราชญ์ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม (สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม 2558 : 1)

ภาพประกอบที่ 4 หม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา
ที่มา : ศิลปิน S. Phormma's Colorizations

ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้ผ้าซีฟองสีชมพูอ่อน ห่มพาดจากไหล่ซ้ายมาไขว้แล้วผูกบริเวณสะโพกด้านขวาโดยนำเอารูปแบบการห่มสไบมาจากสมัย รัชกาลที่ 5 ซึ่งในสมัยนั้นมีการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาปรับปรุงใช้ในราชสำนักสยามเมื่อกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์เสด็จมาครองเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัยประเทศราช (และเปลี่ยนเป็นการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาล) มณฑลอีสานสู่มณฑลอุบล วัฒนธรรมตะวันตกจึงถูกส่งผ่านราชสำนักสยามมาสู่ราชสำนักล้านช้างผ่านนางเจียงคำ บุตโรบล (หม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา) หม่อมห้ามในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ผู้เป็นต้นแบบการนุ่งห่มสตรีอีสาน (กวีชัย บุญวงศ์ สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2562)

3) ผ้าถุง ผู้วิจัยกำหนดให้ผู้แสดงนุ่งซิ่นไหมต่อตีนตวย ซึ่งคำว่า “ซิ่น”เป็นภาษาอีสาน หมายถึง ผ้าถุง และ “ตีนตวย” หมายถึง เชิงผ้าถุง (ตีนซิ่น) ซึ่งตีนตวยนี้จะนิยมทอโดยเฉพาะเมืองอุบลราชธานี ส่วนลายของตีนตวยนั้นมีการประยุกต์มาจากลายกรวยเชิงในผ้ายกของราชสำนักสยาม ทั้งนี้กล่าวกันว่าเจ้านายเมืองอุบลในอดีตได้พัฒนาปรับลวดลายให้เข้ากับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความกลมกลืนสอดคล้องกับวัฒนธรรมของตนได้อย่างลงตัวงดงาม มีเอกลักษณ์เฉพาะจะพบที่จังหวัดอุบลเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ส่วนตีนซิ่นต่อด้วยตีนตวย (ลายตวย) แบบผู้ดีในราชสำนักเมืองอุบลราชธานีศรีวนาลัยในอดีตต่อด้วยหัวซิ่นขิดไหมคำ (กวีชัย บุญวงศ์ สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2562)

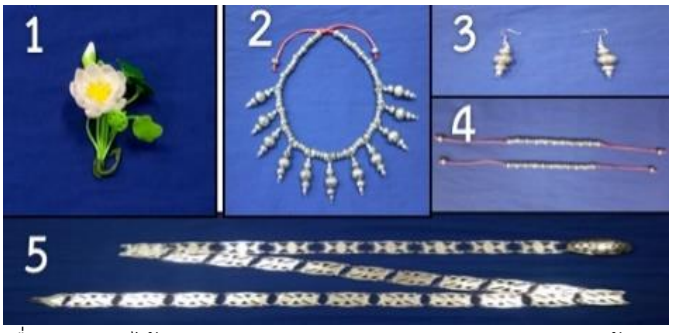

ภาพประกอบที่ 5 องค์ประกอบการแต่งกาย ดังนี้ หมายเลข 1 เสื้อผ้าคัตตอนฉลุลายสีขาว หมายเลข 2 ผ้าชีฟองสีชมพูอ่อน หมายเลข 3 หัวชิ่นไหมต่อตีนตวย และหมายเลข 4 ชิ่นไหมต่อตีนตวย
ที่มา : ผู้วิจัย

4) เครื่องประดับ มีดังนี้

4.1) ดอกไม้ทัดผม กำหนดให้นำดอกบัวสีขาวซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุบลราชธานีมาทัดผมด้านซ้ายของผู้แสดง

4.2) เครื่องประดับเงิน กำหนดให้ผู้แสดงสวมใส่เครื่องประดับเงินที่ประกอบด้วย สร้อยคอ ต่างหู กำไลข้อมือ และเข็มขัด

ภาพประกอบที่ 6 เครื่องประดับ ได้แก่ หมายเลข 1 ดอกบัวทัดผม หมายเลข 2 สร้อยคอ หมายเลข 3 ต่างหู หมายเลข 4 กำไลข้อมือ หมายเลข 5 เข็มขัด
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพประกอบที่ 7 รูปแบบการแต่งกายและเครื่องประดับของฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานี
ที่มา : ผู้วิจัย

ท่ารำ การสร้างสรรค์ท่ารำผู้วิจัยมีแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ท่ารำจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยและท่ารำแม่บทอีสานซึ่งนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดท่ารำที่มีความแปลกใหม่โดยใช้พื้นฐานแนวคิดแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ยังใช้ท่าฟ้อนที่มีมาจากวัฒนธรรมร่วมไทย - ไทยและกำหนดแนวคิดท่า

รำให้มีเอกลักษณ์เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว โดยผ่านการกลั่นกรองท่ารำจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน ซึ่งให้คำแนะนำและแนวคิดที่ควรมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เนื่องจากเป็นงานสร้างสรรค์พื้นบ้านจึงควรเป็นท่ารำที่มีความหมายและมีลีลาท่ารำที่บ่งบอกถึงความเป็นนาฏศิลป์พื้นบ้านมากขึ้น จึงขอยกตัวอย่างท่ารำดังตารางที่ 1 ดังนี้ (ปัทมา วัฒนบุญญา, จุติกา โกศลเหมมณี สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2561)

ตารางที่ 1 ตัวอย่างชื่อ ท่ารำ และความหมายของท่ารำ

ชื่อท่ารำ	ท่ารำ	ความหมายของท่ารำ
ท่าเยาะก้าวย่าง (ก้าวเดิน)		- แสดงความหมายของการเริ่มเดินทางจากจุดเริ่มต้นไปข้างหน้า เปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีมีประวัติความเป็นมาและพัฒนาการจนถึงปัจจุบันนับเป็นปีที่ 104 ท่านี้จึงเสมือนการพัฒนาในทุกระยะของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ท่าเมืองอุบล		- ท่าเมืองอุบลใช้มือขวาจีบปกหน้าแทนท่าดอกไม้สื่อความหมายถึงดอกบัว ดอกไม้ประจำจังหวัดอุบลราชธานี
ท่าวิชาการ		- ท่าวิชาการนี้นำมือทั้งสองมารวมไว้ที่ท้ายทอย สื่อความหมายถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นแหล่งรวมวิชาความรู้ พร้อมที่จะถ่ายทอดให้กับนักศึกษา
ท่าสืบสร้าง		- ท่าสืบสร้างนี้ รวมมือแล้วเบ่งประกายสื่อความหมายถึงการสรรค์สร้างงานศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบไป
ท่าดอกกะญูอม (ดอกพะยอม)		- ดอกพะยอมภาษาอีสานเรียกว่า ดอกกะญูอม ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การแปรแถวและการตั้งซุ้ม เป็นเทคนิคของต่างประเทศที่นาฏยศิลป์ไทยรับแบบอย่างเข้ามาจึงมีอิทธิพลต่อการสร้างงานนาฏยศิลป์ ทำให้เกิดความประณีตสวยงาม จากการสร้างสรรค์งานมีรูปแบบทั้งหมด 17 ลักษณะด้วยกันและจบการแสดงด้วยการตั้งซุ้มแบบรวม

ภาพประกอบที่ 8 การตั้งซุ้มแบบรวม
ที่มา : ผู้วิจัย

สรุป

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีได้พัฒนาและยกฐานะจากโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นต่ำขึ้นในโรงเรียนตัวอย่างประจำมณฑลซึ่งมีการจัดตั้งโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้นที่จังหวัดอุบลราชธานีในความดูแลของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีพ.ศ.2490 เปิดโรงเรียนฝึกหัดครูอุบลราชธานี ต่อมาได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยครูอุบลราชธานี พ.ศ. 2535 ได้ใช้นามพระราชทานว่า "สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี" และในปี พ.ศ. 2547 ได้ยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี นาฏยศิลป์พื้นบ้านตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เริ่มมีพัฒนาการทางด้านนาฏยศิลป์พื้นบ้านมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นการผสมผสานและปรับประยุกต์ให้เหมาะกับบริบทถือเป็นศิลปะที่มีคุณค่าในการประดิษฐ์การแสดงพื้นบ้าน ได้แก่ บทการแสดง ท่ารำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย และนักแสดง

การสร้างนวัตกรรมนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏที่มาของการแสดงชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานีมีรับแรงบันดาลใจจากการที่ได้สัมผัสระบบการพัฒนาส่งเสริม การสืบทอด และการอนุรักษ์ศิลปะการแสดงนาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตั้งแต่ยุคสถาบันราชภัฏอุบลราชธานีจนกระทั่งได้รับการยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีจากปณิธาน “มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเป็นสถาบันอุดมศึกษาสร้างสรรค์ภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น” จนได้รับการขนานนามว่า “มหาอำนาจทางวัฒนธรรม” การกำหนดลายเพลงที่ใช้มี 4 ทำนอง ได้แก่ ทำนองขับโสมทำนองมหาชัย/คอนสะหวัน ทำนองขับทุ้ม และทำนองลาวแพน ได้แนวคิดจากจังหวัดอุบลราชธานีที่มีอาณาเขตและได้รับอิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมจากประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยใช้วงดนตรีพื้นบ้าน คือ วงโปงลางบรรเลงประกอบ ส่วนแนวคิดและแรงบันดาลใจในการออกแบบการแต่งกายสร้างสรรค์ผ่านเอกลักษณ์ของจังหวัดอุบลราธานีและการแต่งกายของหม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา ใช้ผ้าชีฟองสีชมพูอ่อน ห่มพาดจากไหล่ซ้ายมาไขว้แล้วผูกบริเวณสะโพกด้านขวา มาจากสมัยรัชกาลที่ 5ซึ่งรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ส่วนผ้าถุงผู้

แสดงนุ่งซิ่นไหมต่อตีนตวย ซึ่งตีนตวยนี้จะนิยมทอโดยเฉพาะเมืองอุบลราชธานี นำดอกบัวสีขาวซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดอุบลราชธานีมาทัดผมและสวมใส่เครื่องประดับเงิน ท่ารำของนาฏยศิลป์พื้นบ้านมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ชุด ฟ้อนราชภัฏอุบลยลศิลป์ถิ่นราชธานีมีแนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ท่ารำจากท่ารำแม่บทของนาฏศิลป์ไทยและท่ารำแม่บทอีสานซึ่งนำมาผสมผสานเพื่อให้เกิดท่ารำที่มีความแปลกใหม่โดยใช้พื้นฐานแนวคิดแบบดั้งเดิม ลักษณะการแปรแถวมีรูปแบบทั้งหมด 17 ลักษณะด้วยกันและจบการแสดงด้วยการตั้งซุ้มแบบรวม

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทวีเกียรติ ไชยยงยศ (2538: 2-3) กล่าวถึง ความงามนั้นไม่ว่าจะเป็นจิตวิสัยหรือวัตถุวิสัยก็ยังคงเป็นเรื่องที่ให้ความเห็นไม่ตรงกันอยู่นั่นเอง และทัศนะที่แตกต่างกัน ความงามเป็นคุณสมบัติของวัตถุ ผู้ที่เชื่อในทฤษฎีนี้เชื่อว่าวัตถุต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มีความงามในตัวสุนทรียธาตุนั้นมีจริง โดยไม่ขึ้นกับความคิดมนุษย์ สุนทรียธาตุ มีมาตรการตายตัวแน่นอนในตัวเอง ดังนั้น ความงามของวัตถุ จึงเป็นความสมบูรณ์อันเกิดจากรูปร่าง รูปทรง สีสัน สัดส่วนที่ประกอบกันเข้าอย่างกลมกลืน มีความสมดุล จึงถือว่าความงามที่เป็นวัตถุวิสัยหรือสุนทรียธาตุนั้นเป็นความงามที่สมบูรณ์แบบ นาฏยศิลป์ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะขาดสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปเสียไม่ได้ อาจจะทำให้การแสดงนั้นสูญเสียอรรถรสไปโดยปริยาย ซึ่งธนิต อยู่โพธิ์ (2511 : 38) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบทางนาฏยศิลป์ อาทิ ดนตรี เป็นการนำเสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง เมื่อบรรเลงแล้วมีเสียงดังไพเราะ ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน หรือเกิดอารมณ์รัก โศกเศร้า หรือรื่นเริง เป็นต้น รวมไปถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นองค์ประกอบของนาฏยศิลป์พื้นบ้านที่มีความสำคัญต่อการแสดง ได้แก่ ท่ารำ เครื่องแต่งกาย การแปรแถวและการตั้งซุ้ม จะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจทำให้การแสดงนาฏศิลป์ไทยนั้นลดความสมบูรณ์ลงไป

พัฒนาการของนาฏยศิลป์พื้นบ้านตามเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีเพื่อหานาฏยลักษณ์นาฏยศิลป์พื้นบ้านของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2522 – 2559 เมื่อปี พ.ศ. 2522 คัดเลือกนักศึกษาที่มีความสนใจในศิลปะการแสดงดนตรีพื้นบ้านอีสานมาฝึกจนเกิดความชำนาญ ต่อมาจึงได้คิดที่จะนำศิลปะการแสดงอันเป็นส่วนหนึ่งของฮีต12 คลอง 14 เข้ามาประยุกต์ท่ารำพร้อมกับการแต่งกายเหมาะสม สวยงามมาฝึกซ้อมการแสดงรำพื้นเมืองอีสานออกเผยแพร่ในจังหวัดอุบลราชธานี และจังหวัดกำลังใกล้เคียง จากวงดนตรีที่เรียกว่าวงโปงลางที่เป็นวงเล็ก ๆ ได้เพิ่มจำนวนผู้แสดงมากขึ้นเนื่องจากได้รับการยอมรับยกย่องจากคนที่เคยได้ชมฝีมือการแสดงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับศากุล เมืองสาคร (2557 : 234) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนาฏยลักษณ์การแสดงระบำของนาฏศิลป์สวนสุนันทา ตั้งแต่ปี พ.ศ 2541 - พ.ศ 2553 พบว่ามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาได้ผลิตผลงานทางการแสดงไทยมาตั้งแต่ปี 2493 และดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องอย่างเป็นที่ประจักษ์ต่อสาธารณชนการแสดงที่มีชื่อเสียงของสวนสุนันทาและได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ระบำ ซึ่งลักษณะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบนาฏศิลป์ไทยและแบบผสมกับนาฏศิลป์สากลอื่น นำเสนอลักษณะของการเล่าเรื่องโดยมีองค์ประกอบของการแสดงระบำ ได้แก่ แนวคิดการออกแบบเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกายตามแนวคิดของงาน มีการออกแบบท่ารำ การแปรแถว ตำรับนาฏยลักษณ์การแสดงระบำของสวนสุนันทาเป็นการสร้างระบำให้มีความกระชับโดยประดิษฐ์ท่ารำขึ้นจากการลอกเลียนแบบ

ธรรมชาติและประยุกต์ท่ารำดั้งเดิมปรากฏเป็นท่าเดียวและถ้าคู่ นอกจากนี้ยังมีการแปรแถวและตั้งซุ้มที่มีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อสังคม

1. สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรส่งเสริมด้านการดึงเอกลักษณ์ทางการแสดงพื้นบ้านทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร โดยกำหนดให้มีการเรียนการสอนเพื่อเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะทางด้านนาฏศิลป์

2. ควรส่งเสริมการแสดงพื้นบ้านให้คงอยู่อย่างมีคุณค่า ความรักในศาสตร์และศิลป์ของตน สร้างงานให้มีคุณภาพและเชื่อมโยงงานการแสดงให้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

3. ควรจัดกิจกรรมประกาศเกียรติคุณให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่ทำผลงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นการรวบรวมแบบเจาะลึกในด้านต่าง ๆ อย่างหลากหลาย การถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่บุคคลรุ่นต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้รู้และเข้าใจทราบรูปแบบศิลปะการแสดงพื้นบ้าน

เอกสารอ้างอิง

กวีชัย บุญวงศ์. **ซิ่นไหมตีนตวย** (สัมภาษณ์). ครูโรงเรียนสมเด็จ จังหวัดอุบลราชธานี. 10 กรกฎาคม 2562.

คู่มือการศึกษา ปีการศึกษา 2559. (2559). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

จุติกา โกศลเหมมณี. **ท่ารำพื้นบ้าน** (สัมภาษณ์). อาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตหาดใหญ่. 10 เมษายน 2560

ทวีเกียรติ ไชยยงยศ. (2538). **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะศิลปกรรมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

ธีรเดช ธีระเลิศนาม. **ดนตรีพื้นบ้าน** (สัมภาษณ์). นักดนตรีอิสระ, 18 พฤษภาคม 2561.

ธนิต อยู่โพธิ์. **(**2511**). โขน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศิวพร.

ธรชญา ภูมิจิโรจ. (2557). **แนวความคิดในการสร้างงานนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยเกี่ยวกับบทบาทของสตรีในสังคมไทยของนราพงษ์จรัสศรี.** ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. (2558). **นาฏยประดิษฐ์**. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

นิยพรรณ วรรณศิริ. (2540). **มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิษฐา บุศบงศ์. **การประพันธ์คำร้อง** (สัมภาษณ์). ครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดศรีสะเกษ. สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2560.

ปัทมา วัฒนบุญญา. **ท่ารำอีสาน** (สัมภาษณ์). ประธานสาขาวิชานาฏยศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 21 มีนาคม 2561

โปรแกรมวิชานาฏศิลป์. (2540). **เอกสารเผยแพร่การแสดงอีสาน**. อุบลราชธานี : สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.

ผุสดี หลิมสกุล. (2537). **รำเดี่ยวแบบมาตรฐานตัวนาง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศากุล เมืองสาคร . (2557). **นาฏยลักษณ์การแสดงระบำของนาฏศิลป์สวนสุนันทา ตั้งแต่ปี พ.ศ 2541 – พ.ศ 2553**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สมชาย วงศ์เกษม. (2547). สาระการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาการบริหารสถาบันการศึกษา . (เอกสารประกอบการสอน). มหาสารคาม : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม.

สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม. (2558). **หม่อมเจียงคำ ชุมพล ณ อยุธยา**. อุบลราชธานี : สำนักงานไกด์อุบลดอทคอม.

อารี หลวงนา. **มหาอำนาจทางวัฒนธรรม** (สัมภาษณ์). อดีตรองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 24-25 กันยายน 2561.

Baumgarten, Alexander Gottlieb (1714–1762). **Encyclopedia of Philosophy**. Retrieved August 22, 2019 from Encyclopedia.com: https://www.encyclopedia.com/humanities/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/baumgarten-alexander-gottlieb-1714-1762

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

Driving the philosophy of sufficiency economy into basic education ban pangmayao school chiangdao district Chainmail province

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 44 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยยึดองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีเนื้อหา 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ มี 4 ด้านคือด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 4 ด้านคือด้านหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร มี 3 ด้านคือด้านการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์

4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 2 ด้านคือด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการติดตามและขยายผล

[1] อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา ภาคเทคนิคการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 5 ด้านคือด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผู้เรียน

ส่วนที่ 2 แนวทางการการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

The objective of this qualitative research was to driving the philosophy of sufficiency economy into basic education Ban Pangmayao School, Chiang Dao District, Chiang Mai Province. The target group consisted of 44 participants. The data were collected by means of a documentary research, an in-depth interview, and a focus group discussion. The content analysis was employed to analyze the data and the findings are presented descriptively.

The research results are summarized as follows.

The findings reveal that there are three components of the philosophy, namely, sufficiency, logicality, and good immunity, which are based on two conditions: knowledge and ethics. There are two parts of the contents as follows.

Part 1: The administration of the basic education institution based on the philosophy. It is composed of five components as follows.

1. Management and administration consist of four components: policy, academics, budget, and general administration.

2. Curriculum development and instructional management consist of four components: learning units on the philosophy, integration of the philosophy into the

instruction process, media and learning resources on the philosophy, and learning management measurement and evaluation based on the philosophy.

3. Personnel development consists of three components: student guidance and support system, student affairs, and activities for social development and public utility.

4. Student development activities are composed of two components: personnel development based on the philosophy and follow up as well as further implementation.

5. Outcomes/achievements are composed of five components: institution, school administrators, school personnel, and students.

Part 2: A guideline for the implementation of the philosophy into the school should be conducted as follows. 1) Designate educational management policies based on the philosophy as the important school policies. 2) Impart the knowledge about the philosophy in school personnel and board members as well as encourage them to put it into practice. 3) Publicize the knowledge about the philosophy to concerned individuals. 4) Revise or improve the administration structure based on the philosophy. 5) Construct, improve or add more projects and activities as well as improve strategic and operation plans of the school. 6) Improve and develop school curricula. 7) Conduct classes according to the school curricula. 8) Improve the atmosphere and environment to facilitate efficient learning. 9) Regulate the supervision system, assessment, follow-up, and operation report. 10) Involve parents and community members in educational management in every important step.

Keywords: Driving the philosophy of sufficiency economy, School administration

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดทิศทางกรอบนโยบายในการแก้ไขแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการน้อมนำการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบทิศทางในการกำหนดนโยบาย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษาที่สมดุลและยั่งยืน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ เพื่อวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ต่อเนื่องในระยะยาวและทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมสำคัญที่เป็นจุดเน้น กลยุทธ์ประกอบด้วย การส่งเสริมให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังคุณธรรม การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นกลไกการส่งเสริมคุณธรรม การน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักธรรมมาภิบาลสู่การบริหารงานทุกระดับ บูรณาการในการพัฒนาบุคลากรทุก

หลักสูตร และการเสริมความเข้มแข็งให้แก่ระบบดูแลนักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา (เกษม วัฒนชัย,2551:)

การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจ เช่น การบริหารการศึกษา การบริหารงบประมาณ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเป็นต้น เพื่อท้ายที่สุดแล้ว เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนจนเป็นวิถีชีวิตและปลูกฝังและบ่มเพาะผู้เรียน เด็ก และเยาวชน ให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” (Sufficiency Mindset and Behavior) จะได้สามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างมั่นคงและยั่งยืน (ปรียานุช ธรรมปิยา, 2558: 2)

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนของประเทศได้มุ่งเน้นความสำคัญกับการพัฒนาคนซึ่งเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน ได้กำหนดเป็นโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา มีเป้าหมาย 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้สถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่าง ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 ปี 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกจังหวัดเป็นจำนวน 800 แห่ง ระยะที่ 3 ปี 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาได้ครบทุกแห่งทั่วประเทศ ซึ่งมีการดำเนินการติดตามและประเมินผลทุกระยะ โดยมีขอบข่ายของการขับเคลื่อนสู่สถานศึกษา 4 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2560:) ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาเพื่อให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร และนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และได้เริ่มดำเนินการขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และ การบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา

จากการดำเนินการที่ผ่านมามีสถานศึกษาสมัครใจเข้ารับการประเมินเพื่อเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหรือที่เรียกว่า “สถานศึกษาพอเพียง” ปัจจุบันมีสถานศึกษาที่ผ่านการประเมิน ทั่วประเทศ จำนวน 14,602 แห่ง และมีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา จำนวน 39 แห่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบาย ในการดำเนินการเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะ 3 ปี ตั้งแต่ ปี 2558-2560 มีเป้าหมายให้สถานศึกษาทั่วไปต้องผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงครบทุกแห่ง และให้มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาครบทุกจังหวัดในปี 2558 และครบทุกเขตพื้นที่การศึกษาภายในปี 2560 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560:)

โรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารจัดการ การเรียนการสอน ได้ผลในระดับหนึ่ง จากการประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์สถานการณ์ร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่าโรงเรียนต้องการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพัฒนาให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่างและพัฒนาในระดับสูงขึ้นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อท้องถิ่นมีศักยภาพเพียงพอที่จะมีส่วนผลักดันให้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ให้บรรลุผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ และผู้วิจัยในฐานะอาจารย์สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงมีความตั้งใจที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จึงได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

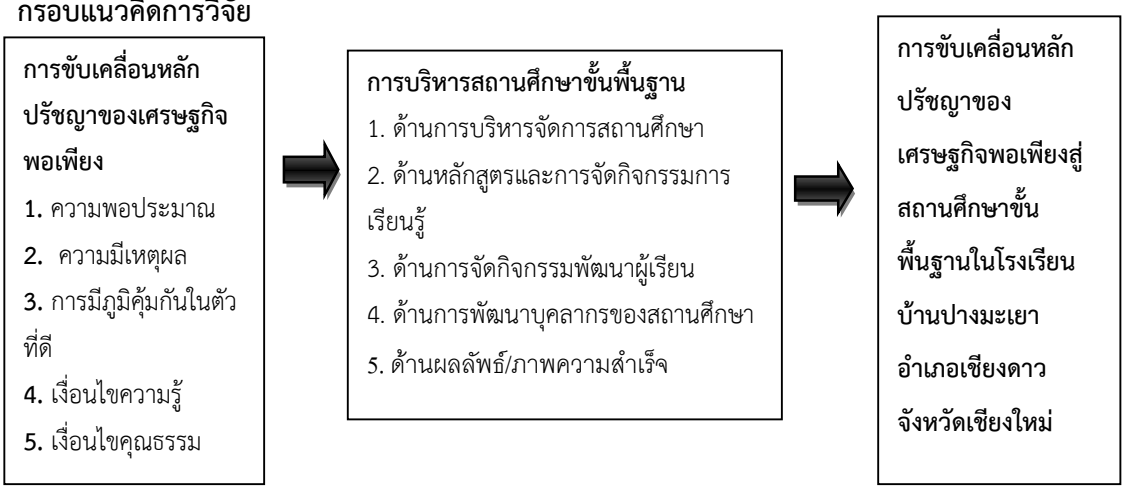
ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คนผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจำนวน 19 คน สภานักเรียน จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน

ตัวแปรต้น คือ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตัวแปรตาม คือ การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจำนวน 19 คน สภานักเรียน จำนวน 11 คน รวมทั้งสิ้น 44 คน

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสาร 2) แนวทางการระดมสมอง 3) แบบสัมภาษณ์ 4) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การระดมสมอง การสังเกต และการสัมภาษณ์มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูลและหาข้อสรุปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาสภาพบริบทโรงเรียนโดยการวิเคราะห์เอกสารและรายงานผลการประเมินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้แบบบันทึกเอกสาร

2. ศึกษาสภาพการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนบ้านปางมะเยา โดยใช้วิธีการระดมสมอง (Brian Storming) เพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับ สภาพปัจจุบันของโรงเรียนบ้านปางมะเยา ในประเด็นการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่โรงเรียนบ้านปางมะเยา

3. สัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เกี่ยวกับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา

4. ดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการและการติดตามผลการดำเนินงานทุกระยะ

5. สรุปผลและตรวจสอบผลการวิจัยโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) กับกลุ่มเป้าหมายเดิม

สรุปผลการวิจัย การวิจัยเรื่องการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 44 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยยึดองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรม มีเนื้อหา 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการ มี 4 ด้านคือด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป

2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มี 4 ด้านคือด้านหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร มี 3 ด้านคือด้านการแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมและสาธารณะประโยชน์

4. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 2 ด้านคือด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการติดตามและขยายผล

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 5 ด้านคือด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผู้เรียน

ส่วนที่ 2 แนวทางการการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา 2) พัฒนาความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และส่งเสริมให้ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) ทบทวนหรือปรับปรุงโครงสร้างและพัฒนาการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) จัดทำ ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมโครงการ กิจกรรม และปรับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา 6) ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 7) จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8) เสริมสร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) จัดระบบนิเทศติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงาน 10) ให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมในการจัดการศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน

การอภิปรายผล

ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนบ้านปางมะเยา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ไปสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้บริหารต้องมีความจริงใจ มีความตั้งใจจริง มีความรู้ความสามารถ ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีมนุษย์สัมพันธ์ สามารถครองใจเพื่อนร่วมงานและเป็นที่นับถือศรัทธาของชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมืออย่างดี ทั้งยังประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเสียสละสูง อุทิศชีวิตเพื่องานและใช้ตนเองเป็นแบบอย่างให้ ครู นักเรียน ชุมชน ปฏิบัติตามซึ่งเป็นไปตามหลักการบริหารที่จะต้องมีผู้นำองค์กรที่ดี นำองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ สอดคล้องกับ กีรติวัฒน์ อัคเส (2543:) พบว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านห้วยซันประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน ขยันขันแข็ง เอาใจใส่งานในหน้าที่ และเป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดี ครูทุกคนในโรงเรียนเอาใจใส่งานในหน้าที่และงานที่ได้รับหมอบหมายและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ส่วนองค์ประกอบของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดผลสำเร็จและสามารถเป็นแบบอย่างได้ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ด้านการบริหารจัดการศึกษา พบว่า จากการที่มีผู้บริหารที่เป็นที่ยอมรับนับถือของกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครอง จึงทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกเรื่อง กรรมการสถานศึกษามีความรู้ความสามารถ มีความตั้งใจจริงที่จะร่วมมือกับโรงเรียน มีการขยายผลจากโรงเรียนไปสู่ชุมชน เช่น โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกผัก ชุมชนก็มีกิจกรรมปลูกผัก ช่วยกันดูแลแปลงผักให้ได้ผลผลิตใกล้เคียงกัน โรงเรียนมีธนาคารโรงเรียนก็เอื้อให้ชุมชนมาเป็นสมาชิกได้ด้วย เรียกได้ว่าเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมแบบมีประสิทธิภาพ บางแห่งเรียกว่า การมีส่วนร่วมในลักษณะ **"บวร"** คือ บ้าน (ชุมชนในท้องถิ่น) วัด (ศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม) โรงเรียน (บูรณาการสู่การเรียนการสอน) การบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และชุมชน มีเครือข่ายการบริหารในพื้นที่จำนวนมาก เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล วัด บริษัท โรงงาน ทำให้การบริหารเป็นไปโดยง่าย กรรมการสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนช่วยในการบริหารจัดการ โดยการให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการประชุมต่าง ๆ กับทางโรงเรียน ช่วยประสานจัดหาทรัพยากรสนับสนุนกิจการโรงเรียน สอดคล้องกับแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. 2550:) ที่ระบุว่า การให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอน คือ 1) ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผน 2) ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 3) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา 4) ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ และ 5) ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

2. ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระก็มีส่วนสำคัญที่สุดที่โรงเรียน ได้ดำเนินการจนถึงขั้นเป็นแบบอย่างได้ ผลการวิจัย พบว่า ครูส่วนใหญ่จะเน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ให้เข้าถึงสาระสำคัญปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้ฝึกคิดฝึกแก้ไขปัญหาด้วยตนเองหรือร่วมกับกลุ่มนักเรียนด้วยกัน โดยสอดแทรกคุณธรรมนำความรู้ที่เน้นกิจกรรมการทดลองการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ (2552:) สำหรับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ใช้หลักคุณธรรมนำความรู้จตุภาคี ประกอบด้วย ครู นักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัด ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับวรากรณ์ สามโกเศศ(2553:) ที่กล่าวว่า หลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมีการพึ่งพาหลักของคุณธรรม โดยนำกิจกรรมที่จะส่งเสริมคุณธรรมเข้ามาร่วมด้วย รวมทั้งการนำแนวทางที่ดี เช่น โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน และยังสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของประเทศไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่มุ่งเน้นพัฒนาประเทศไทยสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก และสอดคล้องกับจักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2555:) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า งานบริหารวิชาการ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระ โดยเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชนของตนเอง อันเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนอย่างมีสติปัญญาและยึดมั่นในทางสายกลาง และดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริต อดทนแบ่งปัน รับผิดชอบ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ตลอดจนรักและภาคภูมิใจในความเป็นไทย

3. ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โรงเรียนมีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเสริม เช่น กิจกรรมการสอนแบบโครงงาน การตั้งชมรมหรือชุมนุมที่หลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน นอกจากกิจกรรมหลัก ๆ คือ กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด ซึ่งเป็นกิจกรรมสร้างเสริมหลักคุณธรรมและระเบียบวินัยในตัว รองลงมาก็มีกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรที่เน้นการเพาะปลูกโดยตรงและกิจกรรมเกี่ยวกับการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นกิจกรรมที่สร้างงานและอาชีพให้กับเด็ก กิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตด้านการประหยัดและอดออม กิจกรมในเชิงสร้างสรรค์สังคม เช่น การคัดแยกขยะ กิจกรรมที่เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกิจกรรมการช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจนและขาดแคลนตามลำดับ ซึ่งทุกกิจกรรมดังกล่าว ครูผู้สอนได้บูรณาการในการจัดการเรียนการสอนบุคลากรเข้ากับหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการมอบหมายงานให้นักเรียนได้รับผิดชอบศึกษาค้นคว้าเป็นโครงงาน เน้นนักเรียนปฏิบัติจริง สอดคล้องกับสุเมธ ตันติเวชกุล (2550:) กล่าวว่า ครูจะต้องรู้จักบูรณาการการเรียนการสอนให้เด็กและเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ครูต้องใช้ความรู้และคุณธรรมเป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระเรียนรู้ต่าง ๆ และประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และสอดคล้องกับ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2559: 167-176) ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า 1) มีการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และยุวกาชาด ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกระบวนการต่าง ๆ อย่างกลมกลืน ยึดหลักความมีเหตุผล และความพอประมาณ 2) กิจกรรมส่งเสริมการประหยัดและอดออม มีการปฏิบัติอย่างจริงจังและส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของครู และนักเรียน รวมทั้งขยายผลไปสู่ชุมชนด้วย 3) กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีจิตอาสาและการดำเนินวิถีชีวิตที่พอเพียง 4) กิจกรรมสร้างระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการดำเนินการที่ได้ผลเป็นอย่างดี มีกิจกรรมการเยี่ยมบ้าน มีเครือข่ายผู้ปกครอง มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูกับผู้ปกครอง และกิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม ส่วนการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ นอกจากผู้บริหารจะมีวิธีการบริหารที่ดีแล้ว ตัวครูเองมีส่วนสำคัญยิ่งในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริง เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่นั้นเริ่มต้นด้วยการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อน ครูจึงสามารถจัดทำหน่วยการเรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระเพื่อนำไปออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งสอดคล้องกับ ปรียานุช พิบูลสราวุธ (2549:) ที่กล่าวว่า การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้น จะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้น จึงควรส่งเสริมครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูสอนให้เด็กรู้จักพอ ครูต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มี 5 องค์ประกอบ คือ ด้านสถานศึกษา ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบุคลากรของสถานศึกษาและด้านผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2553:

71-88) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน พบว่าผลลัพธ์ของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะเกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ดังนี้คือ

ด้านสถานศึกษา 1) สถานศึกษาเป็นแหล่งการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนและชุมชน 2) สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้จริง และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) สถานศึกษาสะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านผู้บริหารสถานศึกษา 1) มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง 2) ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) สามารถถ่ายทอดประสบการณ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในสถานศึกษา และมุ่งมั่นในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา 4) มีการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอก

ด้านบุคลากรของสถานศึกษา 1) มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ถูกต้อง สามารถจัดการเรียนรู้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผลชัดเจน 2) จัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณะประโยชน์ 4) รู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ 5) ดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์และมีการแบ่งปัน สามัคคี ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันรวมถึงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

ด้านผู้เรียน 1) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา 2) ปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุ/ เศรษฐกิจ 3) ปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม 4) มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา 5) มีระเบียบวินัยในการเรียน การทำกิจกรรมในโรงเรียน อาทิกิจกรรมหน้าเสาธง การทำความสะอาดห้องเรียนและเขตรับผิดชอบ มีวินัยในการรับประทานอาหาร 6) มีสติปัญญาในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง จากครูและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา 1) รับรู้การขับเคลื่อน มีความสนใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา 2) เห็นคุณค่าและศรัทธาในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา 4) สนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อนและขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา

ด้านชุมชน ให้การยอมรับและเห็นคุณค่าในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตและให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารและครู

1. ผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารสถานศึกษาอย่างถ่องแท้ และมีความมุ่งมั่นในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบริหารจัดการศึกษา

2. ครูควรเปิดใจรับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาและ ควรมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา รวมทั้งควรมีใจ/ เต็มใจที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ถ่ายทอด บ่มเพาะนักเรียน และติดตามผลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

ชุมชนควรเห็นความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างเยาวชน และควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมของชุมชน และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการบ่มเพาะเยาวชนและสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องของการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชนอื่น

ข้อเสนอแนะต่อผู้ปกครอง

ผู้ปกครองควรเข้าใจและเห็นความสำคัญการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะต่อนักเรียน

นักเรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ และควรถูกปลูกฝัง บ่มเพาะอย่างต่อเนื่องจนเกิดหลักคิดเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นในตัว และเห็นคุณค่าของความพอเพียง จนนำไปสู่วิถีชีวิตอันเป็นคุณลักษณะของการอยู่อย่างพอเพียง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรจัดทำวิจัยในลักษณะนี้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในแห่งอื่น ๆ และสถานศึกษาในทุกระดับชั้น

2. ควรจัดทำวิจัยเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาต่างระดับและต่างสังกัด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ที่ได้จัดสรรทุนวิจัยและสนับสนุนให้จัดทำวิจัยเรื่องนี้

เอกสารอ้างอิง

กีรติวัฒน์ อัคเส. **การดำเนินงานตามโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา**. ขอนแก่น: วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2543.

เกษม วัฒนชัย. **ชีวิตพอเพียง.** กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2543.

กระทรวงศึกษาธิการ. **สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง "สถานศึกษาพอเพียง 2552"**. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2552.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.**กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาสนา, 2560.

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์. **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่.** วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 17, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2560): 167-176.

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์, **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.** ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2555.

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์, **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวักแม่ฮ่องสอน.** เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2553.

ปรียานุช พิบูลสราวุธ. **"ปลูกฝังเศรษฐกิจพอเพียง". สยามรัฐ,** 28 กันยายน, 2549: 7.

ปรียานุช ธรรมปิยา. **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา**. โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. 2558.

มูลนิธิยุวสถิรคุณ. **การปลูกฝังแนวคิดยั่งยืน ตามหลักแห่งความพอเพียง**. www.sufficiencyeconomy.org ,2560. สืบค้น 1 มกราคม 2561.

วราภรณ์ สามโกเศศ. (2553). **ข้อเสนอทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนุบสนุนการสร้างเสริมสุขภาวะ.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. สถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง "สถานศึกษาพอเพียง 2550". ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2550.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. **การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา**, กรุงเทพฯ : สมศ. (2550).

สุเมธ ตันติเวชกุล. **การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ**.กรุงเทพฯ: มติชน. (2550).

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. **การพัฒนาแนวทางการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นสำหรับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม.** วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต. 17, 3(มิถุนายน-กันยายน 2560) 41-52.

สภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ

The State of Problems and Guidance for Integrative Curriculum Development and Mental Aspects Training of Good Citizenship in Democratic Social for Pre-school Children in the Child Development Center, Chaiyaphum

เพียงแข ภูผายาง[1]
ชวนพิศ รักษาพวก[2]
นราศักดิ์ ภูผายาง [3]
สัญชัย รำเพยพัด [4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิกลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 180 คน และผู้ปกครอง จำนวน 180 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้อำเภอในจังหวัดชัยภูมิเป็นชั้นในการแบ่งเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.6 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นที่ .846 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพปัญหา และแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาปฐมวัยที่ชัดเจน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน ควรจัดโครงสร้างที่ชัดเจนและเหมาะสม

---

[1]อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
[2]อาจารย์ประจำ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
[3]อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
[4]อาจารย์ประจำ คณะวิศวเครื่องกล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2) ด้านบุคลากรผู้บริหารควรมีการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพิจารณาตามความรู้ความสามารถ และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กมีขวัญและกำลังใจให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และให้ผู้ดูแลเด็กเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กเล็กให้ครบทุกคน

3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ห้องสุขาควรมีความสะอาด เหมาะสมและเพียงพอกับเด็ก ภายในอาคารควรมีมุ้งลวดติดบริเวณห้องนอนเด็ก ภายในอาคารควรมีแสงสว่างให้เพียงพอ อาคารเรียนควรได้มาตรฐานมีความมั่นคง แข็งแรง 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรควรมีเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก ควรมีคณะกรรมการประเมินหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน ควรมีสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยเด็ก ควรมีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ปฏิทินงานและสรุปผลงาน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ : หลักสูตร, บูรณาการ,พลเมือง,ประชาธิปไตย, เด็กก่อนวัยเรียน

Abstract

This research was a participatory action research on the development of integrated curriculum of democratic citizenship for pre-school children with the participation of the Child Development Center. Sub-district Administration Organization Chaiyaphum Province the results of this study will benefit the organization or the community in a participatory and sustainable manner. With the objectives of the research project 1) to develop an integrated curriculum of democratic citizenship for preschool children of the Child Development Center Sub-district Administration Organization Chaiyaphum Province .The sample group consisted of 180 teachers and 180 parents. The sample group was selected by using selected by Krejcie& Morgan theory and stratified random sampling. The research instrument was questionnaire: validity 0.6 - 1.00and reliability at .846 .The data were analyzed and presented as frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research found that

Development of integrated curriculum of good citizenship in a democratic society for preschool children of the Child Development Center Sub-district Administration Organization Chaiyaphum Province Participating in this process could be divided into 3 phases: Step 1 was the

outline of the content and Schedule of the course by allowing teachers, caregivers and parents to consider the content and time that was appropriate. Step 2 was to request advice from a qualified person. Step 3 was to create an integrated course (draft 1). Then take the course (draft 1) to send experts to assess Concluded that experts have opinions about the suitability of the integrated curriculum but have to adjust the number of work items and behavior measurement and create training sets to read words that allow children to have early knowledge bring various suggestions to improve as a curriculum (draft 2) to try out.

Keywords: Curriculum, Integration, Citizen, Democracy, Early childhood

บทนำ

จากเหตุผลทางการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีประชาชนที่มีความรู้ความสามารถสูงย่อมสามารถพัฒนาไปในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรมให้บรรลุตามเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วส่งผลให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าไปได้ด้วยดี กลไกลที่สำคัญของการพัฒนามนุษย์นั้นก็คือการพัฒนากระบวนการทางการศึกษา (จิราวรรณ กันบุรมย์,2553; อัญชลี ทองจันทร์,2546; พระธงชัย ดรนาม ,2544) และการจัดการศึกษาต้องเริ่มตั้งแต่ช่วง 5 ปีแรกของชีวิตซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญมากในการวางรากฐานบุคลิกภาพของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นช่วงวิกฤติของชีวิตมนุษย์ ผลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เด็กเคยได้รับในระยะต้นของชีวิตจะมีอิทธิพลต่อการวางรากฐานของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพ ซึ่งเด็กปฐมวัยจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การกระตุ้นทางหู ตา จมูก ลิ้น และกาย ให้ได้ยิน ได้เห็น ได้สัมผัส และได้เรียนรู้โดยการเล่น โดยเฉพาะการได้รับความรักจากพ่อแม่จะช่วยให้ใยประสาทในเซลล์สมองขยายงอกงาม ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา รู้เหตุผล อันเป็นพื้นฐานการพัฒนาเด็กให้สมบูรณ์มากที่สุด เด็กเล็ก ๆ จะเรียนรู้ทุกอย่างในวัยที่เขายังเล็กอยู่ แต่ถ้าหากเด็กในวัยนี้ไม่ได้รับการเอาใจใส่ เมื่อพ้นวัยนี้ไปแล้วเด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยความยากลำบาก ในบางอย่างก็จะไม่สามารถเรียนรู้ได้อีกเลย (เยาวพา เดชะคุปต์, 2542) ด้วยตระหนักในความสำคัญดังกล่าว องค์กรระหว่างประเทศและนานาชาติได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี เป็นอย่างมาก ดังที่หลายประเทศทั่วโลกได้ประกาศวิสัยทัศน์ในการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างชัดเจน เช่น สหรัฐอเมริกา ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่าในปี 2000 เด็กทุกคนในอเมริกาเมื่อเข้าเรียนต้องพร้อมที่จะเรียนได้ ขณะที่ประเทศนิวซีแลนด์ได้ให้ความสนใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น,2549) สำหรับในประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ระบุเกี่ยวกับการศึกษาในปฐมวัยดังเช่น มาตรา 81 (1)ระบุว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยให้จัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์

พัฒนาก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกของเด็กพิการ และเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น,2550) และในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) ได้มีแนวนโยบายเพื่อดำเนินการคือ การพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ได้ เป้าหมายคือเด็กปฐมวัยวัยทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อให้สมเจตนารมณ์ดังกล่าวกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดการศึกษาปฐมวัยทุกแห่ง

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง มีภาระหน้าที่สำคัญในการบริการด้านสาธารณะต่าง ๆ สำหรับประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยองค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้รับการถ่ายโอนภารกิจในการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาก่อนวัยเรียน (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และพัชรินทร์ สิริสุนทร,2545) จากการดำเนินงานตามภารกิจการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว ยังมีปัญหาอยู่ เช่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐ ปัญหาทางด้านการดำเนินงานทั้งด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และด้านวิชาการ ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณวุฒิเพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถานเลี้ยงเด็กและสถานศึกษาจัดระบบการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม ใช้กฎระเบียบบังคับเด็กเป็นการขัดขวางต่อการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของเด็ก ครูใช้กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ซ้ำซากจำเจ มีแนวการให้ประสบการณ์ที่ไม่ตรงกันจนเกิดความสับสน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนา การสร้างลักษณะนิสัยให้เด็กมีวินัย ช่วยเหลือตนเองและพร้อมที่จะเผชิญปัญหายังไม่ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควร รวมทั้งวิธีการสอนหนังสือและให้การบ้านมากมายทำให้เด็กเครียดและไม่มีเวลาวิ่งเล่นตามประสาเด็กส่งผลต่อบุคลิกภาพของเด็กในอนาคต ซึ่งการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิที่ผ่านมา พบปัญหาในการดำเนินงานเช่นเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตร การเขียนแผนการจัดประสบการณ์และการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาการเด็กของครูผู้ดูแลเด็ก ทำให้การพัฒนาเด็กไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้ (นิตยา คชภักดีและคณะ,2545 ; รวิพร ยันตพร, 2544 ; ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่11. 2544; พิมลมาลย์ พุ่มนิคม, 2542) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาโดยผู้ที่จะตั้งสถานอบรมเลี้ยงดูเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องผ่านการฝึกอบรมในการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง เช่นจิตวิทยาเด็ก การเรียนปนเล่น การเป็นพี่เลี้ยงเด็กที่ให้ความรักแก่เด็กเหมือนพ่อแม่ ไม่บังคับข่มขู่หรือลงโทษเด็กโดยไม่เหมาะสม เพื่อให้อิสระเหมือนอยู่บ้าน สถานศึกษาต้องเน้นการออกกำลังกาย การให้เด็กเล่นตามประสาเด็ก การเรียนรู้สิ่งแวดล้อม ไม่เน้นการสอนหนังสือและไม่ควรให้การบ้านเด็กหรือจัดสอนพิเศษอย่างเด็กขาด (นิตยา คชภักดีและคณะ,2545)และควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูควบคู่กับการให้การศึกษา โดยคำนึงถึงความสนใจและความต้องการของเด็กทุกคน โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย(กรมวิชาการ, 2546) และ

การจัดกิจกรรมมีความจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละคน ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ เพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน แต่สภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในปัจจุบันยังขาดการให้อิสระในการให้เด็กเลือกกิจกรรมตามความสามารถของเด็ก ครูจะเป็นผู้วางกรอบการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยเด็กไม่มีโอกาสได้ตัดสินใจ หรือเลือกกิจกรรมที่ตนเองมีความสามารถ เพราะการจัดกิจกรรมของครูยังไม่คำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน จึงทำให้เด็กขาดโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถของตนเอง (อุทัย ดุลยเกษม,2542; สิริมา ภิญโญอนันตพงษ,2550; สุรชาติ แสนทวีสุข,2544)

จากเหตุผลความคาดหวังให้เยาวชนของชาติเติบโตขึ้นเพื่อเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศ และความสำคัญของการปลูกฝังจิตสำนึก และการบ่มเพาะพฤติกรรมตั้งแต่วัยเด็กดังกล่าวข้างต้นนั้น ดังนั้นทีมวิจัยจึงเล็งเห็น กระบวนการสร้างหลักสูตรมาตรฐานที่บูรณาการเนื้อหาและกิจกรรม ตัวบ่งชี้พฤติกรรม และรวมถึงหลักการอบรมพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยการเลือกองค์ความรู้ และค่านิยมที่สำคัญๆ 3 ประการที่สามารถจัดทำตามกระบวนการวิจัยในกำหนดระยะเวลาอันได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการและฝึกอบรมจิตลักษณะความเป็นประชาธิปไตย ความมีวินัย และความรับผิดชอบ และลักษณะทางจริยธรรมอื่นๆสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้จากงานวิจัยในครั้งนี้ ทั้งหลักสูตรบูรณาการด้านคุณธรรม จริยธรรมที่เน้นกิจกรรมการจัดประสบการณ์ทั้งที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและกิจกรรมบูรณาการในชีวิตประจำวันจากครอบครัวซึ่งจะมีกลวิธีการฝึกอบรมจิตลักษณะและพฤติกรรม รวมถึงการหาประสิทธิผลของชุดฝึกอบรม และอำนาจในการทำนายที่มีผลต่อจิตและพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของเด็กก่อนวัยเรียนจะเป็นต้นแบบ หรือแนวทางการพัฒนาเด็กไทยที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจ.ชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 220 ศูนย์

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 180 คน และผู้ปกครอง จำนวน 180 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้อำเภอในจังหวัดชัยภูมิเป็นชั้นในการแบ่ง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน่วยในการสุ่ม ซึ่งจะได้ทั้งหมดจำนวน 144 ศูนย์ แต่ผู้วิจัยทำการเก็บกลุ่มตัวอย่างเกินจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เก็บจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 180 ศูนย์ แต่ละศูนย์ให้มีตัวแทนครู 1 คน และผู้ปกครอง 1 คนเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับมีค่าความตรงเชิงเนื้อหาตั้งแต่ 0.6 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นที่ .846

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การหาข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนครู ครูผู้ช่วย นักวิชาการผู้ดูแลศูนย์ และผู้บริหาร จากนั้นประมวลข้อมูลที่ได้มาในรอบแรกและการทำสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ(focus group Discussion) เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ระยะเวลาดำเนินการวิจัย ระหว่างเดือนกันยายน 2560 – สิงหาคม 2561

สรุปผลการวิจัย สภาพปัญหาและแนวทางการจัดกิจกรรมทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 สภาพปัญหาการด้านการบริหารจัดการ/การจัดโครงสร้างองค์การ สภาพปัญหาที่สำคัญคือ 1) ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นปัจจุบัน และพบว่าการทำงานของคณะกรรมการยังไม่เป็นระบบ และขาดความเข้มแข็ง 3) การจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นปัจจุบันและไม่มีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารติดไว้ให้เห็น

1.2 สภาพปัญหาการด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเรียงตามลำดับความสำคัญคือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็ก จังหวัดชัยภูมิยังไม่ได้มีการแต่งตั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะในปีที่ผ่านมาคุณสมบัติของครูและจำนวนนักเรียนยังไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) ครูมีภาระงานมาก จนแทบไม่มีเวลาในการดูแลเด็กในแต่ละวันได้อย่างเต็มที่ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ควรมีการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพิจารณาตามความรู้ ความสามารถและความเต็มใจมาทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กมีขวัญและกำลังใจให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ

1.3 สภาพปัญหาด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเรียงตามลำดับความสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ 1) สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารขาดความปลอดภัยเพราะมียุ้งข้าว และรั้วลวดหนามซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเด็ก 2) ครูไม่ได้การจัดทำแผนกระบวนการเรียนรู้แต่มีการจัดหาแผนสำเร็จรูปมาใช้ 3) แม้ว่าครูจะมีการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่มีอยู่ แต่กิจกรรมที่จัดไม่หลากหลายและขาดความต่อเนื่อง 4) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ล้วนได้มาจากการจัดซื้อ เพราะครูไม่มีความสามารถในการผลิตสื่อใช้เองได้ และ 5) ไม่มีสนามเด็กเล่นเพราะพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่อนข้างคับแคบ ส่วนปัญหาในด้านอื่น ๆ นั้นมีความสำคัญลดหลั่นกันตามลำดับ และควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

1.4 สภาพปัญหาการด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย พบว่า มีปัญหาเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ครูไม่ได้จัดทำเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาสมรรถนะของเด็กนักเรียนในทุกด้าน 2) มีเด็กบางส่วนยังมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพโดยเฉพาะภาวะทางช่องปาก และความสะอาดของร่างกาย และ 3) ครูไม่ได้จัดทำเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริม

ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กอายุ 2 -5 ปี ควรมีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนโดยใช้รูปแบบแนวคิดการบูรณาการ

1.5 สภาพปัญหาการด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม พบว่า มีปัญหา 1) ไม่มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชนระหว่างพ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2) ไม่มีการจัดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งความรู้และบริการชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็ก แนวทาง การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ เครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ปฏิทินงานและสรุปผลงาน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีส่วนร่วม

เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชัยภูมิโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ตัวแทนครู ครูผู้ช่วย นักวิชาการผู้ดูแลศูนย์ และผู้บริหาร จากนั้น ประมวลข้อมูลที่ได้มาในรอบแรกและการทำสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ(focus group Discussion) เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยการดำเนินการในขั้นตอนนี้แบ่งเป็น 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 เป็นการร่างหัวขอเนื้อหาและ กำหนดเวลาของหลักสูตรโดยใหครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองได้พิจารณาด้านเนื้อหาและเวลาวามีความเหมาะสม ขั้นที่ 2 เป็นการขอรับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นที่ 3 เป็นการสร้างหลักสูตรบูรณาการ (ฉบับร่าง 1) จากนั้นนำหลักสูตร (ฉบับร่าง 1) สงผู้เชี่ยวชาญตรวจประเมิน ได้ขอสรุปวา ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรบูรณาการ แต่ให้มีการปรับจำนวนข้อของใบงาน และแบบวัดพฤติกรรม และสร้างชุดฝกอ่านคำคล้อง เพื่อให้เด็กได้มีความรูในขั้นต้น นำข้อแนะนำต่าง ๆ มาปรับปรุงแกไขเป็นหลักสูตร (ฉบับร่าง 2) เพื่อไปทดลองใช้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการและฝึกอบรมจิตลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ สามารถอภิปรายผลตามขั้นตอนการดำเนินงานได้ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาสภาพปัญหาทั่วไปพบว่าสภาพปัญหาที่สำคัญคือ 1) ไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้พบว่าการทำงานของคณะกรรมการยังไม่เป็นระบบ และขาดความเข้มแข็ง 3) การจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความเป็นปัจจุบันและไม่มีการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารติดไว้ให้เห็น ส่วนในด้านการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรนั้น แม้จะพบว่ามีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วแต่ก็ต้อง

มีการดำเนินการต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ผู้บริหารควรมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาปฐมวัยที่ชัดเจน ผู้บริหารควรใช้กระบวนการบริหารโดยเน้นการกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเข้ารับการอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

นอกจากนั้น สภาพปัญหาการด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็ก จังหวัดชัยภูมิยังไม่ได้มีการแต่งตั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะในปีที่ผ่านมาคุณสมบัติของครูและจำนวนนักเรียนยังไม่เข้าเกณฑ์ที่กำหนด และ 2) ครูมีภาระงานมาก จนแทบไม่มีเวลาในการดูแลเด็กในแต่ละวันได้อย่างเต็มที่ แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ควรมีการคัดเลือกผู้ดูแลเด็กอย่างเหมาะสมพิจารณาตามความรู้ ความสามารถและความเต็มใจมาทำหน้าที่เลี้ยงดูเด็ก และควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กมีขวัญและกำลังใจให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ

อีกทั้งสภาพปัญหาด้านศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันเรียงตามลำดับความสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ 1) สภาพแวดล้อมภายนอกอาคารขาดความปลอดภัยเพราะมียุ้งข้าว และรั้วลวดหนามซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อเด็ก 2) ครูไม่ได้การจัดทำแผนกระบวนการเรียนรู้แต่มีการจัดหาแผนสำเร็จรูปมาใช้ 3) แม้ว่าครูจะมีการดำเนินการตามแผนการเรียนรู้ที่มีอยู่ แต่กิจกรรมที่จัดไม่หลากหลายและขาดความต่อเนื่อง 4) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ล้วนได้มาจากการจัดซื้อ เพราะครูไม่มีความสามารถในการผลิตสื่อใช้เองได้ และ 5) ไม่มีสนามเด็กเล่นเพราะพื้นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่อนข้างคับแคบ ส่วนปัญหาในด้านอื่น ๆ นั้นมีความสำคัญลดหลั่นกันตามลำดับ และพบว่ามี 3 รายการที่ถือว่าไม่มีปัญหาคือ 1) น้ำดื่มน้ำใช้ 2) การเสริมไอโอดีนในอาหาร และ 3) นมสำหรับให้นักเรียนดื่มแต่ก็ยังคงต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ห้องสุขาควรมีความสะอาด เหมาะสมและเพียงพอกับเด็ก ภายในอาคารควรมีมุ้งลวดติดบริเวณห้องนอนเด็ก ให้จัดห้องเรียนให้เป็นสัดส่วน แยกห้องเก็บสื่อวัสดุอุปกรณ์ออกจากห้องเรียน ควรมีอ่างล้างหน้าแปรงฟันเป็นสัดส่วน ภายในอาคารควรมีแสงสว่างให้เพียงพอ อาคารเรียนควรได้มาตรฐานมีความมั่นคง แข็งแรง ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วนเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนพร้อมทั้งสภาพปัญหาการด้านคุณภาพเด็กปฐมวัย พบว่า มีปัญหาเรียงตามลำดับความสำคัญ คือ 1) ครูไม่ได้จัดทำเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาสมรรถนะของเด็กนักเรียนในทุกด้าน 2) มีเด็กบางส่วนยังมีปัญหาในเรื่องของสุขภาพโดยเฉพาะภาวะทางช่องปาก และความสะอาดของร่างกาย และ 3) ครูไม่ได้จัดทำเอกสารเพื่อแสดงให้เห็นถึงการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้กับเด็ก แนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย สำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็กอายุ 2 -5 ปี ควรมีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนโดยใช้รูปแบบแนวคิดการบูรณาการ รวมถึงสภาพปัญหาการด้านการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม พบว่า มีปัญหา 1) ไม่มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน

ระหว่างพ่อแม่ ครู ผู้ดูแลเด็ก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2) ไม่มีการจัดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งความรู้และบริการชุมชนในเรื่องการพัฒนาเด็ก แนวทาง การจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน คือ เครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ปฏิทินงานและสรุปผลงาน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากสภาพปัญหาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์แรกนั้น แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กผู้ปกครองยังไม่มีความรู้ความเข้าใจ ร่วมทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของคณะบริหาร เจ้าหน้าที่ในองค์กร และความต้องการรวมทั้งสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชนเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องผลการวิจัย กรองกาญจน์ เชิญชัยวชิรากลุ (2550) พบว่า ความสำคัญของการมีส่วนร่วมตามระดับความเห็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเลี้ยงดู ด้านการเรียนของเด็กที่บ้าน ด้านความร่วมมือกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการเป็นอาสาสมัคร เช่นเดียวกันกับจรรยา ชินสี (2552) ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าจัดการศึกระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังพบปัญหาบุคลากรขาดประสบการณ์ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ สภาพแวดล้อมไม่มีความร่มรื่นที่จะตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมภายในการจัดมุมประสบการณ์ไม่ครอบคลุมกิจกรรมของเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนที่จะพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ครูผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์และการประเมินพัฒนาการ บุคลากรได้รับการพัฒนาโดยการให้ทุนศึกษาต่อแต่ยังไม่ครบทุกคน ไม่มีบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปนิเทศการจัดกิจกรรมเรียนการสอนและเด็กเล็ก มีสุขภาพฟันผุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช ศิริมาลา (2548) ทำการวิจัยเรื่องวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพนมสารคาม อำเภอบางคล้าและอำเภอแปลงยาว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคณะกรรมการพัฒนาเด็กไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รายได้ของคณะกรรมการพัฒนาเด็กมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางราชการ การรับบริจาคจากพ่อ – แม่ ผู้ปกครอง ประชาชน ในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในการดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก นอกจากนั้นความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตำบลนาฝายด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนชุมชนทุกภาคส่วน ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีความสอดคล้องกันและไปในทิศทางเดียวกัน แสดงว่า ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน หน่วยงานของรัฐ เพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้สามารถขับเคลื่อนไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีคุณภาพและประสิทธิภาพก้าวหน้าต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย อารียา โอบนิธิกุล(2548)ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ในการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย มี 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียน และการเข้าประชุมของโรงเรียนสำหรับผู้ปกครองที่เข้ามามีส่วนร่วม พบว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการศึกษาระดับปฐมวัยมากกว่าผู้ปกครองมากกว่าผู้ปกครองที่มีการศึกษาน้อย ผู้ปกครองที่ติดต่อกับโรงเรียนในระดับสูง ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการการศึกษาของเด็ก ปริยานุช ไกยสิทธิ์ (2552) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดกระบี่ พบว่า สภาพการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา จังหวัดกระบี่ มีปรัชญาในการจัดการศึกษาโดยเน้นการเล่นเป็นกิจกรรมพื้นฐานให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จัดหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะให้การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา สื่อการเรียนการสอนที่ใช้มีความปลอดภัยต่อเด็กครู ความรู้ ความเข้าใจในการประเมินพัฒนาการของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการจัดบรรยากาศให้อบอุ่นเหมือนบ้าน มีการประเมินการพัฒนาการของเด็กโดยใช้การสังเกตพฤติกรรมเด็กทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ในการบริการด้านอื่น ๆ มีการฝึกสุขนิสัยและมารยาทในการรับประทานอาหาร มีการตรวจความสะอาดร่างกายของเด็กทุกวันสภาพจัดการศึกษาที่อยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง คือ การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียนการศึกษาที่อยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด คือการรักษาความปลอดภัย

2. จากการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีส่วนร่วมการศึกษา ขอมูลพื้นฐาน ได้ข้อสรุปว่า ควรพัฒนาหลักสูตรบูรณาการเพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในลักษณะที่ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแสวงหาแนวทางและการพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ ผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาจนได้หลักสูตรบูรณาการความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ ฉบับสมบูรณ์ นำไปฝึกอบรมครูผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์และการวัดพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน เป็นการเตรียมความพร้อมให้ครูในการจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับพลอยพัชชา อามาตย์ (2552) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเพ็ญแข ประจนปัจจนึก และคณะ(2551)ที่ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้ว อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้ว ดำเนินการตามหลักการวิจัยปฏิบัติการดำเนินงานเป็น 2 วงรอบ ใช้กลยุทธ์ 3 กิจกรรม คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ, การนิเทศและการนิเทศภายใน กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้ศึกษาค้นคว้าและกลุ่มผู้ศึกษาค้นคว้า จำนวน 4 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 3 คน นักเรียนชั้นอนุบาล จำนวน 60 คน คณะวิทยากรจำนวน 1 คนผลการศึกษาพบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้ว บุคลากรไม่มีความชำนาญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้สื่อมีน้อย ครูยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมคือไม่

ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง หลังจากการพัฒนาบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้วแล้ว พบว่า บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการได้ดีและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความสนใจการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น และจากการทดลองใช้หลักสูตรบูรณาการความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดชัยภูมิ อย่างมีส่วนร่วม จำนวน 16 ศูนย์ พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร มีพฤติกรรมความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ในภาพ รวมอยู่ในเกณฑ์ดีมาก คะแนนเฉลี่ย 2.68 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้ดูและเด็กผ่านการฝึกอบรม มีความรู้ความสามารถ ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ เด็กเข้าร่วมกิจกรรมตามขั้นตอนของหลักสูตรบูรณาการ เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ในเรื่องใกล้ตัว ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวม โดยการสนับสนุนของครูผู้ดูและเด็กและผู้ปกครอง อันเป็นรูปแบบของการจัดประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning) และการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้สังเกต ศึกษา ทดลองด้วยตนเอง รวมทั้งเด็กได้แสดงความคิดเห็น ได้ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีจริยธรรมตามจิตลักษณะและความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่จะปลูกฝังและหล่อหลอมให้เด็กเติบโตทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา สอดคล้องกับแนวคิดของดิวอี้ (เยาวภา เดชะคุปต์, 2545;กาญจนา คุณารักษ์,2544;ปริยานุช ไกยสิทธิ์,2552;วัชรินทร์ หงษ์สา,2553) ที่ว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ (Learning by doing) และเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง

นอกจากนี้ การที่หลักสูตรมีลักษณะเป็นหลักสูตรบูรณาการ เด็กได้เรียนรู้จากเรื่องใกล้ตัวในชีวิตจริงทั้งในและนอกห้องเรียน ได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ส่งผลให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข (สำลี รักสุทธี และคณะ,2544) อันจะส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และหลักการจัดการศึกษาของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยของนพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง(2550) และแนวการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองของปริญญาเทวานฤมิตรกุล (2555) ที่ว่า การจัดประสบการณ์ต้องยึดหลักการให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัย

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารในทุกระดับควรมีการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาปฐมวัยที่ชัดเจน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน ควรจัดโครงสร้างที่ชัดเจนและเหมาะสม

2. ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ดูแลเด็กมีขวัญและกำลังใจให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และให้ผู้ดูแลเด็กเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กเล็กให้ครบทุกคน

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ห้องสุขาควรมีความสะอาด เหมาะสมและเพียงพอกับเด็ก ภายในอาคารควรมีมุ้งลวดติดบริเวณห้องนอนเด็ก ภายในอาคารควรมีแสงสว่างให้เพียงพอ อาคารเรียนควรได้มาตรฐานมีความมั่นคง แข็งแรง

4. ควรมีเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอกับจำนวนเด็ก ควรมีคณะกรรมการประเมินหลักสูตรให้ได้มาตรฐาน ควรมีสื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยเด็ก ควรมีโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจน

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนชุมชนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการประชาสัมพันธ์และประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยเครือข่ายควรมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงาน ปฏิทินงานและสรุปผลงาน และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น ควรมีกิจกรรมประชุมครู ผู้ปกครอง ชุมชน พระภิกษุสงฆ์ และผู้เกี่ยวข้องให้สนับสนุนโครงการความร่วมมือการพัฒนาผู้เรียนต่อไปให้ต่อเนื่องและยั่งยืนในที่สุด

7. ควรมีงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาจากชุมชน อย่างเป็นรูปธรรม สามารถคาดการณ์และวางแผนการใช้งบประมาณต่อการพัฒนาได้

8. ชุมชนควรช่วยกันให้การสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กในทุกด้านอย่างเสมอต้นเสมอปลายต่อไป

9. การดำเนินการห้องสมุดประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอำนวยความสะดวกต่อการยืมหนังสือได้ รวมไปถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการอ่านหนังสือ การจัดซื้อหนังสือนิทานที่น่าสนใจ น่าอ่านและมีสาระเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมสำหรับเด็ก

10. ควรมีผู้ปกครอง หรือบุคคลในชุมชนที่มีจิตอาสา พูดจาดี มีเมตตา มีความตั้งใจ สามารถอุทิศเวลาบางส่วน หรือบางเวลาให้กับเด็กเพื่อมาช่วยแบ่งเบางานครู เช่น กิจกรรมการอ่านให้เด็กฟัง

11. ด้านการพัฒนาหลักสูตรควรให้ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มาร่วมสร้างหน่วยบูรณาการให้กับผู้เรียนและเพื่อเพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง

12. องค์การบริหารส่วนตำบล และการจัดการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ควรมีความพร้อมในทุกด้าน และความสำเร็จของการดำเนินงานนอกจากผู้ดูแลหลักแล้ว ยังอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้ปกครองของนักเรียนต้องมีความเข้าใจตรงกันกับโรงเรียนในการออกแบบ การอบรม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการต่อยอดงานวิจัย

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมคุณธรรมของเด็กก่อนวัยเรียนเชิงรูปธรรมของความร่วมมือส่วนการวัดผลการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังการอบรมหรือหลังกิจกรรมเชิงบูรณาการ เกิดจากการสังเกต

พฤติกรรมในทางบวก และรวมถึงต้องมีข้อมูลการยืนยันจากทั้งทางผู้ปกครองทางบ้านด้วย ซึ่งเป็นการตรวจสอบพฤติกรรมอันพึงประสงค์ว่าตรงกันกับที่ปฏิบัติในโรงเรียนหรือไม่

2. ควรจัดหางบประมาณสนับสนุนการพัฒนางานที่ค้นพบจากการวิจัยด้วยรูปแบบความร่วมมือให้มีผู้มีส่วนได้เสียมากที่สุดในทุกระยะของการทำวิจัย เพื่อให้กลุ่มทีมดังกล่าว ได้ตระหนักในทุกขั้นตอน และก่อให้เกิดบุคคลแห่งการเรียนรู้ในชุมชน และสังคมเพิ่มมากขึ้น

3. ควรมีการศึกษาด้านพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนด้านคุณธรรมซึ่งมีผลสืบเนื่องจากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

4. การทำวิจัยประเภทการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ต้องคำนึงถึงระดับการร่วมมือของทุกฝ่ายอย่างเข้าใจถ่องแท้ในบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย ให้เข้าใจการมีจุดประสงค์ที่ตรงกัน โดยเฉพาะในกระบวนการดำเนินงานจึงจะได้ข้อมูลและประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงานนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.**คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546** (สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. **คู่มือการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.

_____. **คู่มือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2550.

กรมการพัฒนาชุมชน.**อ.บ.ต. กับการพัฒนาสิทธิเด็ก.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ดโปรดั๊กชั่น 2542.

กระทรวงศึกษาธิการ. **ความคิดสร้างสรรค์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ. 2535.

_____ .**คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี).** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2560.

กาญจนา คุณารักษ์. **พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543.

การฝึกอบรม เล่มที่ 2 หน่วยที่ 10 นนทบุรี มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์, 2544.

กรองกาญจน์ เชิญชัยวชิรากุล. **การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนเอกชนในกลุ่มสมาคมสหศึกษา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2550.

จารุณี กุลศรีวนรัตน์. **การพัฒนาผู้ดูแลเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรน้อย**

อำเภอหว้านใหญ่ จังหวัดมุกดาหาร.วิทยานิพนธ์ ค.บ. สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2553.

จิราวรรณ กันบุรมย์. ประสิทธิผลในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2548.

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และพัชรินทร์ สิริสุนทร. **“ความสามารถการหารายได้ของ อ.บ.ต. การศึกษาเชิงประจักษ์และข้อเสนอการเรียนรู้ร่วมกัน.” ใน วัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ของคนไทย** : รวมบทความการนำเสนอในการประชุมวิชาการ ประจำปี 2545 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. หน้า 32. กรุงเทพฯ : พี.เอ ลีฟวิ่ง. 2545.

ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. **ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.**มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556.

นพรัตน์ โพธิ์ศรีทอง.**รูปแบบสมรรถนะของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.** พิมพลักษณ์, 2550.

นิตยา คชภักดีและคณะ. **การส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัญฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2545.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์, 2554.

ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. **การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง: Civic Education**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, 2555.

ปริยานุช ไกยสิทธิ์. **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนเมืองสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลสามเมืองอำเภอสีดาจังหวัดนครราชสีมา.** การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

พระธงชัย ดรนาม. **พฤติกรรมการจัดประสบการณ์ของผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมพัฒนาชุมชนจังหวัดมหาสารคาม.**รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

พลอยพัชชา อามาตย์. **การพัฒนาบุคลากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้วอำเภอพลจังหวัดขอนแก่นสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเก่างิ้ว**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.

พิมลมาลย์ พุ่มนิคม. **สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ระดับก่อน**

ประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มเจ้าพระยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2542

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก และคณะ. การยกระดับคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยเพื่อการปฏิรูปสังคม : แนวทางและการปฏิบัติ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551.

เยาวพา เดชะคุปต์. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม็ค, 2542.

_____.**การพัฒนาพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย.** เอกสารในการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “พหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้สำหรับเด็ก” ณ หอประชุมใหญ่สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ 25 – 27 คุลาคม 2544, 2544.

รวิพร ยันตพร. **การจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล** : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกอง๕การบริหารส่วนตำบล จาก 17 ตำบลในจังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2544

วัชรินทร์ หงษ์สา. **การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลศาลเจ้าพ่อขุนศรีอำเภอหนองกี่จังหวัดบุรีรัมย์**. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระกศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 11. **รายงานการประเมินระดับการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประจำปี 2543.** นครราชสีมา : ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขต 11. 2544.

สำลี รักสุทธี และคณะ. **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ.** กรุงเทพฯ : พัฒนาการศึกษา, 2544.

สิริมา ภิญโญอนันตพงษ. **การศึกษาปฐมวัย.**กรุเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2550.

สุรชาติ แสนทวีสุข. **การเตรียมความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาปฐมวัย จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.

สุวิทย์ สมบัติ. **กระบวนการพัฒนาเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสวนเขื่อน จังหวัดแพร่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540.

อารียา โอบนิธิกุล. **การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองบางบัวทอง**มหาวิทยาลัยรามคำแหง/กรุงเทพฯ, 2548.

อัญชลี ทองจันทร์. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง.**

ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

Proposed Policy for Educational Cooperation of the Thailand Development Project as an Education Hub In the Thai-Cambodian border

กฤษ ละมูลมอญ[1]
วสันต์ชัย กากแก้ว[2]
ประภาพร บุญปลอด[3]
พนา จินดาศรี[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความคาดหวังและเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร ศึกษาบริบทของโรงเรียนในโครงการ จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนปราสาทวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ และโรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา จังหวัดศรีสะเกษ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คนและจัดทำการวิจัยอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Delphi Futures Research : EDFR) จำนวน 3 รอบ เพื่อหาค่าโอกาสความเป็นไปได้ และนำสู่เวทีสัมมนาประชาพิจารณ์จากผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 30 คน และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน

ผลการวิจัยพบว่า

ด้านสภาพปัจจุบันโรงเรียนมีความพร้อม 8 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอาคารสถานที่มีความพร้อมในการจัดการศึกษา 2) ด้านการจัดห้องเรียนพหุภาษา 3) ด้านแผนงาน/โครงการที่เน้นกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงการพหุภาษา 4) ด้านการบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพของผู้เรียน 5) ด้านครูมีครูชาวไทยและครูต่างชาติครบตามเกณฑ์ 6) ด้านหลักสูตรที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการโดยเฉพาะด้านพหุภาษา

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

7) ด้านโปรแกรมที่มีระบบที่เน้นศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ และ 8) ด้านระบบการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ปัญหาที่พบ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และขาดงบประมาณในการดำเนินการต้องเก็บจากผู้เรียนซึ่งทำให้เด็กยากจนขาดโอกาสในการเรียนและ ความคาดหวังต้องการยกระดับโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า วิสัยทัศน์ “ จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค และยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน” พันธกิจ 3 ประการ คือ 1) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้เป็นศูนย์กลางในภูมิภาค และ 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเป้าหมาย 3 ประการ คือ 1) นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความตระหนัก มีทักษะที่เหมาะสมและมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และ 3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาในภูมิภาค ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ : ข้อเสนอเชิงนโยบาย, ความร่วมมือด้านการศึกษา, โครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค

Abstract

The purpose of this research were to study the current situations, problems and expectations to propose policies related to educational cooperation under the Thailand Development Project as an educational hub along the Thai-Cambodian border. The present study was divided into 3 stopes as following. The 1st step was a documentary study, a contextual study of the 2 schools under the project (Prasat Witthayakhan School in Surin province and Kantharalakwitaya School in Sisaket province), and interviews with 5 experts. The findings of this step were summarized and analyzed for basic information. The 2nd step a development of proposed policies through an in-depth interview with 17 experts. Further, an ethnographic Delphi futures research (EDFR) was also conducted for 3 times to evaluate the possibility. The findings of this step were presented for a public hearing among 30 stakeholders. The 3rd step was a proposed policy review made by 3 experts.

According to the study, in term of the current situations of the 2 schools, it was found that the 2 schools are ready in 8 aspects as follows: 1) buildings and facilities are ready for educational management; 2) the 2 schools are ready for providing a multi lingual classroom; 3) the 2 schools have plans / projects that focus on strengthening activities for multi-lingual

projects; 4) the 2 schools have an administrative process that oriented to learner's quality; 5) the number of Thai and foreign teachers is in full accordance with the specified criteria; 6) the schools' curriculum is emphasized on academic excellence, especially in multi-lingual ability; 7) the program is oriented to systematically develop the potential of students for excellency; and 8) the 2 schools have the standard evaluation system. On the other hand, the study showed that there are some problems related to educational management of the 2 school including: 1) learning achievement of students still does not meet the specified standard; 2) lack of budget for educational operation; therefore, it must be collected from learners which causes poor children to lack of opportunities to study; and 3) the expectation to upgrade the school to be an education hub along the Thai-Cambodian border

In term of the proposed policies generated from the study, the vision is proposed as "Providing quality basic education that meets international standards in order to be an education hub under the participation from all sectors". There are 3 missions to be completed including: 1) promote and support educational management to have quality and meet international standards; 2) promote and support educational management to be education hub; and 3) promote and support educational management under the participation from all sectors based on the philosophy of sufficiency economy. Further, the project is operated with the 3 goals: 1) all students have appropriate and quality development according to age; 2) teachers and educational personnel should be aware and have appropriate skills and a work culture that focuses on achievement; and 3) develop a school to be a model of regional education management under the participation from all sectors based on the philosophy of sufficiency economy

Keywords: Policy, Educational Cooperation, Education Hub

บทนำ

การพัฒนาประเทศในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ต้องมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลาย ซับซ้อนมีการแข่งขันกันสูง การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับบริบทประเทศและรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่ควรตระหนัก โดยการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้แก่ประชาชนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นแก่ชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งฟื้นฟูและอนุรักษ์ ปัจจัยแวดล้อมชุมชนให้เกิดความยั่งยืน หากปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้มีคุณภาพ ก็จะส่งผลถึงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมไทย มีความมั่นคงและยั่งยืน ดำรงอยู่ในประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและมีศักดิ์ศรี (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2555 : 1) จึงจะสามารถรวมตัวกันในอนาคต

การรวมตัวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมตัวกันนับแต่การประกาศปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) และการก่อตั้งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือ อาเซียน เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สมาคมประชาชาติตะวันออกเฉียงใต้ (The Association of Southeast Asia Nations) เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือใน 3 ด้านหลัก คือ 1) ด้านการเมืองความมั่นคง 2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ และ 3) ความร่วมมือเฉพาะด้าน คือ ความร่วมมือด้านต่าง ๆ ที่มิใช่ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชากรในภูมิภาคให้มีมาตรฐานการดำรงชีวิตส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนในภูมิภาค การส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีทัดเทียมกับประชาชนในประเทศที่พัฒนาแล้ว ต่อมาที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 ที่อำเภอชะอำ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2552 ได้รับรองปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยแผนงานสำหนับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (2552-2558) ซึ่งผนวกแผนงานสำหรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในด้านต่าง ๆ ได้ตั้งเป้าหมายจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community) ในปี 2558 โดยมุ่งหวังเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีการพัฒนาทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน (ASEAN Identity) เพื่อรองรับการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ซึ่งประกอบด้วยความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม 3) ความยุติธรรมและสิทธิ 4) การส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม 5) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน และ 6) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560 : 4-8) ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ วิสัยทัศน์อาเซียน ค.ศ. 2020 ได้กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาด้านต่าง ๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม นวัตกรรม การส่งเสริมการป้องกันคุณภาพการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยการพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ภายใต้ประเด็นสำคัญได้แก่ ความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกระบวนการรวมตัวของอาเซียน การเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อลดช่องว่างการพัฒนา ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน จึงได้ทวีบทบาทมากขึ้นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอาเซียนให้มีความเจริญก้าวหน้า และแข่งขันได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องในหลากหลายด้าน ส่งผลให้โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ อันเป็นยุคของสังคมฐานความรู้ (วรรณดี นาคสุขปาน. 2557 : 1-2) ทำให้กระทรวงศึกษาธิการจะต้องเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 12) ได้รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา ได้พบปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขพัฒนาและ สานต่อสรุปดังนี้ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์การประเมินของ สมศ. ในรอบแรก และพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในวิชาหลักมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และพบว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ

20.3 ต้องได้รับการพัฒนา ดังนั้นเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความคาดหวังของความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีอะไรบ้างและเป็นอย่างไร อีกทั้ง ข้อเสนอเชิงนโนบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ เป็นอย่างไร จึงได้ทำการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความคาดหวังของความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

2. เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา” กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตเชิงประชากร ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ ต่อไปนี้

1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้กำหนดนโยบายระดับสูง อาทิเช่น เจ้าหน้าที่ระดับกำหนดนโยบายในระดับกระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเจ้าหน้าที่ในระดับเขตตรวจราชการ

2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษา นักวิชาการ ในระดับจังหวัดและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) กลุ่มนักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องอื่นซึ่ง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบโครงการในแต่ละโรงเรียน ครูผู้สอนอื่นที่เกี่ยวข้อง นักเรียนทั้งนักเรียนไทยและกัมพูชาที่ร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

ขอบเขตเชิงเนื้อหา งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาตามโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยมุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษา

ขอบเขตเชิงพื้นที่ งานวิจัยนี้ กำหนดพื้นที่วิจัยในประเทศไทยเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ สระแก้ว และตราด อีกทั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง

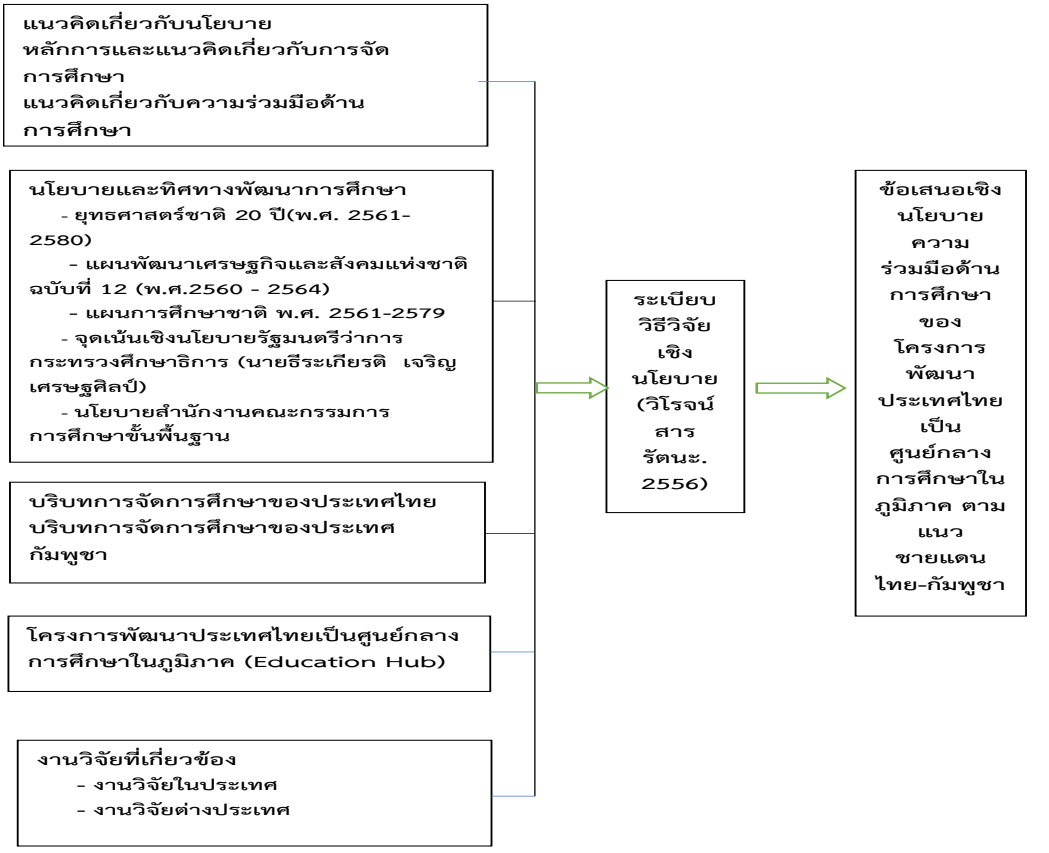
การศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ประเภทการจัดการศึกษาพหุภาษา จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย

1) โรงเรียนประสาทวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์

2) โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา จังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตด้านระยะเวลา งานวิจัยนี้ กำหนดระยะเวลา ระหว่าง ปีการศึกษา 2561

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา” ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความคาดหวัง เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายของความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีวิจัย (Mix Method) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุมเชิง

ปฏิบัติการและการประชาพิจารณ์ โดยการวิจัย ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาศึกษาบริบท เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ระยะที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายและระยะที่ 3 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย มีรายละเอียดขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นลักษณะข้อมูลหลายแหล่ง (multiple data sources) ตามหลักการสามเส้า (triangulation approach) โดยระเบียบวิธีวิจัยแต่ละประเภทจะดำเนินการไปพร้อมกันเป็นคู่ขนาน (parallels) และข้อมูลที่ได้รับจากผลการวิจัยแต่ละประเภทจะได้นำไปใช้ใน การพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างเท่าเทียมกัน (equivalent status design) ตามแนวคิดวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) (Majchrzak. 1984 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ. 2548: 14) ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Study)

2. การศึกษาบริบทการจัดการศึกษาของโรงเรียนในโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนประสาทวิทยาคาร จังหวัดสุรินทร์ และ โรงเรียนกันทรลักษ์วิทยา จังหวัด ศรีสะเกษ

3. การสัมภาษณ์ (In-dept Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิผู้บริหารการศึกษา ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ทั้งอดีตและปัจจุบัน จำนวน 5 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย 1. ยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา โดยใช้ การวิจัยอนาคตแบบชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Delphi Futures Research : EDFR) จำนวน 3 รอบ จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน 2. การสัมมนาปฏิบัติการกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder group operational seminar) และการประชาพิจารณ์ จำนวน 30 คน

ระยะที่ 3 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นการตรวจสอบให้ได้มาซึ่ง ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เหมาะสมและเป็นไปได้ สามารถนำไปใช้ได้จริง จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน

สรุปผลการวิจัย สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความคาดหวังของความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา มีข้อสรุปดังนี้

สภาพปัจจุบันที่พบจากการศึกษา จัดให้มีห้องเรียนพหุภาษา โดยมีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในอาเซียน ภาษาที่สองของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ภาษากัมพูชา ภาษาลาว และภาษาอาเซียนอื่น ๆ มีแผนงาน/โครงการที่เน้นกิจกรรมสร้างความเข้มแข็งให้กับโครงการพหุภาษา มีการบริหารจัดการคุณภาพที่เน้นคุณภาพของผู้เรียน มีครูครบตามเกณฑ์กำหนดทั้งครูชาวไทยและครูผู้สอนต่างชาติ สอนตรงกับวุฒิและสาขาวิชา มีหลักสูตรที่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นด้านพหุภาษา มีโปรแกรมที่มีระบบที่เน้น

ศักยภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ มีระบบการวัดและประเมินผลที่คุณภาพตามมาตรฐาน มีการสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ปัญหาที่พบ

ด้านผู้เรียน ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามหลักสูตร มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีทั้งต่ำกว่าและสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับชาติ ทุกสาระและทุกระดับชั้น แต่ผลคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษยังต่ำกว่า ร้อยละ 60 ตามมาตรฐานที่กำหนด

ขาดงบประมาณการดำเนินงานต้องเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครองนักเรียน ทำให้นักเรียนยากจนขาดโอกาสเข้าศึกษาในโครงการดังกล่าว

ความคาดหวัง ต้องการยกระดับโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา

ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการ พัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ในองค์ประกอบ ด้าน วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และประเด็นกลยุทธ์ ด้านนโยบาย กลยุทธ์ และการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ สรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ (Vision)

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค และยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

พันธกิจ (Mission)

1. ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมาย (Goals)

1. นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัยและมีคุณภาพ
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความตระหนัก มีทักษะที่เหมาะสม และมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
3. พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นต้นแบบการจัดการศึกษาในภูมิภาค ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นกลยุทธ์ (Strategy Issue)

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล
2. เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและการมีส่วนร่วม

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยเห็นว่า ความน่าเชื่อถือของการวิจัยขึ้นอยู่กับการออกแบบกระบวนการวิจัยด้วย ดังนั้นในการอภิปรายผลจากการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็น คือ 1) ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย และ 2) ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย ดังนี้

ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัย กระบวนการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักสำคัญ 2 ประการ คือ 1) หลักการวิจัยแบบผสม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย จากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (triangulation) โดยการศึกษาระยะที่ 1 การศึกษาบริบทเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ศึกษา การศึกษาบริบทสภาพจริงของโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามโครงการดังกล่าว 2) หลักการมีส่วนร่วม (participation) คือ ความร่วมมือจากหลาย ๆ ภาคส่วน หรือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในระยะที่ 2 เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ความเหมาะสมและเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง ในขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในระยะที่ 3

ในกรณีหลักการวิจัยแบบผสม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า (triangulation) ในระยะแรกนั้น เห็นได้จาก การดำเนินการวิจัย 3 วิธีการ คือ การวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับนโยบายและข้อกฎหมาย จากยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ การศึกษาบริบทของโรงเรียนที่จัดการศึกษาห้องเรียนพิเศษตามโครงการที่ศึกษา จำนวน 2 แห่ง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยทั้งสามวิธีดังกล่าว ทำให้มั่นใจได้ว่า ทำให้ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการกำหนดทิศทางการดำเนินการในระยะที่ 2 ต่อไป

การดำเนินการในระยะที่ 2 มีขั้นตอนการดำเนินการอยู่ 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนแรก เป็นการนำกรอบที่ได้จากระยะที่ 1 มาทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 คน โดยการจัดทำ EDFR 3 รอบ รอบที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปประเด็นที่ได้ รวบรวมจัดทำเป็นแบบสอบถาม จัดส่งผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบในรอบที่ 2 หลังจากนั้นนำผลจากการยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบในรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และส่วนเบี่ยงเบน พร้อมวิเคราะห์โอกาสความเป็นไปได้ และโอกาสที่เกิดขึ้นจริง หลังจากนั้นจัดแบบสอบถามอีกครั้ง จัดส่งผู้ทรงคุณวุฒิครั้งที่ 3 เพื่อยืนยันคำตอบอีกครั้ง หลังจากนั้นนำข้อสรุปมายกร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย เข้าสู่การดำเนินการในขั้นตอนที่ 2 คือการสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อขอความเห็น ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การดำเนินการในระยะที่ 3 เป็นการพิจารณาตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 6 คน ว่าร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้รับจากระยะที่ 2 นั้น มีความเหมาะสม และเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ในกรณีหลักการมีส่วนร่วม (participation) จากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลากหลายระดับเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดคือ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง ในขั้นตอนการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในระยะที่ 2 และระยะที่ 3 เป็นได้จากในระยะที่ 1

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อให้ได้กรอบแนวคิด บริบทข้อเสนอเชิงนโยบาย ในระยะที่ 2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 30 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา นักเรียนและศึกษานิเทศก์ เพื่อร่วมกันพิจารณาและพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในองค์ประกอบด้านความร่วมมือในการร่วมตระหนักและแก้ปัญหา ด้านความร่วมมือในการร่วมวางแผน ด้านความร่วมมือในการร่วมปฏิบัติตามแผน ด้านความร่วมมือในการการประเมินผลตามแผน ด้านกลยุทธ์และการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านหลักสูตร การเรียนรู้และการประเมินผล ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ ผู้วิจัยใช้กระบวนการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยวิธีการ 2 วิธี คือ การสัมมนาเชิงปฏิบัติการกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 คน ซึ่งกระบวนการวิจัยแต่ละขั้นตอนดังกล่าว ถือได้ว่าอาศัยหลักการมีส่วนร่วม สอดคล้องกับหลักการบริหารจัดการซึ่งเป็นกระบวนทัศน์ใหม่ในการบริหารหลายหลักการ เช่น หลักการจัดการแบบร่วมมือ (Collaborative management) หลักการจัดการและยึดพื้นที่สถานศึกษาเป็นฐาน (school base management) หลักการจัดการแบบล่างสู่บน (bottom-up approach) หลักการจัดแบบบูรณาการ (integrated management) หลักการจัดการความรู้ (knowledge management) ที่ส่งเสริมการนำความรู้ที่ฝังตัว (tacit knowledge) ของบุคคลระดับปฏิบัติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หลักการให้มีอำนาจหรือกระจายอำนาจ (empowered/decentralized approach) ซึ่งหลักการ ต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นหลักการที่ก่อให้เกิดความร่วมคิด เกิดความมีพันธะผูกพันที่จะนำเอาสิ่งที่ร่วมกันกำหนดนั้นไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลได้ดีกว่าหลักการรวมศูนย์อำนาจที่เคยยึดถือกันมาแต่เดิม ดังที่ ถวิล มาตรเลี่ยม (2545) กล่าวว่า การบริหารที่เกิดจากการรวมศูนย์ไว้ที่ส่วนกลาง และบริหารจากบนลงล่าง (top down) ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้มากนัก จึงเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นหน่วยปฏิบัติหรือหน่วยผลิตเป็นสำคัญ ด้วยการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่โรงเรียนให้ตัดสินใจโดยใช้กระบวนการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (share decision making) และสอดคล้องกับแนวคิดของโอเวน (Owen. 2001 อ้างถึงในวิโรจน์ สารรัตนะ. 2545 : 38) ที่กล่าวถึงผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนว่า ในปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาในลักษณะที่เกิดจากภายใน (inside – out approach) มากขึ้น โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในระดับปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งมีข้อดีที่จะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศมากขึ้น มีทัศนะทางเลือกที่หลากหลาย และการตัดสินใจจะได้รับการยอมรับมากขึ้น (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2545 : 44)

ดังนั้น จากกระบวนการวิจัยที่ยึดถือหลักการสำคัญสองประการคือ หลักการวิจัยแบบผสม เพื่อให้ได้ข้อมูลในการยกร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้า และหลักการมีส่วนร่วมจากบุคคลจากหลากหลายกลุ่ม ดังกล่าวข้างต้น เป็นกระบวนการวิจัยที่ทำให้เชื่อมั่นได้ว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อเสนอที่ดี มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ประเด็นเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบาย จากสรุปผลการวิจัย ที่ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ที่เชื่อมั่นได้ว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านความครอบคลุมขององค์ประกอบ มีความครอบคลุมตามองค์ประกอบที่กำหนด

2.2 ด้านความสอดคล้องกับบริบท มีความสอดคล้องกับบริบทที่ศึกษา

2.3 ด้านวิสัยทัศน์ร่วมที่ท้าทาย มีวิสัยทัศน์ที่ต้องอาศัยความร่วมมือปฏิบัติจากทุกภาคส่วน

2.4 ด้านความชัดเจนของตัวบ่งชี้ มีความชัดเจนสามารถนำสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากลักษณะของข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นผลจากการวิจัยดังกล่าวทั้ง 4 ประเด็น สรุปได้ว่า ผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ดี มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ได้จริง มีคุณค่าต่อการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสังกัด และระดับกระทรวงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้

1. ควรยึดถือวิสัยทัศน์ ความร่วมมือด้านการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งถือเป็นวิสัยทัศน์ร่วม และเป็นวิสัยทัศน์ในระดับที่ท้าทาย อันจะทำให้มีการปฏิบัติที่เป็นผลสำเร็จที่เป็นเอกภาพ

2. ควรนำพันธกิจที่ได้จากการวิจัย 3 ด้าน ซึ่งถือเป็นพันธกิจร่วม ไปปรับใช้เป็นกรอบนโยบายการศึกษาของโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค (Education Hub) ให้เป็นไปอย่างเหมาะสม เพื่อให้นโยบายการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกทิศทาง และมุ่งสู่ผลสำเร็จในวิสัยทัศน์ร่วม

3. ควรใช้หรือประยุกต์ใช้ประเด็นกลยุทธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

3.1 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพเทียบเคียงมาตรฐานสากล

3.2 เพิ่มศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3 พัฒนาระบบการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพและการมีส่วนร่วม

4. ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานในประเด็นกลยุทธ์ที่ใช้หรือประยุกต์ใช้ โดยคำนึงถึงการใช้ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยในแต่ละประเด็นกลยุทธ์ เป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเพื่อแก้ปัญหาหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็น “ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ” จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งปัญหาหรือเรื่องที่จะพัฒนานั้น อาจเป็นในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือระดับโรงเรียน และการวิจัยนั้นควรเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

2. ควรวิจัยเพื่อพัฒนา “ นวัตกรรม ” ใด ๆ ที่สามารถนำไปทดลองใช้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เป็น “ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ” จากการวิจัยในครั้งนี้ และหากประสบผลสำเร็จ ควรมีการเผยแพร่นวัตกรรมนั้นให้เป็นทางเลือก เพื่อในการนำปปฏิบัติของที่อื่น ทั้งนี้การวิจัยนี้ อาจกระทำได้ทั้งในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือระดับโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (research and development)

3. ควรวิจัยเพื่อศึกษาผลการนำข้เสนอเชิงนโยบายจากการวิจัยครั้งนี้ สู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือระดับโรงเรียน เมื่อมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่า การนำผลการวิจัยไปปฏิบัติจริง ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมินผล (evaluative research)

4. ควรวิจัยหาข้อเสนอเชิงนโยบายในประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่สำคัญหรือที่เป็นปัญหาหรือในทุกประเด็นที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อระยะเวลาผ่านไปในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง เช่น ในระยะเวลา 5 ปี 10 ปี หรือ 20 ปี เป็นต้น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย (policy research)

เอกสารอ้างอิง

ถวิล มาตรเลี่ยม. **การปฏิรูปการศึกษาโรงเรียนเป็นฐานการบริหารจัดการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : เสมาธรรม. 2545.

วรรณดี นาคสุขปาน. **การพัฒนารูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน.** (วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2557.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมกระบวนทัศน์ใหม่ของการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : บริษัทอักราพิพัฒน์ จำกัด. 2545.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559.** (มปท.). 2555.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.** กรุงเทพฯ : บริษัทพริกหวาน จำกัด. 2560.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. **คู่มือการดำเนินงานโครงการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน : Spirit of ASEAN.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. 2555.

กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

Development of Competency Strategies for the Lecturers in The Faculty of Education, the National University of Laos

สมสะนิด วงคำจัน[1]
สุชาติ บางวิเศษ[2]
สุขุม พรมเมืองคุณ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการ การนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 2) เพื่อศึกษาสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และ 3) เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวโดยทำการวิจัย 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี และการวิเคราะห์สภาพองค์การ ระยะที่ 2 ร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การประชุมสนทนากลุ่ม การตรวจสอบร่างการสร้างกลยุทธ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองใช้กลยุทธ์ และระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์ โดยการประเมินอิงเกณฑ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน และความต้องการ กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.63, S.D. = 0.84)

2. องค์ประกอบของกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ตามพันธกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการวิจัย 3) ด้านการบริการวิชาการ และ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ และองค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ประกอบด้วย 13 เป้าหมาย 24 กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล 71 ตัวชี้วัด

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ปร.ด.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

3. การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งผลการประเมินองค์ประกอบ ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเหมาะสม โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : กลยุทธ์การพัฒนา, สมรรถนะของอาจารย์

Abstract

This research is a participatory policy research. Participatory Policy Research aims to: 1) And needs Implementing the Competency Development Strategy of the Faculty of Education National University of Laos 2) The development of competencies of Faculty of Education 3) To evaluate the competency development strategies of the Faculty of Education. National University of Laos Three stages of research were conducted. Researchers have proposed that phase 1. Study of conditions and requirements. Implementing the Competency Development Strategy of the Faculty of Education National University of Laos the instruments used in the study were questionnaires, interviews, group discussions. And evaluation form Data analysis the frequency, percentage, mean, standard deviation and analysis Descriptive Analysis.

1. Current Situation and Needs for Implementing Competency Strategies of the Faculty of Education National University of Laos Overall, it was at a high level ($\overline{X}$ = 3.63, S.D. = 0.84).

2. Elements of strategy the development of competencies of Faculty of Education National University of Laos consists of 3 components as follows. There are four aspects of the mission: 1) teaching and learning; 2) research; 3) academic service; and 4) art and culture preservation. Strategic elements consist of: 1) vision 2) mission 3) goals and elements proposing strategies for development 1) goals 2) strategies for achieving goals and 3) mechanisms for implementation and evaluation There are 4 factor for the development competency strategies comprising 13 purposes, 24 strategies for achieving the purposes ; and the mechanisms leading to action and evaluation consisting of 71 indicators.

3. Evaluation of teacher development strategies. By using the competency development strategies of teachers. The results of the evaluation of the composition. The benefits. Possibility, consistency, and suitability after the trial, practice manual. Of the competency development strategy. Of the Faculty of Education National University of Laos All in all. At the highest leve

Keywords : Development strategy, Teacher competency

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตยประชาชนลาวฉบับปี 2558 ในมาตราที่ (21-22) ได้กล่าวว่า รัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนาวัฒนธรรมสังคม และให้บุริมสิทธิ์แก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง ซึ่งรัฐได้เอาใจใส่ปฏิบัติต่อนโยบายเพื่อการพัฒนาการศึกษา เน้นการศึกษาชั้นประถมภาคบังคับเพื่อสร้างให้คนลาวเป็นพลเมืองดี มีคุณสมบัติดี มีความและความสามารถที่ยั่งยืน ซึ่งคนหมดทั้งประเทศต้องเอาใจใส่พัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ และเอื้อความเป็นประโยชน์ให้คนในชาติลาวได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางและทั่วถึง (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวฉบับปรับปรุงใหม่, 2558 : 8-9) นอกจากนี้ตามมาตราที่ 38 ของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงใหม่ปี 2558 ก็ได้ระบุว่า พลเมืองลาวทุกคนมีสิทธิในการศึกษาเหล่าเรียนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง (รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ฉบับปรับปรุงใหม่, 2558 :14) ปัจจัยสำคัญในพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป้าหมายเพื่อให้ได้นักบริหารและนักวิชาการที่มีความแข็งแกร่ง มีทักษะและความสามารถสูง มีวิธีวิจัยที่มีคุณภาพ มีคุณสมบัติ มีวินัย มีความคิดสร้างสรรค์และมีการพัฒนาทางด้านร่างกายจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรงเป็นที่ยอมรับของคนในประเทศ ทั้งในภาคพื้นและสากล ฉะนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของพรรคและรัฐบาล แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป้าประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนและสังคมลาวให้ก้าวไกลไปสู่ยุคสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูไปสู่การพัฒนาชีวิตจิตใจควบคู่กับการพัฒนาวิชาอาชีพของคนทุกรุ่นทุกวัยได้อย่างมีประสิทธิ ภาพสูง (มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว, 2554 : 1-4) และตามร่างแผนยุทธศาสตร์การศึกษาชั้นสูงระบุว่า การศึกษาและการให้การศึกษา คือ เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมสังคมของประเทศ หากขาดมิติด้านการศึกษาและการพัฒนาความคิดจิตใจถือได้ว่าการพัฒนาดังกล่าวก็จะไม่ยั่งยืน หรืออาจเป็นปัญหานำไปสู่การไม่พัฒนาก็ได้ พรรคและรัฐบาลลาวได้มีความมุ่งมั่นว่าประเทศลาว “ต้องเปลี่ยนแปลงชีวิตด้วยการศึกษา” การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและมีความสามารถเพียงพอเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสถานการณ์ที่ซ้ำซ้อนและท้าทายของโลก (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2563-2565 : 4-5) ความสำเร็จซึงผู้ประกอบการทางอาชีพครูต้องมีความพร้อมในทุกมิติ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูและดำเนินการถูกต้องกับ 3 ลักษณะของพรรค 5 หลักมูลการศึกษาของชาติ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างประดิษฐ์สร้าง และมีความรับผิดชอบต่องาน เป็นผู้ที่แสวงหาองค์ความรู้มีทักษะและความสามารถทางวิชาชีพครูมีความคิดสร้างสรรค์และมีความพร้อมที่จะปฏิบัติงานทางวิชาการให้แก่สังคมโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติระยะ 2, 2554-2558) (คณะศึกษาศาสตร์, 2549 : 1-2) ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาการศึกษาแห่งชาติเป้าประสงค์เพื่อสนองนโยบายบุริมสิทธิ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติครั้งที่ 7 กล่าวคือ 1) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องสอดคล้องกับความต้องการสำหรับการพัฒนาประเทศชาติในแต่ละ

ระยะ 2) ปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นปรับปรุงการขยายโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและยกคุณภาพการศึกษาและความสอดคล้องในทุกชั้นทุกสาย 3) ปรับปรุงงานอาชีวศึกษาฝึกอบรมวิชาชีพและการศึกษาชั้นสูงให้ได้มาตรฐาน 4) ปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาให้เข้าสู่ระบบ 5) ปรับปรุงสายงานเพื่อการติดตาม ตรวจตราและประเมินผลด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องและชัดเจน 6) ใช้เงินทุนและแผนงบประมาณจากคู่ร่วมพัฒนาก็คืองบประมาณของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้น สภาแห่งชาติลาว แผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม (2554 :1-2)

เพื่อสนองตอบแผนการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ 5 ปี ครั้งที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬาได้กำหนดแผนปฏิบัติมี 3 แผนงานคือ 1) แผนงานขยายโอกาสการเข้าเรียนอย่างทั่วถึง 2) แผนงานปรับปรุงคุณภาพและความสอดคล้อง และ 3) แผนงานการปรับปรุงระบบ ระบอบการบริหาร และจัดการการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา, 2554 : 4) เพื่อทำให้แผนพัฒนาบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนยุทศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติตามที่กระทรวงศึกษากำหนดไว้ คณะศึกษาศาสตร์รวมทั้งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการเอาใจใส่ในการพัฒนาอาจารย์ให้เป็นนักวิชาการแห่งดวงวิญญาณทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งเกียรติและคุณค่าของความเป็นอาจารย์ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ฉะนั้นภารกิจสำคัญในคณะศึกษาศาสตร์ คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การวิจัย 3) การบริการวิชาการให้แก่สังคม 4) การส่งเสริมทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ (คณะศึกษาศาสตร์, 2015 : 9) ตลอดระยะการปฏิบัติภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาตั้งแต่ปี 2554 - 2558 ที่ผ่านมาแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จและมีผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ก็ตามแต่เห็นด้วยว่าประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคซึ่งทำให้เกิดมีข้อบกพร่องและสร้างผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น 1) ด้านพัฒนาอาจารย์ พนักงาน และนักศึกษา 2) ด้านพัฒนาระบบการบริหาร 3) ด้านพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน 4) ด้านพัฒนาคุณภาพการวิจัยและการบริการ 5) ด้านพัฒนาโครงร่างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก 6) ด้านพัฒนาการร่วมมือภายในและต่างประเทศ จากการพัฒนาดังกล่าวได้พบจุดด้อยหลายประการณ์ เช่น 1) การดำเนินเกี่ยวกับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการเมืองยังไม่ต่อเนื่องและทั่วถึงในหมู่พนักงานชั้นนำอาจารย์ในขั้นต่างๆ 2) อุปกรณ์การเรียน การสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นผลสะท้อนต่อคุณภาพการเรียนการสอน 3) จำนวนนักศึกษาเพิ่มในปริมาณที่มากขึ้น การปรับปรุงคุณภาพทางด้านการเรียนการสอนยังล่าช้าไม่ตอบสนองกับความต้องการของสังคม 4) การร่วมมือกับองค์การสากล สถาบันการศึกษาทั้งภายในและต่างประเทศมีความจำกัดคุณภาพในการผลิตครูและการสร้างครูในสาขาวิชาต่าง ๆ ยังต่ำกว่าความคาดหวัง (กระทรวงศึกษาธิการ และกีฬา, 2553 : 10 -11) และทั้งให้สอดคล้องกับการพัฒนาอาจารย์ตามวิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติแต่ปี 2559 - 2568 เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการในมหาวิทยาลัยแห่งชาติตามอัตราส่วน 1 : 6 : 3 ใน ปี 2558 2 : 6 : 2 ใน ปี 2563 และ 3 : 6 : 1 ในปี 2568 วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษา (มหาวิทยาลัยแห่งชาติ, 2558 : 8-9)

จากสภาพที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าการศึกษาจะมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดจึงต้องอาศัยระดับความรู้ความสามารถของอาจารย์ที่จะส่งผลเพื่อทำให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามมาตรฐาน เนื่องจากกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์จะเป็นการกระตุ้นให้เกิดพลังในการพัฒนาด้านการศึกษาการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา

เป็นสำคัญก่อนด้านอื่น ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องในคณะศึกษาศาสตร์รวมทั้งทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการเอาใจใส่ในการพัฒนาอาจารย์ให้เป็นนักวิชาการทางการศึกษาจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศชาติ ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ดีต่อไป

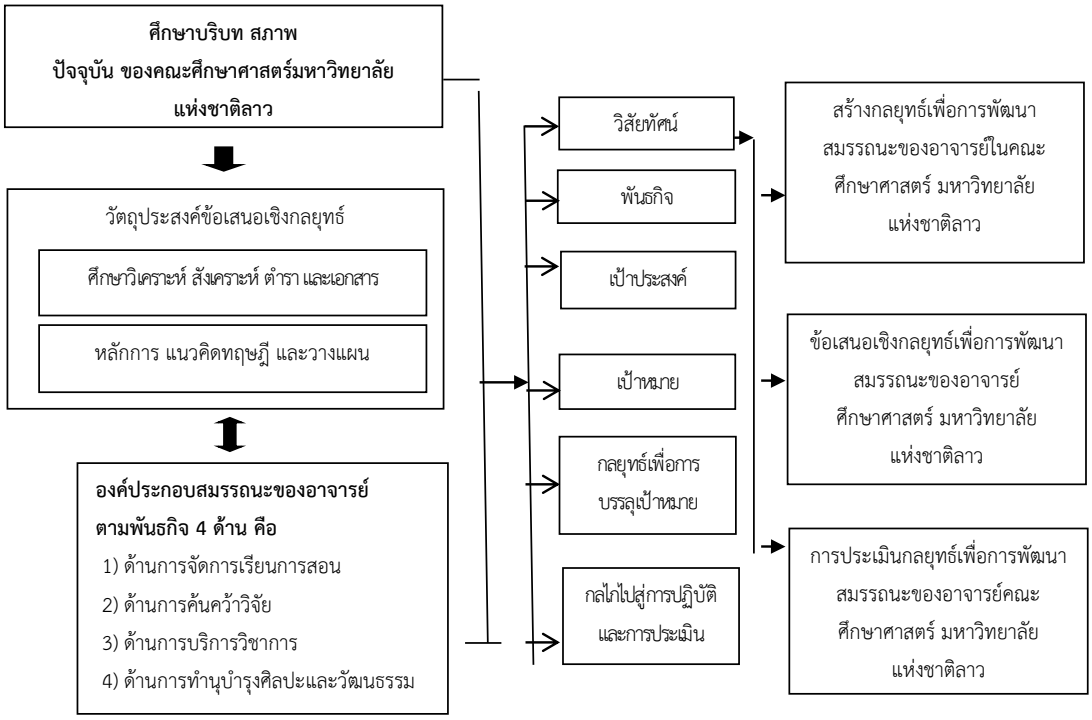
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการการนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาตำรา เอกสาร หลักแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework) ดังภาพประกอบ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวปีการศึกษา 2560 ประกอบเป็นผู้บริหาร และอาจารย์ในเขตพื้นที่ที่ศึกษารวมทั้งสิ้นจำนวน 161 คน (บทรายงานคณะศึกษาศาสตร์, 2558 : 3) และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางของ (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด,2556 : 43-44) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 39 คน และอาจารย์จำนวน 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2. เป็นข้อมูลระดับความคิดเห็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) และตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด (Opened end) 2) แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง สำหรับการศึกษากรณีศึกษา 3) แบบบันทึก การสนทนากลุ่ม และ 4) แบบประเมินข้อเสนอกลยุทธ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ การนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว มีดังนี้ 1) การศึกษาเอกสาร 2) การวิจัยเชิงสำรวจสถาบัน 3) การศึกษาแบบพหุกรณี 4) การวิเคราะห์ (SWOT Analysis) เพื่อยกร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ในระยะที่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อคำถามปลายเปิด (Opened end) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปผลความเรียงโดยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ระยะที่ 2 ร่างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ การร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการจัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ และจัดทำคู่มือข้อเสนอกลยุทธ์ฯ ผู้วิจัยได้ดำเนินตาม 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะที่ 2 ผู้วิจัยได้ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ด้วยวิธีการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยขอหนังสือจาก คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว เพื่อจัดการประชุมรวบรวมข้อมูลตามรูปแบบของการประชุมสนทนากลุ่มถึงกลุ่มเป้าหมายผู้ที่ให้ข้อมูลหลักโดยตรง

ผู้วิจัยได้จัดประชุมการสนทนากลุ่มที่มีลักษณะให้มีการสนทนาแบบเปิดกว้างเป็นรายบุคคลภายในแต่ละกลุ่มเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2561 เวลา 13.00 - 16.00 น. ห้องประชุมชั้น 2 สำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมการสนทนากลุ่มมาปรับปรุงแก้ไข และสังเคราะห์ด้วยการเขียนรายงานสรุปผลแบบความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และจัดกลุ่มข้อมูลเพื่ออธิบายแบบความเรียง และปรับปรุงร่างกลยุทธ์ และการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ตามข้อเสนอแนะต่อไป

ขั้นตอนที่ 2) ตรวจสอบร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ผู้วิจัยได้ปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติเพื่อประเมิน และรับรองกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีการดำเนินงานใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1) การประเมินกลยุทธ์อิงเกณฑ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 2) การประเมินผล

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการการนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ การนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.63, **S.D.=**0.84)

ผลจากการศึกษาพหุกรณี เป็นการศึกษาพหุกรณี ผู้บริหารคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 4 มหาวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informant) ได้แก่ คณบดี และรองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ โดยการสัมภาษณ์ และจดบันทึก (Observation and field-note) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) จำนวน 4 มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว 2) มหาวิทยาลัยสุพานุวง 3) มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต และ 4) มหาวิทยาลัยจำปากสัก **พบว่า** องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีภารงานตามพันธกิจ 4 ด้าน 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการค้นคว้าวิจัย 3) ด้านการบริการวิชาการ และ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ส่วนองค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ และองค์ประกอบที่เป็นข้อเสนอกลยุทธ์ฯ ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน

ผลการวิเคราะห์ (Swot Analysis) ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย แบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ครอบคลุมทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive random) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ระดับนโยบาย จำนวน 3 คน 2) ระดับปฏิบัติ จำนวน 10 คน 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 2 คน พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีภารงานตามพันธกิจ 4 ด้าน 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการค้นคว้าวิจัย 3) ด้านการบริการวิชาการ และ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปตามระเบียบและแนวปฏิบัติของอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่อาจารย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายจาก

มหาวิทยาลัย ส่วนองค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ จากการร่วมกันศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่าต้องให้อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มาหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว องค์ประกอบที่เป็นข้อเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาประกอบด้วย 1) เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน ข้อเสนอกลยุทธ์ส่วนนี้จะเป็นแนวทางในนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ระยะที่ 2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสร้างกลยุทธ์ฯ ในระยะที่ 2 มีวัตถุประสงค์ เพื่อการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ โดยการศึกษาเอกสาร การวิจัยเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี และการศึกษาวิเคราะห์สภาพองค์การ ผู้วิจัยได้นำผลมาจัดทำร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีภารงานตามพันธกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการค้นคว้าวิจัย 3) ด้านการบริการวิชาการ และ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ และองค์ประกอบข้อเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1) การประชุมสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จากการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน รวมจำนวน 15 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับผู้กำหนดนโยบาย 2) ระดับปฏิบัติ และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย (รายละเอียดตามภาคผนวก ค) เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 2 สำนักงานคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ผู้วิจัยได้นำ ข้อมูลจากการวิจัย ระยะที่ 1 การศึกษาเอกสาร การศึกษาเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี และการวิเคราะห์สภาพองค์การ มายกร่างร่าง การสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ เพื่อการวิพากษ์ และพิจารณา ในการวิจัย ระยะที่ 2 ผลการสนทนากลุ่มเป้าหมาย แล้วจึงได้นำความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป้าหมาย โดยผู้วิจัย ร่วมกับผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเป้าหมายได้ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิพากษ์ข้อค้นพบที่สำคัญ ของร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก การสังเกต การบันทึกเทป การบันทึกวิดีโอ และได้สรุปผลในภาพรวม ของทุกกลุ่ม เพื่อนำมาจัดทำปรับปรุง ร่างการสร้างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ในองค์ประกอบสองส่วน คือองค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่เป็นแนวทางของกลยุทธ์ ประกอบด้วยเป้าหมาย กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล ดังรายละเอียดของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มที่ได้กล่าวถึงประเด็น และข้อมูลที่เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2) ตรวจสอบร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ผู้วิจัยได้นำร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ ที่ได้ปรับปรุง จากการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (focus group discussion) เพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย 1) ท่านอุ่นคำ อวนสะหวัน อธิบดีกรมจัดตั้งและพนักงาน กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา 2) รองศาสตราจารย์ ดร.สายของ สายนะสิน อธิบดีกรมการศึกษา

ชั้นสูง กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา 3) รศ.ดร. สายของ สายนะสิน อธิบดีกรมการศึกษาชั้นสูง กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา 4) รศ. ดร.สีฐาน สุขวงศ์ รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว และ 5) รศ.ดร.คำแสง ทะลังสี รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวได้ให้สัมภาษณ์และพิจารณาตรวจสอบ และยืนยัน ร่างกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ ก่อนนำไปปรับเป็น กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 ท่านได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ มีการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1) การประเมินกลยุทธ์อิงเกณฑ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และ **ขั้นตอนที่ 2**) การประเมินผล กลยุทธ์ 4 ด้าน ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเหมาะสม ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ระยะที่ 1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการการนำกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.63, **S.D.** =0.84) **2) ผลจากการศึกษาพหุกรณี และ 3) ผลการวิเคราะห์ (SWOT Analysis)** พบว่า องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีภารงานตามพันธกิจ 4 ด้าน 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการค้นคว้าวิจัย 3) ด้านการบริการวิชาการ และ 4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปตามระเบียบและแนวปฏิบัติของอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่อาจารย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามที่ได้รับมอบหมายจากมหาวิทยาลัย ส่วนองค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ จากการร่วมกันศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค พบว่าต้องให้อาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มาหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวองค์ประกอบที่เป็นข้อเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาประกอบด้วย 1) เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน ข้อเสนอกลยุทธ์ส่วนนี้จะเป็นแนวทางในนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว

ระยะที่ 2. เพื่อสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 ผู้วิจัยจะได้ดำเนินการสร้างกลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) องค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์ มีภารงานตามพันธกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1.1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 1.2) ด้านการค้นคว้าวิจัย 1.3) ด้านการบริการวิชาการ และ 1.4) ด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม 2) องค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 2.1) วิสัยทัศน์ 2.2) พันธกิจ 2.3) เป้าประสงค์ 3) องค์ประกอบข้อเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนา ประกอบด้วย 3.1) เป้าหมาย 3.2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3.3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน **1) ผลการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)** ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สรุปผลการสนทนากลุ่ม **และ 2) ผลการพิจารณาตรวจสอบ ร่างกลยุทธ์ฯ จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ** ผลการพิจารณาส่วนของร่างกลยุทธ์ฯ เห็นด้วยมีความเหมาะสม

ระยะที่ 3 การประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ขั้นตอนที่ 1) การประเมินกลยุทธ์อิงเกณฑ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้พิจารณาตรวจสอบ และยืนยัน และ ขั้นตอนที่ 2) การประเมินผล ผลการประเมินองค์ประกอบในการประเมินกลยุทธ์ฯ 4 ด้าน ด้านความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องและความเหมาะสม ของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลตอนท้ายของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ที่มีองค์ประกอบด้าน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบการกลยุทธ์สมรรถนะอาจารย์ตามประเด็นสมรรถนะอาจารย์ 4 ด้าน 13 เป้าหมาย 24 กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล 71 ตัวชี้วัด

อภิปรายผล

จากการวิจัยข้างต้น ได้อธิบายผลใน 2 องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ และองค์ประกอบการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ ดังนี้

1. องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าประสงค์ และองค์ประกอบที่เป็นข้อเสนอกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาประกอบด้วย 1) เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และ 3) กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมิน สอดคล้องกับ สุชาติ บางวิเศษ (2553) ได้ทำการวิจัย ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่เหมาะสม และเป็นไปได้ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ด้านวิสัยทัศน์ ด้านพันธกิจ และด้านวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบเพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 9 ด้าน ประกอบด้วย 24 เป้าหมาย 31 กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล ประกอบด้วย 67 ตัวชี้วัด และสอดคล้องกับสุชาติ บางวิเศษ และศักดินาภรณ์ นันที (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลยผลการวิจัยพบว่า ระยะที่ 1. การวิจัยเชิงสำรวจสถาบันกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหาร และอาจารย์ผู้สอน จำนวน 201 คน กรณีศึกษาแบบพหุกรณี กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6 แห่ง และการสนทนากลุ่มโดยการวิเคราะห์ (SWOT analysis) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน มีองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ประกอบด้วย 2.1) วิสัยทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เป็นมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตศึกษาชั้นนำ สร้างองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นสู่สากล 2.2) นโยบายและพันธกิจ (1) ผลิตบัณฑิตศึกษาที่มีคุณภาพทางวิชาการและการวิจัย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัย มีความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความสามารถในการสื่อสาร (2) มุ่งผลิตพัฒนาผู้นำทางการบริหารสถานศึกษา และบุคลากรหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการวิจัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ และ (3) พัฒนาอาจารย์ให้มีคุณวุฒิ ปริญญาเอก และมีตำแหน่งทางวิชาการตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และเป็นอาจารย์มืออาชีพที่มีศักยภาพในการสอน และการวิจัย สามารถนำ

นวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการศึกษา และ 2.3) เป้าประสงค์ (1) ผลิตบัณฑิตศึกษา เพื่อพัฒนางานวิจัยที่มีคุณภาพ (2) บูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาท้องถิ่น และ (3) การผลิต เพื่อพัฒนาผู้นำท้องถิ่นสู่สากล ผู้นำทางวิชาชีพ ผู้นำ ทางการบริหารสถานศึกษา และบุคลากรภาครัฐ และเอกชน

2. องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนการสอน ซึ่งมีองค์ประกอบ 1) เป้าหมาย : กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ 3 เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย 6 กลยุทธ์ 3) กลไกสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล ประกอบด้วย ตัวชี้วัด 19 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จำปา จันทะสอน (2554 : 65-78) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาวัดได้จากผลการปฏิบัติงานในหน้าที่โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีและได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่กระบวนการพัฒนายังไม่ได้กำหนดสมรรถนะที่จำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษาที่ชัดเจน และเหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษาผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสมรรถนะที่จำเป็น จำนวน 9 ด้าน ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมด้านความรับผิดชอบด้านความเชื่อมั่นด้านจริยธรรม ด้านการประสานงาน ด้านวิสัยทัศน์ด้านการเสริมสร้างมนุษย์สัมพันธ์ และด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็น ประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ควรมีเนื้อหาที่หลากหลายรวมระยะเวลาการพัฒนา 111 ชั่วโมง ทั้งนี้อาจเนื่องมากจากการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน สถานศึกษาจะต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ด้านการวิจัย ซึ่งมีองค์ประกอบ 1) เป้าหมาย : กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ 4 เป้าหมาย 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย 6 กลยุทธ์ 3) กลไกสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล ประกอบด้วย 18 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญดาว แจ่มแจ้ง (2555 : 112-124) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการวิจัยที่จำเป็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง 2) ศึกษาระดับสมรรถนะด้านการวิจัยที่จำเป็นของอาจารย์ 3) พัฒนากลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์และ 4) ประเมินกลยุทธ์วิธีดำเนินการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า 1) องค์ประกอบของสมรรถนะด้านการวิจัยที่จาเป็นของอาจารย์มี 10 องค์ประกอบ 76 ตัวแปรสังเกตได้ 2) ผลการวิเคราะห์สมรรถนะด้านการวิจัยที่เป็นจริงของอาจารย์โดยภาพรวมพบว่าระดับสมรรถนะด้านการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง–มาก และพบว่าสมรรถนะด้านความสามารถเสนอผลงานวิจัยเพื่อจดสิทธิบัตรอนุสิทธิบัตรมีระดับสมรรถนะอยู่ในระดับน้อยรองลงมาคือด้านความสามารถเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติผลการวิเคราะห์ค่าช่องว่างของสมรรถนะด้านการวิจัยพบว่าสมรรถนะที่ต้องให้ความสำคัญและนำไปทำกลยุทธ์ในการพัฒนา 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) สามารถเสนอผลงานวิจัยเพื่อจดสิทธิบัตรอนุสิทธิบัตร 2) สามารถเข้าถึงแหล่งทุนและรู้จุดประสงค์ของแหล่งทุน 3) สามารถเสนอผลงานวิจัยในที่ประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ 3. กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคเหนือตอนล่างมี 6 กลยุทธ์ได้แก่ 1) เพิ่มขีดสมรรถนะนักวิจัยทุกระดับ 2) ปรับรูปแบบการสร้างเครือข่ายเพื่อขยายความร่วมมือในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวิจัยระหว่างองค์กรภายในมหาวิทยาลัยและองค์กรภายนอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ 3) ส่งเสริมความสามารถในการบริหาร

จัดการงานวิจัย 4) พัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการวิจัย 5) ประสานความร่วมมือเครือข่ายสนับสนุนการวิจัยแบบพหุภาคีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น 6) ส่งเสริมการเผยแพร่และถ่ายทอดองค์ความรู้จากงานวิจัย 4. ผลการประเมินความสอดคล้องความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 6 กลยุทธ์มีความสอดคล้องในระดับมากที่สุดความเหมาะสมในระดับมากความเป็นไปได้ในระดับมากและความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาวจะต้องกำหนดให้ มีระบบ และกลไกการขับเคลื่อนการทำงานวิจัยของอาจารย์ไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ด้านการบริการวิชาการ 1) เป้าหมาย : กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ 3 เป้าหมาย **2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย** 6 กลยุทธ์ **3) กลไกสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล** ประกอบด้วย 18 ตัวชี้วัด **สอดคล้องกับงานวิจัยของ** จำนง ศรีมังกร (2555 : 200-211) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าใน 1 องค์ประกอบสมรรถนะของผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาประกอบด้วยสมรรถนำหลัก 4 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 2) สมรรถนะความต้องการด้านวิชาการ 3) สมรรถนะด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 4) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม และใน 2 กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะของผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาด้านภาวะผู้นำมีจำนวน 12 กลยุทธ์ ทั้งนี้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ต้องปฏิบัติตามกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ ด้านการบริการวิชาการ โดยการสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนเครือข่ายในการให้บริการวิชาการ

องค์ประกอบกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะ ด้านการทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม องค์ประกอบด้วย **1) เป้าหมาย : กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะที่มีประสิทธิภาพ 3 กลยุทธ์ 2) กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย 6 กลยุทธ์ 3) กลไกสู่การปฏิบัติ และการประเมินผล** ประกอบด้วย 17 **ตัวชี้วัด สอดคล้องกับงานวิจัยของ** สุเมธ แสงนาทร (2547 : 98-100)ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยตอนหนึ่งพบว่า ในส่วนของ ด้านศิลปวัฒนธรรมธรรมเน้นการส่งเสริมทุนการวิจัยเพื่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และจำนำไปสู่การสร้างผลงานวิจัยทางวัฒนธรรม ของอาจารย์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว จะต้อง ส่งเสริมและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ สำหรับ **ผลการประเมินกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์ฯ โดยการประเมินอิงเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญ** สมรรถนะอาจารย์ ใน 4 ด้าน ซึ่งผลการประเมินองค์ประกอบด้าน ความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความสอดคล้อง และความเหมาะสม โดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผลตอนท้ายของกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ที่มีองค์ประกอบด้าน วิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ และองค์ประกอบการกลยุทธ์สมรรถนะอาจารย์ตามประเด็นสมรรถนะอาจารย์ 4 ด้าน 13 เป้าหมาย 24 กลยุทธ์เพื่อการบรรลุเป้าหมาย และกลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล 71 ตัวชี้วัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานด้านการวิจัยของอาจารย์ให้มีความชัดเจน พัฒนาระบบภารงานให้เหมาะสม สนับสนุนการวิจัยของอาจารย์ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ คณะศึกษาศาสตร์

2. ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องต้องดำเนินการด้านการกำกับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการวิชาการกับท้องถิ่น ชุมชน อย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของคณะ หน่วยงาน มีการกำกับควบคุม คุณภาพมาตรฐานสมรรถนะของอาจารย์ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และการกีฬา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือการวิจัยประเภทอื่น ๆ เพื่อการให้ได้ข้อมูลเพื่อการวิจัยที่หลากหลาย ในการแก้ปัญหาขององค์การในระดับภูมิภาค และระดับประเทศ

2. ควรนำผลจากการวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม ที่ไม่ได้สิ้นสุดเฉพาะการทำให้ได้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเท่านั้น แต่ต้องนำเอาผลการวิจัยไปศึกษาวิเคราะห์ต่อเนื่อง ถึงโอกาสความเป็นไปได้ เพื่อการพัฒนางานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.สุชาติ บางวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุม พรมเมืองคุณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขตลอดเวลาในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งถึงพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. **ประมวลคำศัพท์ทางวิชาการศึกษา. โครงการเสริมสร้างการคุ้มครองการศึกษาระบบแบ่งขั้นความรับผิดชอบ (เอดีบี/ยูเนสโก TA. 3871-LAO).** นครหลวงเวียงจันทน์ : กรมจัดตั้งพนักงาน, 2547.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. **แผนพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติระยะยาวปี พ.ศ. 2544–2563**. นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์รัฐวิสาหกิจกระทรวงศึกษาธิการ, 2544.

----------. **แผนพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ 5 ปีครั้งที่ 6 แต่ปี 1539 - 2553.** นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์รัฐวิสาหกิจกระทรวงศึกษาธิการ, 2549.

----------. **แผนพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาแห่งชาติ 5 ปีครั้งที่ 7 แต่ปี 2554-2558.** นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์รัฐวิสาหกิจกระทรวงศึกษาธิการ, 2554.

กระทรวงศึกษาธิการและกีฬา. **เอกสารรายงานวาระกองประชุมสภาผู้บริหารการศึกษาของทั่วประเทศ.** ว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาชั้นสูง (2559 - 2568). นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์

รัฐวิสาหกิจกระทรวงศึกษาธิการ, 2558.

บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น, 2556.

มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว. **วิสัยทัศน์แต่ปี 2030 ยุทศาสตร์พัฒนาการศึกษา 2016-2025 และแผนพัฒนา (2016-2020) ของมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว**. นครหลวงเวียงจันทน์ : มหาวิทยาล้ยแห่งชาติลาว, 2558.

———— **แผนพัฒนาแต่ปี 2559 - 2563).** นครหลวงเวียงจันทน์ : โรงพิมพ์นครหลวงเวียงจันทน์, 2559.

———— **โครงสร้างการบริหารงาน.**มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว : โรงพิมพ์นครหลวงเวียงจันทน์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ครบรอบ 10 ปี, 2006.

สุชาติ บางวิเศษ. **ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

สุชาติ บางวิเศษ และศักดินาภรณ์ นันที. “ข้อเสนอเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย,” **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.** 6, 21 (ตุลาคม-ธันวาคม 2560): 184-193.

Anonymous,H.K...**Human Resource Management**. Core competencies. Bennett, Marianne B.1984. 1997.

Spencer, L.M. and S.M... Spencer. **Competence at Work: Model for Superior Performance**. New York: John Wiley & Sons, Inc.., 1993.

ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

The Effectiveness of a Programe Development of ASEAN Language and Communication Skills for Gifted Children

สุชาดา บุบผา[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ ประสิทธิผลของโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ ทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการสอนแบบปกติสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ:เด็กที่มีความสามารถพิเศษ,ทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน,การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์,หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The Objectives, 1. To study the effective of the language skills development programe and ASEAN language communication for gifted children. Conducting research in the form of research and development. The results, A programe development of ASEAN language and communication skills performance effective and able to be used in learning according to objectives. The results of ASEAN language and communication skills in pre and post-teaching with control group differed significant at the level of .05. The result of the satisfactory level on a programe development of ASEAN language and communication skills showed high level of their satisfaction in every aspect.

---

[1] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

Keywords : Gifted Children, The Language Skills and ASEAN Language Communication, The Enrichment Programe, Electronic Book

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิต การศึกษาจึงต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับความเป็นจริงเหล่านี้ ดังนั้นทักษะแห่งอนาคตใหม่ หรือ 21st century skills จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ในด้านทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ และทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร ตลอดจนเทคโนโลยี เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนความเจริญรุ่งเรืองของประเทศไทยและภูมิภาค โดยประเด็นเรื่องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นกรอบการพัฒนาและเป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ปัจจุบันทักษะภาษาและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงสังคม (Economic development and social transformation) อย่างแพร่หลายทั่วโลก ศักยภาพของเด็กไทยจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม เนื่องจากการพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีความสามารถพิเศษคือการพัฒนาคนที่มีความสำคัญที่สุด การส่งเสริมอัจฉริยะภาพของมนุษย์นั้นเพื่อการสืบทอดผู้นำทางสังคมต่อไป ได้มีหลักฐานที่ว่าคนที่มีสติปัญญาสูงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสติปัญญาของตนเองได้หากเขาไม่เคยเรียนรู้ว่าจะใช้สติปัญญาได้อย่างไร ซึ่งการจะพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องสนับสนุนเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้ใช้สติปัญญาของเขาให้เป็นประโยชน์สูงสุดเท่าที่สามารถจะทำได้ เด็กที่มีความสามารถพิเศษหากได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่และถูกต้องเมื่อเติบโตขึ้นอาจเป็นผู้สร้างคุณประโยชน์มหาศาลให้แก่ประเทศชาติ ในทางตรงกันข้ามหากเด็กเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลอาจจะกลายเป็นอาชญากรเป็นผู้สร้างปัญหาให้กับสังคม และทำให้เกิดการสูญเปล่าทางการศึกษา การจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญ ครูจำเป็นต้องหาวิธีการที่สามารถเร้าความสนใจให้เกิดกับผู้เรียน ตลอดจนสามารถกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้โดยอาศัยสิ่งเร้าที่มีความหมายจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเพิ่มพูนประสบการณ์ (Enrichment Programe) เป็นยุทธวิธีการสอนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยจัดบรรยากาศในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง จัดโอกาสให้เด็กได้เพิ่มพูนประสบการณ์สำหรับตนเอง ทั้งในแนวกว้างและแนวลึกตามความถนัดและความสนใจซึ่งจะส่งผลดีต่อระบบการเรียนรู้และสมองสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์จัดในรูปแบบของนวัตกรรมชุดฝึกทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนซึ่งเป็นชุดกิจกรรมที่เด็กสนใจ โดยจัดเป็นนวัตกรรมชุดฝึกทักษะภาษาอาเซียนตามระดับชั้นไว้ให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้ศึกษาตามความต้องการ โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งผู้สอนจะแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านภาษา อย่างน้อย 2 ระดับ ผู้สอนจะจัดผู้เรียนในแต่ละกลุ่มเป็นคู่ เพื่อช่วยกันทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายและช่วยกันแก้ไขจุดบกพร่อง หลังจากที่ครูนำเสนอเนื้อหาเรียบร้อยแล้ว และหลังกิจกรรมการอ่านครูจะนำอภิปรายเรื่องที่อ่าน โดยครูจะเน้นการฝึกทักษะต่างๆ ผู้เรียนจะได้รับการทดสอบเป็น

รายบุคคลและกลุ่ม (ทิศนา แขมมณี. 2550 : 270) ซึ่งมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือพบว่าผู้เรียนมีความสามารถในภาษาต่างประเทศในด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (สมสมร ทีภูเวียง. 2552 : 67 ; วราพร สิมมา. 2552 : 67) รวมทั้งนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงกว่าก่อนเรียน (ชัชวาล แสงจักรวาฬ. 2551 : 82) และมีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (กชนันท์ ข่มอาวุธ. 2549 : 72) ส่วนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic - Book) ซึ่งเป็นสื่อที่มีการผสมสื่อหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาได้เร็วขึ้น หากมีการนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเป็นการเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพราะสื่อมีคุณสมบัติเป็นตัวกลางที่จะเชื่อมการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน สื่อการสอนเป็นเครื่องมือหรือช่องทางสำหรับทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ถูกวางไว้เป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ทั้งต่อตัวผู้สอนและผู้เรียน ที่จะได้รับความรู้ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อเทคโนโลยี ที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ น่าสนใจ และเข้าใจง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการเรียนรู้ ดังนั้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จึงมีประโยชน์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษได้สามารถย้อนกลับเพื่อทบทวนบทเรียนที่ไม่เข้าใจและสามารถเลือกเรียนได้ตามเวลาและสถานที่ที่ตนเองสะดวก การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีสามารถพิเศษทำให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนรู้ด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ จะเป็นการกระตุ้นระบบประสาทสัมผัสรับรู้ที่หลากหลายในรูปแบบข้อความ เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว ภาพ 3 มิติ ตลอดจนวีดีโอ ซึ่งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ร่วมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเป็นการปฏิวัติการเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน และสังคมไทย

จากเหตุผลที่กล่าวมา การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของเด็กจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสารของเด็กที่มีความสามารถพิเศษอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการวางรากฐานทักษะทางภาษาและการสื่อสารเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้อื่นต่อไป ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง นวัตกรรมการสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยถ่ายทอด นำความรู้ ประสบการณ์ด้านการเรียนรู้สู่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่ต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้มีทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นยั่งยืน

โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารสู่ประชาคมอาเซียน จึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การวิจัยชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2555 –2559) ในการสร้างศักยภาพและความสามารถเพื่อการพัฒนา โดยการสร้างองค์ความรู้ให้เป็นพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของประเทศโดยการสร้างความเข้มแข็งของสังคม การพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างความเข้มแข็งและสร้างภูมิคุ้มกันของท้องถิ่นและสังคม รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพเยาวชนของชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษาวิจัย

เรื่องการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู เลย หนองคาย บึงกาฬ ซึ่งเป็นโหนดกลุ่มวิจัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ของประเทศไทย เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ โดยสร้างนวัตกรรมเชิงระบบเพื่อนำมาจัดกระบวนการการเรียนรู้ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ภาษาเวียดนาม โดยนำคำศัพท์พื้นฐานใกล้ตัวที่ใช้ในชีวิตประจำวันที่เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายและมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของเด็ก อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะกระบวนการเรียนรู้และช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางด้านภาษาและการสื่อสารของเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กควบคู่ไปกับการส่งเสริมศักยภาพด้านการเรียนรู้ภาษาอาเซียน สามารถเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตร และยังช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาต่างประเทศซึ่งเป็นภาษาที่สอง การศึกษาครั้งนี้สามารถนำรูปแบบนวัตกรรมทางการศึกษาดังกล่าวไปขยายผลเพื่อให้ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษได้นำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับแต่ละสภาพบริบทต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนที่ร่วมโครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางภาษา ห้องเรียนพิเศษ IP (Intensive programe) EP (English programe) IEP (Intensive english programe) จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภู เลย หนองคาย บึงกาฬ ภาคเรียนที่ 2/256

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดรคริสเตียน ภาคเรียนที่ 2/2561 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง จำนวน 35 คน และกลุ่มควบคุม 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ แบบทดสอบทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้แบบทดสอบวัดก่อนและหลังการทดลอง

นำโปรแกรมที่ได้จากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ มาทำการทดลองใช้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. เลือกโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการเลือกดังนี้

1.1 เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในจังหวัดอุดรธานี

1.2 ผู้บริหารและครูมีความเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

1.3 เป็นโรงเรียนที่มีสภาพบริบทใกล้เคียงกันและมีเด็กที่มีความสามารถพิเศษโดยเป็นโรงเรียนที่มีโครงการการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษในจังหวัดอุดรธานี

2. ส่งหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเพื่อพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสาร โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยเข้าร่วมดำเนินการวิจัย

3. ติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนเพื่อความร่วมมือในการวิจัย โดยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน นำหนังสือขออนุญาตทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน ในโรงเรียน พร้อมทั้งแนะนำตัวและแจ้งจุดประสงค์ของการศึกษา

4. เตรียมความพร้อมก่อนลงทดลองในโรงเรียน ในภาคเรียนที่2/2561 โดยเริ่มจากการสร้างสัมพันธภาพกับบุคลากรในโรงเรียน (Building-Up Rapport) โดยกำหนดบทบาทของตนเองในฐานะนักวิจัยเท่านั้น ด้วยการสนทนาพูดคุยและเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญ และแนะนำตัวและแจ้งจุดประสงค์การศึกษาในวาระการเข้าร่วมประชุมประจำเดือนของโรงเรียน

5. ศึกษาสภาพบริบทของโรงเรียน สนทนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน นำข้อมูลมาพิจารณาร่วมกับโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนที่สร้างขึ้น

6. ดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ในภาคเรียนที่ 2/2561 ในโรงเรียนโดยการเลือกโรงเรียน 1 แห่งในพื้นที่จังหวัดอุดรธานีตามแผนการทดลอง

7. กำหนดแผนการทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized control group pretest posttest design แบบแผนนี้มีรูปแบบการทดลอง 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม โดยมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนสองครั้ง (Pretest-Posttest Design) ดังแผนภาพ
แบบแผนการทดลองในการวิจัย

(R) O1	X1	O2	กลุ่มทดลอง
(R) O3	X2	O4	กลุ่มควบคุม

R หมายถึง การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้ากลุ่มทดลอง
O1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน
X1 หมายถึง การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
O2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน
X3 หมายถึง การสอนแบบวิธีปกติ
O4 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

8. ประเมินผลการทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ก่อนและหลังการทดลองด้วยแบบประเมินทักษะทางภาษาและการสื่อสารของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และประเมินระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มี

ความสามารถพิเศษ หลังจากสิ้นสุดการทดลองนำรูปแบบไปใช้ แล้วนำผลการทดลองใช้มาสรุปและอภิปรายผลข้อมูลที่ได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 40 ข้อ แบบทดสอบทักษะทางด้านภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน โดยใช้แบบทดสอบวัดก่อนและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ 1.ความเหมาะสมของโปรแกรม 2.ความถูกต้องคลอบคลุมของโปรแกรม 3. ความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม และด้านความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติ (Consensus) เกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีค่าความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด

ประสิทธิผลโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ตามวัตถุประสงค์

ทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการสอนแบบปกติโดยการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีทักษะภาษาและการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ประชุม พูดคุยให้คำแนะนำและรับฟัง ข้อคิดเห็นของนักเรียนที่แตกต่างหรือขัดแย้งจากครู ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมามีการใช้/มีสื่อเทคโนโลยีการสอนที่น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและช่วยเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา เท่ากันกับการปฏิบัติผลิตสื่อ E-Book ทำให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะการใช้สื่อ E-book เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ 1.ความเหมาะสมของ

โปรแกรม 2.ความถูกต้องคลอบคลุมของโปรแกรม 3. ความเป็นประโยชน์ของโปรแกรม และด้านความเป็นไปได้ของโปรแกรม โดยพบว่าผู้เชี่ยวชาญมีฉันทามติ (Consensus) เกี่ยวกับโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีค่าความเหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮิกกินส์ และอีส (Higgin; & Hess. 1998) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เกี่ยวกับคำศัพท์จากกลอนบทหนึ่งชื่อว่า “My Incredible Headade” ในซีดีรอม The New kid orn the block ซึ่งเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ได้รับความนิยมจากนักเรียน มีคำและภาพเหมือนกับหนังสือปกติ แต่สามารถอ่านออกเสียงดัง ๆ เป็นคำ มีภาพเคลื่อนไหวและภาพที่ใช้เลือกวัตถุในภาพหนังสือ พบว่า นักเรียนทั้งหมดให้ความสนใจกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพราะมี ภาพเคลื่อนไหว และได้รับความรู้จากแบบสอบถามก่อนและหลังเรียนแตกต่างกัน และบอนด์ นิเกล (Bond and Nigel ,1994) ได้ร่วมมือกับ ดร. ชาลส์ วิจัยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ได้ สาเหตุที่พวกเขาสนใจทำเรื่องที่เกิดจากเหตุผล 2 ประการ คือ มีความเชื่อว่าวิธีการที่ใช้ในการศึกษาอยู่ในปัจจุบันนี้ไม่ใช่วิธีที่ดีที่สุด และเชื่อว่าคอมพิวเตอร์เป็นสื่อที่มีเสน่ห์ สมควรที่จะนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ สรุปได้ว่าการพัฒนาโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษเนื่องจาก จะมีผลช่วยทำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล มีแรงจูงใจในการเรียน เกิดทัศนคติที่ดี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหา และยังช่วยทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงใช้เวลาเรียนน้อยกว่าการสอนปกติ และมีการเสริมแรงจูงใจในการเรียนได้ดีกว่าการสอนด้วยวิธีปกติดังนั้นจึงถือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนได้

2. ประสิทธิผลโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แสดงให้เห็นว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ตามวัตถุประสงค์ทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์และการสอนแบบปกติโดยการทดสอบหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม โดยการเปรียบเทียบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลปรากฏว่า กลุ่มทดลองที่ใช้โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีทักษะภาษาและการสื่อสารสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัดชา พัฒนโสภณ (2547.74-75) ที่ได้ศึกษาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง กลอนสี่ สำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งพบว่า มีค่าประสิทธิภาพของบทเรียนเป็น 83.33/86.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผลการการทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับโชคชัย สิริหาญอุดม (2548) ได้ทำการศึกษาการสร้างบทเรียนเสริม เรื่อง พื้นที่สามเหลี่ยมฐานโค้ง โดยทดลองใช้บทเรียนเสริมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 และผลการทดสอบทางสถิติพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ Fanning (2011) ได้ทำการศึกษาความเข้าใจและการใช้งานระบบออนไลน์ในแผนการเรียนห้องเรียนอัจฉริยภาพ Gifted and

Talented Program ซึ่งพบว่า ครูและนักเรียนมีความเข้าใจไปในเชิงบวกต่อโปรแกรมออนไลน์ชื่อ Renzulli Learning ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าทัศนคติและการใช้โปรแกรมแตกต่างกันระหว่างครูกับนักเรียน การศึกษาครั้งนี้ยังให้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมท้องถิ่นในอนาคตซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในเชิงบวก ได้แก่ การบูรณาการเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในห้องเรียนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน

ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน พบว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อโปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียน การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็น ประชุม พูดคุยให้คำแนะนำและรับฟัง ข้อคิดเห็นของนักเรียนที่แตกต่างหรือขัดแย้งจากครู ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รองลงมามีการใช้/มีสื่อเทคโนโลยีการสอนที่น่าสนใจ ทันสมัย เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและช่วยเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจในเนื้อหาวิชา เท่ากันกับการปฏิบัติผลิตสื่อ E-Book ทำให้นักเรียนเข้าใจและมีทักษะการใช้สื่อ E-book เพิ่มขึ้น อยู่ในระดับมาก และการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของแมคเกว McGuire (2011) ซึ่งได้ทำการศึกษาการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ : ประโยชน์ของหลักสูตรและการสอนที่แตกต่างสำหรับนักเรียนอัจฉริยะ สนับสนุนว่าครูจะต้องเข้าใจทักษะและมาตรฐานด้านเทคโนโลยีที่เชื่อมโยงกับหลักการของความแตกต่างของหลักสูตรและการสอนสำหรับเด็กนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษเพื่อให้สามารถบูรณาการเทคโนโลยีและความต้องการของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด จะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอนช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี การนำนวัตกรรมเชิงระบบด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีการผสมสื่อหลายรูปแบบ เป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับเทคโนโลยีทางการศึกษา อีกทั้งยังมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาได้เร็วขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นการเร้าหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ เพราะสื่อมีคุณสมบัติเป็นตัวกลางที่จะเชื่อมการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนให้เข้าใจซึ่งกันและกัน สื่อการสอนเป็นเครื่องมือหรือช่องทางทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียนและทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายที่ถูกวางไว้เป็นอย่างดี เพื่อประโยชน์ในกระบวนการเรียนการสอนทั้งต่อตัวผู้สอนและผู้เรียน ที่จะได้รับความรู้ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อเทคโนโลยี ที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ น่าสนใจ และเข้าใจง่าย รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

นอกจากนี้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์เป็นการจัดการศึกษาที่เหมาะสำหรับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และเหมาะสมสำหรับครูในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับการเรียนการสอน การขยายการรับรู้และเพิ่มการฝึกฝนให้ดีที่สุดในห้องเรียน จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้เป็นสิ่งที่สำคัญ ครูจะต้องจัดการเรียนรู้ที่มีความหมายซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ควรพัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงไปยังส่วนต่างๆ ของหนังสือและเว็บไซต์ต่างๆที่มีความเชื่อมโยงกับเรื่องราวในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้มากขึ้น และสร้างบทเรียนให้มีปฏิสัมพันธ์และสามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้ โดยนำภาพเคลื่อนไหว ภาพ เสียง วีดีทัศน์ และเพิ่มแบบทดสอบในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสะดวกในการใช้งานและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา

2. ในการจัดกิจกรรมการการเรียนรู้ ผู้สอนควรมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนมากกว่าผู้สอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรสร้างความเป็นกันเอง ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระและสนุกสนานไม่เครียดจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและเหมาะกับลักษณะนิสัยและสไตล์การเรียนรู้ของเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

3. การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ควรสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน ควรจัดทำแผนและกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาศักยภาพของตนให้ถึงขีดสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการตัดสินใจ การวางแผน การสร้างสรรค์ การแสดงความสามารถ การให้เหตุผล และการสื่อสารกับผู้อื่น และจัดสภาพแวดล้อมให้อำนวยต่อเด็กในการแสดงออกซึ่งความรับผิดชอบและความสามารถทั้งในด้านวิชาการ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ในอันที่จะทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษได้พัฒนาทักษะของตน

4. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นควรมีการบูรณาการเนื้อหาให้เด็กได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ และแทรกสถานการณ์เนื้อหาให้นักเรียนได้คิดแก้ไขปัญหา และออกแบบเนื้อหาความรู้ในหลายระดับเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ตามความสามารถของตน ทั้งในแนวกว้างและแนวลึกตามความสนใจของเด็กโดยเน้นความรับผิดชอบและอิสรภาพทางปัญญา

5. โปรแกรมพัฒนาทักษะภาษาและการสื่อสารภาษาอาเซียนโดยใช้การสอนแบบเพิ่มพูนประสบการณ์ร่วมกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถนำไปใชกับนักเรียนปกติทั่วไปแต่ควรปรับเนื้อหาให้มีความเหมาะสม เพื่อเปนการชวยในเรื่องพัฒนาการดานการเรียนรูของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติและได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

โชคชัย สิริหาญอุดม (2548) การสร้างบทเรียนเสริมเสื่องพื้นฐานสามเหลี่ยมฐานโค้งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีความสามารถพิเศษ ปริญญานิพนธ์ กรุงเทพมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชัชวาล แสงจักรวาล (2551) ผลของการใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือแบบผสมผสานการอ่านและการเขียน

ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สกลนคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ทิศนา แขมมณี. (2552). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผดุง อารยะวิญญู (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:พีเออาร์ด แอนด์ ปริ้นติ้ง.

พัดชา พัฒนโสภณ. (2547) การสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องกลอนสี่ สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

วราพร สิมมา. (2552). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับ ปวส. 2 วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น ที่ได้รับการสอนอ่านโดยใช้วิธีแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานและวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมสมร ทีภูเวียง. (2552) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบ CIRC ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความสามารถในการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542) เอกสารปฏิรูปการเรียนรู้ลำดับที่ 40 แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปกระบวนการรียนรู้.กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

อุษณีย์ โพธิสุข (2541) วิธีสอนเด็กปัญญาเลิศ. กรุงเทพฯ. : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

Bond and Nigel (1994). A Multimedia course in associative learning. (Online). Availablehttp://www.deetya.gov.au/cutsd/caut/ntw1994/amultimediacourse.html

Higgins, Norman and Hess, Laura. (1998). Using Electronic Books to Promote Vocabulary Development"(CD-ROM). Faculty Released Time Project Final Report. 141

Renzulli J.S.(1977) The enrichment Triad Model : A guide for Developing Defensible Programs for The Gifted and Talented. Welthersfield, Connecticut : Creativity Learning Press.

แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

The Guidelines for Preventing and Solving Drug Problems in EducationalInstitutions under the Office of Secondary Educational Service Areas 25

อำพร คนซื่อ[1]
นิยดา เปี่ยมพืชนะ[2]
สำเร็จ คำโมง[3]
แสงดาว คงนาวัง[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็น และศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนว โรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 รวมทั้งสิ้น 183 คน โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตร Taro Yamane (1973:727) ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.67 – 1.00 และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

---

[1]นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
[4]อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านมาตรการบริหารจัดการ รองลงมา คือ ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการรักษา ด้านมาตรการค้นหา ส่วนด้านที่มีความสำคัญน้อยที่สุด คือ ด้านมาตรการเฝ้าระวัง

3. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 คือ 1) ด้านมาตรการบริหารจัดการ คือ ควรจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านมาตรการป้องกัน คือ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดทำแผนงานปฏิบัติการป้องกัน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่ให้นักเรียนไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาทิ โครงการ To be number one อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านมาตรการรักษา คือ ควรมีระบบและกลไกการส่งต่อให้หน่วยงานที่ดูแลบำบัด รักษา ฟื้นฟู อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านมาตรการค้นหา คือ ควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะหายาเสพติด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยไม่แจ้งนักเรียนล่วงหน้าในช่วงเปิด ภาคเรียนช่วงกลางเทอม หรือก่อนปิดเทอม 5) ด้านมาตรการเฝ้าระวัง คือ ควรมีระบบการเฝ้าระวัง โดยมีการประสานความร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดส่องเป็นหูเป็นตา โดยผ่านกิจกรรมโครงการตำรวจประสานโรงเรียน 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

คำสำคัญ: การป้องกันยาเสพติด, การแก้ไขปัญหายาเสพติด, ยาเสพติดในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the current situation and the desirable condition, to study the needs identification and to study the guidelines for preventing and solving drug problems in educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25. The sample group used in the research consisted of school administrators, teachers who were responsible for management of drug problems in schools and guidance teachers in secondary schools under the Office of Secondary Educational Service Area 25 with the total number of 183 persons. The sample size was determined by Taro Yamane formula (1973) method by using stratified random sampling. The instrument used for collecting data was 5-level rating scale questionnaire with content validity (IOC) between 0.67 - 1.00 and reliability at 0.96. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean and Modified Priority need index (PNI Modified).

The research results were found that:

1. The current situation of preventing and solving drug problems in educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25, in overall, was found that it was rated at a moderate level, and the desirable condition of preventing and solving drug problems in educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25, in overall, was found that it was rated at the highest level.

2. The results of the needs identification analysis of the guidelines for preventing and solving drug problems in educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25 were found that the most important aspect was management measure, followed by preventive measure, treatment measure and search measure, while the least important aspect was the surveillance measure.

3. The guidelines for preventing and solving drug problems in educational institutions under the Office of Secondary Educational Service Area 25 were as follows: 1) On aspect of management measure, there should be an appointment of a committee and related working groups should be organized to drive the operational management of the drug prevention and solution in schools effectively, 2) On aspect of preventive measure, the committee should be appointed and preventive action should be planned to raise awareness to prevent students from involving in drugs continually such as the project of "To be number one", 3) On aspect of treatment measure, there should be a system and mechanism for providing treatment and rehabilitation effectively, 4) On aspect of search measure, there should be randomly urine test for drugs at least once a semester, without informing students in advance at the time of semester opening, during the semester and before semester closing, 5) On aspect of the surveillance measure, there should be a surveillance system with the cooperation between teachers, students, parents, communities and related agencies, monitored through activities with the cooperation between police and schools such as the project "1 Police 1 school", and "Scouts against drugs".

Keywords: Drug Prevention, Drug Problem Solution, Drug in Schools

บทนำ

การแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายประเภทในสถานศึกษากำลังทวีความรุนแรงและมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งรูปแบบความรุนแรงของฤทธิ์ยาและจำนวนผู้ติดยาเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรและคุณภาพชีวิตของนักเรียนและประชาชนเป็นอย่างมาก รัฐบาลได้กำหนดให้ปัญหายาเสพติดเป็น “วาระแห่งชาติ” และมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดรู้จักปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงการหมกมุ่น มั่วสุมกับยาเสพติด จากสภาพปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากสถิติ พบว่า ผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากจะเป็นผู้ก่อคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรข้ามชาติและปัญหาความมั่นคงของชาติอีกด้วย หากปล่อยไว้จะก่อให้เกิดวิกฤติทางสังคมอย่างรุนแรงจนไม่สามารถแก้ไขได้เพราะปัญหายาเสพติดมิใช่เรื่องที่จะสามารถควบคุมให้อยู่ในวงจำกัดได้อีกต่อไป แต่กลับจะเป็นปัญหาระดับชาติที่ลุกลามไม่จบไม่สิ้น ดังนั้นจึงเห็นสมควรที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าว พร้อมทั้งหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดให้บรรลุผลอย่างจริงจัง (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย, 2560 : 1)

รัฐบาลประกาศให้ปัญหายาเสพติดเป็นวาระสำคัญของชาติและมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงและในวัยเสี่ยงไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยกำหนดให้แผนการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดติดอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ส่งผลกระทบต่อความเดือนร้อน ความทุกข์ยากของประชาชนและศักยภาพการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต การดำเนินงานจำเป็นต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยใช้กลไกของ “ประชารัฐ”ในทุกระดับของพื้นที่และดำเนินตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ กลยุทธ์ที่ 4 เพื่อให้การทำงานใกล้ชิดกับประชาชนให้มากที่สุดเป็นศูนย์กลางบูรณาการมาตรการทุกด้านให้เข้าถึงประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน สถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เกิดผลดีที่สุดที่ผ่านมาประเทศไทยสามารถควบคุมการผลิตยาเสพติดได้แต่อย่างไรก็ตามยาเสพติดก็ยังเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศ ทั้งนี้เพราะภูมิภาคสามเหลี่ยมทองคำยังคงเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดส่งผลกระทบให้มีการลักลอบลำเลียงสารเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทย โดยเฉพาะยาบ้าและยาไอซ์เป็นตัวยาสำคัญ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก และเยาวชนอายุระหว่าง 15-29 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการเสพและใช้มากที่สุด ประมาณร้อยละ 60 ของผู้เสพติด (ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงมหาดไทย, 2560 : 1)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดตามคำสั่งศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด เรื่อง แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2560 ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการและจัดประชุมผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ชี้แจงนโยบายโดยให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนิน

โครงการสถานศึกษาปลอดยาเสพติดและอบายมุขและดำเนินตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการกลยุทธ์ที่ 4 โดยได้สั่งการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งดำเนินการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา กำหนดมาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าไปยุ่งกับยาเสพติด เรียนรู้ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด รู้จักปฏิเสธหลีกเลี่ยงยาเสพติด จึงได้กำหนดนโยบายให้หน่วยงานทางการศึกษาทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติดตามนโยบาย และได้กำหนดนโยบายการดำเนินงานและยุทธศาสตร์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติด โดยให้สถานศึกษาดำเนินงานตามแนวทาง 5 มาตรการ ประกอบไปด้วย 1) มาตรการป้องกัน 2) มาตรการค้นหา 3) มาตรการรักษา 4) มาตรการเฝ้าระวัง และ5) มาตรการบริหารจัดการ โดยให้สถานศึกษาทุกสถานศึกษาต้องดำเนินงานตามมาตรการและมอบหมายให้ไปดำเนินงานแต่การดำเนินงานทั้ง 5 มาตรการนั้น ยังไม่มีข้อมูลการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ 2560: 2) อีกทั้งสถานการณ์ยาเสพติดหรืออบายมุขในสถานศึกษาได้ประสบสภาพปัญหาดังนี้ 1) สถานการณ์แพร่ระบาดของยาเสพติดและแหล่งอบายมุขเริ่มในกลุ่มหลงผิด แล้วแพร่กระจายไปสู่กลุ่ม ผู้ขายบริการทางเพศ เข้าสู่ครอบครัวและสถานศึกษา ทำให้จำนวนคนติดยาเสพติดที่เป็นเด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 2) การผลิตและการจำหน่ายยาเสพติดมีเทคโนโลยีสูงและการกระจายยาเสพติดอย่างรวดเร็วจนยากในการ ปราบปราม มีการสร้างระบบเครือข่ายการจำหน่ายเหมือนสินค้าจำหน่ายตรงใน กลุ่มนักเรียน นักศึกษา 3) สภาพสังคม ครอบครัว และชุมชนเปลี่ยนแปลง ทำให้วิถีชีวิตมีความเสี่ยง แตกหัก เหินห่าง อ่อนแอ และ4) การบริหารจัดการที่ขาดเอกภาพ ทำให้ต่างหน่วยงานต่างคนต่างทำขาดความต่อเนื่อง ผู้ติดยาเสพติดยังวนเวียนอยู่ในวงจรแห่งความชั่วร้าย เป็นภาระของสังคมทำให้ประเทศขาดศักยภาพในการแข่งขันในเวทีโลก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2561:22)

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรอันเนื่องจากได้ประสบปัญหา อาทิ ปัญหาในเรื่องการรวบรวมข้อมูล ปัญหาระบบ กลไก แผนกำกับ ติดตาม การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาปัญหายาเสพติด ยังไม่ชัดเจน ปัญหาการติดตามและรายงานผลพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้า การจัดเก็บยังไม่เป็นระบบมากนัก ดังที่พรศักดิ์ บรรเทาทุกข์ (2558:69) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ด้านยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พบปัญหาในเรื่องการรวบรวมข้อมูลทั้งจากภายในและภายนอกมีสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการวางแผนงานยาเสพติด พบปัญหาในเรื่องระบบกลไก แผนกำกับติดตามการปฏิบัติตนที่ยังไม่ชัดเจน ด้านข้อมูลข่าวสาร พบปัญหาในเรื่องการติดตาม และรายงานผลพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติดให้ทุก ๆ ฝ่ายทราบและด้านการแก้ไขปัญหา พบปัญหาในเรื่องพฤติกรรมของนักเรียนที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นหลังจากเข้าสู่กระบวนการ ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จึงได้ดำเนินการตามแนวทาง 5 มาตรการ แก้ไขปัญหาโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้ดำเนินแก้ไขปัญหายาเสพติดตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินโดยใช้วิทยากรต่างๆนานัปการเพื่อเอาชนะยาเสพติดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา และได้กำหนดนโยบายด้านการ

ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไว้ มีแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษาตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหายาเสพติด กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับเพศ วัย ฐานะ ปฏิรูปหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนให้เกิดกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สร้างทักษะชีวิต และพัฒนาศักยภาพ นักเรียนนักศึกษา สร้างภูมิคุ้มกัน จัดระบบดูแลนักเรียน เฝ้าระวังป้องกันกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ยังไม่เคยใช้ยาเสพติดไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นภายในโรงเรียนโดยมอบหมายให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรมและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดและดำเนินการตามระบบดูแลนักเรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบปราศจากมุมอับ ควบคุมปัจจัยเสี่ยงบริเวณรอบสถานศึกษาและประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและมีแนวทางการเอาชนะยาเสพติดตามยุทธศาสตร์พลัง แผ่นดินเอาชนะยาเสพติด มุ่งการดำเนินตามยุทธศาสตร์ด้วยการมีส่วนร่วมของคนในชาติทุกภาคส่วนโดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบ เพื่อเป็นรากฐานการนำไปสู่ความยั่งยืนของการแก้ไขปัญหา ใช้หลักเมตตาธรรมในการตัดวงจรด้านผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด การสร้างภูมิคุ้มกัน ยาเสพติดในสถานศึกษาด้วยมาตรการต่าง ๆ ที่ทุกฝ่ายกำหนดขึ้นเป็นการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา ได้ดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมโดยระดมทรัพยากรบุคคลที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษามาดำเนินการจัดตั้งเป็นทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ฝ่ายต่าง ๆ ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ แพทย์ พยาบาลเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อสร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษา สถาบันครอบครัว และสถานบำบัดรักษารวมทั้งการป้องกันและการปราบปรามและเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมการสร้างแรงจูงใจ เพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน นักศึกษากลุ่มเสี่ยงที่พึ่งเริ่มใช้ยาเสพติดและฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนนักศึกษาติดยาเสพติดที่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจากสถานบำ บัดมาแล้ว สำหรับโรงเรียนและสถาบันทางการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับเด็กและเยาวชน และมีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหลายประการ เช่น วิสัยทัศน์ในเชิงป้องกันของสถานศึกษายังมีน้อย เพราะผู้บริหารสถานศึกษามักมีความเห็นว่ายังไม่มีปัญหาเกิดขึ้นในสถานศึกษาของตน ความตระหนักและการยอมรับสภาพปัญหารวมทั้งความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของผู้บริหาร ครูอาจารย์ยังมีน้อยมีสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังไม่ยอมรับว่ามีปัญหาเกิดขึ้นในสถานศึกษาหรือมีการปกปิดกลบเกลื่อนปัญหาเพื่อรักษาชื่อเสียง นอกจากนี้มักใช้มาตรการไล่นักเรียนที่มีปัญหาออกจากสถานศึกษา ซึ่งเป็นการผลักและเพิ่มปัญหาให้แก่สังคมโดยรวม ข้อมูลยาเสพติดในสถานศึกษาไม่มีความชัดเจนและไม่มีการจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดหรือวางแผนการดำเนินงานได้เหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ 2560:4) ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดทำแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาจะส่งผลต่อสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขเพิ่มขึ้นและส่งผลต่อการคืนนักเรียน นักศึกษาสู่สังคมอย่างมีความสุข อย่างยั่งยืน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2561:16) ได้ระบุว่าวิสัยทัศน์และการแก้ปัญหาในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่งตื่นตัวรณรงค์ และตระหนักถึงปัญหายาเสพติดอบายมุข

สิ่งมอมเมา การพนันและอันธพาลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 2) นักเรียน นักศึกษา ที่มีพฤติกรรมเป็นผู้เสพยาเสพติดและพฤติกรรมผู้ลุ่มหลงสิ่งมอมเมา และ นักเลง มีระบบการส่งต่อให้ได้รับการช่วยเหลือ สงเคราะห์จากบ้าน สถานศึกษา และชุมชน จนกลับคืนสู่สังคมและชีวิตสงบสุข 3) แหล่งอบายมุขสิ่งยั่วยุทางกามารมณ์ลดลง ปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษามีการบังคับใช้กฎหมาย 4) จำนวนของสถานศึกษาสีขาว ซึ่งต่อสู้กับปัญหาอบายมุขและปัญหายาเสพติดได้สำเร็จและยั่งยืนมีมากขึ้น ภารกิจที่ต้องดำเนินการ และ5)สร้างความตระหนักและปลุกจิตสำนึกของสถานศึกษาให้ต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมกับตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

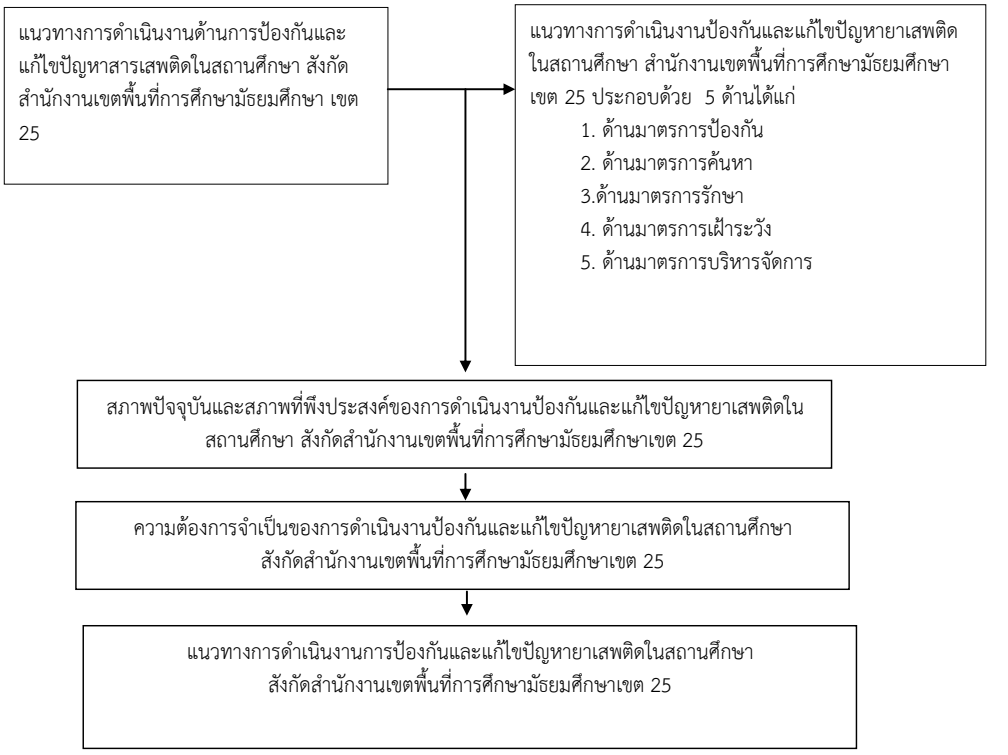
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

ขอบเขตของการของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษาจำนวน 168 คน ครูแนะแนว 84 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รวมทั้งสิ้น 336 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา คือ 1) มาตรการป้องกัน 2) มาตรการค้นหา 3) มาตรการรักษา 4) มาตรการเฝ้าระวัง และ5) มาตรการบริหารจัดการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reseach) ขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรม เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 และศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่4 การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 สรุปแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 84 คน และครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษาจำนวน 168 คน ครูแนะแนว 84 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 รวมทั้งสิ้น 336 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปีงบประมาณ 2562 (ระหว่างเดือนตุลาคม 2561- กันยายน 2562) ได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (1973,p727) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 183 คนประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 46 คน ครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษาจำนวน 91 คน และครูแนะแนวจำนวน 46 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนนครขอนแก่นและโรงเรียนขามแก่นนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนพระราชทานขนาดใหญ่ โดยผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาทั้ง 3 แห่งครูที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนวจำนวน 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ตามการวิจัยขั้นตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ใช้สอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ขอนแก่น ประกอบด้วย 2 ตอน คือ 1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) 2) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

การวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) นอกจากนี้ ยังมีอุปกรณ์ที่ช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึกและเครื่องคอมพิวเตอร์โน๊ตบุ๊ค

การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 แจ้งให้บุคลากรของสถานศึกษาทราบและเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยลงภาคสนามทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการนำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลตามสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 183 คน และได้แบบสอบถามกลับมาจำนวน 183 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างก่อนการนำไปวิเคราะห์

การวิจัยเชิงคุณภาพ ขออนุญาตให้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 สถานศึกษา คือโรงเรียนกัลยาณวัตร โรงเรียนนครขอนแก่น และโรงเรียนขามแก่นนคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

นำหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ไปยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 12 คน โดยในจำนวนนี้เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คน ครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษาจำนวน 6 คน และครูแนะแนวจำนวน 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 12 คน

ผู้วิจัยนัดหมาย วัน เวลา สำหรับการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามวัน เวลา ที่นัดหมาย ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายแบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยใช้ประเด็น แนวทางการสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมข้อคิดเห็น แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในสถานศึกษา และข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากประสบการณ์ตรงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีการจดบันทึก ถ่ายภาพ สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างที่อยู่ในโรงเรียนเป้าหมายเพื่อนำมาสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน

การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่ออธิบายคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ

การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สถิติที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยในขั้นตอนที่ 4 จัดทำร่างแนวทางทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยวิเคราะห์เนื้อหาแล้วบรรยายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านมาตรการป้องกัน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านมาตรการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านมาตรการรักษา อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับปฏิบัติที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมาตรการป้องกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านมาตรการรักษา อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี $PNI_{Modifieds}$ ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ย เท่ากับ 0.36 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความสำคัญอันดับหนึ่ง คือ ด้านมาตรการบริหารจัดการ ($PNI_{Modifieds}$ =0.39) รองลงมา คือ ด้านมาตรการป้องกัน ($PNI_{Modifieds}$ = 0.38) ด้านมาตรการรักษา ($PNI_{Modifieds}$ = 0.35) ด้านมาตรการค้นหา ($PNI_{Modifieds}$ = 0.35) และด้านมาตรการเฝ้าระวัง ($PNI_{Modifieds}$ = 0.34) ตามลำดับ โดยเรียงตามความสำคัญดังนี้ 1) ด้านมาตรการบริหารจัดการ 2) ด้านมาตรการป้องกัน 3) ด้านมาตรการรักษา 4) ด้านมาตรการค้นหา และ 5) ด้านมาตรการเฝ้าระวัง

3. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 คือ 1) ด้านมาตรการบริหารจัดการ คือ ควรจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านมาตรการป้องกัน คือ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ การจัดทำแผนงานปฏิบัติการป้องกัน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่ให้นักเรียนไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อาทิ โครงการ To be number one อย่างต่อเนื่อง 3) ด้านมาตรการรักษา คือ ควรมีระบบและกลไกการส่งต่อให้หน่วยงานที่ดูแลบำบัด รักษา ฟื้นฟู อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ด้านมาตรการค้นหา คือ ควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะหายาเสพติด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยไม่แจ้งนักเรียนล่วงหน้าในช่วงเปิด ภาคเรียน ช่วงกลางเทอม หรือก่อนปิดเทอม 5) ด้านมาตรการเฝ้าระวัง คือ ควรมีระบบการเฝ้าระวัง โดยมีการประสานความร่วมมือกันระหว่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดส่องเป็นหูเป็นตาโดยผ่านกิจกรรมโครงการตำรวจประสานโรงเรียน 1 ตำรวจ 1 โรงเรียน ลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมาตรการป้องกัน ด้านมาตรการบริหารจัดการ ด้านมาตรการค้นหา ด้านมาตรการเฝ้าระวัง และด้านมาตรการรักษา การที่การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบเพราะเกรงว่าจะเกิดมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของสถานศึกษาและครูผู้มีหน้าที่รับผิดชอบงานยาเสพติดในสถานศึกษาและครูแนะแนว อีกทั้งการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษายังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้บริหารในสถานศึกษา อาทิ การทำกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดเพื่อให้มีการพัฒนาตนเองให้สามารถป้องกันตนเองจากยาเสพติด การสำรวจ คัดกรอง จัดระบบ จำแนกนักเรียนตามสภาพ การจัดกระบวนการการส่งต่อให้หน่วยงานที่ดูแลบำบัดรักษาฟื้นฟู การดำเนินการจัดให้มีนักเรียนแกนนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีผลต่อสภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียนและบริบทสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สโลชา เมืองสันต์ (2552:บทคัดย่อ) การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียนในโรงเรียน สังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการวางแผนและการตรวจสอบอยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครรชิต สายอุราช (2558:123) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจในจังหวัดนครพนม พบว่า สภาพปัญหาการดำเนินงานปราบยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับปฏิบัติที่พึงประสงค์ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านมาตรการป้องกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ คือ ด้านมาตรการรักษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนวทุกแห่ง ควรสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง เพื่อเพิ่มมาตรการ ด้านมาตรการป้องกัน อาทิ การจัดโครงการ

ห้องเรียนสีขาว การจัดโครงการรณรงค์วันสำคัญต่อต้านยาเสพติดและกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดทุกปีอย่างต่อเนื่อง ด้านมาตรการค้นหา อาทิ การสุ่มตรวจปัสสาวะหายาเสพติดให้นักเรียนแกนนำ ครูประจำชั้นครูที่ปรึกษาสังเกตพฤติกรรมทุกวัน มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีการรายงานผลของการคัดกรองด้านมาตรการรักษา อาทิ การจัดกระบวนการแก้ไขสภาพร่างกายและ จิตใจของนักเรียนผู้ติดสารเสพติด เชื่อมโยง ส่งต่อให้หน่วยงานที่ดูแลบำบัดรักษาฟื้นฟู ด้านมาตรการเฝ้าระวัง อาทิ การจัดให้มีนักเรียนแกนนำเฝ้าระวังไม่ให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด จัดครูออกตรวจพื้นที่เสี่ยงรอบบริเวณสถานศึกษาร่วมกับเจ้าหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ด้านมาตรการการบริหารจัดการ อาทิ การอำนวยการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความต่อเนื่องเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ปลอดยาเสพติดอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยดำเนินงานด้วยระบบบริหารจัดการ และสถานศึกษามีนโยบายและยุทธศาสตร์สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2560: 2) ได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียน มีแผนงานและโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการประชุม และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ดำเนินการกำกับติดตาม นิเทศ ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานให้ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัย กิติธัช แสนภูวา (2557: 123) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติดในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านระบบบริหารงานมาตรฐานการต้านยาเสพติด และด้านนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนี $PNI_{Modifieds}$ ของความต้องการจำเป็นเฉลี่ย เท่ากับ 0.36 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรการบริหารจัดการ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modifieds}$ เท่ากับ 0.39 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความต้องการจำเป็น อาทิ ควรมีนโยบายและยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของโรงเรียน มีแผนงานและโครงการ/กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มีการประชุม และออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายา

เสพติด ให้มีความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบูรณาการการบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ดำเนินการกำกับติดตาม นิเทศ ประเมินผล รายงานผลการดำเนินงานให้ส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถ้าหากผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการบริหารจัดการ จะส่งผลต่อสถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ปลอดยาเสพติดอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน โดยดำเนินงานด้วยระบบบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัย ปิยวรรณ ชั้นพรหมงาม (2562: 109) ได้ศึกษาปัญหาดำเนินงานและแนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า ด้านการดำเนินการคือ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดและควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับกิจกรรมด้านการให้ความร่วมมือคือการประสานงานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง หรือองค์กรส่วนท้องถิ่น ด้านการประเมินผล คือผู้บริหารควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ นิยดา เปี่ยมพืชนะ (2562:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับชุมชนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

4. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 พบว่า ด้านมาตรการบริหารจัดการ เป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 สูงเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{Modifieds}$เท่ากับ 0.39 โดยมีแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการบริหารจัดการ คือ ควรจัดการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดทำแผนงานเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษามีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ควรมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนโดยบูรณาการกระบวนการดูแล เชื่อมโยง ส่งต่อ กำกับ ติดตาม ของนักเรียนในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาปลอดยาเสพติด ควรมีการพัฒนาระบบหรือใช้วิธีบริหารการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่หลากหลายและยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนวมีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกแห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ควรมีแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการบริหารจัดการอยางบูรณาการ เพื่อเป็นการลดโอกาสที่เด็กและเยาวชนจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด อบายมุขหรือแหล่งมั่วสุมต่างๆ อีกทั้งควรสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดในสถานศึกษา และครูแนะแนวอย่างต่อเนื่อง ควรส่งเสริมและสนับสนุนการ

จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้นักเรียนไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาเข้าร่วม โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข ดังที่สำนักงานคณะกรรมการปองกันและปราบปรามยาเสพติด (2561:16) ได้ระบุว่า แผนงานบริหารจัดการอยางบูรณาการโดยมีแนวทางการดำเนินงาน อาทิ พัฒนาปรับปรุงระบบการอำนวยการบริหารจัดการของ ศูนยอำนวยการ/ปฏิบัติการปองกันและปราบปรามยาเสพติดในทุกระดับใหมีความเชื่อมโยงและสามารถสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการปองกันและแกไขปญหายาเสพติดไปสูการปฏิบัติไดอยางมีเอกภาพ และมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยวรรณ ชั้นพรหมงาม (2562:109) ได้ศึกษาปัญหาดำเนินงานและแนวทางการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่าด้านการดำเนินการคือ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมต่อต้านยาเสพติดและควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับกิจกรรมด้านการให้ความร่วมมือคือการประสานงานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายปกครอง หรือองค์กรส่วนท้องถิ่น ด้านการประเมินผล คือผู้บริหารควรติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการ (2560:22) ได้ระบุว่า แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มาตรการด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ปลอดภัยจากยาเสพติดและยั่งยืนโดยดำเนินงานด้วยระบบบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัชญา เห็มสมัคร (2560:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มโรงเรียนตำบลดงครั่งใหญ่ อำเภอ เกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โรงเรียนควรมี คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างชัดเจน มีครูที่ปรึกษาใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีการจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัตินักเรียนรายบุคคล มีแผนการ ปฏิบัติงานชัดเจน นอกจากนี้ โยธิน ปิ่นทรายมูล (2559:86) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงกลยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการงานป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนบ้านป่ายาง อ.แม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการงานป้องกันยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพ มีแนวทางจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมอย่างเป็นระบบ ดำเนินการควบคุม ติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ การทำงานแบบมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจ ปรับปรุงการจัดสรรทรัพยากร งบประมาณ สนับสนุนให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและหน่วยงานองค์กรชุมชนในกาพัฒนาโรงเรียนทุกด้านการพัฒนาบุคลากร /การขับเคลื่อนกลไกคณะกรรมการ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง /การจัดทำแผนงานงบประมาณ ฯลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านมาตรการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้ปลอดยาเสพติดอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนโดยดำเนินงานด้วยระบบบริหารจัดการ

2. ด้านมาตรการป้องกัน ผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนงานปฏิบัติป้องกันตลอดปีการศึกษา

3. ด้านมาตรการรักษา ผู้บริหารควรมีแนวทางการดำเนินงานด้าน กาย จิต สังคมบำบัดในสถานศึกษา

4. ด้านมาตรการค้นหา ผู้บริหารควรมีการสุ่มตรวจปัสสาวะหายาเสพติด อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5. ด้านมาตรการเฝ้าระวัง ผู้บริหารควรมีการประเมินจากการสรุปผลการดำเนินงาน และผลที่นักเรียนได้รับจากการจัดกิจกรรม แต่ละกิจกรรม อย่างน้อย 5 กิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการบริหารจัดการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2. ควรศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3. ควรศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการบริหารจัดการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ “คู่มือการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข” โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว, 2560.

กิติธัช แสนภูวา และมณฑา จำปาเหลือง. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติดในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดกาญจนบุรี. เพชรบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2557.

ครรชิต สายอุราช. สภาพปัญหาการดำเนินงานปราบปรามยาเสพติด ของข้าราชการตำรวจ ในจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2556.

จิรัชญา เห็มสมัคร. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกลุ่มโรงเรียน ตำบล ดงครั่งใหญ่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560.

นิยดา เปี่ยมพืชนะ. โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0, วารสารบัวบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับ ที่ 1 (มกราคม - มีนาคม) 2562.

ปิยวรรณ ชั้นพรหมงาม. ปัญหาการดำเนินงานการงานป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32,วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2562.

พรศักดิ์ บรรเทาทุกข์. สภาพปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขป้องกันยาเสพติดใน สถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2558.

โยธิน ปิ่นทรายมูล. ข้อเสนอเชิงกลยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการงานป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนบ้านป่ายาง อ.แม่สาย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2559.

สโลชา เมืองสันต์. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดตามทัศนะของผู้บริหาร ครูและนักเรียนในโรงเรียน สังกัดเทศบาล จังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี.วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2552.

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปรามปรามยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย “เอกสารประกอบการประชุมมอบนโยบายตามแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2560”, 2560

ศูนย์อำนวยการป้องกันและปรามปรามยาเสพติดกระทรวงมหาดไทย นโยบายตามแผนปฏิบัติการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดปี 2561”,2561

Yamane, T. 1973. Statistic: An Introductory Analysis. 3 rded. New York: Harper and Row.

การศึกษาทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Study of Probability Distribution Theories for the Lowest Ratio of Numbers of Students in Mahasarakham University

ประเสริฐ เรือนนะการ[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคามและ 2) เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด(ค่าเฉลี่ย)สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี - ภาคปกติต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมของมหาวิทยาลัย ตัวอย่าง คือ สาขาวิชาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตั้งแต่ปีที่เข้าศึกษาปีการศึกษา 2556 ถึง ปีที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2561 รวมทั้งสิ้น 729 สาขาวิชา ซึ่งได้โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ ผลการวิจัยพบว่า 1) การแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษา 2561 แจกแจงความน่าจะเป็นแบบค่าสุดขีดนัยทั่วไป (GEV) และ 2) แนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี - ภาคปกติต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 2.1) คำนวณค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดที่มีการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดทั่วไป(ค่าต่ำสุด) จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมของมหาวิทยาลัย ในปีที่เข้าศึกษาถึงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษาที่สำเร็จการศึกษา 2.2) นำค่าเฉลี่ยที่ได้คำนวณค่านิสิตเต็มเวลา(FTES) (โดยเฉลี่ย) 2.3) คำนวณต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี - ภาคปกติต่อค่า FTES ที่ได้ทั้งต่อภาคการศึกษาและต่อปีการศึกษา

คำสำคัญ : ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็น, อัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุด, ต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี - ภาคปกติต่อค่า FTES

---

[1]สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the theory of probability distributions for the ratio of the lowest number of students in Mahasarakham University and 2) to analyze the guidelines for determining the minimum number of students (average) for the analysis of the minimum values of production costs for bachelor degree graduates (normal program) per the value of FTES for each subject groups and university overview. Samples were bachelor's degrees of Mahasarakham University from the year of admission, academic year 2013 to year of admission in the academic year 2018, and a total of 729 subject areas, which were selected by stratified random sampling.

The results of the research were as follows:

1) Probability distribution for the ratio of the lowest number of students of all bachelor degree students enrolled in the academic year 2013 until the second semester of the graduation year 2018 were distributed as the generalized extreme value probability distribution (GEV) and 2) Guidelines for determining the minimum number of students (Average) for the analysis of the minimum cost of production at the bachelor degree level (normal program) per FTES in each groups of programs and the university overview consisted of 2.1) calculating the average of the ratio of the lowest number of students with the probability distribution of the generalized extreme value distribution (minimum value) classified by each groups of programs and the university overview in the year of admission to the 2nd. semester of the graduation year, 2.2) taking the average to calculate the full-time student values (FTES) (average), and then 2.3) calculating the cost of manufacturing bachelor's degree graduates (normal or regular program) per received FTES values including both per semester and per academic year.

Keywords: theories of probability distributions, ratio of minimum number of students, the cost of bachelor's degree production (normal program) per FTES

บทนำ

สำนักงานสถิติแห่งชาติรายงานเมื่อไม่นานมานี้ ตัวเลขว่างงานจากการสำรวจครั้งสุดท้ายจนถึงเดือน ก.พ.ปีนี้ ว่ามีสูงถึง 4.91 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราว่างงาน 1.3% และเป็นตัวเลขที่เพิ่มขึ้นถึง 6.1 หมื่นคน เมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน เมื่อแยกผู้ว่างงานตามระดับการศึกษา พบว่า มีผู้ว่างงานที่สำเร็จ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาถึง 1.77 แสนคน หรือมากที่สุดเมื่อเปรียบกับการศึกษาระดับอื่น ๆ สอดคล้องกับการสำรวจเมื่อช่วงเดือน ก.ค.ของปีที่ผ่านมา ที่พบว่าว่างงานถึง 2.53 แสนคน หรือมากถึง 53% ของผู้ว่างงานทั้งหมด กรณีดังกล่าวยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตอกย้ำว่าผู้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันมีความเสี่ยงที่จะตกงานมากกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอื่น ๆ หรือกระทั่งที่ต่ำกว่า ปัญหาจำนวนผู้เรียนที่ลดลงอย่างต่อเนื่องมีข้อมูลระบุชัดจากการสำรวจประชากรไทย เมื่อ 10 ปีก่อนพบเด็กเกิดใหม่ 1.1 ล้านคน/ปี แต่ปัจจุบันลดลงเหลือ 7 แสนคน/ปี กรณีนี้ส่งผลต่อเนื่องไปถึงประชากรวัยเรียนในระดับมัธยมที่จะเข้าสู่มหาวิทยาลัยลดลงตามไปด้วยขณะเดียวกันวัยเรียนอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งครอบครัวฐานะยากจนถึงปานกลางหันไปเรียนสายอาชีพเพราะหวาดวิตกเรื่องตกงานและรัฐเองก็เริ่มหันมาสนับสนุนให้เด็กเรียนสายอาชีพมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษา ทั้งมหาวิทยาลัย วิทยาลัย สถาบันการศึกษา ทั้งของรัฐ ในกำกับรัฐและเอกชน ที่มีอยู่ในประเทศไทยมีมากถึง 170 แห่ง ต่างแข่งขันกันจูงใจผู้เรียนมากขึ้นเพราะทราบดีว่าจำนวนผู้เรียนที่ลดลงจะทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา โดยเฉพาะปัญหาบางคณะวิชาของมหาวิทยาลัยที่ไม่มีชื่อเสียงดึงดูดผู้เรียน มีผู้เรียนน้อย เปิดรับหลายรอบจำนวนก็ไม่ได้เพิ่มขึ้น เมื่อห้องเรียนเริ่มร้างนักศึกษาปัญหาเรื่องต้องจำกัดจำเขี่ยรายจ่ายโดยเฉพาะเรื่องจ้างผู้สอนก็ตามมาจากที่จ้างประจำก็เหลือเพียงจ้างพาร์ตไทม์จนกระทบกับคุณภาพการเรียนการสอน ที่สุดเมื่อบริหารจัดการไม่ได้อีกต่อไป ปัญหาไม่ได้จบลงเพียงแค่นั้น นอกจากจะต้องรับมือกับปัญหาผู้เรียนลดลงยังต้องหันมาแข่งขันกันเองอย่างดุเดือดแล้ว ทุกแห่งยังต้องหันมารับมือกับโลกออนไลน์ที่ตอบโจทย์การศึกษายุคใหม่ได้ดีกว่าอีกด้วย ธรรมชาติของโลกออนไลน์ ที่รวดเร็วทันใจ เข้าถึงง่าย ข้อมูลมหาศาลไม่จำกัดทั้งเวลาและสถานที่ กำลังเสนอตัวเป็นทางเลือกในการป้อนความรู้ให้ผู้เรียน และเริ่มตอบโจทย์ความต้องการได้มากกว่าผู้สอนหรือกระทั่งสถาบันการศึกษาที่ยังปรับตัวไม่ได้ ในอนาคต จำนวนนักเรียนนักศึกษามีแนวโน้มลดลง ส่งผลให้มหาวิทยาลัยต้องแข่งขันกันเพื่อแย่งนักศึกษา หากสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีความคล้ายคลึงกันหมดนักเรียนส่วนใหญ่ย่อมเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่น เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ฯลฯ เพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีคุณภาพในด้านวิชาการและมีชื่อเสียงสะสมยาวนาน ดังนั้น จำนวนนักเรียนนักศึกษาที่มีแนวโน้มลดน้อยลงนี้อาจส่งผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยที่ยังไม่มีชื่อเสียงมากนักหรือเป็นมหาวิทยาลัยเปิดใหม่ เพราะนักเรียนนักศึกษาอาจไม่เลือกเรียน จนประสบปัญหามีจำนวนนักศึกษาไม่เพียงพอ หากมหาวิทยาลัยหันมาสร้างเอกลักษณ์จึงจะสามารถดึงความสนใจของนักศึกษาได้ในระดับหนึ่ง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2562)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยซึ่งรวมทั้งมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในรอบปีต่าง ๆของมหาวิทยาลัยจะช่วยทำให้มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยมหาสารคามนำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยด้านการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในทุกช่วงวัย รวมทั้งเปลี่ยนเป้าหมายของผู้เข้าเรียนใหม่ ให้มีทั้งนักเรียน นักศึกษา คนทำงาน และคนสูงอายุ ด้วยรูปแบบหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาวต้องคำนึงถึงทิศทางในการพัฒนาประเทศ สร้างจุดเด่นและจุดขายที่โดดเด่นแตกต่างของแต่ละแห่ง จึงจะสามารถแข่งขันได้ และการตัดสินใจดังกล่าวจะมีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น ถ้าหากมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ทราบการแจกแจงของข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคามในรอบปีต่าง ๆ ในที่นี้จะศึกษา

เฉพาะปีที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2556 ถึงปีที่เข้าศึกษาในปีการศึกษา 2561 ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการนำไปคำนวณต้นทุนการผลิตนิสิตต่อค่า FTES สำหรับใช้วางแผนด้านการปรับตัวของมหาวิทยาลัยมหาสารคามในขณะเกิดวิกฤติมีจำนวนนิสิต/นักศึกษาจำนวนน้อยที่สุดในรอบปีและควบคู่กับการควบคุมคุณภาพการศึกษาไปพร้อมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุดต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี -ภาคปกติต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมทั้งมหาวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร ได้แก่ สาขาวิชาระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 ถึง ปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยแยกจำนวนกลุ่มสาขาวิชาในแต่ละปีการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

1. อัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม หมายถึง อัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดต่อจำนวนนิสิตที่มารายงานตัวจำแนกตามสาขาวิชาต่างๆ ของแต่ละกลุ่มสาขาวิชาในปีการศึกษาต่างๆ กล่าวคือปีการศึกษาแรกเข้า 2556 ถึงปีการศึกษาแรกเข้า 2561 (อัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุด คำนวณจาก จำนวนนิสิตต่ำสุดในปีการศึกษาแรกเข้าจนสำเร็จการศึกษา เทียบกับจำนวนนิสิตที่มารายงานตัวในปีการศึกษาแรกเข้า)

2. แนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด หมายถึง ขั้นตอนการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) ที่เหมาะสมเพื่อนำไปวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมมหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุด ดังนี้

ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็น ที่เลือกนำมาทดสอบในการศึกษาครั้งนี้คือ ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบล(Gumbel-type distribution theory) และทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดทั่วไป(the Generalized Extreme Value probability distribution) (GEV) (Kotz and Nadarajah, 2000 : 3-4, 61-68) แต่ละทฤษฎี สรุปได้ดังนี้

ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การแจกแจงกัมเบล (Gumbel-type distribution) ถูกค้นพบโดย Emil Gumbel นักคณิตศาสตร์ชาวเยอรมัน (1891-1966) ได้

ศึกษาเกี่ยวกับการแจกแจงกัมเบล (Generalized Extreme Value Distribution Type-I) โดยความสนใจของกัมเบลนั้นเน้นไปที่การประยุกต์ใช้ทฤษฎีค่าสุดขีดกับปัญหาทางวิศวกรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างแบบจำลองของปรากฏการณ์ทางอุตุนิยมวิทยาเช่นการไหลของน้ำท่วมประจำปีซึ่งมีประโยชน์ในการทำนายโอกาสที่จะเกิดแผ่นดินไหวรุนแรงน้ำท่วมหรือภัยธรรมชาติอื่น ๆ และนอกจากนี้ยังนำทฤษฎีการแจกแจงกัมเบลไปใช้ในการศึกษาความเสี่ยงในเรื่องต่าง ๆ เช่นความเสี่ยงด้านงบประมาณรายจ่าย เป็นต้น การแจกแจงกัมเบล หรือที่เรียกว่าการกระจายแบบ Extreme Value Type I นั้นไม่มีขอบเขต (ถูกกำหนดบนแกนจริงทั้งหมด) โดยมีฟังก์ชันความหนาแน่นของความน่าจะเป็น ดังต่อไปนี้ ฟังก์ชันความหนาแน่นของความน่าจะเป็นสำหรับการแจกแจงกัมเบล(ค่าต่ำสุด) ถูกกำหนดโดย

$$f(x)=\frac{1}{\sigma}exp\left[\left(\frac{x-\mu}{\sigma}\right)-exp\left(\frac{x-\mu}{\sigma}\right)\right];-\infty<x<\infty \quad \text{..... (1)}$$

μ แทน พารามิเตอร์ตำแหน่ง $\sigma(\sigma>0)$ แทน พารามิเตอร์สเกล

(Merwade, 2562)

ทฤษฎีการแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(the Generalized Extreme Value probability distribution) (GEV) เป็นการแจกแจงความน่าจะเป็นที่เป็นส่วนหนึ่งของการแจกแจงค่าสุดขีดทั่วไป(the Generalized Extreme Value probability distribution)(GEV) โดยมีฟังก์ชั่นการแจกแจงความน่าจะเป็นหรือฟังก์ชันความหนาแน่น (the density function) ดังนี้

$$f(x)=\frac{1}{\sigma}Q(x)^{\xi+1}e^{-Q(x)} \quad \text{.....(2)}$$

โดยที่

$$Q(x)=\begin{cases}\left(1+\xi\left(\frac{x-\mu}{\sigma}\right)\right)^{-1/\xi} & \xi\neq 0\\ \exp\left(-\frac{x-\mu}{\sigma}\right) & \xi=0\end{cases}$$

$$\sigma>0,-\infty<\mu,\xi<\infty$$

μ แทน พารามิเตอร์ตำแหน่ง $\sigma(\sigma>0)$ แทน พารามิเตอร์สเกล และ ξ แทน พารามิเตอร์รูปร่าง

การทดสอบความเหมาะสมของทฤษฎีแจกแจงความน่าจะเป็น ทฤษฎีที่ใช้ทดสอบความเหมาะสมของทฤษฎีแจกแจงความน่าจะเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไปมีหลายวิธีแต่การวิจัยนี้ใช้การทดสอบสารูปดีอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น (likelihood ratio goodness-of-fit test) เพื่อตรวจสอบว่าพารามิเตอร์บ่งรูปร่าง (shape parameter) (ξ) เท่ากับศูนย์หรือแจกแจงกัมเบลหรือไม่ โดยการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติที่ใช้ตัวสถิติสารูปดีอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น(likelihood ratio goodness-of-fit statistic) เป็นตัวทดสอบ เช่น

Ho: ข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษามีการแจกแจงกัมเบล (กล่าวคือ ξ เท่ากับ ศูนย์)

H1: ข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษาไม่ได้มีการแจกแจงกัมเบล (กล่าวคือ ξ ไม่เท่ากับศูนย์) หรือแจกแจงสุดขีดนัยทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง คือ สาขาวิชาระดับปริญญาตรี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 ถึง ปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยแยกจำนวนสาขาวิชาในแต่ละปีการศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิและแต่ละชั้นภูมิสุ่มอย่างง่าย (stratified random sampling) และขนาดตัวอย่างคำนวณโดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane, Taro. 1973) ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสาขาวิชาระดับปริญญาตรีปีการศึกษา 2556 – 2561 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

กลุ่มสาขาวิชา	ปีการศึกษา 2556		ปีการศึกษา 2557		ปีการศึกษา 2558		ปีการศึกษา 2559		ปีการศึกษา 2560		ปีการศึกษา 2561	
	จำนวนสาขาวิชา		จำนวนสาขาวิชา		จำนวนสาขาวิชา		จำนวนสาขาวิชา		จำนวนสาขาวิชา		จำนวนสาขาวิชา	
	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง	ประชากร	ตัวอย่าง
มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์	93	62	93	63	79	55	79	55	80	56	72	53
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	86	57	85	57	73	51	72	50	70	49	56	41
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	23	15	18	12	21	15	20	14	18	13	15	11
รวม	**202**	**134**	**196**	**132**	**173**	**121**	**171**	**119**	**168**	**118**	**143**	**105**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 : แบบบันทึกข้อมูลจำนวนนิสิตจำแนกตามรายชื่อหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

1. การสร้างแบบบันทึกข้อมู ผู้วิจัยศึกษาคู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และ (2) สร้างแบบบันทึกข้อมูลจำนวนนิสิตจำแนกตามรายชื่อหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สอดคล้องกับการได้ข้อมูลอัตราส่วนนิสิตต่ำสุดในแต่ละหลักสูตรหรือสาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561

2. การหาคุณภาพแบบบันทึกข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบบันทึกข้อมูลจำนวนนิสิตจำแนกตามรายชื่อหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนหัวหน้าหลักสูตรหรือสาขาวิชา จำนวน 7 ท่าน รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของ

แบบบันทึก (สอดคล้องน้อยที่สุด สอดคล้องน้อย สอดคล้องปานกลาง สอดคล้องมาก และสอดคล้องมากที่สุด) (ผลการประเมิน พบว่า สอดคล้องระดับมาก ($\overline{X}$= 4.85, S.D. = 0.9582) แล้วนำผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบบันทึกดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนนิสิตในหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 ที่ฝ่ายทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป

ระยะที่ 2: แบบบันทึกความเหมาะสมของการกำหนดแนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละหลักสูตรและสาขาวิชาและภาพรวมทั้งหมดของมหาวิทยาลัย

1. การสร้างแบบบันทึกความเหมาะสมของการกำหนดแนวทาง (1) ศึกษาเอกสารรายงานต้นทุนต่อผลผลิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ 2561 (2) ศึกษาผลการทดสอบข้อมูลอัตราส่วนนิสิตต่ำสุดที่เหมาะสมกับการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบล หรือการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไปด้วยการทดสอบแบบอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น (likelihood ratio test) (3) คำนวณค่าเฉลี่ยหรือค่าคาดหวังของการแจกแจงความน่าจะเป็นที่ได้ (4) กำหนดแนวทางหรือวิธีการคำนวณต้นทุนต่อผลผลิต โดยพิจารณาจากจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละหลักสูตรและสาขาวิชาและ(5) สร้างแบบบันทึกความเหมาะสมของการกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับการได้ข้อมูลอัตราส่วนนิสิตต่ำสุดในแต่ละสาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561

2. การหาคุณภาพแบบบันทึกข้อมูล นำแบบบันทึกความเหมาะสมของการกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับการได้ข้อมูลอัตราส่วนนิสิตต่ำสุดในแต่ละหลักสูตรหรือสาขาวิชาในระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2556-2561 ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน คณบดีคณะต่าง ๆ 3 คณะ และตัวแทนหัวหน้าหลักสูตรหรือสาขาวิชา จำนวน 4 ท่าน รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของแบบบันทึก (สอดคล้องน้อยที่สุด สอดคล้องน้อย สอดคล้องปานกลาง สอดคล้องมากและสอดคล้องมากที่สุด) (ผลการประเมิน พบว่า สอดคล้องระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.60, S.D. = 0.4562) แล้วนำผลการพิจารณาความสอดคล้องของแบบบันทึกดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลความสอดคล้องของแบบบันทึกต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะที่ 1 **:** ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคามประจำปีการศึกษา 2556 - 2561 ของสาขาวิชาในหลักสูตรปริญญาตรีที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 52 สาขาวิชา จากกองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล ระยะที่ 2 **:** ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนและประมวลผล ผู้อำนวยการกองวางแผน คณบดีคณะต่าง ๆ และตัวแทนหัวหน้าหลักสูตรหรือสาขาวิชาพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กำหนดเป็นเกณฑ์กำหนดจำนวนนิสิตขั้นต่ำที่สามารถนำไปกำหนดจำนวนนิสิตต่อค่า FTES ลงในแบบบันทึกความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ แล้วตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 วิเคราะห์ด้วยการทดสอบสมมุติฐานความเหมาะสมของข้อมูลอัตราส่วนนิสิตต่ำสุดว่าสอดคล้องกับทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็น 2 การแจกแจงดังกล่าวหรือไม่ โดยกำหนดให้ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง

สถิติคือโปรแกรม RStudio ที่มี package FEVD (Main function for all (univariate) extreme value distribution (EVD) fitting) ซึ่งเป็นโปรแกรม Free Software ที่สามารถดาวน์โหลดได้ฟรี และการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้กำหนดเป็นเกณฑ์กำหนดจำนวนนิสิตขั้นต่ำที่สามารถนำไปกำหนดจำนวนนิสิตต่อค่า FTES โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับ ทฤษฎีการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุด โดยรวบรวมข้อมูลอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคามประจำปีการศึกษา 2556 - 2561 ของสาขาวิชาในหลักสูตรปริญญาตรีที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 52 สาขาวิชา จากกองทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยมหาสารคาม แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล

2. ตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ด้วยวิธีการทดสอบสมมุติฐานทางสถิติที่เรียกว่า การทดสอบภาวะน่าจะเป็น

3. กำหนดแนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย) สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี -ภาคปกติต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมทั้งมหาวิทยาลัย โดยนำค่าเฉลี่ยอัตราส่วนต่ำสุดของการแจกแจงความน่าจะเป็นที่ได้ไปคำนวณสูตรการหาค่า FTES ดังกล่าว แล้วนำค่า FETS ไปคำนวณค่าต่ำสุดของต้นทุนในการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรี -ภาคปกติต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมทั้งมหาวิทยาลัยต่อไป

สรุปผลการวิจัย 1. ผลการตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นระหว่างการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบล (Gumbel) และการแจกแจงความน่าจะเป็นของค่าสุดขีด (ค่าต่ำสุด)(GEV) ของข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2556-2561 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษาโดยวิธีอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น ปรากฏดังตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 3

ตารางที่ 2 สรุปผลการตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556 – 2559 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา	การแจกแจงความน่าจะเป็นข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุด	ค่าประมาณพารามิเตอร์ของ			ค่าคาดหวังหรือค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (CV)(%)
		พารามิเตอร์ตำแหน่ง	พารามิเตอร์สเกล	พารามิเตอร์รูปร่าง			
2556							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.3939968	0.2744736	-0.339170	0.4811465	0.0710545	55.40111
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.5253624	0.2609378	-0.4467395	0.5921251	0.07875054	47.39290
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.6948482	0.3051862	-1.0001126	0.6948337	0.09314749	43.92429

รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.4816127	0.2873410	-0.4651910	0.5522704	0.07181766	48.52481
2557							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.5285805	0.2694195	-0.4871358	0.7071862	0.06258731	35.37605
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7779237	0.2455546	-1.1057217	0.6330979	0.06661050	40.76622
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7872347	0.2341730	-1.1943618	0.7679347	0.06684876	33.66839
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.6440699	0.3606965	-1.0133912	0.6420284	0.13160550	56.50447
2558							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.5181395	0.274073	-0.526833	0.5767216	0.06398529	43.86053
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.5435559	0.1659749	-0.3235368	0.5978405	0.02634733	27.15082
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7617906	0.2401846	-1.0082922	0.7609487	0.05809828	31.6757
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.5504748	0.2381952	-0.4732512	0.6080236	0.05000951	36.7795
2559							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.6604361	0.2216242	-0.639740	0.6955623	0.04141354	29.25736
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.6656873	0.2419719	-0.666220	0.7010369	0.04949001	36.76003
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7771309	0.2442260	-1.095827	0.7672412	0.06522536	33.28713
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.6188863	0.2635970	-0.654555	0.6588297	0.05865406	36.76003

ตารางที่ 3 สรุปผลการตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2560 - 2561 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษา

ปีการศึกษาและกลุ่มสาขาวิชา	การแจกแจงความน่าจะเป็นข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุด	ค่าประมาณพารามิเตอร์ของ			ค่าคาดหวังหรือค่าเฉลี่ย	ค่าความแปรปรวน	ค่าสัมประสิทธิ์ความแปรผัน (CV)(%)
		พารามิเตอร์ตำแหน่ง	พารามิเตอร์สเกล	พารามิเตอร์รูปร่าง			
2560							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.8004640	0.2035827	-1.020281	0.7987191	0.04217893	25.71306
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7070558	0.2214307	-0.704581	0.7354928	0.04172252	27.77198
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.8290521	0.1816200	-1.062432	0.8242619	0.03489895	22.66423

รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.7901791	0.2311975	-1.101881	0.7802247	0.05881531	31.08319
2561							
กลุ่มที่ 1	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.8997529	0.1187772	-1.184844	0.8904477	0.0170067	14.64541
กลุ่มที่ 2	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.9155380	0.1127331	-1.334700	0.8993510	0.0185834	15.15770
กลุ่มที่ 3	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.955595	0.0290050	-0.595390	0.9608074	0.0007093	2.771830
รวมทั้ง 3 กลุ่ม	การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV)	0.9143095	0.1084700	-1.265800	0.9020230	0.0156742	13.87953

2. ผลการวิเคราะห์หาแนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด (ค่าเฉลี่ย)สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมมหาวิทยาลัย จากการตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นของอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดทุกกลุ่มสาขาวิชาและมหาวิทยาลัยทั้งหมดพบว่ามีการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดทั่วไป(ค่าต่ำสุด) และคำนวณค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา 3 กลุ่มวิชาและมหาวิทยาลัยทั้งหมดในปีที่เข้าศึกษาปีการศึกษา 2556 - 2561 ถึงภาคเรียนที่ 2 ปีที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา หลังจากนั้นจึงนำค่าเฉลี่ยมาคำนวณค่านิสิตเต็มเวลา (FTES) (โดยเฉลี่ย) (ระดับปริญญาตรี) จากสูตร FTES(โดยเฉลี่ย) = SCH(โดยเฉลี่ย) /18 (ต่อภาคการศึกษา) หรือค่านิสิตเต็มเวลา (FTES)(โดยแรกเข้าเฉลี่ย)(ระดับปริญญาตรี) และFTES(โดยเฉลี่ย) = SCH(โดยเฉลี่ย) /36 (ต่อปีการศึกษา) และสามารถคำนวณต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมมหาวิทยาลัยต่อไป

อภิปรายผล

1) จากผลการตรวจสอบการแจกแจงความน่าจะเป็นระหว่างการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบลและการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป(ค่าต่ำสุด)ของข้อมูลอัตราส่วนจำนวนนิสิตต่ำสุดที่เข้าเรียนในปีการศึกษา 2556-2561 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษาโดยวิธีอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น พบว่าการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556-2561 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษา แจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป (GEV)ทั้งนี้เนื่องจากสำหรับ GEV ถูกพัฒนาขึ้นใน ค.ศ. 1955 โดย Jenkinson (1995) สามารถเขียนฟังก์ชันความน่าจะเป็นค่าสุดขีดได้ 3 การแจกแจง ได้แก่ การแจกแจงกัมเบล (Gumbel Distribution) การแจกแจงฟรีเชท (Fréchet Distribution) และการแจกแจงไวล์บูล (Weibull Distribution) กล่าวคือ เมื่อพารามิเตอร์รูปร่าง(ξ) = 0 เรียก การแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไปว่า “การแจกแจงกัมเบล” เมื่อพารามิเตอร์รูปร่าง(ξ) > 0 เรียกการแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไปว่า “การแจกแจงฟรีเชท” และเมื่อพารามิเตอร์รูปร่าง (ξ) < 0 เรียกการแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไปว่า “การแจกแจงไวล์บูล”จะเห็นได้ว่าการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบลเป็นส่วนหนึ่งของการแจกแจงความน่าจะเป็นแบบค่าสุดขีดนัยทั่วไปดังนั้นการทดสอบ การทดสอบอัตราส่วนความจะเป็น โดยสถิติทดสอบดังกล่าวมีการแจกแจงไคกำลังสอง (Chi-square Distribution) ด้วยองศาเสรี *v* (Degree of Freedom: *v*) เมื่อ *v* เท่ากับผลต่างของจำนวนพารามิเตอร์ของตัวแบบการแจกแจง

ความน่าจะเป็นกัมเบลกับการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป ผลที่ได้จึงแจกแจงความน่าจะเป็นแบบค่าสุดขีดนัยทั่วไป เมื่อพิจารณาค่าประมาณของพารามิเตอร์รูปร่างในตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 3 มีค่าน้อยกว่าศูนย์ ดังนั้นการแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไปมีแนวโน้มแจกแจงความน่าจะเป็นไวล์บูลซึ่งสอดคล้องกับ Upton and Cook (2006 : 151) ซึ่งได้กล่าวว่าการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบลและการแจกแจงความน่าจะเป็นฟรีเชทเกี่ยวข้องกับค่าสูงสุด (ค่าสูงสุดมากที่สุด) ในขณะที่การแจกแจงความน่าจะเป็นไวล์บูลเกี่ยวข้องกับค่าต่ำสุด (ค่าสุดขีดน้อยที่สุด)และการแจกแจงความน่าจะเป็นไวล์บูลนี้มักใช้ในทางปฏิบัติ และ 2) แนวทางการกำหนดจำนวนนิสิตต่ำสุด(ค่าเฉลี่ย)สำหรับการวิเคราะห์ค่าต่ำสุดของต้นทุนผลผลิตต่อค่า FTES ในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและมหาวิทยาลัยทั้งหมด พบว่ามีขั้นตอนดังนี้ 1) บันทึกข้อมูลอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดเมื่อเทียบกับจำนวนนิสิตที่มารายงานตัวในปีที่เข้าของปีการศึกษาใด ๆ ถึงภาคเรียนที่ 2 ที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษา 2) ศึกษาการแจกแจงความน่าจะเป็นของข้อมูลดังกล่าวโดยทดสอบสมมุติฐานทางสถิติด้วยสถิติทดสอบอัตราส่วนภาวะน่าจะเป็น โดยสถิติทดสอบดังกล่าวมีการแจกแจงไคกำลังสอง ด้วยองศาเสรี v เมื่อ v เท่ากับผลต่างของจำนวนพารามิเตอร์ของตัวแบบการแจกแจงความน่าจะเป็นกัมเบลกับตัวแบบการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป 3) ผลการทดสอบพบว่าอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดเมื่อเทียบกับจำนวนนิสิตที่มารายงานตัวในปีที่เข้าของปีการศึกษา ถึงภาคเรียนที่ 2 ที่คาดว่าจะสำเร็จการศึกษามีการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป 4) คำนวณค่าเฉลี่ยของการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป(E(X)) 5) คำนวณค่า S (จำนวนนิสิตโดยเฉลี่ยที่คาดว่ามาลงทะเบียนเรียนต่ำสุด เท่ากับ N*E(X) เมื่อ N แทน จำนวนนิสิตที่คาดว่าจะมารายงานตัวลงทะเบียน) 6) ประมาณค่าจำนวนหน่วยกิตโดยเฉลี่ยที่นิสิตลงทะเบียนเรียนในแต่ละรายวิชา(C) 7) คำนวณค่า CHS = C*S 8) คำนวณค่า FTES = CHS/18 (ต่อภาคการศึกษา) และ FTES = CHS/36 (ต่อปีการศึกษา) และ 9)คำนวณค่าต้นทุนต่ำสุดต่อค่า FTES เท่ากับ ต้นทุนต่ำสุด/FTES จากแนวทางดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการนำผลการคำนวณค่าต้นทุนต่ำสุดต่อค่า FTES ที่ได้สามารถนำมาวิเคราะห์การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมในแต่ละหน่วยงานรวมทั้งให้แต่ละหน่วยงานมีการบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพย่อมจะเกิดประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคามโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบต้นทุนการผลิตบัณฑิตในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมทั้งหมดของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าการแจกแจงความน่าจะเป็นสำหรับอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2556 จนถึงภาคเรียนที่ 2 ของปีที่สำเร็จการศึกษา 2561 แจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป(GEV) และพบว่าค่าประมาณของพารามิเตอร์รูปร่างในตารางที่ 2 ถึงตารางที่ 3 มีค่าน้อยกว่าศูนย์ดังนั้นการแจกแจงค่าสุดขีดนัยทั่วไปมีแนวโน้มแจกแจงความน่าจะเป็นไวล์บูล ดังนั้นควรพิจารณาการแจกแจงไวล์บูลเพื่อทดสอบการแจกแจงของอัตราส่วนของจำนวนนิสิตต่ำสุดของนิสิตเพิ่มเติมเมื่อเทียบกับการแจกแจงความน่าจะเป็นค่าสุดขีดนัยทั่วไป

2. มหาวิทยาลัยมหาสารคามควรนำแนวทางที่ได้ไปคำนวณหรือประมาณต้นทุนการผลิตบัณฑิตในแต่ละกลุ่มสาขาวิชาและภาพรวมทั้งหมดของมหาวิทยาลัยและนำผลการวิเคราะห์ต้นทุนดังกล่าวไปวางแผนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกกลางคัน(drop-out)เพื่อหาสาเหตุหรือหามาตรการแก้ไขที่จะลดอัตราการลาออกกลางคันของนิสิตซึ่งจะทำให้อัตราส่วนของจำนิสิตต่ำสุดของนิสิตปริญญาตรีมีค่าเพิ่มขึ้นและส่งผลต่อค่า FTES มีค่ามากขึ้นหรือจำนวนนิสิตในระบบมีจำนวนมากขึ้นและในที่สุดต้นทุนต่อค่า FTES จะมีค่าลดลง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่มอบทุนสนับสนุนการวิจัยประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. **“มหาวิทยาลัยปรับตัวในยุคอัตราเกิดลดลง”.** (ออนไลน์) 25 ตุลาคม 2007 (อ้างเมื่อ 25 พฤษภาคม 2562) จาก http://www.kriengsak.com/node/874.

Jenkinson, A.F. “The frequency distribution of the annual maximum (or minimum) values of Meteorological elements” **Quarterly Journal of the Royal Meteorological Society**, 1, 81(1955): 158-171.

Kotz, S. and Nadarajah, S. **Extreme Value Distributions: Theory and Applications**. London: 2000.

Merwade, V. “**Frequency Analysis Reading: Applied Hydrology Chapter 12**”. (ออนไลน์) 11 เมษายน 2006 (อ้างเมื่อ 2 มีนาคม 2562) จาก http:// www.ce.utexas.edu/prof/maidment/gradhydro2008/.../extremevalue.ppt.

Upton, G. and Cook, I. **Oxford Dictionary of Statistics**, Oxford University press: New York, 2006.

Yamane, Taro. **Statistics: An Introductory Analysis.** 3rd Ed. New York: Harper and Row Publication, 1973.

รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาพอเพียง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Model of Knowledge Management according to Philosophy of Sufficiency Economy in Northeast Sufficiency Schools Under the Office of the Basic Education Commission

อัจฉฎาพร เคราะห์ดี[1]
สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง[2]
ประดิษฐ์ ศิลาบุตร[3]
พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการความรู้ในสถานศึกษาพอเพียง 2) เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอนคือ 1) การศึกษาสภาพและความต้องการโดยการสำรวจความคิดเห็นจากครูและผู้บริหารจากสถานศึกษา จำนวน 361 แห่ง ๆ และ 2 คน รวมทั้งสิ้น 722 คน กับการศึกษากรณีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 แห่ง 2) การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้ข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 20 คน ในการปรับปรุงร่างรูปแบบ และ 3) ประเมินรูปแบบโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.884 แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบและแบบประเมินรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาสภาพการจัดการความรู้โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก แต่ที่ปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดเก็บความรู้ ส่วนความต้องการการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรื่องที่มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ การแสวงหาความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ ส่วนผลการศึกษากรณีปฏิบัติเป็นเลิศพบว่ามีการดำเนินงานเป็น 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) การระเบิดจากข้างใน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2) การบ่งชี้ความรู้ 3) การแสวงหาความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การเผยแพร่ความรู้

2) ผลการพัฒนารูปแบบหลังจากการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การบ่งชี้ความรู้ โดยการกำหนดเป้าหมายของการจัดการความรู้ วิเคราะห์ความรู้ของตนเอง และวางแผนการแสวงหาความรู้ 2) การแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ใหม่ โดยการการค้นหาความรู้ ตามเป้าหมายและวิธีการที่กำหนดไว้ ทั้งความรู้ที่ฝังลึกและความรู้ที่ชัดแจ้ง ความรู้ทั้งมวลมาเชื่อมโยงเป็นองค์ความรู้ แล้วสังเคราะห์เป็นความรู้ใหม่ 3) การนำความรู้ไปใช้ โดยวางแผน แก้ปัญหาตัดสินใจ โดยนำความรู้ทั้งมวลมาวิเคราะห์ความพอดี มีเหตุผลนำไปใช้อย่างระมัดระวัง คำนึงถึงผลดี ผลเสียสอดคล้องกับสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเผยแพร่ความรู้โดยการพูดคุย สนทนา สอนงาน ศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน การให้คำปรึกษา การฝึกอบรม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สัมมนาและเผยแพร่ความรู้โดยให้คำปรึกษา ฝึกงาน ทำเอกสารเผยแพร่ เผยแพร่ทางอินเตอร์เน็ต 5) การจัดเก็บความรู้ ในรูปแบบ เอกสาร ตำรา การจดบันทึก บทความ บันทึกเป็น วีดิทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

3) ผลการประเมินรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ระดับมากที่สุดทุกรายการ

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการความรู้, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purposes of this research were 1) To study the conditions and needs of knowledge management in Sufficiency Educational Institutions, 2) To create and develop knowledge management models based on the sufficiency economy philosophy and 3) To evaluate the knowledge management model based on to the sufficiency economy philosophy in sufficient education institutions under the Office of the Basic Education Commission. The research was done in three stages, including 1) Investigating conditions and needs for knowledge management by surveying one teacher and administrator from 361 schools, totally 722 subjects, and study 3 best practice schools. 2) Creating and developing knowledge management models based on the philosophy of sufficiency economy in sufficient schools under the Office of the Basic Education Commission which have been examined, criticized and recommended by 20 experts. 3) Assessment of knowledge management model by using group discussion of 13 people.

The results of the research showed that

1. The overall of knowledge management state was at a high level, and the Lowest practices were the aspects of Knowledge exchange and Knowledge asset. The overall of need for knowledge management was at the highest level, and the most needs were the aspects of Knowledge inquiry and Knowledge applying. The result of the case study revealed 7 practicing stages, including 1) Knowledge goals 2) Create New Knowledge 3) Knowledge Use 4) Knowledge sharing and Disseminate Knowledge 5) Knowledge capture

2. The final model, after revising according to the experts' recommendation, consisted of 5 components. 1) Defining the knowledge by setting the goals, Self-analyzing, and Knowledge investigating plans. 2) Knowledge inquiry and building by focusing on the goals and planned methods, seeking both implicit and explicit knowledge, then applying to the knowledge to form the new knowledge. 3) Knowledge application by planning, problem solving, decision making, based on appropriateness and rational, considering social, environment, and culture factors, and applying the knowledge for personal and society benefit. 4) Knowledge sharing and distribution by dialogue exchanges, on-job-mentoring, portfolio study, counselling, training, panel discussion, and distributing knowledge by counselling, practicum, knowledge sheet, and internet media. 5) Knowledge asset by using documents, books, notes, video or movie formats.

3. Model assessment revealed that all aspects of Appropriateness, Feasibility, and Utility, were at the highest levels. Most experts agreed that the model was appropriate, feasible and useful in all aspects.

Keywords: Model of Knowledge Management, Philosophy of Sufficiency, the Office of the Basic Education Commission

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 ประเทศไทยรวมทั้งประเทศอื่นๆ ทั่วโลก ได้เริ่มเข้าสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่า สังคมความรู้ และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่ใช้ความรู้และนวัตกรรม เป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและการผลิต การสร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ โดยใช้การจัดการความรู้ในองค์กร เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดไป (ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ, 2548, น.11-12) การพัฒนากระบวนการจัดการความรู้เพื่อให้คนในองค์กรสามารถนำความรู้ไปใช้และพัฒนาสิ่งใหม่เพื่อประสิทธิภาพของผลผลิตและการให้บริการ ทุกองค์กรจึงต้องเรียนรู้ที่จะทำงานอย่างฉลาดมากขึ้น บนพื้นฐานของทุนปัญญาและความรู้ ซึ่งสารสนเทศในองค์กรจะกลายเป็นทรัพย์สิน ได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในองค์กรนำความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ความรู้ เป็นผลที่ได้

จากการเรียนรู้ เกิดจากความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้ที่องค์กรต้องการใช้ในการพัฒนาคือ ความรู้ใหม่ การพัฒนาคนในองค์กร จำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2547, น. 15)

การจัดการความรู้มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาองค์กรในปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานศึกษา ซึ่งเป็นแหล่งที่ค้นพบความรู้มากมาย การจัดการความรู้ในสถานศึกษายังคงมีปัญหาหลายด้าน ตามที่ ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันตร์ (2548, น.2) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้การจัดการความรู้ไม่ประสบผลสำเร็จคือ วัฒนธรรมองค์กรไม่เอื้อต่อการจัดการความรู้ ผู้มีความรู้ในองค์กรไม่อยากถ่ายทอดความรู้ การไม่ยอมรับในตัวผู้ถ่ายทอดความรู้ และบุคลากรในองค์กรขาดความกระตือรือร้นในการหาความรู้ การดำเนินการ ได้แก่ สร้างความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ประยุกต์ใช้ความรู้ ทำอย่างไม่มีระบบ ไม่มีโครงสร้าง ไม่มีหลักเกณฑ์

การจัดการความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลและองค์กรในศตวรรษที่ 21 และบุคคลในอนาคตจะต้องถูกปลูกฝังให้เกิดขึ้น ความรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงนั้นเป็นความรู้ที่กล่าวไว้ใน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในเงื่อนไขของความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะพบคำว่า “ความรอบรู้” ซึ่งมีความหมายมากกว่า “ความรู้” คือ นอกจากจะต้องอาศัยความรู้ใน เชิงลึกเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้ว ยังจำเป็นจะต้องมีความรู้ในเชิงกว้าง ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวพันกับงานที่จะทำทั้งหมด ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการความรู้ยังไม่ครอบคลุมถึง (สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2561, น. 1)

การสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศให้เข้มแข็งภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบันการเป็นผู้มีการศึกษาสูงอาจจะไม่เพียงพอในการอยู่รอด เพราะถ้าจะให้อยู่รอดอย่างประสบความสำเร็จนั้นเราจะต้องมีความใฝ่รู้อยู่ในตัว ความใฝ่รู้จะทำให้บุคคลนั้นๆ ขวนขวายเรียนรู้หาความรู้ใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ อันเป็นเหตุให้สามารถที่จะรักษาความเป็นผู้มีปัญญาไว้ได้อย่างต่อเนื่อง คนในองค์กรเป็นผู้ที่ใฝ่รู้เป็นผู้มีปัญญานั้นถือเป็นตัวช่วยอันเยี่ยมยอดในการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กร ให้สามารถอยู่รอดได้ในโลกปัจจุบัน (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2557, น.237-242)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีคุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผลและภูมิคุ้มกันที่ดี โดยมีเงื่อนไข 2 ประการ ประกอบด้วย เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม โดยเห็นได้ชัดว่าเงื่อนไขความรู้มีความสอดคล้องกับเรื่องขององค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้มากที่สุด ในแง่ที่ว่าคนเราต้องรอบรู้และเป็นผู้ใฝ่รู้อยู่ตลอดเวลา (มงคลชัย วิริยะพินิจ, 2557, 237-242)

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมวิธีการ การปฏิบัติงานหลากหลายเรื่อง รวมทั้งเรื่องการจัดการความรู้ แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้กับการจัดการความรู้ได้อย่างลงตัว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งหมายถึงการบูรณาการองค์ประกอบของการจัดการความรู้เข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันจะทำให้การจัดการความรู้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลมากขึ้น และสามารถนำไปใช้และเผยแพร่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดการความรู้ในสถานศึกษาพอเพียงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาพอเพียง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาพอเพียง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ระยะที่ 1 การสำรวจสภาพและความต้องการการจัดการความรู้ โดยมีประชากรประกอบด้วยสถานศึกษาพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5,150 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาพอเพียง จำนวน 361 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (Krejcie and Morgan, 1970, P. 607-610) และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2551) ได้รายชื่อสถานศึกษาตามที่กำหนดจึงใช้บุคลากรในสถานศึกษานั้น จำนวน 2 คน รวม 722 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลซึ่งได้แก่ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการในการจัดการความรู้ โดยสังเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบของการจัดการความรู้ที่มีนักการศึกษากล่าวถึงมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, น. 47) หาคุณภาพของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนใน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.884 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ระยะที่ 2 การศึกษาตัวแบบการจัดการความรู้จากศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารของโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงที่มีการจัดการความรู้ที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ที่ผ่านการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน และนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองสัมภาษณ์กับโรงเรียนจำนวน 5 แห่ง ปรับปรุงภาษา เพื่อให้เกิดความเข้าใจในข้อคำถาม ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อไป

2. การสร้างและพัฒนารูปแบบโดยการ 1) สังเคราะห์เอกสาร หลักการ ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการความรู้และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ข้อมูล วิเคราะห์สภาพและความต้องการในการจัดการความรู้ในสถานศึกษา 3) การปฏิบัติงานของสถานศึกษา ที่มีการจัดการความรู้ มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ผู้วิจัยนำไปบูรณาการกับองค์ประกอบต่างๆ ของการจัดการความรู้ 5 องค์ประกอบ

และสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบของรูปแบบ ยกร่างรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการสร้างรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กลไกเพื่อความสำเร็จของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินการ 5) การประเมินผล 6) เงื่อนไขความสำเร็จหาคุณภาพของรูปแบบโดย ตรวจสอบ พิจารณา วิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 20 คน

3. การประเมินรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยการสนทนากลุ่ม และประเมินด้วยแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 13 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงปริมาณการจัดกระทำข้อมูลสำหรับแบบสอบถามที่เป็นรายการตรวจสอบรายการใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแปลความหมายของช่วงค่าเฉลี่ย

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบแผนการวิเคราะห์ข้อมูลของ Miles and Huberman (ชาย โพธิสิตา, 2556, น. 364-372)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการความรู้ 1) พบว่า สภาพการจัดการความรู้โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก ความต้องการการจัดการความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามข้อเสนอแนะในแบบสอบถาม พบว่าเรื่องที่สถานศึกษาต้องการมากที่สุดคือ ต้องการให้เกิดการสรุปองค์ความรู้ ร้อยละ12.88 ผู้เรียนควรเกิดกระบวนการจัดการความรู้อย่างจริงจัง ร้อยละ 11.48 และ ควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปลูกฝังนักเรียนให้ปฏิบัติ ร้อยละ 11.48 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการความรู้ในสถานศึกษา พบว่ามีกระบวนการจัดการความรู้ 7 กระบวนการได้แก่ 1) การระเบิดจากข้างใน โดย สร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจในการจัดการความรู้ให้กับทุกภาคส่วนที่ร่วมปฏิบัติงาน 2) การบ่งชี้ความรู้ โดย การกำหนดความรู้ วิเคราะห์ความรู้ว่าถูกต้องตามหลักคุณธรรม สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร 3) การแสวงหาความรู้ โดยการแสวงหาความรู้ อย่างใฝ่รู้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยวิเคราะห์วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) การจัดเก็บความรู้ โดยการวางแผนในการจัดเก็บความรู้เพื่อต่อยอดการทำงาน 6) การนำความรู้ไปใช้ โดยวิเคราะห์ความรู้ที่ใช้ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 7) การเผยแพร่ความรู้ โดยวิเคราะห์วิธีการเผยแพร่ความรู้ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ผลการสร้างรูปแบบได้กระบวนการจัดการความรู้ 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) การระเบิดจากข้างในโดยสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน สร้างความตระหนัก สร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ มองเห็นภาพความสำเร็จในเรื่องที่จะจัดการความรู้ร่วมกัน ส่วนเรื่อง 2) การบ่งชี้ความรู้ 3) การแสวงหาความรู้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การนำความรู้ไปใช้ 6) การเผยแพร่ความรู้ มีการวิเคราะห์ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกกระบวนการ ได้แก่ ความพอดี มีเหตุผลและความรู้ที่

เกิดจากทุกกระบวนการเป็นความรู้ทั้งมวลที่เกี่ยวพันกับงานที่ทำทั้งหมด เกิดผลดีต่อ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์ของตนเองและสังคม และ 7) การจัดเก็บความรู้ คือ การวางแผนในการจัดเก็บความรู้เพื่อต่อยอดการทำงาน

2.2 ผลการพัฒนารูปแบบโดยตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ระดับความเหมาะสมของรูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่สำคัญ ได้แก่ 1) ให้ศึกษาจุดประสงค์ของการจัดการความรู้จะนำไปใช้กับใคร เป้าหมายของการจัดการความรู้คือผลสำเร็จจากรูปแบบฯ 2) ขั้นการระเบิดจากข้างในเป็นหลักการทรงงานควรเปลี่ยนเป็นการกระตุ้นจึงจะเหมาะสม 3) ความรู้ที่ได้จากกระบวนการทั้ง 7 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นทั้ง ตัวป้อน (Input) ตัวกรอง และผล (Output)

2.3 หลังจากได้ผลการประเมินในขั้นตอนที่ 2.2 และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิได้นำมาปรับปรุงรูปแบบ ที่มีองค์ประกอบ ดังนี้

หลักการและแนวคิดที่ใช้ในการสร้างรูปแบบ

(1) การจัดการความรู้ (2) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3) พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง (4) การจัดการความรู้ที่โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาปฏิบัติอยู่

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

(1) เพื่อให้สถานศึกษาจัดการความรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2) เพื่อปลูกฝังกระบวนการจัดการความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ ให้แก่นักเรียน ประชาชนในชุมชนผ่านการสอน การฝึกปฏิบัติของครู (3) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้ใช้ความรู้พัฒนา 4 มิติ ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 4) เพื่อพัฒนาการใช้ความรู้ที่กำกับด้วยคุณธรรมของผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลไกเพื่อความสำเร็จของรูปแบบ

(1) กลไกการบริหารเพื่อส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ (2) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (3) การมีส่วนร่วม (4) การทำงานเป็นทีม

วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย

(1) การบ่งชี้ความรู้ โดยการกระตุ้นให้เห็นคุณค่า ความสำคัญ สร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดการความรู้ มองเห็นภาพความสำเร็จในเรื่องที่จะจัดการความรู้ร่วมกัน กำหนดเป้าหมายวางแผนการจัดการความรู้ด้วยความพอดี มีเหตุผล ครอบคลุมงานที่ทำทั้งหมด

(2) การแสวงหาความรู้และการสร้างความรู้ใหม่ โดยการค้นคว้าเอกสาร ตำรา ทั้งความรู้ที่ชัดแจ้งและความรู้ที่ฝังลึกในบุคคล อย่างผู้ใฝ่รู้ วิเคราะห์ความพอดี มีเหตุผลและครอบคลุมงานที่ทำทั้งหมด นำความรู้ทั้งมวลมารวบรวม สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ความรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเพื่อประโยชน์ของตนเอง องค์กรและสังคม

(3) การนำความรู้ไปใช้ โดยนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน วางแผน แก้ปัญหา ตัดสินใจ และให้บริการแก่บุคคลและสังคม โดยนำความรู้ทั้งมวลมาวิเคราะห์ความพอดี มีเหตุผลนำไปใช้อย่างระมัดระวัง

คำนึงถึงผลดี ผลเสีย คำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดกับ 4 มิติ ได้แก่ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมและใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ของตนเอง องค์กรและสังคม

(4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการเผยแพร่ความรู้ โดยการพูดคุย สอนงาน ศึกษาจากแฟ้มสะสมงาน ให้คำปรึกษา ด้วยความมีเมตตา มีคุณธรรม เพื่อประโยชน์ต่อ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม และถูกต้องตามหลักคุณธรรม นำความรู้ที่ผ่านการวิเคราะห์มา ตรวจสอบ ยืนยันความถูกต้อง ไม่เกิดผลเสียต่อผู้อื่นจึงเผยแพร่สู่สาธารณชนโดยคำนึงถึงคุณธรรมและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเอง องค์กรและสังคม

(5) การจัดเก็บความรู้ โดยรวบรวมความรู้ทั้งมวลจัดเก็บในรูปแบบเอกสาร ตำรา การจดบันทึก บทความ วิดีทัศน์ ภาพยนตร์และความรู้ที่จัดเก็บนั้นครอบคลุมงานที่จะทำ และสามารถนำไปใช้เพื่อต่อยอดการทำงาน

การประเมินผล

1) สำรวจความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ 2) ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เงื่อนไขความสำเร็จ

1) ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจการดำเนินงานตามรูปแบบ 2) นักเรียนต้องมีนิสัยใฝ่รู้ ค้นคว้าหาความรู้ มีความเพียร 3) ความตั้งใจของผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและครู 4) ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข 5) การดำเนินการแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม

ผลการประเมินความเหมาะสม

ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้มากที่สุดทุกรายการ และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ทุกรายการ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทำการสนทนากลุ่ม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ระดับมากที่สุดทุกรายการ

อภิปรายผล

สำหรับการอภิปรายผลการวิจัยในที่นี้ ผู้วิจัยขออภิปรายเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับผลการสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ

1. ความรู้ตามรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นความรู้ทั้งมวลอัน ได้แก่ ความรู้ในหลักวิชา รู้ในหลักการ ทฤษฎี รู้สาเหตุ ทำไม เพราะอะไร รู้ที่มาและรู้ผลที่อาจเกิดขึ้นจากสาเหตุ รู้ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้วิชากฎหมาย ความเชื่อ ประเพณี รู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ ความรู้ที่แสดงถึงความไม่ประมาทเพื่อป้องกันอันตราย ความผิดพลาด ความล้มเหลว หรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวพันกับงานที่จะทำทั้งหมด และความรู้จะถูกต้องตามหลักคุณธรรม ความรู้ทั้งมวลจะต้องคำนึงถึง 4 มิติ คือ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ต้องควบคุมจิตใจของตน ควบคุมสติให้สามารถใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ของตนเองนั้นจะส่งผลถึง

ประโยชน์ของสังคมด้วย กล่าวได้ว่า สอดคล้องกับ มงคลชัย วิริยะพินิจ (2554, น. 237-242) กล่าวถึงการจัดการความรู้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า “เงื่อนไขความรู้” มีความสอดคล้องกับเรื่องขององค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้มากที่สุด และ สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2561) กล่าวว่า การจัดการความรู้ คือ เนื้อความ หรือสารสนเทศที่ผ่านการถอดความ ผ่านกระบวนการคิดและเข้าใจ เป็นข้อมูลที่ถูกจดจำในรูปของประสบการณ์ ปัญญา (Wisdom) คือ ความรู้ที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ความรู้ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขในปรัชญาของเศรษฐกิจพบคำว่า “ความรอบรู้” ซึ่งกินความมากกว่าคำว่า “ความรู้” คือ นอกจากจะต้องอาศัยความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับงานที่จะทำแล้ว ความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกี่ยวพันกับงานที่จะทำทั้งหมด ยิ่งไปกว่านั้น “ความรู้” ที่ปรากฏในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยังประกอบไปด้วย “ความระลึกรู้” (สติ) กับ “ความรู้ชัด” (ปัญญา)

2. องค์ประกอบของการจัดการความรู้มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบ่งชี้ความรู้ 2) การแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ใหม่ 3) การนำความรู้ไปใช้ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ 5) การจัดเก็บความรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของ พรพิมล หรรษาภิรมย์โชค (2550, น.87-268) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้สำหรับหน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดความรู้ 2) การแสวงหาความรู้จากภายในและภายนอก 3) การสร้างความรู้ 4) การจัดเก็บความรู้ให้เป็นระบบ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดช่องทางเผยแพร่ความรู้ 6) การนำความรู้ไปใช้ และ 7) การติดตามและประมวลผล

3. ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ของรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาพอเพียงนั้น ทั้ง 5 องค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีการบูรณาการ 4 หลักการ ได้แก่ หลักการจัดการความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงและการปฏิบัติที่ดีของสถานศึกษา จึงทำให้เกิดการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพมาก นั่นคือ ได้ความรู้ที่เกี่ยวพันกับงานทั้งหมด เกิดการสรุปเป็นองค์ความรู้ สิ่งเหล่านี้เป็นภูมิคุ้มกันทำให้งานที่จะทำเกิดประสิทธิผลสูงสุด เมื่อได้ความรู้ที่มีประสิทธิผลแล้วมาวิเคราะห์ด้วยความพอดี มีเหตุผล เกิดประโยชน์ต่อวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและถูกต้องตามหลักคุณธรรม อันทำให้ความรู้นั้นเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างสูงสุดด้วย การจัดการความรู้เรื่องนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเนื่องจากนักเรียนทุกคนในสถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการศึกษา ในการดำเนินชีวิตของนักเรียนและครู ผู้บริหารทุกคนที่เป็นสถานศึกษาพอเพียงอยู่แล้ว ในสถานศึกษาเกิดความรู้ขึ้นอยู่ตลอดเวลา นักเรียนต้องรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และต่อไปนักเรียนต้องเป็นบุคคลที่จะถูกปลูกฝังให้เป็นผู้มีคุณลักษณะแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิตของเขา นั่นคือเขาต้องรู้จะแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบ เขาต้องรู้จักจัดการความรู้ด้วยตัวของเขาเอง ดั้งนั้นการจัดการความรู้ในรูปแบบนี้จะมีความเหมาะสมกับนักเรียนเป็นอย่างมาก เมื่อนักเรียนอยากจะรู้เรื่องใดต้องรอบรู้ให้หมดทั้งผลดี ผลเสีย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เรื่องที่เกี่ยวพันกับงานที่จะทำทั้งหมด การรอบรู้ในทุกเรื่องจะเป็นภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง งานของตนเองและการวิเคราะห์ให้ถูกต้องถูกตามหลักคุณธรรมเป็นประโยชน์ต่อ 4 มิติ คือ วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม นี่ยิ่งทำให้เกิดความเข้มแข็งต่อสังคมไทยและสังคมโลกเป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องกับ พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (2552, น. 44) กล่าวว่า ความรู้ทางวัตถุ และต้องรู้จักควบคุมจิตใจ ควบคุมสติของตัวให้

สามารถใช้ความรู้ ทางวัตถุนี้เพื่อประโยชน์ของตัวเอง ประโยชน์ของตัวเองนี้ก็อยู่ที่ประโยชน์ของสังคมด้วย (2552, น. 29) ความพอเพียงนี้ก็แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผลสอดคล้องกับจิรายุ อิสรางกูร และปรียานุช ธรรมปิยา (2560, น.ช) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิด ที่ต้องใช้ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม ในการตัดสินโดยคำนึงถึงหลักการ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมุ่งที่จะทำให้ผลที่เกิดขึ้นนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ ได้แก่ ด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีประโยชน์อย่างมากที่สุดต่อบุคคล และสังคมดังนั้นรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จึงมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และมีประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำไปใช้ในการปลูกฝังนักเรียนหรือบุคคลทั่วไปให้เกิดการจัดการความรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) ผู้นำรูปแบบไปใช้ควรศึกษาคู่มือรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เข้าใจอย่างถูกต้องและชัดเจน

2) ควรดำเนินการตามวิธีนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ และทำความเข้าใจกับรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ และประเมินผลเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตนเองเสมอ 3) ควรมีใบงานที่ออกแบบตามวิธีนำรูปแบบสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ประยุกต์ใช้กับหลักปรัชญาอื่นๆ เช่น ศาสตราพระราชาหลักการทรงงาน ฯลฯ

2) ควรวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารงานในองค์กร

3) ควรวิจัยเกี่ยวกับการนำรูปแบบการจัดการความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้ในสถานศึกษา

4) ควรวิจัยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับองค์ประกอบการจัดการความรู้ องค์ประกอบอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

ชัชวาล วงษ์ประเสริฐ. **การจัดการความรู้ในองค์กรธุรกิจ.** กรุงเทพมหานคร: ธรรมกมลการพิมพ์. 2548.

ชาย โพธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งฯ. 2554.

ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์. “หน่วยที่ 2 การประยุกต์นิเทศศาสตร์ด้านการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา”

ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการประยุกต์นิเทศศาสตร์เพื่อการพัฒนา เล่มที่ 1.** นนทบุรี: สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2548.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและปรียานุช ธรรมปิยา. **ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง.สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน.** กรุงเทพ ฯ: เพชรรุ่ง การพิมพ์. 2560.

พรพิมล หรรษาภิรมย์โชค. **การศึกษาสภาพการจัดการความรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตภูมิภาคตะวันตก.** นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2554.

ภูมิพลอดุลเดช, พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา. **คำสอนพ่อ.** พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร. 2549.

มงคลชัย วิริยะพินิจ. **รวมแนวคิดหลากมุมมอง องค์กรแห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้ภาควิชาการ.** กรุงเทพมหานคร: ส่องศยาม. 2556.

สถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย. Sufficiency Economy Initiative**, การจัดการความรู้ในเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร**, สืบค้น 12 มกราคม 2560, จาก http://faq.sufficiencyeconomy.com/2006/11/blog-post_28.html

สมบัติ ท้ายเรือคำ. **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** กาฬสินธุ์ ประสานการพิมพ์. 2551.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W... Determining Sample Size for Research **Activities. Educational and Psychological Measurement**, 1970.

รูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14

Supervisory Model of Empowerment for the Teachers in the Learning Management in Schools under the Office of Basic Education Commission in 14th Reginal Educational office

รุ่งรพี สมทอง[1]
สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง[2]
ประดิษฐ์ ศิลาบุตร[3]
พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 2) เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 30 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 และครูผู้สอน จำนวน 339 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยใช้ตำแหน่งเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม, เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพปัจจุบันในการนิเทศครู เท่ากับ .92 และด้านความต้องการในการนิเทศครู เท่ากับ 0.94, แบบสัมภาษณ์, แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม, และแบบประเมินรูปแบบ, สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวมทั้งสภาพปัจจุบัน และด้านความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้านของสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ และต่ำสุดคือ ด้านการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ สำหรับด้านความต้องการนั้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือด้านการปรับปรุงแก้ไขการจัดการเรียนรู้ และที่น้อยที่สุดคือ ด้านการประเมินผลงาน

จากการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ พบว่ามีการดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางที่สอดคล้องกับบริบทโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากบุคคลหลายฝ่ายที่ได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[2]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[3]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[4]อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

2. องค์ประกอบหลักของรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้มี 6 ประการ คือ 1) การวางแผนพัฒนา (P) เพื่อเตรียมการนิเทศ และการดำเนินงานตลอดกระบวนการ 2) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ (A) เพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินการนิเทศ 3) นำสู่การปฏิบัติการนิเทศ (D) ตามแผนและกิจกรรมที่วางไว้ 4) ปรับปรุงแก้ไขสู่ความเป็นเลิศ (I) โดยใช้ผลการประเมินการนิเทศ 5) เชิดชูสร้างขวัญกำลังใจ (R) ผู้รับการนิเทศที่มีผลงานดี และ 6) ใส่ใจประเมินผลงาน (E) เพื่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและต่อเนื่อง

3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ พบว่าโดยภาพรวมมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ : รูปแบบการนิเทศ, การเสริมพลังอำนาจครู, การแก้จัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were in order to 1) the study of current conditions and the needs for teacher's supervision to learning management in schools under the office of basic education commission in 14th reginal educational office. 2) Formation of supervisory model for empowering teachers to learning management. 3) Evaluation of supervisory styles. The samples were 30 Executive, 10 supervisors, and 339 teachers. The tools used for collecting data are questionnaires rating scale 5 levels confidence in the current situation in teachers supervision equals .92 and needs for teacher's supervision were 0.94, interview form, focus group discussion form, suitability assessment form, feasibility and usefulness statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The research findings were as follows:

1. The overall picture current conditions and the needs in teacher supervision to learning management average in highvest level were Reinforcing (R) and lowest were Improving (I). For the needs average in highvest level were Improving (I) and lowest were Evaluating (E). And from the study of good practices in schools that received small royal awards medium and large found that the operation was emphasized continuous have guideline in accordance with the context by participation from many parties who were appointed as the operation committee.

2. Main components of the Supervision model for empowering teachers to learning management developed in this research 6 Aspects were: 1) Development planning (P) for preparation of supervision And operations throughout the process for information in theSupervision. 2) Study of current conditions and needs (A) 3) Lead the supervision operation (D) according to the plan and activities laid down. 4) Improve to excellence (I) Using the

evaluation results of supervision. 5) Glorify reinforcing (R) recipient supervision with good results. 6) Pay attention to the evaluation (E) for better and continuous development.

3. Assessment result of supervisory model of empowerment for the teachers in learning management found that the overall picture was suitable, there was a possibility and the usefulness was at the highest level in all aspects.

Keywords: Supervisory Model, Empowerment, Learning Management

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของประชากรที่มีความยั่งยืนนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญ มีความมั่นคง ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวทางที่หลากหลายในการนำมาปฏิบัติเพื่อให้สอดคล้องกับบริบท และสถานการณ์นั้น ๆ จะเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ให้มีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลาซึ่งผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญในการปรับปรุงตนเอง ขณะเดียวกันก็ประยุกต์ใช้ความรู้อย่างเหมาะสมในการพัฒนาการจัดการศึกษา (ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย, 2557, น.76) การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้นิเทศจะต้องดำเนินงานร่วมกับบุคคลต่าง ๆ มีความเข้าใจและมองเห็นภาพรวมของการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบ ด้านบริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ผู้นิเทศต้องทำงานกับครูอย่างเป็นกระบวนการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิผล (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2555, น.28-29) ด้วยการผสมผสานรูปแบบการนิเทศที่สามารถกำจัดอุปสรรคที่มีต่อความเจริญงอกงามทางวิชาชีพครูและส่งเสริมการสอนให้มีความเป็นเลิศที่คำนึงถึงบรรยากาศของโรงเรียน

การนิเทศเป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมกันและกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนของนักเรียน (วัชรา เล่าเรียนดี, 2552, น.3) ซึ่งสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตร การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จากการปฏิรูปหลักสูตรสถานศึกษา การปฏิรูปการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด รวมถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีที่จะเตรียมทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพให้กับสังคมและประเทศชาติ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศให้สอดคล้องกับนโยบาย

การศึกษาเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ด้วยการนิเทศทางอ้อม เช่น การนิเทศด้วยตนเอง การนิเทศทางไกล ใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลายเน้นการมส่วนร่วม

การเสริมพลังอำนาจเป็นแนวทางสำคัญที่นำไปสู่ใช้หลักปรัชญา หลักการเรียนรู้ หลักการสอน เข้าด้วยกันเป็นการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และช่วยเหลือผู้อื่นในการเรียนรู้ ในการใช้ข้อมูลคิดสร้างสรรค์ข้อมูลใหม่ ๆ ที่อยู่บนฐานคิดที่ว่ามนุษย์มีศักยภาพในตนเองทุกคน บางครั้งอาจแฝงอยู่โดยไม่ถูกนำมาใช้หรืออาจอยู่ในภาวะที่ขาดพลัง จึงเป็นแนวทางสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน เริ่มต้นจากแนวคิดแบบองค์รวมที่มองเห็นความเชื่อมโยงในทุกระดับจากบุคคล กลุ่ม ชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองนโยบายต่าง ๆ เป็นการออกแบบหรือวางแผนกิจกรรมที่ยึดปัญหาและความต้องการเป็นฐาน (อภิญญา เวชยชัย, 2555, น.4-19) การนำมาใช้ต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท และมีความยืดหยุ่น มีการดำเนินงานอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความพึงพอใจให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์การ ทำให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษา โดยยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้สอนจึงควรศึกษาแนวการกิจกรรมการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งเพื่อนำมาพัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, น.2-8) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างแท้จริง ผู้สอนต้องศึกษากระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ เทคนิคการสอน เพื่อนำจุดเน้น ลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมแต่ละเทคนิคไปจัดการเรียนการสอนให้ถูกต้องสมบูรณ์ ครบถ้วน (ฆนัท ธาตุทอง, 2551, น.133) มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ ผู้สอนจึงต้องพิจารณาเลือกรูปแบบ วิธีการและเทคนิคการสอนอย่างหลากหลายที่มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ผู้เรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (ทิศนา แขมมณี, 2555, น.120-122)

การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาพบปัญหาที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเกี่ยวข้องจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนไม่ได้รับประโยชน์สูงสุด เนื่องจากการไม่เห็นความสำคัญของแผนการสอน ไม่สามารถถ่ายทอดหลักสูตรออกมาเป็นแผนการสอนได้ ขาดความเข้าใจในรายละเอียดของแผนการสอน แผนการสอนกับการสอนจริงไม่เหมือนกัน โรงเรียนไม่เคร่งครัดในเรื่องแผนการสอน ฆนัท ธาตุทอง, (2551, น.133) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับการใช้สื่อ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลเมื่อจบบทเรียนนักเรียนไม่สามารถสรุปองค์ความรู้จากการจัดการเรียนรู้ได้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2556) นอกจากนี้จากรายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) รอบ 2 มี ข้อเสนอแนะในการพัฒนาสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดหาระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ สื่ออุปกรณ์ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสำหรับจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่การเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2553, น.25) และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก (สมศ.) รอบ 3 พบว่า มาตรฐานด้าน

ผู้เรียนในตัวบ่งชี้ที่ 5 ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ เนื่องจากผลการทดสอบ O-net ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3,6 ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จากข้อมูลอันเป็นปัญหาวิกฤตทางการศึกษา แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ยังไม่บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากการจัดการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่ได้เรียนรู้มาปฏิบัติในชีวิตจริง ทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน จึงต้องหันมาทบทวนทำความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตทางการศึกษา และวิกฤตของผู้เรียนต่อไป

จากข้อมูลที่นำเสนอข้างต้น การนิเทศการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยการร่วมมือกับครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและความต้องการ ที่ผ่านมาพบปัญหาการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่เห็นความสำคัญของแผนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ จากการศึกษาพบว่าการนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจเป็นกระบวนการที่ช่วยเหลือครูโดยใช้ข้อมูลใหม่ ๆ เชิงสร้างสรรค์นำไปใช้วางแผนกิจกรรมที่ยึดปัญหาและความต้องการเป็นฐานสำหรับการจัดการเรียนรู้ การนำมาใช้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบท จะสร้างความพึงพอใจให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์การ ทำให้มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 เพื่อเป็นแนวทางการนิเทศการศึกษาต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมกาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analysis) สังเคราะห์เอกสารงานวิจัย การวิจัยสำรวจ (Survey research) และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ เพื่อสรุปข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางในการกำหนดองค์ประกอบในการพัฒนารูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ มีผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของข้อคำถาม จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนในจังหวัดศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร และอำนาจเจริญทั้งหมดจำนวน 32,697 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 30 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 10 คน และครูผู้สอน จำนวน 339 คน รวมเป็น 379 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Early W. Morgan, 1970 :p 608-609) ได้มาด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิ โดยใช้ตำแหน่งเป็นชั้นในการสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขั้นตอนนี้มีแบบสอบถาม, แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับแบบสอบถามนั้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หาคุณภาพเครื่องมือโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพปัจจุบันในการนิเทศครู เท่ากับ .92 และด้านความต้องการในการนิเทศครู เท่ากับ 0.94,

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือนำส่งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปยังโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ในการศึกษาวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ตามที่นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 2 (ส่วนที่ 2) ซึ่งได้ดำเนินการ ดังนี้

1. จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 379 ฉบับ พบว่ามีแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 375 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.94

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้เป็นแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหาและสรุปเป็นความเรียง

3. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ นำมาสังเคราะห์ข้อมูลสรุปตามประเด็นเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 สร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ นำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 (ยกร่างรูปแบบ) มาสร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครู พร้อมกับคู่มือรูปแบบมีโครงสร้างที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของรูปแบบ ภายใต้การปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion : FGD) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนักวิชาการได้มาจากการพิจารณาเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) โดยการเลือกตามเกณฑ์ ดังนี้ 1) มีผลงานทางด้านวิชาการเป็นที่ประจักษ์ 2) มีความเชี่ยวชาญด้านการนิเทศการศึกษา 3) มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการจัดการศึกษา 4) มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสนทนากลุ่มมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และนำมาปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการ 14

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 เป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยการประเมินจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 17 คน ได้มาโดยการพิจารณาเลือกแบบเจาะจง (Purpose Sampling) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินในทางปฏิบัติของรูปแบบ ตลอดจนข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและจัดทำรายงานการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความมีประโยชน์ในทางปฏิบัติของร่างรูปแบบการนิเทศแบบเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14

จากการศึกษาวิจัยจากแบบสอบถาม จำนวน 375 คน พบว่า สภาพปัจจุบัน และความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ด้านสภาพปัจจุบันในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความต้องการในการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมทั้ง 6 องค์ประกอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. สร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1.1) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น 1.2) เพื่อใช้กระบวนการนิเทศเสริมพลังอำนาจพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิผล 1.3) เพื่อใช้กระบวนการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา 2) หลักการของรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ มี 6

ประการ คือ การมีส่วนร่วม การมีอิสระในการตัดสินใจ การได้รับการสนับสนุน การจัดระบบงานมีแบบแผนและจูงใจ การส่งเสริมด้านความรู้ ทักษะและความสามารถ การประเมินผล 3) องค์ประกอบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ 6 ประการ คือ 3.1) การวางแผนพัฒนา (P) 3.2) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ (A) 3.3) นำสู่การปฏิบัติการนิเทศ (D) 3.4) ปรับปรุงแก้ไขสู่ความเป็นเลิศ (I) 3.5) เชิดชูสร้างขวัญ กำลังใจ (R) และ 3.6) ใส่ใจประเมินผลงาน (E) 4) การประเมินรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ คือ เงื่อนไขความสำเร็จในการใช้รูปแบบ และการนำรูปแบบไปใช้

3. ประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมมีความเป็นไปได้และความมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

การอภิปรายผล

จากการวิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามจุดประสงค์ 3 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 ผลจากการวิจัย ตามองค์ประกอบการนิเทศครูในการจัดการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ พบว่า

1.1 การวางแผนพัฒนา (Planning - P) มีความสำคัญในการเตรียมการดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จดังคำกล่าวที่ว่า การวางแผนที่ดีเท่ากับสำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง เปรียบเสมือนเข็มทิศหรือแนวทางที่จะชี้นำการปฏิบัติสู่ความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, (2552, น.322) ได้กล่าวว่า การวางแผนมีเป้าหมายในการระบุขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนว่าทำอะไร ทำอย่างไร ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน และรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, (2557, น.177) กล่าวว่า การวางแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนที่ผู้ดำเนินการทุกฝ่ายประชุมหารือเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาและปรับปรุงแก้ไขคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามความต้องการจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารองค์การที่ได้นำการวางแผนมาใช้ดำเนินงานจนบรรลุตามเป้าหมาย (จันทรานี สงวนนาม, 2551, น.46-63) นอกจากนี้มีนักการศึกษาหลายท่านได้นำกระบวนการนิเทศที่ใช้การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกในการดำเนินงาน ได้แก่ แฮริส (Harris, 1995) , สงัด อุทรานันท์, (2530), ชารี มณีศรี, (2538, น.202-203), ชัด บุญญา, (2552), และสันติ บุญภิรมย์ (2552, น.299)

1.2 การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ (Assessing Need - A) ขั้นตอนนี้มีความสำคัญสำหรับนำข้อมูลสภาพปัจจุบันในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริหารและครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ตามนโยบาย โดยยึดจุดเน้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ สอดคล้องกับ เพียงพร กันหารี, (2551, น.88) กล่าวว่า เพื่อนำข้อมูลสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการไปประเมินช่องว่างระหว่างความจริงกับความคาดหวังในการระบุปัญหา จัดลำดับปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและนำไปพัฒนา นอกจากนี้เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, (2552, น.322) กล่าวว่าการศึกษาสภาพและความต้องการจำเป็นเพื่อวิเคราะห์หาศักยภาพของนักเรียนที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาและนำเตรียมดำเนินการในขั้นต่อไป ซึ่งชารี มณีศรี (2538, น.202-203), ชัด บุญญา, (2552)

ได้กล่าวถึงการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาไปประกอบการตัดสินใจ วางแผน และกำหนดทางเลือกต่อไป

1.3 นำสู่การปฏิบัติการการนิเทศ (Doing- D) เป็นการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบที่ผ่านการประชุมจากคณะกรรมการแบบมีส่วนร่วมสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย, (2552, น.323) ที่กล่าวว่าการปฏิบัติการนิเทศเป็นกระบวนการหลักที่จะนำไปสู่การบรรลุผลตามเป้าหมายการนิเทศการศึกษา สำหรับการปฏิบัติการนิเทศการจัดการเรียนรู้มีประเด็นในการปฏิบัติ 2 ประการ คือ

1.3.1 การใช้เทคนิคการนิเทศ 3 ประการ คือ 1) การนิเทศแบบกัลยาณมิตร 2) เทคนิคการนิเทศแบบการสอนแนะ (Coaching Techniques) 3) เทคนิคการนิเทศแบบการเป็นพี่เลี้ยง (Mentoring Techniques) สอดคล้องกับ สุมน อมรวิวัฒน์, (2547, น.12) กล่าวถึงการนิเทศแบบกัลยาณมิตรว่าทุกคนต้องมีความมุ่งมั่น พยายามในการปฏิบัติการนิเทศ เมื่อพบปัญหาให้กำลังใจกัน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาหาข้อแก้ไขปัญหาเพื่อปฏิบัติการนิเทศให้บรรลุผลสำเร็จ ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (ม.ป.ป., เว็บไซต์) กล่าวว่าการสอนแนะจะช่วยให้ผู้รับการสอนแนะสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของตนเอง ตระหนักว่าตนเองกำลังทำงานอะไรอยู่ และมีวิธีทำอย่างไร ส่วนเทคนิคการนิเทศแบบการเป็นพี่เลี้ยง ปัจจุบันใช้เป็นกลยุทธ์หรือเป็นวิธีการพัฒนาด้วยการถ่ายทอดความรู้จากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง เป็นการใช้แบบอย่างที่ดีเป็นแนวทางในการพัฒนา และช่วยขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงานได้สอดคล้องกับ ยอดหทัย เทพธรานนท์ และประมวล ตั้งบริบูรณ์รัตน์, (2552, น.19) กล่าวว่าพี่เลี้ยงมีความสำคัญในการพัฒนาบุคคลด้านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ด้วยการถ่ายทอดภูมิปัญญาหรือความรู้เฉพาะบุคคลจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง

1.3.2 ขอบข่ายการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการ 4 ประเด็น คือ 1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นกิจกรรมการเรียนรู้เป็นหลัก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นสื่อเทคโนโลยีและการสื่อสาร (ICT) 3) เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการดำเนินการเชื่อมโยงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีหน่วยการเรียนรู้เป็นตัวเชื่อมโยงสู่ชั้นเรียน นำสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับ (ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์, 2553, น. 10) กล่าวถึงการมุ่งเน้นให้ครูออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับภาวการณ์ของโลก ส่งเสริมผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับการเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับศิริพร พรสิรินทิพ, (2555) กล่าวว่า สื่อทางไกลผ่านดาวเทียมส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการใช้กลวิธีต่าง ๆ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากกระบวนการกลุ่ม การสอดแทรกอารมณ์ขัน การยกตัวอย่างประกอบในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องวรรณพร สุขอนันต์ (2550) กล่าวถึงการพัฒนางานของครูต้องมุ่งเน้นที่การพัฒนาการเรียนการสอน โดยกำหนดให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อ กิจกรรมและเทคนิควิธีการที่หลากหลาย ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์, (2553, น.50) กล่าวถึงข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น มีความสามารถในการ

แก้ปัญหาได้ดีขึ้น มีความพึงพอใจในการทำงานแบบกลุ่ม ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีทักษะในการคิดคำนวณคณิตศาสตร์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน การวัดแลประเมินผลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องอยู่บนพื้นฐาน 2 ประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน

1.4 ปรับปรุง แก้ไขสู่ความเป็นเลิศ (Improving – I) เป็นการให้ข้อมูลจากผลการประเมินที่ผ่านมาเพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับสันติ บุญภิรมย์, (2552, น.299) ได้กล่าวไว้ว่าเมื่อได้ปฏิบัติการนิเทศการจัดการเรียนรู้พบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นนำมาสะท้อนผลและหาแนวทางการพัฒนาด้วยวิธีการต่าง ๆ สอดคล้องกับวรรณพร สุขอนันต์, (2550) ที่กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูในฐานะผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการดำเนินการและให้คำปรึกษา แนะนำ ให้การช่วยเหลือแก้ไขจุดบกพร่อง และชี้แนะให้ผู้รับการนิเทศได้พัฒนาตนเอง

1.5 เชิดชูสร้างขวัญ กำลังใจ (Reinforcing – R) เป็นการสร้างความมั่นใจให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ชื่นชม ยกย่อง และประกาศเกียรติคุณเมื่อมีผลการปฏิบัติงานที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับมะลิวรรณ ศรีโพธา (2554) กล่าวว่า การสร้างขวัญ กำลังใจ มีความสัมพันธ์กับกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับสันติ บุญภิรมย์, (2552, น.299) กล่าวว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับรู้ให้การยกย่อง ชมเชย ให้รางวัล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.6 ใส่ใจประเมินผลงาน (Evaluating – E) การประเมินผลการนิเทศ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจและการทำการตัดสินอย่างผู้รู้ที่สอดคล้องกับค่านิยมหรือบริบทในการทำงาน มีความจำเป็นในการปรับปรุง และพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพที่นำไปสู่ผลสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้นิเทศนำผลการประเมินไปใช้สำหรับวางแผนร่วมกันวิเคราะห์หาจุดที่ควรพัฒนา สอดคล้องวัชรา เล่าเรียนดี, (2552) กล่าวว่า การดำเนินการ จะทราบผลได้จากการประเมินผล และการประเมินผลกระบวนการนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานครั้งต่อไป

2. สร้างรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 สรุปได้ว่า รูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 มีองค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการของรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ 3) องค์ประกอบกระบวนการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินรูปแบบ 5) เงื่อนไขความสำเร็จในการนำไปใช้

3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ = 4.71, S.D =0.46) มีความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.67, S.D =0.47) และความมีประโยชน์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$ =4.73, S.D =0.44 ซึ่งสอดคล้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรให้มี

ความรู้ การยกระดับความรู้ของบุคลากร และพัฒนางานอย่างต่อเนื่องจากการวิเคราะห์รูปแบบกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานจากนักวิชาการคนสำคัญ เช่น คินลอร์ (Kinlow, 1995, p.23-25), คอนเจอร์ และคานันโก, (Conger and Kanungo, 1998, อ้างใน วันชัย ธรรมสัจการ, 2545), โทมัส และเวลท์เฮาส์, (Thomas and Velthouse, 1990 อ้างใน วันชัย ธรรมสัจการ, 2545)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์ประกอบกระบวนการนิเทศด้านการปรับปรุง แก้ไข เป็นจุดอ่อนที่ควรนำไปหาแนวทางวิธีปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นซึ่งจะนำผลมาสู่การปรับปรุงแก้ไขการนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2. องค์ประกอบกระบวนการนิเทศ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ มีความต้องการในการดำเนินการอยู่ในระดับที่ 2 เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการในขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่เป็นข้อมูลในการนำไปหาแนวทางที่ดีที่สุดในการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. องค์ประกอบกระบวนการนิเทศด้านการปฏิบัติการนิเทศ จากข้อมูลการสัมภาษณ์วิธีการปฏิบัติที่ดีในโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทาน และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีความต้องการอยู่ในอันดับแรก ให้มีการดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

4. องค์ประกอบกระบวนการนิเทศด้านการปฏิบัติการนิเทศ ตามขอบข่ายการจัดการเรียนรู้ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้มีความต้องการในการนิเทศอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยมากกว่าสภาพปัจจุบัน มีตัวชี้วัดที่มีความต้องการเรียง 3 ลำดับ ดังนี้ 1) การนิเทศครูให้วิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การนิเทศครูให้ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับมาตรฐาน/ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ 3) การนิเทศครูให้จัดทำโครงสร้างรายวิชาที่มีความสอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนที่ควรนำไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น มีความสอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 14 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนารูปแบบการนิเทศเสริมพลังอำนาจครูในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนที่สังกัดหน่วยงานอื่น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้รูปแบบในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์จากความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ซึ่งท่านแรกที่ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่ง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ ศรีกระจ่าง ประธานควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประดิษฐ์ ศิลาบุตร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดี และศาสตราจารย์พิเศษ ดร.สมาน อัศวภูมิ ที่ได้สละเวลาเป็นประธานในการสนทนากลุ่ม และตรวจคุณภาพ

เครื่องมือในการวิจัย ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการเขียนรายงานการวิจัย นอกจากนี้ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตร์ สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ และครูผู้สอนทุกท่าน เพื่อนร่วมรุ่นนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ รุ่นที่ 1 ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

และขอขอบคุณครอบครัว สมทอง ญาติพี่น้องทุกคนที่คอยให้กำลังใจในการวิจัยเสมอมา คุณค่าประโยชน์อันพึงมี ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตเวทิตา แด่บิดา มารดา บูรพาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จตราบเท่าทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ สังข์ชัย. **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนที่มีแววพิเศษทางวิทยาศาสตร์**. **วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.

ฆนัท ธาตุทอง. **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนครปฐม**. นครปฐม : เพชรเกษมการพิมพ์. 2550.

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์จำกัด. 2551.

ชารี มณีศรี. **การนิเทศการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพ ฯ : ศิลปาบรรณาคาร. 2538.

ชัด บุญญา. **หลักการและแนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่.** (ออนไลน์).แหล่งที่มา : http://www.Nitesonline.net. กุมภาพันธ์ 2550.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. **การจัดการเรียนรู้แนวใหม่ : ทฤษฎี แนวปฏิบัติ และผลการวิจัย.** นนทบุรี : บริษัทสหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่งจำกัด. 2553.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**.** 2555.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. **พื้นฐานการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2557.

เพียงพร กันหารี. **แบบการเสริมพลังอำนาจอาจารย์วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์**.**

ยอดหทัย เทพธรานนท์ และประมวล ตั้งบริบูรณ์รัตน์. **Mentor-mentee-mentoring: ศาสตร์และศิลป์ของการเป็นนักวิจัยพี่เลี้ยงที่ดี**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มูลนิธิบัณฑิตยสภาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2552.

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. **การนิเทศการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). สงขลา: บริษัทนำศิลป์โฆษณาจำกัด. 2557.

วรรณพร สุขอนันต์. **รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก.** ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550.

วัชรา เล่าเรียนดี. **นิเทศการสอน**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552

วีระยุทธ ชาตะการญจน์ . **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพ ฯ :

สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.

สงัด อุทรานันท์. **การนิเทศ : หลักการทฤษฎีและปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม. 2530.

สันติ บุญภิมย์. **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์จำกัด. 2552.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. **UTQ-225 นวัตกรรมการนิเทศ (Coaching) การศึกษาชั้นเรียน (Lesson study)**. ออลไลน์https://pound1983.files.wordpress.com/2012/06/utq-225.pdf. (ม.ป.พ.).

สุมน อมรวิวัฒน์. **กัลยาณมิตรนิเทศสำหรับผู้บริหารกลยุทธ์ในการนิเทศเพื่อสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง.** กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สกศ. 2547.

ศิริพร พรสิรินทิพ, **การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลผ่านดาวเทียมของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพสะเมิง 2 อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. 2555.

อภิญญา เวชยชัย. **การเสริมพลังอำนาจในการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์.** กรุงเทพ ฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2555.

Conger, J.A., & Kanungo, R.N. **The empowerment process: Integrating theory and Practice**. Academy of Management Review. 13, 471 – 482. **.** 1988.

Harris, Ben M. **Supervisory Behaviors in Education**. 3rd Ed. In Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall. (1987)

Kinlaw Dennis C. **The Practical of Empowerment: Making the most of Human Competence**. England:Gower Publishing Limitted. 1995.

Thomas, K.W., and Velthouse, B.A. **Cognitive element of empowerment. Journal of Nursing Administration,** 23 (1), 18-23. 1990.

ปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

The Causal Factors of School Effectiveness and Guidelines for Management Development of School Charity Temple in Thailand

สันติ เกื้อกูล[1]
พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง[2]
สวัสดิ์ โพธิวัฒน์[3]
จำเริญ อุ่นแก้ว[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย 2) ศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย 3) ศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยจำนวน 89 โรงเรียน จากประชากรทั้งหมด 114 โรงเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณารายด้านจากสูงไปต่ำ มี 9 ปัจจัยได้แก่ 1.) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2.) ประสิทธิภาพการบริหารแบบเครือข่าย 3.) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 4.) การมีส่วนร่วม 5.) องค์การแห่งการเรียนรู้ 6.) บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 7.)โครงสร้างแบบกระจายอำนาจ 8.) เทคโนโลยีสารสนเทศ และ9.) วัฒนธรรมโรงเรียน

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.00 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากสูงไปต่ำ มี 4 ด้าน ได้แก่ 1.) ด้านการบริหาร 2.)ด้านครู 3.)ด้านนักเรียน และ4.)ด้านผู้ปกครองและชุมชน

[1]นักศึกษาหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[2]อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
[3]ข้าราชการบำนาญ
[4]ข้าราชการบำนาญ

3. ตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวก (r_{xy}= .0756) โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ การบริหารเชิงกลยุทธ์ค่าความแปรปรวนของความสำเร็จของ ๒ ปัจจัยดังกล่าว เท่ากับ .277 ค่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ ± .322 และคิดเป็นร้อยละ50.90

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนมีข้อสรุปที่สำคัญคือ (1.) ผู้บริหารมีความเข้าใจและความคมชัดรู้เชี่ยวชาญในการจัดการและปรับเปลี่ยนกลไก (2.)ผู้บริหารสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทั้งเชิงรุกและสร้างสรรค์ (3.) สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ : ปัจจัยเชิงสาเหตุ, ประสิทธิผลของโรงเรียน

Abstract

This research were to 1) Studied the factors that influence the effectiveness2) the effectiveness of private schools of charitable Buddhist temples in Thailand. 3) Studying good predictive variables affecting and 4) Studying guidelines for the development. There were 89 schools from 114 schools used Multi-Stage Random method. Statistics used in data analysis were average, percentage, standard deviation.

The research finding were

1. Factors affecting the effectiveness of private charitable schools of Buddhist temples in Thailand With a total average of 4.01. There were 9 factors accordinghight to low such as 1.) Executive leadership 2.) Network administration efficiency 3.) Strategic management 4.) Participation 5.) Learning organization 6.) Atmosphere of learning 7.) Decentralized structure 8.)Information Technology And9.) School culture In general.

2. Effectiveness of private schools. There were 4 factors accordinghight to low such as the administration, the teachers, the students, parents and the community.

3. Good predictive variables affecting the effectiveness of charitable private schools of Buddhism temples in Thailand correlate with the effectiveness of charitable private schools in Buddhism in Thailand with statistically significant at Level .01, with high levels of relationship And there was a positive relationship (rxy = .0756) with factors affecting such as the leadership of the

administrators and the strategic management with the success of variance for 2 variables at Level.277 Forecasting error ± .322 and accounting for 50.90 percent

4. Guidelines for Management Development School. The important conclusion consisted of 1.) To exchanged ideas and policies for managing the school. Pushed the quality and effectiveness of education by empirical strategic planning of the school in accordance with the development plan for the future quality of education. 2.) Excutieve supported the development of human by applied proactive and creative management principles. 3.) Networking response was the center of management education

Keywords: causal factors, the effectiveness of the school.

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2554 มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ความหมายว่า “การศึกษา” หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบรูณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเอกชน เห็นได้จากมาตราที่ 81 ที่กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ เอกชน องค์กรวิชาชีพและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาเอกชนมีอิสระในการบริหารการจัดการอย่างมีคุณภาพ สนับสนุนระบบคูปองการศึกษามาใช้เพื่ออุดหนุนการศึกษาเอกชน การดำเนินกิจการของโรงเรียนเอกชนจะต้องมุ่งเน้นคุณภาพเป็นหลัก คือจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการคือผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน ผู้รับบริการมีความพึงพอใจสอดคล้องกับแนวนโยบายและแผน ตลอดจนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญ และออกระเบียบว่าด้วยการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2536 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการศึกษาเอกชนที่เน้นคุณภาพเป็นหลัก ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาเอกชนได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชากรควบคู่กับรัฐอย่างต่อเนื่อง (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2559, น.1)

พุทธศักราช 2488 รัฐบาลได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด เพื่อเปิดโอกาสให้วัด ได้เข้าไปมีบทบาทในการจัดการศึกษาแก่เยาวชน ในรูปแบบโรงเรียนเอกชน ในชื่อ "โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา" ที่โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนได้ตั้งแต่ระดับปฐมวัย (อนุบาล)ถึงมัธยมศึกษา มีวัดเป็นผู้แทนรับใบอนุญาต พระภิกษุสงฆ์และ ฆราวาสเป็นผู้บริหารรวมทั้งดำเนินการบริหาร จัดการการศึกษาของโรงเรียนเพิ่มเติมในประกาศ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พ.ศ.2532 *ข้อ 4 ในระเบียบนี้ “โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” หมายถึง โรงเรียนเอกชนตามมาตรา 15 (1) และ (3) แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2532 ที่วัดเป็นผู้รับใบอนุญาต “กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา” หมายถึง กลุ่มที่โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจัดตั้งขึ้นตามระเบียบนี้ข้อ 12 โรงเรียนต้องจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและต้องพัฒนาการเรียนการสอน โดยเน้นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องการจัดองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เกื้อหนุนต่อจุดประสงค์ที่หลักสูตรต้องการและจัดกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับสถาบันที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา (จากแถลงการณ์คณะสงฆ์ เล่ม 78 ตอนที่ 5 วันที่ 25 พฤษภาคม 2533)

การจัดระบบและกระบวนการบริหารโรงเรียนเอกชนในกลุ่มการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา การบริหารนั้นเป็นทั้งศาสตร์ที่ต้องศึกษาเรียนรู้และเป็นทั้งศิลปะที่ผู้บริหารจะต้องนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งในเชิงของหลักการบริหารสถานศึกษาหรือการบริหารโรงเรียน นอกจากผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในสถานศึกษาแล้ว ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือบุคคลในองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้องค์กรก้าวหน้าไปได้ด้วยดี การบริหารในปัจจุบันจึงพยายามหาวิธีการที่จะให้มีการยอมรับและความเข้าใจระหว่างผู้บริหารและผู้ที่อยู่ในองค์กร จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลของโรงเรียนและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยเพื่อการบริหารการศึกษาในโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดใพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดใพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญโรงเรียนละ 9 คน จาก โรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย 114 โรง และกลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโรงเรียนละ 9 คน จาก 89 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 801 คน

ตัวแปรในการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยที่ส่งผลประสิทธิผล 9 ปัจจัย และประสิทธิผลของโรงเรียนโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดใน 4 ด้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นตัวเสริม จึงแบ่งกระบวนการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ และ ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ

เครื่องมือการวิจัย เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นวัดค่าตัวแปรต่างๆ แบ่งเป็น 4 ตอนจากการทบทวนวรรณกรรมและนำข้อมูลที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎี จากนั้นนำมาสร้างตารางสังเคราะห์ตัวแปรเพื่อหาตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนได้ตัวแปรทั้งหมด 9 ตัว เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .50-1.00 และหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นตามสูตรการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา(α-Coefficient)ของครอนบัล :ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .972

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย จำนวน 114 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรทฤษฎีคำนวณของทาโร ยามาเน จำนวน 89 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยมใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้นภูมิในการสุ่ม และแต่ละโรงเรียนมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโรงเรียนละ 9 คน ประกอบด้วย 1.) ผู้รับใบอนุญาต/ผู้จัดการ 1 คน 2.) ผู้อำนวยการ 1 คน 3.) ครู 3 คน 4.) ผู้ปกครอง/คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน 5.) นักเรียน 1 คน รวมทั้งสิ้น ๘๐๑ คน

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำสอบค่าที ค่าเอฟ และ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ

๒.๑ เครื่องมือในการวิจัยในระยะที่สองคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

๒.๒ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาคือโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศจำนวน ๓ โรงเรียน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูประธานกลุ่มสาระต่าง ๆ จำนวน ๘ คน และคณะกรรมการนักเรียน ๘ คน รวมทั้งสิ้น ๕๑ คน

๒.๓ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเพื่อหาค่าความเฉลี่ยปัจจัย 9 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.01 และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73 โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก(สมหวัง ไชยศรีฮาด,2547,น. 53)

1. ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 ซึ่งถามเกี่ยวกับการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในโรงเรียนที่เป็นประสิทธิผลโรงเรียน 4 ด้าน ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.00 และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .75 โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับมาก(สมหวัง ไชยศรีฮาด,2547,น.53)

2. วิเคราะห์ระดับการส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจากตัวพยากรณ์ทั้งหมดจากการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ Multiple Regression เมื่อได้ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีแล้วนำมาศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ดังนี้

ตารางที่ 3.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเชิงสาเหตุกับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ปรากฏตามตาราง

	Yt	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
Yt	1	.660**	.451**	.504**	.562**	.290**	.509**	.466**	.689**	.497**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3.1 พบว่า ตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในภาพรวม (X) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย (Y) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับมาก และมีความสัมพันธ์ทางบวก (r_{xy}= .0756) จากผลการวิจัยตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนที่เด่นชัดมี 1 คู่ คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์

ตารางที่ 3.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอนของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ตัวแปรพยากรณ์	$S.E._b$	β	t	P-Value
การบริหารเชิงกลยุทธ์	0.229	0.584	7.005	0.000
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	0.221	0.237	2.844	0.006

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 β= 1.084 $S.E._{est}$= 0.322

จากตารางที่ 3.2 พบว่าตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุดของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย คือ การบริหารเชิงกลยุทธ์ ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์เท่ากับ .229 และ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ค่าสัมประสิทธิ์ของการพยากรณ์ เท่ากับ .221 ค่าความแปรปรวนของความสำเร็จ 2 ปัจจัย เท่ากับ .227 และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ± .322 ค่าร้อยละคิดเป็น 50.90

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ในรูปแบบคะแนนดิบ ได้ดังนี้ประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย $\hat{Y}$ = 1.084 +0.507X_8 + 0.227X_1; R^2= 0.520 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $\hat{Z}$ = 0.584Zx_8 + 0.237Zx_1

1. สังเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 2 จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 ท่าน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยจากปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลที่จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากระยะที่ 1 คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้วิจัยกล่าวโดยสรุป

ด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำเชิงวิชาการ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ก้าวไปสู่เป้าหมายด้านคุณภาพ กล้าตัดสินใจ พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร พร้อมเผชิญต่อปัญหาและอุปสรรค

มีจุดยืนและความสามารถที่ทำให้บุคคลอื่นยอมตามด้วยความเต็มใจ กำหนดเป้าหมาย การทำงานการติดต่อ สื่อสาร การควบคุม การตัดสินใจ ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การดำเนินงานในหน่วยงานบรรลุวัตถุประสงค์ ร่วมกันพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการจากโรงเรียนหรือส่งเข้าไปร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด มีการประสานงานร่วมกัน โดยกำหนดเป้าหมาย แนวทางปฏิบัติ การแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ร่วมกัน สร้างความตระหนักถึงภารกิจ กรอบงานของการบริหาร ความพร้อมและการตัดสินในการปฏิบัติงาน รูปแบบของการบริหารทั้งเชิงรุกและการบริหารสร้างสรรค์ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

สร้างเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาระบบการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน โดยเน้นการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณภาพ และสามารถทำงานเชื่อมโยงประสานกันเป็นทีม

ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารต้องชัดเจน รู้จักจุดอ่อน จุดแข็ง อุปสรรค ข้อจำกัดของโรงเรียน องค์กร และกล้าการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงหาจุดแตกต่างของแต่ละโรงเรียน ผลักดันและยกระดับผลสมฤทธิ์ทางด้านการบริหารจัดการโรงเรียน ในมีคุณภาพและมีมาตรฐานทางการศึกษาที่ในสถานการณ์เฉพาะหน้า สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารที่เปลี่ยนแปลงและลื่นไหลตลอดเวลา

บริหารงานด้วยความโปร่งใส่ ชัดเจนและตรงประเด็น สอดคล้องกับหลักการ แนวทางการบริหารจัดการองค์กร ให้ความสัมพันธ์กับบุคคล และหน่วยงานแต่ละฝ่าย โดยอาศัยหลักการ เพื่อนช่วยเพื่อน

การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ ติดตามกิจกรรมและผู้ปฏิบัติงานขององค์การอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประเมินว่ากิจกรรมนั้น ๆ ได้รับการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล หรือไม่ เพื่อประโยชน์ในการแก้ไขและปรับปรุง ผลการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร

สร้างขวัญ กำลังใจและเป้าหมายให้แก่ บุคลลากรทุกคนอย่างเท่าเทียม อาทิ สนับสนุนค่าตอบแทนในส่วนที่เป็นสวัสดิ์การของครูและบุคลากร สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของครูในด้านการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมการเข้าร่วมอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า มีประเด็นที่สำคัญนำมาอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยที่เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาปัจจัยเชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียน ทั้ง 9 ปัจจัย พบว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร รองลงมาคือปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนน้อยที่สุด คือปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการและปรับกลไกรูปแบบการบริหารให้ทันต่อสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของประทิน วิเศษสุวรรณ (2545) ศึกษาปัจจัยการบริหารการศึกษาที่สัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาเอกชน 1 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 1 ด้านพฤติกรรมทางการบริหาร ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำทางการบริหาร พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ และพฤติกรรมผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา ได้แก่ วิวัฒนาการของโรงเรียนและการประสานงานเพื่อความสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก 3.ปัจจัยการบริหารการศึกษา ได้แก่ พฤติกรรมผู้นำทางการบริหาร พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ พฤตกรรมผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยด้านวัฒนธรรมโรงเรียน และปัจจัยด้านขนาดโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการจัดการการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เขตการศึกษา1อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารและประสิทธิภาพการทำงานของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมจิตร อุดม (2547) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมด้านการเรียนของนักเรียนและเจตคติต่อการเรียนของนักเรียนส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ และปัจจัยระดับครู พบว่า คุณภาพการสอนของครู ความพึงพอใจในการทำงานของครูและการได้รับการสนับสนุนทางสังคมของครู ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001, .01 และ .05 ตามลำดับ

3. ตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมากสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ การบริหารเชิงกลยุทธ์ ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของLui (1985) ศึกษาพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ด้วยการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Instructional leadership behavior questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์สูงกับผลสำเร็จของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจันทรานี สงวนนาม (2533) ซึ่งศึกษาคุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียนและความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ และผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ มีพฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ และยังพบว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นตัวแปรหนึ่งที่สามารถทำนายความสำเร็จของโรงเรียน อันเนื่องมาจากประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนได้อย่างมีนัยสำคัญ

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่าตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่มีความสัมพันธ์กันมีจำนวน 2 ด้าน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ ปัจจัยด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยข้อสอง ที่กล่าวว่า “ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถทราบถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียน ตัวแปรเชิงพยากรณ์ที่ดีของประสิทธิผลโรงเรียน และทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย” ซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ ทองมีศรี (2556) ศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ลักษณะงานของครูและแรงจูงใจในการทำงานของครู ที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ลักษณะงานของครูและแรงจูงใจในการทำงานของครูส่งผลทางตรงต่อคุณภาพในการปฏิบัติของครู ยิ่งไปกว่านั้น วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และลักษณะงานของครูส่งผลทางออมต่อคุณภาพในการปฏิบัติของครูผ่านแรงจูงใจในการทำงาน ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างคุณลักษณะผู้บริหาร ลักษณะงานของครู แรงจูงใจในการทำงานของครู และคุณภาพการปฏิบัติงานของครู มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช) ควรเข้ามาให้การสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสให้สถานศึกษายกระดับขีดความสามารถในการบริหารจัดการและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียน

2. ผู้บริหารและการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศ ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายให้สมาชิกทุกคนร่วมกันพัฒนางานด้านวิชาการผู้บริหารควรส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้ครูได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตามความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครูโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

2. ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนเอกชนในประเทศไทย โดยใช้ข้อค้นพบจากการวิจัยค้นคว้า อื่นๆเพื่อให้เห็นมุมมองที่หลากหลายภาคส่วน และกระตุ้นให้ผู้บริหาร และครูร่วมมือกันทำงานมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่าน ผศ. ดร. พงษ์ศักดิ์ ทองพันชั่ง ผศ. ดร. สวัสดิ์ โพธิวัฒน์ และ รศ. จำเริญ อุ่นแก้ว ขอบคุณ รศ. ดร. จิณณวัตร ปะโคทัง ผศ. ทองสุข วันแสน ผศ. ดร. เจริญวิชญ์ สมพงษ์ธรรม ดร. อุดม ชำนิ พระพิศาลศึกษากร ดร. สุกัญญา ศรีวิชัย และนางพรัชราภรณ์ วิปุฤทธิชัย ที่ให้ข้อเสนอแนะ และข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ขอบคุณมาก

เอกสารอ้างอิง

จันทรานี สงวนนาม. (2533).**คุณลักษณะบางประการของผู้บริหาร บรรยากาศของโรงเรียน และความพึงพอใจในงานที่สัมพันธ์กับความสำเร็จของโรงเรียนประถมศึกษา.** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร/กรุงเทพฯ.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2559).**ยุทธศาสตร์การประเมินคุณภาพการบริหารในสถานศึกษา : ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (U.S.A.)** ; กรุงเทพฯ.

สมหวัง ไชยศรีฮาด.(2547). **มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1.** มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย/เลย. หน้า53.

ศิริรัตน์ ทองมีศรี. (2556) **ปัจจัยด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ลักษณะงานของครู และแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน.** มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์/กรุงเทพฯ.

Lui. (1985). **ศึกษาพฤติกรรมผู้นำในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ.**

สภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม

School administration conditions towards excellence in alternative energy : A case study of Srisangtham School

ไพวุฒิ ลังกา[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2562 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบริหารทั่วไป รองลงมาคือด้านบริหารวิชาการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบริหารงบประมาณ

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านบริหารวิชาการ โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการด้านพลังงานทดแทนและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านพลังงานทดแทน มีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมการสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนด้านพลังงานทดแทนและเศรษฐกิจพอเพียง

2.2 ด้านบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานกับความรู้ด้านเทคโนโลยี ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เช่น แสงแดด ดิน ทำจนเห็นเป็นรูปธรรม สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้อื่นจนเกิดเป็นความศรัทธา

---

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

2.3 ด้านบริหารบุคคล สร้างให้ครูและบุคลากรที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีวิสัยทัศน์ที่ไปในทิศทางเดียวกัน มีการอบรมพัฒนาให้ครูและบุคลากรมีความรู้ในเรื่องที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน รวมถึงการสร้างขวัญและกำลังใจให้ครูในด้านสวัสดิการและการสร้างทีมในการทำงาน

2.4 ด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ มีวิธีการแสวงหาเครือข่าย โดยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านพลังงานทดแทนที่เป็นต้นแบบ

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียน ,ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน

Abstract

The purposes of the research were to study the condition of school administrative management to become the alternative energy excellence and propose guidelines to implement school administrative management on the alternative energy excellence. The research was employed mixed method in collecting data. The target group was 15 participants including school administrators, teachers, and Basic Education Board committees. Research materials were rating scale questionnaire and interview form. Statistical analysis included percentage, average, and standard deviation.

Research results were as follow:

1. The condition of school administrative management to become the alternative energy excellence of Srisaengdham School was found at the highest level. The most average of the administrative aspects were general administration, academic administration, and budgetary administration, respectively.

2. The school administrative management guidelines proposed on the alternative energy excellence based on the case study at Srisaengdham Shool were as follow:

2.1 The academic administration aspect indicated the curriculum integration on the alternative energy and Sufficient Economy Principle. Teachers integrated teaching and learning activities on the alternative energy, created teaching material, and provided learning resources in school regarding the alternative energy and Sufficient Economy Principle.

2.2 The budgetary administration aspect was incorporated on the Sufficient Economy Principle and technological knowledge. The available resources were used worthily and evidently, such as sunlight and soil that represented as the learning resources for others.

2.3 The personnel administration aspect created organizational vision of teachers and personnel, provided teacher training emphasizing on school principles. Schools encouraged teachers' morale regarding the security and teamwork.

2.4 The general administration aspect showed that school network was built with stakeholders and other organizations support in seeking ways to develop the process on the implementation of the alternative energy model.

Keywords: school administrative management, alternative energy excellence

บทนำ

ปัจจุบันในประเทศไทยและสังคมโลกที่มีการพัฒนาก้าวไกลแล้ว ไม่ว่าจะเป็นด้านความเจริญทางเทคโนโลยี การคมนาคม หรือการขนส่งต่างๆนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงในสังคมมนุษย์ได้ แม้กระทั่งการศึกษาในยุคปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไป ตามยุคตามสมัยอยู่ตลอดเวลาตามวิถีทางสังคมมนุษย์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ไร้ขีดจำกัด การศึกษาไทยแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย และวิถีความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ยังไม่สามารถบ่งชี้ให้ครูผู้สอนเห็นว่าผู้เรียนเกิดความเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำ มีความรู้ ความสามารถและเป็นผู้บริหารมืออาชีพ อาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาดำเนินการในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ในแต่ละระดับชั้น ผู้สอนควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการสั่งสอนฝึกฝนอบรมบ่มนิสัยด้วยวิธีการต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงาม ทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรมความดีงามในจิตใจมีความสามารถที่จะทำงานและคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง คิดอย่างสร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรง ประกอบอาชีพได้ มีวิถีชีวิตกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตนได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สมุน อมรวิวัฒน์. 2550 : 461)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้

พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากต้องได้รับสิทธิและ การสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น มาตรา 50 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัยและเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 6 ในการจัดการศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิตให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาที่เน้นการมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา มีการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ และให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2550)

การที่ผู้บริหารจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายและความสำคัญของงานบริหารโรงเรียนเป็นอย่างดี ขอบข่ายการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน นับว่าเป็นหัวใจหลักของการบริหารโรงเรียนมากกว่างานอื่นทั้งหมด ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถที่จะบริหารงานของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 6)

โรงเรียนศรีแสงธรรม ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นแบบในการบริหารโรงเรียนโดยใช้พลังงานทดแทน ผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์หรือที่เรียกว่า โซลาร์เซลล์ มาบูรณการในการจัดการศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล 4) ด้านงานบริหารทั่วไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานโรงเรียนที่บูรณการการจัดการศึกษาในการใช้พลังงานทดแทนของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม

2. เพื่อศึกษาแนวทางการการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน :กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม

ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เปนการวิจัยที่ใชระเบียบวิธีวิจัยผสานวิธี ที่มุงศึกษาเฉพาะโรงเรียนศรีแสงธรรม ซึ่งเปนโรงเรียนที่มีความโดดเด่นด้านการใช้พลังงานทดแทน

ขอบเขตเนื้อหา สภาพการดำเนินงานการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรม 4 ด าน คือ 1) ด้านวิชาการ 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป

ขอบเขตด้านพื้นที่ เปนการวิจัยกรณีศึกษา สถานที่ คือ โรงเรียนศรีแสงธรรม บ านดงดิบ ตำบลห้วยยาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม ในครั้งนี้ การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา/บุคคลในชุมชน โรงเรียนศรีแสงธรรม ปีการศึกษา 2562 จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจงจากผู้บริหารและครูโรงเรียนศรีแสงธรรมที่ปฏิบัติงานบริหารงานใน 4 งาน คืองานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1) แบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงาน ข้อเสนอแนะ แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ใช้ คือ การสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ (Semi-formal interview) โดยจะสัมภาษณ์ผู้บริหาร คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนศรีแสงธรรม ปีการศึกษา 2562

2) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงาน ข้อเสนอแนะ แนวทางที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ทั้งแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ และแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียน ร่างเครื่องมือวิจัยที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและขอรับความ

คิดเห็น ข้อเสนอแนะ ผ่านกระบวนการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิและการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุงสร้างเป็นแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ และการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้การวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุป เชิงอุปนัย (Induction) ซึ่งเป็นการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการบันทึกนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ จัดลำดับ วิเคราะห์ และสรุปเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศด้านการใช้พลังงานทดแทน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย งานวิจัยเรื่องสภาพการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม

1) สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านบริหารทั่วไป ($\bar{X}$ = 4.65) รองลงมาคือด้านบริหารวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.50) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านบริหารงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.46)

1.1) สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรมด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.53)

1.2) สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม ด้านการบริหารงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.46)

1.3) สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรมด้านบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.49)

1.4) สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรมด้านการบริหารทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65)

2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรมสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม

2.1) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรมสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน ด้านวิชาการ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ ด้านหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการด้านพลังงานทดแทนและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการพัฒนาพัฒนาสื่อนวัตกรรม การสร้างแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนด้านพลังงานทดแทนและเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้และเกิดทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

2.2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรมสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน ด้านการบริหารงบประมาณ มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผสมผสานกับความรู้ด้านเทคโนโลยี กล่าวคือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น แสงแดด มาใช้ในการผลิตไฟฟ้าใช้ภายในโรงเรียนทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านค่าสาธารณูปโภค และการสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ บ้านพักครู จากดินและเศษไม้เศษวัสดุที่มีอยู่เพื่อประหยัดงบประมาณและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้อื่นจนเกิดเป็นความศรัทธาสามารถระดมทุน นำงบประมาณเข้ามาพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อีกด้วย

2.3) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรมสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน ด้านบริหารงานบุคคล มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ สร้างให้ครูและบุคลากรที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีวิสัยทัศน์ที่ไปในทิศทางเดียวกัน มีการอบรมพัฒนาให้ครูและบุคลากรมีความรู้ในเรื่องเดียวกันที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน คือ ด้านพลังงานทดแทน ครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี สามารถถ่ายทอดให้กับผู้อื่นได้ทำงานร่วมกันเป็นครอบครัว ให้เกิดความอบอุ่น ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน โดยโรงเรียนได้จัดสวัสดิการต่าง ๆ เช่น บ้านพักครู ทุนการศึกษาต่อ รายได้จากการจัดอบรมด้านพลังงาน ให้ครูเป็นส่วนหนึ่งในการถือหุ้นบริษัทศรีแสงธธรรมเพื่อให้มีรายได้พิเศษอีกทางหนึ่งด้วย

2.4) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนศรีแสงธรรมสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน ด้านการบริหารทั่วไป มีแนวทางการพัฒนา ได้แก่ โรงเรียนมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ โดยเครือข่ายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครือข่ายแบบเป็นทางการ กับเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งกลุ่มเครือข่ายแบบเป็นทางการจะเป็นกลุ่มเครือข่ายที่มีการทำข้อตกลงความร่วมมือกันอย่างชัดเจน เช่น การทำ MOU กับมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ส่วนกลุ่มเครือข่ายแบบ ไม่เป็นทางการ จะเป็นกลุ่มเครือข่ายที่เข้ามาสนับสนุนเป็นครั้งคราว เช่น คณะศึกษาดูงาน คณะที่เดินทางมาเข้ารับการอบรม เป็นต้น มีวิธีการแสวงหาเครือข่ายโดยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านพลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอและเกิดเป็นเครือข่ายของโรงเรียนจำนวนมากชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนบุตรหลาน ให้เข้ามาเรียนรู้ด้านพลังงานทดแทนในโรงเรียนศรีแสงธรรม โรงเรียนมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขยายผลไปยังเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรมมีข้ออภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรมโดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนศรีแสงธรรมมีสภาพการบริหารงานโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมานั้น สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เตรียมดำเนินงานและดำเนินงานไปล่วงหน้าแล้ว และหลังจากประกาศใช้ไปแล้วจนถึงปัจจุบัน หน่วยงานทางการศึกษายังดำเนินการปฏิรูปมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ส่งผลให้สภาพการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน

กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม ได้ดำเนินการตามขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้านคือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นแนวทางในการบริหารงานโรงเรียนให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สมชัย พิมดี (2549 : 144-146) พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ข้าราชการครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.1 ด้านวิชาการ จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนสามารถนำหลักสูตร การใช้พลังงานทดแทนไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน รองลงมาอยู่ในระดับมาก คือ โรงเรียนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การใช้พลังงานทดแทน และ โรงเรียนมีการเผยแพร่สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการใช้พลังงานทดแทน แก่ชุมชน และผู้สนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานโรงเรียน มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ มีการประเมินการใช้หลักสูตร การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน มีการพัฒนาผู้เรียนและผู้สอนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการเผยแพร่สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการใช้พลังงานทดแทน โรงเรียนมีแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย การจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้วัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษาและส่งเสริมให้ผู้ปกครอง/ชุมชนและองค์กรภายนอกใช้ประโยชน์จากแหล่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิจิตร ศรีสะอ้าน (2549 : ม.ป.ท.) ที่กล่าวว่า การบริหาร และการปรับปรุงงานวิชาการตามบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหาร ได้แก่ การพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมายและนโยบายของโรงเรียนเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอน การวางตัวบุคลากรเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียนการจัดสรรเวลา และสถานที่เพื่อเป็นประโยชน์ของการสอน การจัดหาและจัดใช้วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่ เพื่อให้ได้ประโยชน์ทางการศึกษาสูงสุด การบริการส่งเสริมการเรียนการสอนเพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมายการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การจัดโปรแกรมการอบรม เพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนการประเมินความต้องการของโรงเรียนและประเมินผลการเรียนการสอน

1.2 ด้านงบประมาณ จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการดำเนินการจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน โครงการที่วางแผนไว้รองลงมาคือ มีการกำหนดงบประมาณเพื่อจัดทำทรัพยากรของงานและโครงการตามที่ได้ของบประมาณตามที่ได้ขอไว้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีการจัดทำร่างข้อตกลงผลผลิตของหน่วยงานในสถานศึกษา และกำหนดผู้รับผิดชอบเมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งสอดคลองกับงานวิจัยของ สุระชัย มีศรี (2548 : 89) ไดทำการศึกษาสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบวา ขาราชการครูที่ประสบการณตางกันมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 7 ดาน คือ ดานการจัดทำและเสนองบประมาณ ดานการจัดสรรงบประมาณ ดานการ

ตรวจสอบติดตามประเมินผล ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาศึกษา ด้านการบริหารการเงิน ดานการบริหารบัญชีและดานการบริหารพัสดุและสินทรัพย โดยรวมและรายดานไมแตกตางกัน

1.3 ด้านบริหารงานบุคคล จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือมีการสำรวจ ความต้องการบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อวางแผนอัตรากำลัง รองลงมาคือการใช้ผลการประเมิน การปฏิบัติงานมาประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีและการเลื่อนเงินเดือน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการวางแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับสภาพบริบท ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศุภิสรา พรหมเทศ (2551) ที่ได้วิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการให้บริการของกลุ่มบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 และพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการให้บริการของกลุ่มบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า มีการประสานงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในกลุ่มบริหารงานบุคคล มีการประสานงานที่ดี การกำหนดนโยบาย การกำหนดหน้าที่ภายในกลุ่มมีความชัดเจน การปฏิบัติงานมีการประสานงานกับกลุ่มต่างๆ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีการดำเนินการจัดโครงสร้างการบริหารงานบุคคลที่เป็นระบบ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรแต่ละคนที่ชัดเจน มีการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาบรรจุแต่งตั้งและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีการจัดระบบการปฏิบัติงานที่ดี การมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากร มีการสนับสนุนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกัน ทำงานเป็นทีมมีความสามัคคีช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีความพร้อมยินดีที่จะให้บริการ

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป จากผลการวิเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีห้องเรียน อาคารสถานที่ ที่สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ รองลงมาคือ สถานศึกษามีระบบอินเตอร์เน็ตความเร็วสูงที่เหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน และสถานศึกษามีการจัดป้ายนิเทศภายในชั้นเรียนและภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่ทันสมัย ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาร่วมบริหารสถานศึกษาในการกำหนดนโยบาย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และระดมทรัพยากรเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา คำพันทอง (2547 : 4) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องการสรรหาและการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ขั้นพื้นฐานช่วงที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า ทรัพยากรเงินที่เข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษามากที่สุด คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง โดยส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วม ในการทำกิจกรรมกับสถานศึกษา ในส่วนของการบริหารทรัพยากรเงิน พบว่า สถานศึกษาได้นำทรัพยากรจากท้องถิ่นมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของเงินและสถานศึกษาได้แต่งตั้งให้ ผู้รับผิดชอบทำบัญชีควบคุมใช้จ่ายเงินที่ได้จากท้องถิ่นมาใช้ตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของเงิน และ สถานศึกษาได้แต่งตั้งให้ผู้รับผิดชอบทำบัญชีควบคุมใช้จ่ายเงินที่ได้จากท้องถิ่น ในส่วนของการบริหาร ทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า สถานศึกษานำทรัพยากรที่เป็นพืชชนิดต่างๆ มาใช้ในการศึกษามากที่สุด ในส่วนของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ พบว่า

สถานศึกษาใช้การประกอบพิธีกรรมทางศาสนามาใช้ ในการจัดการศึกษามากที่สุด และในส่วนของทรัพยากรสังคม พบว่า สถานศึกษาใช้กิจกรรมวันสำคัญของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษามากที่สุด

2) แนวทางการบริหารงานโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศด้านพลังงานทดแทน กรณีศึกษาโรงเรียนศรีแสงธรรม แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ มีแนวทางการพัฒนาคือ ครูควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่นตามความสนใจความต้องการและความถนัดของผู้เรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละบุคคล มีการตรวจสอบและประเมินผลความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ใช้สื่อเทคโนโลยี มีรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้านงบประมาณ มีแนวทางการพัฒนาคือ ได้แก่ การใช้ระบบควบคุมภายในสถานศึกษา การบริหารงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งแนวคิดศาสตร์พระราชามาผสมผสานกับความรู้ด้านเทคโนโลยี บริหารงานบุคคล มีแนวทางการพัฒนาคือ สร้างให้ครูและบุคลากรที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีวิสัยทัศน์ที่ไปในทิศทางเดียวกัน มีการอบรมพัฒนาให้ครูและ บุคลากรมีความรู้ในเรื่องเดียวกันที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียน คือ ด้านพลังงานทดแทน ครูทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านพลังงานทดแทนเป็นอย่างดี การสำรวจความต้องการบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อวางแผนอัตรากำลัง การใช้บุคลากรให้ตรงความถนัดและความสนใจ ด้านการบริหารทั่วไป มีแนวทางการพัฒนาคือ มีการวางแผนเพื่อแสวงหาความร่วมมือ จากเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีวิธีการแสวงหาเครือข่ายโดยการพัฒนากระบวนการดำเนินงานด้านพลังงานทดแทนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่เป็นต้นแบบ ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาติดต่อประสานความร่วมมือ เกิดเป็นเครือข่ายของโรงเรียนจำนวนมากชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลาน ให้เข้ามาเรียนรู้ด้านพลังงานทดแทนในโรงเรียนศรีแสงธรรม โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานด้านพลังงานทดแทนขยายผลไปยังเครือข่ายต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านพลังงานทดแทนร่วมกันระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรให้การสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

2. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีการดำเนินการบริหารและจัดการของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับด้านวิชาการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้านสภาพแวดล้อมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยเน้นกิจกรรมการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนในสถานศึกษาและส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์สอนได้ดียิ่งขึ้น

3. ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรระดมทรัพยากรงบประมาณและทุนการศึกษาที่นอกเหนือจากงบประมาณแผ่นดินจากชุมชม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ตลอดจนถึงการจัดหาหารายได้และผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา มาสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ไปได้ด้วยการให้ความช่วยเหลือแนะนำและความอนุเคราะห์ของรองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นเรศ ขันธะรี และอาจารย์ ดร.ขนิษฐารัตน์ บุตตะวงศ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างละเอียดด้วยความเอื้ออาทรด้วยดีเสมอมา จนทำให้รายงานการวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้องสมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่เคยอบรมสั่งสอนและเมตตากรุณาประสาทประสิทธิ์วิชาความรู้ทั้งในด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม

ขอกราบขอบพระคุณ พระครูวิมลปัญญาคุณ เจ้าอาวาสวัดป่าศรีแสงธรรม ผู้อำนวยการและคณะครู นักเรียน ผู้ปกครองโรงเรียนศรีแสงธรรมทุกท่าน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถามและให้การสัมภาษณ์การศึกษาวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 23 ทุกท่านที่เป็นกำลังใจและมีส่วนให้การช่วยเหลือ สนับสนุน อำนวยความสะดวกและประสานงานในการทำวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่สนใจ หากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไม่สมบูรณ์ประการใด ผู้วิจัยกราบขออภัย มา ณ โอกาสนี้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

กมล ภู่ประเสริฐ. **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ก.พล 1996, 2545.

กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล**. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2546.

_____. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา**

พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550.

จันทรานี สงวนนาม. **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, 2545.

ฉันทนา ภูมมา. **ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการวางแผนอาคารสถานที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.

เฉลิมศักดิ์ สาลี. **การดำเนินงานอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550.

ทิพยาภรณ์ เตียวเจริญ. **การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555.

ธงไชย วงศ์กูล. **การบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนประถมศึกษาแถบแม่น้ำตาปี จังหวัดนครศรีธรรมราช**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2546.

ธรินธร นามวรรณ. **เอกสารประกอบการสอนรายวิชาการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น (Introduction to Administration and Educational Supervision).** มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2548

ธีระ รุญเจริญ. **สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น, 2546.

_____.**การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง, 2546.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. **เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: เซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส, 2547.

บงกศ อาษา. **การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากระบี่.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2548.

บรรยงค์ โตจินดา. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพฯ: รวมสาส์นการพิมพ์, 2543.

บุญช่วย จินดาประพันธ์. **การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรรมการฝึกหัดครู, 2556.

บุญเชิด ชาตัน. **หลักการบริหารทั่วไป**. กรุงเทพฯ : ศรีอนันต์การพิมพ์, 2551.

ปฏิรูปการศึกษา,สำนักงาน. **ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์, 2545.

ประสาน หอมพูล. **ปัญหาการบริหารงานธุรการและการเงินตามทัศนะของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ธุรการ และการเงินโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.

ปองพล วงศ์วิศิษฐ์. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจพลังงานไฟฟ้าโซล่าเซลล์ จำหน่ายให้กับการไฟฟ้า.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2555.

ปุณณวิช ทรัพย์พานิช. **การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีต่อการยอมรับของสังคมต่อโครงการผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.

พรสวัสดิ์ เลิศวิทยาวิวัฒน์. **การศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนแสงทองวิทยา จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2550.

ภารดี อนันต์นาวี. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2 ชลบุรี : มนตรี, 2551.

ระดมบุญ ทักษณา. **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงทุนในธุรกิจผลิตไฟฟ้าด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคาสำหรับบ้านจัดสรรในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ, 2557.

ระภีพรรณ ร้อยพิลา. **การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภาวะผู้นำในการประชาสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2553.

รัชพล คชชารุ่งโรจน์. **คิดทำหลากหลายกลยุทธ์การบริหารจัดการโรงเรียนทันสมัย**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์, 2548.

วิมลพรรณ อาภาเวท. **หลักการโฆษณาและประชาสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2553.

วิรัช ลภิรัตนกุล. **การประชาสัมพันธ์**.พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

สมาน อัศวภูมิ. **การบริหารงานในสถานศึกษา**. อุบลราชธานี : คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549.

สิงหะ เดชฤทธิ์. **การพัฒนาระบบงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.

สุเทพ ทองประดิษฐ์. **การบริหารโรงเรียนเชิงปฏิบัติการ**. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2550.

สุริยพันธุ์ สิงหนนิยม และภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช. **ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการยอมรับการใช้เทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลแสงอาทิตย์.** ในโครงการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 15. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557.

American AssQciation of School Administrator. **Guidelinesfor the Preparation of School Administrator.** NewYork : American Association of School Administrator,1982.

Berkhout, S. J. & Wielemans, W. (1999). Toward understanding education policy: An Integrative approach. **Education Policy, 13**(2), 402-420.

Candoli, I.C. & et al. School Business Administration : A Planning Approach.(4th ed.).
Massachusetts : Allyn & Bacon, 1992.
Cascio F. Managing Human Resources: Productivity, Quality of Work Life, Profits.New York:
Mc Graw-Hill Book, 1992.

กลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

The Strategies for Upgrading the College to Institute of Xaisombath Technology College in Savannakhet Province, The Lao People's Democratic Republic

แก้วพูทอง บุบผาวัน[1]
ไชยา ภาวะบุตร[2]
ละม้าย กิตติพ[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี และ 2) ประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความสอดคล้องมาตรการสู่ความสำเร็จ กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ผู้ทรงวุฒิ จำนวน 15 คน และกลุ่มเป้าหมายในการประชาวิจารณ์กลยุทธ์ จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30 – 0.72 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธมี 9 ด้าน คือ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาอาคาร สถานที่/ บรรยากาศ 4) การพัฒนาการเรียนการสอน 5) การบริหารและการจัดการ 6) การเงินและงบประมาณ 7) การประกันคุณภาพ.และ มาตรฐานการศึกษา 8) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี/ ICT และ 9) การพัฒนาสื่อวัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตัวชี้วัด และมาตรการสู่ความสำเร็จ

2. ผลการประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี

---

[1] นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ยุทธศาสตร์, สถาบันการศึกษาวิทยาลัยเทคโนโลยี

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop the strategies for upgrading the college to institute of the Xaisombath Technology College, and 2) to validate the proposed strategies for upgrading the college to institute of Xaisombath Technology College in Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic in terms of appropriateness, feasibility, utility, correctness,

And compatibility standards for success. The target group for the interview involved 15 scholars, and the target group for the strategy public hearing included 41 participants. The research instruments were a semi-structured interview form and a set of 5-rating scale questionnaires with the discriminative-power values from 0.30 to 0.72 and the reliability of 0.98. The statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings were as follows:

1. The strategy development for upgrading the college to institute of the Xaisombath Technology College in Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic involved vision, mission, and goals. The strategies consisted of nine aspects: 1) personnel development; 2) curriculum development; 3) building development/environment; 4) teaching and learning development; 5) administration and management; 6) finance and budget; 7) quality assurance and educational standards; 8) technology/ ICT development; and 9) development of materials, equipment and learner development activities, indicators, and standard for success.

2. The validation of the proposed strategies for upgrading the college to institute of the Xaisombath Technology College in Savannakhet Province, the Lao People's Democratic Republic revealed that the appropriateness, feasibility, utility, and correctness were at a high level in overall.

Keywords: Strategic, into institution College Xaisombath Technology, Lao People Democratic Republic

บทนำ

ในระยะ 15 ปีที่ผ่านมา แผนกศึกษาธิการและกีฬาได้ปฏิบัติตามนโยบายของกองประชุมใหญ่ของพรรค ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมในแต่ละไตรมาสของรัฐบาลและแผนพัฒนาการศึกษาและกีฬารวมถึงแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาแขนงการศึกษา แผนปฏิบัติงานการศึกษาเพื่อทุกคนและภายใต้การนำพาตามคำแนะนำของแผนกศึกษาธิการและกีฬาแขวง ผู้บริหารการศึกษาขั้นแขวง ขั้นเมือง และขั้นโรงเรียนได้ปฏิบัติอย่างเคร่งครัดภายใต้บทบาท หน้าที่และภารงานที่ได้รับมอบหมายได้มีการเชื่อมโยงการปฏิรูปการศึกษา ในปี ค.ศ. 1986 พรรคและรัฐได้วางแนวทางนโยบายเปลี่ยนแปลงประเทศและดึงดูดนักลงทุนทั้งภายในและต่างประเทศและการมุ่งมั่นการพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมและการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ และนำพาประเทศชาติหลุดพ้นจากความทุกข์ยากในปี ค.ศ.2020 พร้อมไปกับการพัฒนาระบบการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเพิ่มการลงทุนของภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับการส่งเสริมการศึกษาภาคเอกชนให้ได้รับทุนสนับสนุนจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐบาลจึงได้ออกคำสั่งเลขที่ 58/ นย ว่าด้วยการศึกษาภาคเอกชนและได้มีการสร้างห้องการ (ห้องทำงาน) การศึกษาภาคเอกชน
ในปี ค.ศ. 2008 ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นกรมคุ้มครองการศึกษาภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้มีการส่งเสริมและสนองความต้องการของประชาชน การพัฒนาการศึกษาภาคเอกชนมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วควบคู่ไปกับการลงทุนของบุคคลและนิติบุคคลทั้งภายในประเทศและต่างประเทศตามแผนพัฒนาการศึกษา 2015 – 2020 ได้มีแผนขยายโอกาสด้านการศึกษา แผนงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แผนงานบริหารคุ้มครองการศึกษา และสภาที่ปรึกษาการศึกษาภาคเอกชนและสมาคมการศึกษาภาคเอกชน (แผนพัฒนาการศึกษา (2015 : 3)

แผนพัฒนาการศึกษาภาคเอกชนได้มีการส่งเสริมในต่างประเทศที่สนใจลงทุนในการสร้างโรงเรียนเอกชนทุกชั้น ทุกสาขาวิชาเพิ่มขึ้นในปี ค.ศ. 2009 - 2010 ทั่วประเทศ มีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงเด็กและโรงเรียนอนุบาล จำนวน 244 แห่ง โรงเรียนประถม จำนวน 160 แห่ง โรงเรียนมัธยม จำนวน 63 แห่ง ศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพ จำนวน 81 แห่ง โรงเรียนวิชาชีพชั้นกลาง จำนวน 5 แห่ง วิทยาลัยและสถาบันการศึกษา จำนวน 90 แห่ง เปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี จำนวน 35 แห่ง และเปิดหลักสูตรปริญญาโท จำนวน 3 แห่ง ด้านคุณภาพการศึกษาได้มีการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ จนเป็นที่ยอมรับของสังคมรวมทั้งการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน อาคาร สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายในด้ายต่างๆ พร้อมกับพัฒนาบุคลกรไปด้วย

ทิศทางการพัฒนาศึกษาระยะ 5 ปี ครั้งที่ 8 ของแขวงสะหวันนะเขต ค.ศ. 2016-2020 รัฐบาลและพรรคได้มีการคาดว่าจะมีนักเรียนที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมตอนปลาย เพิ่มขึ้นร้อยละ 57 จากปี ค.ศ. 2016 ได้มีสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยสะหวันนะเขต สถาบันกฎหมายภาคใต้ และมหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชนแล้วก็ตาม แต่ถ้าหากมองในแง่การเลือกเข้าเรียนของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเข้าเรียนในสายวิศวกรรมศาสตร์ สายช่างเทคนิคในระดับปริญญาตรีพบว่า ยังอยู่ในกรอบที่จำกัดอยู่ จำนวนแรงงานที่มีวิชาเฉพาะในระดับมาตรฐานฝีมือแรงงานระดับวิชาการคุ้มครอง ระดับการตรวจสอบหรือการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักรระบบไฟฟ้าอยู่ในโรงจักรโรงงาน ส่วนใหญ่บุคลากรฝีมือแรงงานมาจากต่างประเทศ ในส่วนที่เป็นแรงงานคน

ภายในประเทศ ยังขาดแคลนเป็นจำนวนมากหรือถ้ามีก็ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานจึงเห็นสมควรและมีความจำเป็นต้องได้แก้ไขให้มีการสร้างสถาบันศึกษาในการเล่าเรียนแค่ในระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับปริญญาตรี และมีการจัดฝึกอบรมวิชาเฉพาะระยะสั้น มีการศึกษา ค้นคว้า วิจัยที่เหมาะสมสอดคล้องกับสาขาวิชาที่ได้เปิดสอน พร้อมทั้งโอกาสการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจ ค้นคว้าวิทยาศาสตร์จากภายนอก และให้การบริการทางวิชาการกับภายนอก ตามเงื่อนไขของสถาบันที่สามารถให้การบริการได้และบนพื้นฐานแนวทางนโยบายของพักรัฐและขอบเขตบทบาทหน้าที่ของสถาบันในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาของวิทยาลัย
เพื่อรองรับการเป็นสถาบันไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (วิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี, 2017 : 7)

แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีเนื้อที่ 21,774 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ตัวเมือง จำนวน 6 เมือง เส้นทางคมนาคมหมายเลข 9 เป็นเส้นทางเศรษฐกิจ มีเขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน – เซโน เป็นแหล่งลงทุนสำหรับนักธุรกิจชาวต่างประเทศและภายในประเทศ จากการขยายผลกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 6 ของพรรค และมติกองประชุมใหญ่ครั้งที่ 7 ของคณะพรรคแขวงว่าด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ – สังคมของแขวงระยะ 5 ปี (2511 - 2515) โดยการผ่านการจัดตั้งปฏิบัติของทุกขั้นทุกแขวงการเห็นว่า พื้นฐานเศรษฐกิจของแขวงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการเมือง และสังคมรวมทั้งความสงบปลอดภัยภายในประเทศการจัดการศึกษาของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ก่อตั้งขึ้นตามใบอนุญาตของกระทรวงศึกษาธิการและกีฬาฉบับเลขที่ 493/ อกช ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2549 เป็นสถานศึกษาของภาคเอกชนที่เปิดการเรียนสอนในสายวิชาชีพระดับชั้นกลาง และระดับชั้นสูง และในปี พ.ศ. 2555 วิทยาลัยได้มีการพัฒนาสถานศึกษามาตลอดและสามารถเปิดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี โดยมีสาขาวิชาระดับชั้นกลาง จำนวน 8 สาขาวิชา ระดับชั้นสูง จำนวน 6 สาขาวิชา และสาขาวิชาระดับปริญญาตรี จำนวน 4 สาขาวิชา ในปีแรกหลักสูตรปริญญาตรีที่ขออนุญาตเปิดการเรียน การสอน มีทั้งหมด 3 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาไฟฟ้าเทคนิค สาขาวิชาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร และสาขาวิชาบริหารธุรกิจการจัดการ ทั้งสามหลักสูตรนี้ได้จัดแบ่งความ ครูอาจารย์ทั้งหมดมี 43 คน หญิง 19 คน วุฒิการศึกษาปริญญาเอก 2 คน ปริญญาโท 12คน ปริญญาตรี 10 คน และอนุปริญญา 19 คน อาจารย์รับเชิญ 4 คน ครูอาจารย์สอนหลักสูตรปริญญาตรีมีทังหมด 24 คน หญิง 4 คน วุฒิการศึกษา ปริญญาเอก 2 คน ปริญญาโท 12 คน ปริญญาตรี 10 คน อาจารย์รับเชิญ 2 คน หลักสูตรที่ได้จัดตั้งปฏิบัติผ่านมามี หลักสูตรอนุปริญญามี 8 สาขาวิชา คือ บริหารธุรกิจ-การจัดการ การบันชี-การเงิน ไฟฟ้าเทคนิค ไอที เทคโนโลยีการผลิตและซ่อม บำรุง รถยนต์เคหสถานและภาษาอังกฤษ หลักสูตรฝึกอบรมระยะสั้น (วิทยาลัยไชสมบัติเทคโนโลยี 2017 : 1 - 2)

วิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้รับอนุญาตให้เปิดสอนหลักสูตรปกติ สาขาวิชา บริหารธุรกิจการจัดการในปี ค.ศ. 2008 หลักสูตรต่อเนื่องสาขาวิชา บริหารธุรกิจการจัดการในปี ค.ศ. 2010 และ หลักสูตรต่อเนื่องสาขาไอทีในปี ค.ศ. 2011. วิทยาลัยและได้ดำเนินการเปิดหลักสูตรชั้นสูง 08 สาขาวิชาอย่างเป็นปกติจนถึงปัจจุบัน อิงตามดำรัฐว่าด้วยการศึกษาชั้นสูง ปัจจุบันนี้วิทยาลัยไชยสมบัติ

เทคโนโลยี มีบุคลากรครู วิชาเฉพาะที่ตรงกับ 3 สาขาวิชาที่ขออนุญาตเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรี คือ สาขาวิชาช่างไฟฟ้าเทคนิค สาขาวิชาบริหารธุรกิจการจัดการและสาขาวิชา เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร(ไอที) มีบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการเรียนการที่รับผิดชอบหลักสูตร มีอาจารย์ประจำและอาจารย์ผู้ทรงวุฒิจากภายนอกที่มีวุฒิการศึกษาสอดคล้องถูกต้องตามอัตราส่วนที่ได้กำหนดไว้อยู่ในหมวดที่ 6 มาตรา 31 ของดำรัฐว่าด้วยการศึกษาชั้นสูง เพื่อส่งเสริมให้ครู อาจารย์วิทยาลัยที่ได้เปิดการเรียนการสอน และครูอาจารย์ที่ได้รับบรรจุเข้าเป็นพนักงานประจำได้ฝึกฝนความรู้มีทักษะมีประสบการณ์ มีผลประโยชน์ให้สองฝ่าย มีผลประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอีกด้วย จุดประสงค์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมในการส่งเสริมบุคลากรวิชาการให้มีหลากหลายสาขาวิชาชีพทางด้านการบริหาร ด้านช่าง ด้านการค้นคว้าวิทยาศาสตร์ เพื่อสนองต่อแรงงานให้โครงประกอบเศรษฐกิจและโครงประกอบแรงงาน ตามทิศทางของภาคอุตสาหกรรม มีการทดสอบระดับฝีมือแรงงาน ระดับวิชาการคุ้มครองนำพา การตรวจสอบ ซ่อมบำรุง รักษาเครื่องจักรกล พาหนะการผลิต ระบบไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรมที่นับวันเพิ่มขึ้นในการยกระดับวิทยาสู่ความเป็นสถาบันให้มีการศึกษาเล่าเรียนแค่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับปริญญาตรี มีการจัดฝึกอบรมวิชาเฉพาะระยะสั้น มีการค้นคว้าวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดพิเศษของสาขาวิชาที่ได้เปิดสอนให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการสำรวจ ค้นคว้าวิทยาศาสตร์จากภายนอก และให้การบริการทางวิชาการกับภายนอก ตามเงื่อนไขของสถาบันที่สามารถให้การบริการได้และบนพื้นฐานแนวทางนโยบายของพักรัฐและขอบเขตบทบาทหน้าที่ของสถาบัน ส่งเสริมบุคลากรเพื่อสืบทอดภารกิจการศึกษาของวิทยาลัย สร้างและสนองครูสอนวิชาชีพ วิชาเทคโนโลยีให้โรงเรียนสามัญศึกษา และตลาดแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมภายในแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (วิทยาลัยไชยสมบัติ 2017 : 10)

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้เป็นข้อเสนอกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และยังเป็นแบบอย่างให้กับวิทยาลัยเอกชนแห่งอื่นๆ นำไปสู่การปฏิบัติการยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันและยังเป็นการพัฒนาการศึกษาทั้งภายและต่างประเทศให้เท่าเทียมกับนานาประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. เพื่อประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง และความสอดคล้องมาตรการสู่ความสำเร็จ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน

1.2 การศึกษาหน่วยงานหรือองค์กรที่มีประสิทธิผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี จำนวน 4 แห่ง

1.3 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง) และสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาส อุปสรรค) ของการยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี จำนวน 50 คน

1.4 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 15 คน

1.5 กลุ่มเป้าหมายในการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาจากหลายภาคส่วน จำนวน 41 คน

1.6 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการหามาตรการสู่ความสำเร็จของการปฏิบัติตามแผนระยะ 1 ปี 2-3 ปี และ 4-5 ปี จำนวน 54 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ ได้แก่ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้และมาตรการสู่ความสำเร็จ

2.2 แนวคิดเกี่ยว Swot Analysis ได้แก่ ปัจจัยภายใน (จุดอ่อน จุดแข็ง) และปัจจัยภายนอก (โอกาส และอุปสรรค)

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ซึ่งแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 พัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี และระยะที่ 2 การประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ระหว่าง ปี พ.ศ. 2560 – 2562 รวมระยะเวลา 2 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ใช้ระเบียบวิธีวิจัย เชิงนโยบาย (Policy Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์ และ ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ ซึ่งมีรายละเอียดการนำเสนอของข้อมูล ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำร่างข้อกลยุทธ์การวิจัยในระยะที่ 1 มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อทำร่างกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาสถาบันที่ปฏิบัติ ที่เป็นเลิด ขั้นตอนที่ 4 การใช้การวิเคราะห์ (SWOT Analysis) กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งผลการพิจารณามีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์การวิจัยในระยะที่ 2 มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่ได้จากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 ไปพัฒนาต่อเนื่อง เพื่อให้ได้กลยุทธ์ มีการดำเนินการพัฒนากลยุทธ์ 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 5 ยกร่างกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ขั้นตอนที่ 6 ผลการประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ ขั้นตอนที่ 7 กลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี โดยการประชาวิจารณ์ 41 คนใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง และขั้นตอนที่ 8 กำหนดมาตรการสู่ความสำเร็จ กลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี โดยประชุม 54 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมีด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้อง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.30 – 0.72 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (index of item congruence : IOC) เลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้อง 0.50 ขึ้นไปถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ ผลการพิจารณามีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 3 กลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขั้นตอนที่ 9 กลยุทธ์สบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

1. การพัฒนาการยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี มี 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การพัฒนาอาคาร สถานที่/ บรรยากาศ 4) การพัฒนาการเรียนการสอน 5) การบริหารและการจัดการ 6) การเงินและงบประมาณ 7) การประกันคุณภาพและ

มาตรฐานการศึกษา 8) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี/ ICT และ 9) การพัฒนาสื่อวัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และผลการประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ผลการประเมินกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่พัฒนาขึ้นมีด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย ประเด็นกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การพัฒนาหลักสูตร 3. การพัฒนาอาคาร สถานที่/ บรรยากาศ 4) การพัฒนาการเรียนการสอน 5) การบริหารและการจัดการ 6) การเงินและงบประมาณ 7) การประกันคุณภาพ. และ มาตรฐานการศึกษา 8) การพัฒนาด้านเทคโนโลยี/ ICT และ 9) การพัฒนาสื่อวัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตัวชี้วัด และมาตรการสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากกลยุทธ์มีความสำคัญต่อการบริหารงานขององค์กรในการกำหนดทิศทางตั้งแต่การร่วมกันวางแผน การวิเคราะห์กลยุทธ์ การกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติขององค์กร รวมทั้งการประเมินผลและควบคุมกลยุทธ์ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุเป้าหมายและสามารถอยู่รอดและแข่งขันกับองค์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการสร้างกลยุทธ์ประกอบด้วย ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้เทคนิค Swot Analysis มีขั้นดำเนินการในการร่างกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติ เทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน จุดแข็งและจุดอ่อน มีเกณฑ์การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ 1 โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ของกิจการ บุคลากรและความสามารถของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรและองค์ประกอบอื่น ๆ ในองค์กร ได้แก่ พันธกิจของบริษัท ระบบการบริหารงาน การตัดสินใจของผู้บริหาร กระบวนการผลิตและการทำงานในธุรกิจทรัพยากรต่าง ๆ ในธุรกิจกฎระเบียบภายในองค์กร และ 2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสและอุปสรรคมีเกณฑ์การประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กร 1)ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (Economic Factors) เช่น อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย อัตราภาษี และอัตราการว่างงาน เป็นต้น 2) ปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Technological Factors) เช่น การผลิตคิดค้นเทคโนโลยีต่าง ๆ เครื่องจักรกลทำอุตสาหกรรม เครื่องจักรสมองกล และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น 3) ปัจจัยด้านการเมืองและกฎหมาย (Political and Legal Factors) เช่น นโยบายและเสถียรภาพของรัฐบาล การแก้ไขกฎหมายและการปรับปรุงระเบียบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานการบริหาร เป็นต้น และ4) ปัจจัยด้านสังคม (Socio-Cultural Factors) โครงสร้างทำงานเพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมและประเพณี ตลอดจนพฤติกรรมการบริโภคและอุปโภค สอดคล้องกับผลการวิจัยของกรรัตน์ พิพัฒน์ผล, (2557); กฎหมายว่า

ด้วยอาชีวศึกษา, (2557); คำสั่งว่าด้วยการศึกษาชั้นสูง, (2558); คู่มือการประกันคุณภาพสถาบันอาชีวศึกษา, (2559); วราภรณ์ ไทยมา, (2559); ขจรศักดิ์ อินทรโสภา, (2560); Wilson & Hayer, (2000)

2. ผลการตรวจสอบกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมีด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้องโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องการกลยุทธ์เป็นวิธีการในการปฏิบัติที่สำคัญที่มีการวางแผนอย่างชัดเจนเพื่อที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่องค์กรให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่องค์กรได้กำหนดไว้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และการดำเนินการได้ผ่านการเห็นด้วยจากผู้ทรงวุฒิและผ่านการทำประชาพิจารณ์จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสมใจ คันทะเสน (2561) พบว่า การประเมินกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อความมีประสิทธิผลของแผนกโยธิการและขนส่งที่พัฒนาขึ้นมีด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ ความถูกต้องโดยรวม
อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรนำกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยีที่ได้ไปเสนอผู้บริหารและจัดทำเป็นแผนพัฒนาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและมีการติดตามประเมินผล

2. ควรนำกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยีที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

2. ควรมีการศึกษาการประเมินผลการนำไปสู่การปฏิบัติกลยุทธ์เพื่อยกระดับวิทยาลัยสู่การเป็นสถาบันของวิทยาลัยไชยสมบัติเทคโนโลยี แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาและกีฬา. **คู่มือการประกันคุณภาพสถาบันอาชีวศึกษา.** นครหลวงเวียงจันทน์ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2559.

กระทรวงศึกษาและกีฬา. **แผนพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษา.** นครหลวงเวียงจันทน์ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2558

กฎหมายว่าด้วยการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) ปี 2015**. ห้องการศึกษาและการกีฬา.** นครหลวงเวียงจันทน์ : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2015.

กรมการศึกษาชั้นสูง. **คำสั่งว่าด้วยการศึกษาชั้นสูง กรมการศึกษาชั้นสูง.** กระทรวงศึกษาและกีฬา : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2558.

กรรัตน์ พิพัฒน์ผล. **องค์ประกอบความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาในสถานประกอบการขนาดใหญ่.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2557.

ขจรศักดิ์ อินทรโสภา. รูปแบบการบริหารการศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสู่ประชาคมอาเซียน. **Technical Education Journal King Mongkut's University of Technology North Bangkok Vol. 8,** No. 1, January – June. 2560.

วิทยาลัยไชยสมบัติ. **บทวิพากษ์วิทยาลัยไชยสมบัติสู่การเป็นสถาบัน.** แขวงสะหวันนะเขต : สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. 2017.

สมใจ คันทะเสน. **กลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อความมีประสิทธิผลของแผนกโยธิการและขนส่งแขวงคำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.** วิทยานิพนธ์ ค.ด. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2559.

Wilson L. A. and Hayes R. E. **Handbook of Adult and Continuing Education.** New york: Jossey-Bass Inc. 2000.

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Causal Relationship Model of Effectiveness of Small Primary Schools under the Office of the Basic Education Commission

เนาวรัตน์ ศิริเมธางกูร[1]
ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์[2]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคัดสรรกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เตรียมยกร่างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (item-objective congruence: IOC) และการตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) ของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ระยะที่ 2 ยกร่างและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระยะที่ 3 ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ การยืนยันโมเดลโดยใช้แบบยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 440 แห่ง โดยมีผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 880 คน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 440 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 440 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบ หลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เส้นทางโดยใช้โปรแกรม LISREL

ผลการวิจัย พบว่า

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภาพแวดล้อมของโรงเรียน การบริหารแบบมีส่วนร่วมและวัฒนธรรมองค์การ

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 154.11 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 129 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.19 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.06513 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.021 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 479.67 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีของรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0058 และสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.86 และเมื่อนำโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ยืนยัน ทุกคนยืนยันโมเดลตามผลการวิเคราะห์

คำสำคัญ : โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัย, ประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the casual relationship between selected variables and effectiveness of small primary schools under the Office of the Basic Education Commission (OBEC); 2) examine the concordance of the causal relationship model of effectiveness of small primary schools under the OBEC with the empirical data. The three-phase research was conducted: Phase I was related to constructing the causal relationship model through analysis of documents and relevant research studies, the development of a questionnaire. Index of Item-Objective Congruence (IOC) points of congruence were rated. The reliability of the research instrument for data collection were also carried out; Phase II was related to drafting and developing a causal relationship model; and Phase III involved the validation of a causal relationship model. The congruent confirmation of the model was performed by nine experts. The subjects were drawn from 440 small primary schools under the OBEC in the 2018 academic year. The two respondents were selected from each school using a multi-stage random sampling, yielding a total of 880 respondents, including 440 school administrators and 440 teachers. The research instrument was a set of questionnaires. The statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Skewness, Kurtosis, Pearson's Product Moment Correlation Coefficient, Confirmatory Factor Analysis, and Path Analysis using LISREL program.

The findings were as follows:

1. The developed causal relationship model of effectiveness of small primary schools under the OBEC involved administrators' leadership, school environment, participative management, and organizational culture.

2. The developed causal relationship model of effectiveness of small primary schools under the OBEC was consistent with the empirical data as demonstrated by the following fit measures: Chi-Square (χ^2) goodness of fit test = 154.11, Degree of Freedom (df) = 129, Chi-Square/Degree of Freedom (χ^2/df) = 1.19, Probability Value (p-value) = 0.06513, Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.021, Goodness of Fit Index (GFI) = 0.97, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.94, Critical N (CN) = 479.67, Comparative Fit Index (CFI) = 1.00, Root Mean Squared Residual (RMR) = 0.0058 and Alpha Coefficient (R^2) = 0.86. The causal relationship model of effectiveness of small primary schools under the OBEC was then reviewed and confirmed by all nine experts, thus resulting in a well-fitted model.

Keywords: Causal Relationship Model of Factors, Effectiveness of small elementary school

บทนำ

การที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว อาจเป็นผลสืบเนื่องจากความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี ความเจริญก้าวหน้าทั้งหลายล้วนแล้วเกิดจากการศึกษาค้นคว้าอันไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ และการที่ประเทศใดๆ มีความก้าวหน้าแสดงว่าประเทศนั้นให้ความสำคัญต่อการให้การ ศึกษาและพัฒนาคนในชาติให้เป็นคนดีเพื่อคนดีเหล่านั้นสามารถพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าไม่ล้าหลังกว่าประเทศอื่นๆ ในโลก การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของคนเพราะเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิดและคุณธรรมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างภูมิปัญญาให้แก่บุคคล การจัด การศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรม สามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต มีความสามารถในการประกอบอาชีพพึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรี สามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ : 28) และการศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (ราชกิจจานุเบกษา :14) นอกจากนั้นแล้วการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 : 3)

โรงเรียนเป็นสถานที่สำหรับฝึกสอนนักเรียนภายใต้การดูแลของครูหรืออาจารย์และเป็นสถาบันที่ดำเนินกิจกรรมพัฒนาคนที่เป็นสมาชิกของชุมชนให้ได้มาตรฐานอย่างมีคุณภาพ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถนำความรู้ไปพัฒนาชาติให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้น ในปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 15,705 โรงเรียน (สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ : 2) จากการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของสุดยอดโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ได้รับรางวัล โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ในปี พ.ศ. 2557- 2559 พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จมีดังนี้ การใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความเป็นผู้นำของผู้บริหาร การได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชน ผู้ปกครอง องค์กรต่างๆและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การสร้างเครือข่าย ครูมีความมุ่งมั่น ศรัทธา มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ การทำงานเป็นทีมคุณภาพ ภายใต้นวัตกรรมวงจรคุณภาพที่เป็นระบบชัดเจนโดยการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) เข้ามาช่วยดำเนินการในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling :SEM) เป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ทดสอบและประมาณค่าความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และรวมเทคนิคหาสาเหตุ การวิเคราะห์ความถดถอย และเทคนิคการหาความสัมพันธ์ของตัวแปร (การวิเคราะห์ปัจจัย) ความแปรปรวนร่วมและ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลเส้นทางที่สร้างขึ้นกับข้อมูลของจริง โดยใช้สถิตหลายๆตัวประกอบการตัดสินใจ ซึ่งเป็นเทคนิคที่น่าสนใจและเหมาะสมต่อการศึกษาวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคัดสรรกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

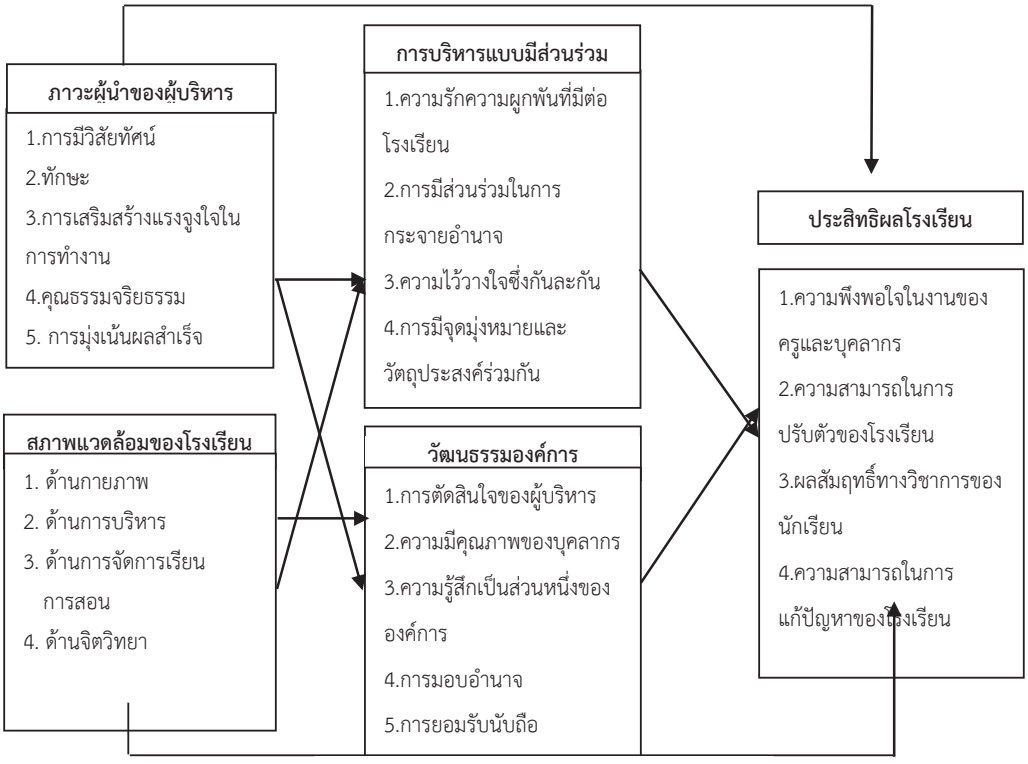
2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 15,705 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรแฝงภายนอก จำนวน 2 ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตัวแปรแฝงภายใน จำนวน 3 ตัวแปร คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม วัฒนธรรมองค์การ และประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการ

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 15,705 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน และ ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ 1 คน โดยการใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 440 โรงเรียน โดยใช้เกณฑ์สำหรับการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็นฟังก์ชันของจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่า คือ ต้องมีขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 แห่งต่อ 1 ตัวแปรสังเกตได้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย. 2548 : 53) โดยมีบุคลากรผู้ตอบแบบสอบถามโรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 880 คน จำแนกเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 440 คน และครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 440 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบยืนยันเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผล

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) แสดงความเห็นด้วย และไม่เห็นด้วยกับโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS For Windows Version 20 ในการวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และโปรแกรม LISREL Version 8.52 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Linear Structural Relation Model)

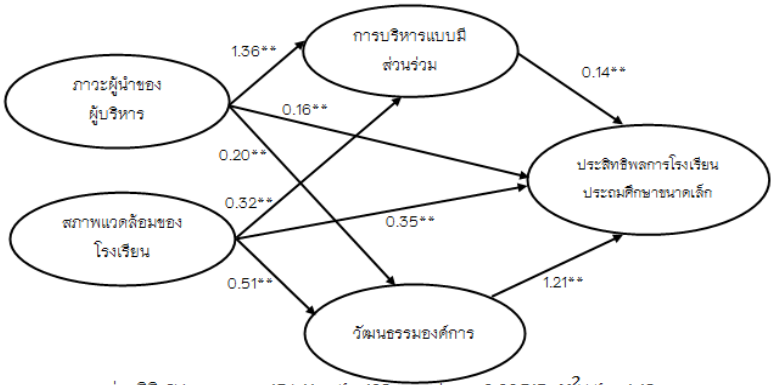
ขั้นตอนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล (cause-effect relationship) เพื่อสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับองค์ความรู้ทั้งด้านทฤษฎีและผลการวิจัยเชิงประจักษ์ การดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย สร้างโมเดลสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยและแหล่งข้อมูลต่างๆ นำข้อมูลมาพัฒนาโมเดลสมมติฐาน การสร้างแบบสอบถาม การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (item-objective congruence: IOC) ตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวน 5 คน แล้วพิจารณาคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.60–1.00 จำนวน 115 ข้อ มาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้จริง คือ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 แห่ง ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) การเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง พัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและวิเคราะห์เชิงยืนยัน โดยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างและการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงเส้น โดยใช้สถิติไค-สแควร์ (chi-square) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS และโปรแกรมสำเร็จรูป LISRELซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติขั้นสูง การยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้แบบยืนยันโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

สรุปผลการวิจัย การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปผลการวิจัยตามความมุ่งหมายได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรคัดสรรกับประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมีตัวแปรต่างๆ ดังนี้ ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การมีวิสัยทัศน์ ทักษะการเสริมสร้างแรงจูงใจ คุณธรรมจริยธรรม และการมุ่งเน้นผลสำเร็จ ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านจิตวิทยา ตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความรัก

ความผูกพันที่มีต่อโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ตัวแปรแฝงภายในวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การตัดสินใจของผู้บริหาร ความมีคุณภาพของบุคลากร ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ การมอบอำนาจ และการยอมรับนับถือและตัวแปรแฝงภายในประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน ความสามารถในการปรับตัวของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของโรงเรียน เมื่อพิจารณาอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลโดยตรง (0.16) และมีอิทธิพลโดยอ้อม (0.43) ต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยอิทธิพลโดยอ้อมผ่านทางตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม (0.05) และตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ (0.24) ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีอิทธิพลโดยตรง (0.35) และมีอิทธิพลโดยอ้อม (1.05) ต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยอิทธิพลทางอ้อมผ่านทางตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม (0.43และตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ (0.62) ตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีอิทธิพลโดยตรง(0.15)ต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ตัวแปรแฝงภายในวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลโดยตรงต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 1.21

เมื่อพิจารณาอิทธิพลรวมที่ส่งผลต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่าตัวแปรสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีค่าอิทธิพลรวมสูงสุด (1.40) รองลงมา คือ ตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหาร และตัวแปรการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าอิทธิพลรวมเท่ากับ 1.21,0.59, 0.14 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง 0.64 – 1.00 โดยตัวแปรทุกคู่มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด เท่ากับ 1.00 คือ ตัวแปรวัฒนธรรมองค์การ จากผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลหลังการปรับแก้โมเดล ผู้วิจัยได้สร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังภาพประกอบ 2

ค่าสถิติ Chi-square = 154.11 , df =129, p-value = 0.06513, χ^2/df = 1.19,
RMSEA = 0.021, GFI = 0.97, AGFI = 0.94, CN = 476.67, CFI = 1.00, RMR = 0.0058

ภาพประกอบที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) ผลการตรวจสอบความสอบควมสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างหลังจากปรับแก้ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสถิติวัดความกลมกลืนของรูปแบบ คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 154.71 ที่องศาอิสระ (df) เท่ากับ 129 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) เท่ากับ 1.19 ค่าความน่าจะเป็น (p-value) เท่ากับ 0.06513 ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ 0.021 ค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.94 ค่าขนาดตัวอย่างวิกฤติ (CN) เท่ากับ 476.67 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่าดัชนีของรากกำลังสองเฉลี่ยของเศษ (RMR) เท่ากับ 0.0058 และมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.86 แสดงว่า มีค่าอำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 86

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยนี้ สามารถอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยได้ ดังนี้

1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวแปร ดังนี้ ตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การมีวิสัยทัศน์ ทักษะ การเสริมสร้างแรงจูงใจ คุณธรรมจริยธรรม และการมุ่งเน้นผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรชัย เจดามานและคณะ (2560 : 199) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำในการนำบุคลากรขององค์กรและสถานการณ์ต่างๆ มีความรอบรู้และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ มีทักษะการตัดสินใจและบริหารตนเองได้ดี และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัทนันท์ หรรษาภิรมย์โชค (2557 : บทคัดย่อ) ที่ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ คุณลักษณะภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารในโรงเรียนดีเด่นนั้นประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความรู้และทักษะ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ คมศิลป์ ประสงค์สุข (2558 : บทคัดย่อ) พบว่าผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การเสริมสร้างแรงจูงใจ และการมุ่งเน้นผลสำเร็จ และสอดคล้องธัญวิทย์ ศรีจันทร์ (2559 : 144) ได้เสนอแนวคิดว่าผู้นำในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณธรรมจริยธรรม สร้างแรงจูงใจ มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ ทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านจิตวิทยา การดำเนินงานของโรงเรียนในปัจจุบันได้รับผล กระทบอย่างมากจากสภาพแวดล้อม โรงเรียนอาจประสบความสำเร็จ เจริญเติบโตและก้าวหน้าได้ หากสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม (Ichak Adizes : 5) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกฤษฎิ์ อัญบุตร (2555: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการเรียนการสอน

ตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความรักความผูกพันที่มีต่อโรงเรียน การมีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การมีจุดมุ่งหมายและ

วัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ (2560 : 19) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ประกอบด้วยการไว้วางใจกัน ความผูกพันที่ปฏิบัติ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่นเดียวกับแนวคิดของ Swansburg (1996) การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย การไว้วางใจกัน ความยืดหยุ่นผูกพัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน สอดคล้องกับการวิจัยของ นิสสากร พิมพ์ทอง (2557: 79) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนประกอบด้วย ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความรักความผูกพันที่มีต่อโรงเรียน ด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร และด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และ กชมล อยู่สุข (2557 : 153) ได้วิจัยและสร้างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผน รับผิดชอบ กระจายอำนาจ ทำงานเป็นทีม และประสาน/ประชาสัมพันธ์ ตัวแปรแฝงภายในวัฒนธรรมองค์การ ประกอบด้วย 5 ตัวแปรสังเกตได้ คือ การตัดสินใจของผู้บริหาร ความมีคุณภาพของบุคลากร ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ การมอบอำนาจ และการยอมรับนับถือ สอดคล้องกับ แนวความคิดของ Patterson and Other (1988 :107-109) ที่นำเสนอไว้ว่าองค์ประกอบวัฒนธรรมองค์การ คือ ความมุ่งประสงค์ของโรงเรียน การมอบอำนาจ การตัดสินใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน ความไว้วางใจ ความมีคุณภาพ การยอมรับ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรยุคล แก้วพิบูลย์ (2555 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์การทั้งองค์การของรัฐและเอกชนประกอบด้วย การมุ่งที่ผลสำเร็จของงาน การผูกพันต่อองค์การ และผลการวิจัยของ บัญชา ภัทรกุลวิศาล (2556: บทคัดย่อ) พบว่า วัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนประกอบด้วย การมุ่งประสงค์ของโรงเรียน การมอบอำนาจ การตัดสินใจ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ความไว้วางใจ ความมีคุณภาพ การยอมรับนับถือ ตัวแปรแฝงภายในประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ตัวแปรสังเกตได้ คือ ความพึงพอใจในงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน ความสามารถในการปรับตัวของโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hoy & Miskel (2005: 281), Campbell (1983: 22) Fenwick (1992: 127) ที่ได้นำเสนอว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลคือ โรงเรียนที่มีความสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการสูง สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และสามารถแก้ปัญหาในการบริหารจัดการศึกษาได้ และแนวคิดของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551: 31) นำเสนอไว้ว่าประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นระดับความสำเร็จหรือการบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดเป็นผลผลิตที่เกิดกับนักเรียนเป็นสำคัญ และความพึงพอใจของครูผู้ปฏิบัติด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง (2557: 28) ที่นำเสนอไว้ว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นความสามารถของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในการดำเนินงานสู่ความสำเร็จ 4 ประการ คือ โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูง โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนให้มีเจตคติทางบวก โรงเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และโรงเรียนสามารถแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนได้

2) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ คือตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลโดยตรงทางบวกและโดยอ้อมทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาด

เล็ก แสดงว่า หากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีวิสัยทัศน์ มีทักษะ มีการเสริมสร้างแรงจูงใจ มีคุณธรรมจริยธรรม และมุ่งเน้นผลสำเร็จของงานจะส่งผลให้ประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กพัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง (2558: 205) ที่นำเสนอไว้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลทางบวกต่อสมรรถนะโรงเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กและมีความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารและสมรรถนะโรงเรียนอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รังสรรค์ อ้วนวิจิตร (2554 : 210) ที่พบว่าภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และการวิจัยครั้งนี้ได้พบว่าตัวแปรแฝงภายนอกภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยผ่านตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัวแปรแฝงภายในวัฒนธรรมองค์การ แสดงว่า หากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีภาวะผู้นำจะทำให้โรงเรียนมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเกิดวัฒนธรรมองค์การเชิงบวกที่ส่งผลดีต่อประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสรรค์ อ้วนวิจิตร (2554: 210) ที่พบว่า ภาวะผู้นำมีอิทธิพลโดยอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยผ่านวัฒนธรรมองค์การ ตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีอิทธิพลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แสดงว่า หากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอนและด้านจิตวิทยาได้ดี จะส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล เจริญพรสกุล (2559: 107) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วยสภาพแวดล้อมของโรงเรียน กรุณา ภู่มะลิ (2556: บทคัดย่อ) ที่วิจัยพบว่าปัจจัยด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มนัญญา บุษยะมา (2559: บทคัดย่อ) พบว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก คือการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ งานวิจัยของ ธนัช มหาสินทรัพย์ (2560: บทคัดย่อ) ที่พบว่า สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และการวิจัยครั้งนี้พบว่าตัวแปรแฝงภายนอกสภาพแวดล้อมของโรงเรียน มีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กโดยผ่านตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัวแปรภายในวัฒนธรรมองค์การ แสดงว่า หากโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านจิตวิทยาได้ดีจะทำให้โรงเรียนมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมและสร้างวัฒนธรรมองค์การที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กรุณา ภู่มะลิ (2556: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนขนาดเล็ก

ตัวแปรแฝงภายในการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แสดงว่า หากผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความรักความผูกพันต่อโรงเรียน มีส่วนร่วมในการกระจายอำนาจ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน จะส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเกิดประสิทธิผล และตัวแปรแฝงภายในวัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อตัวแปรประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แสดงว่า หากผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีการตัดสินใจอย่างมีหลักการใช้ข้อมูลข่าวสารที่

น่าเชื่อถือประกอบ ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีคุณภาพ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน มีการมอบอำนาจและการยอมรับนับถือกัน จะส่งผลให้โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเกิดประสิทธิผลซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Daniel R. Denison (1990) ที่ว่า วัฒนธรรมองค์การจะส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การเป็นอย่างมาก เมื่อวัฒนธรรมนั้นก่อให้เกิด การผูกพันและการมีส่วนร่วมในองค์การ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พุทธิพร สัมภวะผล (2559: 1) ที่พบว่า วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก และวัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลโรงเรียน และงานวิจัยของรังสรรค์ อ้วนวิจิตร (2554: 26) นำเสนอไว้ว่า วัฒนธรรมองค์การมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เช่นเดียวกับ บุญเหลือ ทาไธสง (2557: 40) ที่นำเสนอไว้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลอย่างมีนัยสำคัญ คือ วัฒนธรรมองค์การ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้จากผลการ หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปประยุกต์ใช้ ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ควรต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำและใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดและใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม และผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนต้องช่วยกันเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของโรงเรียนทั้งด้านกายภาพ ซึ่งได้แก่บริเวณโรงเรียน ให้มีความร่มรื่น สะอาดเป็นระเบียบ สภาพอาคารเรียนอาคารประกอบ มีความมั่นคง สวยงาม ปลอดภัย ห้องเรียนมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวก ด้านการบริหารมีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจการบริหาร จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขและครูต้องได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพของตนเองและเข้าใจในวัฒนธรรมองค์การของโรงเรียนอย่างถ่องแท้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประเด็นเดียวกันนี้ในประชากรกลุ่มอื่นๆ เพื่อนำข้อค้นพบที่ได้มาเปรียบเทียบกับข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้เนื่องด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก รศ.ดร.ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผศ.ดรเพลินพิศ ธรรมรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้แนะนำ เสนอแนะ และตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ประสบการณ์ต่างๆ อันมีคุณค่า ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ผู้อำนวยการโรงเรียนและข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้ให้ความกรุณาอนุเคราะห์ข้อมูล และกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้าน จนการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กชมล อยู่สุข. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก, **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.** 8, 3(กันยายน-ธันวาคม 2557) : 152-166.

กรุณา ภู่มะลิ. **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออก.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2556.

คมศิลป์ ประสงค์สุข. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 11, **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.** 11, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2558): 83-91.

จันทร์จิรา จูมพลหล้า และคณะ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการกรณีศึกษา: รูปแบบความสำเร็จการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 2557.

ฉัตรยุคล แก้วพิบูลย์. ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมองค์การตามความรับรู้ของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส, **วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 8, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2555): 83-102.

ธนัช มหาสินทรัพย์. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดลำปาง. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.** 11, 3(กรกฎาคม-กันยายน 2560):184-194.

ธวัชชัย ตั้งอุทัยเรือง. **โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของประสิทธิผลโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคกลาง ประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 2557.

ธัญวิทย์ ศรีจันทร์. การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กรนิสิตนักศึกษา, **วารสารวิธีวิทยาการวิจัย.** 29, 2(พฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 140-156.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **สถิติชวนใช้.** กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์หาวิทยาลัย, 2548.

นฤมล เจริญพรสกุล. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, **วารสารวิจัยและพัฒนา.** 11, 3(กันยายน-ธันวาคา 2559) : 107-118.

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. การบริหารแบบมีส่วนร่วม The Participative Management, **วารสารมหาจุฬาวิชาการ.** 4,1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 176-187.

นิษฐ์วดี จิรโรจน์ภิญโญ. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม.** 7, 2(พฤษภาคม-สิงหาคม 2560): 19-26.

นิสสากร พิมพ์ทอง. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ทางจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในโรงเรียนอนุบาลเอกชน, **วารสารเกษมบัณฑิต.** 7, 3(มกราคม-มิถุนายน2557): 75-92.

บัญชา ภัทรกุลวิศาล. ปัจจัยทางวัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา**. 7, 3(กรกฎาคม – กันยายน 2556): 144-153.

พรชัย เจดามาน,ไพฑูรย์ พิมดี, ขจรศักดิ์ บัวรพันธ์และอัคพงศ์ สุขมาตย์. **ศตวรรษที่ 21:การบริหารจัดการองค์กรและทรัพยากรมนุษย์กับประเทศไทยยุค 4.0.** กรุงเทพฯ:สูตรไพศาลบิวเดอร์, 2560.

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553,” ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 74. หน้า 3. 19 สิงหาคม 2542.

พัทธนันท์ หรรษาภิรมย์โชค. แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในชุมชน THE APPROACH FOR DEVELOPING THE QUALITY OF SMALL SIZE-SCHOOL IN THE COMMUNITY, **วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา**. 4, 12(กรกฎาคม-ธันวาคม 2557): 95-108.

พุทธพร สัมภวะผล. วัฒนธรรมองค์การและแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. **วารสารครุศาสตร์อุสาหกรรม.** 4, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2559): 1-15.

มนัญญา บุษยะมา. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดเขตพื้นที่การศึกาประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. **วารสารบัณฑิตศึกษา.** 9, 2(กรกฎาคม-ธันวาคม 2559): 371-382.

รังสรรค์ อ้วนวิจิตร. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย.** 3,1(กรกฎาคม-ธันวาคม 2554) : 210-221.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง. **ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและการตรวจสอบความตรงของตัวแบบ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนดีใกล้บ้าน (แม่เหล็ก).** กรุงเทพฯ: ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย, 2560.

สุกฤษฎิ์ อัญบุตร. การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนหลักขั้นต้นของกองทัพอากาศ A STUDY ON ENVIRONMENT OF THE ROYAL THAI AIR FORCE ACADEMIES PREPARATORY SCHOOL, **วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.** 6, 1(มกราคม –เมษายน 2555): 1-10.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. **หลักการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2550.

Denison Daniel R. **Corporate Culture and organizational Effectiveness.** New York: John Wiley & Son, 1990.

Hoy,W.K,&,C.G. Miskel. **Educational Administration: Theory, Research and Practice.**

New York: McGraw-Hill, 2005.

Ichak Adizes, http://adizes.com/lifecycle/)

Patterson, Jerry, Struart Purkey and Jackson Parker. **“Guiding beliefs of our school district”. In Productive school systems for a national world.** Arlington, Va : Association for Supervision and Curriculum Development, 1986.

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: พหุกรณีศึกษา

The Excellent Administrative Performance of Primary Schools under the Official Inspection Region 12, the Office of the Basic Education Commission: Multi-Case Study

สุริโย ปุริโส [1]
ธวัชชัย ไพใหล [2]
สุรัตน์ ดวงชาทม [3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีพหุกรณีศึกษา (Multi-Case Studies) มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ 2) ศึกษาองค์ประกอบโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ จากโรงเรียนที่ศึกษา 3 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมี 2 กลุ่ม 1) ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน จากเขตตรวจราชการที่ 12 2) จากโรงเรียนที่ศึกษา ใช้วิธีการพรรณาเกี่ยวกับปรากฏการณ์และวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์เอกสาร เครื่องมือการวิจัยประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึก แบบประเมิน แบบบันทึกสังเกต แบบสำรวจเอกสาร (Document survey form) และการสนทนากลุ่มย่อย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ 1) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษา พบว่า

1. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ผู้บริหารมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ 5 ด้าน คือภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ เชิงเทคโนโลยี ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงวิชาการ ผู้นำทีม โดยอุทิศตนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อเป้าหมายของโรงเรียน แสดงให้เห็นความตั้งใจว่าจะสามารถนำการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้ ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่ผลงาน ให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ เป็นนักคิดเชิงระบบ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม เพื่อปรับปรุงและพัฒนางานตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ดูแลเอาใจใส่สมาชิกของทีมงาน ที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียนและของโรงเรียน มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง ให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เกิดความรักและความพอใจที่จะช่วยเหลือกัน แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความตั้งใจ เพื่อการบรรลุเป้าหมาย ส่วนงานการบริหารตามภารกิจ มีการดำเนินงานครอบคลุมทั้ง 4 งานคือ งานบริหารวิชาการ งานบริหาร

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

งบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามแผนงาน ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงาน มาใช้บริหารจัดการอย่างเพียงพอ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามภารกิจของโรงเรียน แสดงให้เห็นความตั้งใจว่าสามารถบริหารด้วยวิธีปฏิบัติเป็นเลิศให้บรรลุเป้าหมายได้

2. องค์ประกอบของโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ มี 3 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วม พบว่า ในการจัดการศึกษาแผนงานเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีครอบคลุมนโยบาย และหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีการสร้างเครือข่ายในการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีทักษะการดำรงชีวิตได้เต็มศักยภาพ เพื่อให้เกิดคุณภาพ สร้างความศรัทธาในการบริหารโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา 2) การสร้างโอกาสทางการศึกษา พบว่า งบประมาณและทรัพยากรมีอย่างเพียงพอ เพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิต นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตามความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในระดับสูงขึ้น ใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่สม่ำเสมอ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพื่อคุณภาพนักเรียน 3) ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า การนำแผนไปใช้พัฒนามีความครอบคลุม อย่างเป็นระบบในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับและพึงพอใจ จนทำให้โรงเรียนมีเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นโรงเรียนที่มีผลจากการปฏิบัติเป็นเลิศ เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา, วิธีปฏิบัติเป็นเลิศ, พหุกรณีศึกษา

Abstract

The qualitative research was conducted and an embedded multiple-case study design aiming to 1) study the components of the excellent administrative performance of primary schools, 2) examine the excellent administrative performance from three selected primary schools. The key informants involved two groups including 1) a panel of experts consisting of nine school administrators working under the Official Inspection Region 12, 2) the phenomenon of selected schools was studied and presented in a descriptive content analysis and document analysis. The research instruments were interview forms, written recording forms, evaluation forms, observation forms, document survey forms, and group discussion. The research methodology was divided into three phases: 1) Construction and validation of research instruments, 2) Data collection, and 3) Data analysis.

The findings were as follows:

1. The components of the excellent administrative performance of primary schools comprised three aspects: 1) Participation involved stakeholders' participation in educational management, building networks for student development in terms of the potential of life skills, student quality to create faith toward school administration as learning organization, building stakeholders' satisfaction in educational management; and 2) Educational opportunity involved adequate provision of finance and resources for student development in terms of academic and life skills. The students had opportunities to select school activities which suit individual interests and abilities. In addition, the student-centered school focus encouraged learners to improve better learning achievements. In addition, the following findings were pointed out: using technology to analyze individual student, and ongoing supervision to foster teacher inspiration in organizing excellent instructional management for student quality; 3) Education quality involved the following practices, namely putting in place a systematic school planning for student quality development, and engaging students in opportunities to learn by doing through various academic and employability skills development approaches. The implementation of the previously mentioned practices resulted in the improvement of students' academic performances. The results also revealed that parents and community were well satisfied and endorsed the school's significant work performance, which established outstanding school identity and thriving sustainability.

2. The excellent administration of primary schools revealed that administrators performed in accordance with the school tasks in terms of academic, finance, personnel, and general administration. The research results also illustrated school administrators as systematic thinkers demonstrating their dedicated professionals and intentions to education management to achieve school goals effectively, support for stakeholder participation for technology adoption to facilitate the wider distribution of academic work to accomplish visions, support adopted innovative technology for task refinement and development as set plans, provision of care for team members working toward student and school progress, provision of effective internal quality assurance in school to facilitate a smooth flow of work performance and to create companionate love and work satisfaction at work, where school members helped one another, intelligence and intentions for achieving the goals related to the outcomes that were clearly defined in school plans, focus on principles of result-based management, and performance-based management for administrative management to accomplish the defined objectives of school missions, and intentions to administrate toward achievement of the goals by means of the excellent approaches.

Keywords: Excellent Primary School Administration, the Official Inspection Region 12, Multiple - Case Studies

บทนำ

การวิจัยเรื่อง การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ 2) ศึกษาองค์ประกอบของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ ในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) ที่มีลักษณะของข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) และข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) โดยใช้วิธีพหุกรณีศึกษา (Multi-Case Studies) ในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

เป็นการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสภาพจริง หรือที่เรียกว่า “ปรากฏการณ์นิยม” (Phenomenology) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของการบริหารโรงเรียน อย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลจากบุคคล สถานที่ และจากเอกสาร ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและยืนยันองค์ประกอบได้อย่างชัดเจน การสร้างความเข้าใจในบริบทของโรงเรียนและปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นโดยนำผลสร้างเป็นทฤษฎี (construct) และมีการตรวจสอบ (verify) ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบของการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่นการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การสัมภาษณ์ (interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participatory observation) ในส่วนของการบันทึกข้อมูลนั้นจะมีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย (descriptive data) โดยบรรยายเกี่ยวกับเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น และกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกับผู้บริหาร บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง เรื่องเล่าจากสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนโดยละเอียด อาศัยหลักฐานอ้างอิงเชิงประจักษ์ ที่มีความสอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตีความหมายของสิ่งที่เกิดขึ้น

ดังนั้นเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 2 กลุ่มจึงพอสรุปได้ว่า การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ผู้บริหารมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ 5 ด้าน คือ

1.1 ด้านภาวะผู้นำ

1.1.1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ ประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและกลุ่ม อุทิศตนและมีความผูกพันต่อเป้าหมายของโรงเรียน แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถนำพาการจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังบุคลากร เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง

1.1.2 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่ผลงานอย่างกว้างขวาง วางแผน กำกับ การใช้สื่อเทคโนโลยีเชิงระบบให้บรรลุตามวิสัยทัศน์

1.1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิดเชิงระบบ มีสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และก้าวทันการบริหารการเปลี่ยนแปลง มีการนำข้อมูลระบบสารสนเทศไปใช้

เพื่อปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนดำเนินการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีทั้งงาน โครงการ และกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

1.1.4 ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่อย่างมากที่มุ่งเน้นพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียนซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนและเอาใจใส่กับสภาพอื่นๆ ของโรงเรียน มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้มแข็ง

1.1.5 ภาวะผู้นำทีม ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่สมาชิกของทีมงาน ให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อทีมงานและเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มีความรักและความพอใจที่จะช่วยเหลือกัน แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความตั้งใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยม แสดงความมั่นใจสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

1.2 การบริหารตามภารกิจสถานศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มงานคือ

1.2.1 งานบริหารวิชาการ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมของครูของโรงเรียน ที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2.2 งานบริหารงบประมาณ เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงาน มาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอ

1.2.3 งานบริหารบุคคล ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน มีการสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรและแรงจูงใจด้านต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามภารกิจของโรงเรียน และบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล

1.2.4 งานบริหารทั่วไป บริหารให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ของโรงเรียน แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน

2. องค์ประกอบของโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ มีทั้งหมด 3 ด้าน คือการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วม พบว่า การจัดทำแผนงาน โครงการ เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น ชุมชน มีการสร้างเครือข่าย ในการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีวิสัยทัศน์วางแผนและประสานงานที่ดี มีผลงานเชิงประจักษ์ สร้างความศรัทธาในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างองค์ความรู้ ความสามารถมีทักษะการดำรงชีวิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ตามศักยภาพ มีความคล่องตัวในการบริหารงาน ครองตน ครองคน ครองงาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน มีความรู้และทักษะความสามารถพิเศษในการบริหารศักยภาพคนและเป็นที่ยอมรับนับถือ ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง สร้างศรัทธาเป็นที่ยอมรับนับถือและเชื่อในความและผู้นำมืออาชีพ ในการบริหาร เปิดโอกาสทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมกันเพื่อเป้าหมายผลงานที่เป็นเลิศ มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโรงเรียน

ให้เป็นองค์การแห่งการเรียนอย่างแท้จริง ชุมชน ท้องถิ่น มีความพึงพอใจในการบริหารสถานศึกษา แผนปฏิบัติการมีการพัฒนาการความก้าวหน้า เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านการแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก คุณภาพอย่างต่อเนื่องส่งเสริม ส่งเสริมยกย่องนำเสนอผลงานดีเด่น ทุกผลงานอย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค ให้กำลังใจ ด้วยคำชมเชย ให้รางวัล มอบประกาศนียบัตร ประกาศเกียรติคุณและ เปิดเผยต่อสาธารณชน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

2.2 การสร้างโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการจัดสรรงบประมาณที่สอดรับกับความจำเป็นของโครงการเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิตที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ให้โอกาสนักเรียนได้พัฒนาอย่างเป็นระบบ เกิดการคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจได้อย่างมีสติสมเหตุสมผล ให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตามความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกด้านศิลปะวาดภาพ ดนตรีพื้นเมืองอย่างเต็มตามศักยภาพ ตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ระดับภาคและระดับชาติ ส่งเสริมนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมจนเกิดความสำเร็จในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค และระดับชาติ และได้รับรางวัลการบริการด้านข้อมูลสารสนเทศ มีการใช้เทคโนโลยี มีความถูกต้องให้สามารถวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลแก่นักเรียนรวดเร็ว ทันสมัย เพียงพอและมีประสิทธิภาพ เพื่อการบริการนักเรียนขาดแคลนให้ได้รับการช่วยเหลือ ด้านการเรียน ครอบครัวและให้มีโอกาสตามสมควร ด้านการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในระดับสูงขึ้น จนเป็นผลงานที่ประจักษ์ในด้านวิชาการส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา เพื่อค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้พัฒนาผู้เรียน มีประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีในทุกสถานการณ์ ส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครู นำประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นและเป็นกัลยาณมิตรกับครู เพื่อพัฒนาทีม พัฒนางาน มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบอย่างสม่ำเสมอให้ครูมีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูมีทักษะกระบวนการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และสร้างแรงบันดาลใจต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพื่อคุณภาพนักเรียน เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน

2.3 ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำแผนการพัฒนาคุณภาพ นำไปใช้พัฒนามีความครอบคลุมผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์ จนทำให้โรงเรียนมีเอกลักษณ์โดดเด่นเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำแผนงานกิจกรรมที่หลากหลายไปใช้ให้ความสำคัญด้านการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สร้างขึ้นทางการศึกษามีความเหมาะสมเพื่อใช้วิเคราะห์ผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ความสามารถของผู้เรียนให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน การแข่งขันทักษะวิชาการและศิลปหัตถกรรมนักเรียน ได้รับรางวัลตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป ทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในด้านการอ่านออกเขียนได้ ผลคะแนนเฉลี่ยร้อยละของการประเมิน NT, O-

NET มีการพัฒนาที่สูงขึ้น ครบทุกคนและทุกกลุ่ม จนเกิดประโยชน์สูงสุดตามแผนงาน มีทักษะด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจ ความถนัด เต็มตามศักยภาพและแต่ละบุคคล ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับและพึงพอใจ เป็นแรงบันดาลใจให้ครู เป็นผลการพัฒนาตนเองจนมีผลงานความสำเร็จ ครูทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้รับรางวัล และความเป็นเลิศ ส่งผลไปยังคุณภาพครู บุคลากร มีวิทยฐานะสูงขึ้น นักเรียนมีผลงานรางวัลที่ประจักษ์ เป็นโรงเรียนที่มีผลจากการปฏิบัติเป็นเลิศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การเลือกผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลตามหลักวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (theoretical sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการเก็บข้อมูล มี 2 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนที่เลือกมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน จากเขตตรวจราชการที่ 12 จัดสนทนากลุ่มและเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากแบบบันทึก

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 3 คน ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน จากโรงเรียนที่ศึกษา3)การติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิและโรงเรียนกรณีศึกษาผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นการยืนยันสถานภาพของผู้วิจัย โดยผู้วิจัยเดินทางด้วยตนเอง 2 ครั้ง ถึงผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 9 คน โดยครั้งที่ 1 ได้นำเสนอความมุ่งหมายของงานวิจัยเพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ผู้ให้ข้อมูลหลักและในการจัดสนทนากลุ่มและเก็บรวบรวมข้อมูลการบริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เมื่อได้รับอนุญาต นำส่งหนังสือหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่สามารถให้คำตอบในการศึกษาได้ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัยมากที่สุด โดยผู้วิจัยได้เชิญมาพูดคุยเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการข้อมูล การบริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ

การเลือกพื้นที่ในการวิจัย (The field to research) ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนกรณีศึกษา 3 โรงเรียน คือ 1)โรงเรียนบ้านน้ำสร้างหนองบะเป็นโรงเรียนขนาดกลาง ขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. 2) โรงเรียนชุมนบ้านป่าแดง เป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และ 3) โรงเรียนบ้านโจด เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ดเขต 3

การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บข้อมูลแบบสามเส้า ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิที่มาจากผู้อำนวยการโรงเรียน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมอภิปราย แสดงความคิดเห็น และร่วมกันสรุปการบริหารโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศในโรงเรียนที่ดำรงตำแหน่ง

2. โรงเรียนกรณีศึกษา 3โรงเรียน โดยการศึกษาเอกสารและปรากฏการณ์ สภาพจริง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับทางโรงเรียน

เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา การใช้ภาษาและความเหมาะสม แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดที่1

ตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามข้อแนะนำ เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้ได้ตามความมุ่งหมาย เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากปรากฏการณ์ที่ผู้วิจัยศึกษาอย่างละเอียด จึงได้ใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ 6 วิธีการ ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก (in-depth interview) ผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียน

ชุดที่ 2 แบบบันทึกแสดงความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ (ผู้บริหารสถานศึกษาที่เชิญมาสนทนากลุ่ม) เป็นการบันทึกเพิ่มเติมอย่างเสรี

ชุดที่ 3 แบบประเมินระดับการปฏิบัติของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ ใช้สำหรับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

ชุดที่ 4 แบบบันทึก สำหรับผู้วิจัยบันทึกข้อมูลจากเอกสารและปรากฏการณ์ของสิ่งที่กำลังศึกษาทั้งที่เป็น และสภาพแวดล้อมหรือบริบทของโรงเรียนที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น

ชุดที่ 5 แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเพื่อสังเกตการปฏิบัติ โดยผู้วิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในปรากฏการณ์นั้น

ชุดที่ 6 แบบสำรวจเอกสาร (Document survey form) เป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) เพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ผลข้อมูลการสนทนากลุ่มจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือสถิติพื้นฐาน

3.2 การวิเคราะห์ผลข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้ง3โรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา

3.3 นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษา

3.4 นำองค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศของโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้จากการศึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญชุดที่ 2เพื่อวิพากษ์และประเมินความเหมาะสม ให้ข้อเสนอแนะปรับปรุง ยืนยันองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ

3.5 นำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจพิจารณาอีกครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ทำให้การบริหารเกิดการปฏิบัติที่เป็นเลิศ คือมีคุณลักษณะด้านภาวะผู้นำ 5 ด้าน และด้านการบริหารตามภารกิจ คือ

1.1 **ด้านภาวะผู้นำ**

1.1.1 ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ มีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังบุคลากร เป็นผู้ที่มีศีลธรรมและมีจริยธรรมสูง อุทิศตนและมีความผูกพันต่อเป้าหมายของโรงเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะสามารถนำพาการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้

1.1.2 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและเผยแพร่ผลงานอย่างกว้างขวาง วางแผน กำกับ การใช้สื่อเทคโนโลยีเชิงระบบให้บรรลุตามวิสัยทัศน์

1.1.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิดเชิงระบบ มีสมรรถนะด้านการใช้เทคโนโลยี การส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม และก้าวทันการบริหารการเปลี่ยนแปลง มีการนำข้อมูลระบบสารสนเทศไปใช้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนา โรงเรียนดำเนินการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีทั้งงาน โครงการ และกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

1.1.4 ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่อย่างมากที่มุ่งเน้นพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนและเอาใจใส่กับสภาพอื่นๆ ของโรงเรียน มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่เข้มแข็ง

1.1.5 ภาวะผู้นำทีม ผู้บริหารดูแลเอาใจใส่สมาชิกของทีมงาน ให้การทำงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อทีมงานและเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มีความรักและความพอใจที่จะช่วยเหลือกัน แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด ความตั้งใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ความเชื่อและค่านิยม แสดงความมั่นใจสร้างความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อการบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

1.2 การบริหารตามภารกิจสถานศึกษา พบว่า มีการดำเนินงานครอบคลุมทั้ง 4 กลุ่มงานคือ

1.2.1 งานบริหารวิชาการ ผู้บริหารมีความเอาใจใส่อย่างมากต่อพฤติกรรมของครูที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนและเอาใจใส่กับสภาพอื่นๆ ของโรงเรียน เพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ที่ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน

1.2.2 งานบริหารจัดการงบประมาณและสินทรัพย์ เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอ

1.2.3 งานบริหารบุคคล ผู้บริหารมีการสรรหาและการคัดเลือกครูผู้สอน ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน มีการสร้างขวัญกำลังใจของบุคลากรและแรงจูงใจด้านต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ มีผลกระทบต่อและผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของโรงเรียนสูง และคำนึงถึงหลักคุณธรรมและหลักธรรมาภิบาล ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

1.2.4 งานบริหารทั่วไป เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารให้บรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ของโรงเรียน มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก สร้างและสื่อความหวังที่ต้องการอย่างชัดเจนแสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้ มีการกระตุ้นให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน หาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาใน

หน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม เพื่อทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์ มีการคิดและการแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบ

2. องค์ประกอบของโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ที่ศึกษาได้ มีทั้งหมด 3 ด้าน คือการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสทางการศึกษา คุณภาพการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วม พบว่า ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ มีการจัดทำแผนงาน โครงการ เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่นให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ด้านคุณภาพนักเรียนในการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมนโยบายทุกระดับ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ วางแผนและประสานงานที่ดีในการสร้างเครือข่าย สร้างความศรัทธาในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ มีความคล่องตัวในการบริหารงาน ครองตน ครองคน ครองงาน เพื่อส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน มีความรู้และทักษะความสามารถพิเศษในการบริหารศักยภาพคนและเป็นที่ยอมรับนับถือ มีผลงานเชิงประจักษ์ ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสร้างองค์ความรู้เชิงบูรณาการกระบวนการจัดการเรียนรู้ มีทักษะการดำรงชีวิตและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ตามศักยภาพ ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง สร้างศรัทธาเป็นที่ยอมรับนับถือและเชื่อในความและผู้นำมืออาชีพ สามารถถ่ายทอดสู่บุคลากรได้ ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีกระบวนการกลุ่มในการทำงาน มีเทคนิคในการออกคำสั่งมอบหมายงาน ตามความถนัด ความสนใจความสามารถของแต่ละคน เพื่อร่วมกันจัดทำแผนเพื่อนำแนวคิดใหม่ๆ มาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน โครงการมีความสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์การแห่งการเรียนอย่างแท้จริง ชุมชนท้องถิ่นมีความพึงพอใจในการบริหาร ส่งเสริมยกย่องนำเสนอผลงานดีเด่น ทุกผลงานอย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค ให้กำลังใจ ด้วยคำชมเชย ให้รางวัล มอบประกาศนียบัตร ประกาศเกียรติคุณและเปิดเผยต่อสาธารณชน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา

2.2 การสร้างโอกาสทางการศึกษา พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรอย่างเพียงพอเพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิตที่สามารถนำไปพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ เกิดการคิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจได้อย่างมีสติสมเหตุสมผล พัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ ให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตามความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกด้านศิลปะวาดภาพ ดนตรีพื้นเมือง ตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ระดับภาคและระดับชาติ ส่งเสริมนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมจนเกิดความสำเร็จในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับภาค การใช้เทคโนโลยี มีความถูกต้องให้สามารถวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลแก่นักเรียนรวดเร็ว ทันสมัย เพียงพอและมีประสิทธิภาพ เพื่อการบริการนักเรียน ด้านการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในระดับสูงขึ้น จนเป็นผลงานที่ประจักษ์ในด้านวิชาการ ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา เพื่อค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำความรู้มาใช้พัฒนาผู้เรียน มีประสิทธิภาพในการทำงานและแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดีในทุกสถานการณ์ ส่งเสริมพัฒนาและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของครู นำประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นเพื่อพัฒนาทีม พัฒนางาน มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมทักษะการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง และสร้างแรงบันดาลใจต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพื่อคุณภาพนักเรียน เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน

2.3 ด้านคุณภาพการศึกษา พบว่า ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการกำกับติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำแผนการพัฒนาคุณภาพ นำไปใช้พัฒนามีความครอบคลุมผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และสถานศึกษา เกิดผลงานเป็นที่ประจักษ์ จนทำให้โรงเรียนมีเอกลักษณ์โดดเด่น เป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำแผนงานกิจกรรมที่หลากหลายไปใช้ ให้ความสำคัญด้านการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่สร้างขึ้นทางการศึกษามีความเหมาะสม เพื่อใช้วิเคราะห์ผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้เรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ความสามารถของผู้เรียนให้เกิดคุณภาพอย่างยั่งยืน การแข่งขันทักษะวิชาการและศิลปหัตถกรรมนักเรียน ได้รับรางวัลตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป ทั้งด้านวิชาการและทักษะอาชีพ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ในด้านการอ่านออกเขียนได้ จนเกิดประโยชน์สูงสุดตามแผนงาน ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับและพึงพอใจ เป็นแรงบันดาลใจให้ครู เป็นผลการพัฒนาตนเองจนมีผลงานความสำเร็จได้รับรางวัลและความเป็นเลิศ ส่งผลไปยังคุณภาพครู บุคลากร มีวิทยฐานะสูงขึ้น นักเรียนมีผลงานรางวัลที่ประจักษ์ เป็นโรงเรียนที่มีผลจากการปฏิบัติเป็นเลิศ

อภิปรายผล

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ จะประสบผลสำเร็จได้นั้นผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะเฉพาะตัวด้านภาวะผู้นำ กล่าวคือภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการชักชวนและมีอิทธิพลต่อกลุ่มในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม และประกอบด้วยหลายบทบาท ซึ่งต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถมีอิทธิพลต่อผู้ตามในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ คือสามารถสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจให้บุคคลากรในองค์การได้ดำเนินงานอย่างเต็มความสามารถ และยกระดับการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น มีภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยี คือส่งเสริมสนับสนุนนโยบายการพัฒนานวัตกรรมด้วยเทคโนโลยี ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจให้บรรลุตามวิสัยทัศน์การบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีความสามารถในการนำและบริหารงานในสถานศึกษาการจัดกิจกรรมด้านต่าง ๆ และกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพที่จะต้องให้การส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนกันทุกคน ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จเพื่อเพิ่มประสิทธิผลของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการคือการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจหรือชี้นำให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เกิดการรวมพลัง ประสานสัมพันธ์กันเพื่อพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และภาวะผู้นำทีม คือการดูแลเอาใจใส่สมาชิกของทีมงาน เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า มีประโยชน์ต่อทีมงานและเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของทีมงาน มีความรักและความพอใจที่จะช่วยเหลือกัน อย่างเต็มความสามารถ สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรให้เกิดขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการมีส่วนร่วม ถ้าผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ สร้างความศรัทธาในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดคุณภาพ การจัดทำแผนงานเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม กิจกรรม

ของสถานศึกษา มีการประสานสัมพันธ์ในการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน มีความครอบคลุมทุกระดับ คิดสร้างสรรค์ในการทำงาน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามาร่วมกิจกรรมและมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน มีเทคนิคการบริหารศักยภาพคนและเป็นที่ยอมรับนับถือ ครองตน ครองคน ครองงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่าง สร้างศรัทธาเป็นที่ยอมรับนับถือและยอมรับในความเป็นผู้นำมืออาชีพ มีผลงานเชิงประจักษ์ ส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ในด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและนักเรียน มีคำสั่งมอบหมายงานให้เป็นตามความถนัด เต็มตามศักยภาพและแต่ละบุคคล ร่วมกันเพื่อเป้าหมายผลงานที่เป็นเลิศ มีความคล่องตัวในการบริหารงานงบประมาณ ร่วมกันจัดทำแผนเพื่อนำแนวคิดใหม่ๆ มาปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนและพัฒนาต่อยอดสำหรับกิจกรรมที่มีความสำเร็จ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพงาน มีโครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย และการใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารที่ถูกต้องให้นักเรียนมีความสามารถและทักษะด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจ แผนปฏิบัติการมีการพัฒนาการความก้าวหน้าเพื่อส่งเสริมด้านคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารค้นหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผลงานเป็นแบบอย่างและประสิทธิผลของงาน สร้างโอกาสทางการศึกษา โดยสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรให้เพียงพอต่อการนำไปใช้พัฒนาที่สอดรับกับความจำเป็นของโครงการ ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ด้านคุณภาพนักเรียน ให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ตามศักยภาพ โครงการสอดคล้องกับบริบทในการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ระบบข้อมูลสารสนเทศ มีทักษะการสื่อสาร เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกเต็มที่มีความสามารถ ทุกระดับพื้นที่ ทั้งด้านวิชาการและทักษะชีวิตให้เต็มตามศักยภาพผู้เรียน ส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีความหลากหลายของครูในการพัฒนางาน ครูมีทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นมืออาชีพสามารถใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล พัฒนาบุคลากรและกำกับนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและสม่ำเสมอ เพื่อนำมาพัฒนาเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะความสามารถการคิดอย่างเป็นระบบ คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจได้อย่างมีสติสมเหตุสมผล เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะผู้เรียน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและขวัญกำลังใจความเชื่อถือศรัทธาและเป็นกัลยาณมิตรกับครู เพื่อพัฒนาทีม พัฒนางาน ในการส่งเสริมคุณภาพของงานให้เป็นเลิศ ส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนา พัฒนาปรับปรุงและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกด้านด้านศิลปะวาดภาพ ดนตรีพื้นเมืองอย่างเต็มตามศักยภาพ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ สร้างแรงบันดาลใจต่อครูในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเลิศเพื่อคุณภาพนักเรียนอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ตามความสามารถที่หลากหลายและแตกต่างกัน การบริการด้านข้อมูลสารสนเทศแก่นักเรียนมีความถูกต้องรวดเร็ว ทันสมัยและเพียงพอและมีประสิทธิภาพ นักเรียนที่ขาดแคลนได้รับการบริการช่วยเหลือ ด้านการเรียนครอบครัวและให้มีโอกาสตามสมควร ด้านการเรียนรู้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในระดับสูงขึ้น จนเป็นผลงานที่ประจักษ์ในด้านวิชาการและด้านอื่นๆที่สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้เรียนการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลไปยังคุณภาพของนักเรียนยิ่งขึ้น ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีนำมาวางแผนในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมมาบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ใช้ข้อมูลวิเคราะห์ผู้เรียนและใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพครบทุกคนและทุกกลุ่ม ส่วนคุณภาพ

การศึกษา นักเรียนมีทักษะด้านการแสวงหาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และกล้าแสดงออก ผู้บริหารยกย่องให้กำลังใจต่อทุกคน ด้วยคำชมเชย มอบประกาศนียบัตรให้รางวัล ทุกผลงานอย่างสม่ำเสมอและเสมอภาค เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ทุกคน นำเสนอผลงานดีเด่น และประกาศเกียรติคุณ และเปิดเผยต่อสาธารณชน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการพัฒนาความสามารถของนักเรียนที่ทำให้เกิดคุณภาพ มีการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อนำไปจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนอย่างยั่งยืน ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น โรงเรียนมีเอกลักษณ์โดดเด่นโดย เป็นโรงเรียนต้นแบบของการจัดการศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับ นักเรียนได้เรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ครู นักเรียนที่มีผลงานเชิงประจักษ์อย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาคุณภาพครู บุคลากรและคุณภาพนักเรียนเป็นระบบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลไปยังคุณภาพของนักเรียนยิ่งขึ้น มีผลงานรางวัลที่ประจักษ์ ด้านการส่งเสริมทักษะด้านการประกอบอาชีพตามความสนใจ ความถนัด เต็มตามศักยภาพและแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนมีผลงานการฝึกอาชีพ ผลคะแนนเฉลี่ยร้อยละของการประเมิน NT, O-NET มีการพัฒนาที่สูงขึ้น นักเรียนสามารถแข่งขันทักษะวิชาการและได้รับรางวัลตั้งแต่ระดับเขตพื้นที่ขึ้นไป ครูมีผลงานและมีวิทยฐานะสูงขึ้นและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครูใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้ เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นประสิทธิผลของงาน และเน้นความเป็นเลิศ มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลสำเร็จ สร้างแรงจูงใจ ให้รางวัลความเป็นเลิศ มีผลงานเชิงประจักษ์ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในปีต่อไป

จึงเห็นได้ว่าการบริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศ ผู้บริหารได้นำประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการ ไปใช้ในการพัฒนาโดยยึดเป็นแนวปฏิบัติในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้มีความสอดคล้องกับความสามารถและศักยภาพของนักเรียนให้เกิดคุณภาพทางการศึกษาตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดี เก่ง มีความสุข นำการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเอง พัฒนาบุคลากร สร้างเครือข่าย มีอบรมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์มาพัฒนาด้านการศึกษาให้เกิดคุณภาพด้วยวิธีปฏิบัติเป็นเลิศและได้นำทฤษฎีการบริหารที่มีประสิทธิภาพมาบริหารจัดการในสถานศึกษา เช่นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM : School Base Management) การบริหารแบบธรรมาภิบาล (good Govermance) การบริหารระบบวงจรคุณภาพ PDCA และการบริหารแบบมีส่วนร่วม และยังนำแนวคิดสร้างสรรค์ด้านการบริหารของผู้บริหารเอง มาพัฒนาและปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาทำให้เกิดการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษาที่เป็นการปฏิบัติเลิศของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ประสบความสำเร็จต่อคุณภาพการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

1. การบริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติเป็นเลิศด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษา ผู้บริหารทุกโรงเรียน สามารถนำไปใช้บริหารจัดการในโรงเรียนจะทำให้เกิดภาพความสำเร็จได้เป็นอย่างดี

2. ผู้บริหารทุกคนสามารถใช้วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างโอกาสทางการศึกษาด้านคุณภาพทางการศึกษา โดยคำนึงถึงทีมงาน สภาพแวดล้อมและบริบทโรงเรียน วัฒนธรรมองค์กรและอื่นๆ ภายในโรงเรียนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะต่อการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. การทำวิจัยพหุกรณีศึกษา ควรนำวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มาศึกษาต่อเนื่องได้ เช่น การวิเคราะห์องค์ประกอบวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ

2. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาด้วยวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ ด้านการมีส่วนร่วม การสร้างโอกาสทางการศึกษา ด้านคุณภาพทางการศึกษาของผู้บริหาร ควรทำการวิจัยสำหรับผู้บริหารโรงเรียนระดับอื่นๆได้ เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพขึ้นไป

3. การเตรียมความพร้อมการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ให้เกิดความไว้วางใจต่อผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งการวางแผนกำหนดขอบเขตระยะเวลาอยู่ในพื้นที่ศึกษาด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาอย่างสูงยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหล ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.สุรัตน์ ดวงชาทม กรรมการที่ปรึกษา ที่ท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ให้โอกาสกับผู้วิจัยอย่างเต็มที่ ตั้งแต่เริ่มแรกและปรับปรุงจนสำเร็จเป็นวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ผู้วิจัยจึงขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอบพระคุณ รศ.ดร.สมเจตน์ ภูศรี ที่กรุณารับเป็นประธานสอบ และรศ.ดร.ไชยา ภาวะบุตร รศ.ดร.สายันต์ บุญใบ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งคณาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่านที่เมตตาให้การศึกษาสั่งสอน อบรม ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือและยืนยันองค์ประกอบ ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 9 คน ผู้บริหาร คณะครูบุคลากรโรงเรียนบ้านน้ำสร้างหนองบะ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง และโรงเรียนบ้านโจด ที่ให้ความร่วมมือและความสะดวกในการให้ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้อย่างดียิ่ง จนบรรลุความมุ่งหมายของการวิจัยทุกประการ ส่งผลให้งานวิจัยมีคุณค่าและเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาต่อไป

ขอบคุณ ดร.วาสนา ปุริโส คู่ชีวิต ที่เป็นกำลังใจสำคัญและให้คำปรึกษาการทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มแรกจนสำเร็จการศึกษา สุดท้ายขอมอบบูชาพระคุณบิดามารดาผู้บังเกิดเกล้า คุณพ่อโฮม ที่ได้อบรมสั่งสอนและเลี้ยงลูกให้ได้รับการศึกษามาอย่างดี คุณแม่ไลย์ ปุริโส ผู้ล่วงลับที่ให้กำเนิดชีวิต ตลอดจนผู้มีพระคุณ ครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาให้กับผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน จนถึงความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ทรงคุณค่า และมีความหมายต่อผู้วิจัยตลอดกาล

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,สำนักงาน. (2554).**แนวปฏิบัติที่ยอดเยี่ยมระดับประเทศ Best of the Best Practice.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ไชยา ภาวะบุตร.(2555). **ภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษา.** สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ชำนาญ คำปัญโญสีโนทัย.(2559). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในฝัน: พหกรณีศึกษา** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ฐาปณี พวงงาม.(2559)**.องค์ประกอบการปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษายอดเยี่ยม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

พรรณี เหมะสถล.(2551). **การประเมินผลการพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ แบบก้าวกระโดดด้วยการเทียบเคียงตามแนวรางวัลคุณภาพแห่งชาติทางการศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.** คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ภาวิดา ธาราศรีวิสุทธิและวิบูลย์ โตวณะบุตร. (2542). **หลักและทฤษฎีบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 1, หน้า 6 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Model Structural relationships that affect management FactorsAffecting the Effectiveness of the administration of extendedschools in Upper Northeastern Reqion Office of the Basic Education.

ภานุพงษ์ คำภูษา[1]
เพลินพิศ ธรรมรัตน์[2]
ไชยา ภาวะบุตร[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาปัจจัยทางการบริหาร วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลการบริหารงานต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาครูวิชาการ ครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 346 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม โดยมีค่าความสอดคล้อง (Index of congruence : IOC) ของแบบสอบถามมีค่าตั้งแต่ .80-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เท่ากับ .865 และแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .677 ถึง .884 ประกอบด้วย ปัจจัยด้านการบริหารอย่างมีส่วนร่วม เท่ากับ .677 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ เท่ากับ .860 ปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน .884

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[2]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
[3]อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ปัจจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ .840 การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นสถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิงโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและโปรแกรมลิสเรล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ตัวแปรแฝงภายนอก 2 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 2) ตัวแปรแฝงภายใน 3 ตัวแปร ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน การบริหารจัดการเรียนรู้ และประสิทธิผลของการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า การตรวจสอบความมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าไคสแควร์มีซึ่งมีค่าเท่ากับ ซึ่งมีค่าเท่ากับ 256.60 และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value เท่ากับ 0.51 df เท่ากับ 258) ซึ่งเป็นการยืนยันว่ารูปแบบเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังมีค่าที่ระบุความกลมกลืนอื่น ๆ เช่น ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) เท่ากับ 0.93

3. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงสูงสุด ต่อประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียนโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) ค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.39 อิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) ส่งผ่านปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 6.18 ค่าอิทธิพลรวมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) มีค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.39 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) ปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน (E1) ปัจจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ร้อยละ 43

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง, ปัจจัยทางการบริหาร, ประสิทธิผลการบริหารงานของโรงเรียน

Abstract

The purposes of this research were to 1) study management factors and analyze school administrative effectiveness level of the expended educational opportunity schools in the upper north eastern region under the Office of the Basic Education Commission; 2) validate the congruence of the structural relationship model of management factors affecting school administrative effectiveness, which was developed by the researcher with the

empirical data; 3) study direct, indirect and total influences of management factors affecting school administrative effectiveness. The multi-stage random sampling was carried out to select the participants comprising school directors, teachers in charge of academic affairs, teachers from 346 schools of the expended educational opportunity schools in the upper north eastern region under the Office of the Basic Education Commission in the academic year 2018. The school samples were obtained through the unit of analysis. The research instruments were interview forms and a set of questionnaires with the index of congruence ranging from .80 to 1.00. The questionnaire concerning school effectiveness had the reliability of .865. The questionnaires concerning causal factors affecting the effectiveness of school administration had the reliability ranging from .677 to .884. The factors: participative management, instructional leadership, school atmosphere, instructional procedures had the reliability of .677, .860, .884, .840 respectively. The statistics used for data analysis were descriptive and inferential methods using the statistical package program and Linear Structural Relationship (LISREL) program.

The findings were as follows:

1. The management factors affecting school administrative effectiveness of the expended educational opportunity schools in the upper north eastern region under the Office of the Basic Education Commission consisted of: 1) Two external latent variables: participative management, and instructional leadership; and 2) three internal latent variables comprising school atmosphere, instructional management, and school administrative effectiveness

2. The effects after the examination of the congruence of the developed structural relationship model revealed that the model was well fitted with the empirical data with a Chi-square of 256.60, but found no significant differences (P-value = 0.51, df = 258). These data provided evidence confirmed that the hypothesized structural relationship model was created consistently with the empirical data. The following statistics were also applied for assessing the goodness-of-fit, such as Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA) = 0.00, Goodness of Fit (GFI) = 0.95, and Adjust Goodness of Fit Index (AGFI) = 0.93.

3. The results revealed that the factor which had the highest direct effect toward the school administrative effectiveness was participative administration (K1) at the strength of 0.39. The indirect effect was school atmosphere (E1) influencing through instructional procedures (E2) at the strength of 06.18. The highest total effect was participative administration (K1) at the strength of 0.39. The four factors affecting school effectiveness involved participative administration (K1), instructional leadership (K2), school atmosphere

(E1), instructional procedures (E2). The said factors were able to explain school effectiveness at 43 percent.

Keywords: Structural Relationship Model, Administration Factor, School Administrative Effectiveness

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหาร วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

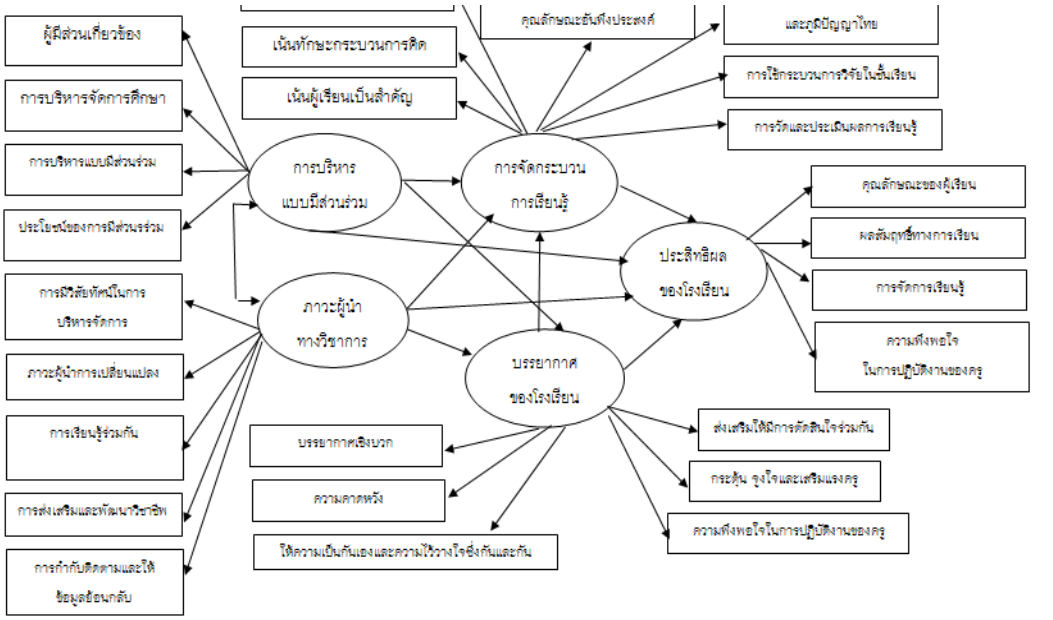
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมของปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโอกาสทางการศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2561 จำนวน 3,287 โรงเรียน (สถิติข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2560 : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, กระทรวงศึกษาธิการ)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 346 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) มีขั้นตอนการกำหนด กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือครูวิชาการ จำนวน 1 คน ครูผู้สอน จำนวน 1 คน โดยขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียนเลือกครูกระจายตามสาขาวิชา อายุและความรับผิดชอบด้านการบริหาร เป็นผู้ให้ข้อมูล รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 1,038 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยระยะที่หนึ่ง : การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

1.1 การวิเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้าง เชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นของการวิจัย

1.2 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ประเด็นเกี่ยวกับ ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

1.3 ศึกษาโรงเรียนดีเด่น (โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติเป็นเลิศ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนดีเด่น โดยเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 1 แห่ง ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่พัฒนาขึ้น เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างรูปแบบพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดตัวแปรในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรและกรอบการวัดตัวแปร และสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาพฤติกรรม (Specification table) โดยนำนิยามปฏิบัติการที่กำหนดขึ้นมากำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับประเด็นพฤติกรรมที่ต้องการวัด จำนวนข้อคำถาม เขียนข้อคำถามที่จะพัฒนาเป็นแบบสอบถาม ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน นำคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหา (IOC) ใช้เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .865 และแบบสอบถามปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ .677 ถึง .884 โดยมีรายละเอียดแสดงดังนี้ 1) ปัจจัยด้านประสิทธิผล (E3) เท่ากับ .865 2) ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) เท่ากับ 6.77 3) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) เท่ากับ .860 4) ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) เท่ากับ .884 5) ปัจจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ (E2) เท่ากับ .840

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ ใช้ระยะ เวลาประมาณ 4 สัปดาห์ เมื่อครบกำหนดเวลา และหากพบว่าคณะใดยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยได้ติดตามทางโทรศัพท์ และส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอีกครั้งจนได้รับแบบสอบถามครบตามจำนวนที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) ด้วยโปรแกรม LISREL

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Goodness of Fit Measures) ได้แก่

1) ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi –Square Statistics)

2) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GFI) 3) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness-of –Fit Index : AGFI) 4) ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักศึกษาในระดับคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.1 ตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 2 ตัวได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการบริหารแบบมี

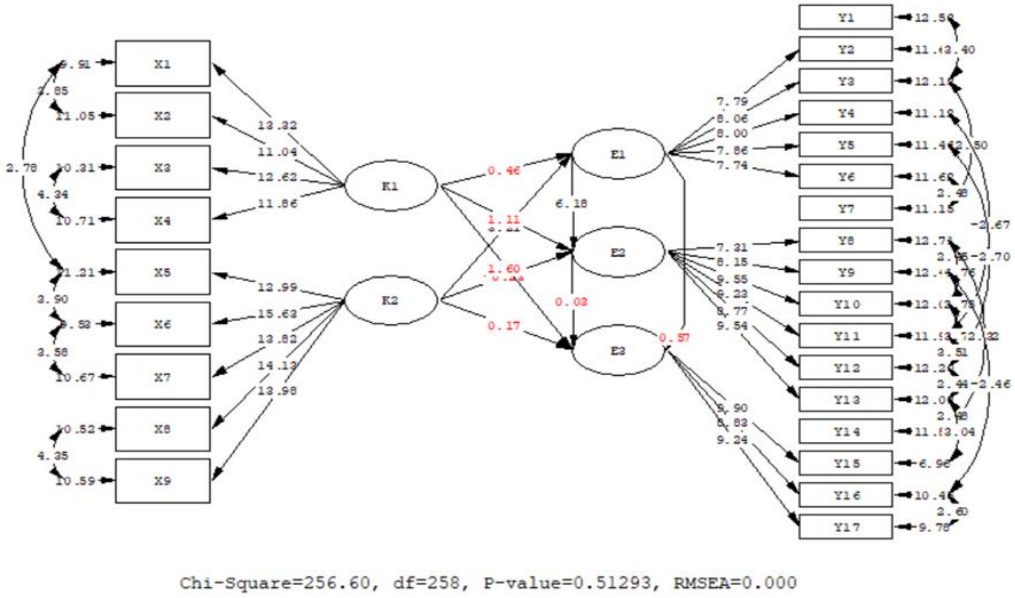
ส่วนร่วม (K1) ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การบริหารจัดการศึกษา วัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ประโยชน์ของการมีส่วนรวม 2) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 5 ตัว คือ การมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ร่วมกัน การส่งเสริมและการพัฒนา การนิเทศ กำกับติดตามและให้ข้อมูลย้อนกลับ

1.2 ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 3 ตัวได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) ประกอบตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัว คือ บรรยากาศเชิงบวกในโรงเรียน การให้ความเป็นกันเองและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วมกัน การกระตุ้นจูงใจและเสริมแรงครู มีความคาดหวังต่อโรงเรียนและนักเรียน การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจ 2) ปัจจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ (E2) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 7 ตัว คือ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะกระบวนการคิด การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้คู่คุณธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การใช้สื่อ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาไทย การใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3) ประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (E3) ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัว คือ คุณลักษณะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้ ความพึงพอใจในการทำงานของครู

1.3 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยตัวแปรสังเกต 4 ตัวแปร ได้แก่ คุณลักษณะของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการเรียนรู้ ความพึงพอใจในการทำงานของครูและผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้ทางวิชาการ และปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน และ ปัจจัยด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า

2.1 ปัจจัยเชิงสาเหตุทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลังการปรับรูปแบบ

ภาพประกอบที่ 2 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ค่าสถิติความสอดคล้องของรูปแบบการวิจัยเชิงสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
1. ค่าไค-สแควร์ (χ^2)	> 0.5	256.60	ผ่านเกณฑ์
2. ค่า GFI	> 0.9	0.95	ผ่านเกณฑ์
3. ค่า AGFI	> 0.9	0.93	ผ่านเกณฑ์
4. ค่า RMSEA	< 0.08	0.00	ผ่านเกณฑ์
5. ค่า P-value	> .05	.51	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 อธิบาย รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยพิจารณาได้จากค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 256.60 ที่ค่าองศาอิสระ (df) = 258 ค่าความน่าจะเป็น (P) = 0.51 ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) = 0.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.93 ตามลำดับ ซึ่งค่าสถิติเหล่านี้ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเงื่อนไขหรือระดับการยอมรับ

3. ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงสูงสุด ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) ค่าอิทธิพล = 0.39 อิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) ส่งผ่านปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีค่าอิทธิพล = 6.18 ค่าอิทธิพลรวมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) มีค่าอิทธิพล = 0.39 โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) ปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน (E1) ปัจจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) สามารถร่วมกันอธิบายประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ร้อยละ 43

อภิปรายผล

1. ปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยด้านประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับการดำเนินการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 1 ที่ว่า “โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีระดับปัจจัยทางการบริหารที่นำมาศึกษา และระดับประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมากขึ้นไป” ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภูมิ พระรักษา (2557, หน้า 227) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและทุกปัจจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างปัจจัยทางการบริหารที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หลังการปรับรูปแบบมีความสอดคลองกลมกลืนกับขอมูลเชิงประจักษ์ อยู่ในเกณฑ์ดี พิจารณาได้จากค่าไค-สแคว์ มีค่าเท่ากับ 256.60 ค่าความน่าจะเป็น (P)=0.51 ค่าองศาอิสระ (df) =258 ซึ่งเป็นการยืนยันว่ารูปแบบเชิงสมมติฐานมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังมีค่าที่ระบุความกลมกลืนอื่นๆ เช่น ค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ RMSEA = 0.00 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (GFI) = 0.95 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้ (AGFI) = 0.93 แสดงว่า รูปแบบการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า “ตัวแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นตามทฤษฎีระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์” นอกจากนี้ทั้ง 4 ปจจัยยังสามารถรวมกันทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ร้อยละ 43 แสดงใหเห็นถึงความสัมพันธที่ดีระหว่างปจจัยเชิงสาเหตุทั้ง 4 ปจจัย ในโมเดลไปยังตัวแปรประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปนเชนนี้เนื่องมาจากวาในขั้นตอนการกำหนดปจจัยตางๆ เขาไวในโมเดล การวิจัยผูวิจัยไดศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่หลากหลายของนักวิชาการหลายทานที่ ไดศึกษาเกี่ยวกับ ปจจัยที่มีอิทธิพลตอประสิทธิผลขององคการ โดยเฉพาะอยางยิ่งงานวิจัยที่ดำเนินการดวยการวิเคราะหโมเดลสมการโครงสรางเชิงเสนโดยใชโปรแกรมลิสเรล แลวจึงไดกำหนดเปนกรอบแนวคิดของการวิจัย จึงทำใหปจจัยเชิงสาเหตุในโมเดลสามารถรวมกันอธิบายความแปรปรวนหรือรวมกันทำนายตัวแปรตามไดเปนอยางดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งผล

การศึกษาของ สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2551, หน้า 193-195) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นต่อการบริหารจัดการที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน : การพัฒนาและตรวจสอบความตรงของตัวแบบ ผลการวิจัย พบว่า ระดับปัจจัยทางการบริหารและระดับประสิทธิผลของโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของตัวแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square = 226.11 ค่าองศาอิสระ = 115 ค่า P = 0.063 ค่าดัชนี GFI = 0.96 ค่าดัชนี AGFI = 0.91 ค่าดัชนี RMAEA = 0.056 และค่า CN = 276.52)

3. การวิเคราะห์แยกค่าอิทธิพลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ดังนี้

ผลการศึกษาอิทธิพลทางตรงสูงสุด ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) ค่าอิทธิพล =0.39

อิทธิพลทางอ้อมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) ส่งผ่านปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีค่าอิทธิพล = 6.18

ค่าอิทธิพลรวมสูงสุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) มีค่าอิทธิพล = 0.39

3.1 ปัจจัยด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม (K1) มีอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม อิทธิพลรวมเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเปนไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ อธิบายได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศึกษา โดยมีหลักการสำคัญที่มีส่วนในการสร้างบรรยากาศการทำงานแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำให้คนทำงานมีความภาคภูมิใจโดยธรรมชาติและการทำงานของคนย่อมสำเร็จได้ยากจึงต้องอาศัยความร่วมแรงร่วมใจกันในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพร ไชยตา (2552) ที่ได้ศึกษาปัจจัยสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กและปัจจัยการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กผ่านตัวปัจจัยความผูกพัน ต่อองค์การ

3.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการ (K2) มีค่าอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโดยมีค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.32 ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผ่านปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียน (E1) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 3.21 นอกจากนี้ยังส่งผ่านปัจจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ -0.23 อธิบายได้วา องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ร่วมกัน การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ การนิเทศน์กำกับติดตามและให้ข้อมูลป้อนกลับ มีลักษณะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในโรงเรียนมากกว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะเห็นได้จากเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลการส่งผ่านบรรยากาศของโรงเรียน มีค่าอิทธิพลสูงถึง 3.21 ซึ่งสอดคล้องกับภารดี อนันต์นาวี (2545) ; สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2549) ; วาโร เพ็งสวัสดิ์ (2549) และ Yukl (2002) ที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยทางอ้อมจะส่งผ่านพฤติกรรมการบริหารและบรรยากาศของโรงเรียน และยัง

3.3 ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน (E1) มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.37 ส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผ่านปัจจัยด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 6.18 ซึ่งเปนไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยนี้อธิบายได จากข้อค้นพบดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบรรยากาศที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยจะมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าบรรยากาศเป็นเรื่องของการส่งเสริมสนับสนุนให้กิจกรรมการเรียนรู้ หรือการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้บรรยากาศยังช่วยเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ การกระตุ้น จูงใจและเสริมแรงครู ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณา สุ่มเนียม (2559, หน้า 54) พบว่า บรรยากาศสถานศึกษามีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ต่อการงานที่มีประสิทธิผลของครูซึ่งส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมสนับสนุน และการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่โรงเรียนละเลยไม่ได้

3.4 ปัจจัยกระบวนการจัดการเรียนรู้ (E2) มีอิทธิพลทางตรงเชิงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.11 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้พบว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับนักเรียนโดยตรง นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมมากที่สุด และถือเป็นกิจกรรมสำคัญที่จะทำให้การเรียนรู้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องผลงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน เช่น Purkey & Smith (1982) ; Roueche & Baker (1986) ; Stedman (1987) ; Wayson (1988) Wimpelberg, Teddlie & Stringfield (1989) ได้ข้อสรุปว่าปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนมีประสิทธิผลนั้นมีหลายปัจจัยโดยปัจจัยการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของ ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการวิจัยที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยจะเห็นว่าอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทำให้การนำเอาผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หรือหน่วยงานที่คล้ายคลึงหรือมีภาระงานบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาโรงเรียน ทั้งที่เป็นภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อกำหนดนโยบายหรือวางแผนพัฒนาประสิทธิผลขององค์กรให้เป็นไปอย่างมีทิศทางมีความชัดเจนเป็นไปได้และเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสาเหตุสำคัญทางตรงที่ส่งผลต่อปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วม รองลงไป คือ ปัจจัยด้านบรรยากาศของโรงเรียน ส่งตรง

ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น แต่ละปัจจัย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ควรให้ความสนใจทั้งในด้านวิสัยทัศน์ ทักษะในการบริหารงาน การทำงานเป็นทีม การพัฒนาศักยภาพบุคลากร นอกจากนี้ยังต้องให้ความสนใจในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาบรรยากาศโรงเรียน ตลอดจนมีการปัจจัยอื่นที่ไม่ได้กล่าวถึงด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยหาความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงสาเหตุของประสิทธิผลการบริหารงานของฝ่ายอื่นๆ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น ระดับปฐมวัย ประถม หรือมัธยมศึกษา

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากกรอบแนวคิด และตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ทั้งนี้เนื่องจากมีตัวแปรจำนวนมากที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ยังไม่ได้นำมาศึกษา

3. ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขยายโอกาศทางการศึกษามาปรับทำงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียนต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพลินพิศ ธรรมรัตน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำ เสนอแนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณไตรย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ไพใหล รองศาสตราจารย์ ดร.สายัญ บุญใบ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและ ดร.เจริญ ราชโสภา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภูเขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ตลอดจนให้การสนับสนุนด้านต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นอย่างดี

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งของข้าพเจ้า ที่เป็นผู้สนับสนุน และให้กำลังใจตลอดระยะเวลาในการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูแด่บิดา มารดา และบูรพาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนจนผู้วิจัยสามารถดำรงตน และบรรลุผลสำเร็จในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564.** สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์,สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ; สำนักงาน : 2560.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ 2554 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ), 2553.

กระทรวงศึกษาธิการ, เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.**

กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

กรมสามัญศึกษา. **รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542.** กรุงเทพฯ : 2543.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษาตามกฎระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, (2550

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ประกาศเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2550

จอมพงษ์ มงคลวนิช. **การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีสยาม, 2554.

ชนาธิป พรกุล. **การออกแบบการสอน : การบูรณาการการอ่านการคิดวิเคราะห์และการเขียน.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ทิศนา แขมมณี. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ธีระ รุญเจริญ. **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 4 ; กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง, 2550.

ธีระวุฒิ เจริญราษฎร์และคณะ. **การศึกษาสำหรับทศวรรษใหม่ของประเทศไทย.** กรุงเทพฯ 2553.

นงลักษณ์ เรือนทอง. **รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล.** ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2550.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. **โมเดลริสเรล สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักพิมพ์, 2542.

นงลักษณ์ วิรัชชัยและสุวิมล ว่องวานิช. **รายงานการวิจัย: การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาด้วยอภิมานและการวิเคราะห์เนื้อหา.** กรุงเทพ ฯ, 2544.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. **สถิติวิเคราะห์เพื่อการวิจัย : Statistical Analysis for Research A Step by Step Approch.** กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์. พิมพ์ครั้งที่ 4, 2549.

ปรัชญา เวสารัชน์. **ชุดฝึกอบรมครู : ประมวลผลสาระหลักการจัดการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2545.

ปิติชาย ตันปิติ. **การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. **การบริหารวิชาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :โอเดียนสโตร์, 2544.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. **การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างเชิงเส้นตรงของประสิทธิผลภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.

วิโรจน์ สารรัตนะ. **การบริหารสู่ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้.** พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์, 2548.

รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

The servant leadership model for school development To be happiness organization

ธวัชชัย แสงแปลง[1]
ประจบ ขวัญมั่น[2]
สุบัน พรเวียง[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข 3) สร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข 4) ประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา มี 10 ด้าน ได้แก่ 1) การฟัง 2) การเห็นอกเห็นใจ 3) การเยียวยารักษา 4) การตระหนักรู้ 5) การโน้มน้าวใจ 6) การสร้างมโนทัศน์ 7) การมองการณ์ไกล 8) ความรับผิดชอบร่วมกัน 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน 10) การสร้างชุมชน และองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา มี 8 ด้าน ได้แก่ 1) ความสุขทางด้านร่างกาย 2) ความสุขทางด้านจิตใจ 3) ความสุขทางด้านสังคม 4) ความสุขจากการผ่อนคลาย 5) ความสุขทางสมอง 6) ความสุขทางศีลธรรมและศาสนา 7) ความสุขทางด้านการเงิน 8) ความสุขของครอบครัว

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) คุณลักษณะ 4) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ 5) ผลการพัฒนา

3. รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะ

[1] นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

[2] อาจารย์สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

[3] อาจารย์สาขาวิชาบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ องค์ประกอบที่ 5 ผลการพัฒนา องค์ประกอบที่ 6 เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ โดยมีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข พบว่าโดยภาพรวมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำใฝ่บริการ, องค์กรแห่งความสุข

Abstract

The objective of this research were 1) to evaluate the attribute of servant leadership of school administrator and the school's happiness organization 2) to study about the way how to develop the servant leadership to improve the school to be happiness organization 3) to form a model of servant leadership to improve school to be happiness organization 4) to evaluate the model of servant leadership to improve school to be happiness organization. Collected data process by using questionnaire, interview, workshop, connoisseurship and public hearing, data analysis by content analysis, percentage, mean, standard deviation and confirmatory factor analysis

The results revealed that;

1. There are 10 elements that help to develop Servant leadership attribute of administrator as 1) listening 2) empathy 3) healing 4) awareness 5) persuasion 6) conceptualization 7) foresight 8) stewardship 9) commitment to the growth of people and 10) building community and There are 8 elements in school happiness organizations as 1) happy body 2) happy heart 3) happy society 4) happy relax 5) happy brain 6) happy soul 7) happy money and 8) happy family.

2. There are 5 parts of the way how to develop a servant leadership to improve school to be happiness organization like; 1) principle 2) objective 3) attribute 4) procedure of attribute development

3. Checking the evaluation of servant leadership model to develop school to be happiness organization found that there were 6 elements of servant leadership model to improve school to be happiness organization. The first element is principle. The second element is objective. The third element is attribute. The fourth element is the procedure of attribute development. The fifth element is the result of development. The sixth element is

the overview of the main condition for success by checking the currency and suitability which appeared a lot

4. Evaluation of servant leadership model to develop school though happiness organization has found that there were a lot of possibility and advantage.

Keyword: Servant Leadership /Happiness organization

บทนำ

การบริหารองค์กรทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐบาลหรือเอกชนเป้าหมายสำคัญจะอยู่ที่ประสิทธิผลของงาน ความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร ในขณะเดียวกันก็จะต้องรักษากำลังคนและบรรยากาศของการทำงานที่ดีไว้ด้วย หากบุคลากรในองค์กรขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแล้วคงยากที่ผู้บริหารจะนำพาองค์กรให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ หลายคนคงเคยได้ยินคำที่ว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน” ซึ่งทำให้รู้สึกได้ว่าการทำงานมีความสำคัญมากกับชีวิต หลาย ๆ คนต้องทำงาน 1 ใน 3 ของเวลาในชีวิตประจำวันหรือมากกว่านั้น แน่นอนว่าการทำงานที่มากขึ้นทำให้การใช้ชีวิตในด้านอื่น ๆ ลดน้อยลง และอาจจะส่งผลต่อคนทำงานมีความสุขในการทำงานน้อยลง (ทิพวัลย์ รามรง, 2557, หน้า 1) ทั้งนี้หน่วยงานและภาคธุรกิจได้ศึกษาการเป็นองค์กรแห่งความสุข โดย ศศิธร เหล่าเท้ง และ วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2557, หน้า 988) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของความสุขในการทำงาน พบว่า กิจกรรมสร้างสุขในองค์กรตามแนวทางความสุข 8 ประการนั้นมีอิทธิพลทางบวกต่อความสุขในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย การมีสุขภาพดี มีน้ำใจงามผ่อนคลาย หาความรู้ มีคุณธรรม ใช้เงินเป็น ครอบครัวที่ดี และสังคมดี นอกจากนี้ แนวคิดองค์กรแห่งความสุขยังได้ขยายเข้าสู่ระบบการศึกษาด้วยเช่นกัน เห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข ดังนั้นสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถือได้ว่าเป็นเบ้าหลอมใหญ่ที่สำคัญที่จะเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา นอกจากนี้ สพลกิตต์ สังข์ทิพย์ และ สุชาดา บวรกิตติวงศ์ (2554, หน้า 2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครู พบว่าปัจจัยที่ส่งผลทั้งหมด 12 ปัจจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน การรับรู้ในคุณค่าของตน การใช้ชีวิตแบบพอเพียง ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความสัมพันธ์กับผู้บริหาร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ความสัมพันธ์กับนักเรียน สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงาน และยังพบอีกว่าอิทธิพลสูงสุดต่อความสุขในการทำงานของครูได้แก่ความสัมพันธ์ในครอบครัว จะเห็นว่าการเป็นองค์กรแห่งความสุขมีความสำคัญยิ่งสำหรับการปฏิบัติงานทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน

ปัจจัยที่มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กรทั้งความมั่นคง ความเจริญก้าวหน้าขององค์กร การรักษากำลังคนและบรรยากาศของการทำงานอย่างหนึ่ง คือ ผู้บริหารองค์กร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินการในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชาและริเริ่มกิจกรรม ต่าง ๆ ขององค์กรให้เป็นไปตาม

เป้าหมาย เป็นบุคคลที่ผูกพันกลุ่มเข้าด้วยกัน กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถสูงสุดเพื่อสร้างผลงานให้เต็มที่และเป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จด้วยดี อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จของการบริหารงานเป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างบุคลากรในองค์กรภายใต้การนำของผู้บริหารในองค์กรนั้น ๆ ผู้บริหารจะทำหน้าที่บริหารงานต่าง ๆ ในองค์กรให้ดำเนินไปด้วยความพร้อมเพรียงและมีประสิทธิภาพ ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เรียบร้อย ประหยัดกำลังคน กำลังทรัพย์และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ความเจริญก้าวหน้าขององค์กรนอกจากขึ้นอยู่กับผลงานโดยส่วนรวมของทุกฝ่ายแล้วยังขึ้นอยู่กับผู้บริหารอีกด้วย เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่แสดงพฤติกรรมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถด้วยความพึงพอใจ มีความสุขอยู่กับอาชีพของตนและทำงานร่วมกับหมู่คณะได้อย่างมีความสุข ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งขององค์กรที่ต้องอาศัยทั้งความสามารถของตนและผู้ใต้บังคับบัญชาในการสร้างความสำเร็จของการบริหารงาน อาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงานและบริหารคนให้ได้ทั้งงานและใจ ร่วมมือในการปฏิบัติงาน สามารถตัดสินใจและเรียนรู้ในการทำงาน กรีนลีฟ (Greenleaf, 1970, p.13) ใช้เวลาหลายปีในการพิจารณาไตร่ตรองถึงประสบการณ์ในเรื่องบทบาทหน้าที่ของผู้นำ กรีนลีฟได้เขียนมโนทัศน์ของผู้นำใฝ่บริการ โดยเชื่อว่าผู้นำต้องเป็นผู้บริการก่อน ซึ่งเริ่มต้นจากความรู้สึกที่เป็นไปตามธรรมชาติที่บุคคลต้องการที่จะบริการผู้อื่น การเลือกในระดับจิตสำนึกจะเป็นแรงบันดาลใจในการนำไปสู่ความเป็นผู้นำ ผู้นำใฝ่บริการจะแตกต่างอย่างชัดเจนกับผู้ที่ต้องการเป็นผู้นำก่อน คือ ผู้นำเกิดจากแรงขับของความต้องการอำนาจและการครอบครอง ผู้นำใฝ่บริการจะเป็นตัวเลือกท้าย ๆ ของผู้นำแบบมีอำนาจและผู้นำใฝ่บริการจึงมีความแตกต่างแบบ 2 ขั้ว อันเป็นความผสมผสานที่หลากหลายของธรรมชาติมนุษย์ แตกต่างโดยการดูแลบริการและเป็นผู้บริการมาก่อน เพื่อบริการความต้องการของมนุษย์ การทดสอบที่ดีและยากสำหรับผู้บริหาร คือ ความพร้อมที่จะบริการความต้องการของผู้อื่นก่อนความต้องการของตน แนวคิดของภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant Leadership) (Greenleaf, 1991 a, p.30) ที่ให้คุณค่าและความสำคัญในความเป็นบุคคลของมนุษย์ทุกคน บริการความต้องการของกลุ่มมากกว่าความต้องการส่วนตัว ไม่แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองและเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมสูง เป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าคุณค่าของความเป็นมนุษย์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข
3. เพื่อสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข
4. เพื่อประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

ขอบเขตการวิจัย

ประชากร

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ประชากร คือ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดตาก จำนวน 246 แห่ง

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) การยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 10 คน 2) การตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แหล่งข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 100 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

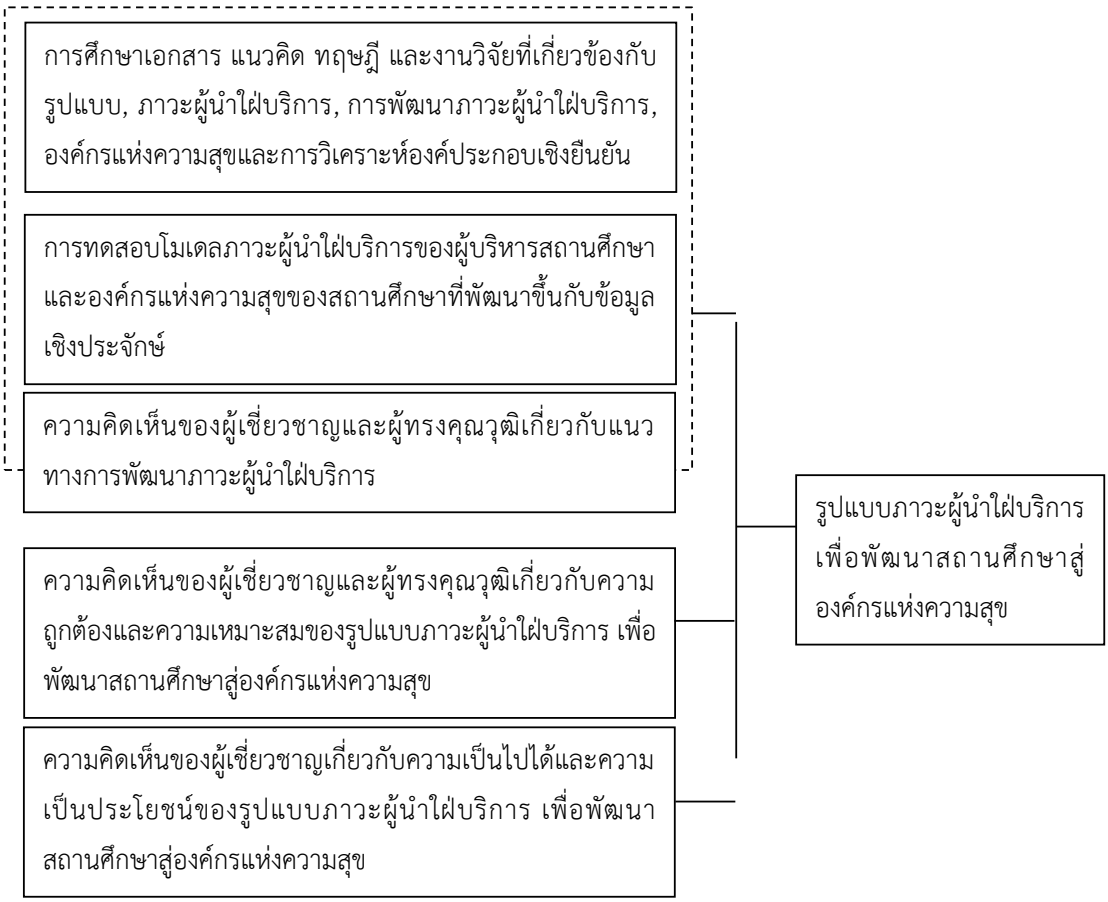
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเที่ยงตรงหรือความสอดคล้องของโมเดล (Model Validation) ภาวะผู้นำใฝ่บริการที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และความเที่ยงตรงหรือความสอดคล้องของโมเดล (Model Validation) องค์กรแห่งความสุขที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดตาก จำนวน 246 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดตาก จำนวน 152 แห่ง ที่ได้จากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคร็จซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จากนั้นจึงดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครู จำนวน 2 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามทั้งสิ้น 456 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรปริมาณ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert's Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-83) และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC (Index of Consistency) ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 70-71) พบว่า เครื่องมือแต่ละข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ .60 – 1.00 แสดงถึงความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม จากนั้นได้หาคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

โดยพิจารณาค่าความเที่ยงตั้งแต่ .70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 116-117) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .983 เหมาะสมที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 456 ฉบับ ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 456 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ความความโด่ง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและสถิติที่ใช้ในการทดสอบความสอดคล้องของโมเดล ได้แก่ 1) ค่าไค-สแควว์ (Chi-Square) 2) ค่าองศาอิสระ (df) 3) ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) 4) ค่าดัชนีวัดความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) 5) ค่าดัชนีความสอดคล้องเปรียบเทียบ (TLI) 6) ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคาดเคลื่อนโดยประมาณ (RMSEA) และ 7) ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของเศษเหลือรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

1. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและนักวิชาการ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

ขั้นตอนที่ 3.1 การยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

1. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการพัฒนารูปแบบและด้านการบริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นตารางวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3.2 การตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

1. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการพัฒนารูปแบบและด้านการบริหารสถานศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตรปริมาณ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert’s Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 82-83)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 12 ฉบับ ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 12 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

1. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 100 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตรปริมาณ 5 ระดับ ตามแบบของ Likert’s Scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 82-83)

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยแจกแบบสอบถาม จำนวน 100 ฉบับ ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมา จำนวน 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การฟัง 2) ด้านการเห็นอกเห็นใจ 3) การเยียวยารักษา 4) การตระหนักรู้ 5) การโน้มน้าวใจ 6) การสร้างมโนทัศน์ 7) การมองการณ์ไกล 8) ความรับผิดชอบร่วมกัน 9) การอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน และ 10) การสร้างชุมชน

ผลการศึกษาองค์ประกอบองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา พบว่า องค์ประกอบองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ความสุขทางด้านร่างกาย 2) ความสุขทางด้านจิตใจ 3) ความสุขทางด้านสังคม 4) ความสุขจากการผ่อนคลาย 5) ความสุขทางสมอง 6) ความสุขทางศีลธรรมและศาสนา 7) ความสุขทางด้านการเงิน และ 8) ความสุขของครอบครัว

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการประกอบด้วย 5 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) คุณลักษณะ 4) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ และ 5) ผลการพัฒนา

3. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

3.1 การยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ และ องค์ประกอบที่ 5 ผลการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ผลผลิต 2) ผลลัพธ์

3.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขมีผลการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข โดยภาพรวมผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทำให้ได้คุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการ 10 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการฟัง 2) ด้านการเห็นอกเห็นใจ 3) ด้านการเยียวยารักษา 4) ด้านการตระหนักรู้ 5) ด้านการโน้มน้าวใจ 6) ด้านการสร้างมโนทัศน์ 7) ด้านการมองการณ์ไกล 8) ด้านความรับผิดชอบร่วมกัน 9) ด้านการอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน และ 10) ด้านการสร้างชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้นำใฝ่บริการพร้อมจะอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน ตัดสินใจบนพื้นฐานของประโยชน์ของกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ความเชื่อถือในตัวผู้นำเกิดขึ้นจากการที่ผู้นำให้ความเชื่อถือ

บุคคลอื่นและเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นตัดสินใจด้วยตนเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรีนลีฟ (Greenleaf, 1991, pp.5 – 8) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำใฝ่บริการไว้ว่า ประกอบไปด้วยคุณลักษณะเด่นชัด 10 ประการ ประกอบด้วย การฟัง การเห็นอกเห็นใจ การเยียวยารักษา การตระหนักรู้ การโน้มน้าวใจ การสร้างมโนทัศน์ การมองการณ์ไกล ความรับผิดชอบร่วมกัน กันอุทิศตนเพื่อพัฒนาคน และการสร้างชุมชน

การศึกษาองค์ประกอบองค์กรแห่งความสุข จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้องค์ประกอบสำคัญ 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความสุขทางด้านร่างกาย 2) ความสุขทางด้านจิตใจ 3) ความสุขทางด้านสังคม 4) ความสุขจากการผ่อนคลาย 5) ความสุขทางสมอง 6) ความสุขทางศีลธรรมและศาสนา 7) ความสุขทางด้านการเงิน และ 8) ความสุขของครอบครัว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การสร้างองค์กรให้เกิดเป็นองค์กรแห่งความสุข (Happiness Organization) นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารและครูจะต้องช่วยกันจัดองค์กร สร้างบรรยากาศและจัดสภาพแวดล้อมในที่ทำงานที่ทำให้บุคลากรมีความสุข เกิดประสิทธิภาพของผลผลิตได้อย่างสูงสุด มีการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม มีความมั่นคงในอาชีพ เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความสำคัญต่อองค์กร มีความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่เพื่อนร่วมงาน มีแรงจูงใจในการทำงานมากยิ่งขึ้น รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และองค์กรหรือหน่วยงานก็จะสามารถเกิดประสิทธิภาพของผลผลิตและผลการดำเนินงานได้อย่างสูงสุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รุ่งนภา ชุณหวรชัย (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุข “คึกฤทธิ์ อาร์คิเทค” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาการพัฒนาองค์กรสู่ความสุขคึกฤทธิ์ อาร์คิเทค ด้วยวิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ได้มีการนำเสนอในประเด็นการทำงานอย่างไรให้มี ความสุข หรือการสร้างความสุขในการทำงาน (Happy Workplace) พนักงานได้ร่วมกันพูดคุยถึงความสุข 8 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), 2554) คือ 1) ความสุขทางกาย (happy body) 2) น้ำใจงาม (happy heart) 3) รู้จักผ่อนคลาย (happy relax) 4) พัฒนาสมอง (happy brain) 5) ศาสนาและศีลธรรม (happy soul) 6) ปลอดหนี้ (happy money) 7) สร้างความสุขจากการมีครอบครัวที่ดี (happy family) 8) ความสุขที่เกิดจากสังคม (happy society)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขได้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) คุณลักษณะ 4) กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ 5) ผลการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและความสามารถเพื่อพัฒนาตัวเองของผู้บริหารสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและวิธีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ชัดเจน สอดคล้องกับ สุภาว์ อาวสกุลสุทธิ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน สรุปผลการศึกษา พบว่า ผลการสร้างและประเมินรูปแบบการพัฒนา คุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน ประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ คือ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชนที่ต้องพัฒนา ส่วนที่ 2 แนวคิดและหลักการกำกับรูปแบบและวัตถุประสงค์ทั่วไปของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาล โรงพยาบาลชุมชน และส่วนที่ 4 แนวทางการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขความสำเร็จและตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบ

3. ผลการสร้างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข

3.1 ผลการยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วยองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ องค์ประกอบที่ 3 คุณลักษณะ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะ องค์ประกอบที่ 5 ผลการพัฒนา ประกอบด้วย 1) ผลผลิต 2) ผลลัพธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้ยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข ซึ่งหลังจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบองค์กรแห่งความสุขของสถานศึกษาและวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการยกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ อมรวดี สินเจริญ (2556) ได้ศึกษา เรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องการพัฒนา คือ ความรักอันบริสุทธิ์ ความถ่อมตน การให้คุณค่าแก่ผู้อื่น การมีวิสัยทัศน์ ความไว้วางใจการบริการและการให้อำนาจ ส่วนที่ 2 แนวคิด หลักการกำกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนที่ 3 กระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 ขั้น คือ (1) การเตรียมการเพื่อการพัฒนา (2) การประเมินก่อนการพัฒนา (3) การดำเนินการพัฒนา และ (4) การประเมินผลหลังการพัฒนา และส่วนที่ 4 การนำรูปแบบไปใช้ ผลการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การนำรูปแบบไปใช้และการบรรลุเป้าหมายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขพบว่ารูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นอาจเพราะว่า รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขที่สร้างขึ้นนี้ มีวิธีการและลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน เป็นไปตามหลักของการวิจัยจึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาได้ โดยมุ่งที่สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายตามความคาดหวังของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนา แผนงาน/โครงการการพัฒนา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิผล ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาจะได้นำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ ครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชาจะได้รับโอกาสและความไว้วางใจ ความเป็นอิสระและมีส่วนในการทำงานมากขึ้น ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฬินทิพา นพคุณ (2558) ได้ศึกษาองค์ประกอบและการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของนักศึกษาสาขาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรม MIEPS เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของนักศึกษาสาขาปฐมวัยที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย 6 หลักการ ได้แก่ หลักการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ หลักการเรียนรู้จากตัวแบบ หลักการปรับมโนทัศน์ หลักการปฏิสัมพันธ์ หลักการลงมือทำ หลักการกระทำ และหลักการประเมินค่า และมีขั้นตอนการอบรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1

ปรับระดับจิต (Mind Adjustment : M) ขั้นที่ 2 ขั้นสร้างแรงจูงใจภายใน (Inspiration : I) ขั้นที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Exchange of Ideas : E) ขั้นที่ 4 การฝึกปฏิบัติ (Practice : P) และขั้นที่ 5 ขั้นสังเคราะห์ (Synthesis : S)

4. ผลการประเมินรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งอาจเป็นเพราะว่า รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข มีการสร้างและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามหลักการสร้างรูปแบบ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดล (Model Validation) หรือความสอดคล้องของโมเดลภาวะผู้นำใฝ่บริการและองค์กรแห่งความสุขที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มายกร่างรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข แล้วนำไปใช้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม โดยการจัดประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) นำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงแล้วนำไปให้ผู้ใช้ซึ่งในที่นี้ คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา จำนวน 100 คน ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ถือได้ว่า รูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและตรวจสอบจากบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้บริหารการศึกษาและกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จึงถือได้ว่ารูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการที่ได้มีความสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้มีประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบโดยตรงกับสถานะองค์กรในด้านความสามารถในการอยู่รอด การเจริญเติบโต ความมั่นคงยั่งยืนและความสมดุลของการอยู่ดีมีสุขของบุคลากรในสถานศึกษาต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัย ของ พรพิพัฒน์ ตั้งจิตรวัฒนากุล (2558) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) แผนงาน 4) ผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) คุณลักษณะและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ ได้แก่ ตระหนักรู้อย่างชัดแจ้ง มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล ไมตรีจิตมิตรสัมพันธ์ ให้ความสำคัญบริการ ส่งผ่านอำนาจสู่ระดับล่างและไว้วางใจต่อกัน รวม 67 ตัวบ่งชี้ 6) กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กำหนดความต้องการพัฒนา ขั้นที่ 2 การวางแผนการพัฒนา ขั้นที่ 3 การเลือกเทคนิควิธีการ ขั้นที่ 4 การดำเนินการพัฒนา
และขั้นที่ 5 การกำกับติดตามและประเมินผลแผนงาน 7) ผลที่ได้รับจากการพัฒนา โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเห็นว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการนำรูปแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขไปลดลองใช้จริงในสถานศึกษา

2. ควรมีการเปรียบเทียบผลการทดลองใช้รูปแบบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสภาพแตกต่างกันทั้งสภาพบริบทพื้นที่หรือขนาดของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จุฬินทิพา นพคุณ.(2558).**การศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของนักศึกษาสาขาปฐมวัย.** วารสารวิจัย มสด. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 2.

พรพิพัฒน์ ตั้งจิตรวัฒนากุล. (2558). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ด. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ทิพวัลย์ รามรง.(2557).**สรรคสาระองค์กรแห่งความสุข เล่ม 2: เรื่องดีๆ ของความสุขในองค์กร.** กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลิฟวิ่ง.

บุญชม ศรีสะอาด.(2554).**การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ 9.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

รุ่งนภา ชุณหวรชัย. (2556). **แนวทางในการพัฒนาสู่องค์กรแห่งความสุข "คึกฤทธิ์ อาร์คิเทค"**. ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศศิธร เหล่าเท้ง และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ.(2557).**อิทธิพลของกิจกรรมสร้างสุขในองค์กรตามแนวทางสุข 8 ประการ ที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน ประสิทธิภาพการทำงานและความตั้งใจในการลาออกของพนักงานเอกชน.**วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สพลกิตต์ สังข์ทิพย์ และสุชาดา บวรกิตติวงศ์.(2554).**ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้าง.** วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุภาว์ อาวสกุลสุทธิ์. (2552). **รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้างานการพยาบาลโรงพยาบาลชุมชน**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อมรวดี สินเจริญ.(2556). **รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำแบบผู้ให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการจัดการเพื่อการพัฒนา, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Greenleaf, R. K. (1970). **The servant as leader.** Indianapolis, Indiana: The Robert K.Greenleaf Center.

_____. (1991a). **The servant as leader.** Indianapolis: The Greenlead Center(30).

การพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายใน ของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Development of database management system for internal quality assurance of curriculum at the Faculty of Education Chiang Rai Rajabhat University

ประเวศ เวชชะ[1]
สมบูรณ์ อริยา[2]
พูนชัย ยาวิราช[3]
ไพรภ รัตนชูวงศ์[4]
สมเกียรติ ตุ่นแก้ว[5]
สุวดี อุปปินใจ[6]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงราย วิธีดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ **ขั้นตอนที่ 1** การพัฒนาโปรแกรมระบบข้อมูลสารสนเทศสำหรับการบันทึกข้อมูล การจัดเก็บและรายงานผลเพื่อการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยบูรณาการเทคนิคการวิจัยเอกสารและการสังเคราะห์เพื่อกำหนดขอบเขตของระบบข้อมูลสารสนเทศ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ที่มีค่าสูงกว่า 0.67 แสดงว่ากรอบของขอบเขตข้อมูลมีความเที่ยงตรงและเหมาะสม จากนั้นผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นโปรแกรมโดยใช้ Google Drive, Google Docs, Google Sheets, Google Forms และ Google Sites ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูลในการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา **ขั้นตอนที่ 2** การนำโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลไปใช้กับระบบการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยทำรายละเอียดการใช้โปรแกรม แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมด้านความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ

---

[1]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[2]ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[3]อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[4]อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[5]อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
[6]อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

การทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ ความง่ายต่อการใช้งานของระบบ และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบเพื่อนำมาวิเคราะห์ดัชนีความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในโดยใช้แบบวัดค่าสัมประสิทธิ์แคปป้าของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์แคปป้าเท่ากับ 0.76 และตรวจสอบความพึงพอใจต่อการใช้งานจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 คน โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยความพึงพอใจระดับมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ความง่ายต่อการใช้งานระบบ ความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ

คำสำคัญ ระบบจัดการฐานข้อมูล, การประกันคุณภาพภายใน, หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to develop the database management system for internal quality assurance at the graduate level of Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University. The program consisted of 2 phases: Phase 1: Development of information system for recording data, Reported results for internal quality assurance management of graduate programs in Study by the integrated research techniques, research and synthesis papers to determine the extent of the information system. The results of this study show that the content validity of the data is accurate and reliable. The researcher then synthesized and developed the program using Google Drive, Google Docs, Google Sheets, Google Forms, and Google Sites to link the data management curriculum. Step 2: Using the database management system to use the internal quality assurance system of the graduate program. Faculty of Management Studies The researcher made detailed application of the program. Then, 3 experts were tested on the effectiveness of the program to meet the needs of the users. The function of the system. Ease of use of the system. And security of data in the system. The internal consistency index was analyzed using the Fliss's Kappa coefficient. The kappa coefficient was 0.76 and satisfaction was measured by the teachers and staff. There are 6 people in total who are very satisfied with the security of the system. Easy to use system. Meet the needs of system users.

Keywords: Database Management System, Internal Quality Assurance, Graduate Education,

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ประกอบกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนทรัพยากรติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นอิสระแห่งความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งและกฎหมายที่เกี่ยวข้องสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงมีหน้าที่ร่วมกับสถานศึกษาในการจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

แนวทางการพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย 1) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ด้วยกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 33 ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในโดยยึดหลักเสรีภาพทางวิชาการและความมีอิสระในการดำเนินการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก สถาบันจึงมีอิสระในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมและสอดคล้องกับระดับการพัฒนาของสถาบันโดยอาจเป็นระบบการประกันคุณภาพที่ใช้กันแพร่หลายในระดับชาติหรือนานาชาติหรือเป็นระบบเฉพาะที่สถาบันพัฒนาขึ้นเองและไม่ว่าจะเป็นระบบคุณภาพแบบใดจะต้องมีกระบวนการทำงานที่เริ่มต้นจากการวางแผนการดำเนินการตามแผนการตรวจสอบประเมินและการปรับปรุงพัฒนา ทั้งนี้ได้เกิดการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันให้บรรลุเป้าประสงค์และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องขณะเดียวกันก็เป็นหลักประกันแก่สาธารณชนให้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ 2) มาตรฐานตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินคุณภาพ มาตรฐานที่เป็นกรอบสำคัญในการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาคือมาตรฐานการอุดมศึกษาในขณะเดียวกันสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์อื่นที่เกี่ยวข้องอีกมาก อาทิเช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกของ สมศ. กรอบการปฏิบัติราชการตามมิติด้านต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ 3) กลไกการประกันคุณภาพ ในด้านของกลไกการประกันคุณภาพผู้ที่มีความสำคัญส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องคือคณะกรรมการระดับนโยบายและผู้บริหารสูงสุดของสถาบันที่จะต้องให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและเข้าใจร่วมกันทุกระดับ โดยมอบหมายให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการรับผิดชอบในการติดตามตรวจสอบประเมินและกระตุ้นในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง คือการจัดระบบการประกันคุณภาพพร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่เหมาะสมสำหรับคณะและสถาบัน ระบบประกันคุณภาพที่ต้องใช้ความสามารถเชื่อมโยงให้เกิดคุณภาพของการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคลระดับหลักสูตรระดับคณะวิชาไปจนถึงระดับสถาบันโดยอาจจำเป็นต้องจัดทำคู่มือคุณภาพในแต่ละระดับเพื่อกำกับการดำเนินงานได้ที่สำคัญคณะกรรมการหรือหน่วยงานนี้ต้องประสานงานและผลักดันให้เกิดระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานร่วมกันได้ในทุกระดับ และ 4) ระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ การวัดและวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการการประกันคุณภาพการวัดและวิเคราะห์ผลการ

ดำเนินงานจะไม่สามารถทำได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพหากปราศจากฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศที่เป็นจริงถูกต้องตรงกันทุกระดับตั้งแต่ระดับบุคคลระดับหลักสูตรคณะวิชาและสถาบันตลอดจนเป็นข้อมูลที่สามารถเรียกใช้ได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ระบบสารสนเทศที่ดีมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการประกันคุณภาพการศึกษาและส่งผลต่อคุณภาพในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติงานการตรวจสอบประเมินตลอดจนการปรับปรุงและพัฒนา (สำนักงานงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558 : 13-20)

ดังนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลและสารสนเทศให้มีความพร้อมใช้เพื่อสนับสนุนระบบการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อย่างไรก็ตามจากรายงานผลการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2557, 2558 และ 2559 ได้ชี้เห็นถึงจุดที่ควรพัฒนาอย่างเร่งด่วนเกี่ยวกับระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรของสาขาวิชาการบริหารหลักสูตร ทั้งหลักสูตรระดับปริญญาโทและปริญญาเอก เนื่องจากระบบข้อมูลในการจัดเก็บแบบแฟ้มข้อมูลยังขาดการเชื่อมโยงข้อมูลในการประมวลผลและยังไม่มีโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลที่จะทำให้เกิดความสะดวกในการสืบค้นและการใช้ข้อมูลที่ทันเหตุการณ์ โดยเฉพาะระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2559) ประกอบกับผลจากการติดตามตรวจเยี่ยมการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกเชิงบูรณาการระบบพิชญพิจารณ์แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษา ได้ให้ข้อเสนอในด้านการพัฒนาปรับปรุงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยเสนอแนะให้ออกแบบการประกันคุณภาพสาระเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาตรฐานเดียวกันระหว่างรุ่น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560)

จากหลักการและความเป็นมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นและปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการหลักสูตรและจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย อย่างเร่งด่วนเพื่อให้การบริหารจัดการหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร อาจารย์ประจำหลักสูตรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย รวมทั้งสิ้น 6 คน

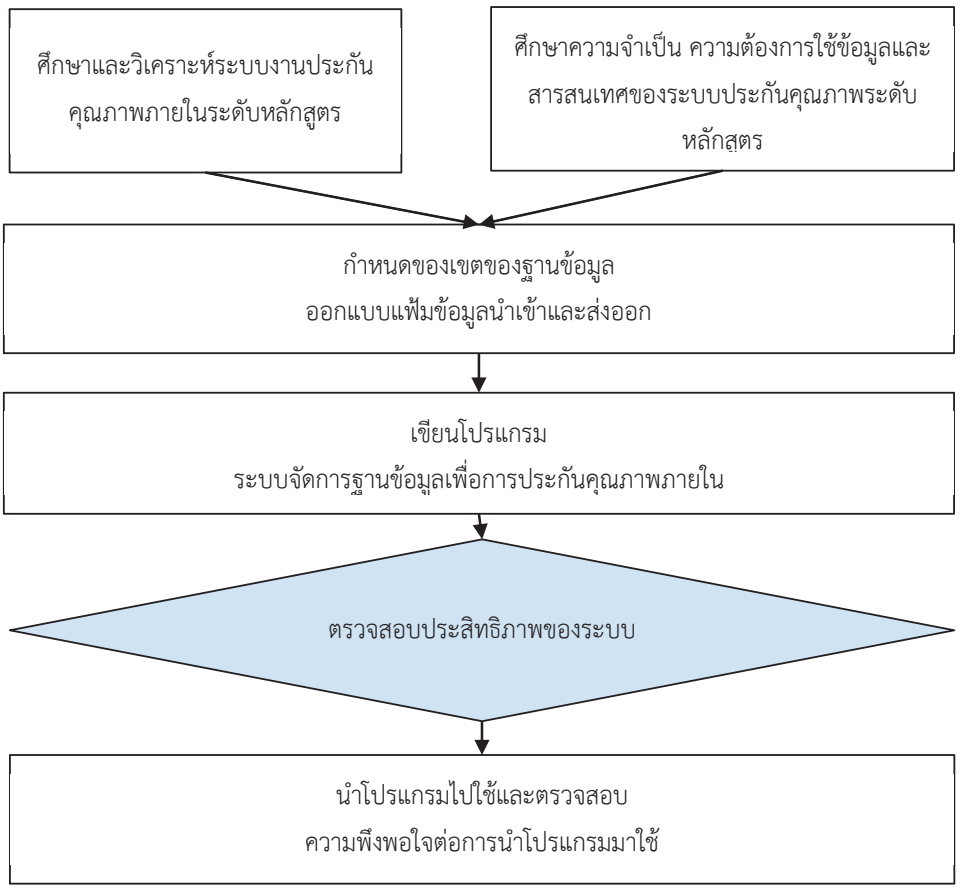
ตัวแปรที่ศึกษา

โปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายใน โครงสร้างของระบบประกอบด้วย 1) การกำกับมาตรฐาน 2) บัณฑิต 3) นักศึกษา 4) อาจารย์ 5) หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน และ 5) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ประสิทธิภาพของระบบโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูล ประกอบด้วย

1. ความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test)
2. การทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ (Function Test)
3. ความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test)
4. การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 แสดงกรอบความคิดในการดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ อาจารย์ประจำหลักสูตรและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย รวมทั้งสิ้น 6 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของขอบเขตระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรา

2. แบบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรม 1) ด้านความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ ได้แก่ การจัดการในส่วนการตั้งค่าระบบ ด้านการจัดการผู้ใช้งาน การจัดวางแผนงาน การรับงานสารบัญ และการติดตามการปฏิบัติงาน 2) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ ได้แก่ ความถูกต้องในการจัดเก็บข้อมูลนำเข้า ความถูกต้องในการค้นหาข้อมูล ความถูกต้องในการปรับปรุงแก้ไขข้อมูล ความถูกต้องในการลบข้อมูล ความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลในโปรแกรม ความถูกต้องของผลลัพธ์ที่ได้จากการประมวลผลโปรแกรม ความถูกต้องของผลลัพธ์ในรูปแบบรายงาน ความรวดเร็วในการประมวลผลของระบบ ความน่าเชื่อถือไปของระบบ ความครอบคลุมของโปรแกรมที่พัฒนากับระบบงานจริง การป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น 3) ด้านความง่ายต่อการใช้งานระบบ ได้แก่ การเลือกใช้ขนดตัวอักษรบนจอภาพ ขนาดของตัวอักษะ การใช้สีของตัวอักษะและจอภาพ การใช้ข้อความเพื่ออธิบายสื่อความหมาย ความง่ายในการใช้งาน และ 4) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ได้แก่ การกำหนดสิทธิ์ในการตรวจสอบผู้เข้าใช้งานในระบบ การตรวจสิทธิ์ก่อนการใช้งานของผู้ใช้ระบบในระดับต่างๆ การควบคุมการใช้งานตามสิทธิ์ผู้ใช้อย่างถูกต้อง การป้องกันการล้มเหลวของข้อมูลในระบบ

3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายใน 1) ด้านความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ 2) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ 3) ด้านความง่ายต่อการใช้งานของระบบ และ 4) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

2. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยวิเคราะห์ความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-Rater Reliability: IRR) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องสัมประสิทธิ์แคปปาของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) Fleiss (1971 : 378-382) ดังนี้

$$\hat{K}_F = \frac{\bar{P}_a - \bar{P}_e}{1 - \bar{P}_e}$$

เมื่อ $\bar{P}_a = \frac{1}{r}\sum_{i=1}^{r} z_j$, $\bar{P}_a = \frac{1}{r}\sum_{k=1}^{q} p_j^2$ โดยที่

$$z_j = \frac{1}{m(m-1)}\left(\sum_{k=1}^{q} n_{ij}^2 - \sum_{k=1}^{q} n_{ij}\right) \text{ และ } p_j = \frac{1}{m}\sum_{i=1}^{r} n_{ij}$$

3. การวิเคราะห์ความพึงพอใจต่อการใช้งานโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยผู้วิจัยบูรณาการเทคนิคการวิจัยเอกสารและการวิเคราะห์จากเอกสารหนังสือ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คู่มือการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการสังเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) เพื่อการกำหนดขอบเขตของระบบข้อมูลสารสนเทศ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศ โดยนำข้อมูลที่ได้ในขั้นตอนที่ 1 มาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นโปรแกรมโดยใช้ Google Drive, Google Docs, Google Sheets, Google Forms และ Google Site ในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ข้อมูลในการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา จากนั้นนำโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลไปใช้กับระบบการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมด้านความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test) การทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ (Function Test) ความง่ายต่อการใช้งานระบบ (Usability Test) และการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test) โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องโดยใช้แบบวัดค่าสัมประสิทธิ์แคปป้าของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) และได้นำโปรแกรมไปใช้ในการจัดการข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แล้วตรวจสอบความพึงพอใจต่อการใช้งานโดยอาจารย์และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องจำนวน 6 คน ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test) 2) การทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ (Function Test) 3) ความง่ายต่อการใช้งานของระบบ (Usability Test) และ 4) การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลศึกษาและวิเคราะห์ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์พบว่าระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในประกอบด้วย องค์ประกอบที 1 การกำกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ 1.1 การบริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดโดย สกอ. ได้แก่ ผลการบริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานระดับบัณฑิตศึกษาเกณฑ์ 12 ข้อ องค์ประกอบที่ 2 ด้านบัณฑิต ตัวบ่งชี้ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพบัณฑิตมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(ผู้ใช้บัณฑิต/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) 2.2 การได้งานทำหรือผลงานวิจัยของผู้สำเร็จการศึกษา ได้แก่ ผลงานของนักศึกษาระดับปริญญาโท/เอก ที่ตีพิมพ์หรือเผยแพร่ องค์ประกอบที่ 3 ด้านนักศึกษา ตัวบ่งชี้ 3.1 การรับนักศึกษา ได้แก่ การรับนักศึกษา การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าศึกษา 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา

ได้แก่ การควบคุมและการให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระในระดับบัณฑิตศึกษา การพัฒนาศักยภาพนักศึกษาและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 3.3 ผลที่เกิดขึ้นกับนักศึกษา ได้แก่ การคงอยู่ของนักศึกษา อัตราการสำเร็จการศึกษา ความพึงพอใจและผลการจัดการข้อร้องเรียนของนักศึกษา องค์ประกอบที่ 4 ด้านอาจารย์ ตัวบ่งชี้ 4.1 การบริหารและพัฒนาอาจารย์ ได้แก่ การรับและแต่งตั้งอาจารย์ประจำหลักสูตร การบริหารอาจารย์ การส่งเสริมและพัฒนาอาจารย์ 4.2 คุณภาพอาจารย์ ได้แก่ ร้อยละอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก ร้อยละอาจารย์ที่มีตำแหน่งวิชาการ ผลงานวิชาการของอาจารย์ จำนวนบทความอาจารย์ประจำหลักสูตรปริญญาเอกที่ได้รับการอ้างอิงในฐาน TCI และ Scopus ต่อจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร และ 4.3 ผลที่เกิดกับอาจารย์ ได้แก่ อัตราการคงอยู่ของอาจารย์ ความพึงพอใจของอาจารย์ องค์ประกอบที่ 5 ด้านหลักสูตรการเรียนการสอนการประเมินผล ตัวบ่งชี้ 5.1 สาระของรายวิชาในหลักสูตร ได้แก่ หลักคิดการออกแบบหลักสูตรข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยตามกรอบความก้าวหน้าในสาขาศาสตร์นั้น ๆ การพิจารณาอนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระในระดับบัณฑิตศึกษา 5.2 การวางระบบผู้สอนและกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การพิจารณากำหนดผู้สอน การกำกับติดตามและตรวจจัดทำ มคอ.3 และ มคอ.4 การแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ ในระดับอุดมศึกษา การกำกับกระบวนการเรียนการสอน ความช่วยเหลือกำกับติดตามในการทำวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระและการตีพิมพ์ผลงานในระดับบัณฑิตศึกษา 5.3 การประเมินผู้เรียน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การตรวจสอบการประเมินผลการเรียนรู้ของนักศึกษา การกำกับการจัดการเรียนการสอนประเมินหลักสูตร (มคอ.5 มคอ.6 และ มคอ.7) การประเมินวิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระในระดับบัณฑิตศึกษา 5.4 ผลการดำเนินงานหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ องค์ประกอบที่ 6 ด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 6.1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ ได้แก่ ระบบการดำเนินงานของภาควิชา/คณะ/สถาบันโดยมีส่วนร่วมของอาจารย์ประจำหลักสูตรเพื่อให้มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ จำนวนสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน กระบวนการปรับปรุงตามผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษา และอาจารย์ต่อสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้นำขอบเขตของข้อมูลที่ได้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตามเทคนิค IOC มีค่ามากกว่า 0.67 แสดงว่าขอบเขตของข้อมูลสารสนเทศมีความเหมาะสมที่จะนำไปพัฒนาโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

จากการพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปใช้การบริหารงานการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผลการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมโดยการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องภายในโดยใช้แบบสัมประสิทธิ์แคปป้าของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) และความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูล มีผลดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงค่าดัชนีความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายในของผู้ประเมิน (IRR) โดยใช้แบบวัดสัมประสิทธิ์ของแคปปาของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) และค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความพึงพอใจของผู้ใช้โปรแกรม

ตัวชี้วัด	IRR	ความพึงพอใจ		
		ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. ความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ	0.76	4.22	0.82	มาก
2. การทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ		4.03	0.82	มาก
3. ความง่ายต่อการใช้งานระบบ		4.23	0.75	มาก
4. การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ		4.25	0.82	มาก
ภาพรวม		**4.18**	**0.10**	**มาก**

จากตารางที่ 1 จากการนำโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลไปใช้กับระบบการประกันคุณภาพภายในของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประสิทธิภาพของโปรแกรมแล้วค่าความเชื่อมั่นของโปรแกรมโดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สัมประสิทธิ์แคปป้าของฟลิสส์ (Fliss's Kappa) โดยได้ค่าสถิติแคปป้า เท่ากับ 0.76 ซึ่งผ่านมาตรฐานเป็นที่ยอมรับได้ และตรวจสอบความพึงพอใจต่อการใช้งานจากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก 3 อันดับแรกได้แก่ การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ ความง่ายต่อการใช้งานระบบ ความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า โปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ มีความตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ สามารถทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานของระบบ และมีความง่ายต่อการใช้งานของระบบ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพภายในทั้งในระดับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่ให้ความสำคัญกับระบบพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อส่งเสริมพันธกิจหลักและพันธกิจสนับสนุน เป็นระบบการประกันคุณภาพภายในที่ครอบคลุมปัจจัยนำเข้า และกระบวนการซึ่งส่งเสริมและนำไปสู่ผลลัพธ์ของการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน ซึ่งโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลนี้จะเป็นกลไกการประกันคุณภาพที่สำคัญที่ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดคุณภาพการปฏิบัติงานตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับหลักสูตร ระดับคณะวิชา ไปจนถึงระดับสถาบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560 : 17) และสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่ต้องการให้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพนั้นสามารถเรียกใช้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เป็นระบบสารสนเทศที่ดี มีประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของงาน

ประกันคุณภาพการศึกษา และส่งผลต่อคุณภาพในทุกขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ ตลอดจนถึงการปรับปรุงและพัฒนา (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560 : 9-10) ระบบจัดการฐานข้อมูลดังกล่าวนี้จึงเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report : SAR) ของสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและจะช่วยเป็นศูนย์กลางในการประสานงานของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำหลักสูตรและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพการศึกษาของสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ดังนั้น ระบบจัดการฐานข้อมูลนี้จึงเปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญที่คอยขับเคลื่อนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาให้ก้าวเดินต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยซึ่งพบว่าโปรแกรมระบบจัดการฐานข้อมูลสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานประกันคุณภาพภายในระดับหลักสูตรได้ซึ่งเป็นการช่วยเสริมสร้างและพัฒนางานที่ทรงประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพที่จะช่วยอำนวยความสะดวกและความรวดเร็วในการจัดทำรายงานการจัดการศึกษาภายในระดับหลักสูตรของสาขาวิชามากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามในการนำโปรแกรมไปใช้นั้นจะต้องตระหนักในการทำให้ข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน ดังนั้น กลไกลการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดการใช้และมีการบันทึกข้อมูลเข้าไปในระบบที่มีความเป็นปัจจุบันและต่อเนื่องจึงมีความสำคัญยิ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการนำโปรแกรมไปใช้ในสาขาวิชาฯ โดยต้องมีการสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในบันทึกข้อมูลในโปรแกรมจัดการระบบและทำให้เกิดการการบูรณาการการใช้งานจริงไปกับกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อการประกันคุณภาพในระดับรายวิชาที่เชื่อมโยงไปสู่การจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ต่อไป

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาระบบจัดการฐานข้อมูลเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือสร้างสรรค์องค์ความรู้ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

กัลยาณี คูณมี. “การดำเนินการระบบการบริหาร ผลการปฏิบัติงานในภาคราชการไทย,” **วารสารพัฒนบริหารศาสตร์**. 51, 2/2554 : 118-155.

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, **รายงานผลการตรวจประเมินคุณภาพการศึกษาภายในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ปีการศึกษา 2557-2559,** 2559.

คู่มือผู้ใช้ G-Suit สำหรับการช่วยเหลือพิเศษ. จาก https://support.google.com/a/answer/1631886?hl=th

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. **คู่มือประกันคุณภาพภายใน.** เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2560.

ศุภชัย ยาวะประภาษ. **การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และท้าทาย.** กรุงเทพมหานคร: จุดทอง, 2552.

ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย. **การออกแบบและบริหารฐานข้อมูล.** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : ดวงกมลสมัย, 2552.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557**. กรุงเทพมหานคร : ภาคพิมพ์, 2558.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. **รายงานผลการติดตามตรวจเยี่ยมการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกเชิงบูรณาการระบบพิชญพิจารณ์แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอุดมศึกษา**. (อัดสำเนา), 2560.

อนันต์ พันนึก. **การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัญฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

Bechger, T. M., Hemker, B. T., and Maris, G. K. J. (2001) **About the Cluster Kappa Coefficient.** Retrieved April 16, 2014, from http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:2ragP4KJ5bQJ:www.cito.com/research_and_development/psychometrics/~/media/cito_com/research_and_development/publications/cito_report01_3.ashx+&cd=6&hl= th&ct=clnk&gl=th

Fleiss, J.L. (1971). “Measuringnominal scale agreement among many raters.” **Psychological Bulletin.** 76, 378 – 382

Gwet,K.L. (2012). **Handbook of Inter-Rater Reliability: The Definitive Guide to Measuring the Extent of Agreement Among Multiple Raters.** Gaithersburg, MD: Advanced Analytics, LLC.

Zaiontz, C. (2013). **Real Statistics Using Excel.** Retrieved December 2, 2013, form http://www.real-statistics.com/

คำแนะนำในการเสนอบทความเพื่อการตีพิมพ์
ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดทำวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นสื่อกลางแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และส่งเสริม การพัฒนาวิชาการทางการศึกษาและบริหารการศึกษา 2) เผยแพร่ผลงานทางวิชาการ งานวิจัยและการศึกษา ค้นคว้าของคณาจารย์ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจ ทั้งในและนอกสถาบัน โดยมีขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ศาสตร์ด้านการศึกษาและการบริหารการศึกษา สาขาวิชาที่รับตีพิมพ์ ได้แก่ ครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์-จิตวิทยา/เทคโนโลยี/สหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความจะได้รับการตรวจสอบทางวิชาการ จากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อหนึ่งบทความ ผู้ส่งบทความจะต้องยึดรูปแบบตามคำแนะนำนี้ บทความใดที่มีรูปแบบไม่ตรงตามกำหนดและไม่อยู่ในขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดไว้ทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการที่จะ ไม่รับพิจารณาตีพิมพ์

1. ประเภทของบทความที่ตีพิมพ์

1.1 บทความวิจัย

1.2 บทความวิชาการ

1.3 บทความปริทรรศน์หนังสือ

2. การเตรียมต้นฉบับ

ขนาดของต้นฉบับพิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษ A4 ด้วยโปรแกรม Word รูปแบบอักษร TH SarabunPSK ขนาด 15 pt โดยเว้นระยะขอบด้านละ 1 นิ้ว จำนวนหน้าบทความไม่เกิน 10 หน้า ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทย หรือภาษาอังกฤษก็ได้ หากบทความเป็นภาษาอังกฤษต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยด้วย

3. การเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรม

3.1 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา ระบุนามผู้แต่ง ปีพิมพ์ และเลขหน้า ดังตัวอย่าง

- สมาน อัศวภูมิ (2552 : 126) กล่าวว่า ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม..... **หรือ**

- ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของคุณภาพการศึกษาในทุกด้าน และเกี่ยวข้องกับคุณภาพด้านอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม (สมาน อัศวภูมิ : 126) ซึ่งกล่าวไว้ในมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านครู

3.2 การเขียนอ้างอิงท้ายบทความ

(1) กรณีเป็นหนังสือ ผู้แต่ง.//ชื่อเรื่อง.//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:/โรงพิมพ์,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

จิณณวัตร ปะโคทัง. หลักการบริหาร. **พิมพ์ครั้งที่ 3.** อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

Stebbing, Lionel. Quality Assurance. New York: Ellis Horwood, 1993.

(2) กรณีเป็นวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัย.//ชื่อวิทยานิพนธ์.//ประเภทของบทนิพนธ์และชื่อหลักสูตร.//สถาบัน,/ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง

คชกรณ์ บัวคำ. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริญธรรมของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

Wiley, D.E. **Interpersonal analyses of bulimia : Normal-weight and obese.** Doctoral Dissertation. University of Missouri, Columbia, 1989.

(3) กรณีเป็นวารสาร ผู้เขียน.//"ชื่อบทความ,"//ชื่อวารสาร.//ปีที่,/ฉบับที่(เดือน/ปี):/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

สมาน อัศวภูมิ. "ภาวะผู้นำและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่," **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

Brooks, L.A. "Adult ESL Student Attitudes towards Performance-base Assessment," **Dissertation Abstracts International.** 38, 4(August 2000): 826-A.

(4) กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา "ชื่อกฎหมาย,"//ราชกิจจานุเบกษา.//เล่ม/ตอนที่.//หน้า.//วัน/เดือน/ปี.

ตัวอย่าง

"พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่2) พ.ศ.2545," **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

(5) กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ ผู้เขียน.//"ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,"//ชื่อหนังสือพิมพ์.//วันที่/เดือน/ปี/:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

วิจักขณ์ ชิตรัตน์. "เพื่อโลกสีเขียว," **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

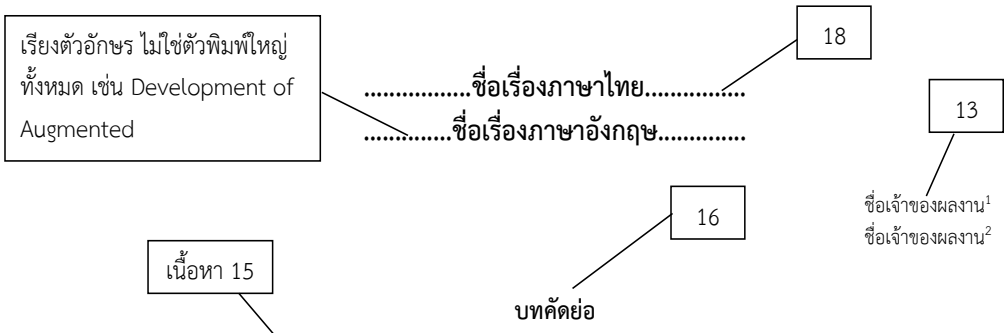
Jansen, Peter. "2009-Thailand's Year Before the Decisive Storm?," **Bangkok Post.** 12 December 2009 : 11.

(6) กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต ผู้เขียน.//ชื่อเรื่อง.//(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี).//จาก/URL

ตัวอย่าง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html.

รูปแบบการเขียนบทความ ระยะขอบหน้ากระดาษ 3 ซม. บน-ซ้าย-ล่าง-ขวา
วารสารบัวบัณฑิต font Th SarabunPSI **ตัวเลข 13, 15, 16, 18 คือ ขนาดตัวอักษร

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. .....
2. .....
.....

คำสำคัญ : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา)

Abstract

The purposes of this research were to.....
.....
.....

Keywords : ....., ..., ... (เป็นคำสั้นๆ ที่ใช้ในการค้นหา มีความหมายตรงกับคำสำคัญในภาษาไทย)

ชิดขวา

บทนำ

หัวข้อหลัก 16

.....(กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่วิจัย.....
.....
.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. .....
2. .....

[1]นักศึกษาหลักสูตร.... สาขาวิชา..... มหาวิทยาลัย.....
[2]อาจารย์สาขาวิชา.... คณะ..... มหาวิทยาลัย.....

ให้อยู่หน้าแรกของบทความ 13

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร (ไม่ต้องระบุกลุ่มตัวอย่าง).....

.....

ตัวแปรที่ศึกษา.....

.....

กรอบแนวคิดในการวิจัย.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ..... จำนวน..... คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่.....จำนวน..... คน ซึ่งได้มาโดยการ.....

เครื่องมือที่ใช้..... และการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการ.....

การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ขั้นตอนการวิจัย.....

สรุปผลการวิจัย.....

ชิดขวา

อภิปรายผล

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำงานวิจัยนี้ไปใช้.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

กิตติกรรมประกาศ

.....(ระบุสั้นๆ ว่างานนี้ได้รับทุนสนับสนุน และได้รับความช่วยเหลือจากใครบ้าง).....

.....

เอกสารอ้างอิง

(ต้องมีรายละเอียดครบทุกรายการตามที่อ้างไว้ในเนื้อหาบทความ เรียงตามลำดับตัวอักษร และมีรูปแบบการเขียนบรรณานุกรมตามรูปแบบของวารสาร) เช่น

1. กรณีเป็นหนังสือ

จิณณวัตร ปะโคทัง. **หลักการบริหาร.** พิมพ์ครั้งที่ 3. อุบลฯ: อุบลกิจออฟเซท, 2536.

2. กรณีเป็นวิทยานิพนธ์

คชกรณ์ บัวคา. **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของครูสังกัดสานักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

3. กรณีเป็นวารสาร

สมาน อัศวภูมิ. “ภาวะผู้นาและการบริหารการศึกษาสมัยใหม่,” **วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต.** 15, 2(กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2558): 1-8.

4. กรณีเป็นกฎหมายที่ตีพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษา

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545,” **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 119 ตอนที่ 123. หน้า 16-21. 19 ธันวาคม 2545.

5. กรณีเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ วิจักขณ์ ชิตรัตน์. “เพื่อโลกสีเขียว,” **ข่าวสด.** 12 ธันวาคม 2552 : 7.

6. กรณีเป็นสารสนเทศจากอินเทอร์เน็ต

การสื่อสารแห่งประเทศไทย. **เศรษฐกิจพอเพียง.** (ออนไลน์) 2543 (อ้างเมื่อ 23 กรกฎาคม 2545). จาก http://www.mcot.or.th/king/king_news16.html

ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

1. เตรียมเอกสารดังนี้ 1) แบบเสนอบทความ 1 ชุด 2) ไฟล์บทความ word และ pdf 3) สลิปค่าลงทะเบียนบทความ โดยเลือกส่งได้ 3 ช่องทาง ดังนี้

- ส่งทางออนไลน์ที่ www.buajead-ubru.com
- ส่งด้วยตัวเองที่ อาคารการศึกษาพิเศษ ชั้น 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- ส่งไปรษณีย์มาที่ กองบรรณาธิการ วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต (รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง) สำนักงานบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา อาคารการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

2. กองบรรณาธิการพิจารณา บทความเบื้องต้น
   - ทางวารสารแจ้งเจ้าของบทความ **ผ่าน/ไม่ผ่าน**
3. แจ้งเจ้าของบทความชำระค่าธรรมเนียม และส่งผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จำนวนอย่างน้อย 2 ท่าน เพื่อกลั่นกรองบทความ
4. แจ้งผลไปยังเจ้าของบทความ
5. เจ้าของบทความแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิและส่งกลับกองบรรณาธิการ
   - ทางวารสารจะแจ้งเจ้าของบทความ **ในกรณีผู้วิจัยแก้ไขไม่ครบสมบูรณ์ตามผู้ทรงคุณวุฒิ**
6. กองบรรณาธิการตรวจสอบการแก้ไข
   - ถ้าแก้ไขสมบูรณ์ ทางวารสารจึงสามารถออกแบบตอบรับให้ได้ตามกระบวนการ
7. ออกหนังสือตอบรับ และรวบรวมบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร

แบบเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
(วารสารในฐานข้อมูล TCI มกราคม ๒๕๕๘ – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เรียน บรรณาธิการวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้า (ชื่อ-สกุล ภาษาไทย).....

(ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ).....

มีความประสงค์ส่งผลงานในนาม ☐ คณาจารย์/เจ้าหน้าที่ ☐ นักศึกษาระดับ .....

หน่วยงานที่สังกัด .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

.....

หมายเลขโทรศัพท์..... E-mail / face book/ Line .....

.....

ประเภทผลงาน ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย ☐ ปริทรรศน์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)

.....

.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)

.....

.....

คำรับรองบทความวิจัยจากอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีเป็นบทความวิจัยของนักศึกษา)

ข้าพเจ้า.....และ..... อาจารย์ที่ปรึกษาของ

(นาย/นาง/น.ส.).....เป็นนักศึกษาระดับ.....

สาขาวิชา..... หลักสูตร.....

คณะ.....ของมหาวิทยาลัย.....

ได้อ่านและพิจารณาบทความแล้วเห็นสมควรน าเสนอเพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ได้

ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....)

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

...../...../..... ...../...../.....

ข้าพเจ้าขอรับรองผลงานที่เสนอตีพิมพ์ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดังนี้

๑. ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในรูปแบบหรือแหล่งตีพิมพ์ใดๆ มาก่อน

๒. ไม่อยู่ระหว่างการนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใดพร้อมกันทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๓. ข้อความ/รูปภาพ/ข้อมูล ทั้งหมดที่ปรากฏ ขอรับรองว่าเป็นผลงานของข้าพเจ้า หากมีการอ้างอิงผลงานผู้อื่น ข้าพเจ้าได้มีการด าเนินการตาม ระเบียบกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร และจรรยาบรรณทางวิชาการอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้วกรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิด ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าแต่เพียงฝ่ายเดียว

๔. ข้าพเจ้ายอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความทั้งหมดข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงนาม..... เจ้าของผลงาน

(.....)

วันที่...../...../.....

- บทความเป็นความคิดเห็นและผลงานวิจัยของเจ้าของบทความซึ่งยินดีให้บทความได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
- เจ้าของบทความยินดีปรับแก้บทความตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ
- หากมีการละเมิดสิทธิ์ไม่ว่าวิธีการใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ กองบรรณาธิการวารสารไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ ทั้งสิ้น ให้อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าของบทความ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ
วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต ปีที่ 19 ฉบับที่ 4

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

รศ.ดร. ประสาท เนืองเฉลิม

รศ.ดร.สฎายุ ธีระวนิชตระกูล

รศ.ดร.สุธรรม ธรรมวัฒนา

ผศ.ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ

ผศ.ดร.สุธีย์มาศ สุขกสิ

ผศ.ดร.ประทีป แขรัมย์

ผศ.ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ

ดร.จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์

ดร.ภูมิไพรัตน์ อนุพันธ์

ดร.เจษพินิฐ รอบคอบ

ดร.ธนกณ พันธ์ศรี

ดร.มนต์ตรี ธนะคุณ

ดร.พรรณี สุวัตถี

ดร.เชษฐพงศ์ สุขปาน

ดร.เขตต์อรัญ ธรรมรักษ์

ดร.วัชรินทร์ จำปาทิพย์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

รศ.ดร.จิณณวัตร ปะโคทัง

รศ.ชาญชัย สุกใส

ผศ.ดร.ชวนคิด มะเสนะ

ผศ.ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์

ผศ.ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น

ผศ.ดร.นเรศ ขันธะรี

ดร.ธิดารัตน์ จันทะคีน

ดร.ไพวุฒิ ลังกา

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทรศัพท์ 081 2911205
หรือ 045-352000-29 ต่อ 1234
http://www.buajead-ubru.com หรือ https://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru

BUABANDIT JOURNAL OF EDUCATIONAL ADMINISTRATION (BUAJEAD)

วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตึกการศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

http://www.buajead-ubru.com

http://www.tci-thaijo.org/index.php/buajead-ubru